

วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

P-ISSN : 2651-1630 ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2563)

E-ISSN : 2672-9040 Vol.5 No.2 (February 2020)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของ วัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และ นักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก วัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

✿ เจ้าของ

วัดวังตะวันตก

1343/5 ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

✿ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระราชปริยัติกวี, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

✿ บรรณาธิการบริหาร

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

วัดวังตะวันตก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

✿ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสาวบุญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

🌸 กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิทธิธรรมาภีรต, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. อีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิริโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. จิตติมา ดำรงวัฒนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

❁ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาศกดิ์ดา สิริเมธี

เลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี

ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

วัดหน้าพระบรมธาตุ

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลาไม้ชัย

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

พระบุญญฤทธิ์ ภัททจารี

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

❁ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตตมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

❁ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

❁ จัดรูปเล่ม

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ
สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

❁ พิมพ์ที่

หจก. กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, Fax : 075-446-676

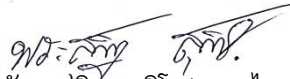
บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2563 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย ซึ่งประกอบด้วย บทความจำนวน 30 เรื่อง แบ่งเป็นบทความวิชาการ 1 เรื่อง และบทความวิจัย 29 เรื่อง ซึ่งปัจจุบันวารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 5 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

บรรณาธิการ

เรื่อง

บรรณาธิการ

(ก)

บทบรรณาธิการ

(ฉ)

บทความวิชาการ : Academic Article

บทบาทของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรม

1

BUDDHA'S ROLE FOR THE PROPAGATION OF DHARMA

วันชาติ ชาญวิจิตร และประยงค์ แสนบุราณ

บทความวิจัย : Research Articles

การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหาร

18

ส่วนตำบลเสาช้าง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

AN APPLICATION OF SARANIYADHAMMA IN PERFORMANCE OF PERSONNELS
IN SAOTHONG SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION RONPHIBUN
DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ธรรมบุญ ภูณีเกิด, กันตภณ หนูทองแก้ว, สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร,
พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร) และพระครูวิริยธรรมโชติ

มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้กัญชาทางการแพทย์

35

LEGAL MEASURES TO REDUCE THE DANGERS OF MEDICAL MARIJUANA
USE

ธานี วรภัทร์

รูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตร

50

ไทย - ลาว จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทย และแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว

A MODEL COLLABORATIVE OF BORDER TRADE COOPERATION AMONG
AGRICULTURAL THE THAI-LAO BUENKAN PROVINCE THAILAND AND
BOLIKHAMXAY PROVINCE LAOS PDR

มณีนรุตน์ โชติขาริ, บุษกร สุขแสน และธนภฤต ทริสุทธิ

สารบัญ (ต่อ)

การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอ ชะวอด อำเภอชะวอด จังหวัดนครศรีธรรมราช	66
AN APPLICATION OF IDDHIPADA DHAMMA IN WORK PERFORMANCE OF PERSONNEL IN CHA-UAT DISTRICT OFFICE NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
อุบลวรรณ ไชยเรนทร์ และกันตภณ หนูทองแก้ว	
ความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	79
LEGITIMACY AND ORGANIZATIONAL CHANGE OF THE DEPARTMENT OF SPECIAL INVESTIGATION	
ณัฐวัฒน์ ชัยณัฐราษฎร์ และศรดา สมพอง	
การศึกษาภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาตามแนวภูมิภาษาศาสตร์	92
A GEOGRAPHICAL LINGUISTICS STUDY OF DIALECTS SPOKEN IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE	
พระสิทธิศักดิ์ ธมมทายาท (พรมสิทธิ), เรืองเดช ปั่นเขื่อนขัติย์ และปรีชา คะเนตนอก	
การศึกษาคุณค่าใบเสมาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านพุทธจริยธรรมใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	108
A STUDY OF THE MERIT VALUE TO CREATE A BUDDHIST MORAL LEARNING PROCESS IN THE NORTHEAST	
พระศรีสัญญาณูณี, ปรัชกร ประกัน และพูนศักดิ์ กมล	
พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	123
BUDDHIST MANAGEMENT METHODS BUDDHIST WAY SCHOOL IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE	
พระอธิการธวัชชัย แสงโสภณ	
แนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบัน	138
GUIDELINES IN PROPOSING THE KAMMA HARMONIZED WITH CURRENT THAI SOCIETY	
สุรวุฒน์ หิรัญย์สิริกุล	

สารบัญ (ต่อ)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทยกับ ราชอาณาจักรกัมพูชา	155

THAILAND'S SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT STRATEGY AND
KINGDOM OF CAMBODIA

ชัยพร ศรีวัฒนวิบูลย์, วิจิตรา ศรีสอน และสัณฐาน ชยนนท์

รูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศ อาเซียน	167

A CO-OPERATION MODEL OF THAI NATURAL DISASTER MANAGEMENT
AND ASEAN COUNTRIES

วัชร คุณกิตติ, วิจิตรา ศรีสอน และสัณฐาน ชยนนท์

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากร ในองค์กรขนาดเล็ก	178

THE DEVELOPMENT OF A CASUAL RELATIONSHIP MODEL FOR
INCREASING THE PERSONAL RELATIONSHIP IN SMALL ENTERPRISES

วัชร มารุ่งเรือง

การพัฒนาโมเดลประสิทธิภาพผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน การเกษตร	197

EFFECTIVENESS MODEL DEVELOPMENT OF BUDDHIST METHOD
ADMINISTRATION OF AGRICULTURAL COMMUNITY LEARNING CENTER

สุภัทรชัย สีสะใบ, พระเทพปริยัติเมธี (ฐิตพัฒน์ สิริโร และบุญทัน ดอกไธสง

รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี	211

MASTER BUDDHISM PROPAGATION MODEL OF SANGHA IN
NONTABURI PROVINCE

พระครูกิตติเขมาภิรม (ประจวบ เขมาภิโรโต)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจ วัสดุก่อสร้างจังหวัดอุดรธานี	224

STRATEGIES FOR POTENTIAL DEVELOPING OF MIGRANT
WORKERS IN CONSTRUCTION MATERIAL BUSINESS AT UDON
THANI PROVINCE

รัตนกานต์ นิมทวัฒน์, กฤตติกา แสนโกชน์ และบุษกร สุขแสน

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนากลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรม ผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่	239
THE DEVELOPMENT OF AN ONLINE CONTENT MARKETING STRATEGY OF TEXTILE FABRIC HANDICRAFT PRODUCT IN CHIANG MAI PROVINCE	
สุตาภัทร คงเกิด	
รูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	255
ADMINISTRATION INNOVATION MODEL FOR SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES	
กฤตภาค ไหมเรียง	
ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา	269
THE FUTURE - ORIENTED GUIDANCE ADMINISTRATION SYSTEM IN SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE	
สมเกียรติ เจษฎากุลทวี	
รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0	289
THE ECONOMIC DEVELOPMENT MODEL FOR THAI LOCAL COMMUNITY 4.0	
นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และสุธิ โกสิยสิทธิ์	
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	305
FACTORS INFLUENCING OF VOLUNTARY ENVIRONMENTAL DISCLOSURE BY LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND	
กนกกร บริบูรณ์ และฐิตาภรณ์ สิ้นจรรย์ศักดิ์	
รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธ บูรณาการ	318
THE MODEL OF THE ETHICAL DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL ACCOUNTANTS ON THE BUDDHIST INTEGRATION	
วาริพร อยู่เย็น	

สารบัญ (ต่อ)

รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ 334

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

THE STRUCTURAL EQUATION MODEL OF FACTORS INFLUENCING
PHRAPARIYATTIDHAMMA DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION
SCHOOLS QUALITY

พระมหาเกรียงไกร พงษ์ศาสตร์, สมคิด สร้อยน้ำ และเสาวณี สิริสุขศิลป์

การปฏิบัติการกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด 349

อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

THE MISSION PERFORMANCE ACCORDING TO AUTHORITY OF KAPIAD
SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION CHAWANG DISTRICT
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ธีรัตน์ แทนสกุล, กันตภณ หนูทองแก้ว, สุปรียา ชำนาญพุดิพร พระณัฐพงษ์
ญาณเมธี (ไกรเทพ) และพระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทโร)

ประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 364

ต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

EFFECTIVENESS OF ACTIVITY OPERATIONS UNDER SUFFICIENCY
ECONOMY VILLAGE PROJECT OF KHUANPRANAKHAO VILLAGE MOO
14 BANG KHAN SUB-DISTRICT BANG KHAN DISTRICT NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE

วิทยา สุขสวัสดิ์, กันตภณ หนูทองแก้ว, เดชชาติ ตริทรัพย์ พระณัฐพงษ์
ญาณเมธี (ไกรเทพ) และพระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทโร)

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การ 376

บริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ATTITUDE OF PEOPLE TO PUBLIC DISASTER PREVENTION AND
MITIGATION OF NAWAE SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
CHAWANG DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุชาติ หิรัญสุข, กันตภณ หนูทองแก้ว, เดชชาติ ตริทรัพย์ พระณัฐพงษ์
ญาณเมธี (ไกรเทพ) และพระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทโร)

สารบัญ (ต่อ)

พฤติกรรม การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาล ตำบล ท่าประจจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	389
THE LOCAL ELECTORAL BEHAVIOR OF VOTERS IN TAMBOL THAPRAJA MUNICIPALITY CHA-UAT DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
นิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์, กันตภณ หนูทองแก้ว, สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี (ไกรเทพ) และพระณัฐพงษ์ สิริสุวรรณโณ (จันทร์โร)	
รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21ระดับประถมศึกษา จังหวัด อุดรธานี	403
KINDERGARTEN DEVELOPMENT MODEL IN THE 21ST CENTURY OF PRIMARY SCHOOL AT UDON THANI PROVINCE	
รัตนลักษณ์ สุวรรณพงษ์, บุษกร สุขแสน และธนภุต ทวีสุทธิ	
รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ	421
EDUCATIONAL ADMINISTRATION MODEL BASED ON THE RIGHT MINDFULNESS	
ศุภกัญญา ศรีคำไทย, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน และอุทัย สติมัน	
แนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์เชิงพุทธ	436
บูรณาการ	
A GUIDELINES FOR A BUDDHIST INTEGRATED ASSOCIATION OF FRIENDS FOR THAI CHILDREN AND YOUTH IN THE SOCIAL MEDIA	
ปาริณันท์ ปางทิพย์อำไพ	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	450

บทบาทของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรม*

BUDDHA'S ROLE FOR THE PROPAGATION OF DHARMA

วันชาติ ชาญวิชิต

Wanchat Chanwichit

ประยงค์ แสนบุราณ

Prayong Saenpuran

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

E-mail: Wanchatchan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความหมายของบทบาทและการเผยแผ่ธรรม หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ถูกนำมาเผยแผ่ ตลอดจนบทบาทของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรม เพื่อชี้ให้เห็นการบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลกของพระองค์ พบว่า บทบาทหมายถึง การแสดงออก ท่าที พฤติกรรมหรือภาระหน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพในสังคม การเผยแผ่ หมายถึง การประกาศ หรือการทำให้ขยายออกไป บทบาทในการเผยแผ่ธรรม จึงหมายถึง พระพุทธเจ้าทรงทำหน้าที่ประกาศ หรือแสดงธรรมให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลก เมื่อพิจารณาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ถูกนำมาเผยแผ่ ทรงตระหนักถึงลักษณะสำคัญของหลักคำสอนที่มีความยาก และลักษณะพื้นฐานของบุคคล ที่มีผลต่อการบรรลุธรรมเปรียบกับดอกบัวที่มี 4 เหล่า ทรงตระหนักถึงการเลือกบุคคล ธรรมที่แสดง และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการแสดงธรรม ประโยชน์สูงสุดจึงเกิดต่อบุคคลที่ได้รับธรรม สำหรับบทบาทของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรม ทรงแสดงบทบาทสำคัญ 2 ประการ คือ การเผยแผ่ธรรมตามแนวพุทธจริยา ทรงเผยแผ่ธรรมเพื่อประโยชน์ 3 ประการ คือ โลกัตถจริยา ญาติัตถจริยา และพุทธัตถจริยา ในฐานะของศาสดาทรงปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเคราะห์ต่อโลก ถือเป็นพระจริยวัตรที่ปฏิบัติต่อโลกตลอด 45 พรรษา นอกจากนี้ทรงวางแนวทางในการเผยแผ่ธรรมแก่เหล่าสาวก โดยกำหนดเป้าหมายหรือนโยบายในการเผยแผ่ธรรมให้แก่พระสงฆ์ หรือผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมต้องพิจารณา และคุณสมบัติของผู้เผยแผ่ เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการเผยแผ่ บทบาทของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรม จึงเป็นแบบแผนของพระสงฆ์สมัยพุทธกาลและพระสงฆ์ในปัจจุบัน

คำสำคัญ: บทบาท, พระพุทธเจ้า, การเผยแผ่ธรรม

* Received 21 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

Abstract

This article aims to study the meaning of roles and propagation. The Buddha's words of the Buddha that were propagated as well as the role of Buddha in the propagation of Dharma. In order to point out the service to the world of the Buddha, it is found that the role refers to the expression, behavior, or obligation of the person according to the status of the society. The propagation means announcement or extension. Therefore, the role of Dharma propagation means the Buddha is responsible for preaching or showing the Dharma to the world citizen. When considering Buddha's words that were propagated, he realized to the difficulty and the basic of person characteristics that effects of the Dharma attainment as the lotus has four groups (the four types of people) and awareness for selection of the Dharma shown and the results of the Dharma. The maximum benefit is therefore received to those receiving justice. For the role of the Buddha in the propagation of Dharma, his highness played two important roles: the propagation of Dharma according to the Buddha's conduct. The Buddha's conduct, functions or services (Buddha-cariyā) for three purposes: Lokattha-cariyā, Nītattha-cariyā and Buddhāttha-cariyā, as the name of master, he performed duties in relief to the world. This is a duties that treats to the world along with 45 Phansa (period of three lunar months during the rainy season). In addition, the guidelines for the propagation of the disciples by setting goals or policies for propagation of Dharma to the monks or missionaries to consider and the qualifications of the missionaries for setting the appropriate way of propagation. The role of the Buddha in the propagation of dharma should be a pattern of Buddha's lifetime and the Buddhist monk in present time.

Keywords: Role, Buddha And Propagation Of Dharma

บทนำ

บริบททางสังคมในอินเดียสมัยพุทธกาลสะท้อนให้เห็น สภาพชีวิตของผู้คนในแ่งมุมที่หลากหลาย คนพวกหนึ่งกำลังรุ่งเรืองด้วยอำนาจวาสนา และกำลังเฟลิดเฟลินมัวเมากับทรัพย์สมบัติและความสุขทางวัตถุต่าง ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2552) ในขณะเดียวกัน มนุษย์จำนวนไม่น้อยเริ่มตั้งคำถามกับการแสวงหาความสุขจอมปลอมทางโลก จากสภาพเศรษฐกิจที่มีความยากจนบีบคั้นและสภาพสังคมที่แบ่งชนชั้นวรรณะ มีการดูหมิ่นเหยียดหยาม

เอารัดเอาเปรียบ (दन्यं चययोथा, 2538) ศีลธรรมเสื่อม มนุษย์เต็มไปด้วยราคะ โทสะ และโมหะ ในสังคมมนุษย์เต็มไปด้วยความทุกข์ เพราะมนุษย์เบียดเบียนกันเอง (เดือน คำดี, 2534) ทำให้คนอีกกลุ่มหนึ่งเกิดความเบื่อหน่ายในชีวิตที่เต็มไปด้วยความทุกข์ (दन्यं चययोथा, 2538) การดำเนินชีวิตภายใต้ความรู้สึกไม่ปลอดภัย ขาดความอบอุ่นทางจิตใจ เมื่อมนุษย์ขาดที่พึ่งทางจิตวิญญาณ จำเป็นต้องยึดถือเอาผู้ค้นพบสัจธรรมและสัจธรรมเป็นที่พึ่งทางใจ (คุณ โทชนันท์, 2537)

ครั้นเมื่อเจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณและได้รับขนานพระนามว่า “พระพุทธเจ้า” ทรงตั้งพระทัยที่จะ “หมุนวงล้อแห่งธรรม” พระองค์เริ่มงานประกาศศาสนา เมื่อมีพระชนมายุ 35 พรรษา และปฏิบัติหน้าที่ตลอดระยะเวลา 45 พรรษา จนกระทั่งดับขันธปรินิพพาน (พระมหาอดิศร ธีรสีโล, 2552) วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมอินเดียโบราณ ได้รับการสั่งสอน และชี้แนะ แนวทางไปสู่แสงสว่าง คำสอนของพระพุทธองค์เปรียบเสมือนแสงเทียนที่จุดประกายความสว่างให้แก่ชีวิต ทรงเป็นผู้ค้นพบพระสัจธรรม แล้วทรงนำมาสั่งสอน (ส. ศิวลักษณ์, 2542) วงล้อแห่งธรรมของพระพุทธองค์ จึงได้เคลื่อนออกไปทั่วสารทิศ เพื่อปลดปล่อยความไม่รู้ อันเป็นรากฐานแห่งความทุกข์ของสัตว์โลก ดังนั้นผู้ที่เข้าถึงธรรมของพระพุทธเจ้าจึงเป็นผู้ที่หมดกิเลสทั้งปวง ธรรมจึงเป็นเครื่องมือในการสงเคราะห์โลก ธรรมเป็นเครื่องมือสำหรับทำความพ้นทุกข์ (พุทธทาส อินทปัญโญ, 2555)

ตั้งแต่กาลในการเผยแผ่ธรรม ในฐานะของศาสดาของพระพุทธศาสนา เมื่อทรงฝึกฝนจนพระปัญญาคุณขึ้นถึงขีดสูงสุด ทรงรู้แจ้งโลกและทรงสามารถช่วยสรรพสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ (ส. ศิวลักษณ์, 2542) ด้วยพระดำริที่จะเผยแผ่ธรรมเพื่อช่วยสัตว์โลก พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงบทบาทหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนธรรมแก่สัตว์โลกทั้งหลาย ธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์ เป็นเหมือนหัวเพลลาที่ตรึงรถไว้ (อง.จตุกก. 35/32/117) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) หากปราศจากธรรมก็เหมือนรถที่ไม่มีหัวเพลลาไม่สามารถแล่นไปได้ วงล้อแห่งธรรมจึงช่วยค้ำจุนชีวิตเอาไว้ตลอด 45 พรรษา ในการประกาศธรรมมีพระธรรมวินัยที่รวบรวมไว้ 84,000 พระธรรมขันธ์ แบ่งเป็นพระวินัย 21,000 พระธรรมขันธ์ พระสูตร 21,000 พระธรรมขันธ์ และพระอภิธรรม 42,000 พระธรรมขันธ์ อันเป็นหลักปฏิบัติที่พุทธบริษัทต้องยึดปฏิบัติตาม (ประยงค์ แสนบุราณ, 2559) หลักธรรมเหล่านี้มิได้ทรงสร้างขึ้นมาจากมโนภาพหรือจินตนาการใด ๆ แต่เป็นประสบการณ์ที่เกิดจากการปฏิบัติที่พระองค์ทรงได้พิสูจน์แล้ว (เดือน คำดี, 2534) เมื่อทรงค้นพบสัจธรรมเหล่านี้ ทรงมีความปรารถนาดีต่อสัตว์โลกทั้งหลายได้หลุดพ้นจากความทุกข์

บทบาทของพระพุทธเจ้าในฐานะของศาสดาจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นต้นแบบแก่พระสงฆ์สมัยพุทธกาล จากพุทธจริยา 3 ประการ สะท้อนให้เห็น พระจริยาหรือการบำเพ็ญประโยชน์ของพระพุทธเจ้าที่มีต่อโลก พระญาติตามฐานะ และตามหน้าที่ของพระพุทธเจ้า (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) เป็นการแสดงออกในการเผยแผ่ธรรมเพื่อประโยชน์แก่โลก ทรงปฏิบัติหน้าที่สงเคราะห์สัตว์โลกด้วยพระเมตตา นอกจากนี้หลักคำสอนที่

ถูกนำมาเผยแพร่ยังชี้ให้เห็น พื้นฐานพุทธวิธีในการสืบทอดพระพุทธศาสนา ถือเป็นงานสำคัญที่ทรงปฏิบัติเป็นพุทธกิจ ตลอดจนทรงวางแนวทางในการเผยแผ่ธรรมแก่พระสงฆ์สาวก ใช้พระธรรมเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาจิตวิญญาณ ทรงตรัสสั่งเหล่าสาวกให้ปฏิบัติตามคำสอน แสดงธรรมเพื่อปิดประตูอบาย เปิดประตูสวรรค์ ให้บรรลุมรรคและผล เมื่อการทำงานที่พึงทำ ทำเสร็จแล้ว ก็จึงบำเพ็ญประโยชน์ผู้อื่นเกิด (ขุ.พุทธ. 73/52/6) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) พระสงฆ์ต้องเข้ามามีบทบาทในการสงเคราะห์โลก เพื่อช่วยเหลือ และแก้ทุกข์ ตลอดจนอบรม และสั่งสอนประชาชน กำหนดแนวทางในการปฏิบัติไปสู่การพ้นจากทุกข์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล พระสงฆ์ถือเป็นผู้นำสำคัญในการเผยแผ่ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัยและพุทธบริษัท (เสฐียร พันธงศรี, 2526) โดยอาศัยหลักธรรมคำสอนและพุทธวิธีในการเผยแผ่ธรรมมาจากพระพุทธเจ้า ในการศึกษาบทบาทดังกล่าวจะชี้ให้เห็น การแสดงบทบาทในการเผยแผ่ธรรมของพระองค์ และการวางแนวทางในการเผยแผ่ธรรมให้แก่เหล่าสาวก ถือเป็นนโยบายสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

ดังนั้นผู้เขียนจึงศึกษาวิเคราะห์ความหมายของบทบาทและการเผยแผ่ธรรม หลักคำสอนที่ถูกนำไปใช้เผยแผ่ธรรมมีลักษณะอย่างไร ตลอดจนบทบาทของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรมมีลักษณะอย่างไร และให้แนวทางในการเผยแผ่ธรรมแก่พระสงฆ์สมัยพุทธกาลไว้อย่างไร บทความนี้จึงเป็นกรอบพื้นฐานในการศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธเจ้าที่มีต่อพระสงฆ์สมัยพุทธกาลและพระสงฆ์ไทยในปัจจุบันและอนาคต

ความหมายของบทบาท

คำว่า “บทบาท” ถูกใช้ในแวดวงวิชาการในหลายแง่มุม (Rocheblave-Spenlé, A. M, 1972) ด้วยความพยายามในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับคนอื่น ๆ ในสังคม (Phillips, S. B, 1969) อีกทั้งในปัจจุบันมีการศึกษาบทบาทในมิติต่าง ๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับศาสตร์ที่หลากหลาย ดังปรากฏผลงานของนักวิชาการต่างประเทศและในประเทศ ให้ความสนใจอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทอย่างแพร่หลาย (Biddle, B.J, 1986) คำว่า “บทบาท” ในภาษาไทย สอดคล้องกับคำว่า “Role” ในภาษาอังกฤษ บางครั้งถูกเรียกว่า “บทบาททางสังคม” (Social role) (Broom, L., & Selznick, P, 1968) หรือ “ทฤษฎีบทบาท” (Role theory) (Scott, J., & Marshall, G. (Ed.), 2009) บทบาทจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของโครงสร้างทางสังคม (Social structure) (Schaefer, T.R, 2004)

พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของบทบาท คือ “การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทพ่อแม่ บทบาทครู” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ซึ่งเป็นการนิยามความหมายอย่างกว้างๆ บ่งถึงหน้าที่ของแต่ละบุคคลในสังคม บทบาท จึงหมายถึงหน้าที่ของแต่ละบุคคล แนวคิดของบทบาทจะถูกกำหนดด้วยสิทธิและหน้าที่ตามที่บุคคลนั้น ๆ ได้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามสถานภาพทางสังคม (สุภัตรา สุภาพ, 2545)

Jonathan H. Turner นักสังคมวิทยาให้นิยามบทบาทไว้ว่า “บทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลดำรงตำแหน่งตามสถานภาพ เช่นเดียวกับการที่บุคคลคำนึงถึงบุคคลอื่น และขอบเขตของบทบาทจะขึ้นอยู่กับบรรทัดฐาน และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ” (Turner, H. J, 1994)

ในขณะเดียวกัน Robert Bierstedt เห็นว่า “บทบาท คือ สิ่งที่แต่ละคนจะอยู่ในสถานภาพที่เขาครอบครอง” (Bierstedt, R, 1957)

ส่วน สนธยา พลศรี ได้ขยายแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม “บทบาท หมายถึง หน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่ บทบาทจึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนอยู่ร่วมกันสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย” (สนธยา พลศรี, 2545)

ในขณะที่ Ralph Linton นักมานุษยวิทยาได้ให้ความหมายของบทบาทที่เป็นลักษณะของสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับสถานภาพ ไว้ว่า “บทบาทเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นลักษณะพลวัต (Dynamic) ของสถานภาพ ซึ่งแต่ละบุคคลจะถูกกำหนดสถานภาพและการครอบครองสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น ๆ เมื่อบุคคลใช้สิทธิและหน้าที่ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นสถานภาพ เขากำลังกระทำตามบทบาท” (Linton, R, 1936)

จากแนวคิดในข้างต้น ทำให้ชี้ให้เห็นบทบาทที่ถูกกำหนด ภายใต้อัตลักษณ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กับสถานภาพของบุคคล บทบาทจะถูกนิยามภายใต้โครงสร้างทางสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดการกระทำของบุคคลที่สอดคล้องกับตำแหน่งในสังคม (Biesanz, J. & Biesanz, M, 1969) เช่น สถานภาพเป็นครู มีบทบาท หน้าที่ในการสอนนักเรียน เป็นต้น ดังนั้น บทบาท จึงหมายถึง การแสดงออก ท่าที พฤติกรรม หรือ ภาระหน้าที่ของบุคคลที่ต้องปฏิบัติตามสถานภาพที่ได้ครอบครองอยู่

ความหมายของการเผยแผ่ธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทชี้ให้เห็นว่า บทบาท คือ การแสดงออก ท่าที ที่สอดคล้องกับสถานภาพ ซึ่งเป็นที่มาของหน้าที่และความรับผิดชอบ (Goffman, E, 1961) ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์การเผยแผ่ธรรมถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่ทรงปฏิบัติอยู่ทุกวัน พระพุทธเจ้าในฐานะของศาสดา ทรงค้นพบพระธรรมเหล่านี้ในวันที่ตรัสรู้ ซึ่งมีอยู่ในธรรมชาติ จึงนำความเป็นจริงนั้นมาเปิดเผยแก่สัตว์โลก (ประยงค์ แสนบุราณ, 2559)

พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน นิยามความหมายของเผยแผ่ไว้ว่า “เผยแผ่ หมายถึง การทำให้ขยายออกไป ขยายออกไป เช่น การเผยแผ่พระศาสนา” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) คำว่า “เผยแผ่” หมายถึง การเปิดเผยสิ่งที่ถูกปกปิดอยู่ให้คนได้รู้ได้เห็น เผยแผ่จึงเป็นการเปิดเผยบางสิ่งบางอย่างให้แก่ผู้อื่นได้รู้ (กุศล โพธิ์สุวรรณ, 2556)

ส่วนคำว่า ธรรม หมายถึง คุณความดี เช่น เป็นคนมีธรรมะ เป็นคนดีมีศีลธรรม, คำสอนในพระพุทธศาสนา เช่น แสดงธรรม ฟังธรรม ธรรมะของพระพุทธเจ้า หลักประพฤติปฏิบัติในศาสนา เช่น ปฏิบัติธรรม ประพฤติธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ธรรมในบริบทของบทความนี้ถูกใช้ไปถึง คำสอนหรือธรรมะของพระพุทธเจ้า

สำหรับ “การเผยแผ่ธรรม” หรือ บางครั้งอาจจะเรียกว่า “การเผยแผ่ศาสนธรรม” จึงหมายถึง การเผยแผ่คำสอนของพระพุทธองค์ออกไปสู่สัตว์โลกทั้งหลายได้ทราบ ในทุกวิธีโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในหลักธรรม และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (กรมการศาสนา, 2535) ดังนั้นบทบาทในการเผยแผ่ธรรม จึงเป็นการแสดงออกหรือหน้าที่ในการประกาศ หรือแสดงธรรม อันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าไปสู่สัตว์โลกทั้งหลาย

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ถูกนำมาเผยแผ่

ในประเด็นนี้ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็น หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ถูกนำมาเผยแผ่ ทรงเริ่มต้นในการแสดงธรรมอย่างไร ซึ่งเมื่อย้อนกลับไปพิจารณาจากพุทธประวัติ พบว่าหลังจากที่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ทรงตระหนักถึงความลึกซึ้งของพระธรรม ในขณะที่สัตว์ทั้งหลายยังคงยึดติดกับกิเลสอยู่ พระองค์จึงปรารถนาจะปลดปล่อยความทุกข์ให้บังเกิดแก่สัตว์ทั้งปวง (ที.ม.อ. 13/144) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525)

เมื่อทรงรู้แจ้งในสัจธรรมของโลกและชีวิตด้วยพระปัญญาญาณ ในขณะที่สัตว์โลกทั้งหลายยังเต็มไปด้วยความทุกข์ยาก ผู้คนจำนวนมากมายังไม่รู้ว่าจะหาทางออกได้อย่างไร ทรงสงสารจึงตัดสินใจแสดงธรรม (บุญมี แท่นแก้ว และคณะ, 2538) ทรงตระหนักว่ามีเพียงธรรมเท่านั้น ที่จะเป็นหนทางสว่างแห่งปัญญาและนำไปสู่ความสุขที่แท้จริง ทรงดำริที่จะสงเคราะห์ต่อโลกด้วยการบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น พบว่า จุดเริ่มต้นในการเผยแผ่ธรรมของพระองค์ ทรงพิจารณาภายใต้เงื่อนไขสำคัญในเบื้องต้น คือ ความยากของธรรม และพื้นฐานของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน เงื่อนไขนี้จึงกลายเป็นความกังวลในการแสดงธรรมโปรดแก่สัตว์โลก (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2557) ดังคำอธิบายดังนี้

1. ความยากของธรรม หลังจากที่ได้ตรัสรู้ทรงมีพระประสงค์อย่างแรงกล้าที่จะโปรดแสดงธรรมต่อสัตว์โลกทั้งหลาย แต่เมื่อครั้งพิจารณา ทรงพบว่า ธรรมคือสัจจะ ธรรมที่ค้นพบนั้นทวนกระแสโลก จึงยากจะเข้าใจได้ ดังปรากฏในอรรถกถา มหาปทานสูตร ความตอนหนึ่งอธิบายลักษณะของธรรมไว้ว่า “ธรรมเป็นเรื่องบุคคลเห็นได้ยาก คือ ไม่สามารถเห็นได้ง่าย เนื่องจากธรรมมีความลึกซึ้ง ธรรมที่รู้ได้ยาก บุคคลจึงตรัสรู้ได้ยากตามไปด้วย” (ที.ม.อ. 13/141) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) ทรงเกิดความวิตกกังวลในการแสดงธรรม ทรงพิจารณาถึงธรรมว่าเป็นคุณอันลึก ยากที่บุคคลผู้ยินดีในกามคุณจะตรัสรู้ตามได้ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2557) ด้วยเหตุผลนี้ทรงพิจารณาถึงลักษณะของ

บุคคล เพื่อจะทรงโปรดด้วยการแสดงธรรม จึงเป็นเงื่อนไขปฐมเหตุของการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธองค์

2. พื้นฐานของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน เมื่อทรงพิจารณาลักษณะของพระธรรมไม่ว่าจะเข้าใจโดยง่าย พื้นฐานของบุคคลยังมีส่วนสำคัญต่อการบรรลุธรรม บุคคลไม่เพียงแต่ลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน พระพุทธองค์ทรงคำนึงถึงลักษณะภายใน อันหมายถึงจิต คนมีจิตต่าง ๆ กัน จึงต้องใช้วิธีการสอนต่างกันลักษณะคำสอน ก็ย่อมมีต่างกันไปด้วย (บุญมี แท่นแก้ว และคณะ, 2538) เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาด้วยพระปัญญาญาณ ทรงทราบว่าบุคคลในโลกมีอยู่หลายประเภท พวกที่มีกิเลสเบาบาง พวกที่มีกิเลสหยาบ พวกที่สอนได้ และสอนไม่ได้ พวกที่รู้ได้ และรู้ไม่ได้ จึงทรงเปรียบเทียบบุคคลในโลกกับดอกบัว 4 เหล่า ที่มีลักษณะแตกต่างกันไป คือ อุคฆฏิตัญญู วิปจิตัญญู เนยยะ และปทปรมะ (ที.ม.อ. 13/148) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) เมื่อพิจารณาคำอธิบายในอรรถกถาจะพบรายละเอียดดังนี้

2.1 อุคฆฏิตัญญู เปรียบเหมือนบัวกำลังจะบานในวันนี้ หมายถึง บุคคลที่พร้อมจะตรัสรู้ธรรมในเวลาที่พระพุทธองค์ทรงแสดง

2.2 วิปจิตัญญู เปรียบเหมือนบัวที่จะบานในวันพรุ่งนี้ หมายถึง บุคคลที่ตรัสรู้ธรรมเมื่อพระพุทธองค์แจกความ อธิบายคำสอนก็สามารถบรรลุธรรมได้

2.3 เนยยะ เปรียบเหมือนบัวที่จะบานในวันที่ 3 หมายถึง บุคคลที่ตรัสรู้ธรรมได้เมื่อพระพุทธองค์ทรงแนะนำ และฝึกฝนตนเองจึงจะบรรลุธรรม

2.4 ปทปรมะ เปรียบเหมือนบัวกำลังจะกลายเป็นอาหารปลาและเต่า หมายถึง บุคคลไม่สามารถบรรลุธรรมได้ (ที.ม.อ. 13/148-149) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525)

จากการพิจารณาอรรถกถาในข้างต้น ชี้ให้เห็นลักษณะของบุคคลที่จะทรงโปรดแสดงธรรม เมื่อธรรมของพระพุทธองค์เป็นอริยสัจ จึงยากที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง จนกระทั่งสามารถบรรลุธรรมได้ ดังนั้นทรงพิจารณาบุคคล 4 ประเภท เปรียบเทียบกับบัว 4 เหล่า กล่าวคือ อุคฆฏิตัญญู คือ บัวพินน้ำ เป็นบุคคลที่มีกิเลสเบาบาง และมีสติปัญญาดี พร้อมจะบรรลุธรรม ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า วิปจิตัญญู คือ บัวปริ่มน้ำ เป็นบุคคลที่มีกิเลสเบาบาง เมื่อฟังคำสอนก็สามารถบรรลุธรรมได้ แต่สติปัญญาน้อยกว่าบัวที่พินน้ำ เนยยะ คือ บัวที่ยังคงอยู่ในน้ำ แม้จะยังไม่พินน้ำแต่ยังมีโอกาสที่จะไผ่ขึ้นมาจากเหนือน้ำ คือ บุคคลที่มีความพากเพียร และร่ำเรียนธรรม จนกระทั่งสามารถบรรลุธรรมได้ ซึ่งเป็นบัว 3 เหล่าที่พ้นจากน้ำ ปรารถนาจะหลุดพ้น และสามารถสอนธรรมได้ ส่วนปทปรมะ คือ บัวที่ยังคงอยู่ใต้โคลนตม บุคคลที่มีกิเลสหยาบ สติปัญญาน้อย จึงไม่อาจจะสอนธรรมให้บรรลุได้ เมื่อทรงตรวจสอบด้วยพระญาณก็จะทรงทราบ ทรงเห็นอาการของสัตว์ทั้งปวงว่า มีกิเลสหยาบหรือเบาบาง ก็จะทรงแสดงธรรมตามลักษณะของบุคคลในแต่ละประเภท (ที.ม.อ. 13/149) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) ชี้ให้เห็นแนวคิดสำคัญในการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธองค์ ดังนั้นการฟังธรรมของพระพุทธองค์จึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะทรงตระหนักถึงการเลือกบุคคล ธรรม และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

(ประยงค์ แสนบูรณ, 2557) เมื่อบุคคลได้รับธรรมจึงเกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคคลนั้น อันเป็นการดับความทุกข์ทั้งปวงให้หมดไป

บทบาทของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรม

พระพุทธเจ้าในฐานะพระศาสดา ทรงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญที่ทรงปฏิบัติ เพื่ออนุเคราะห์แก่โลกทั้ง 2 ประการ คือ อามิสทาน และธรรมทาน การแสดงธรรมถือเป็นการอนุเคราะห์ที่ดีที่สุด และเป็นเลิศกว่าการอนุเคราะห์ด้วยวัตถุ (อง.เอก. 33/394/478) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) จากพุทธพจน์ของพระองค์ทำให้เห็นว่า การแสดงธรรมเป็นหัวใจสำคัญต่อการอนุเคราะห์แก่สัตว์โลกทั้งหลาย เพื่อจะได้รู้จักทางที่ถูกต้องนำไปสู่จุดหมายปลายทางอันสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน ซึ่งเป็นสภาวะที่จิตมนุษย์จะได้ประสบกับความสงบสุขที่แท้จริง (วิทย์ วิศทเวทย์, 2553) ในประเด็นนี้ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นบทบาทของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรม ทั้งในด้านการแสดงออกของพระพุทธเจ้า และทรงวางแนวทางการเผยแผ่ธรรมแก่เหล่าสาวกในสมัยพุทธกาล ดังนี้

1. การเผยแผ่ธรรมตามแนวพุทธจริยา

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงประกอบอรรถกถาธรรมปฏิบัติ อันเป็นประโยชน์ส่วนตนได้อย่างสมบูรณ์ ทรงประกอบ ประพฤติปฏิบัติ เป็นการบำเพ็ญพุทธจริยาเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2533) พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ได้กล่าวถึง พุทธจริยาไว้ 3 ประการ 1) โลกัตถจริยา 2) ญัตตถจริยา 3) พุทธัตถจริยา (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2533) เมื่อพิจารณาพุทธจริยาของพระพุทธเจ้า 3 ประการนี้ พบว่า ในฐานะของศาสดาด้วย พระมหากุณณาธิคุณ ทรงโปรดที่จะช่วยเหลือสัตว์โลกทั้งปวงให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยากที่เผชิญอยู่ พุทธจริยาวัตรทั้ง 3 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 โลกัตถจริยา

ในการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธเจ้าแสดงให้เห็นบทบาทในการบำเพ็ญประโยชน์แก่เวไนยสัตว์สอดคล้องกับโลกัตถจริยา พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของ โลกัตถจริยา คือ ความประพฤติเป็นประโยชน์แก่โลก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) การแสดงออกในการช่วยเหลือ และบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ในการอนุเคราะห์แก่โลก ทรงแสดงออกในพุทธกิจประจำวัน พุทธกิจเป็นกิจที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ การงานที่พระพุทธเจ้าทรงทำ (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2533)

ในอรรถกถาที่มณีกาย สิลขันธวรรค ได้พรรณนาถึงสิ่งที่พึงปฏิบัติ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กิจที่ไม่มีประโยชน์ และกิจที่มีประโยชน์ พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติเฉพาะกิจที่มีประโยชน์ 5 ประการ คือ 1) กิจในปุเรกัต 2) กิจในปัจฉิมกัต 3) กิจในปุริมยาม 4) กิจในมัชฌิมยาม 5) กิจในปัจฉิมยาม (ที.สี.อ. 11/147-152) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) ดังนี้

1.1.1 กิจในปุเรกัต หมายถึง กิจในเวลาเช้า เมื่อทรงตื่นบรรทม ทำกิจวัตรทางร่างกายเรียบร้อย ทรงบิณฑบาตตามบ้านและถนน แสดงธรรมโปรดประชาชนในที่ต่าง ๆ เมื่อเสด็จกลับ ทรงรอให้พระภิกษุฉันอาหารเรียบร้อย จึงเสด็จเข้าพระคันธกุฎี (กุฎีที่ประทับของพระพุทธเจ้า)

1.1.2 กิจในปัจฉิมกัต หมายถึง ช่วงเวลาบ่าย แบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงเวลาที่ 1 เสด็จออกจากพระคันธกุฎี ทรงประทานโอวาทแก่พระภิกษุ หลังจากนั้นพระภิกษุได้แยกย้ายไปปฏิบัติธรรมในสถานที่ต่าง ๆ ก็เสด็จกลับเข้าพระคันธกุฎี เพื่อพักผ่อนพระวรกาย ช่วงเวลาที่ 2 ทรงใช้พระญาณตรวจดูโลก และแสดงธรรมแก่ประชาชนที่มาชุมนุมในพระวิหาร

1.1.3 กิจปุริมยาม หมายถึง ช่วงเวลาค่ำ ในยามที่ 1 ทรงสงรงพระวรกายด้วยน้ำที่ภิกษุผู้เป็นพุทธอุปัฏฐาก (ผู้คอยรับใช้พระพุทธเจ้า) จัดถวาย ทรงประทับนั่งบนพุทธอาสน์ ทรงปลีกพระองค์อยู่ลำพังชั่วคราวหนึ่ง ก่อนที่พระภิกษุทั้งหลายมาปรนนิบัติ และทูลถามปัญหา ขอกรรมฐาน และขอให้โปรดแสดงธรรม ซึ่งเป็นกิจในยามปฐมยาม

1.1.4 กิจในมัชฌิมยาม หมายถึง ยามกลางของราตรี เมื่อพระภิกษุทั้งหลายต่างแยกย้าย ทรงใช้เวลาในยามที่ 2 โปรดแสดงธรรม และตอบปัญหาแก่เหล่าเทวดา

1.1.5 กิจในปัจฉิมยาม หมายถึง ช่วงเวลาใกล้รุ่ง แบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงเวลาที่ 1 ทรงเสด็จจงกรมเพื่อทรงเปลื้องจากความเมื่อย ช่วงเวลาที่ 2 เสด็จเข้าพระคันธกุฎี ทรงพระบรรทมสืบทุลาสน์ ช่วงเวลาที่ 3 เสด็จประทับนั่งแล้วทรงใช้ พุทธจักขุตรวจดูสัตว์โลกเพื่อเล็งเห็นบุคคลผู้สร้างสมบุญญาธิการไว้ ด้วยอำนาจทานและศีล เป็นต้น

จากพุทธกิจ 5 ชี้ให้เห็นว่า เวลาเช้า ทรงโปรดบิณฑบาต ทรงแสดงธรรมโปรดประชาชน เวลาเย็น ทรงแสดงธรรมแก่คนผู้สนใจในการฟังธรรม เวลาค่ำ ทรงให้โอวาทแก่พระภิกษุ และชี้แนะกรรมฐาน ยามกลางของราตรี ทรงแสดงธรรมและตอบปัญหาเหล่าเทวดา และเวลาใกล้รุ่ง ทรงตรวจดูสัตว์โลก ที่อยู่ในข่ายพระญาณช่วยเหลือและให้ผลตามอุปนิสัยและบารมีของผู้นั้น กิจที่พระองค์ปฏิบัติต่อชาวโลกและเหล่าเทวดา ในหนึ่งวันทรงใช้เวลาหมดไปกับการแสดงธรรม ตอบปัญหาธรรม คลายข้อสงสัยในธรรมทั้งหลายแก่พระภิกษุและเทวดา ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อโลก ทรงประพฤติเป็นประโยชน์แก่มหาชนและสัตว์โลกทั่วไป เช่น ทรงแผ่พระญาณเล็งดูสัตว์โลกทุกเข้าค่ำ ผู้ใดปรากฏในข่ายพระญาณ เสด็จไปโปรดผู้นั้น ทรงสงเคราะห์คนทั้งหลายโดยฐานะเป็นเพื่อนมนุษย์ (สุเขวว์ พลอยชุม, 2539)

จากพื้นฐานแนวคิดในข้างต้น ชี้ให้เห็นบทบาทที่ทรงปฏิบัติต่อชาวโลก ด้วยพระเมตตากรุณาต่อเวไนยสัตว์ทั้งปวง ดังปรากฏเหตุการณ์ในพระไตรปิฎกว่า “ท้าวสักกะจอมทวยเทพได้กล่าวสรรเสริญพระคุณของพระองค์ 8 ประการ ซึ่งข้อหนึ่ง ท้าวสักกะสรรเสริญต่อเหล่าเทวดาว่า พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติด้วยความเกื้อกูลต่อสัตว์โลกทั้งหลาย เพื่อความสุขและอนุเคราะห์เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูลทั้งหล้ามนุษย์และเทวดา” (ที.ม. 14/211/3) (มหา

มกุฏราชวิทยาลัย, 2525) ตลอดระยะเวลา 45 พรรษา ทรงทำหน้าที่แสดงธรรม จนกระทั่งช่วงบั้นปลายสุดท้ายของชีวิต แม้ทรงประชวรและใกล้จะปรินิพพาน ยังทรงปฏิบัติหน้าที่ก่อนจะถึงวาระสุดท้ายของสังขาร ด้วยการแสดงธรรมโปรดสุภทัตตปริพาชกจนบรรลุธรรม เป็นพระสาวกองค์สุดท้ายที่ทรงบวชให้ (ที.ม. 13/140-143/317-320) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525)

1.2 ญัตตถจริยา

ญัตตถจริยา คือ พระพุทธรูปเพื่อประโยชน์แก่ญาติตามฐานะ (สุเขาว์พลอยชุม, 2539) เป็นการสงเคราะห์พระญาติให้มีโอกาสได้เข้าถึงธรรม การบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ ชี้ให้เห็นความกตัญญูตเวทีที่ทรงมีต่อผู้มีพระคุณในช่วงก่อนที่จะทรงออกผนวช เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า ในการสงเคราะห์พระญาติของพระพุทธเจ้า จะสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความกตัญญู ใน ทุลลภสูตร อังคุตตรนิกาย ทรงตรัสถึงบุคคลหาได้ยาก 3 จำพวก ไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความมีปรากฏแห่งบุคคล 3 หาได้ยากในโลก บุคคล 3 คือใคร คือ พระตถาคต อรหันตสัมมาสัมพุทธะ ผู้แสดงธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว บุคคลผู้กตัญญูตเวที ความมีปรากฏแห่งบุคคล 3 นี้แล หาได้ยากในโลก” (อง.ติก. 34/554/528) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) จากพระสูตรจะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้า ผู้ที่นำพระธรรมของพระพุทธเจ้ามาแสดง และบุคคลผู้กตัญญูตเวทีจัดเป็นบุคคลที่หาได้ยาก

นอกจากนี้การแสดงออกของพระพุทธเจ้าในการสงเคราะห์แก่พระญาติ ถือเป็นการแสดงความกตัญญูตเวที ในอรรถกถาทุลลภสูตร อธิบายว่า “กตัญญู ตเวที ได้แก่ บุคคลผู้รู้กรรมที่เขาทำแล้ว (แก่ตน) ว่า ผู้นี้ทำคุณแก่เรา ดังนี้แล้ว ทำการตอบแทนให้ผู้อื่นรู้ คือ ให้ปรากฏ” (อง.ติก. 34/554/528) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) กตัญญู จึงหมายถึง การรู้ว่าใครมีบุญคุณต่อเรา และเราต้องกตเวที คือ การตอบแทนบุญคุณแก่บุคคลนั้นด้วย จึงจะได้ชื่อว่า กตัญญูตเวที การตอบแทนแก่ผู้อื่นตามคำสอนของพระพุทธศาสนาถือเป็นมงคลของชีวิต ไม่ว่าจะตอบแทนด้วยวัตถุทาน หรืออามิสทานก็ตาม ล้วนแสดงให้เห็นถึงจิตใจของบุคคลผู้นั้น ดังนั้นตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ผู้มีความกตัญญูตเวทีจึงเป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลกนี้ บทบาทของพระองค์เป็นตัวอย่างของผู้มีความกตัญญูตเวที ด้วยการบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ ทรงโปรดด้วยการแสดงธรรม ดังเหตุการณ์เมื่อครั้งเสด็จไปกรุงกบิลพัสดุ์โปรดพระเจ้าสุทโธทนะ พระราชบิดาทูลเชิญพระพุทธองค์ถึง 10 ครั้ง จึงทรงรับอาราธนาเสด็จไปโปรด (ขุ.เถร.อ 52/323-324) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) เหตุผลสำคัญที่ทรงยับยั้งไว้ เนื่องด้วยทรงพระประสงค์ให้พระญาติของพระราชบิดาและพระญาติแก่กล้าก่อน จึงจะทรงแสดงธรรมโปรดได้ง่าย ครั้นเมื่อพระเจ้าสุทโธทนะได้สดับรับฟัง พระองค์ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาปัตติผลทันที (ขุ.ธ. 42/138/232-235) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) จากเหตุการณ์ดังกล่าวทรงชี้แนะทางสว่างให้แก่พระราชบิดา จนกระทั่งดวงตาเห็นธรรมและบรรลุธรรมได้ในที่สุด ซึ่งเป็นตัวอย่างการแสดงบทบาทที่มีต่อพระญาติด้วยความกตัญญูตเวที นอกจากนี้ยังทรงสงเคราะห์พระญาติ เสด็จโปรดพระนางพิมพา พระราหุล ให้สิทธิพิเศษแก่พระญาติโดยอนุญาตให้พวก

พระญาติที่เป็นศากยะ และเป็นเดียรถีย์เข้ามาอุปสมบทโดยไม่ต้องอยู่ติดถียปริวาส 4 เดือน ก่อน เสด็จไปห้ามพระญาติฝ่ายศากยะและโกถียะไม่ให้แย่งน้ำกัน

จากแนวคิดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นบทบาทในการสงเคราะห์ต่อพระญาติและ ศากยวงศ์ของพระองค์ ทรงปฏิบัติต่อสังคมโลกเสด็จโปรดพระประยูรญาติ เสด็จจะรับข้อพิพาท ระหว่างพระญาติ สงเคราะห์โดยให้สิทธิบางประการ สิ่งเหล่านี้คือ ญาติตถจริยา บทบาทที่ พระพุทธเจ้าทรงแสดงออกด้วยความกตัญญู และปรารถนาจะให้เขาเหล่านั้นหลุดพ้นจากความ ทุกข์ยาก ด้วยการแสดงธรรม เพื่อแนะนำ สั่งสอน ชี้ทางสว่าง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อพระญาติทั้งสิ้น

1.3 พุทธตถจริยา

พุทธตถจริยา คือ พระพุทธจริยาที่ทรงบำเพ็ญประโยชน์ตามหน้าที่ของ พระพุทธเจ้า (พระเทพเวที (ประยูร ธมฺมปญฺญ, 2533) ในฐานะของศาสดาจึงเป็นเครื่องกำหนด บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของพระพุทธเจ้า ทรงบำเพ็ญพุทธกิจโปรดเวไนยสัตว์ตั้งแต่ ตรัสรู้ จากแนวคิดในการเผยแผ่ธรรม ชี้ให้เห็นลักษณะธรรมอันเป็นรากฐานของ พระพุทธศาสนา ด้วยความยากของตัวบทและพื้นฐานของผู้ฟังธรรม ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อ การบรรลุธรรม ภายหลังจากที่ทรงพิจารณาบุคคลที่ควรแสดงธรรมด้วยพระปัญญาญาณแล้ว ทำให้ทรงทราบว่าควรจะไปโปรดบุคคลใดรับเทศนาครั้งแรก ทรงปรารถนาอาหารดาบสและอุ ททดาบสผู้เคยเป็นอาจารย์ ทรงเห็นว่าท่านทั้งสองเป็นผู้มีสติปัญญาดีและมีกิเลสเบาบาง สามารถรู้ธรรมได้อย่างเฉียบฉับ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2557) ดังที่ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราดำริว่า เราจะแสดงธรรมครั้งแรกแก่ใครหนอ ใครจักรู้ ทัวถึงธรรมนี้ได้เร็ว เราจึงคิดว่า อาหารดาบสกาลามโคตรนี้แล เป็นบัณฑิต ฉลาด มีปัญญา มี กิเลสจุกจิกในดวงตาน้อยมานาน ถ้ากระไร พึงแสดงธรรมครั้งแรกแก่เธอ เธอจักรู้ทัวถึงธรรมนี้ ได้เร็ว” (ม.ม. 18/324/422) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525)

ครั้งทรงทราบว่า พระอาจารย์ทั้งสองได้เสียชีวิตไปแล้ว จึงทรงเปลี่ยนพระทัย และตระหนักว่า ผู้ใดจึงจะเหมาะสมที่จะแสดงธรรม ทรงนึกถึงเหตุการณ์ในช่วงที่ผ่านมากการ อุปการะของปัญจวัคคีย์ ซึ่งมีบุญคุณในช่วงบำเพ็ญทุกรกิริยา เหล่าปัญจวัคคีย์คอยปรนนิบัติ และมีอุปการะเป็นอย่างมาก แม้จะละทิ้งก่อนจะตรัสรู้ เพราะคิดว่าทรงล้มเลิกการบำเพ็ญเพียร ก็ตาม แต่ยังทรงนึกถึงและปรารถนาจะไปแสดงธรรมโปรด ดังพระพุทธองค์ตรัสในประเด็นนี้ว่า “เราจึงคิดว่าเราจะแสดงธรรมครั้งแรกแก่ใครหนอ ใครจักรู้ทัวถึงธรรมนี้ได้เร็ว เราจึงคิดว่า ภิกษุปัญจวัคคีย์ได้อุปฐากเรา ผู้กำลังบำเพ็ญเพียรอยู่ เป็นผู้ที่มีอุปการะแก่เรามาก ถ้ากระไร เราพึงแสดงธรรมครั้งแรกแก่พวกเธอ” (ม.ม. 18/324/423) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525)

ครั้งพบกับปัญจวัคคีย์จึงได้ทรงแสดงปฐมเทศนาด้วยธรรมที่เรียกว่า “ธัมมจัก กัปปวัตตนสูตร” เนื้อหาโดยย่อทรงละเว้นการกระทำสุดโต่ง คือ หมกมุ่นในกามที่เรียกว่า กาม สุขัลลิกานุโยค และการทรมานร่างกายตนเอง เพราะไร้ประโยชน์ เรียกว่า อตตกิลมณานุโยค

แต่ให้เดินทางสายกลางที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา (บุญมี แทนแก้ว และอุดมลักษณ์ แทนแก้ว, 2547) ทรงตรัสเตือน ห้ามหมกมุ่นในกาม และทรมานตนเอง เพราะเป็นหนทางที่ผิดไม่อาจจะค้นพบแสงสว่างแห่งปัญญา ทางที่ถูกต้อง คือ ยึดทางสายกลางไม่สุดโต่งและหย่อนยานจนเกินไป ทั้งกามสุขัลลิกานุโยคและอัสติกัลมณานุโยคเป็นทุกข์เศร้าหมอง และยังคงมีความทุกข์ต่อไปในปัจจุบัน ต้องยึดมั่นในมัชฌิมา เพราะเป็นทางสายกลางไม่สุดและทุกข์เศร้าหมองเป็นเหตุถึงนิพพาน (ขุ.ป.อ. 69/579) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525)

เมื่อได้ฟังธรรมปรากฏว่า “โกณฑัญญะ” เป็นผู้แรกที่ดวงตาเห็นธรรม เมื่อทรงทราบว่าท่านโกณฑัญญะได้เห็นธรรมแล้ว จึงทรงเปล่งอุทานว่า “อัญญาสิ วต โภ โกณฑัญโญ” “โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอๆ” เพราะอุทานว่า “อัญญาสิ..” เป็นภาษามคธ แปลว่า “ได้รู้แล้วๆ” คำว่า “อัญญาโกณฑัญญะ” จึงเป็นชื่อของท่านตั้งแต่นั้นมา เมื่อพระอัญญาโกณฑัญญะได้เห็นธรรม รู้แจ้ง และบรรลุธรรม โดยปราศจากข้อสงสัยแล้วจึงทูลขอบวช ทรงตรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมานเถิด แล้วตรัสต่อไปว่า ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” (วิ.ม. 6/18/50) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) การตอบรับอนุญาตด้วยพระวาจาของพุทธองค์ถือเป็นการอุปสมบท ซึ่งเรียกว่า “เอหิภิกขุอุปสัมปทา” หมายถึง วิธีการบวชโดยพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตด้วยพระองค์เอง (दनัย ไชโยธยา, 2538) ภายหลังจากอัญญาโกณฑัญญะบวชเรียบร้อยแล้ว พระรัตนตรัยจึงได้ครบถ้วนประกอบด้วย พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ นับตั้งแต่เหตุการณ์ในครั้งนั้นเป็นต้นมา พระพุทธศาสนาจึงมีพระสงฆ์เป็นสาวกและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเรื่อยมา ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาพุทธัตถจริยายังทำให้ทราบ บทบาทในการแสดงธรรมของพระองค์ ทรงปฏิบัติอยู่ทุกวันด้วยการสงเคราะห์โลก ช่วยเหลือ เกื้อกูล ทรงตรวจดูและทรงทราบว่า บุคคลใดเข้าข่าย ผู้นั้นย่อมบรรลุธรรม ทรงแสดงธรรมโปรดเหล่าปัญจวัคคีย์ (ม.ม. 18/324/423) นอกจากนี้ยังทรงไม่จำกัดช่วงวัย ทรงโปรดบิดาของพระยสะ จนดวงตาเห็นธรรม และเป็นอุบาสกคนแรกในพระพุทธศาสนา (วิ.ม. 6/27/63-65) ทรงโปรดมารดาและภรรยาเก่าของพระยสะ เป็นอุบาสิกา คู่แรกในพระพุทธศาสนาที่รับเป็นที่พึ่ง (วิ.ม. 6/29/67-68) ทรงไม่คำนึงถึงเพศ ดังกรณี ทรงโปรดพระนางมหาประชาบดีโคตมี จนกระทั่งพระนางทูลขอบวชเป็นภิกษุณี (ขุ.ธ.อ. 271/442-443) ทรงแสดงธรรมโดยไม่แบ่งแยกชนชั้น ทรงโปรดนางปุณณทาสี นางทาสผู้ยากไร้ของเศรษฐีเมืองราชคฤห์ (ขุ.ธ. 42/175/457-461) ทรงโปรดโสณเถรี (ขุ.ธ. 42/119/148-153) ทรงแสดงธรรมเพื่อปิดช่องทางแห่งความชั่ว เพื่อไม่ให้หลงผิดไปสู่ความเสื่อม เช่น ทรงโปรดองคุลิมาล ให้กลับใจ หยุดทำความชั่ว (ม.ม. 21/521-525/141-145; ขุ.เถร. 53/392/132-135) เป็นต้น จากตัวอย่างแสดงให้เห็นบทบาทในการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธองค์ ทรงมุ่งประโยชน์ที่สัตว์โลกจะได้รับเป็นหลัก ด้วยพระเมตตาปรารถนาให้สัตว์โลกได้ดวงตามองเห็นธรรม นอกจากสัตว์โลกยังทรงโปรดเหล่าเทวดาทั้งหลาย เช่น ทรงตอบคำถาม 4

ข้อของท้าวสักเทวราชและเหล่าเทวดา จนคล้ายข้อสงสัยได้หมดสิ้น (ขุ.ธ. 43/248/322-328) ชี้ให้เห็นชัดว่า การเผยแผ่ธรรมถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะพระศาสดา ไม่เคยว่างเว้นจากการแสดงธรรม อันเป็นหน้าที่ที่ทรงปฏิบัติเพื่อมหาชน และทรงปฏิบัติพุทธกิจสุดท้ายในการให้พระโอวาทแก่เหล่าพระภิกษุก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน (ที.ม. 13/143/320) ดังพระองค์ตรัสว่า “อานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้น จักเป็นพระศาสดาของพวกเธอ ต่อเมื่อเราล่วงไปแล้ว” (ขุ.อุ. 44/38/40) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) เพื่อให้พระธรรมวินัยเป็นตัวแทนของพระศาสดาสืบไป พระพุทธเจ้าได้ปรินิพพาน เมื่อวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ณ กรุงกุสินารา พระชนมายุได้ 80 พรรษา (ประยงค์ แสนบุราณ, 2557)

จากที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่า พุทธัตถจริยาตลอดระยะเวลาในฐานะศาสดา แม้ในช่วงวาระสุดท้ายยังทรงไม่หยุดพัก ทรงแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ได้หลุดพ้น อันเป็นพุทธวิธีพื้นฐานในการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธองค์ พุทธัตถจริยาจึงเป็นพระพุทธกิจของพระพุทธเจ้าที่ทรงบำเพ็ญให้ประโยชน์แก่มหาชน ในฐานะของความเป็นพระพุทธเจ้า เช่น ทรงบัญญัติสิกขาบท เพื่อจัดระเบียบของภิกษุ ทรงแสดงธรรมประกาศศาสนา ทรงทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า (สุเชาว์ พลอยชุม, 2539) เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ภายใต้อำนาจและความรับผิดชอบต่อตำแหน่งของพระองค์ ทรงแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ วางนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประทานแก่เหล่าสาวก ให้ความเป็นใหญ่แก่หมู่สงฆ์ บัญญัติพระวินัยตลอดจนมอบพระธรรมวินัยเป็นศาสดาแทนพระองค์

2. การวางแนวทางการเผยแผ่ธรรมแก่เหล่าสาวก

บทบาทของพระพุทธเจ้าในฐานะของพระศาสดา ทรงค้นพบความจริงนั้น แล้วนำมาชี้แจงเผยบอกเล่าให้เข้าใจชัดขึ้น (คุณ โทชน์, 2537) ทรงแสดงบทบาทในการเผยแผ่ธรรมดังปรากฏตามพุทธจริยา นอกจากนี้ยังทรงวางแนวทางในการเผยแผ่ธรรมให้แก่พระสงฆ์สาวก เพื่อเป็นหลักการสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 นโยบายหรือเป้าหมายของการเผยแผ่ธรรม

ภายหลังจากพระองค์ตรัสรู้ ทรงตระหนักถึงประโยชน์ที่พึงปฏิบัติต่อชาวโลก ด้วยการประกาศหลักธรรมคำสอนให้แผ่ขยายออกไป ในพุทธประวัติภายหลังจากมีพระอรหันต์สาวกครบ 60 รูป พระองค์ได้ส่งออกเดินทางเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทรงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย...” (ที.ม. 13/52/52) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) เมื่อพิจารณาจากพุทธพจน์จะเห็นได้ว่า การเผยแผ่ธรรมตามประกาศต่อเหล่าสาวก มีพระดำริที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แผ่กว้างออกไป โดยมีเป้าหมาย คือ เพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขของมนุษย์และเทวดา ตลอดจนชักชวนให้ใช้ชีวิตอยู่ในความไม่ประมาท ทรง

ประธานโอวาทแก่พระสาวกว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด” (ที.สี.อ. 11/149) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) ถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของพระสงฆ์ที่พึงปฏิบัติต่อชาวโลก ทรงตั้งคณะสงฆ์ไว้ให้สืบต่อพระพุทธประเพณีเพื่อเกื้อกูลสรรพสัตว์ในโลก จนตราบสิ้นพระพุทธศาสนา (ส. ศิวลักษณ์, 2542) ดังนั้นพระสงฆ์จะต้องบำรุงขรรวาสด้วยเมตตาทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งต้องอนุเคราะห์ 6 ประการ คือ 1) ห้ามไม่ให้กระทำความชั่ว 2) ในการแนะนำสั่งสอนให้อยู่ในความดี 3) อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี 4) ให้ฟังในสิ่งที่ไม่เคยได้ฟัง 5) ชี้แจงอธิบายทำสิ่งที่เคยฟังให้เข้าใจ 6) การบอกทางสวรรค์ให้ (ที.ปา. 16/204/91) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525)

2.2 คุณสมบัติของผู้เผยแผ่ธรรม

คุณสมบัติของผู้เผยแผ่ธรรม คือ คุณลักษณะที่เหมาะสมเพื่อทำหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรม พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่มีความสำคัญต่อการประกาศคำสอน พระสงฆ์จึงเป็นตัวแทนของศาสนา เพื่อประกาศธรรมให้ครบถ้วน ดังพุทธพจน์ว่า “...เธอทั้งหลายจงแสดงธรรม งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง...” (ที.ม. 13/52/52) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) จากพุทธพจน์ชี้ให้เห็นว่า ทรงปรารถนาให้เหล่าพระสงฆ์ออกไปประกาศพระพุทธศาสนาและแสดงธรรมให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลก ทรงกำชับพระสงฆ์สาวกให้แสดงธรรมให้ชัดเจน สื่อความหมาย และชี้ให้เห็นความบริสุทธิ์ของธรรมให้เป็นที่ประจักษ์ ทรงให้แนวทางแก่พระสงฆ์ การแสดงธรรมแก่ผู้อื่นย่อมมีผลมาก ทั้งแก่ผู้แสดงและแก่ผู้ฟัง การอบรมสั่งสอนผู้อื่นนั้นควรอบรมตัวเองให้เหมาะสมเสียก่อน (วสิน อินทสระ, 2558) ดังในสารัชชสูตร กล่าวถึงคุณลักษณะของพระภิกษุ ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมต้องเป็นผู้ประกอบด้วยธรรม 5 ประการ คือ เป็นผู้มีความศรัทธา มีศีล ฟังมามาก มีความเพียร และมีปัญญา (อง.ปญจก. 36/158/33) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525)

นอกจากนี้พระพุทธองค์ยังตรัสกับพระอานนท์ว่า การแสดงธรรมแก่ผู้อื่นไม่ใช่จะทำได้โดยง่าย พระสงฆ์ผู้ที่จะแสดงธรรมแก่ผู้อื่น จำเป็นจะต้องตั้งอยู่ในธรรม 5 ประการ (อง.ปญจก. 36/159/33) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) ทรงให้ยึดหลักธรรมของนักเทศก์ หรือธรรมเทศกธรรม 5 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) คือ

1. อนุพุทฺธิกถิ์ หมายถึง แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาวิชาตามลำดับความง่ายยากกลุ่มเล็ก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ
2. ปรียาเยทสสาวิ หมายถึง ชี้แจงให้เข้าใจชัดในแต่ละแง่แต่ละประเด็น โดยอธิบายขยายความ ยักเยื้องไปต่าง ๆ ตามแนวเหตุผล
3. อนุทยตฺ ปฏิจจ หมายถึง สอนเขาด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้ เป็นประโยชน์แก่เขา

4. น อามิสนตโร หมายถึง สอนเขามีใช้เพราะมุ่งที่ตนจะได้ลาภ หรือผลประโยชน์ตอบแทน

5. อุตตานุญจ ปรณญ อนุปหจฺจ หมายถึง สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งแสดงธรรม แสดงธรรม ไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น

จากการพิจารณาชี้ให้เห็นว่า ในการเผยแผ่ธรรมไม่ใช่เรื่องง่าย ผู้เผยแผ่ธรรมต้องประกอบด้วยธรรม 5 ประการ คือ แสดงธรรมไปโดยลำดับ แสดงอ้างเหตุผล แสดงธรรมอาศัยความเอ็นดู ไม่รับอามิสในการแสดงธรรม ไม่แสดงให้กระทบตนและผู้อื่น (อง.ปญจก. 36/159/34) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) เมื่อตั้งมั่นอยู่ในธรรมทั้ง 5 ข้อนี้นี้ จึงจะสมบูรณ์ ซึ่งเป็นการวางรากฐานใช้เป็นแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไปในอนาคต

สรุป

บทบาทเป็นการแสดงออก ท่าที พฤติกรรม หรือภาระหน้าที่ของบุคคลที่เป็นไปตามสถานภาพของแต่ละบุคคล ส่วนการเผยแผ่ธรรมเป็นการประกาศ หรือการแสดงธรรม ทำให้พระพุทธศาสนาแผ่ขยายออกไป หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ถูกนำมาเผยแผ่มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ความยากของธรรม 2) ลักษณะพื้นฐานของบุคคล ที่มีผลต่อการบรรลุธรรมดังบัวที่มี 4 เหล่า จึงทรงแสดงธรรมตามลักษณะของบุคคลในแต่ละประเภท ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการเผยแผ่ธรรม สำหรับบทบาทในการเผยแผ่ธรรมมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การเผยแผ่ธรรมตามแนวพุทธจริยา 2) การวางแนวทางการเผยแผ่ธรรมแก่เหล่าสาวก กล่าวคือ

การเผยแผ่ธรรมตามแนวพุทธจริยา เป็นพระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า เมื่อประกอบอัตตหิตสมบัติ หรือปฏิบัติประโยชน์ส่วนตนสมบูรณ์ หน้าที่ต่อมาในฐานะของศาสดา คือ ประพฤติปฏิบัติ หรือปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยการใช้ธรรมเป็นเครื่องมือในการสงเคราะห์แก่สัตว์โลก ทรงบำเพ็ญพุทธจริยา 3 ประการ เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น กล่าวคือ 1) โลกัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ด้วยตระหนักถึงหน้าที่ที่พึงปฏิบัติเพื่อผู้อื่นดังพุทธกิจ 5 ประการ 2) ญาติัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติตามฐานะด้วยความกตัญญูกตเวที 3) พุทธัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์ตามหน้าที่ของพระพุทธเจ้า พุทธจริยาจึงเป็นการแสดงบทบาทของพระพุทธเจ้าตามสถานภาพที่ดำรงอยู่ พระองค์จึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อโลกในลักษณะต่าง ๆ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อสรรพสัตว์ ทรงใช้หลักธรรมคำสอนช่วยสงเคราะห์ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ นอกจากนี้ทรงวางแนวทางการเผยแผ่ธรรมแก่เหล่าสาวก โดยมีเป้าหมายในการอนุเคราะห์ ช่วยเหลือ และเกื้อกูล เพื่อความสุขของเหล่านมนุษย์และเหล่าเทวดา พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่ต้องประกอบด้วยธรรม 5 ประการ คือ เป็นผู้มีศรัทธา มีศีล ฟังมาก มีความเพียร และมีปัญญา นอกจากนี้จะต้องตั้งมั่นในธรรม 5 ประการ คือ แสดงธรรมตามลำดับ อ้างเหตุผล อาศัยความเอ็นดู ไม่รับอามิส และไม่กระทบต่อตนและผู้อื่น ดังนั้นใน

การศึกษาบทบาทของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรม นอกจากชี้ให้เห็นพุทธจริยาวัตรในการสงเคราะห์ต่อโลก ยังแสดงให้เห็นการวางแนวทางในการเผยแผ่ธรรมของเหล่าสาวก เพื่อเป็นแนวทางวิเคราะห์บทบาทในการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์สมัยพุทธกาลและพระสงฆ์ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2535). *วินัยบัญญัติชั้นกัณฐกธรรมชั้นตรี*. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- กุศล โพธิ์สุวรรณ. (2556). *ภาวะผู้นำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร). ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- คุณ โทษณ์. (2537). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- ดนัย ไชยโยธา. (2538). *ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.
- เดือน คำดี. (2534). *พุทธปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.
- บุญมี แท่นแก้ว และคณะ. (2538). *พุทธศาสตร์-ปรัชญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- บุญมี แท่นแก้ว และอุดมลักษณ์ แท่นแก้ว. (2547). *พระสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ประยงค์ แสนบุราณ. (2557). *พระพุทธศาสนาเถรวาท*. ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- _____. (2559). *พระพุทธศาสนากับนานาชาติและปรัชญา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2533). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2552). *พุทธธรรม: ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาดิศร ถิรสีโล. (2552). *พระพุทธศาสนาในอินเดียและต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: จงเจริญ.
- พุทธทาส อินทปัญโญ. (2555). *คู่มือมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2525). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ เล่ม 91*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วศิน อินทสระ. (2558). *เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: Canna graphic.

- วิทย์ วิศทเวทย์. (2553). ปรัชญาทรรศน์: พุทธปรัชญา. ใน *โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ส. ศิวลักษณ์. (2542). *ความเข้าใจในเรื่องพระรัตนตรัยจากมุมมองของ ส. ศิวลักษณ์.* กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สนธยา พลศรี. (2545). *หลักสังคมวิทยา=Principle of sociology.* กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2557). *พุทธประวัติ เล่ม 1.* (พิมพ์ครั้งที่ 56). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุขาว์ พลอยชุม. (2539). *สารานุกรมพระพุทธศาสนา ประมวลจากพระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2545). *สังคมวิทยา.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสฐียร พันธรัชนี. (2526). *ศาสนาเปรียบเทียบ.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ผดุงวิทยาการพิมพ์.
- Biddle, B.J. (1986). Recent developments in role theory. *Annual review of sociology*, 12(1), 67-92.
- Bierstedt, R. (1957). *The social order.* New York: McGraw-Hill.
- Biesanz, J. & Biesanz, M. (1969). *Introduction to sociology.* Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Broom, L., & Selznick, P. (1968). *Sociology: a text with adapted readings.* New York: arper & Row, Publishers, Incorporated.
- Goffman, E. (1961). *Encounters.* Indianapolis: Bobbs-Merrill.
- Linton, R. (1936). *The study of man: an introduction.* New York: D. Appleton-Century.
- Phillips, S. B. (1969). *Sociology: social structure and change.* New York: Macmillan.
- Rocheblave-Spenlé, A. M. (1972). In *Encyclopedia of psychology.* New York: The Seabury.
- Schaefer, T.R. (2004). *Sociology: a brief introduction.* New York: The McGraw-Hill.
- Scott, J., & Marshall, G. (Ed.). (2009). *A dictionary of sociology 3rd ed. Rev.* New York: Oxford University.
- Turner, H. J. (1994). *Sociology: concepts and uses.* New York: McGraw-Hill.

การใช้หลักสารานีธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากร
ในองค์การบริหารส่วน ตำบลเสาชัง อำเภอรอนพิบูลย์
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

AN APPLICATION OF SARANIYADHAMMA IN PERFORMANCE
OF PERSONNELS IN SAOTHONG SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION RONPHIBUN DISTRICT
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ธรรมบุญ มณีเกิด

Thammanoon Muneekerd

กันตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

สุปรียา ชำนาญพุฒิพร

Supreecha Chamnanphuttiophon

พระณัฐพงษ์ สิริสุวรรณโณ (จันทร์โร)

Phra Natthaphong Sirisuwananno (Janro)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus, Thailand

พระครูวิรัตธรรมโชติ

Prakru Viratdrammachot

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: thammanoon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสารานีธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชัง อำเภอรอนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการใช้หลักสารานีธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชัง อำเภอรอนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชน ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักสารานีธรรม ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชัง อำเภอรอนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 341 คน

* Received 28 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .961 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านเมตตาทายกรรม อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบ การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มากที่สุด คือด้านทวิภูฏสามัญญตา ควรมีความสามัคคีปรองดองกัน หากมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน ก็ควรใช้เหตุผล ไม่ใช้อารมณ์และยึดมั่นในความคิดของตนเองมากเกินไป

คำสำคัญ: การใช้สาราณียธรรม, การปฏิบัติงาน, องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง

Abstract

The objective of this article is 1) to study the opinions about the use Sarayadhamma in personnel performance in SaoThong Sub-district Administrative Organization. RonPhibun District 2) to compare opinions on the application of the Saraneyadhamma in the performance of personnel in the Sao Thong Sub-district Administration Organization. RonPhibun District Nakhon Si Thammarat province of the people with different gender, age, education level, occupation and monthly income. 3) to study suggestions about the ways to promote the use of Saranya Dharma. In the performance of personnel in SaoThong Sub-district Administrative Organization RonPhibun District Nakhon Si Thammarat Province This research Using quantitative research methods The sample consisted of 341 households. Systematic random sampling was used in the research tool. The instrument quality questionnaire The Cronbach's alpha coefficient was equal to .961, quantitative data were analyzed by descriptive statistics such as percentage, frequency, mean, standard deviation.

The results of the research revealed that 1) The use of the Saraneyadhamma in the performance of personnel in the Sao Thong Sub-district

Administrative Organization, Ron Phibun District Nakhon Si Thammarat province in general is at a moderate level. When considering in each aspect Mercy Acrobatic Was at a medium level. 2) Comparison results The use of Sarayadhamma in the performance of personnel in Sao Thong Sub-district Administrative Organization Ron Phibun District Nakhon Si Thammarat province with gender, age, education level There are no differences in occupations and monthly incomes. It is found that, in all 4 areas, there are no statistically significant differences. 3) Suggestions about ways to promote the use of the Saraniyadhamma in the performance of personnel in Sao Thong Sub-district Administration Organization. Sao Thong Sub-district Ron Phibun District Nakhon Si Thammarat province is the most in the viewpoint. Should have unity and harmony If there are conflicting opinions Should use reason Don't use emotions and hold on to your thoughts too much.

Keywords: Application Of Saraniyadhamma, Work Performance, Saothong Sub-District Administrative Organization

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่เป็นผลมาจากแนวคิดในการกระจายอำนาจซึ่งรัฐบาลได้มอบอำนาจหน้าที่ในการปกครองและจัดการบริการสาธารณะ โดยดำเนินงานด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการจัดตั้ง ในฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ไปจนถึงการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 โดยมีสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับดูแลการบริหารของกรรมการ และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ใช้อำนาจบริหารงาน มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้างานบริหาร ซึ่งแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ เท่าที่จำเป็นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งรับผิดชอบอยู่ โดยมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการท้องถิ่น เป็นผู้ทำงานประจำ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการตามนโยบายและแผนงานที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำหนดประกอบกับมีหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งระบุเอาไว้ว่าในการกำหนดมาตรฐานของตำแหน่งนั้นจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารงาน การดำเนินการ การกำกับแนะนำ ตรวจสอบ และการปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง โดยจะมีการกำหนดลักษณะงาน และความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติออกเป็นด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านงานบริหาร ด้านบริหารงานทรัพยากรและงบประมาณ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านการประสานงาน ด้านบริการ ฯลฯ เป็นต้น (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539)

การพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคคลากรจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และหัวหน้างานมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลากรที่อยู่ใต้บังคับบัญชาได้พัฒนาปฏิบัติงาน ซึ่งการพัฒนาการปฏิบัติงานหรือการพัฒนาวิธีการทำงาน (Improving work methods) เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของหัวหน้างานในองค์กรที่จะกระตุ้นให้พนักงานที่อยู่ในความดูแลกิจการปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเองปัจจุบันพบว่าองค์กรหลายๆ แห่ง ที่ได้รับการระบุมามากที่สุด ก็คือปัญหาในเรื่อง “คน” ในองค์กรใหญ่ๆ ที่มีนโยบายให้ความสำคัญในเรื่องทรัพยากรมนุษย์จะกำหนดให้มีผู้บริหารระดับสูงดูแลรับผิดชอบงาน ด้านนี้โดยเฉพาะ มีระบบการสรรหาว่าจ้างการพัฒนาบุคลากร การประเมินผล การจัดสวัสดิการ ไปจนถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของกิจกรรมวิชาการ และ กิจกรรมสัมพันธ์ ซึ่งเป้าหมายสูงสุด ก็คือ การทำให้พนักงานปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผลักดันองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (วิฑูรย์ สิมะโชติ, 2545)

องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง ตำบลเสาธง จังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ห่างจากอำเภอรัตนพิบูลย์ ประมาณ 12 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 44.42 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 27,700 ไร่ ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน มีการแบ่งส่วนราชการ ออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) สำนักงานปลัด 2) กองคลัง 3) กองช่าง มีแผนปฏิบัติราชการประจำปี ซึ่งนำยุทธศาสตร์ ของแผนการบริหารราชการองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง เป็นกรอบขึ้นนำการพัฒนาพื้นที่ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญโดยภาพรวมประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ปัญหาด้านสังคม 3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ 4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ 5) ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และ 6) ปัญหาด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมให้การปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง มีประสิทธิภาพสนองต่อนโยบายของยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ครบทั้งหมด เพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธงมีคุณภาพชีวิต และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น บุคคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ตามนโยบายของยุทธศาสตร์นั้น ๆ ได้ดี จะต้องอาศัยความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคคลากรในการปฏิบัติหน้าที่เป็นสำคัญ เพื่อให้องค์กรสามารถปฏิบัติงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามที่ตั้งไว้ พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง มีหน้าที่ให้บริการประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาด้านสาธารณสุขโภชนาการและสาธารณสุขการ ด้านการศึกษาการทำธุรกรรมด้านเอกสาร การบริการแนะนำประชาชนด้านเกษตรกรรม เป็นต้น แต่การปฏิบัติหน้าที่จะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลได้นั้น พนักงานต้องพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องตามหลักคุณธรรมและ จริยธรรม (องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง, 2558)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงาน ของพนักงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และเพื่อร่วมพัฒนาการองค์การบริหารส่วนตำบล การบริหารในส่วนของ ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลประชาชน ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานทุกภาคส่วนในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ดียิ่งขึ้น เพราะจะทำให้ทราบและรู้แนวทางปฏิบัติ ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชน ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การวิเคราะห์ข้อมูล 7) สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ จำนวนครัวเรือนในเขตตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3,308 ครัวเรือน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวนครัวเรือนในเขตตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan จากจำนวน 3,308 ครัวเรือน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 341 ครัวเรือน

เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic random sampling) ใช้จำนวนประชากรเป็นตัวตั้งและหารด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยเรียงตามเลขที่

บ้านแล้วหาช่วงห่างของการสุ่ม ได้ค่าจำนวนในการสุ่มเท่ากับ 1 ครั้วเรือน โดยเก็บหนึ่งครั้วเรือนเว้น 5 ครั้วเรือนจนได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 341 ครั้วเรือน ที่ต้องการตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนครั้วเรือน	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านควนรุษ	1,279	353	36
2	บ้านเสาธง	1,923	672	69
3	บ้านป่าแขง	1,409	415	43
4	บ้านวังยาง	1,379	355	37
5	บ้านโคกคราม	1,587	582	60
6	บ้านท่าเจริญ	1,167	389	40
7	บ้านอ่าวโหนด	1,043	290	30
8	บ้านบนควน	1,243	252	26
รวม		11,022	3,308	341

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นการใช้หลัก สาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอ ร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – ended) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษาอาชีพและรายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถามแบบมีคำตอบให้เลือกตอบ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การใช้หลักสาราณียธรรมในการ ปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอ ร่อนพิบูลย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ การเลือกคำตอบแบบคำตอบเดียวจาก 5 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดระดับคะแนนตามระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีการให้คะแนนระดับ ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open – ended questions) เพื่อให้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบตามความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ โดยให้ผู้ตอบ แบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการ คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากจำนวนครัวเรือนในเขตตำบลเสาชัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยนำ แบบสอบถามไปส่ง มอบให้ถึงมือผู้ตอบด้วยตนเอง (Self-administered Questionnaire) และรอรับคืน เมื่อรับแล้วจะทำการตรวจคำตอบแบบสอบถามผู้ตอบคำถามครบถ้วนแล้วเพื่อให้ได้ข้อมูลวิจัยในลักษณะสมบูรณ์ครบถ้วน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือจากห้องสมุด เว็บไซต์ และฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยคณะผู้วิจัยทำการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีการใช้หลักสารณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติขั้นพื้นฐานและทดสอบสมมติฐานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การใช้หลักสารณียธรรมในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์แปลความหมายของลิเคิร์ต (Likert) โดยการจัดระดับเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การใช้หลักสารณียธรรมในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์การให้คะแนนของไลเคิร์ต แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายของลิเคิร์ต (Likert) เช่นเดียวกับตอนที่ 2

ตอนที่ 4 วิเคราะห์การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้สถิติ t-test และ F-test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

ตอนที่ 5 รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จากคำถามปลายเปิดนำเสนอเชิงพรรณนารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นำข้อมูลในปัจจุบันไปตีความหมาย อธิบาย ประเมินผล และเปรียบเทียบ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อทราบหลักเหตุผล และการปฏิบัติ ปัญหาเพื่อหาทางปรับปรุง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้ต่อเดือน คือ ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.90 อายุระหว่าง 31-45 ปี ร้อยละ 43.70 และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา / ปวช.มีรายได้ต่อเดือน 8,001-10,000 บาท ร้อยละ 55.10 กลุ่มอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 58.40 และรายได้ต่อเดือน 8,001-10,000 บาท ร้อยละ 44.30

2. การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง ได้แก่ ด้านเมตตาทายกรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 ด้านทิวฐิสามัญญตา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ด้านสีลสามัญญตา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 ด้านเมตตาวจกรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ด้านเมตตามโนกรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และด้านสาธารณโกศิ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.9

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านเมตตาทายกรรมมีความคิดเห็นว่า บุคลากรมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเท สม่่าเสมอ แม้ไม่มีใครบังคับ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.33 ด้านเมตตาวจกรรม บุคลากรมีการพูดต่อกันด้วยเมตตา คือช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3.24 ด้านเมตตามโนกรรม บุคคลากรคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.09 ด้านสาธารณโภคี บุคคลากรมีการแบ่งกันกินใช้คือแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.16 ด้านศีลสามัญญตา บุคคลากรมีความประพฤติสุจริตดีงามเพียงใดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.16 และ ด้านทวิญญูสามัญญตา บุคคลากรมีความเห็นชอบร่วมกันตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ และ บุคคลากรยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

3 . ผลการเปรียบเทียบระดับผลการเปรียบเทียบการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับผลการเปรียบเทียบการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ชาย	147	3.04	0.76	0.26	0.37
หญิง	194	3.01	0.80		

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	sig
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.14	3	0.07	0.20	0.81
	ภายในกลุ่ม	130.97	337	4.06		
	รวม	75.18	290			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.02	3	0.01	0.24	0.78
	ภายในกลุ่ม	18.66	337	0.05		
	รวม	18.68	290			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.13	3	0.04	1.17	0.33
	ภายในกลุ่ม	12.48	337	0.04		
	รวม	12.61	371			
รายได้ต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	0.22	3	0.11	0.87	0.42
	ภายในกลุ่ม	39.70	337	0.12		
	รวม	39.92	290			

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มากที่สุดคือ ด้านทวิญญูสามัญญตา คือ ควรมีความสามัคคีปรองดองกัน หากมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน ก็ควรใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์และยึดมั่นในความคิดของตนเองมาก

เกินไป รองลงมา คือ ด้านศีลสามัญญตา คือ ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบความ ถูกต้องได้ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก สร้าง การ ตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน ซึ่ง จะช่วยให้การทำงานปลอดการทุจริตคอร์รัปชัน น้อยที่สุดคือ ด้านสาธารณโภคี คือ ควรเอาใจ ใส่ช่วยเหลือแก้ปัญหาของประชาชน จัดบริการสาธารณะอย่างเป็น ธรรมทั่วถึงอย่างจริงจัง

อภิปรายผล

1. การอภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อ 1 คือ ศึกษาการใช้หลักสารณียธรรมใน การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 6 ด้าน มีค่าแปรผล อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาในภาพรวม เป็นรายด้าน บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ยึดถือหลักสารณียธรรมในการปฏิบัติงาน คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ถือว่าเป็นธรรมที่เป็นพลังในการสร้างความสามัคคี การให้ การอนุเคราะห์ช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นการไม่พูดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน การคิด ตีต่อกันไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาท หากทุกคนคิดแล้วปฏิบัติเหมือนกันความ สามัคคีก็จะเกิดขึ้นในสังคม การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กันและกันตามโอกาสอันควร เพื่อแสดงความ รักความหวังดีของผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน การมีความเห็นร่วมกัน ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเคารพและ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบธรรม 6 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้พระพุทธองค์ทรงแสดงพระสูตรนี้ แก่ภิกษุทั้งหลาย ที่เรียกว่า สารณียธรรม (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) 6 ประการ คือ 1) เมตตาการุณยธรรม ตั้งเมตตาการุณยธรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตา วาจิกรรม ตั้งเมตตาวาจิกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่ เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดีกล่าววาจา สุภาพ แสดงความเคารพนับ ถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) เมตตาเมตตากรรม ตั้งเมตตาเมตตากรรมในเพื่อนทั้ง ต่อหน้าและ ลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดีมีหน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใสต่อกัน 4) สาธารณโภคีได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้ เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียวนำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่ว กัน ข้อนี้ใช้อุปปฏิวัตต์โลกก็ได้ 5) ศีลสามัญญตา มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้ง ต่อหน้าและลับหลัง คือมีความประพฤติสุจริต ตั้งใจถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำคนให้เป็น ที่ น่ารังเกียจของหมู่คณะ 6) ทิฐิสามัญญตา มีทิฐิงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้ง ต่อหน้า และลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา

ด้านเมตตากายกรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คือ บุคลากรมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเท สม่ำเสมอ แม้ไม่มีใครบังคับ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ในการปฏิบัติการทำงานในอาชีพของตนเอง ยึดมั่นในหน้าที่ของตน พุดด้วยข้อเท็จจริง ซื่อตรงทั้ง ต่อหน้าและลับหลัง ด้วยว่า เมตตากายกรรม คือ ความจริงใจหรือความซื่อสัตย์ เป็นหลักสำคัญ ที่เป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดความมั่นคงของการปฏิบัติงาน ความจริงใจที่มีต่อกัน ประารถนาให้ ประชาชนประสบความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระดณัณ อนุวโร (บุญสาร) ได้ทำการ วิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา:กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัย พบว่า บุคลิกของผู้บริหารที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการ ปฏิบัติ คือ เป็นผู้มีความคุณธรรม (พระดณัณ อนุวโร (บุญสาร), 2556)

ด้านเมตตาวจีกรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คือ บุคลากรมีการพูดต่อกันด้วยเมตตา คือช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีการเสนอแนะหรือ ทักท้วงต่อกันอย่างสุภาพ ด้วยความหวังดี มีการกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญาไตร่ตรองให้งอกงามดียิ่งขึ้น อยู่เสมอ ด้วยว่า เมตตาวจีกรรม หมายถึง บุคลากรมีการทักท้วง สอบถามด้วยวาจาที่ไพเราะ อ่อนหวานการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น สันสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจา สุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ สิงหเสน ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานต่อหลักสาราณียธรรม : ศึกษาเฉพาะ กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการนำหลักสาราณียธรรม มาบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาหลายด้าน อยู่ใน ระดับปานกลางทุกด้าน (ประเสริฐ สิงหเสน, 2559)

ด้านเมตตามโนกรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คือ บุคลากรคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความพอใจในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มองในแง่ดีติดต่อกันด้วยเมตตา มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส คือมีจิตใจ ประารถนาดี สอดคล้องกับงานวิจัย อาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรอด ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจ ของประชาชนต่อการบริการ สาธารณะตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารตำบลหนอง กรดจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชน มีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ ตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (อาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรอด, 2558)

ด้านสาธารณโภคี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางบุคลากรมีการ แบ่งกันกินใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม ไม่ช่วงชิงของส่วนรวมมาเป็นของตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์แก่กันกับประชาชน มีการจัดสรรสวัสดิการตามความเหมาะสม และ มีการใช้เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างประหยัด และเหมาะสม สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ พระครูวิธานสุตาภรณ์ สมาจาโร (มันประสงค์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลัก สาราณียธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอองไกรลาศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายได้ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ ในระดับปานกลางทุกด้าน มีค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ตามลำดับ (พระครูวิธานสุตาภรณ์ สมาจาโร (มันประสงค์), 2556)

ด้านสี่สัณณูตา มีการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ใน ระดับปานกลาง อภิปรายผลได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า บุคลากรมีความ ประพฤติสุจริตดีงาม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่ส่วนรวม รักษาระเบียบวินัย ของส่วนรวม เมื่อถูกตำหนิในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ยินดีปรับปรุงตนเองและยังปฏิบัติหน้าที่อย่าง เต็มกำลังความสามารถ และเมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่แล้วจะมุ่งมั่นทำงานจนสำเร็จ สอดคล้อง กับงานวิจัยของ พระมหาอนุชิต อนุจารี (ถนัดเลื่อย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาสังคมตาม หลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลแซ อำเภอกุฑมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อบต.ควรใช้ กฎระเบียบหรือข้อบังคับต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติให้บริการประชาชน อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ (พระมหาอนุชิต อนุจารี (ถนัดเลื่อย), 2556)

ด้านทิสฺสัณณูตา การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ใน ระดับปานกลาง อภิปรายผลได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า บุคลากรยึดถืออุดม คติหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน ความเห็นชอบร่วมกันตกลงกันได้ ใน หลักการสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเอกอมร ฐิตปัญโญ ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม ของ องค์การบริหารส่วน ตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น ต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วน ตำบล ใน อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมี ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม อยู่ใน ระดับปานกลางทุกด้าน (พระมหาเอกอมร ฐิตปัญโญ, 2556)

2. การอภิปรายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือผลการเปรียบเทียบการใช้หลักสา ราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อ เดือน ต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบ การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

เพศ ไม่มีผลกระทบต่อการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งทั้งเพศชายและหญิงมีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์สมหมาย พลญาโณ (สุดสิน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรม ของเทศบาลตำบลท่าขนอน อำเภอศรีรัษฎา นครศรีธรรมราช (พระสมุห์สมหมาย พลญาโณ (สุดสิน), 2559)

อายุ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิงอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระมหาอนุชิต อนุจารี (ณัดเลื้อย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาสังคมตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ (พระมหาอนุชิต อนุจารี (ณัดเลื้อย), 2556)

ระดับการศึกษา ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์สมหมาย พลญาโณ (สุดสิน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรม ของเทศบาลตำบลท่าขนอน อำเภอศรีรัษฎา นครศรีธรรมราช (พระสมุห์สมหมาย พลญาโณ (สุดสิน), 2559)

อาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพิบูลย์ธรรมสถิต ฐิตสุโข (ยังบุญส่ง) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักสาราณียธรรม 6 ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรเทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” (พระครูพิบูลย์ธรรมสถิต ฐิตสุโข (ยังบุญส่ง), 2559)

รายได้ต่อเดือน ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน การใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัด

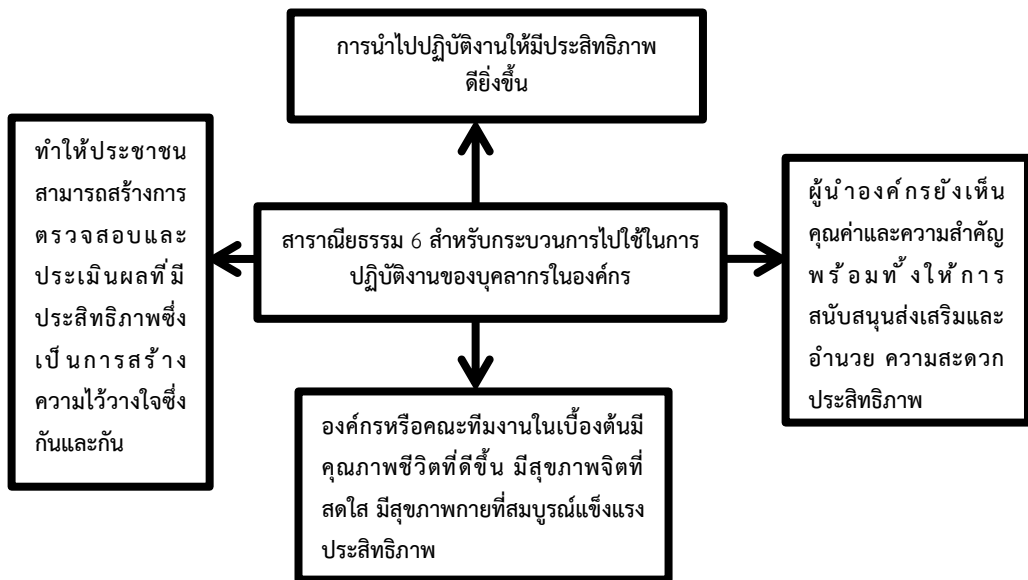
นครศรีธรรมราช โดยรวมโดยรวมทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์สมหมาย พลญาโณ (สุตสิน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรม ของเทศบาลตำบลท่าขนอน อำเภอศีร์ชรินทร์ จ. นครศรีธรรมราช (พระสมุห์สมหมาย พลญาโณ (สุตสิน), 2559)

3. การอภิปรายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวการใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มากที่สุดคือ ด้านทวิญญูสามัญญตา คือ ควรมีความสามัคคีปรองดองกัน หากมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน ก็ควรใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์และยึดมั่นในความคิดของตนเองมากเกินไป รองลงมาคือ ด้านสัลสามัญญตา คือ ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบความ ถูกต้องได้ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกสร้างการ ตรวจสอบและ ประเมินผลที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน ซึ่งจะช่วยให้การทำงานปลอดการทุจริตคอร์รัปชัน น้อยที่สุดคือ ด้านสาธารณโกศิ คือ ควรเอาใจใส่ช่วยเหลือแก้ปัญหาของประชาชน จัดบริการสาธารณะอย่างเป็น ธรรมทั่วถึงอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์, ดร. ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชน จังหวัดอุดรธานี สกลนคร หนองคาย และกาฬสินธุ์ (พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์, ดร., 2557)

องค์ความรู้ใหม่

หลักพุทธธรรมโดยเฉพาะสาราณียธรรม 6 ประการที่นำมาใช้ในกระบวนการไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้น ส่งผลต่อการนำไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้นำองค์กรยังเห็นคุณค่าและความสำคัญ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริมและอำนวยความสะดวก จึงจะทำให้การปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรมกระทำได้อย่างต้องการให้ องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสาราณียธรรมต่อองค์กรหรือคณะทีมงานในเบื้องต้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสุขภาพจิตที่ดี มีสุขภาพกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ทำให้ประชาชนสามารถสร้างการ ตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันจะเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและ สังคมส่วนรวมต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สารณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเคารพกัน เป็นไปเพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือกัน เพื่อไม่ทะเลาะวิวาทโต้เถียงกัน เพื่อความพร้อมเพรียงเป็นอันเดียวกัน อันจะนำไปสู่ความสามัคคีปรองดอง ในการทำงาน สังคมหรือประเทศชาติเมื่อยึดหลักสารณียธรรม คือ หลักธรรมแห่งความรัก และความสามัคคีปรองดอง คิดถึงส่วนดีของกันและกัน การพูดจาด้วยถ้อยคำดี ๆ ไม่ซ้ำเติมกัน การแสดงออกทางกายด้วยการ งดเว้นการทำร้าย ไม่ใช้ความรุนแรง ไม่เบียดเบียนสร้างความทุกข์ให้คนอื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติซึ่ง หากทำได้ ประชาชนจะเกิดความรักความสามัคคีและหวงแหนร่วมกันปกป้องพิทักษ์ ค้ำครองผลประโยชน์ของส่วนรวม การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัดและ เท่าเทียมกัน ภายใต้กฎหมาย และ ปรับความเห็นให้เสมอกัน โดยไม่ยึดความเห็นส่วนตน เป็นหลัก แต่ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย เพียงเท่านี้ก็เพียงพอต่อการขับเคลื่อน ประเทศชาติหรือองค์กรทางสังคม การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรการบริหารส่วนตำบลต้องมีการแสดงออกต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อประชาชนที่มาใช้บริการ ด้วยความท่อมเท สม่าเสมอ โดยไม่มีใครบังคับ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์เมื่อประชาชนสอบถามคำถามให้ตอบด้วยคำพูดในสิ่งที่ฟังแล้วรู้สึกไม่สะเทือนใจ ไม่น้อยใจ หรือไม่คับแค้นใจ เพื่อให้ประชาชน บุคลากร และผู้บริหารจะได้ทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
กรมการปกครอง.
- ประเสริฐ สิงหเสม. (2559). ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม :
ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อำเภอชะอวด จังหวัด
นครศรีธรรมราช. ใน *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม*.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูพิบูลย์ธรรมสถิต ฐิตสุโข (ยังบุญส่ง). (2559). การนำหลักสาราณียธรรม 6 ไปใช้ในการ
ปฏิบัติงาน ของบุคลากรเทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัด
นครศรีธรรมราช. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง*.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูวิธานสุตาภรณ์ สมาจาโร (มันประสงค์). (2556). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมใน
การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอเกาะลพบุรี จังหวัดสุโขทัย. ใน
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์, ดร. (2557). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อสร้างความ
ปรองดองสมานฉันท์ของประชาชน จังหวัดอุดรธานี สกลนคร หนองคายและกาฬสินธุ์.
ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง*. มหาวิทยาลัยมหาม
กุฏราชวิทยาลัย.
- พระดณัย อนาวีโล (บุญสาร). (2556). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา :
กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระมหาอนุชิต อนุจารี (ถนัดเลื่อย). (2556). การพัฒนาสังคมตามหลักสาราณียธรรม ของ
องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ. ใน *วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระมหาเอกอมร ฐิตปัญโญ. (2556). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตาม
หลักสาราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วน ตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัด
อุบลราชธานี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์สมหมาย พลญาโณ (สุดสิน). (2559). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงาน
ตามหลักสาราณียธรรม ของเทศบาลตำบลท่าขนอน อำเภอศีร์ชันทบุรี จังหวัด

สุราษฎร์ธานี. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง*. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

วิฑูรย์ สิมะโชติ. (2545). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในผู้จัดการรายวัน*. กรุงเทพมหานคร: เนตรนิมิตการพิมพ์.

องค์การบริหารส่วนตำบลเสาช. (2558). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบลเสาช (2558-2562)*. นครศรีธรรมราช: องค์การบริหารส่วนตำบลเสาช.

อาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรุษ. (2558). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสธารณียธรรมขององค์การบริหารตำบลหนองกรดจังหวัดนครสวรรค์. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนสังคม*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตราย
จากการใช้กัญชาทางการแพทย์*
LEGAL MEASURES TO REDUCE THE DANGERS OF MEDICAL
MARIJUANA USE

ธานี วรภัทร์

Thanee Vorapatr

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Dhurakijpundit University, Thailand

Email: thane_Vor@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้กัญชาทางการแพทย์ และศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในใช้กัญชาทางการแพทย์ของต่างประเทศกับประเทศไทย จากนโยบายทางกฎหมายอาญาที่ห้ามอย่างเด็ดขาดในการใช้ยาเสพติดทุกชนิดโดยเฉพาะยาเสพติดประเภท “กัญชา” ทำให้คนไทยและการแพทย์ของประเทศไทย ขาดโอกาสในการเข้าถึงและใช้คุณสมบัติในทางที่เป็นประโยชน์ทางยาของ “กัญชา” ในการรักษาโรค ในหลายอาการด้วยกัน ผลของการเรียกร้องจากหลายฝ่ายในประเทศถึงคุณประโยชน์ของกัญชาในการนำมาใช้ในทางการแพทย์ จนกระทั่งในปี พ.ศ.2562 ได้มีกฎหมายจากภาครัฐออกมาลดทอน หรือตราบทบัญญัติออกมาเป็นข้อยกเว้นให้สามารถใช้กัญชาในการรักษาโรคต่างๆ ทางแพทย์ได้ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยและวงการทางการแพทย์ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ยังไม่มีการตรากฎหมายที่กำหนดมาตรการในการใช้กัญชาอย่างถูกต้อง และลดอันตรายจากการใช้กัญชา เป็นกฎหมายฝ่ายบริหารในมาตรการและสาระสำคัญต่างๆ ผลการศึกษาจากประเทศที่อนุญาตให้ใช้กัญชาทางการแพทย์มาก่อนประเทศไทย พบว่านโยบายทางนิติบัญญัติของรัฐจะออกกฎหมายมากำกับควบคุม วิธีการใช้สารเสพติดอย่างชัดเจน ถูกต้องตามหลักเภสัชศาสตร์และงานทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข ที่ให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนได้อย่างถูกต้อง

จึงเสนอแนะให้ภาครัฐออกกฎหมายเพื่อการควบคุม กำกับ ดูแล วิธีการใช้กัญชาให้ตรงตามหลักเภสัชศาสตร์ที่ถูกต้องและการบริหารจัดการงานทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างปลอดภัยให้กับประชาชนที่เป็นผู้ใช้กัญชา เพื่อที่จะ “ลดอันตราย” (Harm reduction) จากการใช้กัญชา กำหนดประเภท ชนิด ปริมาณ ลักษณะ และการรักษาทางการแพทย์โดย

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ในรูปแบบของกฎหมายฝ่ายบริหาร หรือกฎหมายมหาชน ที่เป็นมาตรฐานต่อไป

คำสำคัญ: กัญชา, ทางการแพทย์, ลดอันตราย

Abstract

The purpose of this research is Study and analyze legal measures to reduce the dangers of reduce marijuana use. And study, analyze and compare legal measures for the use of medical skills of foreign countries with Thailand. From a criminal law policy that strictly forbids the use of drugs, in particular Drugs “Marijuana” makes Thai people and the medical profession of Thailand Lack of opportunities to access and use the beneficial properties of “Marijuana” in the treatment of diseases In many symptoms. The results of the call from many parties in the country to the benefits of marijuana for medical use until the year 2019, government legislation was De-criminalization or enacted as an exception to Use marijuana in the treatment of various diseases. Medical Which is considered beneficial to patients and the medical industry However, there is still no law enacting regulations regarding the use of marijuana properly and to reduce the danger of marijuana use as executive law on various measures and matters. Studies from countries that have previously allowed medical marijuana in Thailand have found that The state’s legislative policy will enact laws to regulate drug use clearly, correctly in accordance with the principle of pharmacology and medical and public health.

That provides safety to the public correctly Therefore, there is a suggestion for the government to enact laws to control and regulate the use of marijuana in accordance with the correct pharmaceutical principles. And safe medical and public health management for the people who use marijuana in order to “reduce the danger” from marijuana use, specify the type, type, quantity, characteristics and medical treatment of specialists. In the form of administrative law or public law. That is the next standard.

Keywords: Marijuana, Medical, Harm Reduction

บทนำ

กัญชาเป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง สามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีภูมิอากาศร้อน ลำต้นสูงประมาณ 2-4 ฟุต ลักษณะใบจะแยกออกเป็น 5 - 8 แฉก คล้ายใบมันสำปะหลัง ที่ขอบใบทุกใบจะมีรอยหยักอยู่เป็นระยะ ๆ ออกดอกเป็นช่อเล็ก ๆ ตามง่ามของกิ่งและก้าน (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 1, 2550) ยิ่งไปกว่านั้นคือ กัญชาถูกจัดให้เป็นพืชเสพติดที่สำคัญชนิดหนึ่ง ดังนั้น ในราชอาณาจักรไทยการปลูกเพื่อเสพและหรือเพื่อค้าจึงมีความผิดตามกฎหมาย ซึ่งอยู่ในกลุ่มของยาเสพติดประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ตามหลักพฤกษศาสตร์จัดอยู่ในตระกูล Urticaceae ในวงศ์ Canadidanceae โดยเฉพาะชื่อทางพฤกษศาสตร์ของกัญชาคือ *Cannabis sativa* L. subsp. *Indica* (Lam.) E.Small & Cronquist มีลักษณะเป็นไม้พุ่มเตี้ย อยู่ในพื้นที่ที่มีภูมิอากาศร้อนส่วนใหญ่พบในทวีปเอเชีย (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ, 2544) การเสพกัญชาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เรียกกันมีดังนี้

สารเสพติดที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ ได้รับการบัญญัติจัดประเภทไว้ในบทบัญญัติต่างๆ ได้แก่ ภาคผนวกท้ายอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษของสหประชาชาติ (UN Single Convention on Narcotic Drugs: 1961) คือ ยาเสพติดที่ใช้เป็นปกติเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และมีความเสี่ยงต่อร่างกายมนุษย์น้อยที่สุด และบัญญัติยาเสพติดให้โทษที่ห้ามผลิต จำหน่าย นำเข้าหรือส่งออก เว้นแต่ใช้ประโยชน์เพื่อการแพทย์ที่จำเป็นและการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้แก่ cannabis, cannabis resin และ heroin และสารเสพติดในบัญชีวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ที่มีคุณลักษณะเป็นอันตรายต่อร่างกายน้อย บรรเทาอาการปวด อาจใช้เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ได้ วัตถุออกฤทธิ์ในกลุ่มนี้ได้แก่ amphetamine barbiturate buprenorphine tranquillizer analgesic, etc. (อุมากัญญ์ ไกรฤกษ์, 2563) อนึ่ง การกำหนดประเภทยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทตามแนวทางของอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษของสหประชาชาติ เป็นแนวทางที่บางประเทศในสหภาพยุโรป ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ใช้เป็นหลักในการกำหนดสารเสพติดที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้เช่นกัน

นโยบายระดับโลกของ UNODC และในหลายประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา ไทย เป็นต้น แต่เดิมเป็นการห้ามเด็ดขาดในการใช้ยาเสพติดทุกชนิด หากแต่เมื่อมีการศึกษาอย่างถ่องแท้ในทางเภสัชศาสตร์และทางเคมี พบว่า ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ มีสรรพคุณทางที่เป็นคุณและทางที่เป็นโทษ จึงเกิดแนวทางการผ่อนคลายการใช้สารเสพติดแต่ละชนิดและประเภทที่เหมาะสมภายใต้การควบคุม ตามประเภท ชนิด และปริมาณ (กัลยรักษ์ บวรเศรษฐาสกุล, 2558)

กัญชา (*Cannabis* หรือ *Marijuana* หรือ *Marihuana*) เป็นพืชจำพวกไม้ดอก มีแหล่งกำเนิดในแถบทวีปเอเชียกลางและเอเชียใต้ อาจจำแนกพืชสกุลกัญชาออกเป็น 3 ชนิด คือ *Cannabis sativa*, *Cannabis indica*, และ *Cannabis ruderalis* มนุษย์ใช้กัญชามาเป็น

เวลานานทั้งในด้านที่นำมาเป็นยารักษาโรค และเสพเป็นสาร/ยาเสพติด ส่วนของต้นกัญชาที่มักนำมาใช้คือ ก้าน ใบ ดอก รวมถึงเมล็ดและน้ำมันจากเมล็ด สารสำคัญในกัญชาที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท/สมอง คือ Tetrahydrocannabinol หรือจะย่อว่า THC ซึ่งมีอยู่หลายโครงสร้าง (มานพ คณะโต และคณะ, 2559)

เมื่อกล่าวถึงพืชเสพติดประเภท “กัญชา” พบว่าในทางเภสัชศาสตร์ “กัญชา” เป็นพืชที่ให้คุณประโยชน์ต่อมนุษย์มากในหลายด้าน แต่มีข้อจำกัดในการใช้ ถ้าใช้มากเกินไปก็ก่ออันตรายต่อสุขภาพได้ จึงมีการนำมาใช้ในการแพทย์และสาธารณสุขมากขึ้น ทิศทางของนโยบายในทางกฎหมายจึงได้มีการลดทอนความรับผิดชอบ (Decriminalization) เพื่อนำกัญชามาใช้ประโยชน์ในการลดอันตราย (Harm reduction) ในการใช้สารเสพติดอื่นที่อันตรายกว่า หรือนำมาใช้รักษาโรคอื่นๆ เช่น มะเร็ง เป็นต้น โดยการให้หรือเสกัญชาในลักษณะต่างๆ จะต้องอยู่ในปริมาณควบคุมที่เหมาะสม ที่ทำให้สุขภาพของผู้ใช้กัญชาปลอดภัยจากโรคร้ายต่างๆ และมีสุขภาพที่ดี

จากปัญหาความเจ็บป่วยด้วยโรคบางลักษณะที่การแพทย์แผนปัจจุบันมีข้อจำกัดในการรักษาโดยเฉพาะโรคมะเร็ง ทั้งมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นมากในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศต่างๆ จึงได้ส่งเสริมทางชีวภาพจากวัตถุดิบชีวภาพโดยเฉพาะสมุนไพร ซึ่งสมุนไพรหลายชนิดเป็นแหล่งที่มาของยาแผนปัจจุบัน ซึ่งมีการค้นคว้าวิจัยต่อกันมาพบว่าสารในกัญชาสามารถนำมารักษาอาการต่างๆ ได้หลายโรคสรรพคุณของกัญชาสามารถช่วยบำบัดรักษาโรคได้หลายอย่าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้กัญชาทางการแพทย์
2. ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการใช้กัญชาทางการแพทย์ของต่างประเทศกับประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ทั้งที่เป็นชั้นปฐมภูมิ (Primary source) และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary source) เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการใช้กัญชาทางการแพทย์และสาธารณสุข รวบรวมเอกสารกฎหมายต่างๆ เป็นส่วนสำคัญหรือเป็นส่วนหลักของการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการต่างๆ ในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยให้ได้ข้อสรุปทางกฎหมายในการลดทอนความผิดอาญาและการลดอันตรายจากการใช้สารเสพติดประเภทกัญชาในทางการแพทย์ของประเทศไทย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้กัญชาทางการแพทย์ พบว่า การจัดประเภทของยาเสพติดให้โทษของประเทศไทย ได้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง ไม่มีใช้ในทางการแพทย์ เช่น เฮโรอีน เมทแอมเฟตา มีนหรือยาบ้า ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษที่ใช้ในทางการแพทย์ เช่น มอร์ฟีน โคเคน ประเภท 3 ยาเตรียมที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมอยู่ เช่นยาแก้ไอผสมไอโอดีน ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดประเภท 1 หรือ 2 เช่นสารที่ใช้ในการผลิตเฮโรอีน และ ประเภท 5 ยาเสพติดที่ไม่จัดอยู่ในประเภท 1 - 4 ที่เป็นพืช ได้แก่ กัญชา พืชฝิ่น พืชกระท่อม พืชเห็ดขี้ควาย

ซึ่งมักจะใช้เป็นยาระงับอาการปวดและใช้ในการผ่าตัด โดยปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่ายาสีขาว (ยาเสพติดให้โทษบางชนิด) สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีในทางการแพทย์ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรักษาและบรรเทาอาการเจ็บปวดของคนไข้

ยาเสพติดที่ใช้ในทางการแพทย์จะมีคณะกรรมการอาหารและยา กำกับดูแลอย่างเข้มงวด โดยจะคอยควบคุมการรับ การจ่าย การเก็บรักษาตัวยา การกระจายยาเสพติดที่ใช้รักษาไปยังสถานพยาบาลต่างๆ โดยจะจำหน่ายยาให้แก่ผู้ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น ส่วนร้านขายยาทั่วไปจะไม่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายหรือมีไว้ครอบครอง แต่หากมีการจำหน่าย ต้องมีใบสั่งแพทย์จากทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาอย่างถูกต้อง

ปัจจุบันการใช้ยาเสพติดในการรักษาของประเทศไทย กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา และมีข้อกำหนดทางการแพทย์เกี่ยวกับปริมาณการใช้สารเสพติดอย่างเพียงพอ เพื่อความเหมาะสมต่อผู้ป่วย ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อนักป่วยเป็นหลัก และระมัดระวังการใช้เป็นพิษ โดยในอนาคตจะมีการคิดค้นและเพิ่มตัวยาเสพติดใหม่ๆ นำมาใช้ในทางการแพทย์ เพื่อใช้ทำการรักษาผู้ป่วยต่อไป

ในปี 2562 ได้มีการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ได้เปิดโอกาสให้นำยาเสพติดประเภท 5 ได้แก่ กัญชาและพืชกระท่อม ไปทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และใช้รักษาโรคภายใต้การดูแลและควบคุมของแพทย์ได้

มาตรา 9 ของพระราชบัญญัติฉบับที่ 7 ได้ปรับแก้มาตรา 26/2 ถึง 26/6 ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ปี 2522 โดยมาตรา 26/2 ให้ยกเว้นผลิต นำเข้า หรือส่งออก ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การแพทย์ การรักษาผู้ป่วย หรือการศึกษาวิจัยและพัฒนา ในกรณีที่เป็นกัญชา ให้กระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการฯ ในกรณีที่เป็นการนำติดตัวเข้า หรือออกนอกราชอาณาจักรไม่เกินปริมาณที่จำเป็น สำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัว โดยมีใบสั่งยา หรือหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ทันตกรรม การแพทย์แผนไทย การแพทย์

แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมาย ซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา ให้กระทำเมื่อได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตและตามมาตรา 26/3 ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดประเภท 5 เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต แต่ไม่ใช่บังคับแก่ผู้ที่ครอบครองไม่เกินปริมาณที่จำเป็นสำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัว โดยมีใบสั่งยาหรือหนังสือรับรอง ใช้ประจำในการปฐมพยาบาล หรือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินในเรือ เครื่องบิน หรือยานพาหนะอื่นใดที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศที่ไม่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักร แต่ถ้ายานพาหนะดังกล่าวจดทะเบียนในราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาต (จิรวิมล ลิปิพันธ์, 2562)

ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการนำมาตรการลดความรุนแรงในการบังคับคดียาเสพติดมาใช้ จะต้องมีการแก้ไขมาตรการทางกฎหมายอาญาเพื่อเปิดโอกาสให้นำพืชเสพติดหรือสารเสพติดบางประเภท นอกเหนือจากกัญชาและพืชกระท่อม ไปใช้พัฒนาต่อยอดเพื่อประโยชน์ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและประโยชน์ทางการแพทย์อย่างอื่นได้ (จิรวิมล ลิปิพันธ์, 2562)

มาตรา 19 ระบุว่า ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 58 วรรคสอง (เสพยาเพื่อการรักษาโรคตามคำสั่งจากแพทย์ ที่ปรับแก้แล้วในมาตรา 13) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าเป็นพืชกระท่อม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

มาตรา 22 ผู้ใดมีไว้ในครอบครองกัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ การรักษาผู้ป่วย การใช้รักษาโรคเฉพาะตัว หรือการศึกษาวิจัย อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไม่ต้องรับโทษ เมื่อยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาภายใน 90 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รวมทั้งผู้ป่วยที่มีความจำเป็นต้องใช้กัญชาเพื่อรักษาโรคเฉพาะตัว และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ในกรณีไม่ได้รับอนุญาต ให้ยาเสพติดให้โทษนั้นตกเป็นของกระทรวงสาธารณสุขหรือให้ทำลาย

เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายจากการใช้กัญชา ประเทศไทยจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้สารเสพติดประเภทกัญชา มาตรการต่างๆที่รัฐบาลสามารถทำได้

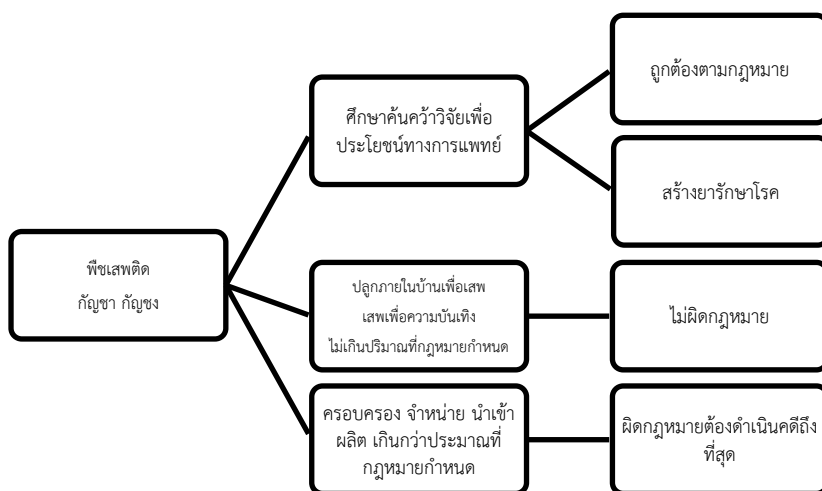
2. ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการใช้กัญชาทางการแพทย์ของต่างประเทศกับประเทศไทย พบว่ามาตรการทางกฎหมายที่เป็นแนวทางที่บางประเทศในสหภาพยุโรป ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ใช้เป็นหลักในการกำหนดสารเสพติดที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้ แต่ประเทศที่ได้รับรองอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษของสหประชาชาติฉบับนี้มีหน้าที่ต้องอนุวัติการอนุสัญญากำหนดจำแนกประเภทสารเสพติดที่อาจใช้เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ให้อยู่ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ภายในประเทศนั้นๆ ยกตัวอย่าง สหรัฐอเมริกา นอกจากการที่หลายมลรัฐได้แก่ มลรัฐโคโลราโดและมลรัฐอื่นๆ ประกาศการอนุญาตให้ครอบครอง

กัญชาภายใต้การควบคุมและใช้กัญชาและสารสกัดจากกัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้แล้ว เกี่ยวกับยาเสพติดที่สามารถใช้ในการแพทย์ได้ เป็นยาเสพติดที่สามารถเสพติดเพื่อการบรรเทาความปวด ที่ใช้ในกรณีที่ยาแก้ปวดทั่วไปใช้ไม่ได้เท่านั้นและต้องใช้ด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง (Davids, Downs, 2014)

ในประเทศนิวซีแลนด์ (Misuse of Drugs 1975) เนเธอร์แลนด์ (The Abuse of Chemical Substances Act) แคนาดา กฎหมายกำหนดประเภทของสารเสพติดที่ใช้เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ไว้ ได้แก่ กัญชา กัญชารวมถึงสภาพที่เป็นพืชสดหรือแห้งและเมล็ดพืช (Jeff, Grissler, 2014)

กัญชา เป็นสารเสพติดบางประเภทที่ทบบัญญัติแห่งกฎหมายที่หลายประเทศโดยส่วนใหญ่กำหนดว่าสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ได้ และแต่ละประเทศมีความพยายามที่จะพัฒนาแก้ไขมาตรการทางกฎหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้นำสารเสพติดดังกล่าวไปใช้ในการค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์หรือผลิตเป็นยารักษาโรคได้ แต่อย่างไรก็ตามมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดแนวทาง มาตรการทางกฎหมายในการนำมาใช้เพื่อควบคุมและลดอันตรายจากสารเสพติดเหล่านี้

แผนภาพที่ 1 แสดงแนวทางการบังคับใช้กฎหมายกรณีพืชเสพติด
การลดความรุนแรงในการบังคับคดียาเสพติด ที่มา: (จิรจุฑา ลิปิพันธ์, 2562)

จากตารางเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า แต่ละประเทศที่นำนโยบายลดอันตรายจากยาเสพติดประเภทกัญชามาใช้เป็นมาตรการกฎหมายภายในแล้ว ล้วนมีทบบัญญัติจำแนกยาเสพติดที่มีความรุนแรง ออกจากยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทที่มีความรุนแรงปานกลาง และยาเสพติดที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้ และยังได้จำแนกอัตราส่วน

โทษของการครอบครองยาเสพติดทั้งสามประเภทข้างต้นไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระดับสูง ได้แก่ ครอบครองเพื่อจำหน่าย ครอบครองจำนวนมาก ผลิต หรือนำเข้า ยาเสพติดในระดับสูง ผู้กระทำความผิดยังคงต้องถูกดำเนินคดีอย่างเต็มที่และไม่ได้มีโอกาสในการเบี่ยงเบนไปใช้มาตรการลดความรุนแรงในการบังคับคดียาเสพติดได้ แต่ถ้าเป็นผู้กระทำความผิดเล็กน้อย ได้แก่ ครอบครองเพื่อเสพ ครอบครองจำนวนน้อย ปลูกเพื่อเสพ หรือพิจารณาแล้วว่าเป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา รัฐบาลของประเทศเหล่านั้นก็จะกำหนดมาตรการรองรับการเบี่ยงเบนคดี เพื่อให้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล การทำงานบริการสังคม การต้องโทษปรับแทนการจำคุก หรือถ้าความผิดเล็กน้อยมากๆ ก็อาจมีมาตรการตัดเตือนและปล่อยตัวไป เป็นต้น (Julie, Holland, 2008)

การจำแนกยาเสพติดให้โทษหรือสารเสพติดที่สามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้ เช่น โปรตุเกส แคนาดา เดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และฝรั่งเศส ได้บัญญัติมาตรการทางกฎหมายรองรับมาตรการทางเลือกในการใช้ยาเสพติดหรือสารเสพติดประเภทกัญชามาใช้ในการบำบัด มาเป็นสารเสพติดที่สถานพยาบาล ร้านขายยา ตู้จำหน่ายเข็มฉีดยา หรือห้องบริโภคยาเสพติด (Drugs Consumption Room) สามารถจ่ายให้ผู้ป่วยได้ตามกฎหมาย (Steve, Elliott, 2011)

อภิปรายผล

จากการศึกษาอภิปรายผลได้ว่า

1. มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้กัญชาทางการแพทย์ ตามแนวนโยบายยาเสพติดในอดีตที่ต้องการปราบปรามยาเสพติดทุกชนิดให้สิ้นไป (Drug Zero) ซึ่งนโยบายดังกล่าวในระดับสากลและในหลายๆ ได้เปลี่ยนไปแล้ว ภายใต้เหตุผลของเภสัชศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ทำให้มีการทบทวนในทุกมิติและมีแนวนโยบายในการใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะ “พืชกัญชา” ดังต่อไปนี้คือ

1.1 มิติทางกฎหมายในการลดทอนยกเลิกการใช้ “กัญชา” มิให้ต้องมีความผิดทางอาญา ภายใต้เงื่อนไขการใช้ในปริมาณที่กำหนด (Decriminalization) ในนโยบายการกำหนดความผิดอาญาของรัฐ

1.2 มิติของการลดอันตราย (Harm reduction) มีกฎหมายเฉพาะที่มีลักษณะเป็นกฎหมายฝ่ายบริหาร กำหนดประเภท ชนิด ปริมาณ การใช้ และการให้ความรู้กับประชาชน เพื่อการนำกัญชามาใช้ได้อย่างถูกต้องตามหลักเภสัชศาสตร์และไม่ก่ออันตรายต่อผู้ป่วย

1.3 มิติในเชิงองค์กรจัดให้มีหน่วยงานทางการแพทย์และสาธารณสุข ทำหน้าที่ตรวจสอบ กำกับดูแล กำหนดวิธีการใช้ที่ถูกต้องและให้ความรู้แก่ทุกฝ่ายในสังคม

1.4 มิติของมาตรฐานการรักษา ส่งเสริมให้มีการใช้ที่ถูกต้อง “กัญชาในทางการแพทย์” ในการรักษาโรคต่างๆ ภายใต้การควบคุมของกฎหมายและหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล โดยเฉพาะการควบคุมการใช้โดยต้องได้รับการพิจารณาการรักษาจากแพทย์ก่อน หรือให้มีใบสั่งจากแพทย์ก่อน เพื่อความปลอดภัยและลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

1.5 การผลิตหรือควบคุมการผลิต พบว่าบางประเทศ รัฐบาลเป็นผู้ผลิตกัญชาเพื่อใช้ในการทางการแพทย์เอง รัฐบาลและควบคุมการจำหน่ายและการใช้สารเสพติด จะทำให้ระบบการควบคุมสารเสพติดทำได้มีประสิทธิภาพ งานการแพทย์และสาธารณสุขของรัฐก็จะเข้าถึงประชาชนได้ง่ายและสามารถบันทึกประวัติการใช้สารเสพติดแต่ละบุคคลได้เพื่อประโยชน์ในการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย (ธานี วรภัทร์, 2562)

2. เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายในการใช้กัญชาทางการแพทย์ของต่างประเทศกับประเทศไทย จะใช้มาตรการทางกฎหมายดังต่อไปนี้

2.1 การจำแนกตัวยา หรือ การจัดประเภทของสารเสพติดประเภทกัญชา ต้องเป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์และวิชาการด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยกระทรวงสาธารณสุขจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเนื่องจากสารเสพติดมีความเปลี่ยนแปลงในด้านความรุนแรงหรืออันตรายที่มากขึ้นหรือลดลงได้ ในทางวิทยาศาสตร์มีการค้นพบว่าสารบางประเภทสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการรักษาโรค สมุนไพร หรือในทางอุตสาหกรรมได้

พิจารณาความรุนแรงที่จะเกิดต่อสุขภาพเป็นสำคัญ โดยเริ่มจากสารที่มีความเสี่ยงอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพและมีข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์เพื่อบำบัดรักษาโรค สารที่มีแนวโน้มก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพและมีประโยชน์ในการบำบัดรักษาโรคพอสมควร จนถึงสารที่มีแนวโน้มก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพไม่มากและมีประโยชน์ในการบำบัดรักษาโรคเป็นอย่างดี

2.2 การจำแนกผู้กระทำความผิด การจัดลำดับของความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เหมาะสม เพื่อให้ตอบสนองนโยบายลดความรุนแรงในคดียาเสพติด การจำแนกผู้กระทำความผิดควรแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่กระทำความผิดยาเสพติดในระดับสูง เช่น ผู้นำเข้าผลิต จำหน่าย ครอบครองยาเสพติดจำนวนมาก จะต้องดำเนินคดีอย่างเต็มที่ กลุ่มผู้กระทำความผิดเล็กน้อย เช่น ผู้ครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพ หรือครอบครองปริมาณน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งควรนำมาตรการลดอัตราส่วนโทษจำคุก หรือมาตรการอื่นๆ แทนการจำคุกมาใช้ และกลุ่มที่ 3 ผู้เสพที่เป็นผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนกับรัฐแล้ว การครอบครองยาเสพติดหรือปลูกพืชเสพติดที่ได้รับการอนุญาตจากรัฐ หรือการวิจัยสารเสพติดเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ บุคคลกลุ่มนี้ไม่ควรต้องมีความผิดและต้องรับโทษอาญาแต่อย่างใด

2.3 มาตรการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล และห้องบริโภคยาเสพติด (Drugs Consumption Room) หรือห้องแจกยา (Syringe Dispenser)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบมาตรการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลของต่างประเทศ จะเห็นได้ชัดว่า ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการใช้มาตรการลดความรุนแรงในคดียาเสพติด อย่างเช่น โปรตุเกส สวิตเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ และเยอรมนี นั้น มีการบัญญัติกฎหมายจำแนกผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ป่วยที่ต้องพึ่งพิงยา ผู้เสพเพื่อความบันเทิงหรือผู้ครอบครองจำนวนน้อยที่ไม่ใช่ผู้จำหน่ายไว้อย่างชัดเจน และจำมีการผันบุคคลเหล่านี้แยกออกจากผู้กระทำความผิดยาเสพติดที่ต้องรับโทษหนักอย่างชัดเจนแล้ว และกฎหมายของประเทศเหล่านั้นยังกำหนดให้มีมาตรการทางเลือกแทนการจำคุกหรือดำเนินคดี หรือจัดสถานที่บำบัดที่หลากหลาย ตัวอย่างเช่น โปรตุเกส เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี เดนมาร์ก และแคนาดา ผู้เสพที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยกับรัฐบาลแล้วสามารถแสดงบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อเข้าไปรับสารเสพติดเพื่อบำบัด

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รัฐบาลได้จัดให้มีห้องบริโภคนยาเสพติด (Drugs Consumption Room (DCRs)) ซึ่งศูนย์ตรวจสอบยาเสพติดและยาเสพติดของสหภาพยุโรป (EMCDDA) กำหนดให้มีการจัดตั้งห้องบริโภคนยาเสพติด (DCRs) ทั่วสหภาพยุโรป การใช้ DCRs สถิติผู้เสียชีวิตจากยาเสพติดได้ลดลงอย่างต่อเนื่องในบางประเทศ เช่น สเปน เดนมาร์กและโปรตุเกส นอกจากนั้นยังมีสถานบำบัด (Rehabilitation Center) ซึ่งภาคประชาสังคมเป็นผู้ดำเนินการภายใต้การดูแลของรัฐ และรัฐบาลของแต่ละประเทศสามารถควบคุมดูแลห้องจำหน่ายยาหรือสถานบำบัดรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักและเข้าใจนโยบายการบำบัดรักษาพร้อมกลไกที่รองรับเป็นอย่างดี

2.4 การออกใบอนุญาตให้ปลูกพืชเสพติดประเภท กัญชา การอนุญาตให้ผู้ใดหรือสถาบันใด ครอบครองสารเสพติดหรือปลูกพืชเสพติดตามกฎหมายได้นั้น จะต้องมีการบัญญัติแห่งกฎหมายรับรองการใช้มาตรการนั้น และจะต้องจำกัดเฉพาะการอนุญาตพืชเสพติดหรือสารเสพติดบางประการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้เท่านั้น ซึ่งหน่วยงานที่กำหนดประเภทของพืชเสพติดที่ปลูกได้ตามกฎหมายได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข และผู้ที่ควรมีอำนาจออกใบอนุญาตการครอบครองหรือการปลูกพืชเสพติด ควรได้แก่ กระทรวงสาธารณสุขเช่นกัน

สำหรับประเทศไทย ภายหลังจากการออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557 ได้มีการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการนำสารเสพติดที่ใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้ เช่น กัญชา และ กัญชง ออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เพื่อเปิดโอกาสให้ใช้กัญชาเพื่อการรักษาโรคหรือเพื่อค้นคว้าวิจัยต่อยอดทางการแพทย์ได้ อย่างไรก็ดี รัฐบาลชุดคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กำหนดให้กระทรวงสาธารณสุข โดยองค์การเภสัชกรรม หรือร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขบัญชียาเสพติดให้โทษ และกำหนดขอบเขต สถานที่ บุคคลที่สามารถดำเนินการวิจัยในกัญชาได้ รวมถึงกำหนดกฎเกณฑ์ในการ

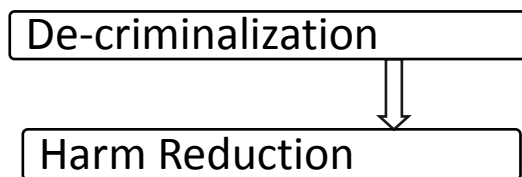
ออกใบอนุญาต และกำหนดขอบเขตว่าสิ่งไหนนำไปใช้ได้ คือสารตั้งต้น พืชเสพติด หรือสารสกัดจากพืชเสพติด เพื่อความชัดเจนถูกต้องในการควบคุมปริมาณการนำสารเสพติดไปใช้ในการวิจัยทางการแพทย์ที่ไม่ส่อไปในทางการค้ายาเสพติด (จิรวุฒิ ลิปิพันธ์, 2562)

ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562 มาตรา 9 พบว่าได้ปรับแก้มาตรา 26/2 ถึง 26/6 ของ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ปี 2522 โดยมาตรา 26/2 ให้ยกเว้นการผลิต นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การแพทย์ การรักษาผู้ป่วย หรือการศึกษาวิจัยและพัฒนา ในกรณีที่เป็นกัญชง (Hemp) ให้กระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการฯ ในกรณีที่เป็นการนำติดตัวเข้าหรือออกนอกราชอาณาจักร ไม่เกินปริมาณที่จำเป็น สำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัว โดยมีใบสั่งยาหรือหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ทันตกรรม การแพทย์แผนไทย การแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมาย ซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา ให้กระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต (จิรวุฒิ ลิปิพันธ์, 2562)

2.5 การไม่กำหนดความผิดและโทษทางอาญา (De-Criminalization and Penalization) ในการใช้กัญชากายใต้เงื่อนไขต่างๆ ตามกฎหมาย

องค์ความรู้ใหม่

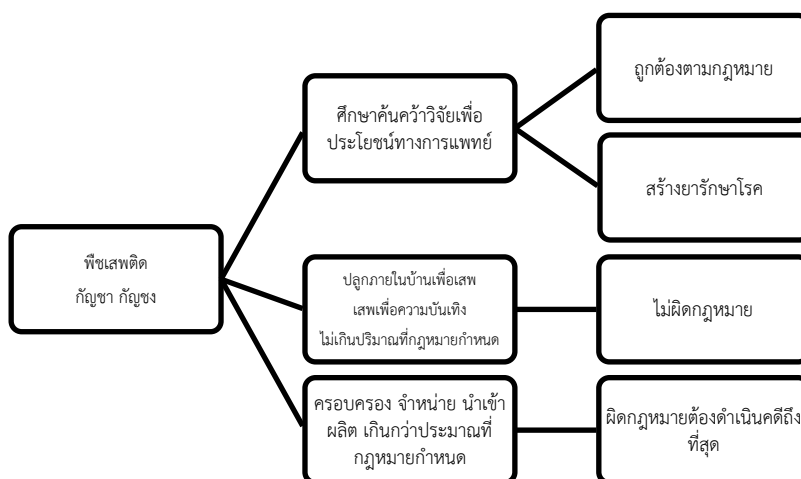
1. องค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัยในระบบและแนวทางของมาตรการทางกฎหมายและนวัตกรรมการดำเนินการของประเทศไทยเป็นขั้นตอนดังนี้คือ 1.การลดทอนความผิดอาญาของพืชเสพติดประเภทกัญชา (De-Criminalization) 2.การกำหนดมาตรการทางการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อลดอันตรายจากการใช้พืชเสพติดประเภทกัญชา (Harm reduction) ในมิติของกฎหมายฝ่ายบริหาร ปรากฏตามแผนภาพ (Model) ความสัมพันธ์ของกฎหมายอาญากับการลดอันตราย De-criminalization และ Harm Reduction ดังนี้

แผนภาพที่ 2 De-criminalization และ Harm Reduction

2. องค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัยเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ได้มาตรการทางกฎหมายที่เป็นรูปแบบและแนวทางใหม่ที่ชัดเจนในการประยุกต์มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้กัญชาทางการแพทย์ในประเทศไทยใหม่ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงแนวทางการบังคับใช้กฎหมายกรณีพืชเสพติด (จิรวุฒิ ลิปิพันธ์:2562)

จากแผนภาพยาเสพติดประเภทพืชกัญชา มีการจำแนกลักษณะการใช้ออกเป็น 3 ลักษณะ และผลต่อการใช้พืชเสพติดประเภทกัญชาที่ถูกต้องและชัดเจนต่อการใช้ที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาได้ว่า “กัญชา” เป็นยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย แต่เมื่อคำนึงถึงผลการพิสูจน์ทางเภสัชศาสตร์พบว่ามีความคุณประโยชน์ทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขมากด้วย ในทางนโยบายกฎหมายจึงต้องทำการลดทอนความผิดอาญาลง (De-Criminalization) เพื่อเปิดโอกาสให้มีการนำมาใช้ได้ในการรักษาและการสาธารณสุข หรือยกเว้นให้สามารถนำมาใช้ได้เฉพาะในทางการแพทย์และสาธารณสุขเท่านั้น และด้วยเหตุผลที่กัญชามีสารเสพติดที่ทำให้ทั้งคุณและโทษในตัวเอง การนำมาใช้ประโยชน์กับมนุษย์จึงต้องให้ความสำคัญกับ “การควบคุมการใช้” มีการจำกัดปริมาณการใช้ทางการแพทย์ที่เหมาะสมและต้องมีมาตรการสร้างความเข้าใจในสรรพคุณของ “กัญชา” อย่างถูกต้อง เพื่อที่จะ “ลดอันตราย” (Harm reduction) จากการใช้ “กัญชา” ในรูปแบบของกฎหมายฝ่ายบริหาร หรือกฎหมายมหาชน จากการศึกษาวิจัยได้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้กัญชาทางการแพทย์และสาธารณสุข ดังนี้

1. ต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานภาครัฐในการ ปลูก ผลิต ทำห้องทดลองเพื่อสกัด สารน้ำมันกัญชา การครอบครองเพื่อใช้ในการแพทย์และสาธารณสุข มีการจำกัดปริมาณ การใช้ทางการแพทย์ที่เหมาะสมการใช้โดยต้องได้รับอนุญาตจากแพทย์ก่อนเสมอ

2. การอนุญาตให้ครอบครอง “กัญชา” ในปริมาณไม่เกินเท่าไร ในแต่ละลักษณะ เช่น กัญชาสด กัญชาอัดแห้ง น้ำมันกัญชา เป็นต้น เกณฑ์อายุ เพศ

3. การใช้รักษาที่ต้องผ่านการพิจารณาสั่งใช้กัญชาจากแพทย์ มีการบันทึกการรักษา และสั่งใช้ในเวชระเบียน ทั้งแพทย์ผู้ได้รับใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม (แผนปัจจุบัน) และ แพทย์แผนไทย (แพทย์ทางเลือก)

4. การผลิตกัญชาให้เป็นยาเพื่อการรักษาโรคโดยเฉพาะ อาจดำเนินการโดยรัฐ คือ องค์การเภสัชกรรม หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการผลิตและจำหน่าย มีการควบคุมปริมาณ การผลิตและจำหน่าย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

เมื่อกฎหมายไทยได้มีการลดทอนความผิดทางอาญา (De-Criminalization) เกี่ยวกับ พืชเสพติดประเภท “กัญชา” แล้ว จำเป็นต้องมีกฎหมายฝ่ายบริหารทางการแพทย์และ สาธารณสุข เพื่อลดอันตรายจากการใช้กัญชา (Harm reduction) เกี่ยวกับการควบคุม การใช้ การตรวจสอบ บทบาทขององค์กรหรือคณะกรรมการที่ดูแลงานเรื่องนี้ และการบูรณาการการ ทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการบริหารจัดการที่ถูกต้องแทนการดำเนินคดีอาญา ที่เคยกระทำมาก่อนหน้านี้

ภาครัฐควรผลิตและควบคุมการจำหน่ายและการใช้สารเสพติด ทำให้ระบบการ ควบคุมสารเสพติดทำได้มากขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและทำลายตลาดยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย เพราะจะมีราคาที่ถูกกว่า และสามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนผู้เฒ่า ผู้เสพติด ผู้พึ่งพายาเสพติด ได้อย่างดี งานการแพทย์และสาธารณสุขของรัฐก็จะเข้าถึงประชาชนได้ง่ายและสามารถบันทึก ประวัติการใช้สารเสพติดแต่ละบุคคลได้เพื่อประโยชน์ในการดูแลสุขภาพอนามัยและความ ปลอดภัย

นอกจากนี้ยังมีผลต่อการควบคุมคุณภาพของสารเสพติด ของงานทางการแพทย์และ สาธารณสุขก็จะเขามาดูแลสารก่ออันตรายอื่นๆ ที่อาจเข้ามาผสมเจือปนในตัวยาได้ ซึ่งอาจก่อ อันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้ใช้

นอกจากนี้ภาครัฐให้การเผยแพร่ “องค์ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดประเภทกัญชา” สู่ ประชาชน โดยการให้ความรู้ถึงการออกฤทธิ์ของสารเสพติด ในทั้งทางที่เป็นคุณประโยชน์และ โทษ ปริมาณการบริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยหรือในการใช้บำบัดรักษาได้อย่าง ถูกต้อง ตลอดจนทั้งปริมาณที่ก่ออันตรายต่อสุขภาพของบุคคลในแต่ละคนตาม เพศ อายุ ลักษณะ การใช้ และความเป็นอันตรายต่อสังคม กรณีจึงต้องมีการบริหารจัดการสื่อสารไปสู่สมาชิกใน

สังคมให้เกิดการเรียนรู้ มีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด (Drug Education) ที่ถูกต้องและมีความเข้าใจที่เพียงพอต่อการใช้สารต่างๆ เหล่านี้ในการดำรงชีวิต

รัฐต้องควบคุมข้อมูลและการเผยแพร่ในสื่อต่างๆ อย่างถูกต้องภายใต้หลักของเภสัชศาสตร์ที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ที่แน่นอนแล้วทั้งในทางส่วนที่เป็นคุณประโยชน์และส่วนที่เป็นโทษ และหยุดการออกข่าวหรือการให้ข้อมูลข่าวที่ก่อผลร้ายเกินจริงหรือส่งผลให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจผิดในความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยรักษ์ บวรเศรษฐาสกุล. (2558). การยกเลิกความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดศึกษากรณี: การเสพติดและการครอบครองกัญชา. ใน *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จิรวิมล ลิขพันธ์. (2562). การลดความรุนแรงในการบังคับคดียาเสพติด. ใน *วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธานี วรภัทร์. (2562). ผลกระทบทางเศรษฐกิจของไทยในสถานะผู้เสพสารเสพติดประเภทกัญชา. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 6(5), 2637-2650.
- มานพ คณะโต และคณะ. (2559). นโยบายและการจัดการปัญหากัญชา: กรณีศึกษาประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา. ใน *รายงานการวิจัย*. แผนงานภาคีวิชาการสารเสพติด (ภาส).
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 1. (2550). *เรียนรู้เรื่อง...ยาเสพติดชีวิตปลอดภัย*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ. (2544). กัญชา-กัญชง. ใน *รายงานการสำรวจ*. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- อุมาภิญญา ไกรฤกษ์. (2563). กฎหมายเกี่ยวกับการใช้กัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์. ใน *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Dauids, Downs. (2014). *Beyond Buds: Marijuana Extracts Hash, Vaping, Dabbing, Edibles and Medicines*. California: Quick American A Division of Quick Trading Co.
- Jeff, Grissler. (2014). *Marljuana Business: How to Open and Successfully Run a Marijuana Dispensary and Grow Facility*. New York: Marljuana Business Books Publishing, LLC.

Julie, Holland. (2008). *The Pot Book: A Complete Guide to Cannabis*. California: Quick American A Division of Quick Trading Co.

Steve, Elliott. (2011). *MARIJUANA*. New York: PETER PAUPER PRESS, INC.

รูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตร
ไทย - ลาว จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทย และแขวงบอลิคำไซ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*

A MODEL COLLABORATIVE OF BORDER TRADE COOPERATION
AMONG AGRICULTURAL THE THAI-LAO BUENKAN PROVINCE
THAILAND AND BOLIKHAMXAY PROVINCE LAOS PDR

มนีรัตน์ โชติขาริ

Maneerat Chotcharee

บุษกร สุขแสน

Busakorn Suksan

ธนกฤต ทูริสุทธิ์

Tanakit Turisut

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

E-mail: 858maneerat@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว 2) เพื่อกำหนดรูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ไทย-ลาว 3) เพื่อประเมินรูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว เป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนา มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 3.1) ศึกษาเนื้อหา 3.2) ร่างรูปแบบ และ 3.3) ทดลองใช้รูปแบบ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย เชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ไทย-ลาว ๆ ทั้งหมดจำนวน 323 คน ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการ (PNI Modified) และเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ตัวแทนของภาครัฐ 2) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และ 3) ผู้ประกอบการคนไทยและคนลาว ทั้งหมดจำนวน 30 คน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม เพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นไปเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้กับผู้ประกอบการในด้านเศรษฐกิจนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นความร่วมมือ ๆ ประกอบด้วย 1.) การจัดลำดับความสำคัญ ได้แก่ (1.1) ด้านภาษี (1.2) ด้านการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และ (1.3) ด้านการขนส่ง 2.) สรุปผลการยืนยันข้อมูลความต้องการจำเป็นฯ ทั้ง 3 ด้าน โดยผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคธุรกิจ ส่วนมากเห็นด้วยกับการจัดลำดับความสำคัญ 2) รูปแบบความร่วมมือฯ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กิจกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัด และวิธีประเมิน สรุปได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ด้านภาษี 2) ด้านการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และ 3) ด้านการขนส่งสินค้าข้ามชายแดน ทั้ง 3 รูปแบบ เป็นการประเมินคู่มือการขนส่งสินค้าเกษตรข้ามชายแดนไทย-ลาวฯ โดยการนำไปเผยแพร่กับผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาวฯ และผลการประเมินความพึงพอใจคู่มือมีเฉลี่ยสูงกว่า 3.51 ถือว่าผ่านเกณฑ์

คำสำคัญ: รูปแบบ, ความร่วมมือ, การค้าชายแดน, ผู้ประกอบการ, สินค้าเกษตร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the requirement of border trade cooperation between Thai-Lao's agricultural product entrepreneurs 2) to specify the border trade cooperation model of Thai-Lao's agricultural product entrepreneurs 3) to evaluate about border trade cooperation between Thai - Laos's agricultural product entrepreneurs. All the above researching and developing by 3 steps such as 3.1) to study the content 3.2) to create the model 3.3) to test the model by integrated research methodology that include quantitative by using accidental sampling questionnaire. The representative sample included Thai-Lao agricultural product entrepreneurs for all 323 persons by using statistics, frequencies, percentages, averages, standard deviations, PNI modified and qualitative. The interview from using specific sampling of main informant such as 1) the government officers 2) the executives of sub-district administrative organization and 3) Thai entrepreneurs and Lao entrepreneurs for all 30 peoples. By using content analysis and overview to get the information, in order to present the obtained information to the relevant, to create relationships with entrepreneurs, resulting in economic cooperation leading to further national development.

The research found that: 1. The requirement of border trade cooperation that include with 1) Priority such as (1.1) tax (1.2) currency

exchange rate determination and (1.3) transportation 2.) summary of confirmation of necessary information All 3 sides by operators Most government, private, and business sectors agree on the priority. 2) The cooperation model consists of principles and rationale, objectives, activities, development of indicators and assessment methods which can be summarized into 3 forms which are 1) tax, 2) currency exchange rate determination, and 3) transportation of all 3 border goods. The model is an evaluation manual for agricultural products transporting across the Thai-Laos border. By distributing to Thai-Laos agricultural entrepreneurs and the satisfaction rating of the manual is higher than 3.51 which is considered passed the criteria

Keywords: Model, Cooperation, Border Trade, Entrepreneurs, Agricultural Product

บทนำ

สถานการณ์การค้าประเทศไทยและลาวได้จับมือดันการค้าทะลุ 11,000 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2564 เชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ กระชับความสัมพันธ์การค้าการลงทุน พร้อมอำนวยความสะดวกและเร่งแก้ไขอุปสรรค ผ่านระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน การค้าดังกล่าวทั้งสองฝ่ายให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มศักยภาพด้านการขนส่งของไทย-สปป.ลาว และภายในภูมิภาค ล่าสุดทั้งสองฝ่ายพร้อมให้ด่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 ระหว่างมุกดาหาร-สะหวันนะเขต เป็นพื้นที่ควบคุมร่วมกัน (Common Control Area หรือ CCA) ที่จะอำนวยความสะดวกการนำเข้า-ส่งออกระหว่างประชาชนไทยกับประชาชนลาวเป็นอย่างมาก สามารถตรวจเอกสารพิธีการนำเข้า-ส่งออกที่เกี่ยวข้องกับ 2 ประเทศในจุดเดียว นอกจากนี้ ไทยยังพร้อมช่วยเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ ของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเฉพาะ SME ผ่านโครงการ CLMVT และโครงการ YEN-D เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้สินค้าที่ผลิตถูกขนส่งสินค้าและเชื่อมโยงการขนส่งภายในภูมิภาค และให้เดินทางไปถึงผู้ประกอบการหรือสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าโดยรวดเร็วและปลอดภัย (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2553)

ด้านการลงทุน การลงทุนโดยตรงจากประเทศมายังประเทศไทยและอิทธิพลของปัจจัยโดยมุ่งเน้นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของรัฐบาล เพื่อออกแบบมาตรการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงในการดึงดูด FDI ถือเป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศ เช่น สภาวะเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยอื่น ๆ เช่น

ดัชนีหลักทรัพย์ , Real GDP , การนำเข้า-ส่งออก, อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ, อัตราดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อ เป็นต้น (กรมสรรพากร, 2558)

ด้านการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นการกำหนดจะใช้หลักเกณฑ์การกำหนดราคาทางเศรษฐศาสตร์ทั่วไปโดยพิจารณาจากสิ่งดังนี้ ได้แก่ 1) อุปสงค์เงินตราต่างประเทศ คือ จำนวนการซื้อเงินตราต่างประเทศในระดับอัตราแลกเปลี่ยนต่าง ๆ กันในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของต่างประเทศจะมีลักษณะเป็นอุปสงค์สืบเนื่องไม่ว่าจะเป็นการซื้อสินค้าและบริการระหว่างประเทศการชำระหนี้ต่างประเทศและการบริจาให้แก่ต่างประเทศจึงต้องมีอุปสงค์เงินตราต่างประเทศตามมา อุปสงค์เงินตราต่างประเทศจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้ามกับอัตราแลกเปลี่ยน และ 2) อุปทานเงินตราต่างประเทศ คือ จำนวนเงินตราต่างประเทศที่มีผู้นำมาเสนอขายในระดับอัตราต่างประเทศต่าง ๆ กัน ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง สำหรับอุปทานเงินตราต่างประเทศจะมีลักษณะเป็นอุปทานสืบเนื่องไม่ว่าจะเป็นการขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศ การรับเงินลงทุนจากต่างประเทศรับชำระหนี้จากต่างประเทศการ กู้เงินต่างประเทศรายการได้รับเงินบริจาคจากต่างประเทศจึงต้องมีอุปทานเงินตราต่างประเทศตามมา อุปทานของเงินตราต่างประเทศจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับอัตราแลกเปลี่ยน (บุญจรัตน์ ทองพันธ์, 2552)

ด้านการผลิตภัณฑ์ของสินค้า เป็นกรรมวิธีในการผลิตอาหารเสริมโดยใช้วัตถุดิบทางการเกษตรของไทย ซึ่งนำมาผ่านกระบวนการเอกซ์ทราซัน ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าทางโภชนาการและคุณภาพสูง สะดวกในการรับประทานและมีศักยภาพในการผลิตเชิงพาณิชย์ ประกอบด้วย 1) เทคโนโลยีหรือกระบวนการผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เป็นทางเลือกที่ช่วยอำนวยความสะดวก ช่วยลดระยะเวลาของการเตรียมอาหารและช่วยลดการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ ได้นำวัตถุดิบที่ได้จากผลผลิตการเกษตรที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง 2) การนำไปใช้ประโยชน์หรือการประยุกต์ใช้ เป็นการเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์จากข้าวและเพิ่มมูลค่าข้าวโดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริมในรูปแบบต่าง ๆ และ 3) ประโยชน์ที่ได้รับเป็นการสร้างโอกาสหรือทางเลือกใหม่ และสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการที่รับถ่ายทอดเทคโนโลยีจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในแต่ละชนิดต่าง ๆ (นิพนธ์ ลิ้มสงวน, 2560)

ด้านการขนส่งสินค้า เป็นรูปแบบการขนส่งที่เป็นที่ยอมรับกันในระดับสากลสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 รูปแบบขึ้นอยู่กับชนิดของเส้นทางที่ยานพาหนะเคลื่อนที่ได้ ประกอบด้วย 1) ระบบการขนส่งทางถนน คือ โครงสร้างอุตสาหกรรมการขนส่งทางถนนจะมีการให้บริการขนส่งสินค้าหลากหลายชนิดและมีรูปแบบการให้บริการที่แตกต่างกัน โดยในประเทศไทยผู้ประกอบการขนส่งทางถนนต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบการจากกรมการขนส่งทางบกและกระทรวงคมนาคม 2) ระบบการขนส่งทางรถไฟ คือ ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะโดยรัฐบาลเป็นผู้นำเนินการเอง แต่ข้อเสียของรถไฟ คือ ไม่มีความต่อเนื่องและไม่ตรงเวลา ส่วนข้อดี คือ ต้นทุนการขนส่งไม่แพงและสามารถขนส่งสินค้าได้คราวละมาก ๆ น้ำหนักมากและมูลค่าต่ำ

3) ระบบการขนส่งทางน้ำ คือ รูปแบบการขนส่งที่เก่าแก่ที่สุดในการขนส่งสินค้า เป็นการขนส่งทางเรือ ซึ่งสามารถแบ่งออก 2 แบบ คือ ขนส่งสาธารณะที่ให้บริการแก่ลูกค้าทุกรายไม่มีข้อจำกัดและผู้ประกอบการขนส่งตามสัญญาที่จะให้บริการกับลูกค้าเป็นรายบุคคล 4) ระบบการขนส่งทางอากาศ คือ รูปแบบการขนส่งทางอากาศใช้เครื่องบิน แบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ ส่วนบุคคลและทั่วไป ซึ่งสามารถแยกย่อยไปตามขนาดการประกอบการหรือชนิดของการให้บริการ และ 5) ระบบการขนส่งทางท่อ คือ การส่งก๊าซธรรมชาติ น้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม การขนส่งทางท่อจำเป็นต้องมีปริมาณขนส่งที่มากพอจึงจะคุ้มค่าต่อการลงทุน ไทย-ลาว ของด่านศุลกากรบึงกาฬ-ปากซัน ส่วนมากขนส่งสินค้าผ่านทางน้ำโดยผ่านแพขนานยนต์ และเหมาะสำหรับผู้โดยสารในการขนส่งสินค้าเกษตรข้ามฝั่งไปยังสถานที่จำหน่ายสินค้า (เดชพันธุ์ สวัสดิ์, 2552)

ด้านภาษีสินค้าเกษตร อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate tax rate :TAX) เป็นการกำหนดขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในการตัดสินใจของนักลงทุนในประเทศหนึ่งประเทศใดนั้นจะต้องทำการประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนเป็นสำคัญ โดยภาษีถือเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งของการลงทุน เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อผลตอบแทนหลังหักภาษีของการลงทุนดังกล่าว (กรมสรรพากร, 2558) การจ่ายภาษีในแต่ละครั้งควรศึกษาข้อมูลตามกฎหมายที่กำหนดไว้

ด้านสถานที่จำหน่ายสินค้า เป็นสถานที่ใช้จำหน่ายสินค้าเกษตร คือ ถนนข้าวเมาริมโขง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ สร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดบึงกาฬ สินค้าที่นำมาจำหน่าย ได้แก่ ผลไม้ตามฤดูกาล อาหารพื้นเมือง เสื้อผ้าแฟชั่น รองเท้า ผ้าซิ่น ผ้าพื้นเมือง อาหารของดีของท้องถิ่น และสินค้า OTOP ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดบึงกาฬ (ด่านศุลกากรบึงกาฬ, 2558)

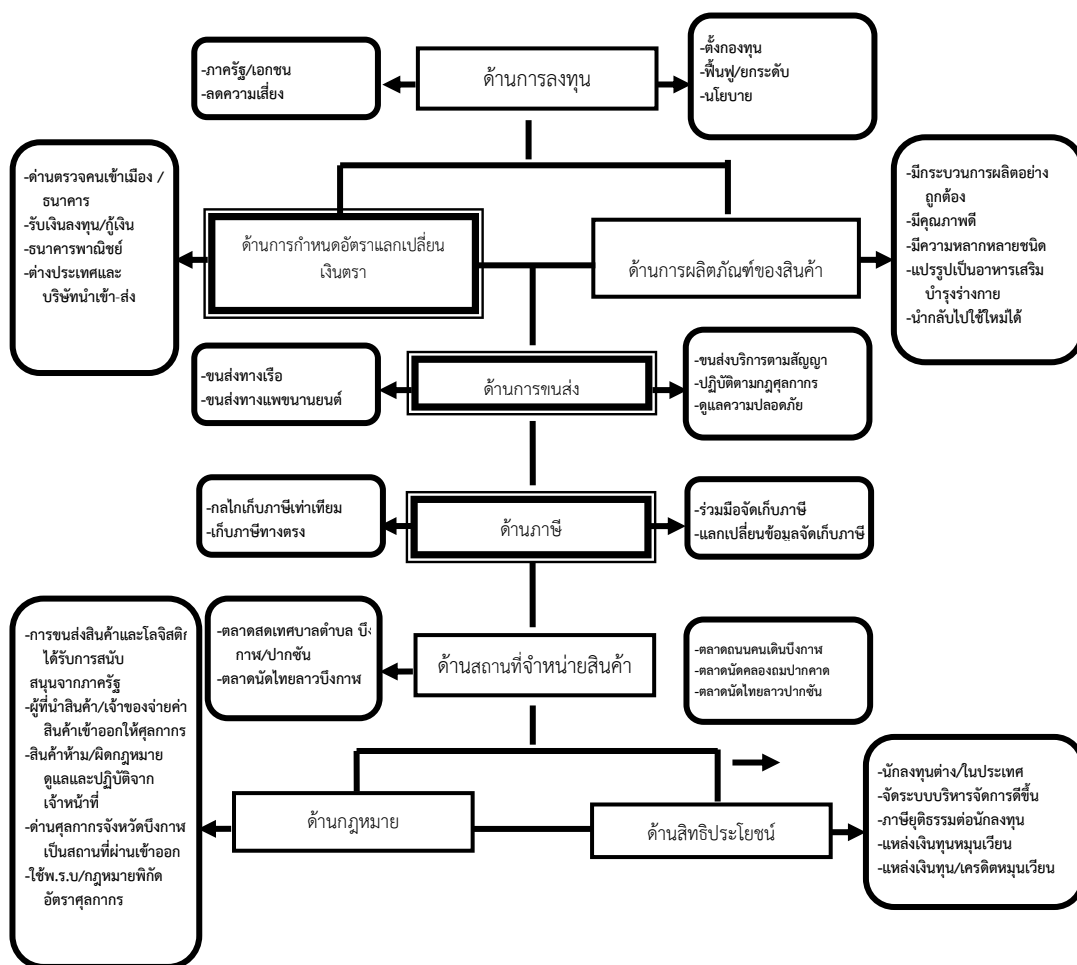
ด้านกฎหมาย เป็นกฎหมายภายในของไทยเพื่ออำนวยความสะดวกให้ข้อตกลงว่าด้วยการขนส่งสินค้าข้ามแดนในลุ่มแม่น้ำโขง โดยเฉพาะการขนส่งและโลจิสติกส์ 3 ประเทศ ที่เกี่ยวข้องกันมีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน ซึ่งมีการกำหนดพื้นที่ควบคุมรวมกัน 2 ประเทศที่อยู่ใกล้กัน และมีการใช้กฎหมายควบคุมกับสิ่งเหล่านี้ ได้แก่ 1) อากร 2) ผู้นำของเข้า 3) ผู้ส่งออก 4) ของต้องห้าม 5) ของต้องจำกัด 6) ด่านศุลกากร 7) ด่านพรมแดน 8) เรือ 9) นายเรือ 10) เขตแดนทางบก 11) ทางอนุมติ 12) การผ่านแดน 13) การถ่ายลำ และ 14) พนักงานศุลกากร (พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560, 2560)

ด้านสิทธิประโยชน์ เป็นมาตรการที่ใช้เป็นการทั่วไปทั้งประเทศพัฒนาแล้ว หรือประเทศกำลังพัฒนานำมาตรการเกี่ยวกับการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีมาใช้ เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนในประเทศที่มีการที่เรียกว่า การลงทุนที่แท้จริง (Real Investment) เพื่อนำแหล่งเงินทุนในต่างประเทศดังกล่าวเข้ามาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และบริหารจัดการสมัยใหม่ภายในประเทศ ให้มีการกระตุ้น

เศรษฐกิจโดยได้รับการลงทุนจากนักธุรกิจเพื่อให้เครดิตการค้า การลงทุน อย่างต่อเนื่องและสืบไปในอนาคต (กรมสรรพากร, 2558)

โดยสรุปแล้วผู้วิจัยได้ตัวแปรหลัก หรือตัวแปรแฝงในการวิจัย 8 ตัวแปร และตัวแปรย่อยหรือตัวแปรสังเกตได้ 38 ตัวแปร ซึ่งสามารถแสดงได้ ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ไทย-ลาว

จากภาพที่ 1 เมื่อนำค่าเฉลี่ยระดับปัญหาและความต้องการ มาพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น สามารถสรุปได้ 3 ลำดับ ประกอบด้วย 1) ด้านภาษี ได้แก่ 1) ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดเก็บภาษี 2) ความร่วมมือในการพัฒนา กลไกจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพและให้มีความเท่าเทียมกัน 3) ความร่วมมือในการจัดเก็บ ภาษีจากสินค้าบริการต่าง ๆ และ 4) ความร่วมมือในการจัดเก็บภาษีทางตรง 2) ด้านการ

กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ได้แก่ 1) การรับเงินลงทุนมาจากต่างประเทศหรือกู้เงินต่างประเทศเพื่อมาลงทุนร่วมกันทั้งสองฝ่าย 2) ผู้ประกอบการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและบริษัทนำเข้า-ส่งออก ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด 3) ธนาคารพาณิชย์สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้า-ออก ระหว่างประเทศไทย และสปป.ลาว และ 4) ผู้ประกอบการไทย - ลาวสามารถแลกเปลี่ยนเงินตราอยู่ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองได้ หรือ ธนาคารของไทย-ลาวทุกแห่งที่ได้ร่วมมือกัน และ 3) ด้านการขนส่ง ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขั้นตอนและพิธีการต่าง ๆ ของศุลกากรอย่างถูกต้อง 2) ผู้ประกอบการขนส่งให้บริการลูกค้าตามสัญญาเกี่ยวกับลูกค้าเป็นราย ๆ ไป 3) ความร่วมมือทำเรือบึงกาฬ-บอลิคำไซ เป็นการอำนวยความสะดวกขนส่งสินค้าทางเรือ 4) ความร่วมมือการดูแลความปลอดภัยในการขนส่งสินค้า และ 5) ความร่วมมือด้านการขนส่งด้วยแพขนานยนต์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทย และแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อกำหนดรูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทย และแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อประเมินรูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทย และแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ฯ โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเลือกการสุ่มแบบอย่างง่าย และเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) คัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ฯ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple sampling) ประกอบด้วย ผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ฯ ทั้งหมดจำนวน 323 คน โดยกำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ .30 ต้องการระดับความ

เชื่อมั่น 95% และยอมให้มีการคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาข้อมูลด้านความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ไทย-ลาวา โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อความต้องการสร้างความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ประกอบด้วย 1) ตัวแทนของภาครัฐ จำนวน 10 คน 2) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และ 3) ผู้ประกอบการคนไทย จำนวน 10 คน และผู้ประกอบการคนลาว จำนวน 5 คน ทั้งหมดจำนวน 30 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรบริเวณชายแดนไทยลาวมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย - ลาว และอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านสถานที่ คือ จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทยและแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้ประกอบการสินค้าเกษตร จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาแล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 50) จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 (กลยา วานิชย์บัญชา, 2550) และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และ 2) ศึกษาความคิดเห็น ฯ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert' Scale) เพื่อนำไปเก็บข้อมูลและวิเคราะห์สถิติด้วย SPSS เพื่อหาค่าทางสถิติของข้อมูล ที่ศึกษาและเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ก็มีโครงสร้าง คัดเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากคุณสมบัติที่ต้องมีความเชี่ยวชาญด้านดำเนินการค้ามาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยเป็นข้อคำถามสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และ 2) ศึกษาความคิดเห็นเพื่อยืนยันข้อมูลและนำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์ โดยการใช้วิธี Content Analysis จัดระบบเพื่อยืนยัน (Confirm) ผลที่ได้จากเชิงปริมาณ

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบความร่วมมือ และระยะที่ 3 ทดลองและประเมินรูปแบบความร่วมมือ

โดยระยะที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม และระยะที่ 2-3 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ และคู่มือการขนส่งสินค้าเกษตรข้ามชายแดนไทย-ลาว

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงปริมาณด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI Modified) และเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) หาค่าความถี่ของข้อมูลแล้วสรุปเนื้อหา ซึ่งตัวแปรที่ศึกษา มีทั้งหมด 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์สินค้า สินค้าเกษตรที่มีกระบวนการผลิตตามหลักวิธีการอย่างถูกต้องและมีคุณภาพ 2) ด้านการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา การแลกเปลี่ยนเงินตราอยู่ที่ด้านตรวจคนเข้าเมืองได้ หรือธนาคารของไทย-ลาวทุกแห่งที่เข้าร่วมมือกันระหว่างประเทศ 3) ด้านกฎหมาย การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติและกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรที่กำหนดไว้ 4) ด้านขนส่ง การอำนวยความสะดวกขนส่งสินค้าทางบกและทางน้ำ 5) ด้านลงทุน การขับเคลื่อนนโยบายด้านการส่งเสริมการค้า การลงทุน เพื่อขยายกิจการอย่างมั่นคงและยั่งยืน 6) ด้านภาษี การแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดเก็บภาษี 7) ด้านสิทธิประโยชน์ การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่อนักลงทุนต่างชาติอย่างยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ และ 8) ด้านสถานที่จำหน่ายไทย-ลาว การใช้ตลาดถนนคนเดินอำเภอเมืองบึงกาฬเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชิม ชบ ช้อป โดยมีสินค้า OTOP เป็นของฝาก และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล ประกอบด้วย ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุม

ผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ฯ โดยค่า PNI Modified อยู่ระหว่าง 0.12 – 0.47 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย มีทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านภาษี ได้แก่ สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{X} = 3.54$ S.D= 1.17 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{X} = 2.41$ S.D= 1.04 (PNI Modified = 0.47) 2) ด้านการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ได้แก่ สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{X} = 3.06$ S.D = 1.21 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{X} = 3.76$ S.D= 1.70 (PNI Modified = 0.18) 3) ด้านการขนส่ง ได้แก่ สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{X} = 3.36$ S.D= 1.12 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{X} = 3.99$ S.D= 1.50 (PNI Modified = 0.15) 4) ด้านการผลิตสินค้า ด้านกฎหมาย และด้านสิทธิประโยชน์ ได้แก่ สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{X} = 3.38, 3.36, 3.43$ S.D= 1.15, 1.15, 1.20 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{X} = 3.92, 3.94, 3.99$ S.D= 1.04, 1.04, 1.52 (PNI Modified = 0.14) และ 5) ด้านการลงทุนและด้านสถานที่จำหน่ายสินค้าของไทย-ลาว ได้แก่ สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{X} = 3.56, 3.51$ S.D= 1.14, 1.16 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{X} = 4.08, 3.98$ S.D= 0.97, 1.76 (PNI Modified = 0.12) ซึ่งเมื่อสรุปผลการยืนยันข้อมูลความต้องการจำเป็นฯ ทั้ง 5 ด้าน จาก

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการร่วมมือของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรบริเวณชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคธุรกิจ ส่วนมากเห็นด้วยกับการจัดลำดับความสำคัญ

รูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กิจกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัด และวิธีประเมิน ประกอบด้วย 3 รูปแบบ กับ 12 กิจกรรม ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 ด้านการจัดเก็บภาษี เป็นความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศในการตัดสินใจของนักลงทุน และต้องทำการประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดเก็บภาษี ซึ่งได้มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ (1) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดเก็บภาษี (2) กิจกรรมสร้างความร่วมมือในการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพ (3) กิจกรรมการพัฒนาความรู้ทักษะในการจัดเก็บภาษีสินค้าและบริการด้านเกษตร (4) กิจกรรมการอบรมความร่วมมือในการจัดเก็บภาษีทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับสินค้าเกษตร และ (5) กิจกรรมสร้างภาษีขนส่งสินค้าแนวปฏิบัติร่วมกันในการจัดเก็บภาษีระหว่างผู้ประกอบการไทย-ลาว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ของการประเมินระดับความพึงพอใจ รูปแบบที่ 2 ด้านการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ผู้ประกอบการสามารถนำเข้าส่งออกสินค้าได้เป็นอย่างดี และยังเป็นการค้าขายที่แลกเปลี่ยนสินค้าทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ ขนาดย่อยในระหว่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อสะดวกในการซื้อขาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการรับเงินลงทุนมาจากต่างประเทศหรือเงินกู้ต่างประเทศเพื่อมาลงทุนร่วมกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งได้มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ (1) กิจกรรมการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการนำเงินตราต่างประเทศเข้า-ออก (2) กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างธนาคารทั้งสองประเทศให้มีช่องทางในการแลกเปลี่ยนเงินตราให้มีความสะดวก รวดเร็ว มากยิ่งขึ้น และ (3) กิจกรรมการสร้างคู่มือและแนวปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ของการประเมินระดับความพึงพอใจ และ รูปแบบที่ 3 ด้านการขนส่งสินค้าข้ามชายแดน การขนส่งที่มีประสิทธิภาพและมีต้นทุนที่มีการสนับสนุน มีระบบเศรษฐกิจที่เกิดการขยายตัวอย่างยั่งยืน และการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของทั้งประเทศไทยและประเทศลาว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความร่วมมือของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขั้นตอน วิธีการต่าง ๆ ของศุลกากรอย่างถูกต้อง ซึ่งได้มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ (1) กิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขั้นตอน วิธีการต่าง ๆ ของผู้ประกอบการ ไทย-ลาว (2) กิจกรรมการสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย - ลาว ให้เป็นทีมงานที่เข้มแข็ง และการบริหารจัดการตลาดให้เป็นอย่างดี (3) กิจกรรมการตั้งหน่วยงานให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ที่มาจากตัวแทนผู้ประกอบการไทย-ลาว หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และ (4) กิจกรรมการยกระดับความ

ร่วมมือในการแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรการ นำเข้า-ส่งออกสินค้าทั้งไทยและลาว ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ของการประเมินระดับความพึงพอใจ การประเมินโดยภาพรวมรูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย - ลาว ๓ ทั้ง 3 รูปแบบ มีเฉลี่ยสูงกว่า 3.51 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินผล ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความถูกต้องครอบคลุมของรูปแบบความร่วมมือ และนำรูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย - ลาว ๓ ไปจัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเสริมสร้างความร่วมมือสู่การค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย - ลาว เพื่อไปทดลองและประเมินผลต่อไป

การประเมินคู่มือการขนส่งสินค้าเกษตรข้ามชายแดนไทย-ลาว๓ โดยการนำไปเผยแพร่กับผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว๓ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน ระหว่างวันที่ 1 - 30 เดือนกันยายน พ.ศ. 2562 และมีเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ รูปเล่ม เนื้อหา และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยรวมผลระดับความพึงพอใจ $\bar{X} = 4.73$ S.D. = 0.78 และการแปลผลในระดับมากที่สุด และมีผลการเฉลี่ยสูงกว่า 3.51 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินผลความพึงพอใจ

รูปแบบและองค์ความรู้ใหม่ความร่วมมือ ๓ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ คือ ควรมีการส่งเสริมการผลิตสินค้าและการบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การนำเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาช่วยในการผลิต การใช้ทรัพยากรคุ้มค่า และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสร้างเครือข่ายการค้าและการลงทุนที่เชื่อมต่อฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นระบบและสากล การเพิ่มช่องทางการเลือกซื้อให้สะดวกมากขึ้นเพื่อการเข้าถึงของกลุ่มผู้บริโภค การให้ความสำคัญกับการรวบรวมข้อมูลและการติดต่อสื่อสารทางการเงิน ซึ่งเป็นกระบวนการติดต่อสื่อสารมากกว่าการวัดมูลค่าที่สามารถแสดงภาพรวม จัดเก็บ จัดโครงสร้าง ประมวล ข้อมูล ควบคุมความปลอดภัย และการรายงานสารสนเทศทางการบัญชี และระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการจะมีทั้งส่วนที่แยกออกจากกันและเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้ประกอบการกับการลงทุน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ๓ เพื่อให้มีการบริหารจัดการการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ๓ ให้มีรูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว๓ที่มีคุณภาพ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างคู่ค้า

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง รูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ไทย-ลาว ๓ พบประเด็นสำคัญสามารถนำมาอภิปรายผล คือ ข้อมูลความต้องการจำเป็นความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ๓ โดยมีวัตถุประสงค์

ศึกษาความต้องการจำเป็นความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ฯ เพื่อให้มีการบริหารจัดการการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรให้มีการพัฒนาคุณภาพและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

1. จากศึกษาความต้องการจำเป็นความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ฯ ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ วีระยุทธ ทนทาน (วีระยุทธ ทนทาน, 2555) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจของผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย - ลาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการบูรณาการประชาคมอาเซียน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะของการทำธุรกิจ ประกอบด้วย 1) ความสามารถเชิงสมรรถนะส่วนบุคคล 2) ความสามารถเชิงสมรรถนะด้านการบริหาร และ 3) ความสามารถเชิงสมรรถนะด้านอาชีพ รวมถึงด้านสภาพแวดล้อม การดำเนินงานทางสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การขนส่งและกฎระเบียบการค้าชายแดนเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญอย่างต่อเนื่องในการประกอบการค้าชายแดน

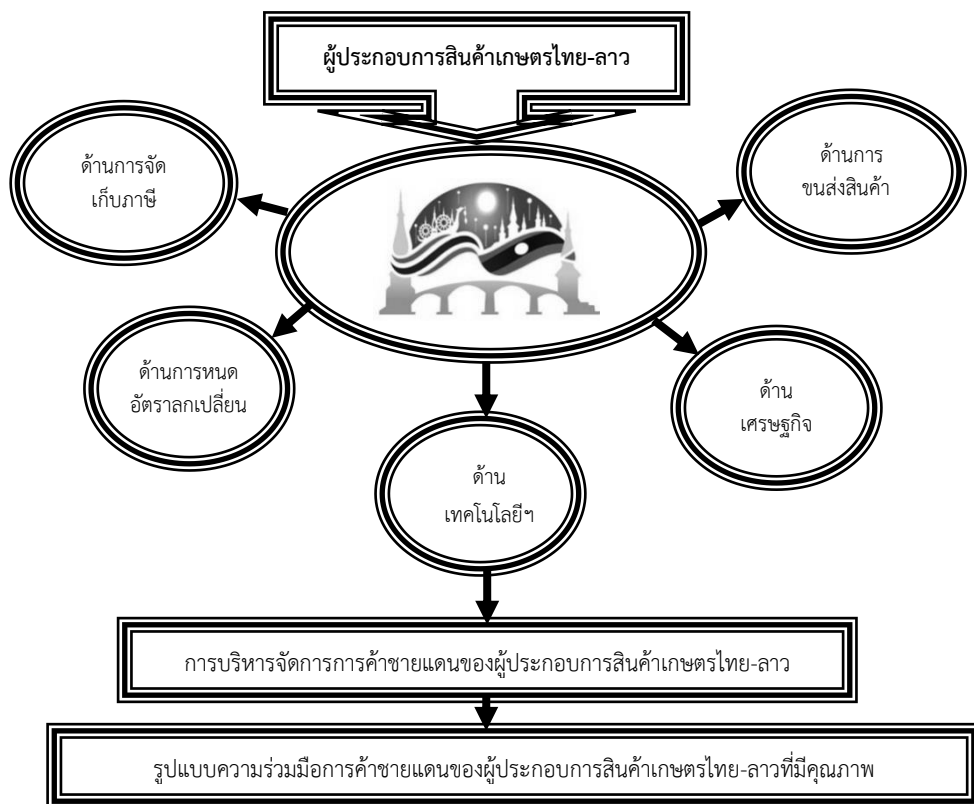
2. การกำหนดรูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ฯ ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานของ เกษสุณีย์ บำรุงจิตต์ (เกษสุณีย์ บำรุงจิตต์, 2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผลการวิจัย พบว่า สถาบันอุดมศึกษาขาดการสร้างความร่วมมือทำวิจัยบูรณาการ เพราะขาดเงินทุนทำวิจัยขาดแคลนอุปกรณ์การทำวิจัยขั้นสูงและขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญงานแต่ละสาขา ผู้บริหารไม่มีนโยบายสนับสนุนในการสร้างร่วมมือวิจัยที่เป็นรูปธรรม ได้แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือ ประกอบด้วย ตัวชี้วัด คือ 1.1) จัดโครงสร้าง 1.2) นโยบาย, วิสัยทัศน์,พันธกิจ 1.3) การส่งเสริมความสามารถ 1.4) แนวทางสร้างความร่วมมือ และ 1.5) การประเมินผลและการตรวจสอบ 2) ด้านการจัดการทรัพยากรวิจัย ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ 2.1) บุคลากร 2.2) เครื่องมืออุปกรณ์ และ 2.3) เงิน 3) ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ 3.1) เครือข่าย 3.2) ทวิภาคี 3.3) ไตรภาคี และ 4) การทำบันทึกข้อตกลงสร้างร่วมมือวิจัย (MOU) และ 4) ด้านความยั่งยืนของเครือข่าย ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ 1) การปรับตัววัฒนธรรม เช่น การจัดทำแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนต่อเนื่อง, การให้อิสระในการคิดเรื่องที่สนใจ นับว่างานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน ฯลฯ 2) การให้รางวัลและแรงจูงใจ เช่น การให้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นธรรม, การให้รางวัลแก่นักวิจัย, ให้ทุนวิจัยการยกย่องเชิดชูเกียรติ และ 3) การบริหารกลุ่ม เช่น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มสมาชิกต้องตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในเครือข่าย, มีการแบ่งปันทรัพยากรให้กับเครือข่าย, มีความพร้อมที่จะร่วมมือกันทำวิจัย ฯลฯ

3. การประเมินรูปแบบความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ไทย-ลาว ฯ ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานที่ใกล้เคียงกัน คือ งานของ เนติ เฉลยวาเรศ (เนติ เฉลยวาเรศ, 2556) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินอภิมานการใช้แบบจำลองซิปในการประเมินโครงการการศึกษา สรุปได้ว่า วิธีการประเมิน มี 2 แบบ ได้แก่ 1) กำกับติดตามการประเมินเพื่อให้ได้คุณภาพของการประเมินที่เชื่อถือได้ และ 2) ประเมินงานประเมินอย่างถูกต้องและเสนอผลการประเมินต่อสาธารณะ และได้สรุปมโนทัศน์ของการประเมิน และมโนทัศน์การประเมินอภิมาน ไว้ 8 ประเด็น ประกอบด้วย 1) การประเมินเป็นการประเมินคุณภาพภายใน ส่วนการประเมินอภิมานเป็นการตัดสินคุณภาพภายในของงานประเมิน 2) การประเมินเป็นการสนองต่อการตัดสินใจ และแสดงถึงความรับผิดชอบในการปฏิบัติ ส่วนการประเมินอภิมานเชิงความก้าวหน้า เพื่อทำการตัดสินใจในการกำกับติดตามการประเมิน และการประเมินเชิงสรุปรวม 3) การประเมินควรจะมีเป้าหมาย การวางแผน การกำกับติดตาม และผลลัพธ์ของโครงการประเมินอภิมาน 4) การประเมินจะให้สารสนเทศเชิงบรรยาย เชิงตัดสิน ข้อเสนอแนะ และการนำผลประเมินงานประเมินไปใช้ประโยชน์ 5) การประเมินจะสนองต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทุกฝ่าย ส่วนการประเมินอภิมานควรสนองต่อผู้ประเมิน 6) ในการประเมินนั้นผู้ประเมินภายในนั้นจะเป็นผู้ประเมินเชิงการก้าวหน้า ส่วนผู้ประเมินภายนอกจะประเมินเชิงสรุปรวม 7) การประเมินเป็นกระบวนการระบุข้อมูลที่ต้องการ และจัดเก็บวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และใช้สารสนเทศในการแสดงความรับผิดชอบต่อโครงการ และ 8) การประเมินจะต้องมีเทคนิค มีประโยชน์ และมีประสิทธิภาพ ส่วนการประเมินอภิมานต้องมีเกณฑ์การประเมินที่เพียงพอตามที่คณะกรรมการพัฒนาเกณฑ์กำหนดมาตรฐานไว้

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นความร่วมมือ ๆ ประกอบด้วย 1) การจัดลำดับความสำคัญ ได้แก่ (1) ด้านภาษี (2) ด้านการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (3) ด้านการขนส่ง (4) ด้านการผลิตสินค้า ด้านกฎหมาย และด้านสิทธิประโยชน์ และ (5) ด้านการลงทุนและด้านสถานที่จำหน่ายสินค้าของไทย-ลาว และ 2) สรุปผลการยืนยันข้อมูลความต้องการจำเป็นฯ ทั้ง 5 ด้าน โดยผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคธุรกิจ ส่วนมากเห็นด้วยกับการจัดลำดับความสำคัญ ด้านรูปแบบความร่วมมือฯ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กิจกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัด และวิธีประเมิน สรุปได้ 3 รูปแบบ 12 กิจกรรม ได้แก่ 1) ความร่วมมือจำนวน 5 กิจกรรม 2) ด้านการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา จำนวน 3 กิจกรรม และ 3) ด้านการขนส่งสินค้าข้ามชายแดน จำนวน 4 กิจกรรม ทั้ง 3 รูปแบบ และด้านการประเมินคู่มือการค้าชายแดนไทย - ลาว ฯ โดยการนำไปเผยแพร่กับผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว ฯ มีเฉลี่ยสูงกว่า 3.51 ถือว่าผ่านเกณฑ์

การอภิปรายผล สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นความร่วมมือภาพรวมพบว่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและลาวที่ผ่านมามีความสัมพันธ์ด้านการค้าของไทยมีเสถียรภาพ และความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน การสร้างความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต โดยประเทศไทยพร้อมที่จะสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของ สปป. ลาว รวมทั้ง ขยายความเชื่อมโยงภายในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งถนน สะพาน รถไฟ ท่าเรือ และการอำนวยความสะดวกด้านพิธีการขนส่งข้ามแดนให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านภาษี เสนอให้ทั้งสองประเทศทำความร่วมมือกัน ได้แก่ 1) ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดเก็บภาษี 2) ความร่วมมือในการพัฒนาหลักจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพและให้มีความเท่าเทียมกัน 3) ความร่วมมือในการจัดเก็บภาษีจากสินค้าบริการต่าง ๆ และ 4) ความร่วมมือในการจัดเก็บภาษีทางตรง เช่น การเก็บภาษีจากประชาชนที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพทางการค้า บริการ และอุตสาหกรรม ต่าง ๆ

2. ด้านการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา เสนอให้ทั้งสองประเทศทำความร่วมมือกัน ได้แก่ 1) การรับเงินลงทุนมาจากต่างประเทศ หรือ กู้เงินต่างประเทศเพื่อมาลงทุนร่วมกันทั้งสองฝ่าย 2) ผู้ประกอบการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและบริษัทนำเข้า-ส่งออก และวัตถุดิบค่าให้ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด 3) ธนาคารพาณิชย์สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้า-ออก ระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว ให้มีความคล่องตัวกว่าเดิม และ 4) ผู้ประกอบการไทย-ลาวสามารถแลกเปลี่ยนเงินตราอยู่ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองได้ หรือ ธนาคารของไทย-ลาวทุกแห่งที่ได้ร่วมมือกันระหว่างประเทศ

3. ด้านการขนส่ง เสนอให้ทั้งสองประเทศทำความร่วมมือกัน ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าได้ปฏิบัติตาม กฎระเบียบ ขั้นตอน พิธีการ ต่าง ๆ ของศุลกากรอย่างถูกต้อง 2) ผู้ประกอบการขนส่งให้บริการลูกค้าตามสัญญาเกี่ยวกับลูกค้าเป็นราย ๆ ไป 3) ความร่วมมือท่าเรือบึงกาฬ-บอลิคำไซ เป็นการอำนวยความสะดวกขนส่งสินค้าทางเรือ เช่น สินค้าเกษตร อุปกรณ์เกษตร 4) ความร่วมมือการดูแลความปลอดภัยในการขนส่งสินค้า และ 5) ความร่วมมือด้านการขนส่งด้วยแพขนานยนต์ เช่น ส่งของเป็นรถกระบะ หักล้อ ตู้คอนเทนเนอร์ และรถพ่วง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดเก็บภาษี การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา การขนส่ง ความรู้และความเข้าใจ เพื่อความร่วมมือการค้าชายแดนของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรไทย-ลาว จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทย และ แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์. (2553). *การลงทุนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: Trade and Competitiveness Competitive means open to the world Lisbon Agenda*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพาณิชย์.
- กรมสรรพากร. (2558). *ผลการศึกษาการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่อการส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: กรมสรรพากร.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2550). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับบริหารและวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษสุณีย์ บำรุงจิตต์. (2554). *การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ด้านศุลกากรบึงกาฬ. (2558). *ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของด่านพรมแดนถาวรบึงกาฬ (จุดผ่านแดนถาวร) บึงกาฬ-พินลำ. บึงกาฬ: ด้านศุลกากรบึงกาฬ*.
- เดชพันธุ์ สวัสดิ์. (2552). *การวัดและวิเคราะห์การสั้นสะท้อนของการขนส่งในประเทศไทยและการประยุกต์ในการจำลองสภาวะการขนส่งผลไม้เขตร้อน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิพนธ์ ลัมสงวน. (2560). *ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสำหรับทารกจากข้าวไรซ์เบอร์รี่ ผัก ผลไม้และเนื้อสัตว์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร.
- เนติ เฉลยวาเรส. (2556). *การประเมินอภิมานการใช้แบบจำลองชิปในการประเมินโครงการ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- เบญจรัตน์ ทองพันธ์. (2552). *ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริงต่อมูลค่าการส่งออกผลไม้ของไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 53 ก หน้าที่ 26-79 (17 พฤษภาคม 2560)*.
- วีระยุทธ ทนทาน. (2555). *แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย - ลาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการบูรณาการประชาคมอาเซียน*. *Naresuan University Journal: Science and Technology (NUJST)*, 20(2), 67-77.

การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร
ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช*

AN APPLICATION OF IDDHIPADA DHAMMA IN WORK PERFORMANCE
OF PERSONNEL IN CHA-UAT DISTRICT OFFICE
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

อุบลวรรณ ไชยเรนทร์

Ubonwan Chairan

กัณตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโสกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: biwubonwan255670@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอ ชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอชะอวด จำนวน 410 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejciec และ Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 196 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า t-test และหาค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97) 2) ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านฉันทะ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน จัดอบรม สัมมนาในองค์กรเพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ด้านวิริยะ จัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ด้านจิตตะ ให้มีการอบรมสมาธิแก่บุคลากรเพื่อให้ทำงานอย่างมีสมาธิ ด้านวิมังสา ให้เวลาอย่าเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย

คำสำคัญ: อิทธิบาทธรรม, การปฏิบัติงาน, บุคลากร, ที่ว่าการอำเภอชะอวด

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the application of the itthdaht Dhamma Practice to the personnel performance to Cha-uat District Office, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province. 2) In order to compare the utilization of itthdaht Dhamma Practice to the work of personnel at Cha-uat District, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, which have different gender, age, education level, marital status and monthly income. 3) to study the suggestions on the guidelines for promoting the application of the itthdaht Dhamma Practice to the personnel of Cha-uat District Office, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, by Using quantitative research data were collected by questionnaires. The population consisted of 410 personnel. Specified the sample group using the schedule of Krejeic and Morgan. The sample size was 196 people. The data analysis was done using percentage, mean, standard deviation and finding. T-test and F-test.

The results of the research showed that 1) The results of the study the application of the itthdaht Dhamma Practice to the work of personnel overall, in the 4 aspects, was at the high level ($x = 3.97$) 2) The Comparative results of classified by gender, age, education level, marital status, and monthly income, found that the overall was not significantly different at the .05 level. 3) Suggestions on ways to promote the application of itthdaht Dhamma Practice to the operations of the personnel. In the area of perseverance, procurement of modern equipment in Chitta to have concentration training for personnel to work with Do not concentrate on the scrutiny of time to suit the task assigned.

Keywords: Itthbaht Dharma, Operations, Personnel, Cha-Uat District Office

บทนำ

พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่ปฏิบัติงานซึ่งได้เรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความรู้เกี่ยวกับ

การนำหลักธรรมที่ได้จากการเรียนรู้จากวิชาพระพุทธศาสนาไปใช้ประพฤติดีปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันในสังคม องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสถึง อธิปไตย ซึ่งได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก วิภังค์ ดังนี้ อธิปไตย 4 ได้แก่ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร 2) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร 3) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร 4) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร (อภิ.วิ.อ. 431/325) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติบรรลุถึงความสำเร็จทั้งในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติตามหลักอธิปไตยทั้ง 4 ประการ ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ได้ทรงปฏิบัติมาด้วยพระองค์เองและได้ทรงตรัสสั่งสอนให้พุทธบริษัทได้รู้และปฏิบัติตามจน เป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งและเห็นจริงตามคำสั่งสอนของพระองค์และการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้งานในชีวิตประจำวัน เพื่อจะได้สามารถดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุขและเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคมเพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความมั่นคงก้าวหน้าต่อไป หลัก อธิปไตยธรรมนั้นเป็นหลักธรรมที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาที่จะนำมาใช้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ต่าง ๆ ได้อย่างดี ยิ่ง ซึ่งบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่ว่าการอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังมีได้นำหลักอธิปไตยธรรมมาใช้ในปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

ดังนั้นเพื่อให้แต่ละคนได้รู้จักทำหน้าที่ตามบทบาทของตนได้อย่างถูกต้ององค์กรจะมีความหมายและบรรยากาศในองค์กรที่เป็นมิตรและร่มเย็นเป็นสุขตลอดไป ธรรมะที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงาน คือ อธิปไตยธรรม ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่งความสำเร็จโดยหลักธรรมในอธิปไตยธรรม ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ หมายถึง ความรักงาน พอใจกับงานที่ทำอยู่ 2) วิริยะ ความพากเพียร หมายถึง ความขยันหมั่นเพียรกับงาน 3) จิตตะ ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานหมายถึง ความเอาใจใส่ที่จะรับผิดชอบงาน 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง ตรวจสอบ วิเคราะห์ ด้วยปัญญาอย่างมีเหตุและผลในการปฏิบัติงานหมายถึง การพินิจพิเคราะห์และผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ปัญญาในการตรวจสอบงาน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2559) ดังนั้น ธรรมะที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงานคือ อธิปไตยธรรม ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ หรือความพอใจ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานต้องชอบหรือศรัทธางานที่ทำอยู่และมีความสุขกับงานที่ได้รับมอบหมาย วิริยะ หรือ ความพากเพียรผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งหมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น จิตตะ ความเอาใจใส่ หมายถึง ความเอาใจใส่ที่จะรับผิดชอบงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจหรือสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำ รวมถึงมีความรอบคอบและรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง วิมังสา ความสอดส่องในเหตุและผล หมายถึง การพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงานผู้ปฏิบัติงานด้วยปัญญา

ด้วยสมองค์รวมถึงการมีความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้งทั้งในแง่ขั้นตอนและผลสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ของงาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545)

ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย เป็นสถานที่ในการปฏิบัติราชการของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการบริหารงานราชการ ซึ่งประกอบไปด้วยหลายฝ่ายที่ปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ในส่วนของการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย ยังมีปัญหาอยู่บ้างในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะบุคลากรบางท่านไม่ได้รักงาน ไม่พอใจกับงานที่ทำอยู่ผู้ปฏิบัติงาน ขาดความขยันหมั่นเพียรอยู่บ้างและยังไม่เอาใจใส่ที่รับผิดชอบและการดูแลประชาชนที่มาติดต่องานที่สำคัญไปกว่านั้นบุคลากรบางคนยังใช้เหตุผลพินิจพิจารณาที่ค่อนข้างน้อย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้หนึ่งปฏิบัติงานอยู่ในที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย จึงตระหนักถึงความสำเร็จของการนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย ในด้านต่างๆ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อเด่นและข้อด้อย และระดับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา อันจะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา และสามารถนำผลที่พบไปใช้ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่า การอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัยจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 410 คน (สถิติรายชื่อบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ณ ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย ประจำปี 2561) กลุ่มตัวอย่าง คือบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 196 คน หาคำนวณของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejciec และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

(สงครี ชมภูวงศ์, 2549) โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้แก่ โดยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) สร้างเครื่องมือการวิจัย 4) นำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างเสร็จเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ทำการตรวจสอบ และเสนอแนะ 5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ 6) นำเครื่องมือการวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับศาสนาและมีความรู้ในการปฏิบัติงาน ณ ที่ว่าการอำเภอชะอวด เสนอเป็นผู้โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 1 7) ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ได้ค่า IOC น้อยกว่า 0.5 โดยผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ว่าการอำเภอจุฬาภรณ์ อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8578) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย 2) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้ 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และตรวจสอบความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามโดยการแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามใช้เกณฑ์แปลความหมายของเบสท์ (Best J. W., & James V. K., 1986)

ผลการวิจัย

1. การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยรวมทั้ง 4 ด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิมังสา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.01) รองลงมา คือ ด้านฉันทะ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.99 ส่วนด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.93)

2. ผลการเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน บุคลากรที่มี เพศ ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช มากกว่าเพศชาย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า บุคลากรที่มี เพศ ต่างกัน มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่างกัน และ ระดับการการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี อายุ ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย บุคลากรที่มี อายุ ต่างกัน มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามอายุ ต่ำกว่า 30 ปี 30 – 40 ปี 41 – 50 ปี และตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เยาวชนที่มี อายุ ต่างกัน มีการการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่างกัน

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะ และ แนวทางส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพเยาวชนผ่าน การอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม กรณศึกษา นักเรียนโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือด้านฉันทะ ส่วนด้านวิมังสา มีความถี่ต่ำสุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ ลำดับที่ 1 ที่ว่า ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน จัดอบรม สัมมนาในองค์กร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 ที่ว่า ควรให้มีการมอบหมายงานให้ตรงกับตำแหน่งและประสบการณ์ของบุคลากร ส่วนลำดับที่ 3 ที่ว่า เพิ่มค่าตอบแทนให้ตามความสามารถและตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความถี่ต่ำสุด

ด้านวิริยะ แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ ลำดับที่ 1 ที่ว่า จัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้แก่บุคลากรเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 ที่ว่า การสร้างบรรยากาศในสถานที่ทำงานให้บุคลากรได้ผ่อนคลาย ขณะทำงาน สร้างแรงจูงใจด้านบวกให้บุคลากรเพื่อให้งานที่ปฏิบัตินั้นสำเร็จ ส่วนลำดับที่ 3

ที่ว่า จัดอบรม สัมมนา สร้างความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ และสร้างจิตสำนึกองค์กร มีความดีต่ำสุด

ด้านจิตตะ แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ ลำดับที่ 1 ที่ว่า ควรให้มีการอบรมสมาธิแก่บุคลากรเพื่อให้ทำงานอย่างมีสมาธิ จดจ่ออยู่กับงาน มีความดีสูงสุด รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 ที่ว่า เสริมสร้างจิตสำนึกในการทำงานและให้มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตนเอง ส่วนลำดับที่ 3 ที่ว่า ให้มีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ ใส่ใจ กับรายละเอียดต่าง ๆ ของงาน มีความดีต่ำสุด

ด้านวิมังสา แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา ลำดับที่ 1 ที่ว่า ให้เวลาในการทำงานที่ต้องการความรวดเร็ว เพื่อความถูกต้องของงาน และจะทำให้งานมีประสิทธิภาพ มีความดีสูงสุด รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 ที่ว่า ให้มีการตรวจสอบงานที่ทำเสร็จแล้ว อย่างถี่ถ้วนทุกครั้งก่อนนำเสนอส่งเพื่อป้องกันความผิดพลาด ส่วนลำดับที่ 3 ที่ว่า ให้มีการใช้สื่อ โซเชียลและการสื่อสารทั่วไปในการประสานงาน เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถรับรู้คำสั่งได้อย่างครบถ้วน มีความดีต่ำสุด

อภิปรายผล

1. การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ด้านวิมังสา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านฉันทะ ส่วนด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อภิปรายได้ว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ยึดถือหลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่งความสำเร็จ โดยหลักธรรมใน อิทธิบาทธรรม ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ หมายถึง ความรักงาน พอใจกับงานที่ทำอยู่ ผู้ปฏิบัติงานจะต้องชอบหรือศรัทธางานที่ทำอยู่จะต้องพอใจที่จะทำและมีความสุขกับงานที่ได้รับมอบหมาย 2) วิริยะ ความพากเพียร หมายถึง ความขยันหมั่นเพียรกับงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งหมั่นฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ หมายถึง ความเอาใจใส่ที่จะรับผิดชอบงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจหรือสมาธิจดจ่ออยู่กับงานที่ทำรวมไปถึงมีความรอบคอบและรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง 4) วิมังสา ความสอดส่องในเหตุและผล หมายถึง การพิจารณาพิเคราะห์และ ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ปัญญาในการตรวจสอบงาน รวมไปถึงความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้งทั้งในแง่ขั้นตอนและผลสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ของงาน ดังที่ พระมหาฉัตรชัย ธมมวรเมธี (ทันบาล)

(พระมหาฉัตรชัย ธมฺมวรมณี (ทันบาล), 2560) ได้ “ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร” พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ พระอำนาจ อธิมุตโต (เคหัง) (พระอำนาจ อธิมุตโต (เคหัง), 2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$)

2. ผลการเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอ ชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า เพศไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรทั้งเพศชายและเพศหญิงให้ความสำคัญกับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพราะถือว่าเป็นหลักธรรมที่ทำให้งานสำเร็จ บรรลุผลไปด้วยดีซึ่ง ดังที่ กนกกรภัส วงษ์ภาคนกณ (กนกกรภัส วงษ์ภาคนกณ, 2558) ได้ศึกษา “การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่าเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะ ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่าบุคลากรที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า อายุไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งไม่ว่าอยู่ในช่วงอายุไหนบุคลากรก็มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะอิทธิบาท

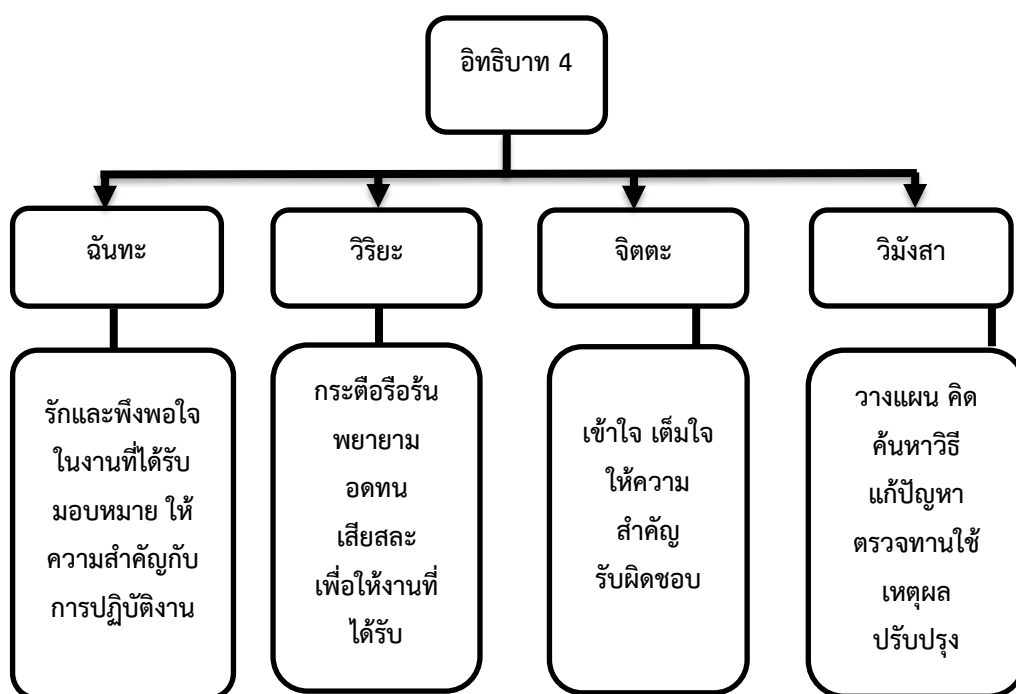

ธรรมนั้นเป็นธรรมขั้นพื้นฐานที่บุคคลทุกคนทุกช่วงอายุสามารถนำมาใช้สำหรับการปฏิบัติงานได้ ดังที่ พระทณสักดิ์ ฐานรโต (พระทณสักดิ์ ฐานรโต, 2558) ได้ศึกษา “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษารายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอลำเภอบึง อำเภอบึง อำเภอบึง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอบึง อำเภอบึง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ว่าจะมีความรู้ในระดับใดก็ตาม บุคลากรก็มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอบึงนั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานซึ่งส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในงานที่ตนได้รับมอบหมาย ดังที่ พระทณสักดิ์ ฐานรโต (พระทณสักดิ์ ฐานรโต, 2558) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอบึง อำเภอบึง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพสมรสไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า สถานภาพสมรสไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอบึง อำเภอบึง จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งไม่ว่าจะมีสถานภาพสมรสเป็นประการใดก็ตาม บุคลากรก็มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอบึงนั้นสามารถที่จะแยกแยะเรื่องการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัวได้ ดังที่ กนกกรภัส วงษ์ภาคนกณ (กนกกรภัส วงษ์ภาคนกณ, 2558) พบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบึงปาล์ม จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะ ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่าบุคลากรที่มี อายุ

สถานะ และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า รายได้ต่อเดือนไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ว่าจะมีรายได้ต่อเดือนเท่าใดก็ตามบุคลากรก็มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอชะอวดนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในระดับไหนผู้บริหารก็ตาม ลูกจ้างก็ตามซึ่งมีรายได้แตกต่างกัน สามารถที่จะนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ได้ทุกระดับชั้น และพระทนต์ศักดิ์ ฐานโรโต ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทุกรูปแบบ และครอบคลุมการทำงานทั้งระบบตั้งแต่การให้บริการประชาชนไปจนถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้มีความสำคัญกับการปฏิบัติงาน เช่น การให้บริการประชาชน การรักษาความสงบในพื้นที่ และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย มีการวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมได้ บุคลากรสามารถนำหลักอิทธิบาทธรรมมาปรับใช้ในกระบวนการการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ด้านวิมังสา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านฉันทะ ส่วนด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านฉันทะ** ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน จัดอบรม สัมมนาในองค์กรเพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ควรให้มีการมอบหมายงานให้ตรงกับตำแหน่งและประสบการณ์ของบุคลากร และเพิ่มค่าตอบแทนให้ตามความสามารถและตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย **ด้านวิริยะ** จัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้แก่บุคลากรเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน การสร้างบรรยากาศในสถานที่ทำงานให้บุคลากรได้ผ่อนคลายขณะทำงาน สร้างแรงจูงใจด้านบวกให้บุคลากรเพื่อให้งานที่ปฏิบัตินั้นสำเร็จ และจัดอบรม สัมมนา สร้างความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ และสร้างจิตสำนึกรักองค์กร **ด้านจิตตะ** ควรให้มีการอบรมสมาธิแก่บุคลากรเพื่อให้ทำงานอย่างมีสมาธิ จดจ่ออยู่กับงาน เสริมสร้างจิตสำนึกในการทำงานและให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และให้มีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ ใส่ใจกับรายละเอียดต่าง ๆ ของงาน **ด้านวิมังสา** ใช้เวลาในการทำงานที่ต้องการความรวดเร็ว เพื่อความถูกต้องของงาน และจะทำให้งานมีประสิทธิภาพ ให้มีการตรวจสอบงานที่ทำเสร็จแล้วอย่างถี่ถ้วนทุกครั้งก่อนนำเสนอส่งเพื่อป้องกันความผิดพลาด และให้มีการใช้สื่อโซเชียล และการสื่อสารทั่วไปในการประสานงาน เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถรับรู้คำสั่งได้อย่างครบถ้วน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) ควรมีการศึกษาเรื่องการการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ณ ที่ว่าการอำเภอต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและรับทราบ ถึงการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและนำมาปรับปรุงแนวทางการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน กับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ว่าตัวแปรแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันหรือไม่และอย่างไร

3) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงหลักธรรมต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ณ ที่ว่าการอำเภอต่าง ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบว่าหลักธรรมอื่น ๆ สามารถนำมาใช้กับการปฏิบัติงานได้หรือไม่อย่างไร และให้ผลสัมฤทธิ์ในระดับใด

เอกสารอ้างอิง

กนกกรภัส วงษ์ภากนกภณ. (2558). การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง*. เรียกใช้เมื่อ 23 มีนาคม 2562 จาก <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~jaimorn/re6.htm>

พระทองศักดิ์ ฐานโรโต. (2558). การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2545). *ธรรมญูชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 46). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสนา.

พระมหาฉัตรชัย ธรรมวรเมธี (ทันบาล). (2560). ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอำนาจ อธิมุตโต (เคหัง). (2559). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2549). *การวิจัย*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2559). *อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 สร้างการทำงานให้เป็นสุข*. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2562 จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/31022-อิทธิบาท%204%20สังคหวัตถุ%204%20สร้างการทำงานให้เป็นสุข.html>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2555). *รายงานการวิจัย ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจ ของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- Best J. W., & James V. K. (1986). *Research in Education*. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall Inc.

ความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ*

LEGITIMACY AND ORGANIZATIONAL CHANGE OF THE DEPARTMENT OF SPECIAL INVESTIGATION

ฉัฐวัฒน์ ชัชชนฐาภักดิ์

Chattawat Shatnataphat

ศรุดา สมพอง

Saruda Somphong

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: chattawat_s@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความชอบธรรมตามหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 2) เพื่อศึกษากรมสอบสวนคดีพิเศษด้านการเปลี่ยนแปลงองค์การให้เกิดประโยชน์สูงสุดและให้ถูกต้องตรงตามความต้องการวิสัยทัศน์พันธกิจ และ 3) เพื่อรวบรวมปัญหาข้อเสนอแนะความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การให้ทันต่อปัญหาสังคมได้อย่างมีความเป็นสากลและทันสมัย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสังเกต (Observation) และข้อมูลจาก Social Media ผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ข้าราชการประจำระดับบริหารกรมสอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 2 ท่าน กลุ่มที่ 2 อาจารย์หรือนักวิชาการและอดีตพนักงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 3 ท่าน และกลุ่มที่ 3 ข้อมูลจาก Social Media จำนวน 15 เหตุการณ์ มีผู้เกี่ยวข้องจำนวน 30 ท่าน รวม 35 ท่าน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) กรมสอบสวนคดีพิเศษกับความชอบธรรม คือ การบริหารของการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ความชอบธรรม (legitimacy) ต้องมี 6 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ยึดหลักนิติธรรม 2) ยึดแนวทางนิติรัฐ 3) มีคุณธรรม 4) มีจริยธรรม 5) มีศีลธรรม และ 6) มีธรรมาภิบาล ถ้าขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งถือว่าขาดความชอบธรรม โดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องมีความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และมีความสุจริตจนเป็นนิสัย ตามหลักจริยธรรม รวมทั้งก่อให้เกิดจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ด้านโครงสร้างองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีวิสัยทัศน์ เป็นการมองภาพอนาคตของผู้นำและกลุ่มในองค์กร และให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร การฝึกอบรมเป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้พัฒนานคน เพราะ “คน” เป็นแรงขับเคลื่อนขององค์กรที่

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ต้องการการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพัฒนาบุคลิกภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ก้าวทันโลกเทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ: ความชอบธรรม, การเปลี่ยนแปลงองค์การ, กรมสอบสวนคดีพิเศษ

Abstract

The objectives of this research paper are as follows: 1) to study the legitimacy according to the basic principles of good governance and public administration. 2) To study the Department of Special Investigation regarding the organizational change to maximize benefits and to meet the vision requirements. Mission and 3) to compile problems, suggestions, justification and organizational change to keep up with social problems with efficiency cool, modern and universal it is a qualitative research. By using in-depth interviews, observation and data from Social Media. The main data providers are divided into 3 groups, which are 1 group of government officials at the executive level of the Department of Special Investigation, 2 groups, 2 professors or scholars and former staff of the Department of Investigation. Special for 3 persons and group 3, data from Social Media, consisting of 15 events, involving 30 people, totaling 35 people and analyzed for data.

The results reveal that: 1) The Department of Special Investigation and Legitimacy is the administration of the organizational change of the Department of Special Investigation of Legitimacy must have 6 important components which are 1) Adherence to the rule of law 2) stick to the rule of law 3) morality 4) ethics 5) morality and 6) good governance If missing one element Considered to lack legitimacy in which the Special Case Investigation Officer must have honesty, diligence, patience, discipline and being honest until it becomes a habit Ethical Including creating professional ethics 2) The organizational structure of the Department of Special Investigation has a vision. Is a vision of the future of leaders and groups in the organization and the importance of human resource development in the organization Training is a form of human development because "people" are the driving force of organizations that want to develop their potential and increase their knowledge, abilities, skills and personality development continuously. To keep up with the current and future technology world

Keywords: Legitimacy, Organizational Change, Department Of Special Investigation

บทนำ

ความชอบธรรมตามหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีอำนาจที่มีความชอบธรรมนั้นจะต้องเป็นอำนาจที่ถูกอธิบายว่ามีที่มาอย่างไร หากจะอธิบายด้วยการบริหารสมัยใหม่แล้ว จะต้องอธิบายว่ากฎเกณฑ์หรือกฎหมายทั้งหลายมาและเชื่อมโยงกับประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจได้อย่างไร ในขณะที่สมัยก่อนอาจจะอธิบายว่ามันชอบธรรมเพราะมันมาจากตัวผู้บริหารที่สูงส่งกว่าการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นต้น)หรืออำนาจนั้นถูกใช้จากคนที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการใช้อำนาจนั้นซึ่งเป็นที่ยอมรับของทั้งฝ่ายที่ปกครองและถูกปกครองรวมทั้งอำนาจนั้นจะถูกใช้อย่างชอบธรรมก็ต่อเมื่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษมองเห็นว่า โครงสร้างของอำนาจและการใช้อำนาจนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์โดยทั่วไปของทุกคนมากกว่าของคนกลุ่มเดียว ซึ่งประเด็นนี้ต้องระวังว่าถ้าการใช้อำนาจนั้นจะอ้างว่าใช้เพื่อเสียงข้างมากอย่างเดียวก็คงไม่พอ ยิ่งในสังคมที่เสียงข้างมากอาจมีอำนาจน้อย ก็ยังไม่พอไปกันใหญ่ นั่นก็คืออาจไม่ชอบธรรมในสายตาของผู้มีอำนาจมากที่มีจำนวนน้อย ไม่ใช่ในมุมมองของผู้มีอำนาจน้อยแต่มีจำนวนมาก เช่น ในยุคนี้ก็มีมีการวิพากษ์และวิจารณ์คำพิพากษาว่าแต่ละข้อกฎหมายที่นำมาใช้ตัดสินว่าเหมาะสมหรือไม่ น่าเชื่อถือหรือไม่ สอดคล้องกับความผิดหรือไม่และทำไมต้องเชื่อถือข้อกฎหมายนั้น มากกว่าที่จะรับรู้ว่าผิดมาตราไหน พูดอย่างใ้ง่ายก็คือสังคมมีการวิพากษ์และวิจารณ์องค์การอิสระต่าง ๆ ว่า ใช้อำนาจนั้นชอบธรรมแค่ไหน (บุญทัน ดอกไธสง, 2562)

กล่าวอีกอย่างก็คือกรมสอบสวนคดีพิเศษด้านการเปลี่ยนแปลงองค์การให้เกิดประโยชน์สูงสุดและให้ถูกต้องตรงตามความต้องการวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ อำนาจนั้นจะชอบธรรมหรือไม่ก็ต่อเมื่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถอธิบายมันได้ว่าการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีความเชื่อร่วมกันในเรื่องนั้นได้อย่างไร ซึ่งในเรื่องความเชื่อร่วมกันนี้ก็อาจจะปรับเปลี่ยนไปได้ อาทิ ในสังคมที่เคยเชื่อร่วมกันในความไม่เท่าเทียม การเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษก็อาจจะมีการให้เหตุผลกับการใช้อำนาจในแบบหนึ่งแต่ถ้าสังคมเกิดเชื่อร่วมกันแล้วว่าคนมันเท่ากัน การอธิบายและให้เหตุผลในการใช้อำนาจนั้นก็ย่อมเปลี่ยนไปเป็นอีกแบบหนึ่ง “กฎหมายต้องเป็นกฎหมาย” เป็นคำกล่าวที่ถูกต้องที่สุด แต่มีคำถามว่ากฎหมายของใคร และมีความยุติธรรมหรือไม่ รุสโซ นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสต้นตำรับประชาธิปไตยคนหนึ่ง พิสูจน์ว่ากฎหมายต้องมีความยุติธรรม คณะประชาชนเท่านั้นที่มีคุณสมบัติออกกฎหมาย เพราะไม่มีประชาชนคนใดจะออกกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมแก่ตัวเอง และกฎหมายต้องมีความชอบธรรมอำนาจที่ชอบธรรมในแบบที่สามก็คือ จะต้องมีการยินยอม (consent) ต่อการใช้อำนาจของผู้ที่

ถูกปกครองหรือใช้อำนาจนั้นอย่างเห็นได้ชัดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการกระทำสัจยสาบาน การลงนามในเอกสารหรือแม้กระทั่งการเลือกตั้งเองก็ถูกมองว่าเป็นหลักฐานของการยินยอมต่อการใช้อำนาจหรือการยืนยันถึงความชอบธรรมในการใช้อำนาจ (ศรุตฯ สมพงษ์, 2559)

ความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การต่อปัญหาสภาพสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีความเป็นสากลและทันสมัยแต่ประเด็นสำคัญที่ยังไม่ได้มีการหยิบยกขึ้นมาพูดกันมากนัก คือประเด็นที่ว่า "การเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษจะสร้างหลักความชอบธรรมให้เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยได้อย่างไร โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 3 วรรคสอง แห่งรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติไว้ว่า "การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม" (วิชัย ทิตตภักดิ์, 2559)

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่จะใช้บังคับได้จะต้องตราขึ้นโดยชอบ ดังนั้นหลักนิติธรรมตาม มาตรา 3 วรรคสอง จึงหมายถึงหลักนิติธรรมในเชิงกระบวนการอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม มาตรา 3 วรรคสอง ได้บัญญัติให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐเป็นไปตามหลักนิติธรรมด้วย ความในบทบัญญัติดังกล่าวครอบคลุมถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐจึงย่อมหมายความว่ากฎหมายที่เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องปฏิบัติตามนั้น จะต้องมีความเป็นธรรมด้วย มิฉะนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นธรรมและเป็นไปตามหลักนิติธรรมได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความชอบธรรมตามหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี
2. เพื่อศึกษากฎสอบสวนคดีพิเศษด้านการเปลี่ยนแปลงองค์การให้เกิดประโยชน์สูงสุดและให้ถูกต้องตรงตามความต้องการวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษต่อปัญหาสภาพสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีความเป็นสากลและทันสมัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ ของผู้ทำวิจัย การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า (Judgment Sampling) โดย

แบ่งกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ข้าราชการประจำระดับบริหารกรม สอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 2 ท่าน กลุ่มที่ 2 อาจารย์หรือนักวิชาการและอดีตพนักงานกรม สอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 3 ท่าน และกลุ่มที่ 3 ข้อมูลจาก Social Media จำนวน 15 เหตุการณ์ มีผู้เกี่ยวข้องจำนวน 30 ท่าน รวม 35 ท่าน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิจัยเชิง เอกสาร (เอกพร รักความสุข, 2559)

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาความชอบธรรมตามหลักพื้นฐานของการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่ง กรมสอบสวนคดีพิเศษ นำแนวทางความชอบธรรม คือ ยึดหลักนิติธรรม การดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกา และมีการ ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของ ประชาชน และยึดหลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม พนักงานสอบสวนคดี พิเศษมีความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และมีความสุจริตจนเป็นนิสัย ตามหลัก จริยธรรม มีคุณสมบัติทางความประพฤติ ที่สังคมมุ่งหวังให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษนั้น ประพฤติ ตามที่ ทีโอหาริส, เอธาน จี.; โทนี จี. โฟเวดา; ชูซาน โรเซนเฟลด์; ริชาร์ด กิด พาว เวอร์ ได้ค้นพบว่า ความถูกต้องในความประพฤติ มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม เป็น หน้าที่ที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษพึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อ ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ จะต้องรู้ว่ามีสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด การบังคับใช้กฎหมาย การเข้าเป็นดูแลกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ การให้การสนับสนุน และยอมรับนโยบายของรัฐบาลและสิ่งที่รัฐบาลขอความร่วมมือ (Athan G. Theoharis, et al, 2015)

ซึ่งในบางกรณีมองแล้วยังขัดกับความต้องการของประชาชน การให้ความเชื่อมั่นใน ความมีประสิทธิภาพของระบบยุติธรรม การให้การยอมรับในที่มาของการเข้าสู่อำนาจของ ผู้บริหารด้วยการทำตามกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ การให้การยอมรับว่าผู้บริหารใช้อำนาจบริหารกรม สอบสวนคดีพิเศษ (DSI) อย่างเหมาะสมภายใต้กฎเกณฑ์ กระบวนการ และกฎหมาย สุดท้าย การให้การยอมรับว่าผู้บริหารใช้อำนาจบริหารกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) อย่างมี ประสิทธิภาพและเป็นธรรม

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อศึกษากรมสอบสวนคดีพิเศษด้านการเปลี่ยนแปลง องค์การให้เกิดประโยชน์สูงสุดและให้ถูกต้องตรงตามความต้องการวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของกรม สอบสวนคดีพิเศษ ซึ่ง กรมสอบสวนคดีพิเศษยึดจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามประมวลความ ประพฤติ ข้อบังคับ มารยาท ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริม เกียรติคุณ ชื่อเสียง ฐานะของกลุ่ม ความดีงามรวมทั้งก่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญใน ตัวคน วิชาชีพ และสังคม โครงสร้างองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีวิสัยทัศน์ เป็นการมอง

ภาพอนาคตของผู้นำและกลุ่มในองค์กร และกำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อเข้าด้วยกัน แล้วมุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ ตามที่ เฮนรีนิโคลัส ได้ค้นพบว่า จุดหมายปลายทางดังกล่าวต้องชัดเจน ทำลาย มีพลังและมีความเป็นไปได้ ดังเช่น “เป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศด้านการป้องกัน ปราบปราม สืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และได้รับความเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย ด้วยความเป็นธรรม” และมีพันธกิจ “ป้องกัน ปราบปราม สืบสวน สอบสวนและดำเนินคดีพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความเป็นธรรม” ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของผู้บริหารที่สำคัญก็คือ ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก เพราะฉะนั้นผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นแบบลักษณะที่เรียกว่า Time water คือ เป็นได้ทั้งน้ำนิ่งและน้ำที่มีคลื่นลม (Henry Nicholas, 2001)

ซึ่งไม่ได้เป็นแบบใดแบบหนึ่ง แต่มันจะผสมผสานกัน เหตุผลที่สำคัญที่ผู้บริหารจะต้องทำการเปลี่ยนแปลง เพราะในปัจจุบันถ้าเราไม่เปลี่ยนเราจะอยู่ไม่ได้ คือ แนวคิดแบบเก่าจะมองว่า ถ้าอะไรก็ตามที่มันยังทำงานได้อยู่ (If it's work, Don't change it) ก็ไม่จำเป็นที่ต้องไปเปลี่ยนมัน แต่แนวคิดแบบใหม่นั้น ถ้าเราไม่เปลี่ยนเราจะอยู่ไม่ได้ (If you don't change can't you survive) เพราะฉะนั้นเราจึงต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ฉะนั้นการบริหารการเปลี่ยนแปลงจึงเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ต่อการจัดการบริหาร จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนั้น ประกอบด้วย 3 ประเด็นคือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง เป็นการปรับเปลี่ยนในเรื่องของงานที่เป็นเฉพาะด้าน เรื่องของการแบ่งกลุ่มงาน สายงานบังคับบัญชา อะไรก็ตามที่เป็นส่วนประกอบของโครงสร้าง เราจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกับสภาพที่เปลี่ยนไป ที่เรียกว่า Restructure (ปรับโครงสร้าง) ซึ่งสามารถแบ่งสร้างได้ 2 แบบ Mechanistic และ Organic 2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการในการทำงานและเครื่องมือ เป็นการประยุกต์นำเอาคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้งานและนำเอาวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วย และ 3) การเปลี่ยนคนในองค์กรเป็นการปรับเปลี่ยนทางลักษณะ Attitude หรือเจตคติ ในลักษณะที่เรียกว่า Change Organization Development (การปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาองค์กร) ในแง่ทางการคาดหวัง การรับรู้และพฤติกรรมของคนในองค์กร ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษต่อปัญหาสภาพสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีความเป็นสากลและทันสมัย ซึ่งการฝึกอบรม คือกระบวนการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ และทัศนคติของบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสัมฤทธิ์ผลและมีความพร้อมที่จะทำงานในหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรในอนาคต การจัดฝึกอบรมเป็นสิ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร การฝึกอบรมเป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้พัฒนาคน เพราะ “คน” เป็น แรงขับเคลื่อนขององค์กรที่ต้องการการพัฒนา ศักยภาพและเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพัฒนาบุคลิกภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้

ก้าวทันโลกเทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคต ในด้านวิธีการ โดยธรรมชาติของคนนั้นเมื่อเกิดการปรับเปลี่ยนก็จะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้น เพราะฉะนั้นจะต้องใช้วิธีการลดการต่อต้านในการเปลี่ยนแปลง คือ ให้การศึกษา ให้การรับรู้ในสิ่งที่จะเกิดขึ้น การให้เข้ามามีส่วนร่วม อำนาจความสะดวกและให้การสนับสนุนในเวลาต่อต้าน เจรจาต่อรอง บิดเบือนข้อมูลและขณะเดียวกันต้องพยายามเข้าไปมีอิทธิพลเหนือผู้ต่อต้าน และใช้กำลังบังคับ

สิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนอีกประการนอกเหนือจาก 3 ประเด็นดังกล่าว คือ วัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในปัจจุบันวัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นสิ่งสำคัญในการปรับเปลี่ยนรวมถึงการปรับปรุงคุณภาพอยู่อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังต้องประกอบด้วยการบริหารความเครียดกับพนักงาน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้บริหารต้องเผชิญหน้ากับมัน เพราะฉะนั้นประเด็นแรกที่จะต้องปรับเปลี่ยน คือ วัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษ คือ ธรรมเนียมปฏิบัติของกรมสอบสวนคดีพิเศษ คำนิยมร่วม ตามเหตุการณ์ของ Mckincy จะไม่ใช่คำว่า Culture แต่ใช้คำว่า Share Value แทน เพราะฉะนั้นวิธีการในการเปลี่ยนคนองค์กรอย่างที่เราต้องการ คือ การสร้างวัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพราะว่าเราเลือกวิธีการบังคับลงโทษ ฉะนั้นในการปรับเปลี่ยนคนนั้นเราจะไม่เปลี่ยนค่านิยม เพราะค่านิยมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนยาก ตัวค่านิยมคือตัวความเชื่อที่ติดฝังแน่น Enduring Believe เราจึงหันมาปรับเปลี่ยน Attitude พฤติกรรมแทน แต่เมื่อมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษ เราสามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ในช่วงและโอกาสไหน ประการแรก คือปรับเปลี่ยนเมื่อวัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษเริ่มอ่อนแอไม่ค่อยมีคนยึดถือปฏิบัติ และต่อไปวัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้นจะถูกกลืนทำให้วัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้นไม่มีความหมาย หรือ การเปลี่ยนผู้นำ เมื่อใดที่มีการเปลี่ยนผู้นำเมื่อนั้นวัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษจะเปลี่ยนตาม เพราะผู้นำมีแนวทางและแนวปฏิบัติที่แตกต่างกันทำให้มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมกรมสอบสวนคดีพิเศษได้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “ความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า ความชอบธรรมตามหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่ง กรมสอบสวนคดีพิเศษ นำแนวทางความความชอบธรรม คือ ยึดหลักนิติธรรม การดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกา และมีการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของประชาชน และยึดหลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และมีความสุจริตจนเป็นนิสัย ตามหลักจริยธรรมมีคุณสมบัติทางความประพฤติ ที่สังคมมุ่งหวังให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษนั้นประพฤติ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของชีกา วยาส-ดอร์กาเปอร์ซัด (Shikha Vyas-Doorgapersad, 2017) ที่ศึกษางานวิจัย เรื่อง ความก้าวหน้าจากสภาพที่เหมาะสมสู่การปกครองที่ดี ภาพรวมเบื้องต้น พบว่า ความชอบธรรมปรากฏตัวครั้งแรกในยุคนายในสหประชาชาติธนาคารโลก และกองทุนการเงินระหว่างประเทศหมายถึงการอธิบายวิธีการที่องค์กรสาธารณะดำเนินการที่ดีที่สุดของประชาชนกิจการและส่งเสริมสินค้าและบริการสาธารณะ วันนี้ประมาณสามทศวรรษต่อมาการกำกับดูแลที่ดีดูเหมือนว่าจะยังคงเป็นที่นิยมเนื่องจากยังมีความท้าทายมากมายรออยู่ข้างหน้า สำหรับรัฐบาลหลายแห่ง โดยเฉพาะในประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนา บทความนี้ทบทวนว่าการกำกับดูแลที่ดีได้รวมเอาหลักการของอุดมคติบางประการเข้าไว้ด้วยกัน สถานะรัฐในอุดมคติคืออะไร ศีลของรัฐในอุดมคติคืออะไร อะไรคือหลักลักษณะของการกำกับดูแลที่ดีบนพื้นฐานของรัฐในอุดมคติ คำถามเหล่านี้และคำถามที่คล้ายกันคือสาระสำคัญของบทความเบื้องต้นนี้

ความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษยึดจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามประมวลความประพฤติ ข้อบังคับ มารยาท ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง ฐานะของกลุ่ม ความดีงาม รวมทั้งก่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญในตัวคน วิชาชีพ และสังคม โครงสร้างองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีวิสัยทัศน์ เป็นการมองภาพอนาคตของผู้นำและกลุ่มในองค์กร และกำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อเข้าด้วยกัน แล้วมุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการจุดหมายปลายทางที่ต้องการ จุดหมายปลายทางดังกล่าวต้องชัดเจน ทำลาย มีพลังและมีความเป็นไปได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ราเชล เอ็ม. กิสเซลควิส (Rachel M. Gisselquist, 2012) ที่ศึกษางานวิจัย เรื่อง การกำกับดูแลที่ดีเป็นแนวคิดและทำไมเรื่องนี้ถึงนโยบายการพัฒนา พบว่า เกือบทุกสถาบันพัฒนาที่สำคัญในวันนี้ กล่าวว่าการส่งเสริมความชอบธรรมเป็นส่วนสำคัญของวาระการประชุม แม้จะมีฉันทามติในความชอบธรรมก็มีวัตถุประสงค์ที่ยากมาก: มันหมายถึงสิ่งต่าง ๆ สำหรับองค์กรต่าง ๆ และสำหรับนักแสดงภายในองค์กรเหล่านี้ การศึกษานี้ได้ทบทวนแนวทางของผู้บริจาคและพูดถึงการปกครองที่ดีเป็นแนวคิด ในขณะที่การอภิปรายแบบมีระเบียบมักจะเป็นความลับ การศึกษาระบุว่าสิ่งนี้เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาโลกแห่งความจริงเพราะหน่วยงานผู้บริจาควัดและประเมินคุณภาพการกำกับดูแลเช่นเดียวกับการมีความชอบธรรมที่ดี จุดอ่อนของแนวคิดการกำกับดูแลที่ดี ทำให้เกิดคำถามในแต่ละโครงการ งานในอนาคตจะดีเพื่อแยกความแตกต่างของแนวคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี และให้ความสนใจและวิเคราะห์ห้องประกอบ ต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ที่นี่ (เช่นประชาธิปไตย หลักนิติธรรม การบริหารรัฐกิจที่มีประสิทธิภาพ)

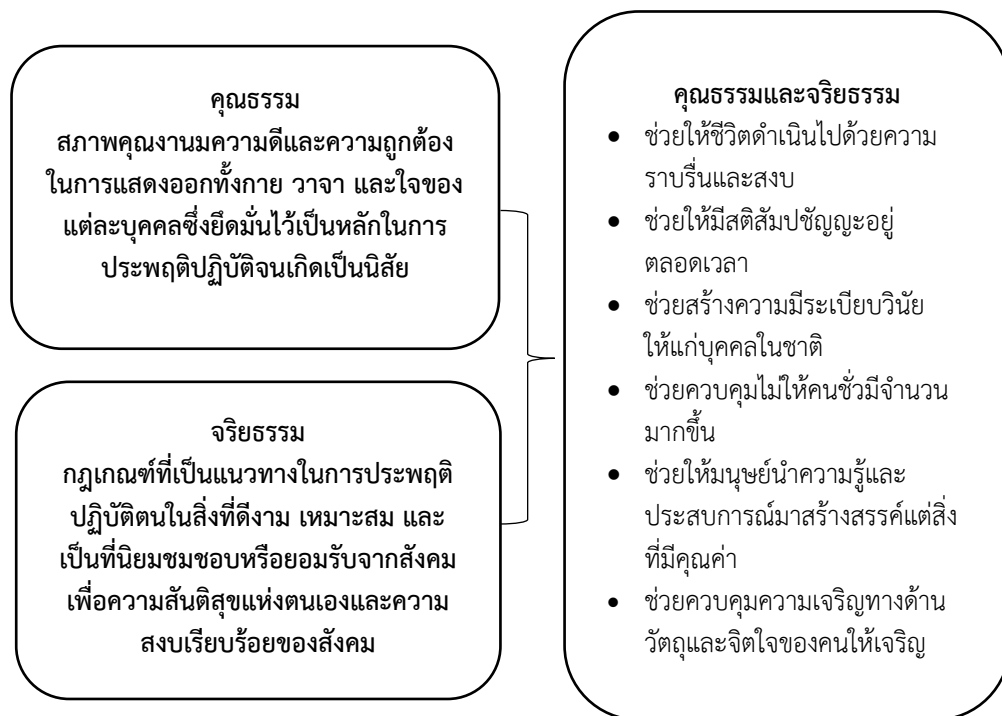
ความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษต่อปัญหาสภาพสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีความเป็นสากลและทันสมัย ซึ่งการฝึกอบรม คือ กระบวนการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ และทัศนคติของบุคคล เพื่อให้สามารถ

ปฏิบัติงานได้อย่างสัมฤทธิ์ผล และมีความพร้อมที่จะทำงานในหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรในอนาคต การจัดฝึกอบรมเป็นสิ่งที่มีหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร การฝึกอบรมเป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้พัฒนาคน เพราะ “คน” เป็น แรงขับเคลื่อนขององค์กรที่ต้องการการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพัฒนาบุคลิกภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ก้าวทันโลกเทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นีน่า จินดัล (Neena Jindal, 2014) ที่ศึกษางานวิจัย เรื่อง การปกครองที่ดี: ความต้องการและความท้าทาย พบว่า ความชอบธรรมเป็นแนวคิดที่มีประสิทธิภาพ เมื่อหน่วยงานพหุภาคีและทวิภาคีเช่น ธนาคารโลก UNDP OECD ADB และอื่น ๆ ตระหนักว่ามั่นคือการบริหารที่เป็นมิตรกับพลเมือง ในกรณีที่ไม่มี ความชอบธรรม ไม่มีการพัฒนาแผนการสามารถนำมาปรับปรุงใด ๆ ในคุณภาพชีวิตของประชาชน ในทางกลับกันหากอำนาจของรัฐออกกำลังกายอย่างไม่เหมาะสม วิธีการที่คนจนจะได้รับผลประโยชน์มากที่สุดเมื่อความชอบธรรมที่ไม่ดีสร้างและส่งเสริมการคอร์รัปชันความยากจน ฯลฯ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นเสริมสร้างการกำกับดูแล และเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการปรับปรุงชีวิตของคนจนมีการเปิดตัวความพยายาม หรือความคิดริเริ่มที่สำคัญหลายอย่างเพื่อปรับปรุงคุณภาพการกำกับดูแล ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา กับการริเริ่มโครงการเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ระบบการเมืองที่มีอยู่นั้นมีความเต็มใจที่จะตอบสนองต่อความท้าทายที่เพิ่มขึ้นของการกำกับดูแลกิจการมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ยังคงต้องทำ ความไร้ชื่อมีแปเพิ่มขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศ และกลุ่มติดอาวุธกำลังช่วยเหลือในการฟื้นฟูความรุนแรงด้วยการไม่ต้องรับโทษด้วยเหตุผลทางอุดมการณ์

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “ความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ” ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ พบว่า ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสงบ ช่วยให้มีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ช่วยสร้างความมีระเบียบวินัยให้แก่บุคคลในชาติ ช่วยควบคุมไม่ให้คนชั่วมีจำนวนมากขึ้น ช่วยให้นำความรู้และประสบการณ์มาสร้างสรรค์แต่สิ่งที่มีคุณค่า และช่วยควบคุมความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจของคนให้เจริญ ตามภาพประกอบที่ 1 คุณธรรมและจริยธรรมของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ)

ภาพที่ 1 คุณธรรมและจริยธรรมของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ)

ความสำคัญของต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมกรรมการทำดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วน ลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมกรรมการทำงานอาชีพอย่าง ขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ หนึ่ง เหตุผลเชิงจริยธรรม สอง มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง สาม ความเชื่ออำนาจในตน สี่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และห้า ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตทั้ง 5 ลักษณะนี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วย

ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่ง
นั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5
ประการที่ลำต้น ตามภาพที่ 2 ต้นไม้ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ)

ภาพที่ 2 ต้นไม้ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความชอบธรรมกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยนำหลักสำคัญของ Good Governance ซึ่งมีแนวทาง 5 ประการ ได้แก่ 1.Accountability แปลว่า ความน่าเชื่อถือและมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน 2.Transparency แปลว่า ความโปร่งใส 3.Participation แปลว่า การมีส่วนร่วม 4.Predictability แปลว่า ความสามารถในการคาดการณ์ได้ และ 5.ความสอดคล้องของ 4 หลักการข้างต้น ตำราฝรั่ง อ่านแล้วน่าสนใจมาก แต่การนำไปใช้กับการบริหารของการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ อาจจะเหมาะสมในบางส่วนและจำเป็นต้องเพิ่มแนวคิดที่การเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับมาจากประสบการณ์การบริหารเพิ่มเติมเข้าไป จึงออกกฎหมายมาบังคับใช้ ดังนั้นกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงไม่เพียงพอในการกำกับพฤติกรรมการบริหารงานให้อยู่ในกรอบ

ของจริยธรรมได้ทุกกรณีนอกจากนั้นจริยธรรมตามหลักนิติรัฐยังมีจุดอ่อน กล่าวคือ ผู้มีอำนาจอาจจะละเว้นไม่ออกกฎหมายเพื่อสิทธิของกลุ่มตนเองก็ได้ ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงจุดอ่อน เช่น นักการเมืองไม่จดทะเบียนกับคู่สมรส เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกฎหมายที่ระบุว่าคู่สมรส (สามี/ภรรยา) ของนักการเมืองต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินต่อสาธารณะ นักการเมืองหรือข้าราชการ ระดับสูงสั่งการด้วยวาจาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติในเรื่องที่ไม่ถูกต้อง โดยตนเองไม่ต้องมีความรับผิดชอบ การกำหนดตำแหน่งทางการเมืองที่มีอยู่นอกกรอบกฎหมาย เช่น ตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรีตำแหน่งนี้มีใช่ตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมาย ผู้ดำรงตำแหน่งจึงไม่ต้องเปิดเผยทรัพย์สินต่อสาธารณะ ความจริงแล้วจริยธรรมของการบริหารมีมาตั้งแต่โบราณกาลในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีหลักธรรมของพระเจ้าแผ่นดิน ที่เรียกว่า ทศพิธราชธรรม นั่นคือ จริยธรรมในการปกครองราชอาณาจักร มีหลักธรรมที่เรียกว่า จักรวรรดิวัตร คือวัตรของพระจักรวรรดิ หรือพระจริยาที่พระจักรวรรดิพึงบำเพ็ญสม่ำเสมอ เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีที่สุดต่อการบริหารของการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ความชอบธรรม (legitimacy) ต้องมี 6 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ยึดหลักนิติธรรม 2) ยึดแนวทางนิติรัฐ 3) มีคุณธรรม 4) มีจริยธรรม 5) มีศีลธรรม และ 6) มีธรรมาภิบาล ถ้าขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ถือว่าขาดความชอบธรรม จะต้องพูดถึงคุณธรรมควบคู่กับจริยธรรม จะต้องใช้ 2 มุมมอง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเสริมซึ่งกันและกัน รัฐบาลได้ออกคู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 คำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี แปลมาจากคำว่า Good Governance ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน นิยาม จริยธรรมว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรกำหนดนโยบายจริยธรรมตามหลักนิติรัฐ (ตามหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรม Rule of Law) ยึดหลักการว่า การบริหารงานใด ๆ ได้ดำเนินการถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย ถือว่าการบริหารงานนั้นถูกต้องตามหลักจริยธรรม แนวคิดนี้ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าอาจมีปัญหาเรื่องความไม่ครอบคลุม เพราะกฎหมายมักจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่เกิดปัญหา และเพื่อมิให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นซ้ำอีก

1.2 ควรกำหนดนโยบายจริยธรรมตามมาตรฐานจริยธรรม ยึดหลักความพยายามแสวงหาว่าด้วยความดีที่ยึดถือควรเป็นอย่างไร แล้วนำมาใช้เป็นมาตรฐานจริยธรรมกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติจริยธรรมตามมาตรฐานจริยธรรมจึงมีความครอบคลุมกว้างขวางกว่าจริยธรรมตามหลักนิติรัฐ อย่างไรก็ตามจริยธรรมตามมาตรฐานจริยธรรมมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ ขาดบทบังคับการลงโทษเมื่อมีการละเมิด เป็นความแตกต่างจากจริยธรรมตามหลักนิติรัฐ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมด้านหลักความประพฤติที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลในแต่ละกลุ่มวิชาชีพโดยยึดคู่มือจริยธรรมพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และพัฒนาคู่มือการปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณการกรมสอบสวนคดีพิเศษ

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมด้านหลักนิติธรรมในการทำงาน การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม เสมอภาค ให้ความสำคัญในหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมเป็นลำดับแรกในการทำงาน ดังนั้น พวกการเปลี่ยนแปลงองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษควรร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานโดยยึดหลักนิติธรรมอย่างมุ่งมั่นเพื่อให้เป็นที่ประจักษ์ชัดเจน

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมในการจัดตั้งหน่วยงานฝึกอบรมพนักงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้คล้ายกับวิทยาลัยสืบสวนกลางแห่งสหรัฐอเมริกา หรือ FBI National Academy จะได้มีพนักงานสอบสวนที่มีคุณภาพและกำลังต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- บุญทัน ดอกไธสง. (2562). *รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย ทิตตภักดี. (2559). *เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักนิติธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ศรุดา สมพอง. (2559). *นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- เอกพร รักความสุข. (2559). *การวิจัยเชิงคุณภาพหลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Athan G. Theoharis, et al. (2015). *The FBI: A Comprehensive Reference Guide*. Canada: ORYX Press.
- Henry Nicholas. (2001). *Public Administration and Public Affairs*. New Jersey: Prentice Hall.
- Neena Jindal. (2014). Good Governance. Needs and Challenges. 5(5), 141-159.
- Rachel M. Gisselquist. (2012). *Good Governance as a Concept, and why these matters for Development Policy*. Suggested Citation: Gristliet, Rachel M.
- Shikha Vyas-Doorgapersad. (2017). Progression from Ideal State to Good Governance: An Introductory Overview. *International Journal of Business and Management Studies*, 9(1), 1309-8047.

การศึกษาภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาตามแนวภูมิภาษาศาสตร์*

A GEOGRAPHICAL LINGUISTICS STUDY OF DIALECTS SPOKEN IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระสิทธิศักดิ์ ธรรมทายาโท (พรมสิทธิ์)

Phra Sitthisak Thammatayatho (Promsit)

เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์

Ruengdet Pankhuenkhat

ปรีชา คเนตนอก

Preecha Khanetnok

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: a_h.ha@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ภาษาถิ่นพร้อมทั้งจัดทำแผนที่ภูมิศาสตร์คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยนี้ใช้รูปแบบผสมวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณตามทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงพรรณนา (Descriptive Linguistics) ซึ่งใช้เครื่องมือแบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive simpling) จำนวน 3,743 หมู่บ้าน

ผลการวิจัยพบว่าระบบเสียงภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มภาษา คือ ภาษาโคราช ภาษาอีสาน ภาษามอญ ภาษายวน ภาษาอัญกุล สามารถแบ่งระบบเสียงออกเป็น 1) ระบบเสียงภาษาโคราชซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียงไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียงสระประสมมี 3 หน่วยเสียงเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง 2) ระบบเสียงภาษาอีสานซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 19 หน่วยเสียงไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียงสระประสมมี 3 หน่วยเสียงเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง 3) ระบบเสียงภาษามอญซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียงไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 16 หน่วยสระประสมมี 2 หน่วยเสียงเสียงวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง 4) ระบบเสียงภาษายวนซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 18 หน่วยเสียงไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 15 หน่วยเสียง สระประสมมี 2 หน่วยเสียงเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง 5) ระบบเสียงภาษาอัญกุลซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 27 หน่วยเสียงมีเสียงควบกล้ำ 14 สระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียงเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง และนำข้อมูลการวิเคราะห์มาจัดทำแผนที่ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นปรากฏผู้พูดภาษาต่าง ๆ ดังนี้

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ภาษาโคราชจำนวนผู้พูด 1,311,722 คน ภาษาอีสานจำนวนผู้พูด 683,356 คน ภาษายวนจำนวนผู้พูด 4,686 คน ภาษามอญจำนวนผู้พูด 541 คน ภาษาญัฮกุรจำนวนผู้พูด 768 คน ภาษาไทยกลางจำนวนผู้พูด 282,294 คน ภาษาอื่นๆจำนวนผู้พูด 2,965 คน

คำสำคัญ: ภาษาถิ่น, ภูมิศาสตร์คำศัพท์, ระบบเสียงภาษาถิ่น

Abstract

This research objectives are studying and analysis of the dialects for devise the geography dialect, using the integrated research methodology are qualitative and quantitative based on the descriptive linguistics using the questionnaires to survey of geography dialect of 3,743 villages by purposive theory.

Composed of research results the phonology dialects divided are Khorat, Esan, Mon, Yuan (Lanna), Nahkur(Chao Bon) can divide the sound systems as follows: 1)The phonology of Khorat there are 20 Consonant sounds, No Consonant clusters, 18 Monothong Vowel Sounds, 3 Diphthong Vowel Sounds, 5 Tonal sounds. 2)The phonology of Esan (Laotian, Lao) there are 19 Consonant sounds, No Consonant clusters, 18 Monothong Vowel Sounds, 3 Diphthong Vowel Sounds, 5 Tonal sounds. 3)The phonology of Mon there are 20 Consonant sounds, No Consonant clusters, 16 Monothong Vowel Sounds, 2 Diphthong Vowel Sounds, 4 Tonal sounds. 4)The phonology of Yuan (Lanna) there are 18 Consonant sounds, No Consonant clusters, 15 Monothong Vowel Sounds, 2 Diphthong Vowel Sounds, 5 Tonal sounds. 5)The phonology of Nahkur(Chao Bon) there are 27 Consonant sounds, 14 Consonant clusters, 18 Monothong Vowel Sounds, 3 Diphthong Vowel Sounds, 5 Tonal sounds. And the analysis data were used to create geography linguistics dialect appearing speakers as follows : The Khorat language of speakers 1,311,722, The Isan language of speakers 683,356, The Yuan (Lanna) language of speakers 4,686, The Mon language of speakers 541, The Nahkur(Chao Bon) language of speakers 768, The Central Thai language of speakers 282,294, other languages of speakers 2,965.

Keywords: Dialects, Geographical Linguistics , Phonology Of Dialects

บทนำ

คนไทยตั้งถิ่นฐานอยู่ส่วนต่าง ๆ ของประเทศและเกิดการผสมผสานกลมกลืนของชาติกับกลุ่มชนที่พูดภาษาอื่นที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ทำให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนทางภาษา การรับวัฒนธรรมจากชนกลุ่มอื่นก็อาจได้รับอิทธิพลทางภาษาของชนกลุ่มนั้นๆ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางภาษาและมีความหลายทางวัฒนธรรม เพราะในประเทศไทยนอกจากจะมีคนไทยแล้วยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น จีน มอญ เขมร กะเหรี่ยง ม้ง เย้า อีเก้อ เป็นต้น ภาษาไทยเองก็มีความหลากหลายเพราะคนไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ ใช้ภาษาไทยแตกต่างกันไปตามถิ่นที่อยู่การแบ่งกลุ่มภาษาถิ่นจึงมักพิจารณาจากเขตการปกครองหรือสภาพภูมิศาสตร์ ดังนั้นภาษาถิ่นในประเทศไทยจึงอาจแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ตามลักษณะที่คล้ายคลึงกันเป็น 4 กลุ่มพูดกันใน 4 ภาคคือภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นอีสาน ภาษาถิ่นใต้ และภาษาถิ่นกลาง ภาษาถิ่นจึงเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของท้องถิ่น โดยทั่วไปคนไทยสามารถบอกได้ว่าผู้ที่พูดภาษาถิ่นนั้นเป็นคนภาคใดของประเทศภาษาถิ่นมีความสำคัญในการสร้างสรรค์วรรณกรรมและการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นภาษาถิ่นจึงเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของท้องถิ่น ซึ่งปรากฏอยู่ในงานคติชนต่าง ๆ เช่น เพลงพื้นบ้านนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น

การศึกษาภาษาถิ่นเพื่อศึกษาแนวแบ่งเขตภาษานั้น เป็นการศึกษาภาษากับถิ่นที่อยู่อาศัยทางภูมิศาสตร์เรียกว่า ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น (Dialect Geography) มีวัตถุประสงค์ศึกษารูปแบบของภาษาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเสียง ด้านคำศัพท์ เป็นต้นที่แตกต่างกันออกไปตามถิ่นภูมิศาสตร์และนำความแตกต่างดังกล่าวมาจัดเขตทางภูมิศาสตร์ของภาษาโดยแสดงบนแผนที่ และมีการแบ่งเส้นแบ่งเขตภาษา (Isogloss) โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่เกือบ 1 ใน 3 (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2533) ซึ่งกล่าวว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีภาษาพูดแตกต่างกันออกไป เช่น คนนครราชสีมา หรือเรียกกันติดปากว่า คนโคราช สำเนียงการพูดอีกอย่างหนึ่ง คนสกลนคร ก็สำเนียงอีกอย่างหนึ่ง คนขอนแก่น ก็อีกสำเนียงหนึ่ง ไม่เหมือนกันภาษาส่วนใหญ่ใช้ภาษาอีสานหรือเรียกกันติดปากว่า ภาษาลาว ซึ่งพิจารณาคำต่าง ๆ แล้วก็คล้ายกับภาษาไทยนี้เอง แต่สำเนียงเพี้ยนไปทางลาวชัดเจน และเมื่อเป็นภาษาที่คนภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้สื่อสารกันจึงเรียกภาษานี้ว่า ภาษาอีสาน แต่คนที่พูดอีสาน เขาเรียก “เว้าลาว” เหมือนกับภาคเหนือที่ใช้เรียกคนที่พูดภาษาเหนือว่า “อุ้งกาเมือง” (ถาวร สิบงข, 2526)

ภาษาถิ่นที่พูดกันที่โคราชหรือที่เรียกว่า ภาษาโคราช หรือจะเรียกว่าภาษาไทยสำเนียงโคราชจะเหมาะกว่า คำที่ใช้พูดเป็นภาษาไทย ลาว เขมร ญวน และ มอญ แต่ดัดแปลงให้คล้องปากภายในกำแพงเมือง (สมัยก่อน) มีชื่อบ้านที่น่าสนใจอยู่ บ้านสวนข่า (บ้านข่า) บ้านญวน บ้านมอญ ภายนอกเมืองทางทิศใต้ มีบ้านศก (บ้านเขมร) ก็มีที่บ้านตะคุ คืออำเภอบึงระจักษ์ เป็นเชื้อลาวสายเวียงจันทร์ บ้านสันเทียะ ที่อำเภอนอนลาว (เปลี่ยนเป็นโนนไทย ภายหลัง) อำเภोजันทิก (เปลี่ยนเป็นสีคิ้ว) เป็นลาวพวน นอกจากนี้ ก็มีพูดภาษามอญ ที่บ้านพุทราหมอน

บ้านพุทธากะซอน ที่บ่นพลับพลา อำเภอโซคชัย และบ้านลำพะเพลิง อำเภอปักธงชัย เมื่อคนที่มีเชื้อชาติต่างกันแต่งงานกัน การสัมพันธ์ทางเป็นสามี ภรรยา ไม่มีการรังเกียจ การพูดจามักจะเหมือนแม่ ฝ่ายพ่อจะมาจากไหนพ่อก็พูดภาษาของตนไป แต่ลูกพูดตามแม่ สำเนียงโคราชจึงยืนอยู่ได้ ด้วยประการดังกล่าวนี้ (ขุนสรวงศ์ศึกษากร, 2521) จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของภาษาถิ่นและการจัดทำแผนที่ภูมิศาสตร์คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ที่สนใจด้านภาษาถิ่นและยังเป็นการอนุรักษ์ภาษาถิ่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาษาถิ่นที่อยู่ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อนำผลการศึกษามาทำแผนที่ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นที่พูดอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์ภาษาถิ่นระบบเสียง โครงสร้างภาษาถิ่น และภูมิศาสตร์คำศัพท์ของภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ด้วยการนำระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาใช้ตามทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงพรรณนา (Descriptive Linguistics) ภายใต้ขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาเนื้อหาจากตำรา งานวิจัย หนังสือ วิทยานิพนธ์และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์ภาษาถิ่นภูมิศาสตร์คำศัพท์และการศึกษาเสียงภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาเฉพาะคำศัพท์ภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2 ขอบเขตของพื้นที่ที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับผู้ออกภาษาคัดเลือกและแบ่งพื้นที่วิจัย 2 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ออกภาษาหลัก ใน 5 พื้นที่ คือ ภาษาไทยโคราชที่อำเภอพิมาย กลุ่มภาษาไทยอีสาน ที่อำเภอบัวใหญ่ กลุ่มภาษายวน ที่อำเภอสีคิ้ว กลุ่มภาษามอญ ที่บ้านพระเพลิง อำเภอปักธงชัย และกลุ่มภาษาญัฮกูร ที่บ้านกลาง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มที่ 2 กลุ่มประชากร ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามสำรวจประชาชน ในจังหวัดนครราชสีมาเป็นพื้นที่การวิจัยทั้ง 32 อำเภอ ดังต่อไปนี้ 1) อำเภอเมืองนครราชสีมา 2) อำเภอชุมพวง 3) อำเภอครบุรี 4) อำเภอสูงเนิน 5) อำเภอเสิงสาง 6) อำเภอขามทะเลสอ 7) อำเภอดอง 8) อำเภอสีคิ้ว 9) อำเภอบ้านเหลื่อม 10) อำเภอปากช่อง 11) อำเภอจักราช 12) อำเภอหนองบุญ

มาก 13) อำเภอแก้งสนามนาง 14) อำเภอโชคชัย 15) อำเภอด่านขุนทด 16) อำเภอโนนแดง 17) อำเภอขามสะแกแสง 18) อำเภอวังน้ำเขียว 19) อำเภอโนนไทย 20) อำเภอโนนสูง 21) อำเภอเทพารักษ์ 22) อำเภอเมืองยาง 23) อำเภอบัวใหญ่ 24) อำเภอพระทองคำ 25) อำเภอลำทะเมนชัย 26) อำเภอประทาย 27) อำเภอปักธงชัย 28) อำเภอบัวลาย 29) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 30) อำเภอสีดา 31) อำเภอพิมาย 32) อำเภอห้วยแถลง

1.3 ขอบเขตของประชากร

การศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของประชากร คือผู้บอกภาษาไว้ดังนี้

1.3.1 ผู้บอกภาษาหลัก (Key Informant) เป็นกลุ่มบุคคลที่สามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับการให้ข้อมูลทางด้านภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการออกเสียง (Pronunciation) ด้านโครงสร้าง (Structural) และการให้ความหมาย (Meaning) ของคำศัพท์ ทั้ง 5 กลุ่มภาษาถิ่น ได้แก่ ประชาชนที่ใช้ภาษาหลักแต่ละกลุ่มภาษากลุ่มละ 3 คน รวมจำนวน 15 คน โดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3.2 เกณฑ์คัดเลือกผู้บอกภาษาประกอบด้วย ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 40-70 ปี ไม่เคยย้ายถิ่นฐาน ระดับการศึกษาอ่านออกเขียนได้ มีวัยวุฒิออกเสียงครบถ้วนสมบูรณ์ มีเวลาให้ผู้วิจัยอย่างเต็มที่และต้องมีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์แข็งแรง

1.3.3 กลุ่มประชากรผู้บอกภาษาได้แก่ ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 40 - 70 ปี จำนวน 1 คนต่อ 1 หมู่บ้าน รวม 3,743 คน (มีจำนวน 32 อำเภอ 3,743 หมู่บ้าน) โดยศึกษาด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับจากประชากรในจังหวัดนครราชสีมาโดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยในด้านภาษาถิ่นและการจัดทำแผนที่ภูมิศาสตร์ คำศัพท์ ทั้งเอกสารที่ให้ความรู้พื้นฐานในการกำหนดหัวข้องานวิจัย แหล่งข้อมูล ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย และเอกสารที่เป็นหลักฐานในการวิจัยโดยตรง รวมทั้งการสัมภาษณ์จากบุคคล

2.2 สร้างเครื่องมือเพื่อทำการวิจัย จากการลงสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้บอกภาษาหลักทั้ง 5 ภาษาถิ่น โดยเครื่องมือต้องผ่านผู้เชี่ยวชาญทำ Focus Group เพื่อประเมินคุณภาพเครื่องมือ (IOC) ก่อนลงปฏิบัติงานจริง

2.3 ติดต่อกับบุคลากรต่าง ๆ เพื่อสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและเพื่อขอความอนุเคราะห์ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล

3. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้มีการเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญทำ Focus Group เพื่อประเมินคุณภาพเครื่องมือ (IOC) ค้นคว้าวิจัย ดังนี้

3.1 สร้างตารางบัญญัติศัพท์, ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ ตารางทดสอบหน่วยเสียงพยัญชนะ ตารางทดสอบหน่วยเสียงสระ ,แบบสอบถามการใช้คำศัพท์ภาษาถิ่น

3.2 แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ขอความร่วมมือกับกลุ่มผู้บอกภาษาหลักในจังหวัดนครราชสีมาตามกลุ่มภาษาต่าง ๆ พร้อมปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามเขตพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา

3.3 สมุดบันทึกและดินสอ ผู้วิจัยเมื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลเสียงจากกลุ่มตัวอย่างได้ใช้สมุดบันทึกและดินสอในการจดบันทึก

3.4 เครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยเมื่อลงพื้นที่จดบันทึกเสียงแล้วต้องบันทึกเสียงเพื่อนำมาวิเคราะห์และตรวจสอบเสียง ว่าถ่ายเสียงมาถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ เครื่องบันทึกจะช่วยบันทึกเสียงมาจากกลุ่มตัวอย่าง อย่างครบถ้วน

4. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

วิธีรวบรวมข้อมูล ในงานการวิจัยครั้งนี้ กระทำโดยวิธีการดังนี้

ตอนที่ 1 สํารวจข้อมูลเกี่ยวกับภาษาภาษาถิ่น

1) ทำการสำรวจจากกลุ่มประชากรในจังหวัดนครราชสีมาโดยการนำบัญญัติศัพท์ แบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ ตารางทดสอบเสียงพยัญชนะ ตารางทดสอบเสียงสระ และแบบสอบถามการใช้คำศัพท์ภาษาถิ่น ที่ได้เตรียมไว้ไปสำรวจภาษาถิ่นจากกลุ่มประชากรแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ภาษาถิ่น

2) จดบันทึกคำที่ได้จากผู้บอกภาษาโดยใช้สัทอักษร

3) ฝึกออกเสียงคำ ตามรายการข้อมูลที่ต้องการศึกษากับผู้บอกภาษาหลายๆครั้ง จนเกิดความมั่นใจว่าสามารถออกเสียงตามสำเนียงภาษาถิ่น หรือใกล้เคียงให้มากที่สุด

4) ใช้เครื่องบันทึกเสียง บันทึกเสียงรายการข้อมูลภาษาถิ่นที่ศึกษาไว้เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลต่อไป

ตอนที่ 2 สํารวจภูมิศาสตร์ภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

1) สร้างแบบสอบถาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างออกเสียงคำศัพท์ตามสำเนียงภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา โดยให้มีความหมายตรงหรือใกล้เคียงกับข้อมูลที่กำหนดให้

2) ส่งแบบสอบถามทุกหมู่บ้าน จังหวัดนครราชสีมา

5. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลมาเรียงลำดับตามหมวดต่าง ๆ เช่น นำข้อมูลมาเรียงลำดับหาค่าเปลี่ยนแปลง โดยนำแบบจากหนังสือภาษาศาสตร์ภาษาไทย ของ เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์ (เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์, 2554) เช่น หมวดพยัญชนะ หมวดสระ หมวดวรรณยุกต์ และหมวดพยางค์ การจัดหมวดในหนังสือภาษาไทยถิ่น (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, 2551)

5.2 นำคำศัพท์ที่ได้มาวิเคราะห์เสียงสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ โครงสร้างตามเสียงที่บันทึกได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ลงพื้นที่

5.3 เลือกนำคำศัพท์ที่ได้มาวิเคราะห์พื้นที่แหล่งที่มา ที่บันทึกได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ลงพื้นที่เขียนแผนที่ภูมิศาสตร์คำศัพท์

6. ขั้นสรุปผลข้อมูล

6.1 วิจัยจัดสรุปผลข้อมูล ใช้วิธีการสรุปผลการวิเคราะห์ตามพรรณนาวิเคราะห์ แบ่งวิเคราะห์ตามหมวดที่ได้แยกไว้ มาสรุปเป็น หมวดระบบเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ โครงสร้างคำ เช่น คำพยางค์เดี่ยว คำสองพยางค์ และคำหลายพยางค์ เป็นต้น

6.2 สรุปแผนที่ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่นที่ปรากฏในจังหวัดนครราชสีมา

6.3 วิธีการอธิบายและแนะนำผล ใช้วิธีการนำเสนอวิจัยเปรียบเทียบข้อแตกต่างว่ามีผลสรุปแตกต่างกันอย่างไรบ้าง และแนะนำเพื่อไปต่อยอดงานวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์

ผลการวิจัย

1. ภาษาถิ่นที่อยู่ในจังหวัดนครราชสีมาพบว่าสามารถแบ่งเป็นระบบเสียง ได้ดังนี้

1.1 ภาษาโคราช ระบบเสียงภาษาโคราชจังหวัดนครราชสีมาพบทั้งจังหวัดนครราชสีมาและบางจังหวัดเช่นบุรีรัมย์ ชัยภูมิและสระแก้วจัดเป็นภาษาในตระกูลไต (Tai family)ตระกูลภาษาคำไต (Kam-Tai family)ภาษาโคราช (Khorat) ซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียงไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ สระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

ภาษาโคราชมี่โครงสร้างดังนี้โครงสร้างคำพยางค์เดี่ยว(Monosyllabic pattern)เช่น CV^Tเช่น /ka⁴coon³/ [กะจ้อน] “เล็ก,แคะ”, CVV^T เช่น /k^hii²/ [ชี้] “อุจจาระ” โครงสร้างคำสองพยางค์ (Disyllable pattern) โครงสร้างสองพยางค์แท้ (Disyllable) เช่น CV^T+CVV^T เช่น /ka⁴+caa⁵/ [กะจำ] “กลางอ่อนกลางแก่” โครงสร้างคำสองพยางค์เทียม (Mono + Mono Syllables) CV^T+CV(V)N^T เช่น /k^ha⁴+y^hoon⁵/ [ขะ ห ย อ น] “น้ า แ ป ล ”, CV^T+CVV^T/k^hua²+mii²/ [ขัวหมี] “ผัดหมีโคราช” โครงสร้างหลายพยางค์ (Polysyllabic pattern) แบบที่หนึ่ง Mono + Mono + Mono เช่น /ci⁴+peen³+zay⁵/ [จีแป้นไ้อ์] “จะเป็นอะไร”, แบบที่สอง Dis + Mono + Mono เช่น /ka⁴ + daw³ + din⁵/ [กะदैดั้น] “ชื่อนกแอ่นลม”, Mono + Dis + Mono เช่น /saak³+ka⁴+bua⁵/ [สากกะเบือ] “สาก”

1.2 ภาษาอีสาน ระบบเสียงภาษาอีสานจังหวัดนครราชสีมาพบในหลากหลายอำเภอในหลายพื้นที่ในจังหวัด โดยเฉพาะฝั่งอำเภอบัวใหญ่ บัวลาย สีดา โนนแดง แก้งสนามนาง จัดเป็นภาษาในตระกูลไต (Tai family) ตระกูลภาษาคำไต (Kam-Tai family) ในกลุ่มภาษาไทยกลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลาง (Central Mekong River group) ชื่อว่าไทยลาว (Laotian)

Tai, Lao) ซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 19 หน่วยเสียง ไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

ภาษาอีสานมีโครงสร้างดังนี้ โครงสร้างคำพยางค์เดี่ยว (Monosyllabic pattern) เช่น CV^T เช่น /la⁴/ [ละ] “ปล่อยวาง”, CVV^T เช่น /wii¹/ [วี] “พัด” โครงสร้างคำสองพยางค์ (Disyllable pattern) โครงสร้างสองพยางค์แท้ (Disyllable) เช่น CV^T+CVV^T เช่น /ka² taa³/ [กะต้า] “ตระกร้าที่มีหู” โครงสร้างคำสองพยางค์เทียม (Mono + Mono Syllables) CV^T+CV(V)N^T เช่น /k^hii² haay³/ [ชีฮ้าย] “ชีเหล่” โครงสร้างหลายพยางค์ (Polysyllabic pattern) แบบที่หนึ่ง Mono + Mono + Mono เช่น /pen¹ taa¹ k^hii² diat²/ [เป็นตาขี่เดียว] “เป็นที่รังเกียจ”, แบบที่สอง Dis + Mono + Mono เช่น /ka⁴+taa³+kia¹/ [กะต้าเกีย] “ตะพรวดใส่เกลือ”, Mono + Dis + Mono เช่น /k^hii²+ka⁴+lun⁵/ [ชีกะหลืน] “ชีโคลของคน”

1.3 ภาษามอญ ระบบเสียงภาษามอญจังหวัดนครราชสีมาพบแถบบ้านพะเพลิง อำเภอปักธงชัย จัดเป็นภาษาในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) กลุ่มภาษามอญ-เมขร (Mon-khmer) ซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียง ไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 16 หน่วยสระประสมมี 2 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง

ภาษามอญมีโครงสร้างดังนี้ โครงสร้างคำพยางค์เดี่ยว (Monosyllabic pattern) CV^T เช่น /fa³/ [พะ] “แกง”, CVV^T เช่น /pee¹/ [เป] “ปี่” โครงสร้างคำสองพยางค์ (Disyllable pattern) โครงสร้างสองพยางค์แท้ (Disyllable) CV^T+CV(V)N^T เช่น /ra⁴ ceen¹/ [อะเจง] “ถนน” โครงสร้างคำสองพยางค์เทียม (Mono + Mono Syllables) CV^T + CV(V)S^T เช่น /haa¹ rook³/ [ฮาร้อง] “ปลาร้า” โครงสร้างหลายพยางค์ (Polysyllabic pattern) แบบที่หนึ่ง Mono + Mono + Mono เช่น /ban¹ naa¹ laan²/ [บันนาล้าง] “ประตู” แบบที่สอง Dis + Mono + Mono เช่น /p^ha² laan¹ ta⁴/ [ผะลานตะ] “ย่างปลา”, Mono + Dis + Mono เช่น /soom¹ pra⁴ ruy³/ [โซมประอูย] “ดูด”

1.4 ภาษายวน ระบบเสียงภาษายวนจังหวัดนครราชสีมาพบมากในอำเภอสี่คิ้วจัดเป็นภาษาในตระกูลไต (Tai family) ตระกูลภาษาคำไต (Kam-Tai family) ในกลุ่มภาษาไทกลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลาง (Central Mekong River group) ชื่อว่าลานนา (Lanna), ยวน (Yuan) หรือกำเมืองซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 18 หน่วยเสียง ไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ สระเดี่ยว 15 หน่วยเสียง สระประสมมี 2 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ภาษายวนมีโครงสร้างดังนี้ โครงสร้างคำพยางค์เดี่ยว (Monosyllabic pattern) CV^T เช่น /ka⁴ tuu³/ [กะตู่] “เดือน” โครงสร้างคำสองพยางค์ (Disyllable pattern) โครงสร้างสองพยางค์แท้ (Disyllable) เช่น CV^T+CV(V)S^T เช่น /bo² fak³/ [บัพัก] “ฟักทอง” โครงสร้างคำสองพยางค์เทียม (Mono + Mono Syllables) CV^T+CV(V)N^T เช่น /ta⁴ kim³/ [ตะกิม] “จิ้งจก”

โครงสร้างหลายพยางค์ (Polysyllabic pattern) แบบที่หนึ่ง Mono + Mono + Mono เช่น /paa⁵pay¹ɿew²/ [ป่าไปแอ่ว] “พาไปเที่ยว”, แบบที่สอง Dis + Mono + Mono เช่น /bɔ²k¹aam⁵waan⁵/ [บ่ ขามหวาน] “มะขามหวาน”, Mono + Dis + Mono เช่น /k¹on¹ɿa²yan⁵/ [คนอะหย่ง] “คนอะไร”

1.5 ภาษาฮญกร ระบบเสียงภาษาฮญกร จังหวัดนครราชสีมาพบในแถบบ้านกลางอำเภอปักธงชัยและอำเภอยางชุมน้อยบ้านจังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติกในสาขาภาษามอญ-เขมร (Mon-Khmer) บางพื้นที่เรียกว่าคุรุ (Nahkur) หรือเรียกว่าชาวนน (Chao Bon) เป็นภาษาที่ไม่พบอักษรเขียนปรากฏแต่มีวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ทั้งบทร้องบทรำซึ่งพบว่ามีเสียงพยัญชนะต้น 27 หน่วยเสียง มีเสียงควบกล้ำ 14 สระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

ภาษาฮญกร มีโครงสร้างดังนี้โครงสร้างคำพยางค์เดี่ยว (Monosyllabic pattern) CV^T เช่น /p^ha²/ [พะ] “พ่อ”, CV^T เช่น /hwaa¹/ [ฮวา] “เนื้อ” โครงสร้างคำสองพยางค์ (Disyllabic pattern) โครงสร้างสองพยางค์แท้ (Disyllable) CV^T + CW^T เช่น /ha³+naa¹/ [ฮะ นา] “กระแต” โครงสร้างคำสองพยางค์เทียม (Mono + Mono Syllables) CV^T+CV(V)N^T เช่น /daak⁴mɔɔn⁴/ [ด้ากหมอน] “น้ำมัน” โครงสร้างหลายพยางค์ (Polysyllabic pattern) แบบที่หนึ่ง Mono + Mono + Mono เช่น /buh¹+nɿar¹+p^hɿuc²/ [บุฮเนียรพรุจ] “แกงผักหวาน”, แบบที่สอง Dis + Mono + Mono เช่น /hw²ciam¹kɔɔk⁴/ [ฮี้เจียมกอก] “นกกระยาง”, Mono + Dis + Mono เช่น /miam¹+hw²+peey¹/ [เมียมฮี้เปย] “ตัวขด”

2. แผนที่ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นที่พูดอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา

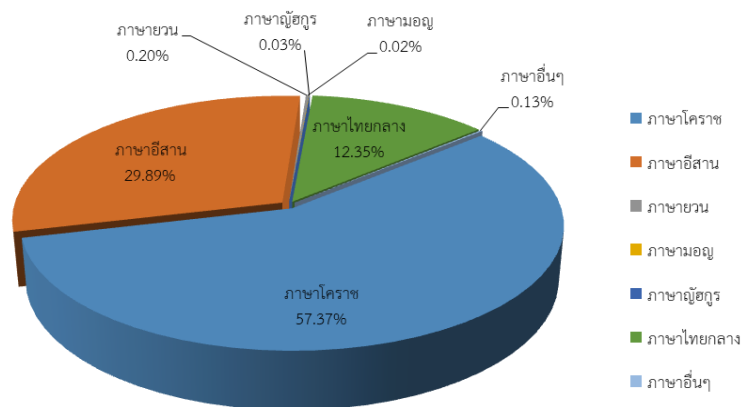
ตารางที่ 1 แสดงผลของการกระจายภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

ชื่ออำเภอ	ภาษาถิ่น (คน)							รวม (คน)
	ภาษาโคราช	ภาษาอีสาน	ภาษาชนวน	ภาษามอญ	ภาษาฮญกร	ภาษาไทยกลาง	ภาษาอื่นๆ	
เมืองนครราชสีมา	176,236	42,370	-	-	-	116,142	-	334,748
แก้งสนามนาง	4,548	28,322	-	-	-	467	11	33,348
ขามทะเลสอ	33,869	457	-	-	-	882	-	35,208
ขามสะแกแสง	41,686	230	-	-	-	49	-	41,965
คง	63,708	13,729	-	-	-	1,328	136	78,901
ครบุรี	71,042	16,710	-	-	10	7,867	11	95,640
จักราช	48,975	15,463	-	-	-	3,335	2	67,775
เฉลิมพระเกียรติ	27,593	328	-	-	-	7,780	-	35,701
ชุมพวง	44,865	36,392	-	507	-	-	213	81,977
โชคชัย	68,345	4,645	-	31	-	3,021	161	76,203

ชื่ออำเภอ	ภาษาถิ่น (คน)							รวม (คน)
	ภาษาโคราช	ภาษาอีสาน	ภาษาวน	ภาษามอญ	ภาษาญ้อกูร	ภาษาไทยกลาง	ภาษาอื่นๆ	
ด่านขุนทด	83,943	32,384	-	-	-	3,386	-	119,713
เทพารักษ์	20,369	2,219	-	-	-	1,927	-	24,515
โนนแดง	3,421	21,464	-	-	-	465	1	25,351
โนนไทย	58,431	474	-	-	-	1,549	-	60,454
โนนสูง	76,304	10,505	-	-	-	17,399	-	104,208
บัวลาย	244	23,115	-	-	-	329	-	23,688
บัวใหญ่	7,143	51,754	-	-	-	863	-	59,760
บ้านเหลื่อม	7,343	12,106	-	-	-	90	-	19,539
ประทาย	8,350	58,640	-	-	-	5,603	-	72,593
ปักธงชัย	52,139	36,354	-	1	758	2,614	-	91,866
ปากช่อง	41,064	27,524	1,284	-	-	66,415	93	136,380
พระทองคำ	37,924	1,257	-	-	-	437	374	39,992
พิมาย	100,874	12,004	-	-	-	7,133	-	120,011
เมืองยาง	3,068	19,704	-	-	-	990	-	23,762
ลำทะเมนชัย	8,093	26,425	-	-	-	130	5	34,653
วังน้ำเขียว	33,942	2,595	-	-	-	4,732	-	41,269
สีคิ้ว	56,763	52,353	3,257	-	-	6,934	344	119,651
สีดา	9,904	13,041	-	-	-	198	-	23,143
สูงเนิน	24,994	35,037	145	2	-	12,253	22	72,453
เสิงสาง	25,531	28,827	-	-	-	5,621	313	60,292
หนองบุญมาก	46,528	11,283	-	-	-	888	41	58,740
ห้วยแถลง	24,483	45,645	-	-	-	1,467	1,238	72,833
รวมจังหวัดนครราชสีมา	1,311,722	683,356	4,686	541	768	282,294	2,965	2,286,332

จากตารางที่ 1 แสดงการกระจายภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ข้างต้น สามารถนำข้อมูลมาเปรียบเทียบสัดส่วนเป็นเปอร์เซ็นต์ของจำนวนผู้บอกแต่ละภาษาถิ่นแล้วนำมาแสดงในรูปแบบแผนภูมิ เพื่อแสดงให้เห็นถึงปริมาณความแตกต่างของภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงผลของการกระจายภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 2 แสดงผลของการกระจายภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

อภิปรายผล

1. การศึกษาภาษาถิ่นที่อยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าภาษาอีสานมีเสียงพยัญชนะต้น 19 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/, /t/, /c/, /k/, /ɾ/, /pʰ/, /tʰ/, /kʰ/, /b/, /d/, /m/, /n/, /ŋ/, /w/, /f/, /s/, /h/, /ʌ/, /ɲ/ ในจังหวัดนครราชสีมา ไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ มีสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง คือ /i/, /li/, /u/, /uu/, /u/, /uu/, /e/, /ε/, /ə/, /əə/, /o/, /oo/, /e/, /ee/, /a/, /aa/, /ɔ/, /ɔɔ/ มีสระประสมมี 3 หน่วยเสียง คือ สระเอีย/ia/ สระอัว/ua/ และสระเอือ/wa/ มีเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ไม่ออกเสียง /r/ แตกต่างจาก ยุกล ชนสีลังกุล (ยุกล ชนสีลังกุล, 2535) ได้กล่าวไว้ว่าระบบเสียงในภาษาถิ่นอีสานหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นอีสานมีทั้งหมด 20 หน่วยเสียง คือ /p/, /t/, /c/, /k/, /ɾ/, /pʰ/, /tʰ/, /kʰ/, /b/, /d/, /m/, /n/, /ŋ/, /cʰ/, /f/, /s/, /h/, /ʌ/, /r/ และ /y/ สำหรับหน่วยเสียงควบกล้ำของภาษาถิ่นอีสานในสมัยปัจจุบันนี้ไม่ปรากฏส่วนหน่วยเสียงตัวสะกดนั้นก็เหมือนกับภาษาไทยภาคกลาง ระบบเสียงสระของภาษาถิ่นอีสานไม่ได้แตกต่างจากผลงานวิจัยและระบบเสียงสระในภาษาถิ่นไทยกลางมากนัก หน่วยเสียงสระเดี่ยวมีจำนวน 9 คู่คือ /i/, /li/, /u/, /uu/, /u/, /uu/, /e/, /ε/, /ə/, /əə/, /o/, /oo/, /e/, /ee/, /a/, /aa/, /ɔ/, /ɔɔ/ สระประสมสองฐาน ในภาษาถิ่นอีสานมี 5 หน่วยเสียงคือ /ia/, /iaa/, /ua/, /uaa/, /u/, /uaa/ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นอีสานจะเพิ่มจากภาษาไทยถิ่นกลางหนึ่งหน่วยเสียง คือ เสียงวรรณยุกต์ตรีเพี้ยนแตกต่างจากผลงานวิจัยที่ไม่มีเสียงตรีเพี้ยน ซึ่งผลงานวิจัยระบบเสียงโคราช พบว่า มีหน่วยเสียงสอดคล้องกับ ชลิตา รินทร์พรหม (ชลิตา รินทร์พรหม, 2520) กล่าวว่าระบบเสียงในภาษาถิ่นโคราชมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาถิ่นโคราช ทั้งหมด 20 หน่วยเสียง คือ /p/, /t/, /c/, /k/, /ɾ/, /pʰ/, /tʰ/, /kʰ/, /b/, /d/, /m/, /n/, /ŋ/, /cʰ/, /f/, /s/, /h/, /ʌ/, /w/ และ /y/ สำหรับหน่วยเสียงประสมในผลงานวิจัย พบว่า ไม่แตกต่างกับของภาษาถิ่นโคราชที่พบ 6 หน่วยเสียงคือ /pʌ/, /pʰʌ/, /kʌ/, /kʰʌ/, /kw/, /kʰw/ ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายมี 9 หน่วยเสียงคือ /p/, /t/, /k/, /ɾ/, /m/, /n/, /w/, /y/, /ŋ/ ระบบเสียงสระของภาษาถิ่นโคราชหน่วยเสียงสระเดี่ยวมีจำนวน 9 คู่คือ /i/, /li/, /u/, /uu/, /u/, /uu/, /e/, /ε/, /ə/, /əə/, /o/, /oo/, /e/, /ee/, /a/, /aa/, /ɔ/, /ɔɔ/ สระประสมสองฐาน ในภาษาถิ่นโคราชมี 3 หน่วยเสียง คือ /ie/, /ue/, /uo/ งานวิจัยนี้ ยังสำรวจพบเสียงของภาษามอญ ภาษายวน ภาษาฮัญกู ภาษาไทยใต้ ภาษากูย/กวยและภาษาอื่นๆ ด้วย ในส่วนนี้ยังไม่พบบางงานวิจัยด้านระบบเสียงอย่างชัดเจนในจังหวัดนครราชสีมา พบเพียงการสำรวจคำประโยคและวัฒนธรรมในภาษานั้นๆ แต่พบบางงานวิจัยประเภทระบบเสียงอื่นๆ นี้ มีนักวิจัยจัดทำในพื้นที่จังหวัดอื่น

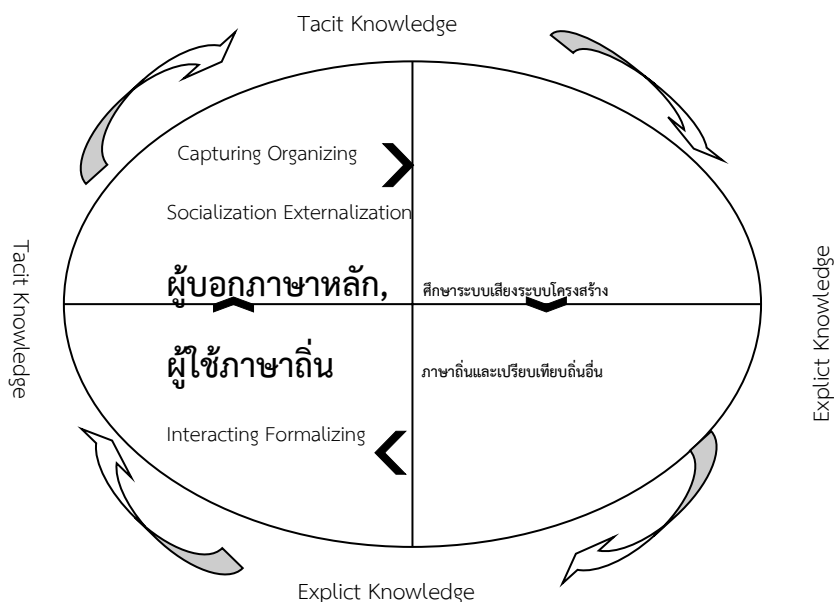
2. แผนภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นที่พูดอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาผลการวิจัยพบว่าจากผลสำรวจศึกษาการกระจายคำศัพท์ที่ใช้พูดกันภายในจังหวัดนครราชสีมาสอดคล้องกับ วิจิตรนัฏ ภาณุพงศ์ (วิจิตรนัฏ ภาณุพงศ์, 2530) ศึกษาด้านภูมิศาสตร์คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมา:โครงการนำร่องแต่แตกต่างกันที่มุ่งศึกษาการแบ่งเขตภาษาโดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์

แบ่งเขตทับเส้นแบ่งเขตทับกันสนธิอย่างชัดเจน 53 เส้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือภาษาถิ่นกลุ่มไทยโคราชและภาษาถิ่นกลุ่มไทยอีสานแนวแบ่งเขตภาษานี้ยังมีหลักฐานด้านเสียงมาสนับสนุนอีก 2 ด้านคือด้านการกระจายพยัญชนะสระและด้านระบบวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นแต่ละถิ่น การศึกษาด้านเสียงเหล่านี้ ทำให้แบ่งภาษาไทยโคราชออกเป็นกลุ่มย่อยได้ด้วยหลักฐานการกระจายพยัญชนะสระมีแนวโน้มที่จะแบ่งภาษาไทยโคราชออกเป็นกลุ่มย่อยตะวันออกและตะวันตก ส่วนหลักฐานด้านระบบวรรณยุกต์ได้แสดงการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยเหนือและใต้แตกต่างกับงานวิจัยที่พบภาษาไทยโคราช ภาษาอีสาน ภาษาไทยกลาง ภาษามอญ ภาษายวน ภาษาไทยใต้ ภาษาฮกเกี้ยน ภาษาญะ/กวย ภาษาพวน ภาษาไทยเหนือ ภาษาเขมร ยังมีภาษาอังกฤษและจีนที่ลงพื้นที่วิจัยพบด้วยการอพยพย้ายถิ่นฐานจึงมีข้อแตกต่างจากงานวิจัยของ(วิจิตร ภาณุพงศ์, 2526:1-3)และทางผู้วิจัยได้เปลี่ยนวิธีการจัดทำแผนที่จากระบบเดิมคือการวาดด้วยมือเป็นระบบการทำแผนที่ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์และโปรแกรมภูมิสารสนเทศ Geographical Information System (GIS), Arc View, Arc Info, google map เป็นต้นในการวางแผนพื้นที่ที่แน่ชัดชัดเจนแม่นยำขึ้นสอดคล้องกับ สมทรง บุรุษพัฒน์ (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2543) มุ่งหมายการนำเสนอการศึกษาภาษาถิ่นในเชิงภูมิศาสตร์ในทุกภาคของประเทศไทย นำเสนอในรูปแบบแผนที่โดยแบ่งเขตตามกฤตโดยการส่งแบบสอบถามไปยังครูใหญ่ของโรงเรียนต่างๆ ในทุกอำเภอทั่วประเทศไทยตามไปรษณีย์ ด้วยเหตุนี้อาจจะทำให้ได้รับการตอบกลับแบบสอบถามไม่ครบถ้วนและติดตามยากลำบาก ผู้วิจัยจึงได้ขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา ลงพื้นที่พร้อมกับผู้วิจัยทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลครบถ้วนเรียบร้อย และสามารถติดตามในหมู่บ้านที่ไม่ได้ส่งคืนแบบสอบถามได้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาตามแนวภูมิภาษาศาสตร์จัดการความรู้ในรูปแบบโมเดลเซกิ(SECI Model) การจัดการความรู้ตามทฤษฎี (Nonaka & Ikujiro, 1998) ได้ 4 กระบวนการ ดังนี้

ภาพที่ 3 รูปแบบโมเดล SECI Model วิเคราะห์ในการศึกษาภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา
ตามแนวภูมิภาษาศาสตร์

1. **Socialization (S)** ได้ประยุกต์โดยการสร้างเครือข่าย Tacit Knowledge กลุ่มผู้บอกภาษาหลักผู้พูดภาษาถิ่นเพื่อเป็นที่แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้บอกภาษาหลัก นักวิจัยและบุคคลทั่วไป

2. **Externalization (E)** เป็นส่วนของการรวบรวมเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างระบบจัดเก็บงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบเสียงระบบโครงสร้างภาษาถิ่นใน จังหวัดนครราชสีมา ภาษาถิ่นในจังหวัดอื่นและการจัดทำระบบฐานข้อมูลอย่างชัดเจนใน Explicit Knowledge ที่ผู้เชี่ยวชาญสามารถเข้ามาทำการเพิ่มหรือแก้ไขข้อมูลได้

3. **Combination (C)** เป็นการสร้างระบบการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาถิ่นที่มีผู้พูดใน จังหวัดนครราชสีมาและการแสดงรายละเอียดของระบบเสียง ระบบโครงสร้าง คำศัพท์ภาษา ถิ่นที่วิเคราะห์ได้ข้อมูลอย่างชัดเจนใน Explicit Knowledge

4. **Internalization (I)** เป็นส่วนที่ใช้แผนที่ภูมิภาษาศาสตร์แสดงผู้พูดภาษาถิ่น แต่ละอำเภอในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อแสดงข้อมูลในมิติของแผนที่ให้น่าสนใจสามารถอ่าน ข้อมูลแบบ Tacit Knowledge

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลวิจัย พบว่า ระบบเสียงภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ภาษาคือ ภาษาโคราช ภาษาอีสาน ภาษามอญ ภาษายวน ภาษาอัญกุล สามารถแบ่งระบบเสียงออกเป็น 1) ระบบเสียงภาษาโคราชจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า มีเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียง ไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์มี 5 หน่วยเสียง 2) ระบบเสียงภาษาอีสานจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า มีเสียงพยัญชนะต้น 19 หน่วยเสียง ไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์มี 5 หน่วยเสียง 3) ระบบเสียงภาษามอญจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า มีเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียง ไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 16 หน่วยเสียง สระประสมมี 2 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์มี 4 หน่วยเสียง 4) ระบบเสียงภาษายวนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า มีเสียงพยัญชนะต้น 18 หน่วยเสียง ไม่มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำสระเดี่ยว 15 หน่วยเสียง สระประสมมี 2 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์มี 5 หน่วยเสียง 5) ระบบเสียงภาษาอัญกุลจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า มีเสียงพยัญชนะต้น 27 หน่วยเสียง มีเสียงควบกล้ำ 14 หน่วยเสียง สระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์มี 5 หน่วยเสียง

การศึกษานิติศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปรากฏผู้พูดภาษาถิ่นต่างๆ ดังนี้ ภาษาโคราชจำนวนผู้พูด 1,311,722 คน ภาษาอีสานจำนวนผู้พูด 683,356 คน ภาษายวนจำนวนผู้พูด 4,686 คน ภาษามอญจำนวนผู้พูด 541 คน ภาษาอัญกุลจำนวนผู้พูด 768 คน ภาษาไทยกลางจำนวนผู้พูด 282,294 คน ภาษาอื่นๆจำนวนผู้พูด 2,965 คน โดยแสดงผลเป็นรูปแบบแผนที่ภูมิศาสตร์คำศัพท์

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการศึกษาจะเห็นว่าภาษานี้แสดงให้เห็นระบบเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ที่ชัดเจนสามารถเปรียบเทียบกับผลการศึกษาที่ผ่านมาได้ จึงควรนำไปศึกษาในภาษาตระกูลอื่น

1.2 จากผลการศึกษาจะเห็นว่าภาษานี้แสดงให้เห็นโครงสร้างของภาษา โดยยึดหลักภาษาถิ่นไทยกลาง ดังนั้นจึงน่าจะศึกษาอิทธิพลของโครงสร้างภาษาถิ่น ว่ามีผลเช่นไรต่อการออกเสียงภาษาถิ่นและการย้ายถิ่นฐาน

1.3 จากผลการศึกษาจะแสดงให้เห็นการกระจายตัวปรากฏในแผนที่ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา สามารถเปรียบเทียบกับผลการศึกษาที่ผ่านมาถึงการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนย้าย ของภาษาถิ่นนั้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลวิจัยไปขยายเพิ่มเติมในกลุ่มภาษาเดียวกันและเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยพื้นที่นอกจังหวัดนครราชสีมา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยในกลุ่มที่ต่างกลุ่มวัย ต่างเพศ และอิทธิพลการโยกย้ายถิ่นฐานกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางภาษา

2.3 ควรนำผลการวิจัยไปต่อยอดในการบูรณาการกับศาสตร์หรืองานวิจัยอื่นในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดตามความต้องการ

2.4 ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นช่วงเวลา เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของภาษาในพื้นที่นั้นแบบเจาะจง

เอกสารอ้างอิง

ขุนสูงภักดิ์ศึกษากร. (2521). *ภาษาสำเนียงโคราช: ของดีโคราช*. นครราชสีมา: ตราเสือการพิมพ์.

ชลิตา รินทร์พรหม. (2520). *ระบบหน่วยเสียงในภาษาถิ่นโคราช*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถาวร สูงภัก. (2526). *ภาษาถิ่นโคราช: การศึกษาในเชิงวิเคราะห์เรื่องเสียงและความหมาย*. นครราชสีมา: สมบูรณ์ออฟเซตการพิมพ์.

ยุบล ชนสีลังกุล. (2535). ลักษณะสำคัญบางประการของภาษาถิ่นอีสาน. ใน *รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม*.

เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์. (2554). *ภาษาศาสตร์ภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิจินตน์ ภาณุพงศ์. (2530). ภูมิศาสตร์คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมา: โครงการนำร่อง. ใน *รายงานผลการวิจัย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2551). *ภาษาไทยถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมทรง บุรุษพัฒน์. (2543). *ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: เอกพิมพ์ไท.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2533). *จำกัดความในภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Nonaka & Ikujiro. (1998). *The knowledge-creating company in Harvard business review on knowledge management*. Boston: Harvard business school Publishing corporation.

การศึกษาคุณค่าใบเสมาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านพุทธจริยธรรม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

A STUDY OF THE MERIT VALUE TO CREATE A BUDDHIST MORAL LEARNING PROCESS IN THE NORTHEAST

พระศรีสัจญาณมุนี

Phrasrisachayanamuni

ปรธกร ปุระกัน

Porathaphon Purakun

พูนศักดิ์ กมล

Poonsak Kamol

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum Buddhist College, Thailand

E-mali: e.sumin250678@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณค่าความสำคัญและหลักพุทธจริยธรรมในใบเสมาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้จากใบเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในใบเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบศึกษาเอกสารที่ปรากฏถึงเรื่องหลักหินใบเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ยุคสมัยทวารวดี โดยเป็นการวิเคราะห์ใบเสมาด้วยหลักพุทธจริยธรรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณค่าความสำคัญและหลักพุทธจริยธรรมในใบเสมาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเห็นได้ว่าหลักหินที่เป็นใบเสมาจะมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต และความเชื่อในท้องถิ่น พร้อมแผ่รูปแบบการสอนในการทำคุณงามความดีผ่านหลักหิน และรูปที่ปรากฏในหลักหินตามสถานที่ต่างทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) รูปแบบการเรียนรู้จากใบเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการศึกษาถึงการนับถือในเรื่องศาสนาต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายของพิธีกรรม และวิธีการสอนของคนโบราณที่มีความประสงค์ในการแสดงออกถึง ความรู้ในเรื่องของหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ที่มีในยุคสมัยนั้น ๆ และบอกถึงคุณค่าที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความเคารพ ในด้านรูปธรรมและนามธรรมที่ปรากฏในหลักหินเสมา 3) จากการศึกษาใบเสมาที่ปรากฏตามแหล่งต่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อสร้างกระบวนการในพัฒนารูปแบบการเรียนรู้หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในใบเสมาในภาค

* Received 20 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นคุณค่าความสำคัญทางหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในใบหินเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงถือได้ว่าเป็นการแสดงถึงหลักพุทธจริยธรรม ที่ต้องอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องของจริยธรรม แล้วพัฒนาให้เป็นรูปแบบการศึกษาในทางด้านรูปธรรม และนามธรรมในการส่งต่อความรู้ให้แก่เยาวชนรุ่นหลังตามลำดับต่อไป

คำสำคัญ: ใบเสมา, พุทธจริยธรรม, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, กระบวนการเรียนรู้

Abstract

This article has a purpose. 1) to study the value and Buddhist ethics appcar in Buddhist in the north eastern 2) To Analye the learning patterns of Bacchus in the northeast. 3) To develop a model of learning Buddhist ethics which is in Buddhist in the Northeastern.

The result of research found that: 1) Values, importance, and Buddhist ethics in the northeastern battlements It can be seen that the stone form of Bai Sema is linked to the principles of life. And local beliefs Along with the teaching style in doing goodness through the stone principles And the images that appear in the rock formations at different locations in the northeast 2) Learning style from Bai Sema in the northeast Is a study of respect for various religions with a variety of rituals And teaching methods of the ancient people who wish to express The knowledge of the principles, teachings that have been in that era and the value that must be followed with respect. In the concrete and abstract aspects that appear in the Hin Sema 3) From the study of Bai Sema that appears in different sources in the northeast To create a process for developing the learning model of Buddhist ethics that appears in the Bai Sema in the northeast Therefore, the value of important Buddhist principles that appear in the stone leaves in the northeastern region Therefore can be considered as a demonstration of Buddhist ethics That must be conserved and developed to be a learning resource on ethics And then developed to be a form of education in concrete And abstracts to pass on knowledge to the young generation in the next order

Keywords: Baisema, Buddhist Ethics, The Northeastern, Learning Process

บทนำ

การศึกษาสังคมวัฒนธรรมของมนุษย์ในอดีตที่ห่างไกลซึ่งไม่มีหลักฐานประเภทเอกสารให้ศึกษาค้นคว้าได้หลักฐานทางโบราณคดีทั้งประเภทโบราณวัตถุโบราณสถาน คือ หลักฐานสำคัญที่นำไปสู่การศึกษาเรื่องราวในอดีตของแต่ละท้องถิ่นในแง่มุมที่เป็นประวัติศาสตร์สังคม วัฒนธรรมลวดลายต่าง ๆ ในงานศิลปกรรมทุกแขนงจะให้ความรู้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอย่างงดงามจะเห็นได้จากความโค้งคดของลายก้านขด ลายเครือเถาและความอ่อนช้อยของลายกนกต่าง ๆ จึงกล่าวได้ว่าผลงานทางศิลปะไทยมีเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม หรือ สถาปัตยกรรม (จิรพันธ์ สมประสงค์, 2533) หลักฐานที่ปรากฏให้เห็นตามท้องที่ต่าง ๆ โดยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแหล่งอารยธรรมและแหล่งศิลปกรรมที่สำคัญของประเทศ นอกเหนือจากการเป็นดินแดนที่มีอายุยาวนานมาประมาณ 250 ล้านปี และในดินแดนที่เป็นประเทศไทยเคยเป็นที่อยู่ของชนเผ่าต่าง ๆ มาก่อน ซึ่งแบบแผนการดำรงชีวิตหรือวัฒนธรรมของชนชนเหล่านั้นมี (มอญ เขมร อินเดียน ฯลฯ) ได้ตกทอดเป็นวัฒนธรรมไทยต่อมา (ไพฑูรย์ มิกุล, 2528) ด้วยเหตุนี้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งอารยธรรมของมนุษย์มาตั้งแต่โบราณกาล ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ยุคโลหะ ยุคเหล็ก หรือยุคที่มนุษย์รู้จักทำโลหะมาจากสินแร่ธรรมชาติขึ้นมาอันเป็นเทคโนโลยี แบบโบราณที่เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างศิลปะ และได้มีการสืบทอดกันมาหลายสมัย จากเจ้าของอารยธรรมจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดบทเรียน ประสบการณ์ ประเพณี และความเชื่อที่แสดงออกในด้านศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมสืบทอดอย่างไม่ขาดสาย (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2525) แสดงให้เห็นความเป็นมาแต่ละยุคสมัยในเขตภาคอีสาน และพบว่า มีแผ่นหินที่สลักให้เป็นรูปทรงที่มีลักษณะเป็นหลักหินเสมาอยู่ในหลายพื้นที่ เช่น บริเวณวัดพระธาตุเชิงชุม ริมฝั่งหนองหานหลวงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่บริเวณพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ รวมทั้งเสมาหินที่พบในเขตจังหวัดยโสธร มุกดาหาร และอุบลราชธานี เสมาหินบางหลักบ่งบอกว่าเป็นหลักหินเสมาสมัยทวารวดีตอนปลาย ทั้งนี้โดยสังเกตจากลวดลายพันธุ์พฤกษาประดับรูปหม้อน้ำประกอบแกนกลางองค์รูปจำลองที่มีลวดลายประดับตกแต่งวิจิตรเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

หลักหินเสมาที่สร้างขึ้นในสมัยทวารวดีที่ได้ศึกษาและได้ค้นพบในหลาย ๆ พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายทางด้านคติความเชื่อในการสร้างอย่างน้อย 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นการกำหนดเขตพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในพระพุทธศาสนาโดยการปักหลักหินเสมาล้อมรอบเขตพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ประการที่สองเป็นการสร้างขึ้นเพื่ออุทิศถวายเป็นพุทธบูชาในลักษณะของการสร้างอาณิสย์ แล้วนำไปปักไว้ในเขตพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์โดยล้อมรอบเขตพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและประการที่สาม เป็นการสร้างหลักหินเสมาขนาดใหญ่เพื่อให้เสมาหินนั้นทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์แทนพระมหาศุภเจติย์ หรือเป็น

สัญลักษณ์ของการอุทิศบูชาพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งเป็นคติแบบดั้งเดิมที่มีการถือปฏิบัติอย่างแพร่หลายของชุมชนในสมัยทวารวดี ดังจะมีหลักฐานเสมาปรากฏในสถานที่ต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เช่น หลักหินเสมาที่วัดพุทธสิมาราม บ้านบึงก้าม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มีประมาณ 40 ใบ (นับถึง พ.ศ. 2533) มีทั้งสภาพที่สมบูรณ์และที่ชำรุดปกรวมกันอยู่ในบริเวณวัดจุลสารเผยแพร่ของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเลย (พ.ศ. 2529) กล่าวถึงประวัติการค้นคว้าพบว่านายเทศ เกษทองมา อดีตครูและผู้ใหญ่บ้านกับภรรยา พบเสมาหินหลายใบอยู่ในบริเวณไรของชาวบ้าน จึงแจ้งให้ทางจังหวัดทราบในปี พ.ศ. 2507 แหล่งที่พบเป็นเนินดินขนาดใหญ่ประมาณ 80 ไร่ มีร่องรอยทางน้ำ ซึ่งบางตอนกว้างถึง 50 เมตร และพื้นที่บริเวณยอดเนินประมาณ 1 ไร่ พบกลุ่มใบเสมาหินกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปและในปัจจุบันเนินดินส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งโรงพยาบาลอำเภอวังสะพุง วัดพุทธสิมารามได้ถูกเคลื่อนย้ายไปอยู่ด้านหลังโรงพยาบาลอำเภอวังสะพุง ลักษณะเสมาหิน ส่วนใหญ่เป็นหินทรายขาว บางใบเป็นหินทรายสีแดง มีขนาดใหญ่เล็กปะปนกันตรงกลางมีลวดลายรูปสลักเจดีย์ประดับอยู่เกือบทุกใบ และบางใบเป็นหม้อ “ปูลมฆฏะ” ประกอบลายพันธุ์พฤกษา มีความหมายเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ (บุญพล ไชยสินธุ์ และรำเพย ไชยสินธุ์, 2529) ซึ่งสิ่งที่ปรากฏบนหลักหินนั้น แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและศรัทธาของผู้สร้างเป็นอย่างดีเช่น ความรู้และความชำนาญของช่างฝีมือในยุคนั้น จากรูปแบบทรวดทรงและลวดลายที่ปรากฏอยู่บนประติมากรรมเสมาเสมาหินทั้งสองที่รวมกันเป็นทั้งวิถีชุมชนที่มีต่อเสมาหินที่วัดพุทธสิมาราม จังหวัดเลย กับที่วัดคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ นับได้ว่าเป็นศิลปะเพื่อพระพุทธศาสนาโดยแท้จริง และถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของกลุ่มชนที่เคยมีวิถีชีวิต และดำรงอยู่ในดินแดนถิ่นอีสานนี้มาเนิ่นนานก่อนที่จะล่มสลายไป ก็ยากที่จะคาดเดาและหยั่งรู้ได้ว่าภาพสลักหินทรายที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชาดก หรือเรื่องราวจากศาสนา และที่มีทรวดทรงปรากฏเป็นมรดกสืบทอดมาจนถึงรุ่นปัจจุบันได้ เป็นศิลปกรรมที่มีคุณค่าเชิงพุทธศิลป์สะท้อนถึงคตินิยม ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมอันล้ำค่ายิ่ง ที่ควรอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกแก่สังคมประเทศชาติต่อไป

จากการศึกษาความหมายและคุณค่าความสำคัญของหลักหินเสมากับคติความเชื่อทางหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในใบเสมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณค่าความสำคัญและหลักพุทธจริยธรรมในใบเสมาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อทราบถึงคุณค่ารูปแบบและความสำคัญของลวดลายในใบเสมาและองค์ความรู้ด้านพุทธจริยธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ทางด้านพุทธจริยธรรมจากศิลปวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาส่งเสริมการอนุรักษ์ต่อไป และการวิจัยครั้งนี้ก็มีวัตถุประสงค์ดังจะกล่าวต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณค่าความสำคัญและหลักพุทธจริยธรรมในใบเสมาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้จากใบเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในใบเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำเสนอด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จึงได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาจากหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้แก่ พระไตรปิฎก งานวิทยานิพนธ์ เอกสารงานวิจัย และบทความทางวิชาการหนังสือ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แหล่งโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. ด้านเนื้อหา

คณะผู้วิจัยได้เน้นการวิจัยเพื่อศึกษาประวัติ พัฒนาการ และสภาพบริบทที่สัมพันธ์กับใบเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อสร้างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ด้านพุทธจริยธรรมจากใบเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรม รวมไปถึงได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และเผยแพร่สู่สาธารณชนให้เป็นที่ประจักษ์

3. ด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา โดยกำหนดเฉพาะเรื่องราวที่ปรากฏบนใบเสมาหินบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดชัยภูมิจังหวัดเลย จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์

ได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา โดยกำหนดเฉพาะเรื่องราวที่ปรากฏบนใบเสมาหินบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 41 ใบ ได้แก่

3.1 ใบเสมาหินทราย ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 14 - 16 ในวัดพุทธสีมาราม บ้านบึงผักก้าม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย จำนวน 31 ใบ

3.2 ใบเสมาหินทราย ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 14 - 16 ในวัดคอนสวรรค์ บ้านคอนสวรรค์ ตำบลคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 10 ใบ

3.3 ใบเสมาหินทราย ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 14 - 16 ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 85 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโบราณคดี จำนวน 5 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศิลป์ จำนวน 10 คน 3) ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 4 คน 4) พระภิกษุและสามเณร จำนวน 10 รูป

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน ได้แก่ นักโบราณคดี กรมศิลปากร ข้าราชการสำนักวัฒนธรรมจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาในจังหวัด 6) บุคคลในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวที่เข้าชมใบเสมา จำนวน 50 รูป/คน

โบราณคดีในการใช้ใบเสมาหินสลักเป็นรูปพระพุทธรูปพระเจดีย์หรือรูปเทวดา ได้สืบทอดกันมาจนถึงสมัยลพบุรีสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน แต่คติที่เกี่ยวกับใบเสมาหินได้เปลี่ยนไปคือ นอกจากจะใช้ปักแสดงเขตสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แล้วยังใช้ปักเหนือที่บรรจุศพของ คนที่ตายแล้ว ปัจจุบันเลิกใช้ แต่ยังใช้บรรจุไว้ในอิฐก่อนเป็นใบเสมารอบวัดแทน ซึ่งจะพบมากตามวัดในภาคอีสาน และได้กล่าวไว้ในบทความโบราณสถานในลุ่มแม่น้ำชีว่าอย่างไรก็ตามคติการในการใช้ใบเสมากำหนดสถานที่เขตศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธศาสนายังใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ การใช้กำหนดเขตของพระอุโบสถตามวัดวาอารามต่าง ๆ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2522) ดังมีปรากฏตามสถานที่ต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ใบเสมาหินพบที่อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ใบเสมาหรือสีมาที่ปักเขต พระอุโบสถนั้น ต้องทำพิธีสงฆ์ที่เรียกว่าพัทธสีมา ส่วนสีมาที่พระสงฆ์ได้ปักเขตและไม่ได้ทำพิธีเรียกว่าอุปพัทธสีมา และยังมีสีมาขนาดเล็กโดยมีมหาสีมาครอบอีกทีหนึ่งเรียกว่า ชันพสิมามหาสีมา แปลว่า เสมากว้างใหญ่ ความจริงจะว่าไปแล้วเสมาหินรุ่นนี้พบในภาคอีสานทั่วไปไม่ว่าจะพบที่อุบลราชธานี อำเภอยะผา หรือหนองหาน ล้วนเป็นผลการออกแบบทางศิลปะที่ยอดเยี่ยมแทบทั้งสิ้นซึ่งระบุว่าชนชาติต่าง ๆ ในดินแดนแถบอีสานหรือที่ราบสูงแถบลุ่มแม่น้ำชีและลุ่มแม่น้ำมูลนั้น จากข้อมูลแล้วท่านมีภูมิธรรมทางศิลปะที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าที่เราจะคาดเดาหรือหยั่งไปได้ถึง (น.ณ ปากน้ำ, 2520) ในศิลปะโบราณในสยามว่าคติเรื่องเสมาหินของภาคอีสานออกจะแปลกกว่าที่อื่นด้วยเพราะปกติเสมาหินย่อมใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับพระอุโบสถโดยตรง (น.ณ ปากน้ำ, 2537) และมีบังคับอยู่ในพระวินัย ในรูปแบบประจำใบหินเสมาสวนใหญ่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชาดกและพุทธประวัติที่แสดงถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา

เช่นในเขตลุ่มน้ำเลยตอนต้น มีพื้นที่อยู่ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย ได้มีการค้นพบว่าวัฒนธรรมในเขตนี้มีความแตกต่างกับไปจากบริเวณอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยกัน และเป็นแบบอย่างเฉพาะตน (สุรพล ดำริห์กุล, 2521) สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในช่วงยุคหินใหม่ตอนปลาย ปรากฏหลักฐานจากการสำรวจขุดค้นทางโบราณคดี ได้พบหลักฐานการจารึกอักษรปัลลวะบนด้านข้างของใบเสมาหินทรายหลักหนึ่งที่อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย อักษรปัลลวะเป็นอักษรที่ถ่ายทอดมาจากประเทศอินเดียและนิยมใช้กันมากในสมัยทวารวดีของไทยราวพ.ศ. 1100-1600 ซึ่งในปัจจุบันศิลาจารึกหลักนี้อยู่ที่วัดพุทธสิมาราม บ้านบึงผักก้ามอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย (ธนุพล ไชยสินธุ์ และราเพย ไชยสินธุ์, 2533) เสมาหินที่วัดพุทธสิมาราม อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย มีประมาณ 40 ใบ (นับจนถึง พ.ศ. 2533) มีทั้ง

สภาพที่สมบูรณ์และชำรุด ปักรวมกันอยู่ในบริเวณวัดจุลสารเผยแพร่ของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเลย พ.ศ. 2529

ปัจจุบันเนินดินส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งโรงพยาบาลอำเภอวังสะพุง และวัดพัทธสีมาธรรม ได้ถูกเคลื่อนย้ายไปอยู่ด้านหลังของโรงพยาบาล อำเภอวังสะพุง (ธนพล ไชยสินธุ์ และรำเพย ไชยสินธุ์, 2529) ใบเสมาหินที่พบในปัจจุบันบริเวณเขตท้องที่อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ส่วนใหญ่ถูกเคลื่อนย้ายออกมาจากแหล่งเดิมและในบางแห่งชาวบ้านได้นำเสมาหินมาทำเป็นหลักบ้าน เช่น ที่บ้านน้อยนา และบ้านนาหลักเสมาหินที่พบที่บ้านปากเป่ง มีอยู่หลักหนึ่งที่มีความน่าสนใจเนื่องจากมีร่องรอยการจารึกตัวอักษรไว้ด้วย (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย, 2534)

ใบเสมาหินนอกจากจะใช้ปักแสดงเขตสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังปรากฏใบเสมาหินรุ่นเก่าสมัยโคตรบูรณายุคร่วมสมัย กับทวารวดีมักจะมีแกนกลางรูปสถูป หรือพระพุทธรูปยืนหลายองค์ จริ่งแล้วในภาคอีสานทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นพบที่จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอพิมาย หรือหนองหาน ล้วนเป็นผลการออกแบบทางศิลปะที่ ยอดเยี่ยมแทบทั้งสิ้นซึ่งระบุว่ชาชนชาติต่าง ๆ ในดินแดนแถบอีสานหรือที่ราบสูงแถบลุ่มแม่น้ำชี และลุ่มแม่น้ำมูลนั้น มีภูมิธรรมทางศิลปะอันยิ่งใหญ่เกินกว่าที่เราจะคาดเดาหรือหยั่งไปได้

ผลการวิจัย

จากที่ได้ศึกษาหลักหินเสมาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาแล้วนั้น คุณค่าความสำคัญในหลักพุทธจริยธรรม จากหลักฐานการจารึกในวัฒนธรรมทวารวดีที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวนหนึ่ง ได้สะท้อนให้เห็นถึงหลักจริยธรรม และสถานภาพของสตรีบางคนที่อยู่ในฐานะของสตรีสูงศักดิ์ จารึกบางหลักเอนามเป็นภาษาสันสกฤตตามแบบแผนสตรีสูงศักดิ์ของอินเดีย มากกว่านั้นบางนามยังเป็นชื่อเดียวกับเทพในศาสนาพราหมณ์ด้วย สตรีเหล่านี้อาจเป็นเชื้อพระวงศ์ก็เป็นได้ อาทิ พระศรีจันทราเทวี จากจารึกบ้านหัวขัว อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ จารึกภูเขียว จากอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ กล่าวถึงพระจุฑามณีผู้มีปัญญาเป็นให้กำลังอำนาจและความรุ่งเรืองแก่ราชอาณาจักรของพระเจ้าศรีชัยสิงหรวมณ เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของประชาชนและมีข้อความเปรียบพระนางกับพระลักษมีว่า “ในราชอาณาจักรนั้นผู้เป็นแก้วมณีที่เกิดจากพระนางลักษมีย่อมก่อให้เกิดความยินดี โดยพิธีกรรมในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ย่อมเกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติต่าง ๆ อันให้คุณให้โทษต่อมนุษย์ได้ ขณะที่นับแต่สมัยทวารวดีเป็นต้นมา เริ่มมีความเกี่ยวข้องกับประเพณีพระพุทธศาสนาแต่ก็ไม่ได้ทำให้การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติหายไปกลับกลายเป็นการผสมผสานอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ดังนั้นหากใช้ เกณฑ์ว่าศิลปะทวารวดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่นิยมสร้างรูปพระโพธิสัตว์ตามคติมหายาน ก็อาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาที่แพร่หลายในอีสานครั้งนั้นน่าจะเป็นพระพุทธศาสนาเถรวาท ส่วนการนับถือมหายานมีอยู่น้อยกว่า ด้วยเหตุที่เชื่อว่า

พระพุทธศาสนาเถรวาทแพร่หลายกว่ามหายาน จึงจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักหินกับการเป็นนิมิตของพุทธศาสนาสงฆ์กับพระวินัยของพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลัก แนวคิดในการกำหนดเป็นวัตถุที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสมบุญกุศล จะเห็นได้ว่าหลักหินเสมาบางหลักมีการจารึกชื่อผู้สร้างและมีการจารึกคำอธิษฐานดั่งนั้นแล้วอยากเห็นก็เป็นสิ่งหนึ่ง ที่มีความเกี่ยวข้องในการเป็นวัตถุแสดงถึงบุญกุศล และความศรัทธาของผู้สร้างอันเป็นหลักสำคัญของการปักหลักหินตามสถานที่ต่าง ๆ พร้อมยังเป็นแนวคิดในฐานะเครื่องสร้างสมบุญกุศลในพระพุทธศาสนาอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้หินเสมาจึงเป็นธรรมชาติที่แสดงให้เห็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และหลายแห่งบนภูพระบาทมีหลักฐานภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์เช่นถ้ำวัว ทั้งคน ทั้งมือแดง หีบศพท้าวทองพาน หีบศพพ่อตาเพ็งหินช้างบ่อน้ำนางอุสา โนนสาวเอ้ เป็นต้น ภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นรูปเรขาคณิตหรือเส้นสัญลักษณ์ซึ่งไม่อาจทราบความหมายที่แน่ชัดได้ ส่วนภาพสัตว์ ภาพคน และภาพฝ่ามือแดงพบได้น้อยกว่า เข้าใจว่าภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ดั่งนี้คงสร้างขึ้นเนื่องในพิธีกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ภาพสัตว์อาจเกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของผลิตผล ภาพฝ่ามือแดงอาจแสดงตัวตนของเจ้าของว่าได้มาร่วมประกอบพิธีกรรมแล้วเปรียบเสมือนการเขียนชื่อสกุลเพื่อแสดงตัวตนของคนสมัยประวัติศาสตร์นั่นเอง ภาพอื่นต่าง ๆ ภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นรูปเรขาคณิตหรือเส้นสัญลักษณ์ซึ่งไม่อาจทราบความหมายที่แน่ชัดได้ส่วนภาพสัตว์ภาพก่อนและภาพฝ่ามือแดงพบได้น้อยกว่าเข้าใจว่าภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ดั่งนี้คงสร้างขึ้นเนื่องในพิธีกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเช่นภาพสัตว์อาจเกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของผลิตผลถ้าฝ่ามือแดงอาจแสดงตัวตนของเจ้าของสามเฒ่าได้มาร่วมประกอบพิธีกรรมแล้วเปรียบเสมือนการเขียนชื่อสกุลเพื่อแสดงตัวตนของคนสมัยประวัติศาสตร์อันเพลงภาคเหนือต่าง ๆ ไม่อาจทราบความหมายได้แน่ชัด

เสาหินธรรมชาติขนาดใหญ่ตั้งอยู่กลางพื้นที่เช่นนี้ จะมีมิติที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ในแง่มนุอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่าเพ็งหินหรือเสาหินเหล่านี้เกี่ยวพันกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นเพราะเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นผู้บันดาลให้เกิดขึ้น หรือเชื่อว่าเป็นที่สถิตของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ตาม สิ่งนี้ควรเป็นประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดมาแต่ครั้งก่อนประวัติศาสตร์ จึงพบภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์บนเสาหินธรรมชาติเหล่านี้ เมื่อพระพุทธศาสนาแทรกเข้ามาจึงเกิดการปักหลักหินล้อมรอบเพื่อกันเขตแนวของสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ นับเป็นการผสมผสานอย่างกลมกลืนตามความเชื่อของทั้งสองให้เข้าด้วยกัน จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าหลักหินที่ปักล้อมรอบเพ็งหินหรือเสาหินมีแนวคิดการอยู่ร่วมกันระหว่างประเพณีดั้งเดิมที่โยงใยกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นการให้คุณหรือให้โทษกับประเพณีทางพระพุทธศาสนา

การสำรวจแหล่งหลักหินเสมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้พบว่าหลักหินเสมาจำนวนหนึ่งปักอยู่กลางทุ่งนา เกือบทั้งหมดค้นพบโดยบังเอิญจากการทำงานของชาวบ้าน หลักหินเสมาเหล่านี้ จึงมักถูกเคลื่อนย้ายจากตำแหน่งที่พบในครั้งแรกไปรวมไว้บนคันนา เช่น หลักหินกลางทุ่งนาคบ้านหัวขัว ตำบลบ้านบัว อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งชาวบ้านเพิ่งค้นพบเมื่อไม่นานมานี้ หลักหินเหล่านี้จากหนองหินตั้ง ตำบลบ้านยาง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ บางหลักเชื่อว่ายังเป็นตำแหน่งเดิมไม่ได้ถูกเคลื่อนย้ายโดยคนปัจจุบัน สถานที่นี้ยังได้พบหลักหินจำนวนหนึ่งหลักมีจารึกปรากฏอยู่เรียกว่าจารึกห้วยมะอึก เขียนเป็นภาษาหลักปัลลวะ ภาษาสันสกฤต อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13 - 14 ค่อนข้างลบเลือน ข้อความตอนหนึ่งซึ่งแปลได้ว่า “ด้วยโภคะทั้งหลาย” “และความหลุดพ้น”

หลักหินเสมาที่พบกลางทุ่งนามีทั้งที่ ปักกลุ่ม และปักอยู่โดด ๆ เพียงหลักเดียว อาจปักขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันก็ได้ เช่น หลักหินบางกลุ่มอาจเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมด้านเกษตรกรรมประเพณีทำขวัญข้าว เป็นต้น เพราะตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าภาพหม้อต่อด้วยกรวยบนหลักหินเทียบได้กับบายศรี หรือเครื่องบวงสรวง ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้ในพิธีกรรมทำขวัญต่าง ๆ รวมถึงการทำกับข้าวด้วย

การเป็นหลักเขตที่ดินก็น่าจะเป็นหนึ่งในหน้าที่ของหลักหินเหล่านี้ โดยเฉพาะที่พบเพียงหลังเดียวโดด ๆ เช่น บ้านดอนคูใหญ่ ตำบลวังไชย อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบหลักหินอย่างน้อย 3 หลักปักกลางทุ่งนา และไร่นาสำปะหลัง ระยะห่างของแต่ละหลักไกลกันมาก อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายที่จารึกในวัฒนธรรมทวารวดีอีสาน ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องราวดังกล่าวนี้มากนักหากแต่พบอยู่ในจารึกวัฒนธรรมเขมรที่ปรากฏให้เห็น

ดังนั้นหลักหินใบเสมา คือ เครื่องหมายปักเขตอุโบสถมีความสำคัญในฐานะเครื่องหมายกำหนดเขตพื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ โดยไม่ได้เป็นเพียงแค่วัฒนาพุทธอย่างเดียว และในความหลากหลายทางด้านแนวคิดที่ปรากฏอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่บนแอ่งโคราชและแอ่งสกลนครมีแม่น้ำโขงกั้นเขตทางตอนเหนือและตะวันออกเฉียงของภาคทางด้านใต้จรดชายแดนกัมพูชาทางตะวันตกมีเทือกเขาเพชรบูรณ์และเทือกเขาแดงพญาเย็นเป็นแนวกั้นแยกจากภาคเหนือและภาคกลาง มีจำนวนจังหวัด 5 จังหวัด มีจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดชัยภูมิจังหวัดเลย จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ และในความหลากหลายของการแสดงออกถึงแนวคิดและวิถีการดำเนินชีวิต จึงเป็นการแสดงออกถึงคุณค่าผ่านแนวคิดบนหลักหิน และพัฒนาการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ไปในทางที่ดีในทางที่พึงปรารถนาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นตัวเชื่อมโยงถึงคุณงามความดี และหลักพุทธจริยธรรมต่าง ๆ ในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ

ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิดสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยินการอ่านการสัมผัส ซึ่งสัมพันธ์กับคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ที่สอดคล้องกันกับหลักพุทธจริยธรรม คือ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นจริยธรรม คุณธรรมประกอบด้วยจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ศีล 5 ซึ่งเป็นจริยธรรมที่ควบคุมพฤติกรรมทางกาย และทางวาจา จริยธรรมขั้นกลางได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 ซึ่งเป็นจริยธรรมที่ครอบคลุมพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจ และจริยธรรมขั้นสูงได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 ส่วนหลักธรรมอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีอีกมากมาย เช่น ธรรมคัมภีร์ครองโลก 2 พรหมวิหาร 4 อธิบาป 4 ทศ 6 มงคล 38 ประการ รวมไปถึงศีลธรรมลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ และพัฒนารูปแบบเพื่อให้เกิดความสอดคล้อง ในการสร้างรูปแบบใหม่ที่เกิดจากรูปแบบเดิมเพื่อพัฒนาในทางที่ดีมีประโยชน์ขึ้น และสามารถ อธิบายให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น พร้อมกับทำสื่อต่าง ๆ เผยแพร่ในโลกออนไลน์ ในเรื่องของคุณค่าด้านคุณธรรมจริยธรรมของใบหินเสมาต่อเยาวชนและประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในคุณค่าของหลักหินเสมาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการศึกษามาแล้วนั้นเป็นที่ทราบกันเป็นอย่างดีแล้วว่าอิทธิพลทางการเมืองและวัฒนธรรมจากกัมพูชาได้เข้ามายังภาคอีสานพร้อม ๆ กันกับความแพร่หลายของวัฒนธรรมทวารวดี ดังนั้นบางพื้นที่จึงมีหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุของทั้งสองวัฒนธรรมอยู่ร่วมกัน หลักหินที่ถูกนิยามว่าเป็นวัฒนธรรมทวารวดีอีสานจำนวนหนึ่งก็มีการผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมเขมร เช่น หลักหินสลักภาพพระพุทธรูปจากบ้านหัวขัว ตำบลบ้านบัว อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พระพุทธรูปมีลักษณะของโรคหยักเป็นมุมแหลมที่พระกรรเจียก และพระเนตรเบิกโพลงตามแบบศิลปะเขมร หลักหินเสมาจากวัดสาวสุวรรณ บ้านเวียงคุก ตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สลักภาพศิพิชาดก พระโพธิสัตว์ทรงเครื่องแบบประติมากรรมศิลปะเขมรแบบนครวัด หลังหินจากบริเวณบวชพระปู่ ไกลวัดพระพุทธบาทบัวบาน และวัดโนนศิลาอาสน์ ตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีที่สวมเครื่องทรงและมีอิริยาบถท่าทางเช่นที่พบในศิลปะเขมรเป็นต้น การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมทวารวดีกับวัฒนธรรมเขมรนี้จึงทำให้เชื่อว่าประเพณีที่ถือปฏิบัติกันตามธรรมที่ปรากฏในจารึกเป็นภาษาเขมรที่พบในดินแดนไทยน่าจะพอนำไปใช้กับวัฒนธรรมอีสานได้ พร้อมทั้งแสดงถึงหลักจริยธรรมในการดำเนินชีวิตด้วย และยังแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีของชุมชนในสมัยนั้น ๆ เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การศึกษาภาพเล่าเรื่องในพระพุทธศาสนาบนใบเสมาหลักหินทวารวดีอีสานยังมีแง่มุมอื่น ๆ ให้ได้ศึกษาอีกหลายรูปแบบ ไม่ได้มีเพียงแง่มุมทางด้านพุทธจริยธรรมทางประติมากรรมที่มุ่งเน้นการแปลความว่าเป็นเรื่องราวตอนใด สร้างตามเนื้อหาของคัมภีร์เล่มไหน แต่ภาพเหล่านี้ยังแสดงถึงสังคมวัฒนธรรมในสมัยนั้น ๆ ได้ เพราะการนำเรื่องใดมาอธิบายถ่ายทอดย่อมต้องสอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมของผู้สร้างด้วย (กรมศิลปากร, 2529) และสังคมทาง

วัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในภาพเล่าเรื่องพระพุทธรูปศาสนายังมีอยู่อีกมากมายหลายประการ ซึ่งเรื่องสถานภาพ บทบาท พุทธจริยธรรม และทัศนคติที่มีต่อสตรี ที่นำเสนอในบทนี้เป็นเพียงประเด็นหนึ่งเท่านั้น

หลักหินใบเสมาสมัยทวารวดีมีความสัมพันธ์กับประเพณี และคติความเชื่อท้องถิ่นพื้นเมืองโดยเฉพาะประเพณีการนับถือบูชาผีบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เช่นภาพหม้อต่อด้วยกรวยที่ปรากฏอยู่บนหลักหินเป็นจำนวนมากมาย (รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกุล, 2545) อาจมีความเกี่ยวข้องกับการทำพิธีเครื่องเช่นบวงสรวงผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ซึ่งคล้ายกับที่เป็นเครื่องพุทธรูปฯ ทั้งนี้ความสอดคล้องของภาพหม้อต่อด้วยกรวยบนหลักหินเสมา ยังมีประเด็นทางแนวคิด ความหมายที่มีความสอดคล้องและโยงใยต่อเนื่องกันกับปุณณกลศของอินเดียและบายศรีของไทย ตลอดจนการเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ของปุณณกลศของอินเดียและบายศรี (ไพฑูรย์ มิกุล, 2528) จึงถือเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้เรื่องราวของหลักหินเสมาของทวารวดีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความชัดเจนได้เป็นอย่างดี

หลักพุทธจริยธรรมของชาดกเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับการดูแลมารดาของช้างเผือกพระโพธิสัตว์ แสดงถึงจริยธรรมและจารีตประเพณีของชาวทวารวดีอีสาน เกี่ยวกับการปรณินัตติดูแลมารดาได้เป็นอย่างดี (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2525) ดังนั้นภาพสลักเล่าเรื่องโสนันทชาดกและมาตุโปสกชาดก จึงเป็นหลักจริยธรรมเป็นความคิดของชาวทวารวดีภาคอีสาน ที่มีความเกี่ยวข้องกับความดีของบุพการีที่เป็นหน้าที่ของบุตรที่ต้องตอบแทนพระคุณท่าน อันเป็นหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในใบเสมาที่สามารถเห็นได้บนหลักหินเสมา (พระสุตรและอรรถกถา, 2525)

หลักหินเสมาที่ปักอยู่เหนือสถานที่ปลงศพ อาจจะมีการสอดคล้องและเชื่อมโยงหลักความคิด ความหมายที่สอดคล้องกับประเพณีหินตั้งหรือหินใหญ่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และประเพณีปักเสาเหนือสถานที่ฝังศพของชนกลุ่มน้อยด้วย (รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกุล, 2545) เหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับการบูชาผีบรรพบุรุษ และยังสามารถเชื่อมโยงแนวคิดไปยังสิ่งศักดิ์อื่น ๆ ได้อีกหลายอย่างและยังคงสืบทอดให้เห็นมีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นการทำความเข้าใจกับประเพณีอันเกี่ยวเนื่องกับการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของเรื่องราวของหลักหินเสมา ที่แสดงถึงหลักพุทธจริยธรรมจากการบอกผ่านภาพที่ปรากฏบนหลักหินเสมาในสถานที่ต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แม้ว่าหลักหินเสมาจะมีความเกี่ยวข้องกันกับประเพณีท้องถิ่นพื้นเมืองเพียงใดก็ตามแต่หากแต่การแสดงถึงคุณค่าและแนวคิดที่สอดคล้องกันกับหลักพุทธจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาก็มีปรากฏให้เห็นได้อยู่เสมอ ดังที่ปรากฏในสถานที่ภูพระบาท อีกทั้งหลักหินยังสามารถบอกถึงเขตของสถานที่บริเวณ (จิรพันธ์ สมประสงค์, 2533) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหินเล่าเสมานี้เต็มไปด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ที่แสดงถึงคุณค่าทางด้านพุทธจริยธรรมที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านเรื่องความเชื่อในส่วนหนึ่ง หรือสร้างเพื่อทำกิจกรรมพิธีกรรมในอีกวิธีหนึ่ง ดังที่กล่าว

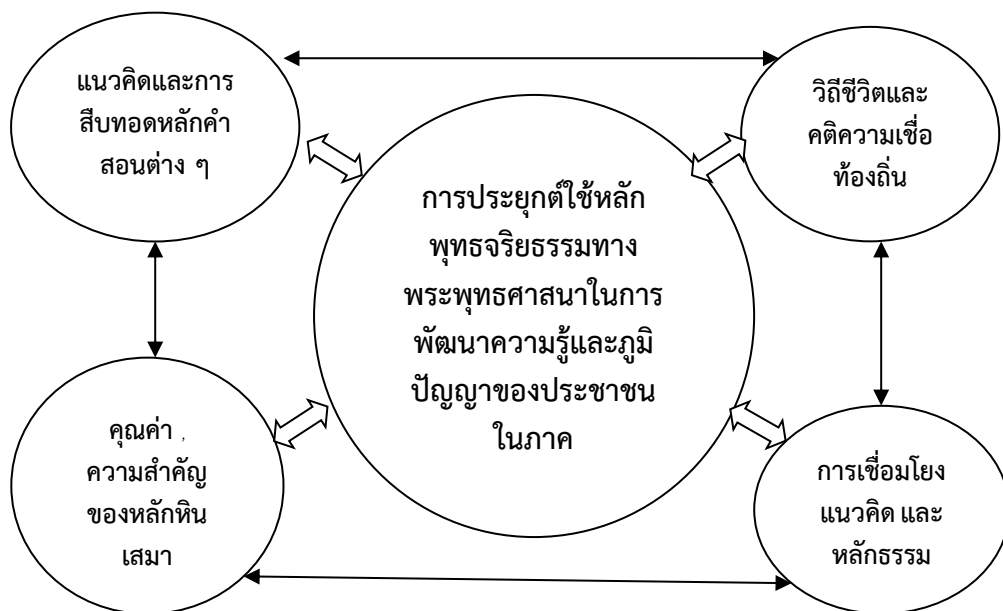

มาแล้วดังนั้นความหลากหลายของหลักหินที่ปรากฏในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นการให้คุณค่าในเชิงความรู้ในเรื่องของความกตัญญูและในเรื่องของการทำหน้าที่อันแสดงให้เห็นถึงคุณค่าที่ปรากฏอยู่ในหลักเกณฑ์ได้เป็นอย่างดี (ชินนวุฒิ วิลาลัย และคณะ, 2552)

ด้วยเหตุนี้ การจะมองให้เห็นถึงคุณค่าของหลักหินเสมา ในมุมมองของนักโบราณคดี ก็อาจจะกล่าวได้ว่า ความมีคุณค่าของหลักหิน และสร้างแหล่งเรียนรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ นั้นตัวหลักหินเสมาเองจะต้องอยู่ในจุดเดิมที่ค้นพบที่แรก เพราะจะได้สร้างระบบการเรียนรู้ได้อย่าง 100% แต่ที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ นั้นเป็นเพียงแค่คุณค่าทางวัตถุ เพราะหลักหินเสมาได้ถูกย้ายออกจากจุดเดิม หรือกล่าวว่ามีคุณค่าแค่เพียง 50% แค่นั้น ดังนั้นคุณค่าของหลักหินเสมาที่จะเป็นรูปแบบของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านพุทธจริยธรรมนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราต้องรักษาให้หลักหินเสมาอยู่ในที่เดิมจึงเป็นการเรียนรู้ถึงหลักพุทธจริยธรรมได้อย่างเต็ม 100%

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาภาพเล่าเรื่องในพระพุทธรูปศาสนาแบบอีสานหลักหินทวารวดีอีสานยังมีแง่มุมอื่น ๆ ให้ได้ศึกษาอีกหลายรูปแบบ ไม่ได้มีเพียงแง่มุมทางด้านพุทธจริยธรรมทางประติมากรรมที่มุ่งเน้นการแปลความว่าเป็นเรื่องราวตอนใด สร้างตามเนื้อหาของคัมภีร์เล่มไหน แต่ภาพเหล่านี้ยังแสดงถึงสังคมวัฒนธรรมในสมัยนั้น ๆ ได้เพราะการนำเรื่องใดมาอธิบายถ่ายทอดย่อมต้องสอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมของผู้สร้างด้วย และสังคมทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในภาพเล่าเรื่องพระพุทธรูปศาสนายังมีอยู่อีกมากมายหลายประการ ซึ่งเรื่องสถานภาพ บทบาทพุทธจริยธรรม และทัศนคติที่มีในสังคมสมัยนั้น

ภาพที่ 1 แนวคิดที่สอดคล้องกันกับหลักพุทธจริยธรรมในพระพุทธศาสนา

คติความเชื่อท้องถิ่นพื้นเมืองโดยเฉพาะประเพณีการนับถือบูชาผีบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ยังมีประเด็นทางแนวคิด ความหมายที่มีความสอดคล้องและโยงใยต่อกันกับปรัมภกลศของอินเดียและบายศรีของไทย ตลอดจนการเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ของปรัมภกลศของอินเดียและบายศรี จึงถือเป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยให้เรื่องราวของหลักหินเสมาของทวารวดีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความชัดเจนได้เป็นอย่างดี

เชื่อมโยงแนวคิดไปยังสิ่งศักดิ์อื่น ๆ ได้อีกหลายอย่างและยังคงสืบทอดให้เห็นมีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นการทำความเข้าใจกับประเด็นอื่นเกี่ยวกับการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของเรื่องราวของหลักหินเสมา ที่แสดงถึงหลักพุทธจริยธรรมจากการบอกผ่านภาพที่ปรากฏบนหลักหินเสมา ในสถานที่ต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แนวคิดที่สอดคล้องกันกับหลักพุทธจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาก็มีปรากฏให้เห็นได้อยู่เสมอ ดังที่ปรากฏในสถานที่ภูพระบาท อีกทั้งหลักหินยังสามารถบอกถึงเขตของสถานที่บริเวณ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหินเหล่านี้เต็มไปด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ที่แสดงถึงคุณค่าทางด้านพุทธจริยธรรมที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านเรื่องความเชื่อในส่วนหนึ่ง หรือสร้างเพื่อทำกิจกรรมพิธีกรรมในอีกวิธีหนึ่ง ดังที่กล่าวมาแล้วดังนั้นความหลากหลายของหลักหินที่ปรากฏในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นการให้คุณค่าในเชิงความรู้ในเรื่องของความกตัญญูและในเรื่องของการทำหน้าที่อันแสดงให้เห็นถึงคุณค่าที่ปรากฏอยู่ในหลักเกณฑ์ได้เป็นอย่างดี พร้อมกับสร้างแบบทางโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของการตั้งหลักหินเสมาตามสถานที่ต่าง ๆ ได้เข้าใจขึ้น ถึงแนวคิดการสืบทอดหลักคำสอนวิถีชีวิตและคติความเชื่อท้องถิ่น การเชื่อมโยงแนวคิด

และหลักธรรม และคุณค่าความสำคัญของหลักหินเสมาการประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาความรู้และภูมิปัญญาของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาคุณค่าใบเสมาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านพุทธจริยธรรมในหลักหินทวารวดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือกระจายตัวอยู่กว้างขวางทั่วทุกลุ่มน้ำ แต่ความหนาแน่นของแต่ละลุ่มน้ำแตกต่างกัน โดยลุ่มน้ำชีมีความหนาแน่นมากที่สุด รองลงมาคือลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำมูลมีความหนาแน่นน้อยที่สุด ดังนั้นแล้วหลักหินรูปทรงแผ่นแบนมีจำนวนมากที่สุดในขณะที่ทรงแท่งหินพบในปริมาณที่รองลงมาและแบบแผ่นหินธรรมชาติพบน้อยมาก แต่ทั้งหมดนี้ก็กระจายตัวไปทั่ว มิได้จำกัดเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ทั้งนี้ลวดลายที่แพร่หลายทั่วไป ได้แก่ เส้นนูน เส้นนูนทรงกรวย และหม้อต่อด้วยกรวย และมีลวดลายบางแบบพบได้เฉพาะพื้นที่เล็ก ๆ บางลวดลายอาจพบแพร่หลายเฉพาะลุ่มน้ำใดลุ่มน้ำหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าช่างแต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์เฉพาะตน ความเป็นทวารวดีอีสานจึงไม่ได้หมายความว่าศิลปกรรมทั่วทั้งภาคจะเป็นหนึ่งเดียวเสมอไป ซึ่งอาจตั้งคำถามถึงการมีศูนย์กลางการปกครอง หรือศูนย์กลางทางวัฒนธรรมมากมายหลายแห่งก็ได้

ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของหลักหินที่มีอิทธิพลในการสร้างความดีต่อบุคคลที่อยู่รอบ ๆ ในกรณีของการดำเนินชีวิตในรูปแบบของวิถีธรรม
2. ศึกษาถึงแหล่งอารยธรรมความเชื่อในเรื่องของการสร้างหลักหินและการบูชาหลักหินในแต่ละท้องถิ่น
3. ศึกษาในเรื่องจริยธรรมที่ปรากฏในหลักหินให้แก่เยาวชน กรณีพัฒนาสถานที่เชิงโบราณคดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2529). *จารึกห้วยมะอึก ในจารึกในประเทศไทย เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- จิรพันธ์ สมประสงศ์. (2533). *ประวัติศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.
- ชินฉวี วิทยาลัย และคณะ. (2552). *องค์ความรู้เรื่องใบเสมาอีสาน เล่มที่ 2*. กรุงเทพมหานคร: สำนักศิลปากรที่ 9-12 .
- دنوف ไซสินธุ์ และร่ำเพย ไซสินธุ์. (2529). ใบเสมาหินวัดพัทธสีมารามหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญของเมืองเลย. ใน *เอกสารเผยแพร่ของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดเลย*. ศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดเลย.
- دنوف ไซสินธุ์ และร่ำเพย ไซสินธุ์. (2533). *จารึกจังหวัดเลย*. เลย: รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์.

- น.ณ ปากน้ำ. (2520). *ศิลปะแห่งอาณาจักรไทยโบราณ*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2537). *ศิลปะโบราณในสยาม รวบรวมความจากวารสารเมืองโบราณปี พ.ศ. 2517 – 1532*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พระสูตรและอรรถกถา. (2525). *แปล ขุททกนิกาย ชาดก เล่มที่ 3 ภาคที่ 6*. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ มีกุล. (2528). *ประวัติศาสตร์ไทยสมัยต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล. (2545). ใบเสมาเรื่องศิพิชาดก : ร่องรอยพระพุทธศาสนมหายานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *วารสารเมืองโบราณ*, 28(3), 102-107.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2525). *ศิลปะน่ารู้ในสองทศวรรษ*. กรุงเทพมหานคร: พิฆเณศ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2522). "เขตสะสม" ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 ในอีสานเหนือ. *วารสารเมืองโบราณ*, 6(1), 35-36.
- สุรพล ดำริห์กุล. (2521). *วัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเขตลุ่มน้ำเลยตอนต้น*. กรุงเทพมหานคร: ศิลปากร.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย. (2534). *มรดกไทยเลย*. เลย: รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์.

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*
BUDDHIST MANAGEMENT METHODS BUDDHIST WAY SCHOOL
IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

พระอธิการธวัชชัย แสงโสภณ

Phraathikan Thawatchai Saengsophon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: patchlada_@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ 2) เพื่อศึกษาหลักการบริหารและพุทธวิธีการบริหารจัดการของโรงเรียนวิถิพุทธ และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์กร 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการอำนวยความสะดวก และ 5) ด้านการกำกับดูแล พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ โรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) บ้านลาดวิถิ 2) บ้านคอกช้าง 3) บ้านตำหรุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 กลุ่ม ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ พระสงฆ์ที่เข้าปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน ผู้บริหาร ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ และด้านบุคลากร โดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญา และมีเมตตา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาของประเทศ คุณลักษณะบุคลากรโรงเรียนวิถิพุทธ บุคลากร ผู้บริหารและครู เป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริง ในลักษณะ สอนให้รู้ ทำให้อู อยู่ให้เห็น 2) หลักการบริหารและพุทธวิธีการบริหารจัดการของโรงเรียนใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (1) การจัดการศึกษาตามแนววิถิพุทธ เป็นหลักของการพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้เป็นเครื่องมือพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (2) โรงเรียนวิถิพุทธเป็นโรงเรียนรูปแบบใหม่ช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง (3) สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นแนวทางปฏิรูปโดยแท้ที่ยึดหลักไตรสิกขา เป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เรียนรู้ตลอดชีวิต และ 3) นำเสนอรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ผู้วิจัยเสนอรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการ

* Received 21 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

โรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีชื่อว่า “ABMI Model” ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไป

คำสำคัญ: พุทธวิธีการบริหาร, โรงเรียนวิถิพุทธ, ประจวบคีรีขันธ์

Abstract

The objectives of the article were as follows; 1) to study general conditions regarding administration of Buddhist Oriented Schools; 2) to study principles of Buddha's administration methods of Buddhist oriented schools in Prachuap Khiri Khan Province; and 3) to present models of Buddha's administration methods of Buddhist oriented schools in Prachuap Khiri Khan Province. It was a qualitative research. The scopes of the content were 5 aspects consisting of 1) planning 2) organization 3) personnel 4) administration and 5) governance. The areas used in this study were 3 Buddhist oriented schools in Prachuap Khiri Khan Province. There were 1) Ban Lat Withi ; 2) Ban Khok Chang and 3) Ban Tamru The researcher determined the scopes of 6 important informant groups, namely; experts of education welfare Buddhist monks practicing teaching in the Buddhist oriented schools, directors of the Buddhist, government teachers of the Buddhist and parents of the Buddhist, totaling 25 monks /persons.

The result of the research showed that 1) academic, budget management and personnel aspects were focused on the threefold development framework through cultural processes, wisdom acquisition and compassion. The development of learners according to the national highlight development and personnel characteristics of the Buddhist oriented schools were focused. important, personals, administrators and teachers were also extremely important. They were to develop the learners well. good role models in real life were in a way of how to teach for knowing, demonstrating and living visibly 2) Principles of Buddha's administration methods of Buddhist oriented schools were involved by participation of stakeholders. (1) Buddha's administration methods were the main of Thai education development system as tool to grow Thai people to be perfect humans. (2) Buddha's administration methods were new types to push Thai children and youth to be developed according to their potential as good and smart people. (3) Able to live happily Is a true reform that is based on threefold

principles Human resource development goals for lifelong learning And 3) the researcher presented the forms of Buddha's administration methods of Buddhist oriented schools in Prachuap Khiri Khan Province. "ABMI Model" was called by the researcher. That meant minor components such as academic, budget, personnel, and general management.

Keywords: Buddha's Administration Methods, Buddhist Oriented Schools, Prachuap Khiri Khan

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดทิศทางการปฏิรูปการศึกษาไทยในปี พ.ศ. 2550 โดยเน้นนโยบาย “คุณธรรมนำความรู้ ในการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งสร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนาและสถาบันทางการศึกษาที่เรียกว่า บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

โรงเรียนวิสุทธิพุทธดำเนินตามมรรค ซึ่งเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตในพระพุทธศาสนาที่แปลว่าทางอันประเสริฐมีองค์ 8 ประการ พัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ โรงเรียนที่ฝึกอบรมผู้เรียนให้มีวิถีชีวิตแบบชาวพุทธทั้งในและนอกสถานที่ ฝึกอบรมผู้เรียนให้กิน อยู่ ดู ฟัง เป็นคำว่า เป็น ในกรณีนี้หมายถึงกิน อยู่ ดู และฟังตามหลักไตรสิกขา คือ ให้เกิดความประพฤติที่ดีงาม (ศีล) เกิดความมั่นคงในอารมณ์ (สมาธิ) เกิดความรอบรู้เท่าทัน (ปัญญา) ประยุกต์หลักพุทธธรรมให้ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถบูรณาการหลักธรรมให้เข้ากับรายวิชาอื่น ๆ คือ สอดแทรกวิถีแห่งความเป็นพุทธลงในทุกรายวิชาที่ทำการเรียนการสอน เป็นโรงเรียนที่เน้นหลักในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2547) มีวิถีแห่งการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน นั่นคือ หลักของมรรคมองค์ 8 ประการ และเมื่อมีไตรสิกขาเป็นเครื่องมือพัฒนาแล้ว ผลที่ตามมาผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้านไปพร้อมกันได้แก่ 1) พัฒนาการทางกาย (กายภาวนา) หมายถึง การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งหลายด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษให้เป็นกุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญในเบื้องต้น คือ ให้กินเป็น อยู่เป็น ดูเป็น และฟังเป็นกายภาวนาจึงเป็นเรื่องของการพัฒนาตนเองเพื่อความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) พัฒนาการทางด้านสังคม (ศีลภาวนา) หมายถึง การเจริญศีลคือการพัฒนาความประพฤติฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย กฎเกณฑ์และกติกาสังคม ไม่เบียดเบียน หรือก่อความเดือดร้อนเสียหายให้แก่สังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี 3) พัฒนา การทางจิต (จิตภาวนา) หมายถึง การเจริญจิตคือพัฒนา ฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณาขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ สดชื่น เบิกบาน ผ่องใส

4) พัฒนาการทางปัญญา (ปัญญาภาวนา) หมายถึง การเจริญปัญญา การพัฒนาปัญญา การฝึกอบรมทางปัญญาให้รู้และเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและชีวิตตามสภาวะที่เป็นจริง สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ไม่ลุ่มหลงไปตามกระแส นิยม สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

โดยผู้เรียนที่มีการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านนี้จะเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ 1) พัฒนาการร่างกาย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการศึกษาวิชาชีวะและพัฒนาการทางด้านปัญญาซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการศึกษาวิชาการที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง 2) พัฒนาการทางสังคม ซึ่งเป็นผลจากการยึดมั่นในศีลธรรม รักษาระเบียบวินัยและจรรยาบรรณ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี 3) พัฒนาการทางจิต ซึ่งเกิดจากการบริหารทางจิตให้มีสติ สมาธิ และคุณธรรมอื่น ๆ จะทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดีเป็นคนมีความสุข พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ถือเป็นเป้าหมายของโรงเรียนโดยปกติทั่วไปที่เราจะได้ยินกันเสมอว่าการศึกษาไทยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขแล้ว ซึ่งกำหนดให้พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาเช่นกัน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ที่มีสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. สมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 220 โรงเรียน (สถิติเมื่อปี พ.ศ. 2558) แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนมากยังไม่ประสบความสำเร็จและไม่พัฒนาเท่าที่ควร โดยมีงานวิจัยหลายชิ้นในประเทศไทยที่มีผลการวิจัยสอดคล้องกับความคิดนี้ โดยพบว่า การบริหารจัดการยังขาดการมีส่วนร่วม ขาดการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการและกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนวิถีพุทธ ขาดการสนับสนุนงบประมาณ การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างมาก (พระครูวินัยธรวัลลพ โกวิโล และคณะ, 2555) ในทางพระพุทธศาสนาพบว่า มีองค์ความรู้สำหรับการบริหารจัดการองค์กรที่เรียกว่า “พุทธวิถีการบริหาร” ซึ่งเป็นวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา กว่า 2,500 ปี เป็นข้อมูลสำคัญเรื่องการบริหารในพระพุทธศาสนาด้วย (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549)

จากสภาพความจำเป็นและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา พุทธวิถีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อสังเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธตามกรอบพุทธวิธีบริหาร ทั้งยังสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในพื้นที่อื่น ๆ ได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อศึกษาหลักการบริหารและพุทธวิธีการบริหารจัดการของโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์กร 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการอำนวยการ และ 5) ด้านการกำกับดูแล

2. ขอบเขตด้านประชากรผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) มี 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ 5 รูป/คน 2) พระสงฆ์ที่เข้าปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนวิถิพุทธ 3 รูป 3) ผู้บริหาร/หัวหน้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถิพุทธ 3 คน 4) ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ 5 คน 5) ครูประจำการโรงเรียนวิถิพุทธ 5 คนและ 6) ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธ 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 รูป/คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 3 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนบ้านลาดวิถิ 2) โรงเรียนบ้านคอกช้าง 3) โรงเรียนบ้านตำหรุ (วิงประชาสงเคราะห์) โดยมีขั้นตอนในการวิจัย 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาพูดคุย และการสนทนากลุ่ม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ 5 รูป/คน 2) พระสงฆ์ที่เข้าปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนวิถิพุทธ 3 รูป 3) ผู้บริหาร/หัวหน้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถิพุทธ 3 คน 4) ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ 5 คน 5) ครูประจำการโรงเรียนวิถิพุทธ 5 คน และ 6) ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธ 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 รูป/คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและมีความเที่ยงตรง พร้อมทั้งนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการวิเคราะห์ด้วย ซึ่งทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

โรงเรียนวิถิพุทธและหลักการบริหารและพุทธวิธีการบริหารจัดการของโรงเรียนวิถิพุทธใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์กร 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการอำนวยการ และ 5) ด้านการกำกับดูแล จำนวน 3 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาบริหารและพุทธวิธีการบริหารจัดการของโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาพูดคุย และการสนทนากลุ่ม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งหมด 25 รูป/คน นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 หลักการบริหารและพุทธวิธีการบริหารจัดการของโรงเรียนวิถิพุทธใน 5 ด้าน มาพัฒนาเป็นรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยขั้นตอนที่ 2 มาประกอบการวิเคราะห์ และจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย 6 กลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 รูป/คนโดยเน้นผู้มีประสบการณ์และมีบทบาทต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ซึ่งทำให้ทราบถึงหลักการบริหาร สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 3 โรงเรียนเพื่อให้ทราบถึงการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ทั้ง 3 โรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่รูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลนำเสนอผลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์สามารถสรุปเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1.1 ด้านวิชาการ ในประเด็น การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการกำกับดูแล พบว่า สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญอกงาม เช่น ด้านกายภาพ การเตรียมการทั้งบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง แผนงาน ทรัพยากร ที่มุ่งเน้นสร้างศรัทธาและฉันทะในการพัฒนา ส่งเสริมให้เกิดความเจริญอกงามหรือปัญญาคุณธรรม ในการพัฒนาผู้เรียน การดำเนินการพัฒนาทั้งผู้เรียนและบุคลากร ตามระบบไตรสิกขาอย่างต่อเนื่องกำหนดหลักสูตรเป็นเอกลักษณ์ เช่น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประสานความร่วมมือกับพระสงฆ์ในพื้นที่ในการสอนหลักธรรม เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับธรรมะจากพระการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา มีการประสานกับวัดพระสงฆ์ในพื้นที่ เพื่อให้ตอบสนองต่อท้องถิ่นและรักษาอัตลักษณ์ของ

ท้องถิ่นนั้น ๆ มีการวางแผนการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณในประเด็น การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการกำกับดูแล พบว่า ส่วนหนึ่งเป็นงบประมาณตามปกติจากหน่วยงานภาครัฐ โรงเรียนวิถิพุทธเป็นต้นแบบในการขยัน ประหยัด ใช้จ่ายงบประมาณ และประหยัดทรัพยากรที่มีใช้อย่างคุ้มค่า สมเหตุสมผล มีการวางแผนใช้จ่ายตามกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม วางแผน/กำหนดกรอบการใช้จ่าย บริหารอย่างโปร่งใส ประหยัด ออม ถนอมใช้เงิน และสิ่งของ โดยการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน สามารถตรวจสอบได้ทุกเมื่อ ดำเนินชีวิตของตนเอง ลด ละ เลิก อบายมุข ประหยัดออม ถนอมใช้เงิน ใช้เงินให้เป็นและคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 ด้านบุคคลในประเด็น การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการกำกับดูแล พบว่า คุณลักษณะบุคลากร การพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ บุคลากรโดยเฉพาะผู้บริหารและครู มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ให้ผู้เรียนพัฒนาได้อย่างดี ทั้งการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ และการเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริง ในลักษณะสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น การพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลากหลายวิธีการ การส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อให้บุคลากรมีคุณลักษณะที่ดีตามวิถิพุทธ เช่น ศรัทธาในพระพุทธศาสนา และพัฒนาตนให้ดำเนินชีวิตที่ดีงาม ละ เลิก อบายมุข การถือศีล 5 เป็นนิจ การเป็นแบบอย่างที่ดี พุทธกิจกรรมครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน เช่น รักษาศีล 5 ยิ้มง่าย ใจดี สบาย งาม

สรุปสภาพทั่วไปโรงเรียนวิถิพุทธฝึกอบรมผู้เรียนให้มีวิถีชีวิตแบบชาวพุทธทั้งในและนอกสถานที่ ฝึกอบรมผู้เรียน ให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ดีงาม ศีล สมาธิ ปัญญา ประยุกต์หลักพุทธธรรมให้ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถบูรณาการหลักธรรมให้เข้ากับรายวิชาอื่น ๆ คือ สอดแทรกวิถีแห่งความเป็นพุทธลงในทุกรายวิชาที่ทำการเรียนการสอน ผลจากการวิจัยตามหลักพุทธวิธีการบริหารจัดการสามารถช่วยให้การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธมีจุดเด่นในด้านวิชาการ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในพื้นที่ การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ตอบสนองต่อท้องถิ่น และรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน การบริหารงบประมาณ โดยการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน สามารถตรวจสอบได้ทุกเมื่อ ดำเนินชีวิตของตนเอง ลด ละ เลิก อบายมุข ประหยัด ออม ถนอมใช้เงิน ใช้เงินให้เป็นและคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด ด้านบุคคล การส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน การเป็นแบบอย่างที่ดี พุทธกิจกรรมครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน เช่น รักษาศีล 5 ยิ้มง่าย ใจดี สบาย งาม

2. ศึกษาหลักการบริหารและพุทธวิธีการบริหารจัดการของโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หลักการบริหารและพุทธวิธีการบริหารจัดการของโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่า โรงเรียนได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถิพุทธอย่างเหมาะสมและเพียงพอ เมื่อเดือนสิงหาคม 2560 โรงเรียนบ้านลาดวิถิ เป็นโรงเรียนสุจริตต้นแบบ และเป็นโรงเรียนจัดกิจกรรมบริษัทสร้างการดี นำนักเรียนและคุณครู ไปร่วมแข่งขันระดับภูมิภาค (ภาคกลาง) เพื่อคัดเลือกไประดับประเทศ โรงเรียนบ้านลาดวิถิ ได้รับคัดเลือกจากทั้งหมด 62 โรงเรียนที่แข่งขัน นักเรียนได้รับคำชมเชยที่มีความมุ่งมั่นพยายาม จนทำให้ประสบความสำเร็จในครั้งนี้ วางแผน/กำหนดกรอบการใช้จ่าย บริหารอย่างโปร่งใส ประหยัดออม ถนอมใช้เงิน และ สิ่งของแสวงหาความร่วมมือจาก ชุมชน จัดทำโครงการโรงเรียนวิถิพุทธเข้าสู่แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี แผนปฏิบัติการประจำปี โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 การจัดการศึกษาตามแนววิถิพุทธ เป็นความคาดหวังหลักของการพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

2.2 โรงเรียนวิถิพุทธ เป็นโรงเรียนรูปแบบใหม่ ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง

2.3 สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นแนวทางปฏิบัติโดยแท้ที่ยึดหลักไตรสิกขา เป็นองค์รวม เป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประสานประโยชน์ให้สังคม

3. นำเสนอรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพที่ 1 แผนผังรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อภิปรายผล

1. ด้านวิชาการ (A = Academic) อธิบายได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา สอดแทรกและเพิ่มเติมหลักพุทธธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องบูรณาการพุทธธรรมสู่การจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อนำสู่การเรียนรู้เข้าใจความจริงจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ที่เน้นหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้กิจกรรมการเรียนการสอนมีการประสานความร่วมมือกับวัด/คณะสงฆ์ ในการจัดการเรียนรู้หลักสูตร โรงเรียนน่านวัดกรรมแนวพุทธมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและส่งเสริมมีการสัมมนาเสนอแผนการสอนพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกินอยู่ ดู ฟัง เป็น” เป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยจัดผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย การกระตุ้นทุกคนให้ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีการยกย่องผู้ทำดีการปลูกฝังศรัทธาค่านิยมปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่น 1) ด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ โกมลิตธิพงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่ายด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายๆ ให้ร่วมกันรับผิดชอบงานทั้งหมดในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย การบริหารกิจการด้านการศึกษา เป็นงานบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการคณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการเป็นฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหาร ฝ่ายทะเบียนและวัดผล 2) ด้านการจัดองค์การ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ (กนกวรรณ โกมลิตธิพงศ์, 2550) สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ โกมลิตธิพงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการมีการกำหนดนโยบายจากเจ้าอาวาส ผู้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่ายด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ให้ร่วมกันรับผิดชอบงานทั้งหมดในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานในโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย เป็นงานการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ คณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการเป็นฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหาร และฝ่ายทะเบียนวัดผล 3) ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ (กนกวรรณ โกมลิตธิพงศ์, 2550) ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสหัส จิตสาลโร ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิจัยการบริหารองค์กรคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลใน

องค์กรคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและถอดถอนเป็นอำนาจหน้าที่ของบริหารชั้นต้นหรือผู้บริหารที่สูงกว่า ยิ่งขาดการบริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง แต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในแต่ละวัดยังไม่เด่นชัด รวมทั้งการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับภาค จนถึงระดับวัด การปกครองมีการรวมศูนย์ และเป็นไปในการส่งการจากบนลงล่าง การศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์โดยรวมขาดระบบบริหารจัดการที่ดีและไม่เป็นระบบ การเผยแผ่ยังเป็นรูปแบบเดิม และขาดการปรับให้สอดคล้องกับยุคสมัย 4) ด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ (พระมหาสหัส จิตสาโร, 2551) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย ไมตรี ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” ผลการวิจัยพบว่า เป็นการศึกษาที่เน้นการสอบวัดผลความรู้ หรือที่เรียกว่าสอบบาลีสนามหลวงเป็นหลัก โดนมีแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการสอบพร้อมกันทั่วประเทศ ส่วนการเรียนการสอนนั้นจะอยู่ที่ผู้เรียนหรือแต่ละสำนักจะดำเนินการโดยมีเจ้าสำนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งการเรียนการสอน การจัดการเรื่องสถานที่อุปกรณ์การเรียนการสอน ครูผู้สอนตลอดถึงงบประมาณในการดำเนินการ 5) ด้านการกำกับดูแล บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อพุทธวิถีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (สมชาย ไมตรี, 2539)

2. ด้านงบประมาณ (B = Benefit) อธิบายได้ว่า การกำหนดแผนงาน/โครงการของโรงเรียน การรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนและการอนุมัติการสั่งซื้อ/สั่งจ้างในโรงเรียนนำหลักทฤษฎีภูมิธรรมกัตถประโยชน์ มาบูรณาการบริหารการเงินให้เกิดประโยชน์และประหยัดที่สุด ในการจัดตั้งงบประมาณ มีการกำหนดพุทธธรรมคุณธรรมไว้ในแผนกลยุทธ์โรงเรียนการบริหารงบประมาณ มีการจัดสรรเบิกจ่ายงบประมาณและรายงานผลตามปกติ การระดมทรัพยากรและบริหารพัสดุสินทรัพย์ มีการใช้ทรัพยากร การจัดสรรงบประมาณกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกับชุมชน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎณา คิตติ ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ" ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วยหนึ่งเป้าหมายของการประเมิน สองสิ่งที่มุ่งประเมิน สามวิธีการประเมิน สี่วิธีการตัดสิน มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สิ่งที่มุ่งประเมินได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครู วิธีประเมินโดยเพื่อนครู ส่วนวิธีการตัดสินใจใช้การเปรียบเทียบข้อมูลจากการประเมินกับเกณฑ์สัมภาษณ์ที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3) จากการประเมินประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า ครูมีพัฒนาการของการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1 โดยภาพรวมครูมีทัศนคติที่ดี ส่วนการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยอมรับว่า การประเมินผลที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ทั้งทางด้านการปฏิบัติและด้านงบประมาณ ผลการประเมินมีความถูกต้อง

(กฤษณา คิตติ, 2547) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเมธีธรรมาลังการ (พระเมธีธรรมาลังการ (ประยุทธ์ ฐิริทโต) และคณะ ได้วิจัยเรื่อง "การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1" ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารคือ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา อยู่ในระดับมากทุกด้าน (พระเมธีธรรมาลังการ (ประยุทธ์ ฐิริทโต) และคณะ, 2553)

3. ด้านบุคลากร (M = Master) อธิบายได้ว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียน มีคุณลักษณะที่เป็นต้นแบบให้กับสังคม เช่น ผู้บริหารนำหลักสัปปุริสธรรมมาใช้ในการบริหารผู้สอนเป็นตัวอย่างที่ดีในลักษณะ “สอนให้รู้ทำให้ดูอยู่ให้เห็น” อย่างสม่ำเสมอเรียนรู้สู่การปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียนมีเมตตาธรรมความอ่อนโยนอดทนอดกลั้นและสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้เรียนอยู่เสมอ โดยจัดผ่านกิจกรรมที่หลากหลายเช่นการยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงามกระตุ้นทุกคนให้ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้ทำดีการปลูกฝังศรัทธาค่านิยมปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่นผู้เรียนรู้จักคิดมีการฝึกปฏิบัติเสมอ ๆ ทั้งด้านความประพฤติ ศีล สมาธิ และปัญญาเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนบุคลากรทุกคนพัฒนาตามหลักไตรสิกขามีคุณลักษณะเป็นผู้มีความรู้พุทธธรรมเป็นอย่างดีปฏิบัติดีปฏิบัติชอบสามารถจัดการเรียนรู้ตามวิถีพุทธและเป็นกัลยาณมิตรมีลักษณะของการเป็นผู้ที่ “สอนให้รู้ทำให้ดูอยู่ให้เห็น” พร้อมจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาได้เป็นอย่างดี ละเลิกจากอบายมุขถือศีลห้าเป็นนิมิต มีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาตนเองและดำเนินชีวิตที่ดีงามเป็นผู้นำและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำมาดีสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และคณะ ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ : ศึกษากรณี โรงเรียนวิถีพุทธ 10 เขตพื้นที่ศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาในระดับดีมาก และอาจารย์และผู้บริหารมีการจัดการศึกษาในระดับมากแก่ผู้เรียนทั้งในการเตรียมปัจจัยภายนอก ความเป็นกัลยาณมิตร หลักสูตรการบริหารการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ในและนอกชั้นเรียน การวัดและประเมินผล และผู้เรียนตามวิถีพุทธ ซึ่งเป็นปัจจัยตามด้านรูปแบบ โดยภาคกลางมีการจัดการศึกษาตามวิถีพุทธในระดับดีมากกว่าพื้นที่อื่น การจัดการศึกษาตามวิถีพุทธมีรูปแบบที่เป็นไปในแนวเดียวกัน มาตรฐานเดียวกันและเสมอภาคกัน จะต้องจัดการโดยทุกฝ่ายทั้งชุมชน และการจัดสรรทรัพยากรให้ทั่วถึงเกิดประโยชน์แก่ทั้งโรงเรียน และผู้เรียนต้องได้รับความร่วมมือในการเข้าร่วมการจัดสรรและการกำหนดแนวทางการบริหาร มาตรฐานศึกษาและการจัดการเรียนรู้โดยผู้บริหาร การศึกษาทุกระดับ เพื่อให้เกิดโรงเรียนวิถีพุทธตามความต้องการของสังคม (สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และคณะ, 2547)

4. ด้านการบริหารทั่วไป (I = Interaction) อธิบายได้ว่า การบริหารทั่วไปในการจัดโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักกัลยาณมิตร โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งคนและสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นและนำมาปฏิบัติ

เพื่อเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี เช่น ลักษณะทางกายภาพบรรยากาศสงบใกล้ชีวิต ธรรมชาติร่มรื่นใกล้ชิดกับชุมชนสะอาดมีระเบียบ และเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการวิชาชีพ และคุณธรรม การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธตามองค์ประกอบด้านกายภาพ ด้านกิจกรรม พื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอนด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ปัจจัยรักอันเกิดจากความ ศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำที่จะเรียนรู้มีความรอบคอบใช้เหตุผลสอดคล้องกับงานวิจัยของ สีน งามประโคนและคณะ ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล" ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการพัฒนาตนเอง ของครูอาจารย์ คือ มีความกตัญญูทศเวทีสำนึกในบุญคุณของผู้อื่นหรือสิ่งอื่น รู้จักเลือก แบบอย่างที่ดีนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตโดยสุจริตและ รู้จักรับฟังเหตุผลจากผู้อื่นและพร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองในระดับปานกลาง 2) ด้านสังคม คือ ไม่ล่วงละเมิดสิ่งที่รักของหวงแหนของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งของและข่มเหงจิตใจบหลู่เกียรติและ วงศ์ตระกูล แสดงไมตรีและความหวังต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เคารพสิทธิซึ่งกันและ กัน 3) ด้านคุณลักษณะ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม คือ เมื่อเห็นผู้อื่นทำดีประสบความสำเร็จ ก็พลอยยินดีมีใจเป็นกลาง เข้าใจด้วยเหตุผล 4) ด้านการบำเพ็ญตนสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่น คือ การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ และวางตนเสมอต้นเสมอปลาย แนะนำสิ่งที่เป็น ประโยชน์และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี 5) ด้านสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอบอุ่นใจเมื่ออยู่กับครอบครัว และสภาพแวดล้อม ทางสังคมเป็นสื่อกลางส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (สิน งามประโคน และคณะ, 2546)

องค์ความรู้ใหม่

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ “ABMI Model” ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย สำหรับการกำหนดรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) A = Academic = ด้านวิชาการ หลักสูตรสอดแทรกพุทธธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา การสัมมนาเสนอแผนการสอน สามารถนำความรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) B = Benefit = ด้านงบประมาณ วางแผน/กำหนดกรอบการใช้ จ่ายบริหารอย่างโปร่งใสประหยัด ออม ถนอมใช้เงินและสิ่งของแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน 3) M = Master = ด้านบุคลากร มีคุณลักษณะและเป็นต้นแบบที่ดี ตามวิถีพุทธ ผู้บริหาร ครู นักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนและสังคมบุคลากรในโรงเรียนเป็น กัลยาณมิตรแก่กันและกันพัฒนามุคัลการ ตามหลักไตรสิกขา 4) I = Interaction = ด้านการ บริหารทั่วไป สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ลักษณะโรงเรียนวิถีพุทธ ประเมินผลและเผยแพร่ผล การดำเนินงาน แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน (บ้าน วัด โรงเรียน) หากนำพุทธวิธีการบริหาร จัดการนี้ไปใช้กับโรงเรียนวิถีพุทธ สามารถบริหารงานจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล สามารถตอบโจทยให้ผู้เรียนมีวิถีชีวิตแบบชาวพุทธตามหลักไตรสิกขา คือ ให้เกิด ความประพฤติดีตังาม ศีล สมาธิ ปัญญา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่สร้างขึ้น ในครั้งนี้เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา หลักการบริหารและพุทธวิธีการบริหารจัดการของโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการ อำนวยความสะดวก และด้านการกำกับดูแล การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์และการสนทนา กลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานด้านการศึกษาสังเคราะห์ของคณะ สงฆ์ 5 รูป/คน 2) พระสงฆ์ที่เข้าปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนวิถีพุทธ 3 รูป 3) ผู้บริหาร/หัวหน้า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ 3 คน 4) ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ โรงเรียนวิถีพุทธ 5 คน 5) ครูประจำการโรงเรียนวิถีพุทธ 5 คน และ 6) ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวิถีพุทธ 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 รูป/คน ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดรูปแบบพุทธ วิธีการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีชื่อว่า “ABMI Model”

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของผู้เรียนด้านการพัฒนาตนเอง ที่เด่นชัด คือปล่อยใจตามกระแสบริโภคนิยม ขาดการควบคุมกาย และจิตใจ การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หลงคำโฆษณาชวนเชื่อสิ่งบริโภคและอุปโภคต่าง ๆ ในทางผิด เช่น การโฆษณาทางโทรศัพท์ หลักสูตรควรสอดแทรกพุทธธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนตาม หลักไตรสิกขา ผู้บริหารควรจัดการสัมมนาเสนอแผนการสอน สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน

2. ปัญหาและอุปสรรคของผู้เรียนด้านการเรียนการสอนที่เด่นชัด คือ การอบรมสั่ง สอนและปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน ครูอาจารย์ มีภาระหน้าที่ในการสอนและงาน อื่น ๆ มากจึงไม่มีเวลาเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน การบริหารจัดการโรงเรียน วิถีพุทธควรประสานความร่วมมือกับทางคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ บ้าน ชุมชน ในการ พัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกันอย่างบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ โกมลิตพิพงศ์. (2550). การบริหารกิจการคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย. ใน *ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- กฤษณา คิตดี. (2547). การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดผลและประเมินผล. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พระครูวินัยธรวัลลพ โกวิโล และคณะ. (2555). *รายงานผลการประเมินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน.* นนทบุรี: หจก. เซนปรินต์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินอยู่เป็น.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.
- พระมหาสหัส สุตสาโร. (2551). การบริหารองค์การคณะสงฆ์. ใน *รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระเมธีธรรมาลังการ (ประยุทธ์ ภูริทัตโต) และคณะ. (2553). การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2547). *โรงเรียนวิถีพุทธ.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชาย ไมตรี. (2539). การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. ใน *รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.
- สิน งามประโคนและคณะ. (2546). การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน *รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และคณะ. (2547). การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ : ศึกษากรณีโรงเรียนวิถีพุทธ 10 เขตพื้นที่ศึกษา. ใน *รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

แนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบัน*

GUIDELINES IN PROPOSING THE KAMMA HARMONIZED WITH CURRENT THAI SOCIETY

สุรวัดน์ หิรัณย์สิริกุล

Surawat Hirunsirikul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: surawat.hirun@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบัน” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์คำสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบัน และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบัน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร คำสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทรวบรวมจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ส่วนแนวคิดเรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบันรวบรวมจากหนังสือเรื่องกรรมจำนวน 100 เล่ม ผลการศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่มีหลักสำคัญ 2 ประการคือ การเรียนรู้เรื่องกรรมและการพิจารณาเรื่องกรรม โดยการเรียนรู้เรื่องกรรมเป็นการอธิบายให้เห็นกรรมและผลกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันซึ่งเหมาะกับผู้ที่ยังไม่เชื่อมั่นเรื่องกรรม และการอธิบายเรื่องกรรมแบบข้ามภพข้ามชาติ อธิบายหลักของการให้ผลกรรมที่เหมือนกันในทุกภพภูมิซึ่งเหมาะกับผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา หลังจากเรียนรู้เรื่องกรรมแล้วผู้ศึกษาเรื่องกรรมต้องพิจารณาเรื่องกรรมโดยนำประสบการณ์ของตนเองมาพิจารณาว่า สอดคล้องกับเรื่องกรรมที่เรียนรู้มามากน้อยเพียงใด โดยเครื่องมือที่ใช้ในการพิจารณาคือ การสังเกต การตั้งคำถาม และการคิดหาคำตอบตามหลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งจะทำให้เกิดการตระหนักรู้เรื่องกรรมก่อนที่จะพัฒนาเป็นความเชื่อมั่นในเรื่องกรรมต่อไป

คำสำคัญ: แนวทาง, การนำเสนอเรื่องกรรม, สังคมไทยปัจจุบัน

Abstract

The research paper ‘Guideline in Proposing the Kamma Harmonized with Current Thai Society’ have three objectives: 1) to study and analyze the teachings on Kamma in Theravada Buddhist scriptures; 2) to study and analyze the concept

* Received 24 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

on Kamma appearing in the present Thai society; and 3) to present the guidelines for presenting Kamma conforming to the present Thai society. This research is documentary research which had the data collection employed from the teachings on Kamma in Theravada Buddhism that was compiled from the Thai Tipiṭaka. While the concepts on Kamma appearing in the present Thai society were collected from 100 books on Kamma. For the results of the study, the researcher has presented two important principles as the guidelines for presenting ‘Kamma’ as follows: 1) a study of Kamma and considering Kamma referring to the explanation of Kamma and its results that occur in daily life, which is suitable for those who still do not believe in the law of Kamma; and 2) the explanation of Kamma in terms of reincarnation by explaining the result of Kamma that is the same in all worlds, which is suitable for those who have faith in Buddhism. After learning about Kamma, the learner must consider Kamma by using one own’s experiences to consider whether it is in accordance with what one has studied. The tools used for considering Kamma are observation, questioning, and finding answers based on the analytical reflection (Yonisomanasikāra), which will allow one to be aware of Kamma before developing into the belief in Kamma.

Keywords: Guidelines, Kamma Presentation, Current Thai Society

บทนำ

กรรมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย จักทำกรรมใดไว้จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตามย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น” (อง.เอกาทสก. 24/216/353) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) กรรมคือการกระทำด้วยเจตนา กรรมที่ทำแล้วไม่สูญหายไปไหนจะติดตามให้ผลทั้งในชาตินี้และชาติหน้าโดยผลกรรมจะสั่งสมไว้ในจิตของคนเรา เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมผลกรรมเหล่านั้นก็จะให้ผลเป็นความสุขหรือความทุกข์ตามกรรมที่ทำไว้ในอดีต (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2556) คำสอนเรื่องกรรมมีความสำคัญกับทุกคน เนื่องจากเป็นกฎธรรมชาติที่ว่าด้วยการกระทำและผลของการกระทำ กรรมมีผลต่อการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและจริยธรรมที่ทำให้เกิดคุณค่าต่าง ๆ เช่น ทำให้หนักแน่นในเหตุผล ไม่เชื่อมงาย มีความคิดเห็นว่ามีผลสำเร็จที่ต้องการเกิดจากการลงมือทำ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) ความคิดและความเชื่อเรื่องกรรมทำให้คนเรามั่นใจในการกระทำของตนเองว่า การทำดีทุกครั้งเป็นการสร้างเหตุดี ย่อมได้รับผลดี

(พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ วันจันทร์), 2559) สำหรับประโยชน์จากการใช้คำสอนเรื่องกรรมในชีวิตคนเราคือ 1) ทำดีต่อตนเองและผู้อื่น 2) มีความมั่นคงด้านจิตใจ 3) ไม่ยึดถือเรื่องชนชั้นวรรณะ โดยตัดสิ้นคนจากความดีความชั่วที่ทำ 4) ทำให้เกิดการพัฒนาดตนเอง และ 5) พึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง (วัชรระ งามจิตรเจริญ, 2556)

คำสอนเรื่องกรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ดังปรากฏในวรรณคดีไทยเรื่อง เถกมุกดาหรือไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของพระมหาธรรมราชาลิไทยที่ใช้ปลูกฝังประชาชนชนให้เป็นผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ในสมัยอยุธยา ผลจากการค้าขายกับชาวต่างชาติทำให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัว คนในสังคมแย่งชิงผลประโยชน์ในทางวัตถุจนทำให้ความเชื่อเรื่องกรรมเริ่มเปลี่ยนไปจากคำว่า “ดี” ตามหลัก “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” เป็นผลดีทางด้านจิตใจและทางด้านวัตถุ ในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ ในช่วงแรกยังคงนำไตรภูมิพระร่วงมาสอนให้ประชาชนอยู่ในหลักศีลธรรมมีความละอายชั่วกลัวบาป ภายหลังการเปิดรับวิทยาการตะวันตกทั้งด้านแนวคิดและการดำเนินชีวิต คนในสังคมไทยบางส่วนเริ่มสังเกตเห็นว่า คำสอนเรื่องกรรมขัดแย้งกับสิ่งที่พบเห็นโดยทั่วไป ทำให้ไม่เชื่อเรื่องกรรม ไม่ละชั่วไม่กลัวบาป (สุภาพรรณ ฌ บางช้าง, 2536) แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้เหตุผลทำให้คนในสังคมไทยยอมรับเฉพาะสิ่งรับรู้โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5 (ตา หู จมูก ลิ้น การสัมผัสทางกาย) ดังนั้นการให้ผลของกรรมที่ไม่สามารถรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 จึงเป็นเรื่องที่ยังมีประเด็นสงสัยในความมีอยู่จริงของกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ผลกรรมแบบข้ามภพข้ามชาติ และการให้ผลกรรมในนรก สวรรค์ ดังที่ปรากฏในพระสูตรต่าง ๆ เช่น เรวดีเปตวัตถุ (ขุ.เปต. 26/714-727/284-286) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ที่แสดงการให้ผลกรรมในนรก สวรรค์ ภายหลังจากตายจากโลกนี้ไปแล้ว หรือ จุกัมมวิภังคสูตร (ม.อ. 14/289-297/349-357) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ที่มีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องอายุ สุขภาพ ผิวพรรณ ฯลฯ เป็นผลจากกรรมเก่าที่ทำไว้ในอดีตชาติ นอกจากนี้คนในสังคมบางส่วนยังพยายามที่จะทำให้พระพุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์เพื่อให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ ซึ่งส่งผลให้พุทธธรรมเน้นแต่เรื่องโลกนี้ ประโยชน์ของศีลธรรมเป็นเพียงประโยชน์ทางโลกคือ การมีทรัพย์สินเงินทอง เกียรติยศชื่อเสียง การเป็นที่รักใคร่ของมิตรสหาย ความเชื่อในโลกหน้าถือว่าเป็นเรื่องมลาย พระนิพพานหรือโลกุตระธรรมเป็นเรื่องที่ไกลเกินกว่าที่คนทั่วไปจะให้ความสนใจ (พระไพศาล วิสาโล, 2559) สถานการณ์ความรู้ความเข้าใจและความเชื่อเรื่องกรรมของคนในสังคมไทย พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่า “ความเชื่อเรื่องกรรมที่ไม่ถูกคือ เรามองกรรมไปที่สิ่งของที่เงินทองของนอกกายซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง แต่ไม่ได้มองที่ผลของมันคือ ความดี ความชั่วอันมีอยู่แล้วในกรรมนั้น ซึ่งจิตใจเราสัมผัสได้ทุกครั้งที่เราทำกรรม” (พุทธทาสภิกขุ, 2539) ส่วนพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในเรื่องเดียวกันโดยสรุปว่า คนในสังคมเข้าใจคลาดเคลื่อนและสับสนในเรื่องกรรมซึ่งเกิดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีต คนทั่วไปมองความหมายของกรรมเป็นผลร้ายจากการทำชั่วใน

อดีตชาติ ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจเรื่องกรรมกันใหม่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551) ในทางวิชาการ การศึกษาวิจัยประเด็นความรู้ความเข้าใจและความเชื่อเรื่องกรรมของคนในสังคมไทยปัจจุบันพบว่า ชาวพุทธในสังคมไทยมีเพียงบางส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรรมในประเด็นหลักตรงตามคำสอนของพระพุทธศาสนาแต่ยังเข้าใจแตกต่างกันในประเด็นย่อย ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรรมไม่ชัดเจน ไม่ตรงตามคำสอนในพระพุทธศาสนา (พระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริญาโณ) และคณะ, 2556)

คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรรมและไม่มีความเชื่อมั่นในเรื่องกรรมอย่างเต็มที่ ส่วนหนึ่งเกิดจากแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ทำให้ไม่ยอมรับเรื่องกรรมเป็นวิธีการดำเนินชีวิตดังเช่นในอดีต ซึ่งสาเหตุที่คนในสังคมไม่ยอมรับเรื่องกรรมส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่รู้ความเข้าใจและความเชื่อเรื่องกรรมในสังคมปัจจุบันมีความหลากหลายและมีการนำเสนอเรื่องกรรมได้อย่างเสรี โดยที่ความเชื่อเรื่องกรรมบางส่วนไม่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เช่น การสแกนกรรม การตรวจสอบกรรมที่เคยทำกรรมในอดีตชาติ และการแก้กรรมเพื่อไม่ต้องรับกรรมนั้น ๆ ซึ่งความเชื่อเช่นนี้ทำให้ผู้ที่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ไม่ยอมรับความเชื่อดังกล่าวและส่งผลกระทบต่อการใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัย เพื่อนำเสนอแนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบัน โดยนำเสนอหลักการ แนวทาง วิธีการที่จะทำคนในสังคมตระหนักถึงกรรมอยู่ของกรรมโดยพิจารณาจากกรรมที่ตนเองได้กระทำในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรับรู้ถึงผลของกรรมที่เกิดจากการกระทำนั้น หากคนในสังคมตระหนักเรื่องกรรมย่อมนำไปสู่การปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมมีความละอายชั่วเกรงกลัวบาปทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข การเข้าถึงคำสอนเรื่องกรรมนี้สามารถพัฒนาเป็นศรัทธาที่มั่นคงในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไป และหากผู้มีศรัทธามั่นคงได้ปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา ย่อมก่อให้เกิดความสุขในชีวิตและมีโอกาสเข้าถึงจุดหมายสูงสุดคือการพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิงได้เช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คำสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบัน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาวิเคราะห์ 2 ประเด็นคือ

1.1 คำสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลปฐมภูมิคือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 ข้อมูลทุติยภูมิคือ อรรถกถา

1.2 แนวคิดเรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องกรรมที่นำเสนอในรูปแบบหนังสือเรื่องกรรม โดยศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรื่องกรรมจำนวน 100 เล่มที่รวบรวมจากร้านจำหน่ายหนังสือ ห้องสมุด และหนังสือที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ (Website) รวมทั้งสื่อออนไลน์ (online) ต่าง ๆ สำหรับจำนวนหนังสือเรื่องกรรมที่ใช้ในการศึกษา กำหนดขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมหนังสือเรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทย ซึ่งเป็นจำนวนที่อ้างอิงจากจำนวนหนังสือที่มีการจำหน่ายหรือนำออกเผยแพร่ในขณะที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้แบบบันทึกข้อมูลตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษา รวมทั้งใช้ในการคัดกรองข้อมูลก่อนนำไปใช้ในการศึกษาต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อจับประเด็นในเรื่องที่ทำการศึกษา จากนั้นจึงสังเคราะห์เป็นผลการศึกษาคือ คำสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร แนวคิดเรื่องกรรมที่นำเสนอสู่สังคมไทยปัจจุบันเป็นอย่างไร และจุดแข็งจุดอ่อนของแนวคิดเรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบันเป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์นี้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการนำเสนอแนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบันต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์คำสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

พระพุทธเจ้าทรงแสดงลักษณะของกรรมไว้ในนิพเพธิกสูตร (อง.ฉก. 22/63/577-578) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งสรุปได้ว่า กรรมคือเจตนาที่จะกระทำทางกาย วาจา ใจ เมื่อคิดแล้วทำจึงเป็นกรรม โดยที่กรรมนั้นเกิดจากผัสสะ กล่าวคือผัสสะทำให้เกิดเวทนา เวทนาทำให้เกิดตัณหา และตัณหาทำให้เกิดกรรมคือ เจตนาที่กระทำเพื่อตอบสนองต่อตัณหา นั้น กรรมที่ทำแล้วย่อมให้ผลโดยนำไปเกิดในภพภูมิต่าง ๆ คืออบายภูมิที่ให้ผลเป็นทุกข์ เทวโลกที่ให้ผลเป็นสุข หรือมนุษย์โลกที่ให้ผลเป็นสุขและทุกข์ กรรมที่ทำแล้วจะให้ผลใน 3 กาล คือ ชาตินี้ ชาติหน้า หรือชาติในถัดไป วิธีการดับกรรมคือการปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 เพื่อดับกิเลสเข้าสู่พระนิพพาน เมื่อไม่มีกิเลส ไม่มีตัณหาจึงไม่ต้องทำกรรมที่ทำให้เวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป จะเห็นได้ว่า กรรมมีองค์ประกอบสองส่วนคือ เจตนาและการกระทำ เมื่อได้กระทำการใด ๆ ทางกาย วาจา ใจตามที่มีเจตนาหรือคิดไว้แล้วเรียกว่ากรรม หากคิดหรือมีเจตนาแต่ไม่กระทำการใด ๆ ทางกาย วาจา ใจ ย่อมไม่เรียกว่า กรรม

กรรมที่ทำย่อมมีมูลเหตุที่ทำให้เกิดกรรมซึ่งในคำสอนเรื่องกรรมนี้ อกุศลมูลและกุศลมูล เป็นมูลเหตุให้เกิดกรรม ซึ่งกรรมที่เกิดจากอกุศลมูลเรียกว่าอกุศลกรรม เป็นกรรมชั่ว มีโทษ ให้ผลเป็นทุกข์ ส่วนกรรมที่เกิดจากกุศลมูลเรียกว่ากุศลกรรม เป็นกรรมดี ไม่มีโทษ ให้ผลเป็นสุข (อง.ติก. 20/34/186-187) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) กรรมต่าง ๆ ที่มื่อนั้นแบ่งได้ 3 ประเภทที่สำคัญคือ 1) กรรม 2 คือกรรมชั่วและกรรมดี (อง.ติก. 20/112/353-354) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นการแบ่งตามคุณภาพกรรม 2) กรรม 3 คือ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม (อง.ติก. 20/6/144-145) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นการแบ่งตามช่องทางการทำกรรม และ 3) กรรม 12 แบ่งเป็น 3 หมวด คือ 3.1) กรรมที่จำแนกตามเวลาให้ผลของกรรม 3.2) กรรมที่จำแนกตามความหนักเบาของผลกรรม และ 3.3) กรรมที่จำแนกตามหน้าที่ในการให้ผลของกรรม (พระพุทฺธโชสเถระ, 2556) การดำเนินไปของกรรมนั้นมีลักษณะสืบต่อเป็นวงจรเรียกว่า วงจรกรรมหรือไตรวัฏ เริ่มจากกิเลสที่ทำให้เกิดความปรารถนาหรือความต้องการสิ่งต่าง ๆ เมื่อเกิดกิเลสแล้วจึงทำกรรมคือ มีเจตนาและลงมือกระทำเพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนา เมื่อทำกรรมแล้วย่อมได้รับผลกรรมเป็นวิบากซึ่งเป็นปัจจัยให้เกิดกิเลสและทำกรรมต่อไป จะเห็นได้ว่า กรรมนั้นเกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย หากไม่ต้องการให้เกิดกรรมและรับผลกรรมอีกจึงต้องดับที่เหตุปัจจัยคือ กิเลสหรือความต้องการสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้ทำกรรม ซึ่งการดับกิเลสคือการดับกรรมดังที่กล่าวแล้วนั่นเอง

กรรมเมื่อทำแล้วย่อมให้ผลกรรมที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยสิ่งใด ๆ การให้ผลกรรมในชาตินี้ ชาติหน้า หรือชาติถัดไปนั้นขึ้นกับความพร้อมของเหตุปัจจัยในการให้ผลของกรรม นอกจากนี้กรรมบางอย่างยังมีปัจจัยเกื้อหนุนหรือขัดขวางการให้ผลของกรรม กรรมใดบางอย่างให้ผลเมื่อมีสมบัติ 4 แต่จะไม่ให้ผลเมื่อมีวิบัติ 4 กรรมชั่วบางอย่างไม่ให้ผลเมื่อมีสมบัติ 4 แต่จะให้ผลเมื่อมีวิบัติ 4 (อภิ.วิ. 35/810/523-524) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เนื่องจากกรรมให้ผลตามเหตุปัจจัยทำให้มีการให้ผลหลายอย่างในเวลาเดียวกัน เมื่อกรรมใดให้ผลเสร็จสิ้นกรรมอื่นที่พร้อมในการให้ผลจึงให้ผลต่อไป จากหลักการของการให้ผลกรรมจะเห็นได้ว่า การให้ผลกรรมมีความซับซ้อน เนื่องจากเป็นการให้ผลกรรมตามเหตุปัจจัยจึงทำให้ไม่สามารถรู้ได้ว่า กรรมที่ทำแล้วจะให้ผลเมื่อใด ผลกรรมที่ได้รับเป็นผลของกรรมใด และเป็นผลของกรรมที่ทำไว้ในเมื่อใด

แม้ว่าการให้ผลกรรมจะมีความซับซ้อน แต่ในคำสอนเรื่องกรรมได้อธิบายการให้ผลของกรรมในลักษณะต่าง ๆ โดยสรุปได้ว่า มนุษย์เป็นผลของกรรมเก่าที่ทำไว้ในอดีตชาติส่งผลให้มาเกิดโดยมีองค์ประกอบที่เรียกว่าขันธ 5 (ส.สพ. 18/146/179) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) นอกจากนี้กรรมเก่ายังให้ผลต่อสภาพร่างกาย ชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งทำให้คนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผลของกรรมเก่าที่มีต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่นั้นเปลี่ยนแปลงได้ด้วยผลของกรรมที่ทำในปัจจุบัน (ขุ.สุ. 25/600-662/644-654) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งการให้ผลของกรรมนั้นคือสุขทุกข์ทางใจซึ่งให้ผลในชาตินี้ หากให้ผลในชาติ

หน้าจะเป็นการนำไปเกิดในภพภูมิใหม่ เพื่อรับผลคือสุขทุกข์ทางใจ นอกจากสุขทุกข์แล้วกรรมที่ยังให้ผลสืบเนื่องจากการทำกรรมคือ 1) การสั่งสมความดีความชั่วในจิตใจที่มีผลให้ทำกรรมนั้นมากขึ้นเรื่อย ๆ (อง.จตุกก. 21/233/346-348) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และ 2) คุณหรือโทษจากการทำกรรม ซึ่งเกิดจากการที่คนรอบข้างตอบโต้การทำกรรมของเรา ด้วยการให้คุณหรือให้โทษกับตัวเราซึ่งเป็นผู้ทำกรรม (ม.อ. 14/246-248/291-293) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การให้ผลของกรรมไม่ได้สิ้นสุดในชาตินี้ แต่ยังติดตามให้ผลต่อไปในชาติหน้าคือ หลังจากตายจากโลกนี้ไปแล้วผู้ทำกรรมดีคือ กุศลกรรมบถ 10 จะได้ไปเกิดในสวรรค์รับผลกรรมที่เป็นสุข (ม.อ. 14/260/308) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ส่วนผู้ทำกรรมชั่วคือ อกุศลกรรมบถ 10 จะไปเกิดในนรกรับผลกรรมที่เป็นทุกข์ (ม.อ. 14/246-248/293) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หรือเกิดเป็นมนุษย์ที่รับผลกรรมทั้งสุขและทุกข์ เมื่อสิ้นสุดการให้ผลในนรกหรือสวรรค์แล้ว ผู้ทำกรรมก็จะไปเกิดในภพภูมิอื่นตามการให้ผลของกรรมที่เหลืออยู่ ทำให้เวียนว่ายตายเกิด ในภพภูมิทั้ง 3 คือ อบายภูมิ เทวโลก มนุษย์โลกต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด

คนเราเกิดมาเพราะเหตุแห่งกรรมที่ทำไว้ เมื่อเกิดแล้วย่อมทำกรรมตามอำนาจกิเลสที่อยู่ในจิตใจ ทำกรรมแล้วย่อมรับผลของกรรมโดยที่กรรมดีให้ผลเป็นสุขกรรมชั่วให้ผลเป็นทุกข์ วงจรกรรมนี้วนเวียนไปไม่รู้จบ ผู้ที่เกิดมาด้วยผลของกรรมดีหรือกรรมชั่วก็สามารถทำกรรมดีเพื่อผลที่เป็นสุขในปัจจุบันและอนาคตได้ทุกคนซึ่งการปฏิบัติต่อกรรมนั้นมี 2 ระดับคือ 1) ทำกรรมดีละเว้นกรรมชั่ว (ม.อ. 14/110-113/137-142) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นการปฏิบัติที่ยังมีผลให้เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ และ 2) การดับกรรม เป็นการปฏิบัติเพื่อการสิ้นสุดแห่งทุกข์เข้าสู่พระนิพพาน (ส.สพ. 18/146/179) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป จะเห็นได้ว่า คำสอนเรื่องการปฏิบัติต่อกรรมไม่ได้มุ่งหวังให้ทุกคนปฏิบัติเพื่อเข้าสู่พระนิพพานทั้งหมด หากผู้ที่ยังไม่สามารถปฏิบัติได้ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ปฏิบัติเพื่อความทุกข์ของชีวิตในวันนี้และวันข้างหน้า โดยมีกรรมที่ติดตามให้ผลตามหลัก ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ต่อไป

2. ผลการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบัน

แนวคิดเรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยแบ่งได้ 3 แนวคิด สรุปได้ดังนี้

2.1 แนวคิดเรื่องกรรมที่อ้างอิงตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา ผู้เขียนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่กล่าวถึงเรื่องกรรมตรงตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาททั้งในเรื่องความหมายและประเภทของกรรม การเกิดขึ้นของกรรม การให้ผลของกรรม และการปฏิบัติต่อกรรม ผู้เขียนหลายท่านได้อธิบายเพิ่มเติมในมุมมองของผู้เขียนเอง เช่น การให้ผลกรรมเป็นไปตามเหตุปัจจัย ซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยการแก้กรรม กรรมให้ผลภายนอกคือ ลาภ ยศ สรรเสริญ และการให้ผลภายในคือ สุขทุกข์ในใจ เนื้อแท้ของกรรมและการให้ผลเป็นสภาวะภายในจิตใจผู้ทำกรรมไม่ใช่ผลภายนอก เมื่อทำกรรมแล้วย่อมเกิดวิบากหรือผลกรรม เมื่อได้รับผลกรรมแล้วก็

เกิดกิเลสทำกรรมใหม่ต่อไป วนเวียนเป็นวงจรเรียกว่าวัฏฏะ 3 ดังนั้นสิ่งที่ควรปฏิบัติต่อกรรม คือ การละเว้นกรรมชั่วและทำกรรมดีตามหลักไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ 10 กุศลกรรมบถ 10 ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของการทำกรรมดี ส่วนการปฏิบัติต่อกรรมขั้นสูงสุดคือ การดับกรรมโดยปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ผลที่ได้รับคือ การเข้าสู่พระนิพพาน อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนบางท่านได้กล่าวถึงเรื่องกรรมที่ไม่สอดคล้องกับคำสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เช่น กรรมครอบคลุมการดำเนินไปของสรรพสิ่งในจักรวาล กรรมให้ผลโดยทำให้เกิดผัสสะดีชั่วส่งผลให้เกิดสุขทุกข์ และกรรมให้ผลกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ทำกรรม

2.2 แนวคิดเรื่องกรรมที่อ้างอิงประสบการณ์กรรม ผู้เขียนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่กล่าวถึง ความหมายและประเภทของกรรมตรงตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท แต่เรื่องกรรมให้ผลกรรมได้กล่าวถึงประสบการณ์กรรมของผู้ที่อ้างว่ามีความสามารถพิเศษในการรู้กรรมและการให้ผลกรรม และประสบการณ์กรรมของผู้ที่ประสบกับเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุ การถูกทำร้าย ปัญหาสุขภาพ ปัญหาชีวิต โดยเจ้าของประสบการณ์กรรมนั้นได้หวนคิดถึงการทำกรรมชั่วของตนเองในอดีต ซึ่งมีเหตุการณ์หรือผลของเหตุการณ์คล้ายคลึงกับเรื่องร้ายแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแล้วสรุปว่าเป็นการให้ผลของกรรม เช่น ในวัยเด็กเคยผูกประทัดไว้กับขานกแล้วจุดประทัดทำให้นกขาขาด ปัจจุบันตนเองประสบอุบัติเหตุขาหัก หลักกรรมตามแนวคิดนี้คือ ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ผู้ใดทำกรรมไว้ผู้นั้นต้องรับผลกรรมด้วยตนเองหรือคนรอบข้างรับผลกรรมแทนตน ซึ่งเจ้ากรรมนายเวรเป็นผู้ให้ผลกรรมด้วยการบันดาลให้เกิดเหตุร้ายต่าง ๆ การปฏิบัติต่อกรรมคือ การแก้ไขผลกรรมชั่วโดยชดใช้หนี้กรรมด้วยการทำกรรมดีตามหลักทาน ศีล ภาวนา และการขอโทษกรรมจากเจ้ากรรมนายเวรด้วยการทำบุญอุทิศให้จนกว่าเจ้ากรรมนายเวรนั้นพอใจและอโหสิกรรม ผลกรรมจึงบรรเทาหรือระงับไป วิธีแก้กรรมหรือการเปลี่ยนแปลงผลกรรม เช่น กรรมจากการทำแท้ง แก้กรรมโดยขอขมาดวงวิญญาณ ทำบุญรักษาศีล และการบวช ส่วนการฆ่า การเบียดเบียนทำร้ายคนหรือสัตว์ แก้กรรมโดยการไล่ชีวิตสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ การแก้กรรมฉ้อโกงด้วยการทำบุญและรักษาศีล เป็นต้น

2.3 แนวคิดเรื่องกรรมที่อ้างอิงตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาและประสบการณ์กรรม ผู้เขียนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่กล่าวถึงแนวคิดเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสองแนวคิดที่กล่าวมาแล้ว โดยผู้เขียนนำคำสอนเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาอธิบายประสบการณ์กรรมและประยุกต์ใช้ในการแก้กรรม แนวคิดเรื่องกรรมที่แตกต่างจากสองแนวคิดข้างต้นคือ การปฏิบัติต่อกรรมด้วยการแก้กรรมหรือเปลี่ยนแปลงผลกรรมชั่วซึ่งมี 4 ลักษณะคือ การทำอภัยทาน การทำกรรมดีชดเชยกรรมชั่วอุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร การตรวณผลกรรมเก่า และการขออโหสิกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวร สำหรับวิธีการแก้กรรม ได้แก่ การไล่ชีวิตสัตว์ การบริจาคสิ่งของเงินทอง การสวดมนต์ การทำบุญใส่บาตร การถือศีล รวมทั้งการแก้กรรมที่มีลักษณะเฉพาะคือ กรรมฐานแก้กรรม

จุดแข็งและจุดอ่อนของแนวคิดเรื่องกรรมที่อ้างอิงตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา 1) จุดแข็ง ประกอบด้วย 1.1) การนำเสนอเรื่องกรรมซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญที่ทำให้เข้าใจหลักการทางพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง 1.2) การนำเสนอหลักกรรมควบคู่กับการปฏิบัติต่อกรรมเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติตนในทางพระพุทธศาสนา และ 1.3) เป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาด้วยการเผยแผ่ความรู้ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 2) จุดอ่อน ประกอบด้วย 2.1) การให้ผลกรรมแบบข้ามภพข้ามชาติอาจทำให้คนในสังคมมองว่า เรื่องกรรมเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อให้คนทำความดี 2.2) การพิจารณาเรื่องกรรมของบุคคลอื่นจากตัวอย่างเรื่องกรรมอาจทำให้เกิดความคั่นชินในการพิจารณาเรื่องกรรมของบุคคลอื่นโดยไม่พิจารณาเรื่องกรรมของตนเอง 2.3) เรื่องกรรมที่นำเสนออ้างอิงตามหลักศีลธรรม เช่น การฆ่าสัตว์เพื่อจำหน่าย การกล่าวร้ายพระพุทธเจ้า ซึ่งคนในสังคมอาจมองว่าเรื่องกรรมไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง และ 2.4) การให้ผลกรรมในนรกสวรรค์ เป็นดินแดนที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ด้วยอายตนะของคนทั่วไป อาจมีผลต่อความเชื่อเรื่องกรรมของคนในสังคม

จุดแข็งและจุดอ่อนของแนวคิดเรื่องกรรมที่อ้างอิงประสบการณ์กรรม 1) จุดแข็ง ประกอบด้วย 1.1) เรื่องเล่าประสบการณ์กรรมนำเสนอแบบตรงไปตรงมาทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจ และเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ทั่วไป 1.2) ประสบการณ์กรรมเกิดจากการทบทวนกรรมชั่วของตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อของคนในสังคมไทยในเรื่องผลของการกระทำซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้เรื่องกรรม 2) จุดอ่อน ประกอบด้วย 2.1) ตัวอย่างเรื่องกรรมที่นำเสนอขาดความน่าเชื่อถือในความเป็นเหตุเป็นผล เนื่องจากการรับรู้ผลกรรมนั้นเป็นการเชื่อมโยงเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดในปัจจุบันกับเหตุการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในอดีตโดยไม่มีมูลเหตุหรือความเชื่อมโยงของเหตุการณ์แต่อย่างใด 2.2) การเปลี่ยนแปลงผลกรรมด้วยการทำบุญ อาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในหลักกรรมที่ว่า ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เนื่องจากผลกรรมชั่วเปลี่ยนแปลงได้ทำให้ไม่ต้องรับผลกรรม 2.3) การนำเสนอเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น การเดินทางไปในนรก สวรรค์แล้วนำเรื่องกรรมมาบอกสอนบุคคลอื่น อาจทำให้คนในสังคมเกิดความสงสัยและมองว่า เป็นเรื่องแต่งขึ้นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในเรื่องกรรม

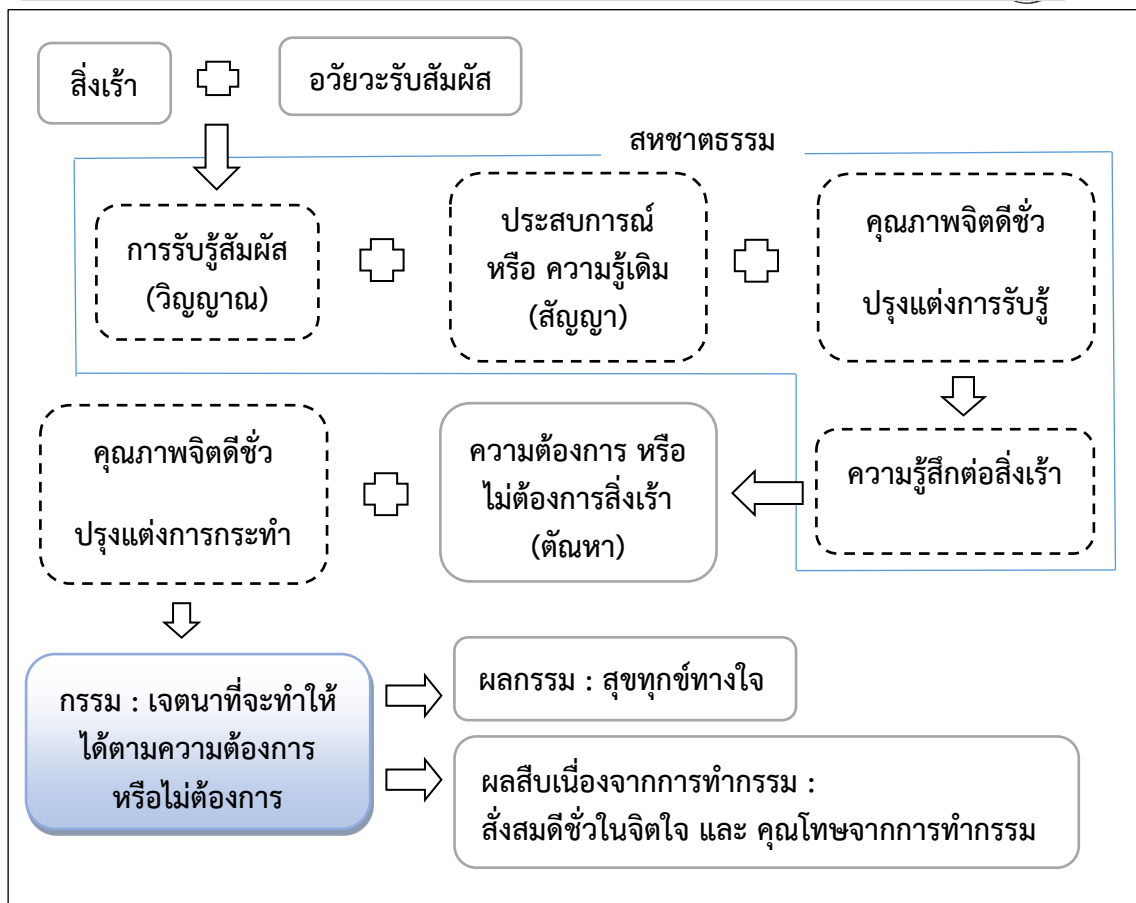
3. แนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบัน

แนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบัน เป็นการนำเสนอคำสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้คนในสังคมไทยปัจจุบันตระหนักรู้เรื่องกรรมโดยมุ่งหวังผลด้านศีลธรรม โดยมีหลักการสำคัญ 2 ประการคือ การเรียนรู้กรรมและการพิจารณากรรม ดังนี้

3.1 การเรียนรู้กรรม เป็นการอธิบายเรื่องกรรมเพื่อให้เกิดแนวคิดที่จะนำไปพิจารณาเรื่องกรรมจากประสบการณ์ของตนเอง โดยแบ่งการอธิบายเรื่องกรรมออกเป็น 2 ลักษณะคือ

3.1.1 เรื่องกรรมในชีวิตประจำวัน อธิบายเรื่องกรรมและผลกรรมในชีวิตประจำวันนำเสนอต่อบุคคลทั่วไปที่ยังไม่เชื่อมั่นเรื่องกรรมเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้เรื่องกรรม โดยอธิบายเรื่องกรรมร่วมกับการทำงานของชั้น 5 เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดของมนุษย์กับกรรม เนื่องจากในแต่ละวันคนเราต้องพบเจอกับสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ โดยมีวิญญาณชั้น 5 เป็นผู้รับสัมผัส สัญญาชั้น 5 แปลความหมายจากประสบการณ์หรือความรู้เดิมว่าสิ่งเร้าที่กระทบนั้นคืออะไร เมื่อรู้ความหมายแล้วสังขารชั้น 5 จะปรุงแต่งการรับรู้ด้วยคุณภาพจิตดีชั่วในจิตขณะนั้น ซึ่งจะเกิดเป็นเวทนาคือ ความรู้สึกสุข ทุกข์ เฉยๆ ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบ การทำงานของชั้น 5 ในส่วนที่เป็นนามชั้น 5 คือ วิญญาณ สัญญา สังขาร เวทนา อธิบายตามหน้าที่ของแต่ละชั้นแต่แท้จริงแล้วนามชั้น 5 เหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมกันเรียกกันว่า สหชาตธรรม เมื่อสิ่งเร้าทำให้เกิดเวทนาแล้ว มนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่รู้สึกสุขเกลียดทุกข์ก็จะเกิดความต้องการสิ่งเร้าที่เป็นสุข ไม่ต้องการสิ่งเร้าที่เป็นทุกข์ ซึ่งความต้องการหรือไม่ต้องการนี้เรียกว่าตัณหา เมื่อเกิดตัณหาแล้วสังขารก็จะปรุงแต่งโดยมีเจตนาว่าจะกระทำทางกาย วาจา ใจเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการหรือกำจัดสิ่งที่ไม่ต้องการ เมื่อได้กระทำแล้วเจตนานี้ถือว่าเป็นกรรมที่คนเราได้กระทำในแต่ละวันซึ่งมีจำนวนมากจนนับไม่สามารถนับได้ เนื่องจากสิ่งเร้าที่รับรู้มีจำนวนมากนั่นเอง เช่น เพื่อนคุยกันเสียงดังขณะที่เรากำลังทำงาน ทำให้เรารู้สึกไม่ชอบ นึกเกลียดในใจเช่นนี้เป็นมโนกรรม หรืออาหารที่เราสั่งมาทานไม่อร่อยเหมือนครั้งก่อน ทำให้ไม่พอใจและต่อว่าพ่อครัวเช่นนี้เป็นวจีกรรม เมื่อทำกรรมย่อมได้รับผลเป็นสุขทุกข์ในใจ ในขณะที่เรานึกเกลียดคนอื่นหรือต่อว่าพ่อครัว เราจะรู้สึกเร่าร้อนในใจ เกิดความรู้สึกลอยๆ จะกระทำได้บางอย่างต่อผู้อื่น ความรู้สึกเหล่านี้คือผลกรรมหรือทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจ นอกจากผลกรรมแล้วเรายังต้องรับผลสืบเนื่องจากการทำกรรมคือ ก) การสั่งสมดีชั่วในจิตใจทำให้เราทำกรรมนั้นบ่อย ๆ เช่น เรานึกเกลียดคนอื่นในใจ เมื่อทำบ่อย ๆ จนเคยชินมุมมองที่เรามีต่อคนอื่นก็จะเปลี่ยนไปเราจะเริ่มระแวงว่าคนที่เข้ามาหาเรานั้นจะทำให้เราเกลียดเขาอีกหรือไม่ และ ข) การรับคุณโทษจากกรรมที่ทำ ซึ่งเป็นตอบโต้จากผู้ที่เราทำกรรมกับเขาหรือผู้ที่ทราบว่าเขาทำกรรม เช่น เมื่อเราต่อว่าพ่อครัว เพื่อนที่ไปด้วยอาจไม่ชอบที่เราเป็นคนปากร้าย ไม่อดทน หากทำบ่อย ๆ เพื่อนคนนั้นอาจไม่คบกับเราด้วย หรืออาจถูกพ่อครัวตอบโต้ด้วยการตำหนิ จะเห็นได้ว่าคนเราทำกรรมได้ตลอดเวลาไม่ว่ากรรมดีหรือชั่ว ซึ่งผลกรรมและผลสืบเนื่องของกรรมหากเราสังเกตเห็นได้เร็วย่อมไม่พอกพูนการทำกรรมชั่ว ดังนั้นคนเราจะต้องมีสติในการดำเนินชีวิตโดยละเว้นกรรมชั่วและทำกรรมดี เพื่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข สำหรับเรื่องกรรมในชีวิตประจำวันสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

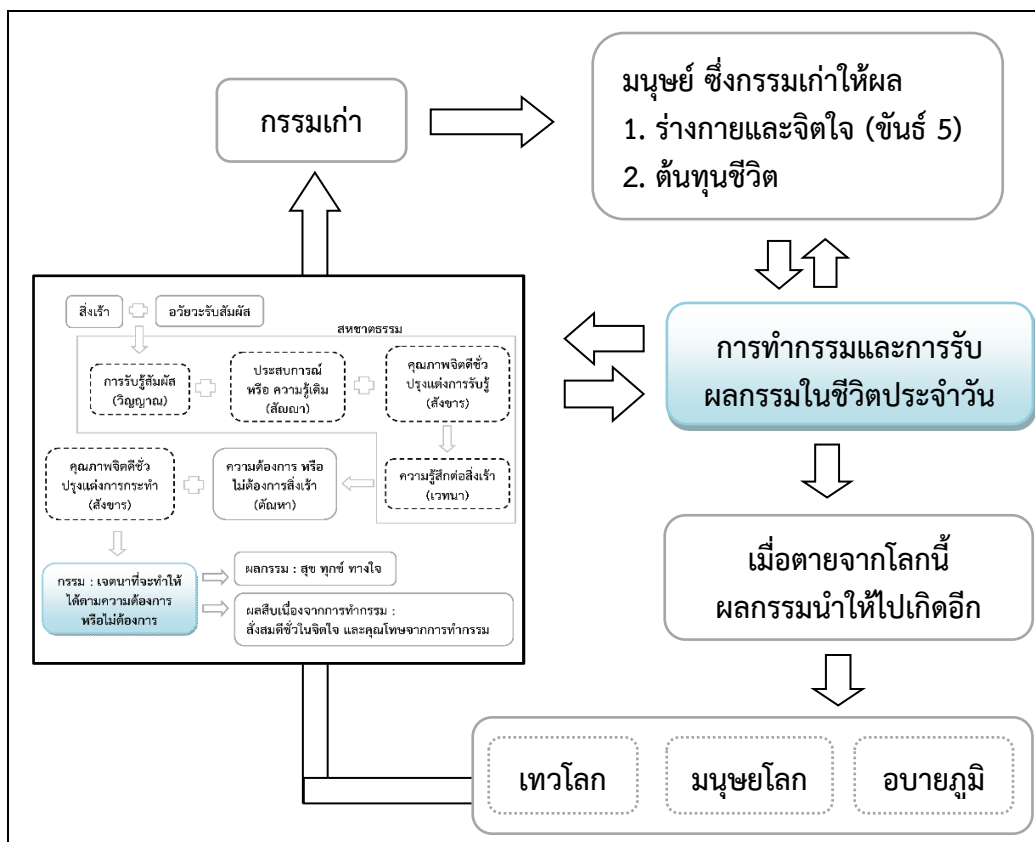

แผนภาพที่ 1 แนวการอธิบายเรื่องกรรมในชีวิตประจำวัน

3.1.2 เรื่องกรรมทั้งกระบวนการ อธิบายเรื่องกรรมแบบข้ามภพข้ามชาตินำเสนอต่อผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา เนื่องจากผลกรรมแบบข้ามภพข้ามชาติไม่สามารถเข้าถึงด้วยอายตนะของคนทั่วไปจึงต้องอาศัยศรัทธาเป็นตัวนำในการเข้าถึงคำสอนเรื่องกรรม ซึ่งการให้ผลกรรมแบบข้ามภพข้ามชาติอธิบายว่า มนุษย์เป็นผลของกรรมที่ทำในชาติก่อนซึ่งกรรมให้ผล 2 ประการคือ เป็นมนุษย์ประกอบด้วยขันธ 5 และต้นทุนชีวิตหรือสภาพชีวิตความเป็นอยู่ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์แล้วในแต่ละวันย่อมทำกรรมและรับผลกรรมดังที่อธิบายในหัวข้อก่อน ต้นทุนชีวิตหรือสภาพชีวิตมีผลต่อการทำกรรม เนื่องจากสภาพชีวิตทำให้เกิดสุขทุกข์ทางกายและทางใจ เมื่อเกิดทุกข์ย่อมแสวงหาสุขเมื่อเกิดสุขย่อมแสวงหาสุขยิ่งขึ้น การแสวงหานี้เป็นเหตุให้ทำกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิต ดังนั้นต้นทุนชีวิตจากกรรมเก่าจึงเปลี่ยนแปลงได้ด้วยกรรมใหม่ เมื่อคนเราย้ายจากโลกนี้ผลกรรมจะนำไปเกิดในภพภูมิที่จะรับผลกรรมคือ 1) อบายภูมิ เป็นที่รับผลกรรมชั่วอันมีนรก เปรตวิสัย และเดรัจฉานโดยที่นรกจะเป็นภพภูมิที่กล่าวถึงกันมาก เนื่องจากเป็นภพภูมิที่สภาพความเป็นอยู่มีแต่ความทุกข์กายทุกข์ใจ และถูก

ลงโทษด้วยการทำร้ายร่างกายด้วยวิธีการต่าง ๆ 2) เทวโลก เป็นที่รับผลกรรมดี สถานที่ที่มีความสวยงาม ร่างกายผู้อยู่ในสวรรค์มีกลิ่นตัวหอม มีความเป็นทิพย์ต่าง ๆ เช่น อายุ วรรณะ สุข ยศ ที่เสพได้ตามฤทธิ์ของตน 3) มนุษยโลก เป็นที่รับผลกรรมดีกรรมชั่ว ผู้ทำกรรมดีเกิดในตระกูลสูง ชีวิตสุขสบาย ผู้ทำกรรมชั่วเกิดในตระกูลต่ำ ชีวิตลำบากยากแค้น โดยทั่วไปคนเรารับทั้งผลกรรมดีกรรมชั่วทำให้มีทั้งสุขและทุกข์คละเคล้ากันไป การให้ผลกรรมไม่ว่าในภพภูมิใดมีลักษณะเดียวกันตามหลัก ทำดีให้ผลเป็นสุข ทำชั่วให้ผลเป็นทุกข์ เมื่อรับผลกรรมในอบายภูมิหรือสวรรค์เสร็จสิ้นแล้ว ผลกรรมดีกรรมชั่วที่เหลืออยู่จะนำไปเกิดในภพภูมิใหม่ที่อาจเป็นอบายภูมิ สวรรค์ หรืออาจเกิดในมนุษยโลก เมื่อสิ้นสุดชีวิตมนุษย์ก็ไปเกิดตามผลกรรมในภพภูมิต่าง ๆ วนเวียนกันไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด พระพุทธเจ้าทรงสอนให้สาวกปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 เพื่อเข้าสู่นิพพานสิ้นสุดการเวียนว่ายตายเกิดที่เรียกว่า การดับกรรม เรื่องกรรมทั้งกระบวนการสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แนวการอธิบายเรื่องกรรมทั้งกระบวนการ

3.2 การพิจารณากรรม เป็นการพิจารณาเรื่องกรรมจากประสบการณ์ตนเอง ว่า เรื่องกรรมที่ได้เรียนรู้มาตามแนวการอธิบายข้างต้นนั้นสอดคล้องกับเหตุการณ์ในชีวิตของ

ตนหรือไม่ โดยนำประสบการณ์ตนเองมาพิจารณาด้วยความเป็นเหตุเป็นผลว่ามีความสอดคล้องกับเรื่องกรรมอย่างไร เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความมีอยู่ของกรรมและการให้ผลของกรรม อันนำไปสู่การปฏิบัติตามหลักศีลธรรมต่อไป เครื่องมือที่ใช้พิจารณาเรื่องกรรมคือ การสังเกต การตั้งคำถาม และคิดหาคำตอบตามหลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งกระบวนการนี้ต้องใช้เวลาในการพิจารณาหลายครั้ง เนื่องจากเรื่องกรรมที่เกิดขึ้นบางอย่างสังเกตเห็นง่าย บางอย่างสังเกตเห็นยาก จึงควรเริ่มจากเรื่องที่พบเห็นได้ง่ายก่อนที่จะพิจารณาเรื่องที่มีความซับซ้อนต่อไป

อภิปรายผล

แนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบันที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ แตกต่างจากเรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบันคือ 1) ด้านเนื้อหา เรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบันส่วนใหญ่กล่าวถึง กรรมตามหลักศีลธรรมโดยที่การให้ผลกรรมเป็นผลภายนอกที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ ส่วนผลกรรมแบบข้ามภพข้ามชาติมีการอธิบายเนื้อหาตามคัมภีร์ หรือการตีความว่าเป็นสภาพจิตชั่ว ส่วนงานวิจัยนี้อธิบายเรื่องกรรมร่วมกับการทำงานของชั้น 5 ซึ่งพบว่า กรรมนั้นเกิดขึ้นได้ในทุกกิจกรรมของชีวิต เนื่องจากคนเราต้องรับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบอายตนะ ซึ่งการตอบสนองสิ่งเร้านี้จะมีเจตนาเป็นตัวนำ แล้วจึงกระทำการทางกาย วาจา ใจ ดังนั้นการตอบสนองสิ่งเร้าต่าง ๆ ก็คือ กรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยมีผลกรรมเป็นสุขทุกข์ทางใจ และมีผลสืบเนื่องจากการทำกรรมคือ การสั่งสมดีชั่วในจิตใจและคุณโทษจากการทำกรรม ซึ่งการอธิบายเรื่องกรรมดังกล่าวนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์จากคำสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ส่วนเรื่องกรรมแบบข้ามภพข้ามชาติ เป็นการนำคำสอนเรื่องกรรมมาอธิบายให้เห็นว่า ผลกรรมในทุกภพภูมิมีลักษณะเดียวกันคือ ให้ผลเป็นสุขทุกข์ทางกายและทางใจ ตามหลักที่ว่าคือ ทำดีให้ผลเป็นสุข ทำชั่วให้ผลเป็นทุกข์ และ 2) วิธีการนำเสนอ เรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบันใช้ตัวอย่างเรื่องกรรมที่เป็นเรื่องในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและเหตุการณ์ในปัจจุบันที่แสดงกรรมดีกรรมชั่วตามหลักศีลธรรม ส่วนวิธีการนำเสนอในงานวิจัยนี้ใช้ตัวอย่างที่เป็นเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันเพื่อแสดงให้เห็นว่า กรรมเกิดขึ้นในทุกกิจกรรมของชีวิต นอกจากการใช้ตัวอย่างเรื่องกรรมแล้วผู้วิจัยได้เสนอให้พิจารณาเรื่องกรรม เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องกรรมโดยพิจารณาเรื่องกรรมจากประสบการณ์ของตนเองหลังจากได้เรียนรู้เรื่องกรรมแล้ว สำหรับผลการศึกษานี้ได้นำเสนอการอธิบายเรื่องกรรมในอีกมุมมองหนึ่งที่แตกต่างจากที่งานวิจัยเดิมคือ ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์แนวอธิบายเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท” (ไพเราะ มากเจริญ, 2556) ซึ่งอธิบายคำสอนเรื่องกรรมด้วยทฤษฎีระบบที่ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยผู้สละเป็นปัจจัยนำเข้าที่ทำให้เกิดกรรม การแสดงออกทางกาย วาจา ใจ เป็นกระบวนการ ส่วนผลกรรมคือผลผลิตที่ได้จากการทำกรรม โดยเนื้อหาต่าง ๆ ที่แสดงยังคงเป็นไปตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาทุกประการ

ผลการศึกษาวิจัยนี้ได้สะท้อนความรู้ความเข้าใจและความเชื่อเรื่องกรรมของสังคมไทย หากพิจารณาจากจำนวนหนังสือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยและหนังสือที่มีจำนวนครั้งที่จัดพิมพ์ สูงสุดแล้วจะพบว่า สังคมไทยมีความเชื่อเรื่องกรรมตามแนวคิดเรื่องกรรมที่อ้างอิงประสบการณ์ กรรมมากกว่าแนวคิดเรื่องกรรมที่อ้างอิงตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา เนื่องจากได้นำเสนอ แนวคิดการแก้กรรม และการแก้ไขปัญหาลุบลรรคในชีวิตที่คนในสังคมสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยง่าย โดยเฉพาะการทำบุญในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการแก้กรรมหรือแก้ไขปัญหาลุบลรรคต่าง ๆ ซึ่งในสังคมไทยการทำบุญถือเป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่ายและสะดวกเป็นอย่างมาก แม้ว่าแนวคิด เรื่องการแก้กรรมนี้จะไม่สอดคล้องกับคำสอนเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท แต่หนังสือ เรื่องกรรมในแนวนี้นี้ยังมีคุณค่าในทางวรรณกรรมที่ให้เนื้อหาสาระกับผู้อ่านและสังคมไทยโดย สอนให้คนทำดีละเว้นชั่ว ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อกรรมที่ถูกต้องตามคำสอนเรื่องกรรมใน พระพุทธศาสนาเถรวาท อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องการแก้กรรมนี้ยังมีประเด็นที่อาจเป็นภัยต่อ สังคมคือ หากคนในสังคมมองว่าผลของกรรมชั่วสามารถแก้ไขได้แล้ว อาจจะละเว้นกรรมชั่วไม่ เกรงกลัวผลของกรรม เมื่อกรรมชั่วให้ผลก็สามารถแก้ไขได้ด้วยการทำบุญหรือแก้กรรมด้วย วิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเพียงเท่านี้กรรมชั่วที่ทำก็หมดสิ้นหรืออ่อนกำลังลง ดังนั้นควร ระมัดระวังต่อการใช้นิเวศน์นี้ในการดำเนินชีวิตที่อาจเป็นโทษเป็นภัยต่อระบบศีลธรรมของ สังคมไทยได้ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง หลักกรรมทาง พระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตสังคมไทย (พระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริญาโณ) และคณะ, 2556) ที่กล่าวไว้ว่า ชาวพุทธในสังคมไทยมีเพียงบางส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรรมในประเด็น หลักตรงตามคำสอนของพระพุทธศาสนาแต่ยังเข้าใจแตกต่างกันในประเด็นย่อย

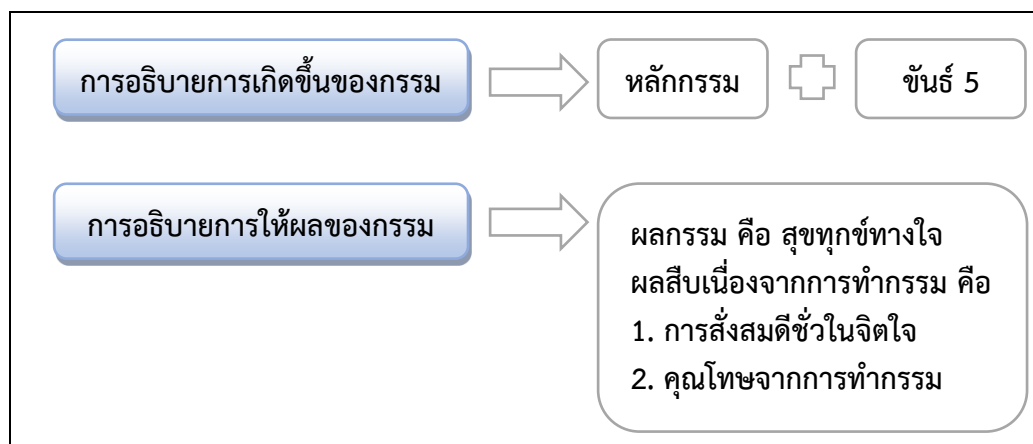
องค์ความรู้ใหม่

1. การอธิบายการเกิดขึ้นของกรรม คำสอนเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทอธิบาย ถึงความใกล้ชิดของกรรมกับชีวิตคนเราทุกคนตั้งแต่เกิดจนตาย โดยกรรมนำมาให้เกิด เมื่อเกิด แล้วย่อมทำกรรมและรับผลกรรม เมื่อตายผลกรรมที่ทำได้จะนำไปเกิดในภพภูมิใหม่ การทำ กรรมและรับผลกรรมในระหว่างที่มีชีวิตอยู่นั้นพบว่า การอธิบายเรื่องกรรมร่วมกับการทำงาน ของชั้น 5 จะช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าถึงเรื่องกรรมได้ง่ายขึ้น เนื่องจากการอธิบายเรื่องของ ร่างกาย จิตใจ การรับรู้ การตอบสนอง ซึ่งเป็นสิ่งที่คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้จากวิทยาการตะวันตก การอธิบายลักษณะนี้ไม่ได้แตกต่างจากคำสอนเรื่องกรรม เนื่องจากการอธิบายเรื่องกรรมว่า ผัสสะทำให้เกิดเวทนา เวทนาทำให้เกิดกรรม เมื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วจะพบว่า ผัสสะ ทำให้เกิดเวทณานั้นเป็นกระบวนการทำงานของชั้น 5 ที่วิญญาณรับรู้อารมณ์ สัญญาแปล ความหมายจากการรับรู้ สังขารปรุงแต่งการรับรู้แล้วจึงเกิดเป็นเวทนา เมื่อเกิดเวทนาแล้ว สังขารจึงปรุงแต่งเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนสุข กำจัดสิ่งที่ตนทุกข์ ดังนั้นการอธิบายเรื่องกรรมร่วมกับ

การทำงานของชั้น 5 จึงเป็นการอธิบายเรื่องกรรมอีกมุมมองหนึ่งที่จะช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าถึงเรื่องกรรมได้ง่ายขึ้น จึงถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. การอธิบายการให้ผลของกรรม เนื่องจากการให้ผลกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีรายละเอียดหลายประการ กรรมบางอย่างให้ผลต่อรูปร่างลักษณะ บางอย่างให้ผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และการที่กรรมให้ผลตามเหตุปัจจัยจึงทำให้ไม่สามารถบอกได้ว่า กรรมจะให้ผลอย่างไรให้ผลในเวลาใด ซึ่งอาจทำให้คนในสังคมไม่เชื่อมั่นเรื่องกรรม ที่ผ่านมามีการอธิบายการให้ผลของกรรมคือ การให้ผลภายในเป็นสุขทุกข์ทางใจ และการให้ผลภายนอกเป็นลาภ ยศ สรรเสริญ แต่การอธิบายลักษณะนี้ก็ยังคงมีคำถามเรื่องการให้ผลกรรมเช่นเดิม เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลาในการให้ผลของกรรม ในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอการอธิบายเรื่องการให้ผลกรรมอีกแนวทางหนึ่งที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์คำสอนเรื่องกรรมซึ่งสรุปได้ว่า กรรมให้ผลเป็นสุขทุกข์ทางใจ โดยมีผลสืบเนื่องจากการทำกรรมคือ 1) การสั่งสมดีชั่วในจิตใจที่มีผลให้ทำกรรมนั้นมากขึ้น และ 2) คุณโทษจากการทำกรรม เป็นผลดีผลร้ายที่ผู้อื่นกระทำต่อผู้ทำกรรมหลังจากที่ได้ทำกรรมนั้นแล้ว เช่น การด่าว่า การลงโทษผู้ทำกรรมชั่ว หรือการชื่นชม การช่วยเหลือผู้ทำกรรมดี การอธิบายการให้ผลกรรมในลักษณะนี้มีข้อดีคือ เมื่อทำกรรมแล้วสามารถพิจารณาสุขทุกข์และปฏิกิริยาที่ผู้อื่นมีต่อการทำกรรมของเราได้ทันที ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือ ผลกรรมและผลสืบเนื่องจากกรรม นอกจากนี้ยังพิจารณาสืบย้อนถึงกรรมดีกรรมชั่วของตนเองได้จากสุขทุกข์ที่เกิดขึ้นหรือพิจารณาจากคุณโทษที่ได้รับ หรือจากความเคยชินในการกระทำความดีต่าง ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้เรื่องกรรมได้ตลอดเวลา สำหรับองค์ความรู้ใหม่ในการอธิบายการให้ผลของกรรมสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่: การอธิบายการเกิดขึ้นของกรรมและการให้ผลของกรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เรื่องกรรมที่ปรากฏในสังคมไทยยังไม่ทำให้คนในสังคมตระหนักรู้เรื่องกรรมได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเนื้อหาเรื่องกรรมโดยเฉพาะการให้ผลกรรมมีความซับซ้อนทั้งผลกรรมที่ได้รับเวลาที่ให้ผลกรรม รวมทั้งการให้ผลกรรมแบบข้ามภพข้ามชาติยังคงเป็นเรื่องที่อาจทำให้คนในสังคมไม่เชื่อมั่นเรื่องกรรม ผลการวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่มีหลักการสำคัญ 2 ประการคือ การเรียนรู้เรื่องกรรมและการพิจารณาเรื่องกรรม โดยการเรียนรู้เรื่องกรรมเน้นการอธิบายถึงกรรมและผลกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเหมาะกับคนทั่วไปที่ยังไม่เชื่อมั่นในเรื่องกรรม ส่วนการอธิบายเรื่องกรรมแบบข้ามภพข้ามชาติเน้นการอธิบายให้เห็นหลักในการให้ผลกรรมมากกว่าการมีอยู่ของภพภูมิอื่น ซึ่งเหมาะกับผู้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา หลังจากได้เรียนรู้เรื่องกรรมแล้ว ผู้ศึกษาเรื่องกรรมต้องพิจารณาเรื่องกรรมจากประสบการณ์ของตนเองเพื่อให้เห็นความมีอยู่ของกรรมอันจะทำให้เกิดการตระหนักรู้เรื่องกรรมได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาเชิงปฏิบัติการ เพื่อทดสอบแนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่นำเสนอในครั้งนี้ว่า ทำให้เกิดการตระหนักรู้เรื่องกรรมได้มากน้อยเพียงใด และสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการตระหนักรู้เรื่องกรรมคืออะไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการนำเสนอเรื่องกรรมที่ก่อให้เกิดการตระหนักรู้เรื่องกรรมได้มากยิ่งขึ้น
2. การพิจารณาเรื่องกรรมจากประสบการณ์ของตนเองมีส่วนสำคัญต่อการตระหนักรู้เรื่องกรรม ดังนั้นจึงควรที่จะศึกษาถึงวิธีการที่ใช้ในการพิจารณาเรื่องกรรมเพื่อประโยชน์ของผู้พิจารณาเรื่องกรรม
3. การนำเสนอเรื่องกรรมในสังคมไทยปัจจุบันมีความเป็นอิสระทั้งการนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ ดังนั้นการศึกษาแนวทางการเผยแพร่ความรู้เรื่องกรรมในสังคมไทยจะเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอเรื่องกรรมที่จะเข้าถึงคนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *เชื่อกกรรม รู้กรรม แก่กรรม*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว.
- _____. (2559). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 45). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2556). *ปลดบ่วงชีวิต พิชิตกรรม*. นนทบุรี: เชนปรินติ้ง.
- พระพุทธโฆสเถระ. (2556). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค สมเด็จพระพุทธมหาราช (อภ. อาสภมหาเถร) แปลและเรียบเรียง*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.

- พระไพศาล วิสาโล. (2559). *พระพุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้ม และทางออกจากวิกฤต*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ วันจันทร์). (2559). *จริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริญาโณ) และคณะ. (2556). *หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตสังคมไทย*. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2539). *กรรมและการอยู่เหนือกรรม*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- ไพเราะ มากเจริญ. (2556). *วิเคราะห์แนวอธิบายเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์จิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชร งามจิตรเจริญ. (2556). *พุทธศาสนาเถรวาท*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาพรณ ณ บางช้าง. (2536). *พุทธธรรมที่เป็นรากฐานสังคมไทย ก่อนสมัยสุโขทัยถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย
กับราชอาณาจักรกัมพูชา*
THAILAND'S SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT STRATEGY
AND KINGDOM OF CAMBODIA

ชัยพร ศรีวัฒนวิบูลย์

Chaiyaporn Sriwattanaviboon

วิจิตรา ศรีสอน

Wijittra Srisorn

สัณฐาน ชยนนท์

Sunthan Chayanon

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: yannakorn1978@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริบทของลักษณะประเทศ การท่องเที่ยวไทย-กัมพูชาเป็นผู้เกี่ยวข้องประเด็นที่ศึกษา จำนวน 17 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร SWOT Analysis และตารางการวิเคราะห์กลยุทธ์ TOWS Matrix ทั้งวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าคือเหมาะสมกับบรรทัดฐานที่ได้หลังจ่ายเงิน มีประสิทธิภาพสูงสุด และคงอยู่อย่างยั่งยืน (2) ด้านการรักษาคุณภาพระบบนิเวศร่วมกันโดยไม่ทำลายธรรมชาติ (3) ด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวที่คำนึงถึงทุกฝ่าย (4) ด้านพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว (5) ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นเรื่องความร่วมมือในด้านความปลอดภัยและข้อมูลนักท่องเที่ยว (6) ด้านการพัฒนาจิตสำนึกการอนุรักษ์และห่วงแหนวัฒนธรรมและประเพณี 2) ความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา ได้แก่ (1) การอำนวยความสะดวกการเดินทางในกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศอื่น (2) การอำนวยความสะดวก

* Received 23 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ด้านขนส่งและขยายตลาดการท่องเที่ยว (3) ด้านความปลอดภัยและความมั่นคงการท่องเที่ยว (4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา ผู้วิจัยขอเสนอ 5Ps Model .ในการดำเนินการได้แก่ (1) ส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว (2) พัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว (3) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว (4) ยกระดับความร่วมมือสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน (5) ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, การพัฒนาการท่องเที่ยว, กลุ่มประเทศอาเซียน

Abstract

The objectives of this thematic paper were as follows: 1) Sustainable tourism development of Thailand and the Kingdom of Cambodia. This is considered as a qualitative research. The key-informants is an expert in the context of national characteristics Tourism Thailand - Cambodia and is involved in the study. compose of 17 knowledgeable and purposively selected persons together with a focus group. The research tools include SWOT analysis and TOWS matrix. Content analysis and data categorization are performed.

The results reveal that: For the results: 1) Thailand and ASEAN sustainable tourism development strategy: a case study of Kingdom of Cambodia, it was found that it is based is suitable for the utility that is received after paying 1) tourism resource development including sustainable, worthily, and effective use of tourism resources, 2) sustainable ecological quality maintenance together without destroying nature., 3) tourism business development, regarding cooperation in security and tourist information into care is all 4) tourism market development, 5) participative tourism development from local community, and 6) tourism conscious-mind development. 2) The co-operation on sustainable tourism development between Thailand and Kingdom of Cambodia, it was found that it is based on 4 dimensions saying 1) transportation facilitation among ASEAN, 2) tourism market expansion, 3) safe and sound tourism, and 4) human resource development. 3) The strategy on sustainable tourism development between Thailand and Kingdom of Cambodia by using by author 5Ps M in action model in which there is 1) Promotion of tourism market, 2) Product development, 3) Performance management, 4)

Perception of one tourism destination, and 5) Participation from all units concerned.

Keywords: Strategy, Development Tourism, ASEAN

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจน้องใหม่ ซึ่งมีพลวัตทางเศรษฐกิจสูง ตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2493 ธุรกิจท่องเที่ยวทั่วโลกเจริญเติบโตในอัตราที่มั่นคง อัตราการเจริญเติบโตนี้เห็นได้อย่างชัดเจนในกลุ่มประเทศแถบยุโรปและอเมริกาเหนือ มีการคาดหวังว่าความเจริญเติบโตในระดับสูงนี้จะเกิดขึ้นในประเทศในทวีปเอเชีย ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ที่สูงขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวทั่วโลกในปี พ.ศ. 2557 มีประมาณ 7,000 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณ 9% ของผลผลิตมวลรวมของโลก หรืออีกนัยหนึ่ง คิดเป็นรายได้ต่างประเทศ 1.1500 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณ 6% ของผลผลิตมวลรวมโลก หรือเทียบเท่ากับ 30% ของมูลค่าสินค้าด้านการบริการทั่วโลก ธุรกิจท่องเที่ยวสามารถสร้างงานได้ 500 ล้านตำแหน่ง (World Tourism Organization, 2015)

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียนจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอุตสาหกรรม (ชนาใจ หมื่นไธสง และคณะ, 2559) ประเด็นปัญหาปัจจุบันในอาเซียนท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งแนวโน้มการแข่งขันของการท่องเที่ยวและบริการในอนาคตทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากความสะดวกทางด้านกฎระเบียบในการเดินทางระหว่างประเทศของสมาชิกกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น นักท่องเที่ยวที่ถือหนังสือเดินทางของประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ภายในอาเซียนได้โดยไม่ต้องขอวีซ่า ซึ่งจะส่งผลต่อการท่องเที่ยวภายในอาเซียนด้วยกัน ประเทศไทยมีเป้าหมายที่จะเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยว (Tourism Hub) ของภูมิภาคอาเซียนด้วย (กรปภา พึ่งพันธ์และคณะ, 2558) ความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน ทำให้สะดวกในการเดินทางเชื่อมต่อ ระหว่างประเทศ ทั้งทางบกและทางอากาศ ด้านการเตรียมความพร้อมของไทยด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน จะเห็นได้ว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยมีมติให้การท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ และให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดแนวทางไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีความ พร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวทั้งที่พัก โรงแรม ร้านอาหาร การคมนาคม ระบบสาธารณสุขปลอดภัย ระบบการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค มีการลงทุนภาคบริการของภาคเอกชนไทยอยู่ในระดับสูง มีความหลากหลายในสินค้าและ

บริการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้อง ตามแผนปฏิรูปประเทศไทยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจึงได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ขึ้นโดยผ่านกระบวนการศึกษา วิเคราะห์และประเมินผลการพัฒนา พร้อมทั้งจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสวงหาแนวทางการทำงานและ การปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนแผนดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติอย่างบูรณาการโดยแท้จริง ทั้งนี้เพื่อให้ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล รวมทั้งเป็นการ วางรากฐานการพัฒนาในระยะ 3 ปีซึ่งจะเป็นช่วงรอยต่อเพื่อปูพื้นฐานไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports, 2560)

แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Strategic Plan: ATSP) จัดทำขึ้นเพื่อวางแผน ทิศทาง แนวทางการดำเนินงานให้กับองค์กรการท่องเที่ยวแห่งชาติอาเซียน ซึ่งเมื่อแผน ATSP ได้รับการเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศแล้ว องค์กรการท่องเที่ยวแห่งชาติอาเซียนจะมีหน้าที่ในการรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี (Department of Tourism, 2556)

ในส่วนของเสาหลักด้านประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียนมีเป้าหมายเพื่อสร้างสังคมเอื้ออาทรและแบ่งปันให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ปราศจากโลกภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว (ASEAN Secretariat, 2011) ในภูมิภาคนี้โดยเฉพาะประเทศสหราชอาณาจักรกัมพูชา-ไทย มีปัญหาและอุปสรรคอันเกิดจากการปฏิบัติตามพันธกรณีของแต่ละประเทศ ปัญหาการเชื่อมโยงและพัฒนาเส้นทางคมนาคมปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัย รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย และกลุ่มประเทศในภูมิภาค โอกาสทางการค้าและปัญหาอุปสรรคที่จะเข้าไปลงทุนในประเทศกัมพูชาความต้องการ (Demand) ภายในประเทศ ขึ้นอยู่กับรายได้ของภาคชนบทที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการไหลเวียนของกระแสเงินทุนจากต่างประเทศที่นักลงทุนจะต้องคำนึงถึง นอกจากนี้ยังมีปัญหาระหว่างไทย-กัมพูชา คือปัญหาที่พบในปัจจุบันในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ แรงงานผิดกฎหมาย-การลักลอบเข้าเมือง ยาเสพติด การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การค้ามนุษย์ และสินค้าหนีภาษีที่ยังคงมีอยู่บริเวณแนวชายแดน (ภูมิใจ เลขสุนทรการ, 2559)

จากประเด็นสำคัญที่กล่าวข้างต้นนั้น การท่องเที่ยวได้เติบโตเป็นอย่างมากอันเนื่องมาจากผลของการเปิดประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน โดยเฉพาะประเทศกัมพูชาที่มีแนวโน้มการเติบโตทางการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปีที่คนไทยนิยมไปท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนคนกัมพูชาที่มาเที่ยวเมืองไทยก็สูงมากขึ้นทุกปีเช่นเดียวกัน ส่งผลต่อเศรษฐกิจมวลรวมที่เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ หากมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างไทย - กัมพูชาในฐานะประเทศบ้านใกล้เรือนเคียง นอกจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นแล้ว สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างคือบริบทและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

และการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเพิ่มขึ้น การสร้างความเข้าใจร่วมกัน การร่วมกันสร้างและผลักดันทางด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบเอื้อเพื่อจะทำให้เกิดเม็ดเงินมหาศาลระหว่างสองประเทศที่จะส่งผลต่อความกินดีอยู่ดีของประชาชนของทั้งสองประเทศ เป็นที่ทราบกันดีว่ารายได้จากธุรกิจท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของทั้งสองประเทศ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาบริบท ปัจจัย การพัฒนาต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวในระหว่างห้วงปี ซึ่งจะพบถึงความสำคัญเกี่ยวกับปริมาณการท่องเที่ยว ลักษณะการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าสู่ประเทศไทย-กัมพูชา ที่จะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อเกิดร่วมกันของทั้งสองประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด อุปกรณ์บันทึกเสียงภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (สุชาติ ประสิทธิ์รัตนสินธุ์, 2012)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไทยและกัมพูชา ข้าราชการเช่นเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศกัมพูชา 1 ท่าน นักวิชาการทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 2 ท่าน และผู้ประกอบการธุรกิจทางด้านท่องเที่ยวไทยกับกัมพูชา จำนวน 12 ท่าน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 คน กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา 1 ท่านโดยทั้งหมดเป็นรัฐและเข้าใจทางด้านท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา จำนวน 17 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และจัดกลุ่มสนทนา (focus group)

วิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพแวดล้อมขององค์กรที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศโดยใช้ SWOT Analysis และ TOWS Matrix รวมทั้งวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation)

ผลการวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียนจากข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถสรุปดังนี้ ที่สำคัญประกอบด้วย 6 ด้านได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ได้ใช้บริการเหมาะสมกับราคาที่จ่ายไป มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและคงอยู่ควบคู่กับสังคมอย่างยั่งยืน 2) ด้านการ

รักษาคุณภาพพระบวรนิเวศบนพื้นฐานของธรรมชาติ 3) ด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว 4) ด้านพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว 5) ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น (ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ, 2560) การมีส่วนร่วมของชุมชนในครั้งนี้นี้หมายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ซึ่งใช้กระบวนการศึกษาการมีส่วนร่วม 5 องค์ประกอบคือด้านความภาคภูมิใจต่อชุมชนและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการแบ่งปันประโยชน์และกระจายรายได้และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน 6) ด้านการพัฒนาจิตสำนึก และความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่า มีความร่วมมือ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การอำนวยความสะดวกการเดินทางในกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศอื่น เช่นการเข้าออกประเทศ การรับบริการในสถานที่ต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบและอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวบริเวณจุดตรวจผ่านแดน 2) การอำนวยความสะดวกด้านขนส่งและขยายตลาดการท่องเที่ยวที่รองรับกับนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามาเพิ่มขึ้นทุกปี 3) ด้านความปลอดภัยและความมั่นคงการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงบริการได้ง่ายและรวดเร็ว (4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความพร้อมในการให้บริการทั้งทางด้านภาษาและการเข้าใจวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ควรกำหนดงบประมาณที่ชัดเจนสามารถเห็นเป็นรูปธรรมได้ รวมถึงให้มีการผลักดันโครงการที่สามารถลงทุนร่วมกับประเทศหุ้นส่วนการพัฒนา การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวโดยการสร้างศักยภาพแก่บุคคลในระดับต่าง ๆ (จิระเดช ห้วยหงษ์ทอง, 2560)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา โดยที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ 5Ps Model เป็นการอธิบายยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา ได้แก่ (1) ส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว (Promotion) มีการบูรณาการร่วมกันไทย-กัมพูชา (2) พัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว (Product development) ที่มีคุณภาพและมาตรฐานหรือมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น (3) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Performance management) ให้คำนึงถึงความสะดวกรวดเร็วและเป็นมาตรฐานสากล (4) ยกระดับความร่วมมือสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน (Perception of one destination) เป็นการส่งเสริมและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันแบบพึ่งพาอาศัยกัน (5) ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม (Participation) ในการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันติดตาม ร่วมกันใช้ประโยชน์ ซึ่ง 5Ps Model จะทำให้ไทย-กัมพูชา มีความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ให้เป็นจุดหมายปลายทางเดียวกันด้านการท่องเที่ยว ให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และมีความหลากหลาย ภายใต้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบและยั่งยืนโดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ส่งผลดีต่อความอยู่ดีมีสุขทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมของประชาชนไทย-กัมพูชา และอาเซียน

อภิปรายผล

การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย-กัมพูชาที่สำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพสูงสุด และคงอยู่อย่างยั่งยืน 2) ด้านการรักษาคุณภาพระบบนิเวศบนพื้นฐานของธรรมชาติ 3) ด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว 4) ด้านพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว 5) ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น 6) ด้านการพัฒนาจิตสำนึก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ministry of Tourism (2003) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจในภูมิภาคที่ผ่านมา การดึงดูดเงินตราต่างประเทศจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพื่อหนุนเศรษฐกิจของประเทศ การท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของกัมพูชาและรายได้จากการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและสนับสนุนจำนวนงานที่มีความหมายเหมือนกันในหลากหลายพื้นที่ ตามรายงานรวมสำหรับปี 2545 ภาคการท่องเที่ยวได้สร้างรายได้มากกว่า 576 ล้านดอลลาร์สหรัฐในงบประมาณของรัฐและในการสร้าง 100,000 ตำแหน่งงานจึงมีส่วนช่วยประมาณ 15% ของ GDP และ Pound Chat and D Vijit Supinit (Pound Chat & D Vijit Supinit, 2016) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวและค่ากำหนดสำหรับแหล่งท่องเที่ยวในพนมเปญกัมพูชา พบว่าการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูงและมีเสถียรภาพทางการเมืองการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวขาเข้าที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าพนมเปญเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีศักยภาพและการพัฒนากัมพูชา. ตลาดเศรษฐกิจด้วยการสนับสนุนที่แข็งแกร่งจากชุมชนผู้บริจากระหว่างประเทศและองค์กรต่างๆ การท่องเที่ยวอุตสาหกรรมเป็นภาคที่ใหญ่เป็นอันดับสามของเศรษฐกิจหลังจากการเกษตรและอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า ความวุ่นวายรัฐบาลกัมพูชาและภาคเอกชนความขัดแย้งทางอาวุธกัมพูชา กำลังกลับมาเป็นจุดหมายปลายทางใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวนานาชาติจากทั่วโลกโดยเฉพาะจากเอเชีย ปี 2012 และ 2013 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเปลี่ยนจากประเทศตะวันตกไปสู่เอเชียส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองที่เพิ่มขึ้นในเอเชียยุโรปและอื่น ๆ เวียดนามเกาหลีใต้จีนไทยญี่ปุ่นเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกัมพูชา แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ควรยกระดับข้อบังคับเพื่อนำการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดระบบคมนาคมและการสัญจรให้ชัดเจน พร้อมกับทำป้ายบอกทางให้ถูกต้องและติดตั้งเป็นระยะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีการบริการที่ครอบคลุมและทั่วถึง ด้านความปลอดภัยควรจัดระบบรักษาความปลอดภัยในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการรองรับของพื้นที่ควรทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา

4 ด้าน ได้แก่ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การอำนวยความสะดวกการเดินทางในกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศอื่น 2) การอำนวยความสะดวกด้านขนส่งและขยายตลาดการท่องเที่ยว 3) ด้านความปลอดภัยและความมั่นคงการท่องเที่ยว 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2559-2568 ของสำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat, 2011) ซึ่งพบว่า ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาการส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนนั้นเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2554 - 2558 และเพื่อเป็นการสานต่อความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว อาเซียนได้ตั้งเป้าหมายต่อเนื่องสำหรับระยะเวลา 10 ปี หลังจากที่ได้แผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้สิ้นสุดลง โดยจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจมากขึ้นผ่านการรวมตัวของประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อสร้างความเติบโตอย่างมีส่วนร่วม เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและอาศัยองค์ความรู้ในการพัฒนามากขึ้น เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายนี้อาเซียนจำเป็นต้องรักษาจุดแข็งด้านการท่องเที่ยวซึ่งมีอยู่แล้ว และใช้แนวทางเชิงยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับความท้าทายในหลายด้าน ได้แก่ การทำการตลาดจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน (Single Destination Marketing) การพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การส่งเสริมการคมนาคมและความเชื่อมโยง การส่งเสริม การลงทุน การให้ชุมชนมีส่วนร่วม ความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัย และการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ความท้าทายเหล่านี้นับเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวซึ่งมีความสามารถในการแข่งขัน ยั่งยืน และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมได้โดยปราศจากอุปสรรคทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

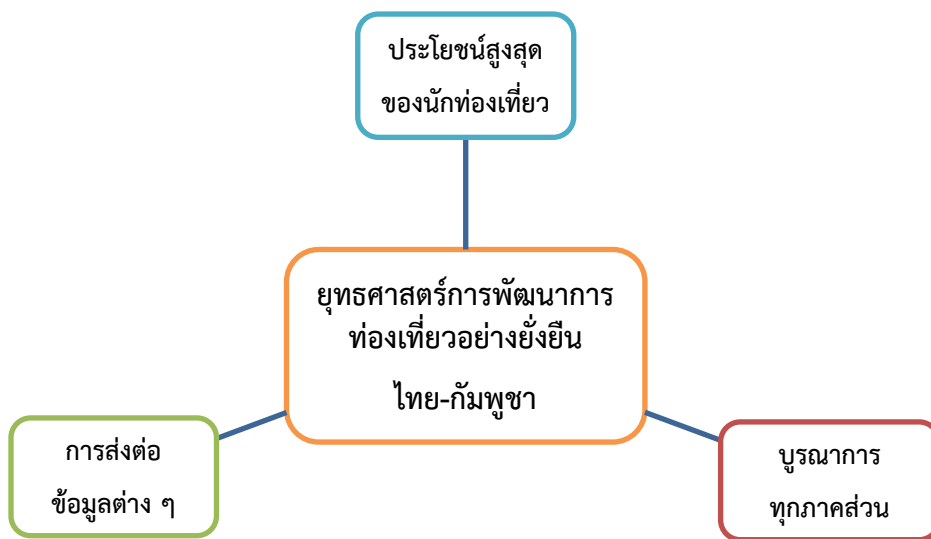
ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา จากการศึกษาผู้วิจัยค้นพบ 5Ps Model ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) ส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว (Promotion) 2) พัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว (Product development) 3) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Performance management) 4) ยกระดับความร่วมมือสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน (Perception of one destination) 5) ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่ง 5Ps Model จะทำให้ไทย-กัมพูชา มีความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ให้เป็นจุดหมายปลายทางเดียวกันด้านการท่องเที่ยว ให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และมีความหลากหลาย ภายใต้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบและยั่งยืน โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ส่งผลดีต่อความอยู่ดีมีสุขทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมของประชาชนไทย-กัมพูชา และอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับ รัศมี อ่อนปรีดา (รัศมี อ่อนปรีดา, 2015) การวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม พบว่า ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม ประกอบด้วยกรอบการปฏิบัติที่สำคัญ 8 ประการคือ 1) ส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในลักษณะเครือข่ายเพื่อกำหนดนโยบาย

รวมถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีลักษณะรวมศูนย์ 2) บูรณาการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว 3) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนร่วมกันเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว 5) พัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยว 6) สร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรม โดยมุ่งพัฒนาเอกลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนให้เป็นจุดเด่น 7) ปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชน 8) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้คงอยู่ โดยปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ไม่ถูกทำลาย ตลอดจนการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาสามารถสรุปแนวยุทธศาสตร์หลักประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียนที่ต้องยึดหลักการให้บริการที่มีต่อนักท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การให้ความสำคัญในเรื่อง ความปลอดภัย ความสะดวก ระบบการขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค 2) แนวทางความร่วมมือการส่งต่อข้อมูลต่าง ๆ ของไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา ในหลายภาคส่วน อาทิเช่น ความร่วมมือในการให้บริการนักท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกในการเข้าออกประเทศ ด้านความปลอดภัย ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในกรณีเป็นอาชญากรข้ามชาติเพื่อดำเนินการสกัดกั้นและป้องกันได้ทันต่อเหตุการณ์ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาที่ต้องบูรณาการในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์สนับสนุนและส่งเสริมองค์การทางภาคธุรกิจการท่องเที่ยวไทย-กัมพูชา ข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่ความร่วมมือกับราชอาณาจักรกัมพูชาเพื่อนำเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวราชอาณาจักรกัมพูชา และกลุ่มประเทศอาเซียน

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไทย-กัมพูชา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียนศึกษาสหราชอาณาจักร กัมพูชา จากปรากฏการณ์ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย-กัมพูชา โดยครอบคลุม 1) ด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เกิดความคุ้มค่า โดยยึดประโยชน์ของนักท่องเที่ยวในฐานะผู้ที่นำเม็ดเงินมาใช้จ่ายเพื่อรับบริการต่าง ๆ ทรัพยากรประโยชน์ต้องมีความเหมาะสมกับราคา 2) ด้านการรักษาคุณภาพระบบนิเวศบนพื้นฐานความใส่ใจอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันทั้งสองฝ่าย 3) ด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวที่ต้องบูรณาการทั้งสองประเทศ 4) ด้านพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวที่ส่งเสริมอัตลักษณ์และวัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดีของทั้งสองพื้นที่ศึกษา 5) ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมกันใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น 6) ด้านการพัฒนาจิตสำนึกรักและห่วงแหนศิลปวัฒนธรรม ภาษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ อย่างรู้คุณค่า

สร้างความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา ได้แก่ 1) การอำนวยความสะดวกการเดินทางในกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศอื่น 2) การอำนวยความสะดวกด้านขนส่งและขยายตลาดการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกสถานที่ท่องเที่ยว 3) ด้านความปลอดภัยและความมั่นคงการท่องเที่ยว 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา ใช้ 5Ps Model ได้แก่ 1) ส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว 2) พัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว 3) การบริหารจัดการการ

ท่องเที่ยว 4) ยกกระตือรือร้นความร่วมมือสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน 5) ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐควรสนับสนุนอัตลักษณ์ของพื้นที่ให้โดดเด่นมากขึ้น โดยรัฐควรลงทุนด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนาในการนำอัตลักษณ์และวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่

2. ควรเชื่อมโยงการจัดทำแผนพัฒนาคลัสเตอร์ท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของอาเซียน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของการท่องเที่ยวในภูมิภาค ซึ่งจะได้รับประโยชน์ทั้งด้านการกระจายรายได้และรายได้การท่องเที่ยว

3. ควรส่งเสริมผู้ประกอบการที่ลงทุนและดำเนินงานสอดคล้องกับอัตลักษณ์และวัฒนธรรม หรือนำเอาอัตลักษณ์ของพื้นที่มาใช้ในการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์โดยให้การสนับสนุนผ่านมาตรการส่งเสริมการลงทุนหรือมาตรการด้านภาษี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรมีการศึกษา การจัดทำ และเผยแพร่ ปุ่มประวัติ ตำนาน หรือเรื่องเล่าต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวให้ครอบคลุมมากขึ้น และเชื่อมโยงเรื่องราวระหว่างพื้นที่ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรปภา พิงพันธ์และคณะ. (2558). Tourist Hub of ASEAN: โอกาสของไทย Tourist Hub of ASEAN: Opportunities for Thailand. ใน *การประชุมวิชาการนิสิตนักศึกษา ภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศศาสตร์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 8 วันที่ 25-26 ธันวาคม 2558 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จิระเดช ห้วยหงษ์ทอง. (2560). แนวทางการส่งเสริมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยกับกลุ่มประเทศ CLMV. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ชนาใจ หมั่นไธสง และคณะ. (2559). การรับรู้ของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในออกยาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซียที่มีต่อไทย ด้านเศรษฐกิจและสังคมในบริบทประชาคมอาเซียน. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 7(2), 33-47.
- ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ. (2560). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนโยธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม*, 5(2), 8-16.

- ภูมิใจ เลขสุนทรากร. (2559). แนวทางการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามไม่ตามแบบระหว่างราชอาณาจักรไทยราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม :กรณีศึกษา เส้นทางเชื่อมต่อระหว่างสระแก้ว – พนมเปญ – โฮจิมินห์. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 7(3), 42-57.
- รัศมี อ่อนปรีดา. (2015). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, 6(1), 135-145.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัตนสินธุ์. (2012). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชลดา.
- ASEAN Secretariat. (2011). *Standard Operating Procedure for Regional Standby Arrangements and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations*. Jakarta: ASEAN Secretariat.
- Department of Tourism. (2556). *ASEAN Tourism Strategic Plan B.E. 2554-2558*. Bangkok: Department of Tourism.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports. (2560). *The 2nd National Tourism Development Plan (B.E. 2560-2564)*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports.
- Pound Chat & D Vijit Supinit. (2016). A Study of Tourism Development and Preference for Tourism Sites in Phnom Penh, Cambodia. *International Journal of Thesis Projects and Dissertations (IJTPD)*, 4(2), 196-203.
- World Tourism Organization. (2015). *UNWTO Tourism highlights 2015 edition*. Retrieved May 21, 2018, from <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899>

รูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทย กับกลุ่มประเทศอาเซียน*

A CO-OPERATION MODEL OF THAI NATURAL DISASTER MANAGEMENT AND ASEAN COUNTRIES

วัชรีย์ คุณกิตติ

Vacharee Khunkitti

วิจิตรา ศรีสอน

Wijittra Srisorn

สัณฐาน ชยนนท์

Sunthan Chayanon

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: yannakorn1978@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องรูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทย กับกลุ่มประเทศอาเซียนนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน 2) เพื่อศึกษาความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน 3) เพื่อเสนอรูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ได้จากการเลือกแบบสโนว์บอลล์ และใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อคำตอบที่เข้มข้น รวมทั้งใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน คือ (1) เข้าใจความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (2) เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (3) ลงทุนในด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติพร้อมรับมือและทำให้ฟื้นคืน อย่างรวดเร็ว (4) พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ การฟื้นฟูสภาพและใช้การซ่อมสร้างให้ดีกว่าเดิม 2) ความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน คือ (1) การประเมินความเสี่ยงและการสร้างความตระหนักรู้ (2) การป้องกันและลดผลกระทบ (3) การเตรียมความพร้อมและการเผชิญเหตุฉุกเฉิน (4) การฟื้นฟูสภาพ (5) การจัดการความรู้และนวัตกรรม 3) รูปแบบความ

* Received 23 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้ PEA Model ได้แก่ (1) ก่อนเกิดภัยพิบัติ (2) ขณะเกิดภัยพิบัติ (3) หลังเกิดภัยพิบัติ

คำสำคัญ: ความร่วมมือ, การจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ, กลุ่มประเทศอาเซียน

Abstract

Research article on the form of cooperation in managing natural Disasters in Thailand with ASEAN countries the objectives are 1) to study the Problems of natural disaster management in Thailand and ASEAN countries 2) To study the cooperation of the natural disaster management of Thailand with the ASEAN countries 3) to propose a form of disaster management cooperation Nature of Thailand and ASEAN countries by using qualitative research methods is a study of documents Textbooks and related research Use in-depth Interview Methods with 20 key contributors from the snowball selection and use group Conversation methods to get strong answers including using content analysis Methods and triangulating data

The results of the research showed that 1) The problems of natural disaster management in Thailand and ASEAN countries are (1) understanding the risk of disaster (2) enhancing capacity in disaster risk management and management (3) investing in mitigation Risk from disaster, ready to cope and recover quickly (4) develop the capacity to prepare for an effective disaster Restoring and using repair to better than before 2) cooperation on disaster management The nature of Thailand and ASEAN countries are (1) risk assessment and awareness-raising (2) prevention and mitigation (3) emergency preparedness and coping (4) rehabilitation 5) Knowledge management and innovation 3) Cooperation model for managing natural disasters in Thailand and ASEAN countries using the PEA Model, namely (1) before the disaster (2) during the disaster (3) after the disaster

Keywords: Cooperation, Natural Disaster Management, ASEAN Countries

บทนำ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่ประสบภัยพิบัติรุนแรงบ่อยครั้งสร้างความสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน และความเสียหายทางเศรษฐกิจโดยไม่อาจประเมินค่าได้ อาทิ เหตุการณ์สึนามิถล่มชายฝั่งทะเลอันดามันเมื่อปี พ.ศ. 2547 เหตุการณ์พายุไซโคลนนาร์กีส

ถล่มประเทศเมียนมาร์ เมื่อปี พ.ศ. 2551 และเหตุการณ์มหาอุทกภัยในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2554 ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนได้ขับเคลื่อนภารกิจด้านการจัดการสาธารณภัยระหว่างประเทศภายใต้กรอบความตกลงอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินมาอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการภัยพิบัติถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจากภัยพิบัติ รัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการภัยพิบัติในทุกระดับ ทั้งระดับภูมิภาคอาเซียนและประชาคมโลก ซึ่งพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ร่วมประกาศเจตนารมณ์ในการผลักดันกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 – 2573 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030) เพื่อลดความสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมจากภัยพิบัติ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยมีกลไกการจัดการภัยพิบัติที่มีมาตรฐานในระดับสากล (ชูวงศ์ ชูบาลี, 2551)

ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมจัดเป็นประเด็นสำคัญไม่แพ้การเมืองและเศรษฐกิจสังคม เพราะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และความปลอดภัยของผู้คนในสังคม สร้างความตื่นตัวให้กับคนไทยผ่านการสื่อสารสังคมที่อาศัยกลยุทธ์ในการเคลื่อนไหวที่สำคัญ การใช้สื่อกระแสหลัก สื่อสังคมออนไลน์ ให้มีบทบาทในการขับเคลื่อนสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) ในการกระตุ้นให้คนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและการเตรียมพร้อมหรือรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (นิธิปริยา จันทวงษ์, 2561)

ข้อมูลจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ชี้ให้เห็นว่าในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมาสาธารณภัยเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และหลายเหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำเป็นประจำตามฤดูกาล ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จึงทำให้มีความสามารถในการคาดการณ์การเกิดสาธารณภัยได้มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่ามีสาธารณภัยรูปแบบใหม่หรือสาธารณภัยที่มีรูปแบบที่เปลี่ยนไปจากเดิม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งทำให้การคาดการณ์เป็นไปได้ยาก มีความไม่แน่นอนสูง และยังคงมีภัยบางประเภทที่สามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่เลือกช่วงเวลา เช่น ภัยจากแผ่นดินไหว คลื่นสึนามิ โรคระบาดทั้งนี้ การเกิดสาธารณภัยในประเทศไทยสามารถสรุปได้ดังปรากฏในปฏิทินสาธารณภัยซึ่งประชาชนทั่วไปควรให้ความสนใจ เพราะจะช่วยให้สามารถเตรียมพร้อมรับมือกับภัยต่าง ๆ ล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงทีจากสถานการณ์สาธารณภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยรับผลกระทบจากสาธารณภัยต่าง ๆ มากมาย และสาธารณภัยเกิดขึ้นในทุกภาคของประเทศ ทั้งยังส่งผลกระทบทั้งในด้านชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจของประเทศ

การจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในแต่ละประเทศไม่สามารถสำเร็จได้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพัง เพราะสาธารณภัยเป็นเรื่องของทุกคน ซึ่งในการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติระหว่าง พ.ศ. 2558-2573

(Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030) และกรอบระดับภูมิภาค ภายใต้ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response: AADMER) (ASEAN, 2012) พร้อมทั้งแนวทางการดำเนินงานในด้านการลดความเสี่ยงจาก สาธารณภัยในประเทศไทย

นอกจากนี้ กรอบเซนไดฯ ยังได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน ในภาพรวม ไว้ด้วยกัน 7 ข้อ ได้แก่ 1) อัตราการเสียชีวิตจากภัยพิบัติของโลก ลดลง 2) จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติของโลกลดลง 3) ความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ เกิดจากภัยพิบัติโดยตรงลดลง 4) สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่สำคัญได้รับความเสียหาย จากภัยพิบัติลดลง 5) จำนวนประเทศที่มียุทธศาสตร์การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นเพิ่มขึ้น 6) มีการยกระดับการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศแก่ประเทศ กำลังพัฒนา และ 7) ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าและข้อมูลความ เสี่ยงจากภัยพิบัติได้มากขึ้น (Department of Environmental Quality Promotion, Ministry of Natural Resources and Environment, 2009)

สำหรับในภูมิภาคอาเซียนมีกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคอาเซียนในการลด ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ AADMER หรือ ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response คือ ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบ ต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยความร่วมมือนี้เกิดขึ้นภายหลังจากที่ภูมิภาคอาเซียนได้รับผลกระทบ ร้ายแรงจากคลื่นสึนามิ เมื่อปี พ.ศ. 2547 ปัจจุบันอาเซียนมีกรอบแผนงาน AADMER ปี พ.ศ. 2559-2563 (AADMER Work Programme 2016-2020) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยประเทศ สมาชิกอาเซียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยแผนงาน AADMER ฉบับนี้เป็นการวางเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ต่อยอดจากแผนงานเดิมที่สิ้นสุดวาระไปใน ปี พ.ศ. 2558 ซึ่งยังคงเน้นยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ การประเมินความเสี่ยงและการสร้างความ ตระหนักรู้ป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อมและการเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน และการฟื้นฟู โดยได้เพิ่มยุทธศาสตร์สำคัญอีก 1 ประการ ได้แก่ การจัดการความรู้และ นวัตกรรม เพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับการดำเนินงานในอีก 5 ปีข้างหน้าอย่างไว้ใจได้ แผนงาน AADMER ได้ให้ความสำคัญไปสู่การปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงเช่นเดียวกับกรอบเซนไดฯ ซึ่งมี วัตถุประสงค์หลักเพื่อเสริมสร้างกลไกการทำงานระหว่างภาคประชาสังคมกับอาเซียนในการลด ความเสี่ยงจากสาธารณภัยในประเทศสมาชิกร่วมกันสำหรับบทบาทของประเทศไทยในกรอบ แผนงาน AADMER ได้แก่ การเป็นประธานร่วมกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาว ในคณะทำงาน ASEAN Committee on disaster Management : ACDM สำหรับ ยุทธศาสตร์การป้องกันและลดผลกระทบ และเป็นประเทศสมาชิกในคณะทำงานสำหรับ ยุทธศาสตร์อื่น ๆ มีหน้าที่สำคัญในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

และสนับสนุนการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์ของแผนงาน AADMER ฉบับนี้ (ASEAN, 2012)

เป้าหมายหลักของการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มสมาชิกอาเซียน คือ ร่วมกันจัดทำโครงการจัดการภัยพิบัติในภูมิภาคอาเซียน เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือ กำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ กำหนดงานและกิจกรรมเร่งด่วนตามลำดับก่อนหลัง เพื่อลดภัยพิบัติ ดังนั้น งานสำคัญเร่งด่วนของ ARPDPM คือ การสร้างกรอบการทำงานบริหารจัดการภัยพิบัติในภูมิภาคอาเซียน ภายใต้กรอบการดำเนินงานนี้จะมีการพัฒนาความตกลงในภูมิภาคว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติ และการทำงานในภาวะฉุกเฉิน พัฒนามาตรฐานการทำงานช่วยเหลือในยามเกิดภัยพิบัติตามความตกลง เสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของคณะทำงานในแต่ละประเทศสมาชิกเพื่อช่วยเหลือแบบฉุกเฉินฉับพลันในยามเกิดภัยพิบัติ และจัดกิจกรรมซ้อมรับมือภัยพิบัติในอาเซียนอย่างสม่ำเสมอ คณะกรรมการอาเซียนได้ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการผลักดันให้มีการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องตามข้อตกลงอาเซียน (Department of Disaster Prevention and Mitigation, 2007)

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน ความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน และหารูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยพิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน
2. เพื่อศึกษาความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่ประกอบด้วย คำถามปลายเปิด อุปกรณ์บันทึกเสียงภาพ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Prasitrattasin, 2012)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารข้าราชการประจำ นักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และประชาชน จำนวน 20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์ (snowball sampling) และจัดกลุ่มสนทนา

(focus group) โดยแบบสัมภาษณ์มีการกำหนดประเด็นในการสนทนาที่ครอบคลุมดังนี้คือ ปัญหาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นอย่างไร ความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้นเป็นอย่างไร รูปแบบความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในกลุ่มประเทศอาเซียนควรมีรูปแบบอย่างไร จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ว่า ประเด็นใดที่ถูกกล่าวถึงหรือนำเสนอร่วมกันมากที่สุดจึงกำหนดเป็นผลการศึกษาและหลังจากนั้นได้นำผลที่ได้ดังกล่าวที่ครอบคลุมในประเด็นจากวัตถุประสงค์เพื่อให้ยืนยันหรือเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด สุดท้ายสรุปเป็นผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation)

ผลการวิจัย

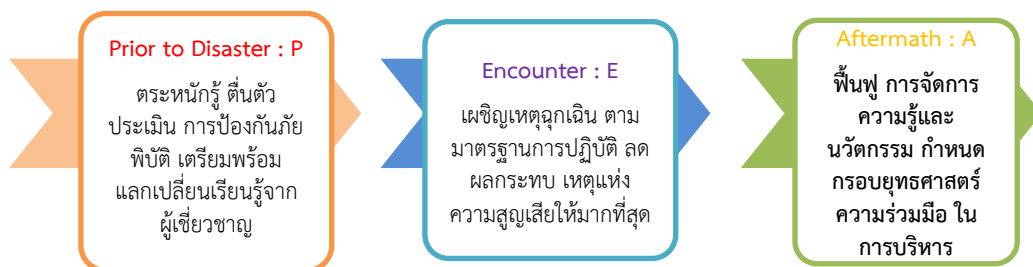
ปัญหาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่ามี 4 ประการ 1) เข้าใจความเสี่ยงจากภัยพิบัติ จากการศึกษาพบว่า การจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน ยังมีความเข้าใจและตระหนักรู้ไม่มาก ตื่นตัวน้อย จนกว่าจะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นถึงจึงจะเกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงความเสี่ยงภัย เฉกเช่นเดียวกับกลุ่มประเทศในอาเซียน เช่นกัน 2) เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารและจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พบว่างานวิจัยค้นพบว่าประเทศไทยและประเทศในกลุ่มภูมิภาคนี้สามารถบูรณาการร่วมกันพัฒนาศักยภาพ เช่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ การอบรมการใช้เทคโนโลยีทางด้านการป้องกันภัยพิบัติ 3) ลงทุนในด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเพื่อให้พร้อมรับมือและฟื้นคืนกลับได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผลจากการศึกษาพบว่าหากมีการบูรณาการร่วมมือในการลงทุนร่วมกันในภูมิภาคนี้จะทำให้ลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติได้มาก 4) พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการฟื้นฟูสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าเดิม เป็นการเน้นที่ให้ความรู้ตามหลักมาตรฐานสากลในการป้องกัน การเตรียมความพร้อมเมื่อเผชิญภัยพิบัติ

ความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน มี 5 ประการ คือ 1) การประเมินความเสี่ยงและการสร้างความตระหนักรู้ 2) การป้องกันและลดผลกระทบ 3) การเตรียมความพร้อมและการเผชิญเหตุฉุกเฉิน 4) การฟื้นฟู 5) การจัดการความรู้และนวัตกรรม

รูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้ PEA Model ได้แก่ 1) ก่อนเกิดภัยพิบัติ (Prior to Disaster) ประเมินความเสี่ยง สร้างความตระหนักรู้ ป้องกันภัยพิบัติ 2) ขณะเกิดภัยพิบัติ (Encounter) เผชิญเหตุฉุกเฉิน ลดผลกระทบ 3) หลังเกิดภัยพิบัติ (Aftermath) ฟื้นฟู การจัดการความรู้และนวัตกรรม กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ในการบริหารจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ เพื่อพัฒนาการ

จัดการภัยพิบัติ และการทำงานในภาวะฉุกเฉิน มาตรการช่วยเหลือยามภัยพิบัติ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของประเทศสมาชิก เป็นรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรูปธรรมในเพื่อลดความเสี่ยง ลดผลกระทบ และเสริมสร้าง การเตรียมความพร้อมบนฐานการจัดการความรู้และนวัตกรรม

ภาพที่ 1 แสดง PEA Model

อภิปรายผล

1. ปัญหาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน มี 4 ประการ 1) เข้าใจความเสี่ยงจากภัยพิบัติ 2) เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารและจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ 3) ลงทุนในด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเพื่อให้พร้อมรับมือ และฟื้นคืนกลับได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 4) พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการฟื้นฟูสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าเดิม นั่นเป็นเพราะว่าความตื่นตัว การตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงภัยที่มีผลกระทบต่อประชาชนภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องมีการพัฒนาและสร้างความร่วมมือเชิงรุกมากกว่าให้ความรู้เพียงอย่างเดียวควรให้ทุกคนมีความพร้อมในทุกสถานการณ์ เหมือนอย่างในต่างประเทศที่มีกระเป๋ากู้ภัยติดตัวเสมอเพื่อกรณีฉุกเฉินจากการศึกษาไม่พบการตระหนักในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้เลย สอดคล้องกับงานวิจัยของเพิ่มพร รวมเมฆ (เพิ่มพร รวมเมฆ, 2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน ภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจ : กรณีศึกษา เทศบาลนครปากเกร็ด ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของหน่วยวิเคราะห์ระดับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ต่อประเด็นความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติ กล่าวคือประชาชนทั่วไปเห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่า ความเป็นอิสระในการจัดการตนเองเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น การมีส่วนร่วมและความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงช่วย

ยกระดับความสามารถในการจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานของเทศบาลนครปากเกร็ดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน มี 5 ประการ คือ 1) การประเมินความเสี่ยงและการสร้างความตระหนักรู้ 2) การป้องกันและลดผลกระทบ 3) การเตรียมความพร้อมและการเผชิญเหตุฉุกเฉิน 4) การฟื้นฟู 5) การจัดการความรู้และนวัตกรรม นั้นอาจเป็นเพราะการสร้างร่วมมือในภูมิภาคนี้ยังมีไม่มากพอที่จะทำให้การป้องกันและการเผชิญภัยพิบัตินั้นลดความสูญเสียได้ หลักความร่วมมือนี้เป็นขั้นตอนความร่วมมือที่สำคัญที่ทุกฝ่ายในภูมิภาคต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของสายฝน แสงหิรัญ ทองประเสริฐ (สายฝน แสงหิรัญ ทองประเสริฐ, 2558) ศึกษาเรื่อง การจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายองค์กรชุมชน ผลการดำเนินงาน และเสนอแนวทางในการจัดการภัยพิบัติในระดับท้องถิ่น ซึ่งจากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในพื้นที่ สามารถทำงานร่วมและเสริมซึ่งกันและกัน ในลักษณะการเป็นเครือข่ายการดำเนินงานในการจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน นอกจากนี้จะมีลักษณะการทำงานเป็นเครือข่ายภายในพื้นที่ของตนเองแล้วยังได้ประสานงานกับองค์กร เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

3. รูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้ PEA Model ได้แก่ 1) ก่อนเกิดภัยพิบัติ (Prior to Disaster) ประเมินความเสี่ยง สร้างความตระหนักรู้ ป้องกันภัยพิบัติ 2) ขณะเกิดภัยพิบัติ (Encounter) เผชิญเหตุฉุกเฉิน ลดผลกระทบ 3) หลังเกิดภัยพิบัติ (Aftermath) ฟื้นฟู การจัดการความรู้และนวัตกรรม กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ในการบริหารจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ เพื่อพัฒนาการจัดการภัยพิบัติ และการทำงานในภาวะฉุกเฉิน มาตรการช่วยเหลือยามภัยพิบัติ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของประเทศสมาชิก เป็นรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรูปธรรมในเพื่อลดความเสี่ยง ลดผลกระทบ และเสริมสร้าง การเตรียมความพร้อมบนฐานการจัดการความรู้และนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศิรินันต์ สุวรรณโมลี (ศิรินันต์ สุวรรณโมลี, 2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐานจากภาคประชาสังคม : กรณีศึกษาชุมชนบ้านน้ำเค็ม ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา ผลการศึกษาพบว่า 1) ในการดำเนินงานและด้านการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณ ด้านความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ในการดำเนินงานและด้านการประสานงานระหว่างองค์กร 2) แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานคือ ภาคชุมชนควรมีการร่วมกลุ่มและการจัดการองค์กรชุมชน เป็นหัวใจของกระบวนการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยมีชุมชนเป็นฐาน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาค้นพบผลการวิจัยในปัญหา ความร่วมมือรูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้ PEA Model ได้แก่ 1) ก่อนเกิดภัยพิบัติ 2) ขณะเกิดภัยพิบัติ 3) หลังเกิดภัยพิบัติ นำไปสู่องค์ความรู้ที่สามารถใช้เป็นต้นแบบในการวางนโยบาย การกำหนดแผนงาน การวางนโยบายในการแก้ปัญหา ภัยพิบัติที่จะเกิดประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเทศต่าง ๆ ที่มีลักษณะภัยพิบัติมีลักษณะใกล้เคียงกันสามารถนำไปปรับใช้ได้ และในระดับมาตรฐานคือผู้ที่ศึกษาสามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นมาใช้เป็นประสบการณ์ในการระงับภัยให้กับตนเองและครอบครัวหรือคนรอบข้างได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปถึงปัญหาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน คือ 1) เข้าใจความเสี่ยงจากภัยพิบัติ 2) เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารและจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ 3) ลงทุนในด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติพร้อมรับมือ พื้นที่อย่างรวดเร็ว 4) พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ การฟื้นฟูสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าเดิม ซึ่งหน่วยงานในภูมิภาคนี้ควรนำไปเป็นข้อมูลในการบริหาร เช่น ประเทศไทยศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ หน่วยงานในสังกัด กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กปภ.ช.) ส่วนในภูมิภาคอาเซียน เช่น ASEAN Committee on Disaster Management) หรือเรียกโดย ย่อว่า ACDM เป็นต้น จะเกิดประโยชน์กับประชาชนมากที่สุด โดยความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน คือ 1) การประเมินความเสี่ยงและการสร้างความตระหนักรู้ 2) การป้องกันและลดผลกระทบ 3) การเตรียมความพร้อมและการเผชิญเหตุฉุกเฉิน 4) การฟื้นฟู 5) การจัดการความรู้และนวัตกรรมที่หน่วยงาน ASEAN Committee on Disaster Management) ACDM ควรเป็นเจ้าภาพในการดำเนินการเพื่อให้ภูมิภาคนี้ได้รับประโยชน์มากที่สุด จากการศึกษาค้นพบรูปแบบความร่วมมือการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้ PEA Model ได้แก่ 1) ก่อนเกิดภัยพิบัติ 2) ขณะเกิดภัยพิบัติ 3) หลังเกิดภัยพิบัติ เป็นรูปแบบที่ได้จากการศึกษา นอกจากภูมิภาคดังกล่าวนี้แล้วในสังคมชุมชนระหว่างประเทศสามารถนำไปศึกษาและปรับใช้ได้เช่น องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) หรือระดับโลก องค์การสหประชาชาติกลุ่มงานว่าด้วยการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลของการศึกษาค้นพบว่าบทบาทของภาครัฐและกองทัพในการบริหารจัดการภัยพิบัติเชิงบูรณาการยกระดับรัฐบาลควรยกระดับเรื่องภัยพิบัติให้เป็นวาระแห่งชาติ และควรมีนโยบายการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติแห่งชาติร่วมกันทุกระดับรัฐบาลควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการภัยพิบัติ การฝึกกำลังภาคส่วนต่าง ๆ องค์การที่มี

จุดแข็งต่างกันมาร่วมกัน ควรมีการบูรณาการการบริหารจัดการศูนย์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ การบูรณาการการบริหารจัดการระบบการแจ้งเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ การบูรณาการและจัดการระบบการติดต่อสื่อสารในภาวะฉุกเฉินให้มีประสิทธิภาพ การบูรณาการในการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติที่มีความจำเป็น ควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในการปฏิบัติการช่วยเหลือระหว่างภัยพิบัติแบบรวมศูนย์จากทุกภาคส่วน นอกจากนี้ควรมีนโยบายส่งเสริมภาคเอกชนและธุรกิจการบริหารจัดการภัยพิบัติเชิงบูรณาการ มีการวางแผนรองรับกับภัยพิบัติหรือแผนบริหารความเสี่ยงของภาคเอกชนและธุรกิจ การบูรณาการในการป้องกันผลกระทบจากภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการป้องกันภัยพิบัติของภาครัฐ ส่งเสริมให้มีการนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคเอกชน (Corporate Social Responsibility: CSR) สุดท้ายควรมีการนำนโยบายภาคประชาสังคมการบริหารจัดการภัยพิบัติเชิงบูรณาการ ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อให้สามารถรับมือกับเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับภาครัฐด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การปลูกจิตสำนึกและสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสังคม การจัดระบบการจัดการชุมชนและท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ส่งเสริมระบบอาสาสมัครของประเทศอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพและบูรณาการความร่วมมือกันในการพัฒนาประสิทธิภาพและศักยภาพของกลไกเจ้าภาพของทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งการศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนกลไกการดำเนินงานด้านภัยพิบัติให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชูวงศ์ ชูบาลี. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการภัยพิบัติ กรณีศึกษา: อาคารเคหะชุมชน เขตดินแดง. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิธิปรียา จันทวงศ์. (2561). การจัดการความรู้ ภัยพิบัติแผ่นดินไหวสู่สาธารณะ. *วารสารประชาคมวิจัย*, 28(138), 72-78.
- เพิ่มพร รวมเมฆ. (2557). การจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจ : กรณีศึกษา เทศบาลนครปากเกร็ด. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรินันต์ สุวรรณโมลี. (2553). การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยมีชุมชนเป็นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรชีวภาพ*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

- สายฝน แสงหิรัญ ทองประเสริฐ. (2558). การจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายองค์กรชุมชน. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 8(4), 112-123.
- ASEAN. (2012). *ASEAN Ministerial Meeting on Disaster Management (AMMDM)*. Retrieved December 1, 2018, from <https://asean.org/asean-socio-culturalasean-ministerial-meeting-on-disaster-management-ammdm/overview/>
- ASEAN. (2012). *The ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response*. Retrieved December 5, 2561, from https://asean.org/?static_postthe-asean-agreement-on-disaster-management-and-emergency-response
- Department of Disaster Prevention and Mitigation. (2007). *Flood Prevention and Mitigation Action Plan Hurricane and Landslide Year 2007*. Retrieved December 1, 2018, from <https://www.disaster.go.th>.
- Department of Environmental Quality Promotion, Ministry of Natural Resources and Environment. (2009). *Environmental situation in Thailand in 2009 by two-year-old people*. Bangkok: Environmental Information Center.
- Prasitrattasin. (2012). *Research Methodology in Social Sciences*. Bangkok: Samrada.

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพ ของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก*

THE DEVELOPMENT OF A CASUAL RELATIONSHIP MODEL FOR INCREASING THE PERSONAL RELATIONSHIP IN SMALL ENTERPRISES

วัชร มารุ่งเรือง

Watchara Marungreang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: kabongphet@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางพุทธจิตวิทยา และจิตวิทยาร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก 2) เพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก และ 3) เพื่อตรวจสอบและนำเสนอโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีที่ใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการเชิงคุณภาพกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา นักจิตวิทยาและผู้บริหารองค์กรขนาดเล็ก โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้การสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 350 คน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติบรรยาย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัยที่พบ อิทธิพลทางอ้อมจากลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรมผ่านทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดีเท่ากับ .50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คุณสมบัติของผู้สร้างสัมพันธภาพได้รับอิทธิพลทางตรงจากทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี (B) และสุนทรียสนทนา โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .36 และ .45 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรมผ่าน ทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี และสุนทรียสนทนา โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .24 และ .65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ผู้บริหารที่มีคุณธรรม, ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, ทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี, ลักษณะผู้สร้างสัมพันธภาพ

* Received 24 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

Abstract

This article has three objectives; 1) to study the Buddhist psychological theory and the contemporary psychology related to personnel relationship in small enterprises. 2) to develop the casual relationship model concept for increasing the personnel relationship in small enterprises. 3) To test and present the casual relationship model for increasing the personnel relationship in small enterprises. It was a mixed method research using quantitative method expanding to qualitative method. The important informants were Buddhist experts, psychologists, small organization administrators selected by purposive sampling, 9 persons. The sample group used in quantitative research was the purposive sampling method consisting of 350 persons. content analysis and inductive reasoning, descriptive statistics was used to analyze the quantitative data, a package program was used to analyze correlation coefficient, and LISREL program was used to test the index of item objective congruence between the model and empirical data.

When considered from direct and indirect influence found that good living attitudes had directly been influenced by moral administrators with effect size of .94, statistical significant at .01. Aesthetic conversation had directly been influenced by moral administrators with effect size of .18 and .53, statistical significant at .01 respectively and had indirectly been influenced by moral administrators through good living attitudes, .50, statistical significant at .01. The qualification of relationship maker had directly been influenced by good living attitudes (B) and aesthetic conversation with effect size of .36 and .45 respectively, statistical significant at .01 and had indirectly been influenced by moral administrators through good living attitudes and aesthetic conversation with effect size of .24 and .65, statistical significant at .01 respectively.

Keywords: Moral Administrators, Good Living Attitudes, Dialogue, Qualification Of Relationship Person

บทนำ

ในปัจจุบันซึ่งมีวิถีชีวิต ดำเนินไปด้วยการติดต่อพบปะกันอยู่ตลอดเวลา ความเจริญทางเทคโนโลยีเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้การสื่อสารทุกระบบถูกปรับเปลี่ยนไป ภาษาก็เช่นเดียวกัน ได้ถูกพัฒนามาตามลำดับ ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ละสังคมมีการใช้ภาษาในรูปแบบที่

แตกต่างกันไปซึ่งหมายรวมถึง การสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง สื่อสารความรู้สึกและร่วมแก้ปัญหา จนทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมถึงการฟังที่ดี รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรามากขึ้น การเข้าใจภาษาท่าทางการเรียนรู้วิธีรับข่าวสารและวิธีให้ผลย้อนกลับ เป็นการสื่อสารเพื่อเข้าใจผู้อื่น ซึ่งต้องคำนึงถึงทัศนคติต่อชีวิตของตนเอง และผู้อื่น สามารถแยกแยะ มองเห็นคุณค่าของตนเอง ทัศนคติเป็นตัวนำให้แสดงพฤติกรรมของเรา เพราะฉะนั้นถ้าเราคิดว่าตนเองดี ขณะเดียวกันเราก็มีทัศนคติต่อคนอื่นว่าเขาที่ดีเช่นกัน เรียกว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี (มุกดา ศรียงค์, 2550)

การสนทนาเป็นเครื่องมือหลักสำหรับการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสนทนาที่ดีมีส่วนสำคัญ ทำให้เกิดความสุขในจิตใจของคู่สนทนา และมีส่วนทำให้ทั้งสองฝ่ายบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์สัมพันธภาพระหว่างกันด้วย การสนทนาที่ดีมีข้อแตกต่างกันระหว่างการพูดกับการสนทนา คนพูดเก่งไม่ได้หมายความว่าคุยเก่งหรือสนทนาเก่งด้วย บางทีคนที่พูดบนเวทีเก่งหรือพูดแล้วมีคนฟังจำนวนมาก แต่เมื่อมาสนทนาพูดคุยกันอาจน่าเบื่อหน่ายก็ได้ เป็นที่ยอมรับกันว่า การสนทนาที่ดีก็คือ การพูดคุยกันอย่างมีความสุข และได้ผลตามจุดมุ่งหมายในการพูดคุยของทั้งสองฝ่าย การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน นอกจากจะรู้และเข้าใจธรรมชาติมนุษย์ รู้ความสามารถศักยภาพและเข้าใจตนเอง (ชินชัย แก้วเรือน, 2561) เข้าใจความต้องการและมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลแล้ว การปรับเปลี่ยนท่าทีและบุคลิกภาพ อันได้แก่ ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม ลักษณะและท่วงท่า ในการแสดงออก นับเป็นสิ่งที่สำคัญอีกด้านหนึ่งที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายพอใจกันและกันการปรับบุคลิกภาพให้เหมาะสมอาจเริ่มต้นไปทีละด้านดังนี้ ปรับการรับรู้เป็นขั้นตอนการทำความเข้าใจหรือตีความสิ่งที่ได้รับสัมผัสตามที่ตนเรียนรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อน ปรับความเชื่อ หากมีความเชื่อเรื่องบุคลิกภาพอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง ในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ก็ต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับคู่สัมพันธภาพ ปรับทัศนคติและค่านิยมทำให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพ (มุกดา ศรียงค์, 2550) (ทศพล เชิดชัยภูมิ, 2555)

สัมพันธภาพเป็นเรื่องสำคัญของการดำเนินชีวิตทั้งในระดับส่วนตัว และระดับส่วนรวม การติดต่อเกี่ยวข้องกับผู้อื่นเกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตของทุกคน เป้าหมายหลักในการติดต่อหรือสร้างความสัมพันธ์ ก็คือ การทำให้บุคคลที่สัมพันธ์ด้วยมีส่วน ทำให้ความต้องการของเราบรรลุผลนั่นเอง การเกี่ยวข้องกับผู้อื่นจะด้วยวิธีการหรือช่องทางใดก็ได้แล้วแต่ ทางจิตวิทยาถือว่าเป็นกิจกรรมทางสังคม เพราะทั้งสองฝ่ายมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันก็จะเกิดความรู้สึกหรืออารมณ์จาก การมีปฏิสัมพันธ์นั้น ๆ ซึ่งเมื่อใดบุคคลเกี่ยวข้องกันจนมีอารมณ์หรือ ความรู้สึกที่เป็นผลจาก การกระทำระหว่างกัน เราจะถือว่าบุคคลคู่นั้นมีสัมพันธภาพระหว่างกัน ดังนั้น จิตวิทยาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะเป็นการศึกษาพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ที่มีขอบเขตกว้างขวางกว่ามนุษย์สัมพันธ์ ตรงจุดที่สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็น

การสร้างพฤติกรรมทาง สังคมที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของทั้งสองฝ่าย แล้วสัมพันธ์ภาพหรือปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกันนั้นก็อาจยุติลงโดยไม่ต้องการมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องไป เชื่อมโยงถึงระหว่างที่มีปฏิสัมพันธ์กันต่างฝ่ายอาจรู้สึกไม่พอใจซึ่งกันและกันได้ แต่ด้วยความจำเป็นจากเหตุต่าง ๆ ทำให้ต้องเกี่ยวข้องกันต่อไป จนกว่าจะบรรลุผลตามเป้าหมายของตนสัมพันธ์ภาพในองค์กรนั้นมีบทบาทในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน หรือองค์กรตลอดจนการอยู่ร่วมกันในสังคม การสร้างสรรค์บรรยากาศทางมนุษยสัมพันธ์จะช่วยจรรโลงบุคคล และกลุ่มบุคคลไป ในทางเดียวกัน ทำให้เกิดองค์กรสร้างสุขให้แก่คนทำงาน (ฐริภัทร ห้วยหงษ์ทอง, 2561) ฉะนั้นสัมพันธ์ภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงาน เพราะงานใด ๆ ก็ดีจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจของคนในหน่วยงานนั้นเป็นสำคัญนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรนำพาสังคมให้เจริญไปในทางที่ถูกต้อง เกิดคุณค่าต่อองค์กรความสุขสงบในสังคม (สายฝน เลหาะวิสุทธิ, 2558)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางพุทธจิตวิทยาและจิตวิทยาร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก
2. เพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก
3. เพื่อตรวจสอบและนำเสนอโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) สัมภาษณ์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ด้านจิตวิทยา และผู้บริหารองค์กรขนาดเล็ก โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูป/คน เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางพุทธจิตวิทยาและจิตวิทยาร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก และพัฒนารอบแนวคิดในการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก และในระยะที่ 2 ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) เพื่อตรวจสอบความตรง และนำเสนอโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก

ประชากร ประกอบด้วย บุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair และคณะ (ลำพอง กลมกุล, 2554) คือขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 คน ต่อ

1 พารามิเตอร์ ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งหมด 35 พารามิเตอร์ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามความคิดเห็นลักษณะของผู้บริหารที่มีคุณธรรม 3) แบบสอบถามความคิดเห็นทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่ดี 4) แบบสอบถามความคิดเห็นสุนทรียสนทนา และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็นลักษณะผู้สร้างสัมพันธ์ภาพในองค์กร โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 – 5 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ เพื่อสำรวจระดับการปฏิบัติและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ตั้งแต่ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุดไปจนถึงความคิดเห็นระดับมากที่สุด

การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมาสร้างข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ด้านจิตวิทยาและพุทธศาสนา จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงของเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาความชัดเจนของภาษาและข้อคำถาม โดยมีการกำหนดการให้คะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ +1 คือ ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย 0 คือ ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัยหรือไม่ และ -1 คือ ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นนำข้อคำถามทั้งหมดไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556)

การหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient: α) โดยผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ .939

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรให้ได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่า เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์หรือไม่ ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity และค่าดัชนีไกเซอร์ - ไมเยอร์ - ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = KMO) ซึ่งค่า KMO ควรจะมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) โดยใช้แบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานประกอบการบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก คือ บริษัท โทเนียร์ จำกัด, บริษัท เอ็มไอดี อาร์คิเทค จำกัด, ห้างหุ้นส่วน เอ็มวีวิศวะภัณฑ์ จำกัด และ บริษัทเอกธนาพงศ์กรุ๊ป จำกัด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำแบบสอบถามไปสอบถามด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 350 คน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และความเหมาะสมของข้อมูล และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Inductive) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาตีความหมายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อยืนยันกรอบแนวคิดในการวิจัยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก และวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก ด้วยโปรแกรม LISREL

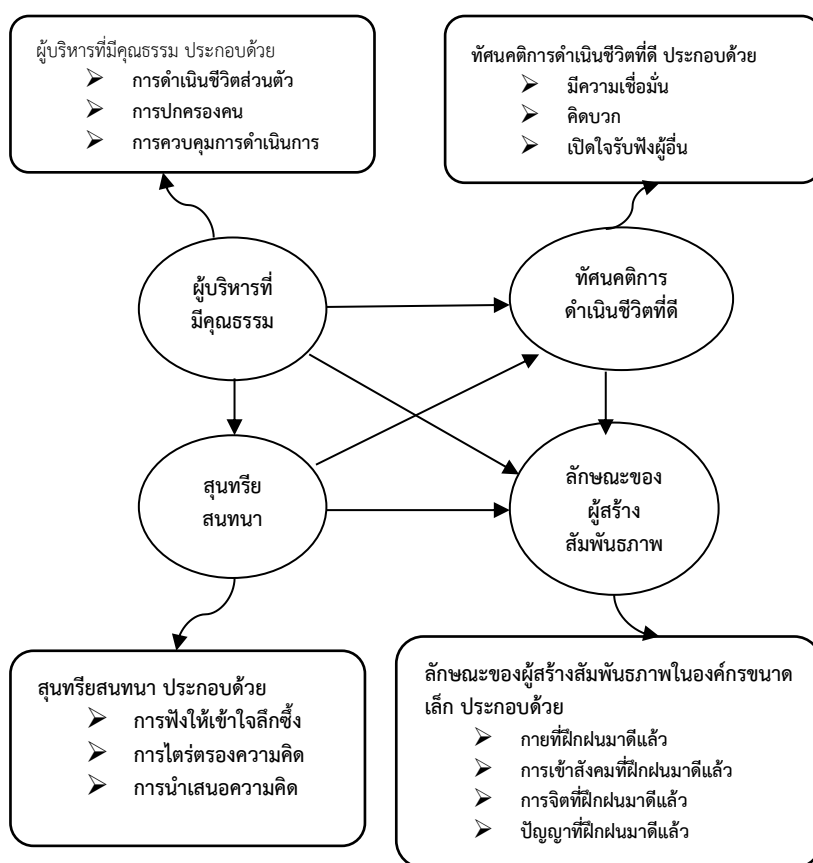
ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางพุทธจิตวิทยาและจิตวิทยาร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก พบดังนี้ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก ได้แก่ วาจา 4 ภาวนา 4 การพัฒนามนุษย์ควรพัฒนา 4 ประการ คือ การพัฒนากาย ให้รู้จักปฏิบัติต่ออินทรีย์ทั้งห้าในทางที่เป็นคุณ และพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ศีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติ การ

ฝึกอบรมศิลป ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยดี พุทธศาสนาสรรให้เกิดการเกื้อกูลเกื้อกัน จิตตภาวนา คือ การพัฒนาจิต ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย ปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง และแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา มาบูรณาการใช้ในการทำงาน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีจะช่วยเพิ่มความผูกพันที่พนักงานมีต่อองค์กรได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดองค์กรสร้างสุขให้แก่คนทำงาน ทฤษฎีจิตวิทยาร่วมสมัย ได้แก่ สุนทรียสนทนา เป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่นำความรู้ที่อยู่ในแต่ละบุคคลออกมาให้เกิดการคิดร่วมกัน ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว และทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นการพัฒนาตนเองทั้งด้านกายและใจ จึงสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และสามารถชักชวนผู้อื่นให้พัฒนาตนเองและทำงานเกื้อกูลสังคม

2. ผลการพัฒนารอบแนวคิดในการสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก พบตัวแปรและการเชื่อมโยง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็กที่ได้มาจากข้อมูลภาคสนาม

3. ผลการตรวจสอบและนำเสนอโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก

ตารางที่ 1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดล ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, ** $p < .01$

ตัวแปรเหตุ	ผู้บริหารที่มีคุณธรรม			ทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี			สุนทรียสนทนา		
ตัวแปรผล	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี	.94** (.04) 23.03		.94** (.04) 23.03						
สุนทรียสนทนา	.68** (.04) 18.03	.50** (.08) 6.47	.18** (.08) 2.27	.53** (.08) 6.72		.53** (.08) 6.72			
คุณสมบัติของผู้สร้างสัมพันธ์ภาพ	.56** (.03) 16.94	.65** (.06) 10.80	-0.08 (.05) -1.60	.60** (.07) 8.82	.24** (.03) 6.92	.36* (.05) 6.72	.45** (.02) 21.51		.45** (.02) 21.51
ค่าสถิติ	ไค-สแควร์ = 7.20 df = 6 p = .30 GFI = .99 AGFI = .95 RMSEA = .008								
สมการโครงสร้างของตัวแปร R SQUARE	B 0.89			C 0.50			D 0.46		

TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง

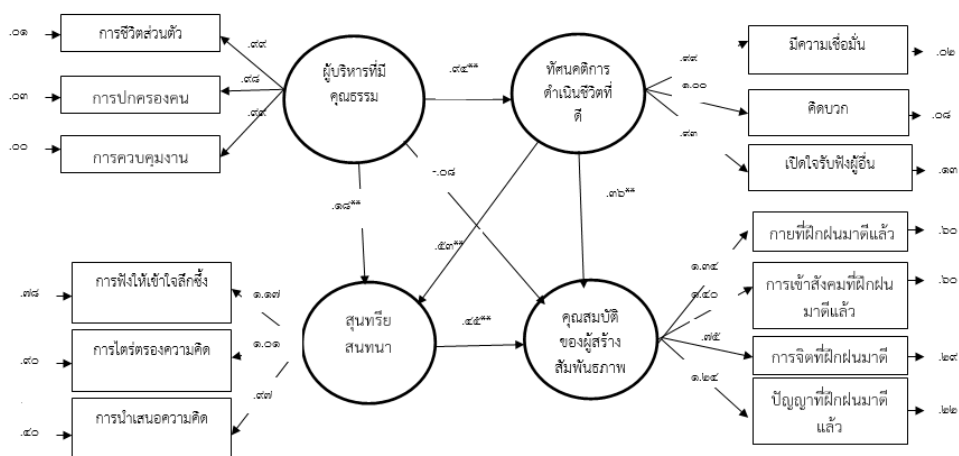
การทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก พบว่า โมเดลไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 2505.65 ที่ค่าองศาอิสระเท่ากับ 59 และค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .000 ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.48 ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.19 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.12 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.34 ผู้วิจัยพิจารณาปรับโมเดล จำนวน 49 เส้นทาง ทำให้ได้รูปแบบสมการโครงสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไคสแควร์ มีค่าเท่ากับ 7.20 องศาอิสระเท่ากับ 6 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .30 นั่นคือ

ค่าโค - สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี วัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .95 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และ ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.008 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ สนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R - SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปร ภายในแฝง พบว่า ผู้สร้างสัมพันธ์ภาพในองค์กรขนาดเล็ก มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.46 แสดงว่า ตัวแปรภายในโมเดล คือ ลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรม ทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี สนุกสนาน สามารถอธิบายความแปรปรวนของผู้สร้างสัมพันธ์ภาพในองค์กรขนาดเล็ก ได้ร้อยละ 46.00 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม พบว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรมมีอิทธิพลทางตรงที่มีผลต่อทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .94 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรมและทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดีมีอิทธิพลทางตรงที่มีผลต่อสุนทรียสนทนา โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .18 และ .53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ และลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรมมีอิทธิพลทางอ้อมที่มีผลผ่านทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี เท่ากับ .50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดีและสุนทรียสนทนามีอิทธิพลทางตรงที่มีผลต่อคุณสมบัติของผู้สร้างสัมพันธ์ภาพ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .36 และ .45 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรมมีอิทธิพลทางอ้อมที่มีผลผ่านทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี และสุนทรียสนทนา โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .24 และ .65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก

อภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลเพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางพุทธจิตวิทยาและจิตวิทยาร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธ์ภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก พบดังนี้

หลักธรรม ได้แก่ วาจา 4 และ ภาวนา 4 การพัฒนามนุษย์ควรพัฒนา 4 ประการ คือ การพัฒนากาย ให้รู้จักปฏิบัติต่ออินทรีย์ทั้งห้าในทางที่เป็นคุณ และพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ศีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยดี พุทธจาสรรค์ให้เกิดการเกื้อกูลแก่กัน จิตตภาวนา คือ การพัฒนาจิต ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย ปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง และแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (จินนกุล หลวงอภัย, 2561) มาบูรณาการใช้ในการทำงาน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีจะช่วยเพิ่มความผูกพันที่พนักงานมีต่อองค์กรได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดองค์กรสร้างสุขให้แก่คนทำงาน (ฐิริภัทร ห้วยหงษ์ทอง, 2561)

แนวคิดและทฤษฎีร่วมสมัย ประกอบด้วย ทฤษฎีวิเคราะห์สัมพันธ์ภาพของบุคลากร และสุนทรียสนทนา การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะมีประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารของทีมงาน หลักของการสื่อสารเพื่อเข้าใจผู้อื่น ต้องคำนึงถึงทัศนคติต่อชีวิตของผู้คน มีความสามารถแยกแยะการมองเห็นคุณค่าของตนเอง จากทัศนคติของแนวคิดจิตวิทยาการสื่อสารสัมพันธ์ คนจะมีทัศนคติที่ดีต่อตัวเองและต่อผู้อื่น จะเป็นตัวนำทางการแสดงพฤติกรรมที่ดีของเรา ขณะเดียวกันเราก็มีทัศนคติต่อคนอื่นว่าเขาก็ดี เราก็จะยอมรับความคิดเห็นและการ

กระทำ การดำเนินชีวิตก็จะมีแต่ความสงบสุข ไม่รู้สึกเป็นทุกข์ เรียกว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี (มุกดา ศรียงค์, 2550) หลักการของสุนทรียสนทนา ทำให้บุคลากรเกิดการฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังเสียงจากภายในมากขึ้น นำไปสู่การไตร่ตรองความคิด และนำเสนอความคิดใหม่ ทำให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2. อภิปรายผลการพัฒนากรอบแนวคิดในการสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก ดังนี้

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 4 ตัว คือ ลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรม ทักษะคิดในการดำเนินชีวิตที่ดี สุนทรียสนทนา และลักษณะของผู้สร้างสัมพันธภาพในองค์กรขนาดเล็ก ที่มีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้

ผู้บริหารที่มีคุณธรรมเป็นต้นแบบแก่บุคลากรในองค์กรนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีในการดำเนินชีวิต การสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในหน่วยงานทั้ง 3 ด้าน คือ ครอบตน ครอบคน ครอบงาน (พระมหาศรีอรุณ คำโท, 2559) เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการบริหารกายและใจ ให้สมดุลระหว่างระบบกับคน (นภวรรณ คณานฤกษ์, 2554) การครอบตนเป็นความสามารถในด้านการบริหารจัดการตนเองในแต่ละวันให้บรรลุเป้าหมายได้สูงสุด มีการกระตุ้นจัดลำดับของกิจกรรมที่ต้องทำการกระตุ้นขึ้นนำตนเองให้มุ่งสู่ผลสำเร็จ การสร้างแรงจูงใจให้ตนเองกล้าเสี่ยง ไม่ท้อถอย รู้ความสามารถศักยภาพและเข้าใจตนเอง (ชินชัย แก้วเรือน, 2561) การครอบงาน ผู้บริหารต้องกล้าตัดสินใจ รับผิดชอบผลที่เกิดจากการตัดสินใจ กระตือรือร้นในการทำงาน มีความขยันหมั่นเพียร มีบุคลิกภาพดีวางตนเหมาะสมน่าเชื่อถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ชุมชน (ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว, 2561), (พิชญ่า ร่มโพธิ์ภักดิ์, 2557), (รัชณี ทำดี, 2555) การครอบงานยังเป็นการจัดความสำคัญ ความจำเป็นของตนให้ สอดคล้องกับสิ่งที้องค์การให้ความสำคัญใช้กระบวนการบริหารเน้นการวางแผน การควบคุม การจัดระเบียบ การดำเนินงานด้วยการใช้หลักพุทธธรรม ทำให้เป็นคนดี หลักพุทธธรรมการสื่อสารเพื่อบริหาร หลักธรรมสำหรับความยั่งยืนขององค์กร พร้อมทั้งหลักพุทธธรรมการประนีประนอมซึ่งเป็นการสร้างผลกระทบที่ดี แก่สังคม องค์กร ตลอดจนประเทศชาติ (พิชญ่า ร่มโพธิ์ภักดิ์, 2557), (ชินชัย แก้วเรือน, 2561)

การมีทัศนคติที่ดีในการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลต่อสุนทรียสนทนา การพัฒนานิสัยการฟังที่ดี รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรามากขึ้น การเข้าใจภาษาท่าทางการเรียนรู้วิธีรับข่าวสารและวิธีให้ผลย้อนกลับ เป็นการสื่อสารเพื่อเข้าใจผู้อื่น ซึ่งต้องคำนึงถึงทัศนคติต่อชีวิตของตนเอง และผู้อื่น สามารถแยกแยะ มองเห็นคุณค่าของตนเอง ทักษะคิดเป็นตัวนำให้แสดงพฤติกรรมของเรา เพราะฉะนั้นถ้าเราคิดว่าตนเองดี ขณะเดียวกันเราก็มีทัศนคติต่อคนอื่นว่าเขาดีเช่นกัน แบบ “I’m OK – You’re OK” เราจะยอมรับความคิดเห็นและการกระทำ ของเขาขณะเดียวกันตัว

เราเองก็ไม่นึกดูถูกตัวเอง การดำเนินชีวิตก็จะมีแต่ความสงบสุข ไม่รู้สึกเป็นทุกข์ เรียกว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพ (ทศพล เชิดชัยภูมิ, 2555), (มุกดา ศรีรงค์, 2550)

สุนทรียสนทนามีอิทธิพลต่อลักษณะของผู้สร้างสัมพันธ์ภาพในองค์กรขนาดเล็ก หลักการของสุนทรียสนทนา ทำให้บุคลากรเกิดการฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังเสียงจากภายในมากขึ้น นำไปสู่การไตร่ตรองความคิด และนำเสนอความคิดใหม่ ทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของเพลบพลาว มี 4 ระยะคือ ระยะเริ่มต้น ระยะระบุปัญหา ระยะแก้ไขปัญหา และระยะสรุปผล (นาถฤดี สุธีสถิร และคณะ, 2560) นอกจากนั้นสุนทรียสนทนา เป็นการให้การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เข้าใจบุคคล มีการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง สื่อสารความรู้สึกและร่วมแก้ปัญหา เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้ เกิดกระบวนการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทักษะอย่างเป็นกระบวนการ (ชไมพร ดิสถาพร, 2554) นอกจากนั้นการใช้สุนทรียสนทนาของพยาบาลวิชาชีพในแผนกผู้ป่วยในพิเศษ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ร่วมงาน การทำงานร่วมกันเป็นทีมและพยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจในงานสูงขึ้น (จิตตวดี พุ่มพวง, 2552), (สุภัทรา ภักดีศรี, 2555) การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกระบวนการสุนทรียสนทนาสำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาที่ได้รับกระบวนการสุนทรียสนทนา เกิดการฟังอย่างลึกซึ้ง ด้วยการเคารพการสะท้อนและการเผยแพร่ด้วยเสียงภายในผ่านกิจกรรม ทำให้เกิดการเรียนรู้สำคัญ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศสุนทรียสนทนาและเชื่อมโยงสู่องค์กรรวม ผู้เข้าโครงการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง การเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ และการพยาบาลแบบองค์รวม (ศิริรัตน์ จำปีเรือง, 2561)

สอดคล้องกับนาถฤดี สุธีสถิรและคณะ วิจัยพบว่า การได้รับพัฒนาด้วยกระบวนการสุนทรียสนทนาได้แก่ ฟังให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ไตร่ตรองความคิด และนำเสนอความคิดใหม่ ทำให้เกิด สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของเพลบพลาว มี 4 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้น ระยะระบุปัญหา ระยะแก้ไขปัญหา และระยะสรุปผล หลักการของสุนทรียสนทนาสามารถประยุกต์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรเกิดการฟังอย่างลึกซึ้ง ความเคารพและการฟังเสียงจากภายในมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กร และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้จริง การใช้สุนทรียสนทนาพยาบาลวิชาชีพในแผนกผู้ป่วยในพิเศษ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ร่วมงาน การทำงานร่วมกันเป็นทีมและพยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจในงานสูงขึ้น (นาถฤดี สุธีสถิร และคณะ, 2560)

ผู้บริหารที่มีคุณธรรมทำให้เกิดลักษณะของผู้สร้างสัมพันธ์ภาพในองค์กรขนาดเล็กผ่านการสร้างทัศนคติที่ดีในการดำเนินชีวิตของบุคลากร ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี มีความจริงใจ

เป็นมิตรกับทุกคน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความยืดหยุ่น ประนีประนอมเข้าพบบ่าย มีความสนใจความรู้สึกรู้สึกของผู้อื่น พุดจาสุภาพนาเชื่อถือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีความเป็นกันเอง (รัชนิ ทำติ, 2555) มีการพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง แสดงวิสัยทัศน์ถึงทิศทางที่พึงปรารถนาในอนาคต มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา ส่งเสริมให้บุคลากรคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม กระตุ้นบุคลากรให้มองปัญหาและหาแนวทางในการแก้ปัญหาพร้อมกันอย่างเป็นระบบเปิดโอกาสที่จะให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (เผด็จ อมรศักดิ์, 2558) การเข้าใจตน ปฏิบัติตน เข้าใจผู้อื่น เข้าใจงานในปฏิบัติงาน ปฏิบัติทำงานด้วยจิตใจที่สงบบนหลักความมีสติและสัมปชัญญะ มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุ มีคุณธรรม จริยธรรม ที่เป็นหลักในการปฏิบัติ นำไปสู่ดำเนินชีวิตที่ดี มีความก้าวหน้าที่ยั่งยืนต่อตนเอง ต่อคน และต่องาน นำไปสู่การสร้างศรัทธาให้กับบุคลากรและชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกัน สร้างระเบียบการวินิจัยสั่งการหรือการแก้ปัญหาซึ่งต้องอาศัยข้อเท็จจริงและหลักเหตุผล และกฎเกณฑ์อย่างเหมาะสม (พระมหาศรีอรุณ คำโท, 2559)

สอดคล้องกับพระมหาศรีอรุณ คำโท ที่ศึกษาพบว่าการบริหารเชิงพุทธด้วยการสร้างจิตสำนึกให้เกิดกับบุคลากรในหน่วยงานทั้ง 3 ด้าน คือ ครอบตน ครอบคน ครอบงาน เป็นกระบวนการ ที่มุ่งเน้นการบริหารกาย และใจให้สมดุลระหว่างระบบกับคน เริ่มด้วยการสร้างศรัทธาให้กับบุคลากรและชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกัน สร้างระเบียบการวินิจัยสั่งการหรือการแก้ปัญหาซึ่งต้องอาศัยข้อเท็จจริงและหลักเหตุผล และกฎเกณฑ์อย่างเหมาะสม การเข้าใจตน ปฏิบัติตน เข้าใจผู้อื่นปฏิบัติตน เข้าใจงานในปฏิบัติงาน ประยุกต์ใช้คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของผู้นำและผู้ตามสู่การปฏิบัติทำงานด้วยจิตใจที่สงบบนหลักความมีสติและสัมปชัญญะ มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่ง ยั่วยุเกรงอกเกรงใจในเพื่อนร่วมงาน องค์กร มีคุณธรรม จริยธรรม ที่เป็นหลักในการปฏิบัติ นำไปสู่ดำเนินชีวิตที่ดี มีความก้าวหน้าที่ยั่งยืนต่อตนเอง ต่อคน และต่องาน นำพาสังคมให้เจริญไปในทางที่ถูกต้อง เกิดคุณค่าต่อองค์กร ความสุขสงบในสังคม (พระมหาศรีอรุณ คำโท, 2559)

บุคลากรในองค์กรเกิดความพึงพอใจรักอาชีพ รักงานที่ทำ และตั้งใจไม่ละทิ้งงานในหน้าที่ มีความกระตือรือร้นตั้งใจทำงาน ทำงานได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ วางแผนเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานอยู่ตลอดเวลา มีระเบียบ ไม่ประพฤติดีกกฎหมาย ประพฤติปฏิบัติตามจารีตขนบธรรมเนียมประเพณีของที่ทำงาน เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาเสมอด้วยความเชื่อมั่น สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้อย่างมั่นใจ กล้าคิดกล้าพูดทำตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและกล้าเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจและเป็นตัวของตัวเอง มีทัศนคติเชิงบวกต่อสิ่งที่ทำและพร้อมยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ (ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว, 2561) การที่ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่ดีจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองในด้านการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ และต่อองค์กรในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้บุคลคนนั้นมีความสุข และส่งผลให้คนในองค์กรมีความสุข นำไปสู่ความสำเร็จ

ขององค์กรนำพาสังคมให้เจริญไปในทางที่ถูกต้อง เกิดคุณค่าต่อองค์กร ความสุขสงบในสังคม (สายฝน เลหาวิสุทธิ์, 2558)

ผู้บริหารที่มีคุณธรรมทำให้เกิดลักษณะของผู้สร้างสัมพันธภาพในองค์กรขนาดเล็กผ่าน การสร้างสุนทรียสนทนาของบุคลากร ในด้านการปกครองคนหรือการครองคน สิ่งสำคัญคือ ขวัญในการปฏิบัติงาน ความร่วมมือร่วมใจ ร่วมมือร่วมใจทำงานอย่างเต็มกำลัง ความรู้ ความสามารถประสานความร่วมมือในการทำงานกับเพื่อนและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำงาน กับเพื่อน ด้านความพึงพอใจรักอาชีพรักงานที่ทำ และตั้งใจไม่ละทิ้งงานในหน้าที่ด้านความ กระตือรือร้นตั้งใจทำงานโดยใส่ใจต่องาน ทำงานได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ วางแผนเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานอยู่ตลอดเวลา (ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว, 2561)

ผู้บริหารที่มีคุณธรรมสร้างบุคลากรให้มีสุนทรียสนทนาการมีทัศนคติที่ดีในการดำเนิน ชีวิต การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีระเบียบแบบแผน มีความรู้ มีความรับผิดชอบ การมีมนุษย สัมพันธ์ดี นับถือผู้อื่น มีความสามารถหลายด้าน ร่าเริง มีวินัย สามารถทำงานใหญ่ด้วยความ ละเอียดย ด้วยการใช้หลักพุทธธรรมสำหรับคิดไตร่ตรองโดยแยบคาย หลักพุทธธรรมสำหรับ สร้างสัมพันธ์ทางสังคม หลักพุทธธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล หลักพุทธธรรมสำหรับ ความประพฤติดีที่ประเสริฐบริสุทธิ์ พร้อมทั้งหลักพุทธธรรมนำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ของผู้บริหาร เป็นต้นแบบสร้างแรงบันดาลใจ แก่คนในองค์กร (พิชญา ร่มโพธิ์ภักดิ์, 2557) ให้เกิดทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่ดี เกิดจากการตระหนักรู้ในตนเอง รู้อารมณ์ตนเองและมอง เห็นตนเองตามความเป็นจริงมากขึ้น ผ่านการสะท้อนกลับทั้งท่าทางและความรู้สึจากเพื่อน เกิดเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเอง ได้รับความสนุกสนาน เกิดการสร้างมิตรภาพภายในกลุ่ม และ ช่วยสร้างความมั่นใจในตนเอง ความเชื่อมั่นความกระตือรือร้นความพึงพอใจ ส่งผลให้เกิดการ เรียนรู้ที่จะมองตนเองและผู้อื่นในด้านที่ดีหรือในเชิงบวก ตลอดจนได้มองเห็นคุณค่าของการ ดำเนินชีวิตตามตำแหน่งชีวิตแบบ I am Ok you ok ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้มองเห็นคุณค่าใน ตนเอง ผู้อื่น เกิดความร่วมมือร่วมใจและเกิดการเรียนรู้ที่จะมาปรับใช้ในชีวิตของตนเอง (ศจีแพรว โปธิกุล, 2555), (ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว, 2561)

3. ตรวจสอบและนำเสนอโมเดล

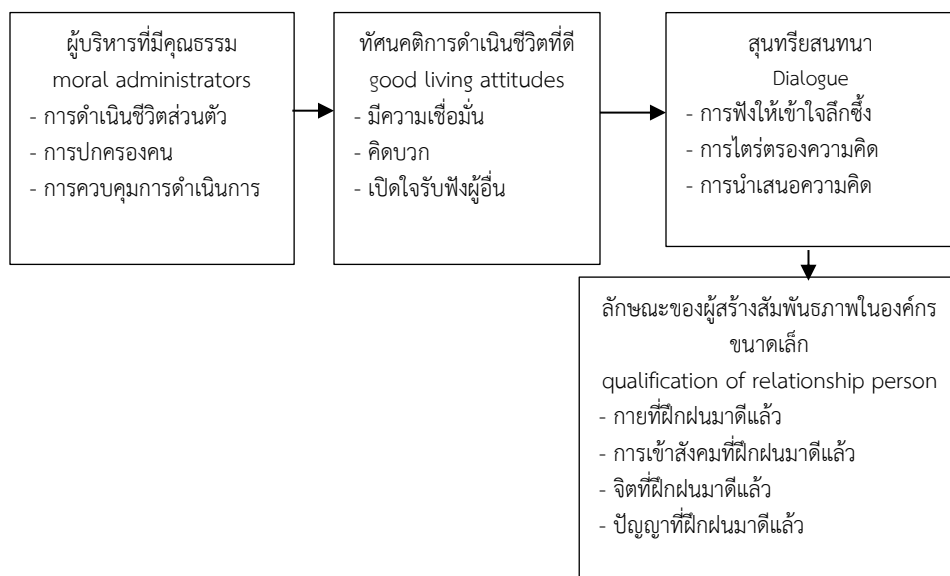
ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ เข้าใจกฎหมายข้อบังคับระเบียบแบบแผน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมีประสบการณ์ทำงานมีทักษะในการบริหารจัดการ ให้ประสบ ความสำเร็จเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มีวิสัยทัศน์ในการคิด ริเริ่มวิธีการพัฒนาคุณภาพอย่าง ต่อเนื่องกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคนใน องค์กร (ภูมิภัทร ไชยสาลี, 2558) เน้นความสามารถในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การ วางแผนอย่างมีวิสัยทัศน์ การแจกจ่ายงาน การสื่อสารภายใน การประชุม มีความสามารถในการ แก้ไขปัญหาอุปสรรคความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการความสามารถในการนำนโยบายไป ปฏิบัติความสามารถในการบริหารเงินความสามารถในการติดต่อสื่อสารความสามารถในการ

ประชุมวางแผนและมีความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์ มีความสามารถในการคิดเชิงระบบ พร้อม กลยุทธ์ และสามารถถ่ายทอด ติดต่อสื่อสารความคิดสู่ผู้ปฏิบัติ และการจัดการตนเอง ด้วยการใช้หลักพุทธธรรมปัญญาสำหรับคิดวิเคราะห์ วางแผน และมองการณ์ไกล หลักพุทธธรรมสำหรับจัดการงานด้วยความเชี่ยวชาญ พร้อมทั้งหลักพุทธธรรมสำหรับเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ (รัชณี ทำดี, 2555), (พิชญา ร่มโพธิ์ภักดิ์, 2557), (เผด็จ อมรศักดิ์, 2558) บุคลากรที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติงานได้อย่างดี และสามารถคาดคะเนปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า เมื่อบุคลากรกลายเป็นผู้ที่มีคุณภาพจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศและระดับโลก และนำไปสู่ผลกำไรและการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป (นภวรรณ คณานุรักษ์, 2554)

องค์ความรู้ใหม่

เมื่อนำผลการศึกษามาสังเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก (MADR Model) หมายถึง โมเดลที่ประกอบด้วยลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรม ทักษะในการดำเนินชีวิตที่ดี สนทริยสนทนา และลักษณะของผู้สร้างสัมพันธภาพในองค์กรขนาดเล็ก สามารถเขียนเป็นภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 3 องค์ความรู้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก (MADR Model)

ภาพผังโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก (MADR Model) สามารถอธิบายได้ ดังนี้ ลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรมทำให้บุคลากรในองค์กรมีทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่ดี เกิดความเชื่อมั่น คิดบวก และเปิดใจรับฟังผู้อื่น ส่งผลทำให้คนในองค์กรเกิดการตั้งใจในการฟังอย่างลึกซึ้ง คิดไตร่ตรองและนำเสนอความคิดออกมาได้อย่างดี ทำให้พัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เป็นผู้ที่อบรมตนแล้วด้านกาย ศีล จิตและปัญญา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัวแปร คือ ลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรม ทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่ดี สนทริยสนทนาและลักษณะของผู้สร้างสัมพันธภาพในองค์กรขนาดเล็ก โดยตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 13 ตัวแปร

ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรในองค์กรขนาดเล็ก พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรภายในโมเดล คือ ลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรม และทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี และ สนทริยสนทนา สามารถอธิบายความแปรปรวนของผู้สร้างสัมพันธภาพในองค์กรขนาดเล็ก ได้ร้อยละ 46.00

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม พบว่า ตัวแปรทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี มีอิทธิพลทางตรงต่อผู้บริหารที่มีคุณธรรม โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .94 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรสนทริยสนทนา มีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรมและทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .18 และ .53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรมผ่านทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดีเท่ากับ .50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรคุณสมบัติของผู้สร้างสัมพันธภาพมีอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดีและสนทริยสนทนา โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .36 และ .45 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากลักษณะผู้บริหารที่มีคุณธรรม (A) ผ่าน ทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ดี และ สนทริยสนทนา โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .24 และ .65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลวัย ต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีคุณค่าระหว่างกัน ทำให้ได้รับรู้ปัญหาสุขภาพจิตใจ อารมณ์ ส่งผลให้เกิดการดูแลซึ่งกันและกัน
2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสัมพันธภาพตามหลักพุทธจิตวิทยา ซึ่งองค์ประกอบของแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นนั้นเหมาะสมสำหรับการใช้วัดตัว

แปรตามหลักพุทธจิตวิทยา ดังนั้นจึงควรนำโมเดลที่พัฒนาขึ้นไปนำเสนอให้กับบุคคลหรือองค์กรที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสัมพันธภาพ เพื่อให้เข้าใจในกระบวนการนำไปสู่การส่งเสริมสัมพันธภาพ

3. ควรมีการทำการศึกษาวิจัยตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เนื่องจากข้อเสนอแนะนี้ได้จากผลการวิจัยภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีตัวแปรอีกจำนวนมาก ทั้งตัวแปรทางพุทธจิตวิทยาและตัวแปรทางจิตวิทยาซึ่งผู้สนใจศึกษาทำวิจัยต่ออาจทำการศึกษาวิจัยตัวแปรด้านอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- จิตตวดี พุ่มพวง. (2552). การจัดการความขัดแย้งในการทำงานด้วยสุนทรียสนทนา. ใน *ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินกุล หลวงอภัย. (2561). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภวนาธรรมของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 1(2), 75-92.
- ชไมพร ดิสถาพร. (2554). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนโดยใช้สุนทรียสนทนาและการสื่อสารอย่างสันติเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการสื่อสารภายในครอบครัวของผู้ปกครองเยาวชนผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติด. ใน *ดุชนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชินชัย แก้วเรือน. (2561). การบูรณาการการครองใจคนตามแนวทางพระพุทธศาสนา. ใน *ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ชีวสารณ์ กิ่งแก้ว. (2561). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ทศพล เชิดชัยภูมิ. (2555). การเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างทีมงานด้วยทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของพนักงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพของทีมงานและประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสารของทีมงาน. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- นภวรรณ คณานุรักษ์. (2554). บทบาทผู้นำองค์กรที่มีพนักงานวิชาชีพ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 31(1), 123-133.

- นาถฤดี สุธีสถิต และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบพฤติกรรมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของพยาบาลวิชาชีพโดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลโยธธ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 18(ฉบับพิเศษ มกราคม-เมษายน), 127-137.
- เผด็จ อมรศักดิ์. (2558). การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในธุรกิจอุตสาหกรรมที่เป็นเลิศ. ใน *ดัชนีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและทรัพยากรมนุษย์*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- พระมหาศรีอรุณ คำโท. (2559). พุทธวิถีทางการบริหารสำหรับองค์กรภาครัฐสมัยใหม่. *วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(3), 1-10.
- พิชญา ร่มโพธิ์ภักดี. (2557). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงแรม. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์และศิลปะแห่งชีวิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูมิภัทร ไชยสสี. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน. ใน *ดัชนีนิพนธ์บริหารดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาบริหารศาสตร์*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ภูมิภัทร ห้วยหงษ์ทอง. (2561). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 1(3), 123-135.
- มุกดา ศรีรงค์. (2550). จิตวิทยาเพื่อการติดต่อสื่อสารและเข้าใจผู้อื่น. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 16(2), 11-17.
- รัชณี ทำดี. (2555). คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของพนักงานส่วนตำบลอำเภอ กบินทร์บุรีจังหวัดปราจีนบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ลำพอง กลมกุล. (2554). อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี. ใน *ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศจีแพรว โปธิกุล. (2555). การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ จำปีเรือง. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกระบวนการสุนทรียสนทนาสำหรับนักศึกษาพยาบาล. ใน *ดัชนีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- สายฝน เลาะห์วิสุทธิ. (2558). บุคลิกภาพและสัมพันธภาพของบุคลากร ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จขององค์กร. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 25(1), 1-3.
- สุภัทรา ภัคศิรี. (2555). การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้วยสุนทรียสนทนาสำหรับ พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. ใน *วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการพยาบาล. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.

**การพัฒนาโมเดลประสิทธิภาพพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้
ชุมชนการเกษตร***
**EFFECTIVENESS MODEL DEVELOPMENT OF BUDDHIST METHOD
ADMINISTRATION OF AGRICULTURAL COMMUNITY
LEARNING CENTER**

สุภทรชัย สีสะไบ

Suphattharachai Sisabai

พระเทพปริยัติเมธี (จูตพัฒน์ สิริธโร)

Phratheppariyatimethi (Thitabadh Siridharo)

บุญทัน ดอกไธสง

Boonton Dockthaisong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: suphattharachai.sis@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ 2) พัฒนาโมเดลประสิทธิภาพพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 รูป/คน 2) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 520 คน 3) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 รูป/คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติบรรยาย วิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ตรวจสอบความตรงของโมเดล และขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นพื้นฐาน ใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และดำเนินการโดยอาศัยธรรมะเพื่อการปฏิบัติ 2) โมเดลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัว คือ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ตัวแปรแฝงภายใน 2 ตัว คือ ธรรมะเพื่อการปฏิบัติ และประสิทธิภาพพุทธวิธีการบริหารจัดการฯ 3) โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค - สแควร์ 41.01 องศาอิสระ 29 ความน่าจะเป็น .069 ค่าดัชนีวัดความ

* Received 24 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

กลมกลืน .992 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ .028 ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และธรรมะเพื่อปฏิบัติ ขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.081, .658 และ .399 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ผ่านตัวแปรธรรมะเพื่อปฏิบัติ ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .109 และ .203 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

คำสำคัญ: พุทธวิธี, การบริหารจัดการ, ศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร

Abstract

Objectives of this article were 1) To study the factors affecting the administration of effective agricultural community learning center, 2) To develop effectiveness model of Buddhist administration of the agricultural community learning center and 3) To examine the validation of the developed model against empirical data using the multiphase mixed methods research. Divided research into 3: 1) Qualitative research by in-depth-interviewing and key informants 23 people. 2) Quantitative research by sampling with 520 samples. 3) Qualitative research with focus group discussions with 10 participants. The research instruments were interview forms, questionnaires and focus group discussions records. Qualitative data was analyzed using content analysis and inductive conclusion creation. Analyze quantitative data using descriptive statistics. Analyze correlations using software packages. Analyze to examine the validation of the model and analyze direct and indirect influence sizes with LISREL program.

Findings were as follows: 1) Effective agricultural community learning center must consist of success factors as the basic factors use participatory administration and proceeded by Dhamma for practice 2) The developed model consisted of two external latent variables, they were participatory administration and success factors and two internal latent variables: Dhamma for practice and effectiveness of Buddhist method administration. 3) The model was consistent with the empirical data with the qui-square value at 41.01, degree of freedom at 29, probability at .069, goodness of fit index was at .992, and root mean square error of approximation was at .028. Direct influences of participatory administration, success factors and Dhamma for practice resulted the effective Buddhist administration of the learning center with influence value at -.081, .658 and .399

with the statistical significance value at 0.01 respectively. And indirect influence influences of participatory administration, success factors and Dhamma for practice resulted the effective Buddhist administration of the learning center with influence value at .109 and .203 with the statistical significance value at 0.01.

Keywords: Buddhist Methods, Administration, Agricultural Community Learning Center

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 4.0” เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อม ๆ กับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ ประเทศโลกที่หนึ่งในบริบทของโลกยุค The Fourth Industrial Revolution อย่างเป็นรูปธรรม ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้วางไว้ โดยเฉพาะภาคการเกษตรของไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของโลก ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคการผลิตทางการเกษตร เมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตของภาคเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7-8 พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรขยายตัวเพียงร้อยละ 0.10 ต่อปี เนื่องจากได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของ สภาพภูมิอากาศ และภัยธรรมชาติที่ค่อนข้างรุนแรง อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรยังคงมีบทบาทสำคัญกับการพัฒนาประเทศในหลายมิติ เนื่องจากการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเป็นมูลค่าสูงในแต่ละปี การกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) จึงเน้นความต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรในชุมชนต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปของธุรกิจเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาขยายผลและประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการเกษตรในระยะต่อไปถือเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาประเทศจากวิถีการทำเกษตรแบบดั้งเดิม ไปสู่การบริหารจัดการการเกษตรแบบสมัยใหม่ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้วิสัยทัศน์ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการเกษตร ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม

ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ (สุภัทรชัย สีสะไบ, 2561)

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะเมื่อมีการสำรวจการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร พบว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรไม่สามารถเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีได้จริง ขาดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เกษตรกรเข้ามาใช้บริการมีจำนวนน้อย ยังเข้าไม่ถึงการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานในพื้นที่ อีกทั้งลักษณะงานซ้ำซ้อนกับศูนย์เรียนรู้อื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในพื้นที่เดียวกัน (สำนักข่าวอิศรา, n.d.) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาโมเดลประสิทธิภาพผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร โดยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาบูรณาการร่วมกับการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดของการบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี
2. เพื่อพัฒนาโมเดลประสิทธิภาพผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร
3. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีพุทธะยะ (Multiphase Mixed Methods Research) โดยวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (ระยะที่ 1) แล้วนำผลมาสร้างโมเดลและแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (ระยะที่ 2) สุดท้ายตรวจสอบเพื่อยืนยันโมเดลด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (ระยะที่ 3)

การวิจัยระยะที่ 1 หลังจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ก็ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรและด้านพุทธวิธีการบริหารจัดการ จำนวน 23 รูป/คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิจัยระยะที่ 2 นำโมเดลประสิทธิภาพผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรมาตรวจสอบความตรงของโมเดลโดยใช้โปรแกรม LISREL

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้คือ บุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้ทฤษฎีแบบความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-stage random sampling) คือการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่าง

แบบชั้นภูมิ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน 882 ศูนย์ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 520 คน

การวิจัยระยะที่ 3 นำโมเดลที่พัฒนาขึ้นจากระยะที่ 2 มาตรวจสอบเพื่อยืนยันโมเดลอีกครั้งด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ด้านศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร และด้านพุทธวิถีการบริหารจัดการ จำนวน 10 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะที่ 1 ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จำนวน 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลพุทธวิถีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้

ชุมชนการเกษตร

มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ (item content validity index, I-CVI) และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Content Validity For Scale, S -CVI) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

2. ระยะที่ 2 ใช้แบบสอบถาม 1 ฉบับประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ พื้นที่การใช้บริการศูนย์ฯ ระดับการศึกษา ความถี่ในการใช้บริการศูนย์ฯ เป็นต้น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 33 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยแห่งความสำเร็จ จำนวน 29 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามธรรมะเพื่อการปฏิบัติ จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามประสิทธิผลพุทธวิถีการบริหารจัดการศูนย์ฯ จำนวน 22 ข้อ

ซึ่งแบบสอบถามตอนที่ 2 ถึง 5 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ด้วยวิธีหาค่า IOC ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) รายข้อโดยการพิจารณาค่า Item-total Correlation ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่มากกว่า 0.7 ซึ่งพบว่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .992, .987, .985, .993 ตามลำดับ ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรให้ได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity และค่าดัชนีไคเซอร์ เมเยอร์-ออลกิน (Kaiser - Meyer - Olkin Measure of Sampling Adequacy = KMO) จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) ด้วยโปรแกรม LISREL

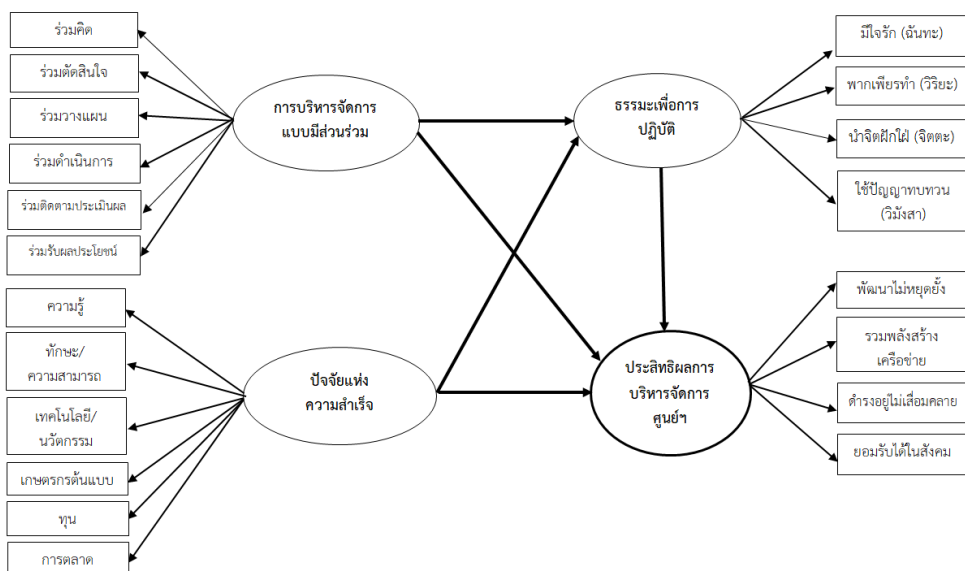

เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยแจกแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 600 ฉบับ ได้แบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์กลับคืนจำนวน 520 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.67 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยวิธีการทางสถิติ และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลประสิทธิผลพุทฺธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ต่อไป

3. ระยะที่ 3 ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยนำโมเดลประสิทธิผลพุทฺธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 มาเป็นโมเดลตั้งต้นในการกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันโมเดลต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ระยะที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี ต้องมีปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นพื้นฐาน ใช้กระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และดำเนินการโดยอาศัยธรรมะเพื่อการปฏิบัติ นำไปสู่ประสิทธิผลพุทฺธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร ซึ่งโมเดลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัวแปร ได้แก่ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ตัวแปรแฝงภายใน 2 ตัวแปร ได้แก่ ธรรมะเพื่อการปฏิบัติ และ ประสิทธิผลพุทฺธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ โดยมีตัวแปรธรรมะเพื่อการปฏิบัติ เป็นตัวแปรส่งผ่าน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลประสิทธิผลพุทฺธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร

ผลการวิจัยระยะที่ 2 พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงจำนวน 109 คน และเพศชายจำนวน 411 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 และ 79.0 ตามลำดับ พิจารณาช่วงอายุ พบว่า ในแต่ละช่วงอายุมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามใกล้เคียงกัน ยกเว้นช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป และ 18 – 30 ปี มีจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 2.7 และ 7.1 ตามลำดับ ส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ 43.7 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร มากที่สุดคือการเป็นเกษตรกรในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 58.5 ผู้ตอบแบบสอบถามมีพื้นที่การใช้บริการศูนย์จำนวนใกล้เคียงกันทั้ง 4 จังหวัด ส่วนการใช้บริการศูนย์ส่วนมากจำนวน 6 – 8 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 41.5

2. โมเดลประสิทธิผลพุทฺธิวิธีบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่มีธรรมะเพื่อการปฏิบัติเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 41.01 องศาอิสระเท่ากับ 29 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .069 วิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .992 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .943 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .013 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .028

3. สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R - SQUARE) ของตัวแปรประสิทธิผลพุทฺธิวิธีบริหารจัดการจัดการศูนย์ฯ มีค่าเท่ากับ .85 แปลว่าตัวแปรทุกตัวในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลพุทฺธิวิธีบริหารจัดการจัดการศูนย์ฯ ได้ร้อยละ 85

4. ประสิทธิผลพุทฺธิวิธีบริหารจัดการจัดการศูนย์ฯ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (MANAGE) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (SUCCESS) และธรรมะเพื่อการปฏิบัติ (DHAMMA) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.081, .658 และ .399 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (MANAGE) และปัจจัยแห่งความสำเร็จ (SUCCESS) ผ่านตัวแปรธรรมะเพื่อการปฏิบัติ (DHAMMA) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .109 และ .203 ตามลำดับ นอกจากนี้ ตัวแปรธรรมะเพื่อการปฏิบัติ (DHAMMA) ยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (MANAGE) และปัจจัยแห่งความสำเร็จ (SUCCESS) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .273 และ .509 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสามารถแสดงดังตารางที่ 1 และแสดงดังภาพที่ 2

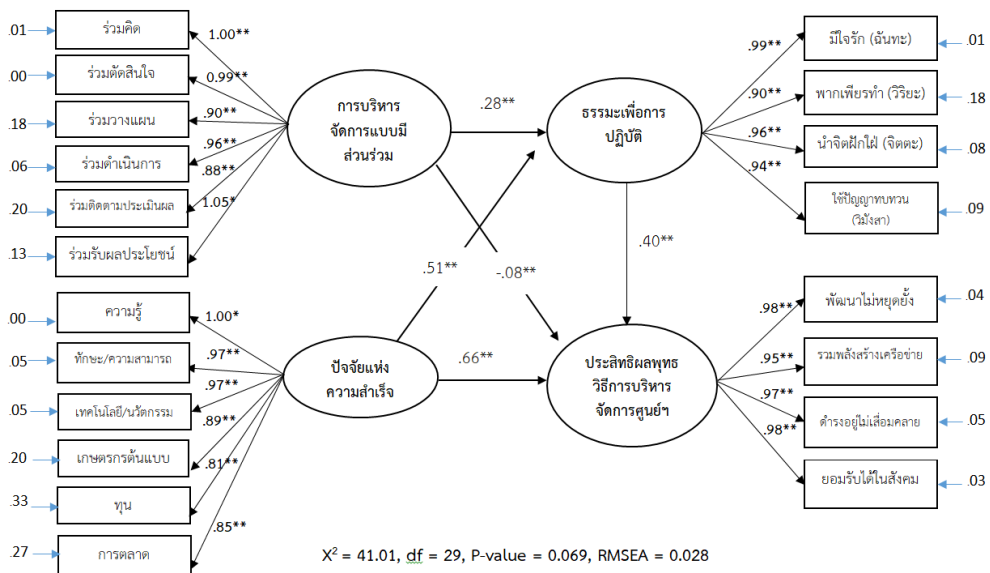

ตารางที่ 1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและการวิเคราะห์ อิทธิพลของโมเดลประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่มีตัวแปรธรรมะเพื่อการปฏิบัติเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตัวแปรเหตุ	MANAGE			SUCCESS			DHAMMA		
ตัวแปรผล	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
DHAMMA	.273** (.037)		.273** (.040)	.509** (.040)		.509** (.040)			
EFFECTIVE	.028 (.026)	.109** (.017)	-.081** (.025)	.861** (.039)	.203** (.024)	.658** (.036)	.399** (.035)		.399** (.036)
ค่าสถิติ	ไค-สแควร์ = 41.01 df = 29 p = .069 GFI = .992 AGFI = .951 RMSEA = .028								
ตัวแปร	MANAGEA	MANAGEB	MANAGEC	MANAGED	MANAGEE	MANAGEF			
ความเที่ยง	1.008	1.004	.818	.938	.800	1.130			
ตัวแปร	SUCCESSA	SUCCESSB	SUCCESSC	SUCCESSD	SUCCESSE	SUCCESSF			
ความเที่ยง	1.000	.949	.953	.803	0.666	0.730			
ตัวแปร	DHAMA	DHAMB		DHAMC		DHAMD			
ความเที่ยง	.994	.818		.922		.905			
ตัวแปร	EFFECA	EFFECB		EFFECC		EFFECD			
ความเที่ยง	.963	.909		.951		.969			
สมการโครงสร้างของตัวแปร			DHAMMA				EFFEC		
R SQUARE			.502				.850		
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง									
ตัวแปรแฝง		DHAMMA		EFFECTIVE		MANAGE		SUCCESS	
DHAMMA		1.000							
EFFECTIVE		.795		1.000					
MANAGE		.580		.545		1.000			
SUCCESS		.674		.878		.601		1.000	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, **p<.01

TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง

ภาพที่ 2 โมเดลประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร ที่มีตัวแปรธรรมะเพื่อการปฏิบัติเป็นตัวแปรส่งผ่าน (ปรับโมเดลแล้ว)

ผลการวิจัยระยะที่ 3 พบว่า

1. ตัวแปรปัจจัยแห่งความสำเร็จ 6 ปัจจัย ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ/ความสามารถ เทคโนโลยี/นวัตกรรม เกษตรกรต้นแบบ ทุน และการตลาด ในส่วนของการตลาดมีข้อเสนอแนะว่า การตลาดที่ตอบโจทย์นโยบายไทยแลนด์ 4.0 นั้นจะต้องใช้ Digital Marketing ซึ่งก็คือการโปรโมทสินค้าหรือแบรนด์ผ่านช่องทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่าง Computer หรือ สมาร์ทโฟน โดยใช้ digital marketing channel เป็นช่องทางในการส่งข้อมูล เมื่อข้อมูลถูกส่งไปแล้ว ผู้ส่งสามารถรู้ผลตอบรับได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นในโมเดลที่พัฒนาขึ้นจึงเน้น Digital Marketing ในตัวแปรการตลาด ซึ่งอยู่ภายใต้ตัวแปรแฝงปัจจัยแห่งความสำเร็จ

2. จากโมเดลประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่พัฒนาขึ้น อธิบายถึงรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามที่ต้องการ โดยเกิดจากกลุ่มคนที่มี “จิตอาสา” มาทำงานร่วมกัน ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งก็คือการมีจิตอาสา เป็นปัจจัยนำเข้าสู่โมเดล ที่พัฒนาขึ้น โดยเมื่อเปรียบเทียบกับจิตอาสา กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ก็คือ หลักสังคหวัตถุ 4 นั้นเอง

อภิปรายผล

การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร และพุทธวิธีการบริหารจัดการ พบว่ามีตัวแปรที่น่าสนใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลพุทธวิธีการ

บริหารจัดการศูนย์ฯ ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบแก้ไขกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้น โดยการควมรวมตัวแปรที่มีความซ้ำซ้อนกันให้เป็นตัวแปรเดียวคือ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และมีการค้นพบตัวแปรที่น่าสนใจขึ้นมาใหม่ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยมีตัวแปรพุทธวิธีการบริหารจัดการเป็นตัวแปรส่งผ่าน และเพื่อให้ตัวแปรมีความชัดเจนมากขึ้น จึงเปลี่ยนชื่อตัวแปรพุทธวิธีการบริหารจัดการเป็นธรรมะเพื่อการปฏิบัติ เพื่อให้ทราบว่าเป็นธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จเมื่อลงมือปฏิบัติได้จริง ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ทำให้ได้โมเดลที่ครอบคลุมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์ฯ ชัดเจนมากขึ้น คือ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยมีธรรมะเพื่อการปฏิบัติเป็นตัวแปรส่งผ่าน นอกจากนี้ จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังทำให้สามารถกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรแต่ละตัวได้ชัดเจนขึ้น นำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ง่ายและมีคุณภาพมากขึ้นด้วย

ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ตัวแปรปัจจัยแห่งความสำเร็จ มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์ฯ ทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากโมเดลจะเห็นว่าอิทธิพลทางอ้อมมีขนาดอิทธิพลน้อยกว่าอิทธิพลทางตรง ทำให้ยืนยันได้ว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย กิตติชญาณรงค์ ที่พบว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด ก็ยังต้องใช้องค์ประกอบในการจัดตั้งและขับเคลื่อนศูนย์คล้ายๆ กับศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านสังคมหรือเทียบได้กับชุมชนเครือข่ายทางการตลาด และการเมืองผู้นำชุมชนก็เปรียบได้กับเกษตรกรต้นแบบนั่นเอง ส่วนตัวแปรธรรมะเพื่อการปฏิบัติมีอำนาจในการพยากรณ์ความสุขในความรัก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถยืนยันได้ว่า การเปลี่ยนชื่อตัวแปรจากพุทธวิธีการบริหารจัดการเป็นธรรมะเพื่อการปฏิบัติ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลดีต่อการวิจัย ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจมากขึ้นว่าตัวแปรนี้คือตัวแปรที่นำธรรมะมาประยุกต์ใช้ในการลงมือปฏิบัติจริง (พรชัย กิตติชญาณรงค์, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมศักดิ์ ศิริพันธุ์ ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การสังเกตและวิเคราะห์ ความขยัน อดทน พยายาม และตั้งใจจริงล้วนสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ทั้งสิ้น (เฉลิมศักดิ์ ศิริพันธุ์, 2555) รวมทั้งงานวิจัยของ ผดุง วรรณทอง ที่พบว่า การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารองค์กรเอกชนในจังหวัดนนทบุรี จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่วนตัวแปรประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อส่งผ่านตัวแปรธรรมะเพื่อการปฏิบัติ (ผดุง วรรณทอง, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธีรวัต คณิงทรัพย์ พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก (พระธีรวัต คณิงทรัพย์, 2561) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุทัยสุตกิจ ที่พบว่า ความสำเร็จของการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่ของพระสงฆ์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี มีแบบจำลองที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อธิบายได้ว่าการบริหารจัดการจะต้องลงมือปฏิบัติโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 จึงจะประสบความสำเร็จ อีกประเด็นที่น่าสนใจคือธรรมชาติของการปฏิบัติ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและปัจจัยแห่งความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ต้องเกิดจากคุณลักษณะส่วนบุคคลของแต่ละคนที่เข้ามาทำงานร่วมกันในศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรด้วย คือหากแต่ละบุคคลไม่มีจิตอาสา ก็จะไม่สามารถผลักดันให้นำธรรมชาติมาใช้ในการลงมือปฏิบัติได้ (พระครูอุทัยสุตกิจ, 2558) ยืนยันได้ด้วยงานวิจัยของ สุวตม์ วรวิทย์พินิต ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับ ภูมิปัญญาเป็นความรู้ดั้งเดิมอันประกอบไปด้วย คุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านนั่นเอง (สุวตม์ วรวิทย์พินิต, 2560) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรณัฐ สุทธพันธ์ ที่พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธจะมุ่งเน้นกลุ่มนักเรียนที่มีจิตอาสาเป็นสำคัญ ประเด็นสุดท้ายคือโมเดลประสิทธิภาพพุทธวิถีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่มีธรรมชาติเพื่อการปฏิบัติเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ทำงานในพื้นที่จริง การวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เครื่องมือวิจัยที่มีความเที่ยงสูง และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุในโมเดลที่ค่อนข้างสูงด้วย (วีรณัฐ สุทธพันธ์, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือประสิทธิภาพพุทธวิถีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร ประกอบด้วย การพัฒนาไม่หยุดยั้ง รวมถึงสร้างเครือข่าย ดำรงอยู่ไม่เสื่อมคลาย และยอมรับได้ในสังคม ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพพุทธวิถีการบริหารจัดการนี้คือ 1) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ 2) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ/ความสามารถ เทคโนโลยี/นวัตกรรม เกษตรกรต้นแบบทุน และการตลาด ซึ่งการตลาดจะต้องเน้นในรูปแบบของ Digital Marketing เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ไทยแลนด์ 4.0 3) ธรรมชาติเพื่อการปฏิบัติซึ่งเป็นตัวแปรส่งผ่านที่ดี ประกอบด้วย มีใจรัก (ฉันทะ) พากเพียรทำ (วิริยะ) ติดตามตรวจสอบ (จิตตะ) รอบคอบแก้ไข (วิมังสา) นอกจากนั้นควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะส่วนบุคคลในการมีจิตอาสา เพื่อเข้าร่วมบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร ให้เกิดประสิทธิภาพพุทธวิถีการบริหารจัดการศูนย์ตามเป้าหมาย แสดงโมเดลดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โมเดลประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร
(ฉบับสมบูรณ์)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยในส่วนของตัวแปรการตลาดให้เน้น Digital Marketing และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ผ่านธรรมะเพื่อการปฏิบัติ และควรให้ความสำคัญกับลักษณะส่วนบุคคลในการมีจิตอาสา ของผู้ที่เข้าร่วมบริหารจัดการศูนย์ ดังโมเดลประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรที่พัฒนาขึ้นนั่นเอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรหากต้องการประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร ควรมีปัจจัยแห่งความสำเร็จทั้ง 6 ปัจจัยเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ/ความสามารถ เทคโนโลยี/นวัตกรรม เกษตรกรต้นแบบ ทุน และการตลาด

2. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม จะมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรสูงขึ้น เมื่อมีธรรมะเพื่อการปฏิบัติเป็นตัวแปรส่งผ่าน

3. บุคคลต้องมีพื้นฐานจิตใจที่มีคุณธรรม หรือมีจิตอาสา เมื่อมาบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตรร่วมกัน จึงจะผลักดันให้เกิดการนำธรรมะมาใช้ในการลงมือปฏิบัติได้

4. ปัจจัยการตลาด ภายใต้ตัวแปรปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรเป็นการตลาดในรูปแบบของ Digital Marketing

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาโมเดลประสิทธิภาพพฤติกรรมการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร โดยเลือกศึกษาตัวแปรส่งผ่านที่น่าสนใจอื่น ๆ

2. ควรมีการทำวิจัยซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพพฤติกรรมการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). *แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เฉลิมศักดิ์ ศิริพันธุ์. (2555). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน. ใน *รายงานการวิจัย. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*.
- ผดุง วรรณทอง. (2561). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารองค์กรเอกชนในจังหวัดนนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 99-100.
- พรชัย กิตติขจร. (2555). รูปแบบและการขับเคลื่อนการบริหารศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติด: ศึกษากรณีชุมชนธณีคำ แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- พระครูอุทัยสุตกิจ. (2558). ความสำเร็จของการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่ของพระสงฆ์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 20(2), 161-171.
- พระธีรวัฒน์ คณิงทรัพย์. (2561). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนสัก จังหวัดพิจิตร. *วารสารอารยธรรมศึกษา ไชย-สาละวิน*, 8(2), 109-130.
- วีรณัฐ สุทธิพันธุ์. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5(2), 112-120.
- สำนักข่าวอิสรา. (ม.ป.ป.). *นโยบายศูนย์เรียนรู้เกษตร คลสข.ส่อเหลว สตง.พบปัญหา*. เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน 2561 จาก https://www.isranews.org/isranews-news/63458news_00_63458.html

- สุภัทรชัย สีสะไบ. (2561). พุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 “พุทธปัญญากับทศวรรษแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน”. วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี .
- สุภูมิ วรวิทย์พินิต. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *viridian E-Journal*, 10(2), 1657-1674.

**รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์
จังหวัดนนทบุรี***
**MASTER BUDDHISM PROPAGATION MODEL OF SANGHA
IN NONTABURI PROVINCE**

พระครูกิตติเขมาภิรม (ประจวบ เขมาภิโรโต)

Phrakru Kittikhemaphirom (Prajub Khemābhīrato)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: chay.jaa@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี 2) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเผยแผ่ 3) นำเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นแบบผสมวิธี ได้แก่การวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ การวิจัยเชิง ศึกษากลุ่มตัวอย่าง 380 รูป โดยใช้แบบสอบถาม สถิติใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก 18 รูป และการสนทนากลุ่มเฉพาะ 12 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 1) มีการวางแผนดำเนินงาน กำลัคน งบประมาณ และวัสดุ 2) มีการจัดองค์กรแบบกระจายอำนาจ เครือข่าย ศูนย์รวมอำนาจ และแบบไม่เป็นทางการ 3) มีการสั่งการตามหน้าที่ ขอความช่วยเหลือ ให้ความอิสระ และตามสายงาน 4) มีการประสานงานโดยใช้เครื่องมือ แบบเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ และโดยตรง 5) มีการควบคุมคุณภาพเนื้อหา พฤติกรรม และระยะเวลา 2) องค์ประกอบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=0.40) รายด้าน พบว่า ด้านการควบคุมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D.=0.53) รองลงมาด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.51) และด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.79$, S.D.=0.65) ตามลำดับ 3) รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านสันติสนาแจ่มแจ้ง มีกระบวนการชัดเจน เนื้อหาชัดเจนเข้าใจง่าย ชี้แจงวัตถุประสงค์สำคัญ ชำนาญในการอธิบายและกำหนดเป้าหมาย 2) ด้านสมารถปนา จูงใจ ใช้สื่อช่วย ประชาสัมพันธ์ดี เนื้อหาดี มีตัวอย่าง โน้มน้าวจิตใจ สร้างศรัทธาและการมีส่วนร่วม 3) ด้านสมุเตชนา แก่ลักล้า

* Received 25 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ปลูกใจให้ยึดมั่นในความดี อดทน กระตุ้นการเผยแผ่และปฏิบัติธรรม ให้กล้าทำดี
4) ด้านสัมปหังสนา ร่าเริง เนื้อหาน่าสนใจ ใช้นิทานประกอบ นำเสนอแบบธรรมบันเทิง แสดง
คุณและโทษ ใช้วาจาสุภาพให้คล้อยตาม และรู้จักกาลเทศ

คำสำคัญ : รูปแบบการเผยแผ่, พระพุทธศาสนาต้นแบบ, คณะสงฆ์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the general context of master Buddhism propagation model of sangha in Nonthaburi province, 2) to study the factors of master Buddhism propagation and 3) to propose the master Buddhism propagation model of sangha in Nonthaburi province. The methodology was mixed of the qualitative and quantitative. The quantitative research was conducted by studying the samples of 380 respondents. The tool used for data collection was questionnaire. Statistics used frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative research was conducted by in-depth interviewing 18 key performances and focus group discussion of 12 key informants. The data were analyzed by using Analytic induction technique.

The research findings were: 1) The general context of master Buddhism propagation model of sangha in Nonthaburi province was 1) Planning of Operation, man, budget and materials, 2) Decentralized organization, network, centralized and informal 3) commanding by duty, supporting, independence, and order in the line of work 4) Coordination by using the tools, formal coordinating, direct and informal and 5) Quality control, content, behavior and duration. 2) The factors of master Buddhism propagation model of sangha in Nonthaburi province in overall was at high level ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=0.40). Each aspect indicated that the controlling aspect was at highest level ($\bar{X} = 4.25$, S.D.=0.53), followed by the planning aspect ($\bar{X} = 4.10$, S.D.=0.51) and the Coordinating aspect ($\bar{X} = 3.79$, S.D.=0.65) respectively. 3) The master Buddhism propagation model of sangha in Nonthaburi province was: 1) Sandassanā, There is a clear process and content easy to understanding, clarify objectives, expert in explaining and clearly and set goals, 2) Samādapanā, use the media to propagate, thorough promotion, Best content, example, convince the listener, cause belief and participation, 3) Samuttejanā, arousing, uphold goodness, be patient, stimulate propagation and meditation, encourage to do good and 4) Sampahamsanā,

Interesting content, use storytelling for presenting, present by entertainment style, expressing merit and demerit, use polite words to create conformity, know the right time and place.

Keywords: Propagation Model, Master Buddhism, Sangha

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีต พระพุทธเจ้าได้ดำเนินการเผยแผ่เอง ต่อมาจำนวนพระภิกษุสงฆ์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ พระพุทธเจ้า ได้แต่งตั้งบุคลากรเพื่อบริหารศาสนกิจตามสายสำคัญๆ ตั้งต้นแต่พระอัครสาวกผู้เลิศเฉพาะทาง ตลอดถึงพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ เป็นผู้ทำหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ในพื้นที่นั้น ๆ ภายหลังต่อมาเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปยังประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การปกครองคณะสงฆ์ในแต่ละประเทศที่รับพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานอยู่นั้นจึงขึ้นอยู่กับหลัก 3 ประการที่เข้ามาเสริมความสำคัญ คือ พระธรรมวินัย จาริต และกฎหมายบ้านเมืองของประเทศนั้น ๆ (ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, 2525) ในระยะแรกพระสงฆ์ยังไม่มีความประพฤติที่เสื่อมเสียเกิดขึ้นมากนัก ต่อมาเมื่อมีผู้ที่เข้ามาอุปสมบทในพระพุทธศาสนามากขึ้น เจตนาในการบวช ตลอดถึงพื้นเพอศยาศัยก็ต่างกัน จึงเกิดความไม่เรียบร้อยขึ้น จำต้องมีการปกครองสงฆ์ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2514) การปกครองคณะสงฆ์ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการอย่างต่อเนื่องให้มีความสอดคล้องกับการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจตั้งแต่ในอดีตกาลจนมาถึงสมัยปัจจุบันนี้ สภาพการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้มีความเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัยส่วนหนึ่ง อีกส่วนเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รวมไปถึงกฎหมายของบ้านเมืองที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบุคคลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นต้น นอกจากนั้น พระธรรมวินัยนั้น เป็นมาตรฐาน เป็นกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์ตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบันนี้ และเป็นมาตรฐานที่สำคัญเพื่อส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม รวมไปถึงกฎระเบียบของสังคม เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีสงบสุข ส่งเสริมความประพฤติปฏิบัติชอบของประชาชนเป็นต้น (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2550)

การบริหารบริหารจัดการคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจาริตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 (สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2553) เป็นกฎเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ การบริหารคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ เช่น การปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์เป็นต้น ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบของมหาเถรสมาคมเป็นต้น (กองแผนงาน, 2552) ซึ่งต่างจากอดีตที่พระสงฆ์ทำหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนด้านศาสน

พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธพิธีการบริหารต่าง ๆ เช่น งานมงคลและงานอวมงคลเป็นต้น ปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมายของบ้านเมือง และจารีตประเพณีเป็นต้น (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2550)

การเผยแผ่เป็นหนึ่งในภาระงาน 6 ด้านของพระสังฆาธิการ การเผยแผ่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากความสำคัญของภาระงานของพระสังฆาธิการที่ระบุว่า ผู้บริหารปกครองวัดก็คือเจ้าอาวาส เป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ 9 เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ ทั้งนี้ภารกิจที่เจ้าอาวาสจะต้องให้ความสนใจเอาใจใส่เป็นพิเศษ คือ การบริหารศาสนบุคคล โดยเริ่มงานปกครองพระภิกษุสามเณรในวัดให้เป็นพื้นฐานในเบื้องต้น ดังนั้นคณะสงฆ์จะต้องสร้างระบบกล่อมเกลาคที่ดี ได้แก่ระบบกล่อมเกลาคที่ไม่เป็นทางการก็คือ การดูแลเอาใจใส่ที่อุปฌาย์อาจารย์พึงมีต่อศิษย์ การกำกับดูแลรักษาเรียกว่าการปกครองจะต้องมีผู้ปกครองที่ดี ตามหลักการเหตุผลต่าง ๆ ด้วยการศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปเช่น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ของการปกครองว่าควรจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ควรจะทำอย่างไร ควรจะตั้งอยู่ในด้านบวกหรือด้านลบเป็นต้น วัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยจนมีฐานะเป็นศูนย์กลางของชุมชน พระสงฆ์ที่มีข้อวัตรปฏิบัติอยู่ระเบียบปกครองที่ดีในสังคมที่ศิริม และมีความสามารถในการอบรมประชาชนให้มีหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตนั้นว่ามีความสำคัญมาก (พระไพศาล วิสาโล, 2552)

จากความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเผยแผ่ได้เกี่ยวข้องกับ ศาสนบุคคล ศาสนธรรม และจัดเป็นศาสนกิจโดยตรง เพราะหากพระสังฆาธิการ บริหารศาสนบุคคลด้วยการจัดการศึกษาพัฒนาด้านการเผยแผ่ให้ดีขึ้นแล้ว จะสามารถเผยแผ่พระสัทธรรมไปสู่ประชาชนเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี” ด้วยเห็นว่า หากมีการศึกษาวิจัยด้านนี้แล้วจะทำให้ได้รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ดี เป็นต้นแบบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มั่นคงยั่งยืน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ

1. รูปแบบการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 12 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ 5 กลุ่ม คือ 1) พระสังฆาธิการ 2) เจ้าอาวาส 3) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส 4) อุบาสกอุบาสิกา 5) ผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนันทบุรี วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาความ

2. รูปแบบการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

ดำเนินการโดยศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 รูป จากประชากรซึ่งเป็นพระสงฆ์จังหวัดนันทบุรี 3 วัด ได้แก่ วัดชลประทาน วัดสังฆทาน และวัดสวนแก้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนันทบุรีด้านการวางแผน

ใช้กลไกของการประชุมพระสังฆาธิการ เป็นส่วนกระตุ้นงานด้านการเผยแผ่ การประชุมพระสังฆาธิการแต่ละครั้งจะมีการวางแผนด้านการเผยแผ่เสมอ มีการวางแผนกันตามลำดับเริ่มจากระดับจังหวัด ระดับอำเภอ จนถึงในระดับวัด การวางแผนดำเนินการจะเน้นไปที่การเผยแผ่ด้านปริยัติธรรม และการเผยแผ่ด้านการปฏิบัติธรรม มีการสรุปรายงานประจำปี และเตรียมความพร้อมสำหรับการเผยแผ่ทุกระยะ มีการเผยแผ่ทั้งในเชิงรุกและเชิงรับเพื่อให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนให้ได้มากที่สุด ประการต่อมา มีการเตรียมกำลังคน คือพระนักเผยแผ่ มีการส่งพระไปเรียนในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเป้าหมายไว้ว่าอย่างน้อยในหนึ่งปีต้องมีพระนักเทศน์นักเผยแผ่เพิ่มขึ้น 1 รูป ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี ให้มีความรู้ในพระพุทธศาสนามากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างคลังปัญญา เมื่อนำมาบูรณาการกับสาขาวิชาด้านการเผยแผ่จะทำให้ได้บุคลากรด้านการเผยแผ่ที่เป็นต้นแบบ ประการต่อมา มีการวางแผนด้านงบประมาณ โดยมีการจัดสรรงบประมาณประจำปีสำหรับกิจกรรมของการเผยแผ่ ขอสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรับบริจาคจากสาธุชนทั่วไปเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการเผยแผ่ ประการสุดท้าย มีการวางแผนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเผยแผ่ให้พร้อมต่อการใช้งาน เนื่องจากการเผยแผ่ในบางช่องทาง

อาจจะต้องใช้งบประมาณในการเผยแพร่มาก และต้องใช้อุปกรณ์เฉพาะทาง จึงมีการวางแผนจัดหาอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการใช้งาน

1.1 ด้านการจัดองค์กร

การจัดแบบกระจายอำนาจ แบบเครือข่าย แบบศูนย์รวมอำนาจ และแบบไม่เป็นทางการ แบบกระจายอำนาจ จะแบ่งงานกันทำจัดเป็นส่วนงาน เช่นฝ่ายสถานที่ ที่มีอำนาจสามารถตัดสินใจได้เอง เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการ การจัดองค์กรก็ต้องให้ดำเนินการได้ไวที่สุด นั่นคือการแต่งตั้งให้แต่ละหน่วยมีอำนาจตัดสินใจ มีฝ่ายสถานที่ ฝ่ายอำนวยการ แต่ละฝ่ายก็มีหน้าที่ ทำงานเผยแพร่ช่วยกัน สุดท้ายทุกฝ่ายจะต้องมารวมกันเป็นงานเดียวกัน แบบเครือข่าย วัดจะมีศูนย์ในต่างจังหวัด เชื่อมต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาศัยการมีส่วนร่วมของแต่ละส่วนทำให้งานด้านการเผยแพร่ดำเนินไปได้อย่างสะดวก มีทีมเผยแพร่สำหรับเยาวชน มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีทีมที่สอนกรรมฐานให้กับผู้สนใจทั่วไป การจัดองค์กรจะแบ่งฝ่ายต่างๆ ให้สอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน แบบศูนย์รวมอำนาจ เจ้าอาวาสจะเป็นผู้ตัดสินใจ เพราะต้องเกี่ยวกับการบริหารงาน บริหารคนและงบประมาณในการเผยแพร่ ซึ่งจะขึ้นตรงต่อเจ้าอาวาสทั้งหมด ประการส่วนแบบไม่เป็นทางการ การรวมทีมขึ้นมาแบบไม่เป็นทางการ มีหัวหน้าที่รับงานและกระจายงานเผยแพร่เพื่อให้พระนักเผยแพร่อื่น บางครั้งในการเผยแพร่ ทีมจะเกิดขึ้นเองอย่างไม่เป็นทางการ แต่ในภาพรวมก็ทำงานเผยแพร่ได้อย่างเป็นเอกภาพ

1.2 ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ

การออกคำสั่งตามอำนาจหน้าที่ ดำเนินการโดยมหาเถรสมาคม ลงมาตามสายงานเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ส่วนงานการเผยแพร่ ตามลำดับขั้นตอนให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ประการต่อมาคือการสั่งการในรูปแบบของการขอความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นเทคนิคที่ดีสำหรับการออกคำสั่ง การออกคำสั่งเป็นมีลักษณะคล้ายๆ การขอความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติตามดำเนินการเผยแพร่ด้วยความเต็มใจ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ประการต่อมาเป็นการสั่งแบบให้อิสระในการทำตาม ซึ่งลักษณะของการเผยแพร่จะเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อนมาก การออกคำสั่งในรูปแบบของการใช้อำนาจอาจจะไม่ประสบความสำเร็จเพราะมีข้อจำกัดในด้านการปฏิบัติตาม แต่การออกคำสั่งของจังหวัดนนทบุรี ในส่วนหนึ่งดำเนินการโดยมีการให้ความเป็นอิสระในการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ ประการสุดท้ายคือการสั่งการนอกสายงาน การสั่งการในลักษณะนี้จะดำเนินการด้วยความลำบาก แต่มีแนวทางในการดำเนินการคือการออกคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นคณะทำงานร่วมกัน หรือการเรียนเชิญให้มาร่วมเป็นคณะทำงานด้วยกัน และดำเนินการสั่งการด้วยการขอความช่วยเหลือให้ดำเนินการตามความถนัด

1.3 ด้านการประสานงาน

ประสานงานโดยใช้เครื่องมือสื่อสาร ได้แก่โทรศัพท์ แอปพลิเคชันไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น ซึ่งการประสานงานโดยใช้เครื่องมือช่วยเหลือนั้นจะประสานงานได้รวดเร็วและสมาชิก

ในกลุ่มจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่ตรงกัน ประการต่อมา มีการประสานงานกันอย่างเป็นทางการ โดยผู้บังคับบัญชาประสานงานมายังผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยข้อมูลที่ชัดเจน และทิศทางที่ชัดเจน ประการต่อมา มีการประสานงานกันอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการ เนื่องจากการเผยแพร่ในบางโอกาสทำการเผยแพร่งานเป็นกลุ่มย่อย วิธีการประสานงานกันอย่างไม่เป็นทางการจะสามารถใช้ได้ผลดี ประการต่อมา มีการประสานงานกันโดยตรง ตัวต่อตัว เป็นการประสานงานกัน 2 ทาง วิธีการนี้จะได้ข้อมูลที่ชัดเจนที่สุด เพราะสามารถถามตอบกันได้ เป็นวิธีการที่ได้ผลดีและรวดเร็วมีผลเชิงปฏิบัติ

1.4 ด้านการควบคุม

ควบคุมคุณภาพการเผยแพร่ โดยเน้นที่บุคลากรที่ดำเนินการเผยแพร่จะต้องมีคุณภาพ คือมีความรู้ดี นำเสนอได้ดี ผู้ฟังเข้าใจในเนื้อหาสาระที่นำเสนอ ประการต่อมา มีการควบคุมเนื้อหา คือ ไม่ให้ออกนอกกรอบพระธรรมวินัย เนื้อหาที่นำไปใช้เผยแพร่จะต้องมีความถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์บุคคลเป็นสำคัญ ประการต่อมา มีการควบคุมพฤติกรรม คือ ควบคุมจริยวัตรของพระนักเผยแผ่ให้เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัยถูกต้องตามจริยธรรม พระนักเทศจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีปฏิภาณที่นำเลื่อมใสศรัทธา ประการสุดท้าย มีการควบคุมระยะเวลาในการเผยแพร่ หากเป็นโครงการจะมีการควบคุมเรื่องของระยะเวลาในการจัดโครงการให้มีความเหมาะสม และควบคุมระยะเวลาในการดำเนินการเผยแพร่ หรือจัดกิจกรรมไม่ให้มากเกินไป หรือน้อยจนเกินไป

2. องค์ประกอบของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี

องค์ประกอบของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี พบว่าการเผยแพร่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ตามหลัก POCCC โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=0.40) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการควบคุมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D.=0.53) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.10$, S.D.=0.51) อยู่ในระดับมาก และด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.79$, S.D.=0.65) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี

รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย การเผยแพร่ตามหลัก 4 ส. ได้แก่

3.1 ด้านสันติสนา แจ่มแจ้ง มีกระบวนการในการดำเนินการดังนี้ คือ มีกระบวนการเผยแพร่ที่ชัดเจน เนื้อหาที่เผยแผ่มีความชัดเจน มีวิธีการเผยแผ่ให้รู้และเข้าใจได้ง่าย ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดปัญญา ชี้แจงวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน สรุปเนื้อหาสาระสำคัญ มีความชำนาญในการอธิบายความ กำหนดเป้าหมายของการเผยแผ่ให้ชัดเจน

3.2 ด้านสมาธิ จูงใจ มีกระบวนการในการดำเนินการดังนี้ คือ ใช้สื่อช่วยสร้างแรงจูงใจในการฟัง มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี เรียบเรียงเนื้อหาสาระให้ดีเป็นลำดับ ยกตัวอย่างประกอบการแสดงธรรม มีความชำนาญในการโน้มน้าวจิตใจผู้ฟัง น้อมนำสู่การปฏิบัติ จูงใจให้ผู้ฟังเกิดความศรัทธา จูงใจให้เกิดความร่วมมือในการเผยแผ่

3.3 ด้านสมุเตชนา แก้วกล้า มีกระบวนการในการดำเนินการดังนี้ คือ ปลุกใจให้เกิดความอดสาเห ให้ยึดมั่นในความดี ให้เกิดความอดทน ให้เกิดความมั่นใจ กระตุ้นให้เกิดการเผยแผ่ออกไปในวงกว้าง กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการปฏิบัติตามธรรม สร้างความกล้าหาญในการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา สร้างกำลังใจในการปฏิบัติตนตามคำสอนของพระพุทธศาสนา

3.4 ด้านสัมปหังสนา ร่ำเร้ง มีกระบวนการในการดำเนินการดังนี้ คือ เนื้อหามีความน่าสนใจฟังแล้วไม่เบื่อ ใช้นิทานประกอบ นำเสนอแบบธรรมบันเทิง แสดงให้เห็นถึงคุณและโทษ ใช้ปิยวาจาในการแสดงธรรม ไม่แสดงธรรมให้เกิดการต่อต้าน รู้จักกาลเทศะ โน้มน้าวให้เกิดความปิติยินดีในการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้สรุปไว้ มีประเด็นที่สำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

สภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี มีการวางแผนดำเนินงาน วางแผนกำลังคน งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ จัดองค์กรแบบกระจายอำนาจ แบบเครือข่าย แบบศูนย์รวมอำนาจ และแบบไม่เป็นทางการ ส่งการตามหน้าที่ประสานงานโดยใช้เครื่องมือ และประสานงานโดยตรง ควบคุมคุณภาพ ควบคุมเนื้อหา ควบคุมพฤติกรรม และควบคุมระยะเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศรีรัตนโมลี ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ไทยในประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ คณะสงฆ์และภาครัฐร่วมกันกำหนดนโยบาย แผนงาน แผนคน และแผนเงิน เพื่อสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพด้านการเผยแผ่ทั้งเชิงรับและเชิงรุกเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์อันหลากหลายของชาวสิงคโปร์ เช่น ประเพณีนิยมงานสังคมสงเคราะห์ การเรียนการสอน โครงการอบรม และการปฏิสัมพันธ์กับรัฐ (พระศรีรัตนโมลี, 2560)

องค์ประกอบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=0.40) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการควบคุมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D.=0.53) อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.10$, S.D.=0.51) อยู่ในระดับมาก และด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.79$, S.D.=0.65) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบในการเผย

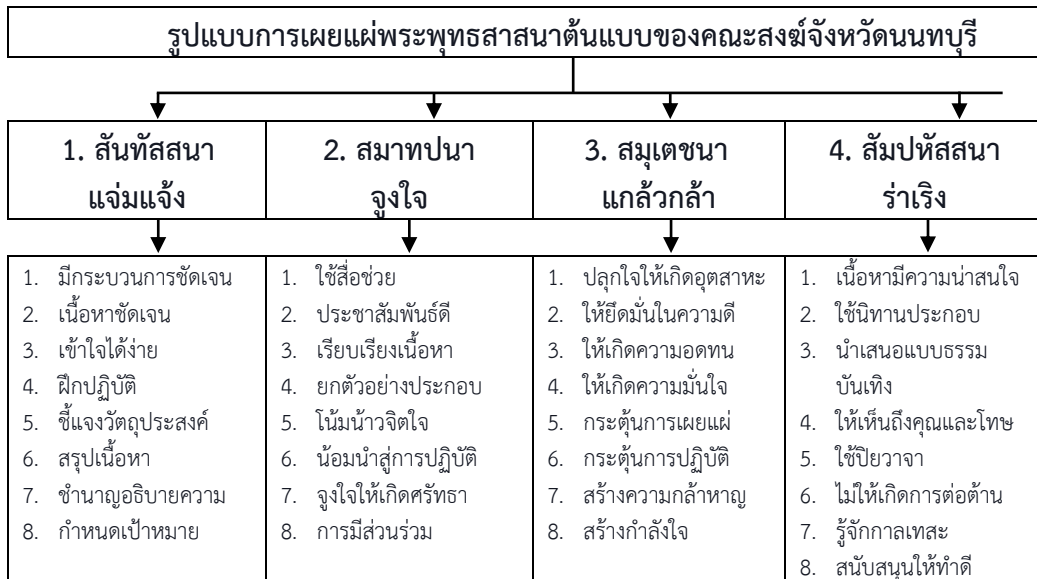
แม้พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี คณะสงฆ์ได้ใช้ทฤษฎีในการบริหารงาน POCCC เพื่อผลักดันให้เกิดการเผยแผ่ที่ดีและเป็นต้นแบบของการเผยแผ่ในจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชายุทธ นาคมุจลินท์ ที่ได้วิจัยเรื่อง "วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี" ผลการวิจัยพบว่า การบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไป ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงานสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม เช่น ทฤษฎีองค์กร ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีภาวะผู้นำ และทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น (บัญชายุทธ นาคมุจลินท์, 2555)

รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี มีการเผยแผ่ตามหลัก 4 ส. ได้แก่ 1) ด้านสันติศาสนา แจ่มแจ้ง 2) ด้านสมถาพนา จูงใจ 3) ด้านสมุเตชนา แก่ล้ากล้า 4) ด้านสัมปหังสนา ร่าเริง โดยที่คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรีได้วิธีการเผยแผ่ ที่ชัดเจนให้ผู้รับการเผยแผ่สามารถรู้และเข้าใจได้ง่าย มีการใช้เทคนิคในการจูงใจ ใช้สื่อประกอบเพื่อให้เกิดการสนใจ ปลุกใจให้เกิดความกล้าในการทำดี และสอนแบบธรรมบันเทิงเพื่อให้ผู้รับการเผยแผ่มีความรู้สึกเป็นกันเองไม่เบื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุริยา วรเมธี และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดและหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา” ผลการวิจัยพบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ การเทศน์ การปาฐกถา การเขียนบทความ การจัดสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การสอนบรรยายธรรมในสถานศึกษาหรือหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่อยู่นอกวัดการใช้เทคโนโลยีสื่อสารมวลชนวิทยุหรือการจัดกิจกรรมทางวิชาการการแลกเปลี่ยนแนวคิดวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (พระมหาสุริยา วรเมธี และคณะ, 2551)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดขององค์ความรู้พร้อมคำอธิบายได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ สามารถอธิบายรายละเอียดรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ในแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านสันติสนา แจ่มแจ้ง

มีกระบวนการเผยแผ่ที่ชัดเจน มีการวางแผนเผยแผ่อย่างชัดเจน มีเป้าหมายที่ชัดเจน เนื้อหาที่เผยแผ่มีความชัดเจน มีวิธีการเผยแผ่ให้รู้และเข้าใจได้ง่าย ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดปัญญา ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน สรุปเนื้อหาสาระสำคัญ เป็นประเด็นๆ มีความชำนาญในการอธิบายความที่ยากให้เข้าใจได้

2. ด้านสมาทปนา จงใจ

ผู้เผยแผ่จะต้องใช้สื่อช่วยสร้างแรงจูงใจในการฟัง มีการโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความอยากฟัง มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ให้ทั่วถึง โดยใช้สื่อต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ เรียบเรียงเนื้อหาสาระให้ดีเป็นลำดับ มีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระที่จะเผยแผ่ให้ดีให้เป็นลำดับเป็นขั้นเป็น ยกตัวอย่างประกอบการแสดงธรรม มีความชำนาญในการโน้มน้าวจิตใจผู้ฟัง น้อมนำสู่การปฏิบัติ โดยใช้วิธีการโน้มน้าวให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ จูงใจให้ผู้ฟังเกิดความศรัทธา แสดงให้เห็นถึงคุณและอนิสงส์ของการปฏิบัติตามธรรม จูงใจให้เกิดความร่วมมือในการเผยแผ่

3. ด้านสมุเทศนา แก่ลัทธิล้า

ปลุกใจให้เกิดความอดสาหัส มีความเพียรตั้งใจฟังพระธรรมเทศนา มีความเต็มใจกับการฟังพระธรรมเทศนา ให้ยึดมั่นในความดี ให้เกิดความอดทนอดกลั้น ต่อสิ่งที่เข้ามากระทบ ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ ให้รู้จักหักห้ามใจ ให้เกิดความมั่นใจใจกล้าที่จะทำดี กระตุ้นให้เกิดการเผยแผ่ออกไปในวงกว้าง กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการปฏิบัติตามธรรม สร้างความกล้าหาญในการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา สร้างกำลังใจในการปฏิบัติตนตามคำสอนของพระพุทธศาสนา ให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติธรรม

4. ด้านสัมปัทสนา ร่าเริง

เนื้อหาที่มีความน่าสนใจฟังแล้วไม่เบื่อ มีความต่อเนื่องกัน มีความน่าสนใจ ใช้นิทานประกอบ มีการยกตัวอย่างประกอบโดยใช้นิทาน นำเสนอแบบธรรมบันเทิง หรือเทศนาสอนแบบธรรมบันเทิง เปลี่ยนวิธีการนำเสนอโดยให้มีการพูดคุยโต้ตอบ แสดงให้เห็นถึงโทษของอบายมุข ใช้ปิยวาจาในการแสดงธรรม ไม่แสดงธรรมให้เกิดการต่อต้าน รู้จักกาลเทศะ โนม่น้าวให้เกิดความปิติยินดีในการปฏิบัติปรบอินทร์ของผู้ปฏิบัติธรรมให้เหมาะสม สนับสนุนการทำความคิด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. สภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี

ด้านการวางแผน ใช้กลไกของการประชุมพระสังฆาธิการ เป็นส่วนกระตุ้นงานด้านการเผยแผ่ มีการเตรียมกำลังคน มีการส่งพระไปเรียนในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมวางแผนด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ด้านการจัดองค์กร มีการจัดองค์กรแบบกระจายอำนาจ เป็นส่วนงาน แบบเครือข่าย จัดตั้งศูนย์ใช้ ศูนย์รวมอำนาจ และแบบไม่เป็นทางการ ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ มีการออกคำสั่งตามอำนาจหน้าที่ ตามสายงาน ตามลำดับขั้นตอน ด้านการประสานงาน มีการประสานงานโดยใช้เครื่องมือสื่อสาร บังคับบัญชาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ประสานงานกันอย่างไม่เป็นทางการ และประสานงานโดยตรง ด้านการควบคุม มีการควบคุมคุณภาพการเผยแผ่ ควบคุมเนื้อหา ควบคุมจริยวัตร และมีการควบคุมระยะเวลา

2. องค์ประกอบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบ ตามหลัก POCCC โดยภาพรวมถือว่าอยู่ในระดับที่ดี เพราะมีค่าอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรีให้ความสำคัญกับการควบคุมคุณภาพการเป็นแม่ในระดับต้นๆ ซึ่งค่าเฉพาะของด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคณะสงฆ์ได้ให้ความสำคัญกับการวางแผน และสุดท้ายคณะสงฆ์ได้ให้ความสำคัญกับการประสานงานตามลำดับ

3. รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี

การเผยแผ่ตามหลัก 4 ส. ได้แก่ ด้านสันตัสสนา แจ่มแจ้ง ต้องมีกระบวนการที่ชัดเจน เนื้อหาชัดเจน มีวิธีการเผยแผ่ให้รู้และเข้าใจได้ง่าย ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดปัญญา ชี้แจง วัตถุประสงค์อย่างชัดเจน สรุปเนื้อหาสาระสำคัญ มีความชำนาญในการอธิบาย กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ด้านสมถะปนา จูงใจ ต้องใช้สื่อช่วยสร้างแรงจูงใจ มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี เรียบเรียงเนื้อหาสาระให้ดี ยกตัวอย่างประกอบ โน้มน้าวจิตใจ น้อมนำไปสู่การปฏิบัติ ให้เกิดความศรัทธา และขอความร่วมมือ ด้านสมุเตชนา แก่ล้าแก่ล่า ต้องปลุกใจให้เกิดความอดุสาหะ ให้ยึดมั่นในความดี อดทน มีความมั่นใจ กระตุ้นให้เกิดการเผยแผ่ กระตุ้นการปฏิบัติตามธรรม สร้างความกล้าและกำลังใจในการปฏิบัติธรรม ด้านสัมพันธสนา ร่าเริง เนื้อหาต้องมีความ น่าสนใจ ใช้ทานประกอบ นำเสนอแบบธรรมบันเทิง แสดงคุณและโทษ ใช้ปิยวาจา ไม่ให้เกิด การต่อต้าน รู้จักกาลเทศะ ให้เกิดความปิติยินดีในธรรม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. คณะสงฆ์ควรมีนโยบาย ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแผ่ให้ทุกจังหวัดมีต้นแบบ การเผยแผ่
2. ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการเผยแผ่ให้เพียงพอ
3. คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมควรให้การสนับสนุนส่งเสริม และมอบหมายให้ทุก จังหวัดในประเทศไทยได้นำเอารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัด นนทบุรี ไปพัฒนาต่อยอดการเผยแผ่ให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและนำมาพัฒนาต่อยอด
2. ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎก เพื่อให้ทราบ ถึงแนวทางและวิธีการในการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า และนำมาใช้เป็นรูปแบบในการเผยแผ่ให้ เกิดผล
3. ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำหรับเยาวชน เพื่อนำ ผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาแนวทางวิธีการเผยแผ่สำหรับเยาวชนให้เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน. (2552). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2525). *การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงของชาติ*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยปอองกันราชอาณาจักร.

- บัญชายุทธ นาคมุจลินท์. (2555). วิเคราะห์การบริหารองค์กรในทางพระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2552). *พระพุทธศาสนาไทยในอนาคต*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์.
- พระมหาสุริยา วรเมธี และคณะ. (2551). ศึกษาแนวคิดและหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีรัตนโมลี. (2560). รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(2), 97-108.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2514). *ประชุมพระนิพนธ์เกี่ยวกับตำนานทางพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2550). *พระธรรมเทศนาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2550). *การปกครองคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2553). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

**ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ
ธุรกิจวัสดุก่อสร้างจังหวัดอุดรธานี***
**STRATEGIES FOR POTENTIAL DEVELOPING OF MIGRANT WORKERS
IN CONSTRUCTION MATERIAL BUSINESS AT UDON THANI PROVINCE**

รัตนกานต์ นิมหวัฒน์

Rattanakan Nimthawa

กฤตติกา แสนโภชน

Krittikar Sanposh

บุษกร สุขแสน

Busakorn Suksan

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

E-mail: rattanakan_ying@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี และ 2) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี และ 3) การสร้างรูปแบบและองค์ความรู้ใหม่การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ เชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ จำนวนทั้งหมด 200 คน ใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNI modified) ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวนทั้งหมด 14 คน โดยใช้เทคนิค SWOT และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าว แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านความรู้ แรงงานต่างด้าวไม่มีความรู้ความเข้าใจ และไม่มี ความชำนาญในการปฏิบัติงาน (2) ด้านทักษะ แรงงานต่างด้าวไม่สามารถใช้ทักษะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานหรือพัฒนาและปรับปรุงงานที่ได้รับมอบหมาย (3) ด้านทัศนคติ แรงงานต่างด้าวมีความรู้สึกที่ดีต่อการเข้ามาทำงานในประเทศไทย (4) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล แรงงานต่างด้าวยังไม่มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ และ (5) ด้านแรงจูงใจทั้งภายในและ

* Received 31 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ภายนอก แรงงานต่างด้าวมีความสนใจ ตั้งใจ พอใจ และต้องการ ทั้งค่าตอบแทน รางวัล คำชื่นชม และสภาพปัจจุบันและความคาดหวังศักยภาพของแรงงานต่างด้าว ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ (1) ด้านทักษะ (2) ด้านความรู้ (3) ด้านแรงจูงใจ (4) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคล และ (5) ด้านทัศนคติ 2) รูปแบบยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย เป้าประสงค์ กลยุทธ์ โครงการการพัฒนา ตัวชี้วัดและวิธีประเมิน สรุปได้ 5 ยุทธศาสตร์ 20 โครงการการพัฒนา ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานของแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ มี 3 โครงการการพัฒนา รูปแบบที่ 2 ยุทธศาสตร์การเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จถูกต้อง มี 7 โครงการการพัฒนา รูปแบบที่ 3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับแรงงานต่างด้าว มี 3 โครงการการพัฒนา รูปแบบที่ 4 ยุทธศาสตร์การปรับบุคลิกลักษณะแรงงานต่างด้าวให้เหมาะสมในการปฏิบัติงาน มี 3 โครงการการพัฒนา และ รูปแบบที่ 5 ยุทธศาสตร์การสร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติให้กับแรงงานต่างด้าว มี 4 โครงการการพัฒนา และผลการประเมินรูปแบบยุทธศาสตร์ ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 4.51 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ในด้านความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.97$, S.D. = 0.54) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = 0.42) ครอบคลุมของรูปแบบยุทธศาสตร์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 3. รูปแบบและองค์ความรู้ใหม่ คือ การใช้เทคโนโลยีในการผลิตงาน และการรู้กฎหมาย กฎจราจรในการขับรถ เพื่อมีระเบียบวินัยในการขับขี่ และลดอุบัติเหตุบนท้องถนน

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การพัฒนาศักยภาพ, แรงงานต่างด้าว, สถานประกอบการ, ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the potential and necessity of migrant workers in construction Material business at Udon Thani Province. 2) to strategies for potential developing of migrant workers in construction Material business at Udon Thani Province. and 3) the model and new knowledge of potential developing of migrant workers in construction Material business at Udon Thani Province. This was mixed methodology such as qualitative by using the simple random sampling questionnaire that got sample group from migrant labors in contraction materials establishment 200 persons. Moreover, using statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation, need assessment (PNI modified) to study the quality. The interview form is structured using specific sampling by main informant 14 persons. The research used SWOT and content analysis is an overview to get the information.

The research found that: 1) The potential and necessity of migrant labors' capability which divided into 5 parts, include (1) knowledge: the migrant labors have less of knowledge and operation (2) skill: the migrant labors have less skill operation or development and improve job responsible (3) attitude: the migrant labors feel good about working in Thailand (4) personality: the migrant labors are not reliable and trustworthy and (5) inside and outside motivation: the migrant labors have attention, intention, satisfaction and they need payment, reward and appreciation. The present, we are expect from the five parts potential of migrant labors, This is an overview in high level such as (1) skill: (2) knowledge: (3) motivation: (4) personality: and (5) attitude. 2) The model strategic the development of strategic projects. Indicators 5 strategic 20 strategic development projects., include (1) three strategic development projects of developing job skills of migrant labors to got effective (2) seven strategic development projects of increase knowledge strategies for the successful operation (3) three strategic development projects of strategy for enhancing working motivation of migrant labors (4) three strategic development projects of strategy to improve the characteristics of migrant labors to suitable for work. and (5) four strategic development projects of creating a positive attitude in working for migrant labors. and assessment results is at the highest level. With an average of more than 4.51. Which has acceptable criteria for suitability ($\bar{x} = 4.97$, S.D. = 0.54) and possibility ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = 0.42) that can practice. 3. The model and new knowledge is use of technology to produce jobs and to educate the law Traffic rules for driving discipline and reducing road accidents

Keywords: Strategies, Potential Development, Migrant Labor, Construction, Material Business

บทนำ

ปัจจุบันแรงงานต่างด้าว ก้าวเข้ามามีความสำคัญต่อประเทศไทยมากขึ้น อีกทั้งทางกระทรวงแรงงานก็ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากแรงงานมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในทุกสภาพบริบท จึงส่งผลให้แรงงานต่างด้าวสามารถทำงานในประเทศไทยได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น แรงงานต่างด้าวจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ประกอบการที่ต้องอาศัยกำลังแรงงานจากแรงงานต่างด้าวมากขึ้น เนื่องมาจากแรงงานไทย

เลือกทำงานประเภทงานที่ไม่มีความอันตราย เช่น งานก่อสร้าง งานประมง และประเภทงานยากลำบาก (ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ, 2552) ประกอบกับสถานการณ์การเปิดประชาคมอาเซียนที่มาพร้อมกับตลาดแรงงานเสรี ส่งผลให้แรงงานมีฝีมือในอาเซียนที่มีค่าตอบแทนต่ำก็จะย้ายเข้ามาทำงาน เพื่อหวังค่าตอบแทนที่สูงกว่าและแรงงานฝีมือไทยในบางสาขา ขณะเดียวกันแรงงานระดับล่างจากประเทศด้อยพัฒนาก็จะไหลเข้ามาในประเทศไทย (อมรา สุนทรธาดา, 2558) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างการผลิตและโครงสร้างตลาดแรงงานผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้างแต่ละรายต้องสร้างความได้เปรียบในปัจจัยการผลิต คือ ปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน และมีค่าจ้างไม่สูงเกินไป และในธุรกิจที่ต้องการแรงงานที่มีฝีมือและมีความรู้ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย ค่อนข้างหาแรงงานในประเทศได้ยาก จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานจากต่างประเทศหรือแรงงานต่างด้าว (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2558) ส่งผลให้ธุรกิจประเภทอุตสาหกรรมประเภทธุรกิจก่อสร้างประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน กิ่งไร้ทักษะหรือระดับปฏิบัติการ (กระทรวงแรงงาน, 2561) ด้วยเหตุผลดังกล่าว การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี ได้ประสบสถานการณ์นี้เช่นกัน ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี ให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพตรงความต้องการของผู้ประกอบการ และการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว เพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของประเทศในระยะยาว

การพัฒนาศักยภาพ เป็นสภาวะความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ของแต่ละบุคคลที่พร้อมตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ตามวุฒิภาวะประสบการณ์ทางสังคม ความรู้เดิม ความสนใจ หรือแรงจูงใจ เพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จตามความต้องการของผู้ประกอบการมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้การมีความรู้ความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ 2) ทักษะความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงาน 3) ทศนคติความรู้สึและความเชื่อหรือการรู้ของแรงงานต่างด้าวต่อทางบวก 4) บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล และ 5) แรงจูงใจที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย (วิซุกร กุหลาบศรี, 2541) การพัฒนาบุคลากร เป็นกระบวนการที่ได้ออกแบบไว้อย่างมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนาเป็นการเพิ่มพูนความรู้และศักยภาพในการทำงาน และปรับพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร (สุนันทา เลาหนันทน, 2544) การบริการ เป็นการกระทำกิจกรรมใด ๆ ด้วยร่างกายเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่น การอำนวยความสะดวก ความสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการได้ ซึ่งการกระทำด้วยร่างกาย คือ การแสดงออกด้วยการแต่งกาย ปฏิบัติการ กิริยา ท่าทาง และวิธีการพูดจา (ตรีเพ็ชร อำเมือง, 2555)

ศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 1) ความรู้ 2) ทักษะ 3) ทักษะ 4) บุคลิกภาพ และ 5) แรงจูงใจ และในด้านรูปแบบยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานของแรงงานต่างด้าว ให้มีประสิทธิภาพ รูปแบบที่ 2 ยุทธศาสตร์การเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ รูปแบบที่ 3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับแรงงานต่างด้าว รูปแบบที่ 4 ยุทธศาสตร์การปรับบุคลิกลักษณะแรงงานต่างด้าวให้เหมาะสมในการปฏิบัติงาน และ รูปแบบที่ 5 ยุทธศาสตร์การสร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติให้กับแรงงานต่างด้าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ ธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี
3. การสร้างรูปแบบและองค์ความรู้ใหม่การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเลือกการสุ่มแบบอย่างง่าย (simple sampling) และเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) คัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ กลุ่มตัวอย่างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้างจังหวัดอุดรธานี ทั้งหมดจำนวน 398 คน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าวกรมการจัดหางาน กรมการจัดหางาน, 2562)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นศักยภาพแรงงานต่างด้าว ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple sampling) ประกอบด้วย แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้างจังหวัดอุดรธานี ทั้งหมดจำนวน 200 คน (Taro Yamane, 1973) โดยกำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.30 ต้องการระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาข้อมูลด้านศักยภาพแรงงานต่างด้าว โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive

selection) ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางด้านการศึกษาแรงงานต่างด้าวและมีประสบการณ์ตรงทางด้านสภาพปัญหาแรงงานต่างด้าวจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้างในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 5 คน 2) นักวิชาการ จำนวน 3 คน 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานจัดหางานจังหวัดอุดรธานี คือ ฝ่ายงานต่างด้าว สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจากผู้อำนวยการ และฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 4 คน และ 4) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้าง จำนวน 2 คน จำนวนทั้งหมด 14 คน

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าว และยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว ตลอดจนค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านสถานที่ คือ สถานที่ประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้าง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวในจังหวัดอุดรธานี

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงานต่างด้าว จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวนทั้ง 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และ 2) ปัญหาและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าว แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert' Scale) เพื่อนำไปเก็บข้อมูลและวิเคราะห์สถิติด้วย SPSS เพื่อหาค่าทางสถิติของข้อมูลที่ศึกษา และเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์มีโครงสร้าง คัดเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากคุณสมบัติผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านแรงงานต่างด้าว โดยเป็นข้อคำถามสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และ 2) ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของแรงงานต่างด้าว เพื่อยืนยันข้อมูล และนำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธี Content Analysis จัดระบบเพื่อยืนยัน (Confirm) ผลที่ได้จากเชิงปริมาณ

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าว และระยะที่ 2 การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว โดยระยะที่ 1 ขั้นตอนแรกเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพศักยภาพแรงงานต่างด้าว ผู้ให้ข้อมูลเลือกแบบเจาะจงที่เป็นผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้างและผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว จำนวน 14 คน และ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ศักยภาพแรงงานต่างด้าว กลุ่มตัวอย่างสุ่มอย่างง่ายจากแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ ร้านค้าวัสดุก่อสร้างจังหวัดอุดรธานี ทั้งหมดจำนวน 200 คน และระยะที่ 2 ขั้นตอนแรกเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลการวิจัยระยะที่ 1 และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ SWOT และเรียงลำดับความต้องการเพื่อร่างยุทธศาสตร์ และขั้นตอนที่ 2 ประเมินยุทธศาสตร์ ด้านอรรถประโยชน์ /ด้านความเหมาะสม/ด้านความเป็นไปได้/ด้านการยอมรับได้ของรูปแบบ ยุทธศาสตร์ จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านแรงงานต่างด้าว เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนหรือภาคธุรกิจ และเป็นทำดำเนินงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 30 คน เพื่อได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงปริมาณด้วยสถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNI modified) เพื่อได้ผล ศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าว และเชิงคุณภาพด้วยสถิติค่าความถี่และร้อยละ โดยใช้เทคนิค SWOT นำไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อร่างยุทธศาสตร์ และประเมินรูปแบบ ยุทธศาสตร์ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากเกณฑ์การยอมรับของ รูปแบบยุทธศาสตร์ ของผู้ทรงคุณวุฒิในด้านอรรถประโยชน์ /ด้านความเหมาะสม/ด้านความเป็นไปได้/ด้านการยอมรับได้ของรูปแบบยุทธศาสตร์ มีเกณฑ์การประเมินอยู่ที่ 3.51 ขึ้นไปถือว่าผ่านการประเมิน และนำผลที่ได้ไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจ วัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ศักยภาพแรงงานต่างด้าว ยังขาดความรู้ ความสามารถ และทักษะ ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการทำงาน ส่งผลกระทบต่อนายจ้างที่ต้องเสียเวลาในการสอนงาน และสูญเสียทรัพยากรที่สร้างรายได้ โดยความไม่มีความรู้ในการทำงานที่ถูกต้อง ดังคำที่ว่า

“แรงงานต่างด้าว ในสถานประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้างจังหวัดอุดรธานี ขาดความรู้ ความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญในงานเฉพาะ เนื่องจากแรงงานเหล่านี้มีการย้ายถิ่นและเปลี่ยนงานบ่อย รวมถึงไม่มีความเข้าใจในคำสั่งในกรณีที่ให้ปรับปรุงงาน ยังขาดทักษะการฟัง พูด และอ่านภาษาไทย” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาศักยภาพและความต้องการแรงงานต่างด้าว มี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ คือ แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้าง ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และขาดความชำนาญในการปฏิบัติงาน รวมถึงขาดการประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ ต้องมีหัวหน้างานที่เป็นคนไทยคอยช่วยเหลือ อธิบายและควบคุมสั่งงาน เพื่อให้งานสำเร็จออกมา

ประสิทธิภาพ 2) ด้านทักษะ แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้างสามารถใช้ทักษะต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามขั้นตอนการทำงานได้อย่างถูกต้อง มีการพัฒนาและปรับปรุงงานที่รับผิดชอบ แต่ยังขาดทักษะการทำงาน ทักษะการสื่อสารต้องมีหัวหน้างานหรือล่ามช่วยแปล 3) ด้านทัศนคติ แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้างมีความรู้สึกที่ดีต่อการเข้ามาทำงานในประเทศไทย และมีความพึงพอใจในงานของตนเอง เพราะต้องการเงินค่าจ้างรายวัน มีสวัสดิการเหมือนคนไทยตามกฎหมาย และมีรายได้ที่สูงกว่าอัตราค่าแรงของประเทศตน 4) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้างยังขาดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ และขาดการปรับตัวในเรื่องการแต่งกายให้ดูสะอาดเหมาะสมกับงานที่ทำ และ 5) ด้านแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้างมีความสนใจ ตั้งใจในการทำงาน และไม่ค่อยหยุดงาน เพราะต้องการค่าตอบแทน รางวัล และคำชื่นชมในการทำงาน ส่งผลให้มีความตั้งใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้น และสภาพปัจจุบันและความคาดหวังศักยภาพของแรงงานต่างด้าว ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยศักยภาพแรงงานต่างด้าวที่ความคาดหวังให้มันั้นมีค่าสูงกว่าศักยภาพของแรงงานต่างด้าวในสภาพปัจจุบันทุกรายการทั้ง 5 ด้าน และอยู่ในระดับมาก ซึ่งค่า PNI Modified อยู่ระหว่าง 0.25 – 0.35 ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะ สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{x} = 4.40$ S.D = 0.56 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{x} = 3.26$ S.D = 0.79 (PNI Modified = 0.35) 2) ด้านความรู้ สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{x} = 4.48$ S.D = 0.74 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{x} = 3.46$ S.D = 0.78 (PNI Modified = 0.29) 3) ด้านแรงจูงใจ สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{x} = 4.48$ S.D = 0.49 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{x} = 3.54$ S.D = 0.78 (PNI Modified = 0.27) 4) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคล สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{x} = 4.43$ S.D = 0.57 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{x} = 3.54$ S.D = 0.88 (PNI Modified = 0.25) และ 5) ด้านทัศนคติ สภาพที่ควรจะเป็น (I) $\bar{x} = 4.54$ S.D = 0.84 สภาพที่เป็นจริง (I) $\bar{x} = 3.64$ S.D = 0.77 (PNI Modified = 0.25)

2. กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี พบว่า รูปแบบยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย เป้าประสงค์ กลยุทธ์ โครงการการพัฒนา ตัวชี้วัดและวิธีประเมิน สรุปได้ 5 ยุทธศาสตร์ 20 โครงการการพัฒนา ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานของแรงงานต่างด้าวให้มี ประสิทธิภาพ มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการอ่านและเขียนภาษาไทย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและการสื่อสารภาษาไทยใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเข้าใจ และเพื่อพัฒนาเข้าใจตัวเลขและการคำนวณทางคณิตศาสตร์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีกลยุทธ์ คือ จัดทำคู่มือการอ่านและเขียนภาษาไทยเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง จัดทำคู่มือตัวเลขและการคำนวณทางคณิตศาสตร์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ และจัดทำคู่มือการสื่อสารภาษาไทยใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเข้าใจ ซึ่งได้มีโครงการการพัฒนา ได้แก่ 1) การอบรมและฝึกปฏิบัติทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย

เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง 2) การอบรมและฝึกปฏิบัติทักษะให้เข้าใจตัวเลขและการคำนวณทางคณิตศาสตร์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ และ 3) การอบรมและฝึกปฏิบัติการสื่อสารภาษาไทยใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเข้าใจ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไปของผลทดสอบจากการอ่านและเขียนภาษาไทยเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง ผลทดสอบจากการเข้าใจตัวเลขและการคำนวณทางคณิตศาสตร์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน และผลทดสอบจากการอบรมและฝึกปฏิบัติการสื่อสารภาษาไทยใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเข้าใจ และวิธีการประเมิน คือ แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมและฝึกปฏิบัติทักษะ รูปแบบที่ 2 ยุทธศาสตร์การเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จถูกต้อง มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในการปฏิบัติงานด้วย วิธีการใหม่ ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวให้สามารถปฏิบัติงานถูกต้องและเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานรวมถึงเทคนิควิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีกลยุทธ์ คือ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ จัดทำคู่มือวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน จัดทำคู่มือวิธีการทำงานให้ถูกต้อง จัดทำคู่มือขั้นตอนการทำงานที่ถูกต้อง จัดทำคู่มือให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการทำงานที่ถูกต้อง จัดทำคู่มือการทำงานให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง และจัดทำคู่มือเทคนิควิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีโครงการการพัฒนา ได้แก่ 1) การอบรมพัฒนาการปฏิบัติงานแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ 2) การอบรมเกี่ยวกับวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน 3) การอบรมวิธีการทำงานให้ถูกต้อง 4) การอบรมขั้นตอนการทำงานที่ถูกต้อง 5) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการทำงานที่ถูกต้อง 6) การอบรมฝึกการทำงานให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง และ 7) การอบรมสอนเทคนิควิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไปของผลประเมินจากการอบรมพัฒนาการปฏิบัติงานแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ ผลประเมินจากการอบรมเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการในการปฏิบัติงาน ผลจากการอบรมวิธีการทำงานให้ถูกต้อง ผลจากการอบรมขั้นตอนการทำงานที่ถูกต้อง ผลประเมินจากการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการทำงานที่ถูกต้อง ผลประเมินจากการอบรมฝึกการทำงาน และผลประเมินจากการอบรมสอนเทคนิควิธีการทำงาน และวิธีการประเมิน คือ แบบประเมินก่อนและหลังการอบรม รูปแบบที่ 3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับแรงงานต่างด้าว มีเป้าประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรเรื่องสวัสดิการพิเศษต่าง ๆ ที่องค์กรมีให้กับแรงงานต่างด้าว เพื่อพัฒนาความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับอัตราค่าแรงมาตรฐานตามกฎหมายกำหนดสำหรับแรงงานต่างด้าว และเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในองค์กร โดยมีกลยุทธ์ คือ จัดทำคู่มือเสริมสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรเรื่องสวัสดิการพิเศษต่าง ๆ ที่องค์กรมีให้กับแรงงานต่างด้าว จัดทำคู่มือความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับอัตราค่าแรงตามมาตรฐานตามกฎหมายกำหนด และจัดทำคู่มือเสริมสร้างความสามัคคีในองค์กร ซึ่งได้มีโครงการการพัฒนา ได้แก่ 1) การอบรมเสริมสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรเรื่อง

สวัสดิการพิเศษต่าง ๆ ที่องค์กรมีให้กับแรงงานต่างด้าว 2) การอบรมความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับอัตราค่าแรงมาตรฐานตามกฎหมายกำหนด และ 3) การอบรมเสริมสร้างความสามัคคีในองค์กร ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไปของผลประเมินจากการอบรมเสริมสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรเรื่องสวัสดิการขององค์กร ผลประเมินจากการอบรมความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับอัตราค่าแรงมาตรฐานตามกฎหมายกำหนด และผลประเมินจากการอบรมเสริมสร้างความสามัคคีในองค์กร และวิธีการประเมิน คือ แบบประเมินก่อนและหลังการอบรมรูปแบบที่ 4 ยุทธศาสตร์การปรับบุคลิกลักษณะแรงงานต่างด้าวให้เหมาะสมในการปฏิบัติงาน มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับแรงงานต่างด้าวให้มีบุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือและการไว้วางใจสำหรับร้านค้า เพื่อพัฒนาการปรับตัวของแรงงานต่างด้าวให้เข้ากับการทำงานขององค์กร และเพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานในการมีภาวะผู้นำ โดยมีกลยุทธ์ คือ จัดทำคู่มือการปรับ บุคลิกภาพ (บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือและการไว้วางใจ) จัดทำคู่มือการปรับตัวเข้าการทำงานขององค์กร และจัดทำคู่มือการแสดงออกของการเป็นผู้นำ ซึ่งได้มีโครงการการพัฒนา ได้แก่ 1) การอบรมและการฝึกปฏิบัติการพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับแรงงานต่างด้าว 2) การอบรมและการฝึกปฏิบัติการปรับตัวเข้ากับการทำงานขององค์กร และ 3) การอบรมและการฝึกปฏิบัติการภาวะผู้นำและบทบาทของผู้นำ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไปของผลประเมินการอบรมและการฝึกปฏิบัติการพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับแรงงานต่างด้าว ผลประเมินจากการอบรมและการฝึกปฏิบัติการปรับตัวเข้ากับการทำงานขององค์กร และผลประเมินการอบรมและการฝึกปฏิบัติการภาวะผู้นำและบทบาทของผู้นำ และวิธีการประเมิน คือ แบบประเมินก่อนและหลังการอบรมและการฝึกปฏิบัติการ และ รูปแบบที่ 5 ยุทธศาสตร์การสร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติให้กับแรงงานต่างด้าว มีเป้าประสงค์เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กรของแรงงานต่างด้าว เพื่อสร้างความมั่นใจในงานในการปฏิบัติงาน และเพื่อพัฒนาทักษะการข้ามวัฒนธรรมและพื้นฐานธรรมเนียมปฏิบัติของความแตกต่างกันในการทำงาน โดยมีกลยุทธ์ คือ จัดทำคู่มือเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กร จัดทำคู่มือสร้างความมั่นใจในงาน จัดทำคู่มือเรื่องการข้ามวัฒนธรรม และจัดทำคู่มือเรื่องธรรมเนียมปฏิบัติที่แตกต่าง ซึ่งได้มีโครงการการพัฒนา ได้แก่ 1) การอบรมเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กร เช่น การจัดแข่งกีฬาภายในองค์กร การประชุมสัมมนานอกสถานที่ เป็นต้น 2) การอบรมสร้างความมั่นใจในงาน ในการปฏิบัติงาน เช่น กิจกรรมการทดลองการฝึกปฏิบัติงานที่ถูกต้อง 3) การฝึกอบรมข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Training) การฝึกอบรมของผู้ที่มีความหลากหลาย และแตกต่างทางวัฒนธรรม และ 4) การอบรมเรื่องพื้นฐานธรรมเนียมปฏิบัติของความแตกต่างกันในการทำงาน ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไปของผลประเมินจากการอบรมพัฒนาบุคลิกภาพ ผลประเมินจากการอบรมสร้างความมั่นใจในงานในการปฏิบัติงาน ผลประเมินจากการฝึกอบรมข้ามวัฒนธรรม และผลประเมินจากการอบรมเรื่องพื้นฐานธรรมเนียมปฏิบัติ และวิธีการประเมิน คือ แบบประเมินก่อนและหลังการอบรมและการฝึกปฏิบัติการและผลการประเมินรูปแบบยุทธศาสตร์ ทั้ง 5

ยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 4.51 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ในด้านความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.97$, S.D. = 0.54) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = 0.42) ครอบคลุมของรูปแบบยุทธศาสตร์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3. รูปแบบและองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการผลิตงาน คือ การใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดการ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ รวดเร็ว มีความปลอดภัยในกระบวนการทำงาน และการรู้กฎหมาย กฎจราจรในการขับรถ คือ แรงงานต่างด้าวควรมีความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายเบื้องต้น เช่น กฎหมายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน กฎหมายแรงงาน และกฎจราจร เพราะแรงงานต่างด้าวต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายเหล่านี้ เพื่อนำมาใช้ในการทำงานได้อย่างถูกต้อง และรู้จักกฎระเบียบวินัยในการขับขี่ จะช่วยลดอุบัติเหตุบนท้องถนน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี พบประเด็นสำคัญสามารถนำมาอภิปรายผลคือ ศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าว ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว และการสร้างรูปแบบและองค์ความรู้ใหม่การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว โดยมีวัตถุประสงค์พัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานของแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ และได้แรงงานต่างด้าวที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพตรงความต้องการของผู้ประกอบการ รวมทั้งการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของประเทศ

1. จากศึกษาศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ สุรัชณี เคนสุโพธิ์ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการจ้างงานปัจจัยจูงใจส่งเสริมและกระบวนการเข้าสู่การจ้างงานแรงงานข้ามชาติของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตและบริการในจังหวัดอุดรธานีและหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า แรงงานข้ามชาติของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตและบริการในจังหวัดอุดรธานีและหนองคาย ส่วนใหญ่มาจากประเทศกัมพูชาเป็นแรงงาน ปัจจัยจูงใจส่งเสริมให้แรงงานข้ามชาติของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่เข้ามาทำงานในจังหวัดอุดรธานีและหนองคาย ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านค่าจ้าง หรือค่าแรง ได้แก่ ค่าแรงสูงกว่าประเทศต้นทาง มีเงินโบนัส มีความมั่นคงในรายได้ มีสวัสดิการที่ดี และที่พักอาศัยปลอดภัย รวมทั้งเพื่อน/ญาติที่มาทำงานก่อนแล้วชักชวนมาทำงาน (2) ปัจจัยภายในของประเทศต้นทางที่สำคัญ คือ สภาพปัญหาทางการเมือง ความยากจน ค่าจ้างต่ำ และสภาวะคนล้นงาน และ (3) ปัจจัยด้านนายจ้างคนไทย คือ มีความต้องการแรงงานระดับล่างหรือแรงงานระดับไร้ฝีมือเป็นจำนวนมาก กระบวนการเข้าสู่การจ้างงานแรงงาน ส่วนมากจะมามีตัวตนเองเสียค่าใช้จ่ายเอง และรองลงมามีนายหน้า “นำพา” มี 3

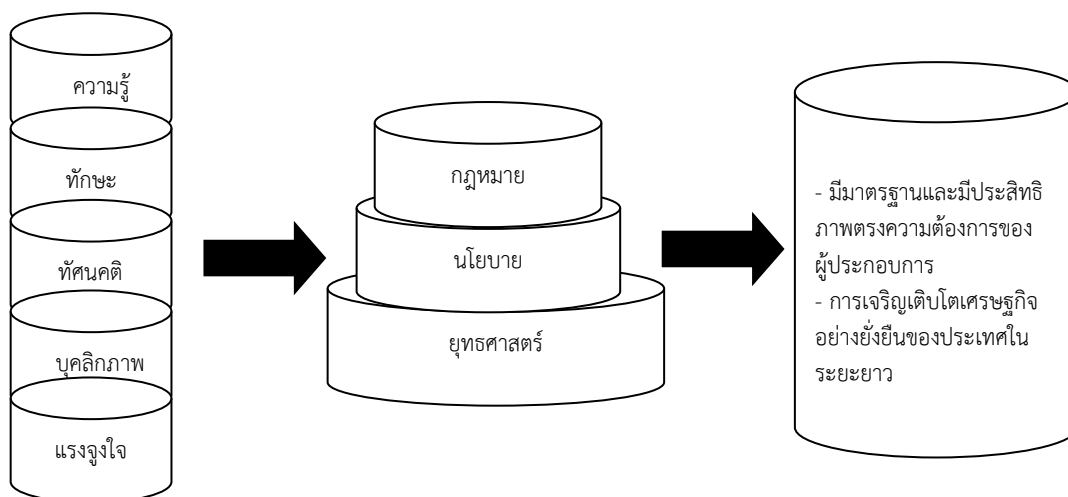
แบบ ได้แก่ 1) นายจ้างจ่ายค่านายหน้าให้กับบุคคลที่นำพาแรงงานข้ามชาติเข้ามา 2) แรงงานข้ามชาติจ่ายเงินค่านายหน้าเข้ามาทำงานโดยตรงให้กับนายหน้าแล้วหางานทำให้ และ 3) แรงงานข้ามชาติจ่ายค่านายหน้าในการเข้ามาแต่ยังไม่มีการหางานทำด้วยตนเอง บางคนมีเพื่อนที่ทำงานอยู่ก่อนแล้วหางานให้ทำ (สุรชนี เคนสุโพธิ์, 2560)

2. กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานของ กัญญารัตน์ วัฒนสุขสินและคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาฝีมือแรงงานของโรงเรียนพัฒนาอาชีพฝีมือแรงงานเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาฝีมือแรงงานของโรงเรียนพัฒนาอาชีพฝีมือแรงงานเอกชน ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างศักยภาพทางด้านทักษะและการสื่อสาร การพูด การสื่อสารที่จำเป็นตามมาตรฐานของประเทศปลายทาง ได้แก่ ทักษะภาษา ทักษะการเอา ตัวรอด ทักษะการเลียนแบบ และทักษะการสื่อสารที่จำเป็น ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างศักยภาพวิถีแรงงานด้านทักษะการสื่อสาร การเอาตัวรอดในด้านการปฏิบัติในสถานที่ทำงาน รวมถึงวัฒนธรรมที่ดีในการใช้ชีวิตในประเทศปลายทาง ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมทักษะการทำงานอย่างมีระเบียบวินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบของแรงงานไทย และผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสม โดยภาพรวมยุทธศาสตร์ในการพัฒนาฝีมือแรงงานของโรงเรียนพัฒนาฝีมือแรงงานเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีค่าเฉลี่ย 4.53 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งหมด 3 ด้าน (กัญญารัตน์ วัฒนสุขสินและคณะ, 2562)

3. รูปแบบและองค์ความรู้ใหม่การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานของ กานต์มณี ไวยครุฑ ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาในเขตพื้นที่ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดสรรจำนวนแรงงานต่างด้าวให้แก่ผู้ประกอบการตามเกณฑ์การจ้าง งานมีความเหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการของนายจ้าง ส่วนแรงงานที่เป็นกรรมกรคนไทยในเขตพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีจำนวนลดลง และในขณะเดียวกันการจัดสรรจำนวนแรงงานต่างด้าวของหน่วยงานภาครัฐก็ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดขบวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้เกิดแรงงานผิดกฎหมายและมีการจับกุมขึ้น (กานต์มณี ไวยครุฑ, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าว เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว และ 3) การสร้างรูปแบบและองค์ความรู้ใหม่การพัฒนา ศักยภาพแรงงานต่าง โดยใช่วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ เชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ จำนวนทั้งหมด 200 คน ใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความ ต้องการจำเป็น (PNI modified) ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวนทั้งหมด 14 คน โดยใช้เทคนิค SWOT และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ด้านศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าว แบ่งออกเป็น 5 ด้าน เรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) ด้านทักษะ (PNI Modified = 0.35) 2) ด้านความรู้ (PNI Modified = 0.29) 3) ด้านแรงจูงใจ (PNI Modified = 0.27) 4) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคล (PNI Modified = 0.25) และ 5) ด้านทัศนคติ (PNI Modified = 0.25) ในด้านรูปแบบยุทธศาสตร์ สรุปได้ 5 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยรูปแบบที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานของแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ รูปแบบที่ 2 ยุทธศาสตร์การเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จถูกต้อง รูปแบบที่ 3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับแรงงานต่างด้าว รูปแบบที่ 4 ยุทธศาสตร์การปรับบุคลิกลักษณะแรงงานต่างด้าวให้เหมาะสมในการปฏิบัติงาน และรูปแบบที่ 5 ยุทธศาสตร์การสร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติให้กับแรงงานต่างด้าว และผลการประเมินรูปแบบยุทธศาสตร์ ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย

มากกว่า 4.51 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ในด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ครอบคลุมของรูปแบบยุทธศาสตร์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และด้านการอภิปรายผล สรุปได้ว่า จากศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเด็น ประกอบด้วย ด้านศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าว ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว และรูปแบบและองค์ความรู้ใหม่การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว จากการศึกษาข้อมูลไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยได้สรุปการพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการในภาพรวมได้ว่า การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ ให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพตรงความต้องการของผู้ประกอบการ ควรมีการเพิ่มศักยภาพและทักษะด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับงานที่ทำ โดยการนำโครงการการพัฒนามาใช้ เช่น การอบรมและฝึกปฏิบัติทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย การอบรมพัฒนาการปฏิบัติงานแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ และการอบรมและการฝึกปฏิบัติการพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับแรงงานต่างด้าว เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าว แรงงานต่างด้าวควรมีการศึกษาความรู้ในการปฏิบัติงาน และกฎหมายภายในประเทศ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของประเทศในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลศึกษาสภาพศักยภาพและความต้องการจำเป็นแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาและสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวด้านทักษะ ความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทยในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะความสามารถในการเข้าใจตัวเลขทางคณิตศาสตร์การบวก การลบ การคูณ การหาร และด้านทักษะความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยได้อย่างเข้าใจในการปฏิบัติงาน

2. ควรทำวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการร้านค้าวัสดุก่อสร้าง จังหวัดอุดรธานี ทุกสัญชาติ เพื่อนำไปใช้กับการพัฒนาแรงงานข้ามชาติทุกสัญชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแรงงาน. (2561). นโยบายเน้นหนักประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. เรียกใช้เมื่อ 28 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.doe.go.th/laws>
- กัญญารัตน์ วัฒนสุขสินและคณะ. (2562). ยุทธศาสตร์การพัฒนาฝีมือแรงงานของโรงเรียนพัฒนาอาชีพฝีมือแรงงานเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนประเทศไทย. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(8), 4016-4029.

- กานต์มณี ไวยครุฑ. (2557). แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวชาว กัมพูชาในเขตพื้นที่ จังหวัดสระแก้ว. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 11(53), 179-186.
- ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ. (2552). กลยุทธ์ปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของแรงงานข้ามชาติจาก ชายแดนกัมพูชา – ลาวที่ทำงานในประเทศไทยภายใต้กระแสการพัฒนาอนุภูมิภาคกลุ่ม น้ำโขง. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 5(2), 23-44.
- ตรีเพ็ชร อำเมือง. (2555). วิจัยกระบวนการให้บริการของทีมงานผู้บริการ. ใน *รายงาน การวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- วิบุกร กุหลาบศรี. (2541). การปรับตัวขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานภาคใต้ในปีการท่องเที่ยว 2541-2542. ใน *วิทยานิพนธ์พัฒนบริหาร ศาสตร์ตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2558). *แรงงานที่มีฝีมือจริงกับความท้าทายอุตสาหกรรมไทย*. เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.sumipol.com/knowledge>
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าวกรมการจัดหางาน กรมการจัดหางาน. (2562). *สถิติการทำงาน ของคนต่างด้าวประจำเดือนเมษายน พ.ศ.2562*. เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.doe.go.th/prd/alien/statistic/param/site/152/cat/82/sub/0/pull/category/view/list-label>
- สุนันทา เลาहनันทน. (2544). *การพัฒนาองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: ดิทีบุ๊ก สโตร์.
- สุรัชณี เคนสุโพธิ์. (2560). การศึกษาสภาพการจ้างงานปัจจัยจูงใจส่งเสริมและกระบวนการเข้าสู่ การจ้างงานแรงงานข้ามชาติของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตและบริการใน จังหวัดอุดรธานีและหนองคาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(พิเศษ ตุลาคม), 36-58.
- อมรา สุนทรธาดา. (2558). *แรงงานย้ายถิ่นในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง*. สถาบันวิจัยประชากร และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. เรียกใช้เมื่อ 18 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/Conference/Download/Book/447-IPSR-Conference-A10-fulltext.pdf>.
- Cronbach L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins. Publishers.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. Third editio*. Newyork: Harper and Row Publication.

**การพัฒนากลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์
ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่***
**THE DEVELOPMENT OF AN ONLINE CONTENT MARKETING
STRATEGY OF TEXTILE FABRIC HANDICRAFT PRODUCT
IN CHIANG MAI PROVINCE**

สุตาภัทร คงเกิด

Sutapat Kongkird

มหาวิทยาลัยพายัพ

Payap University, Thailand

E-mail: sprightly12@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองของการตลาดเชิงเนื้อหา ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาปัจจัยการตลาดเชิงเนื้อหาที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อนำแบบจำลองที่ได้มาสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมความรู้การตลาดเชิงเนื้อหา ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ การวิจัยระยะที่หนึ่ง เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 400 ราย ใช้แบบสอบถามทางออนไลน์ในการเก็บข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ประกอบการหัตถกรรมผ้าทอจำนวน 5 ท่าน เพื่อยืนยันแบบจำลองที่ได้จากการวิจัย ซึ่งให้ชื่อว่า Zeven – Zix Model ซึ่งเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ EFA ได้ค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 6 ดัชนีที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือค่าดัชนี $\chi^2 = 164.025$, $\chi^2 / d.f. = 2.688$, RMSEA = 0.065, CFI = 0.974, TLI = 0.967, SRMR = 0.023 และการวิเคราะห์อิทธิพล พบว่าการตลาดเชิงเนื้อหาส่งผลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอของลูกค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การวิจัยระยะที่สอง เป็นการนำแบบจำลอง Zeven - Zix จากผลการวิจัยในระยะที่หนึ่งมาอบรมความรู้การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ราย ใช้การสุ่มแบบเจาะจง โดยมีการทดสอบก่อนฝึกอบรม (Pre-Test) และหลังฝึกอบรม (Post-Test) ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมการตลาดเชิงเนื้อหา ผู้เข้าร่วมอบรมมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.00 และการทดสอบค่าที (T-test) ที่คำนวณสูงกว่าค่าที่เปิด

* Received 31 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ตาราง แสดงว่าการอบรมการตลาดเชิงเนื้อหา ทำให้คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินธุรกิจทางออนไลน์ ในกาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำกลยุทธ์มาใช้ในการเพิ่มทัศนคติความพึงพอใจของลูกค้า และยอมรับผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: การตลาดเชิงเนื้อหา, การยอมรับผลิตภัณฑ์, ความตั้งใจซื้อ, ทัศนคติของผู้บริโภค, หัตถกรรมผ้าทอ

Abstract

The research is divided into 2 phases as follows. First phase research is the result of the research used a mixed method. Quantitative research and qualitative used a sample group of 400 social media users using online questionnaires to collect data. Qualitative research results Is an in-depth interview with successful textile handicraft entrepreneurs from content marketing and consumers who used to buy handicraft fabrics, 5 persons and Focus group with the successful textile handicraft entrepreneurs from content marketing 5 persons to confirm the results of the model development obtained from research which is named Zeven - Zix Model. This research developed the model of Zeven - Zix Model Content is an important factor that affects the Acceptance of customers' products, woven fabrics.

Second phase research Is knowledge training and online content marketing skills for textile operators with a sample group of entrepreneurs in the category of textile handicraft products in Chiang Mai Province, 30 people using purposive sampling with pre-test and post-test results. The research found that content marketing training with the effectiveness index with EI = 0.670, meaning participants had a score 67.00 percent higher than training that the lessons on online content marketing strategy development of textile fabric business group Chiang Mai Province Resulting in an average score after studying higher than the average score before studying with statistical significance at the level of 0.05.

Keywords: Content Marketing, Acceptance Product, Purchase Intention, Attitude, Handicraft

บทนำ

ประเทศไทยมีนโยบายที่ให้การสนับสนุนในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำธุรกิจ เรียกว่า “Thailand 4.0” ทั้งนี้ในกลุ่มดิจิทัลโดยเฉพาะในกลุ่มการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ถือว่าเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ตั้งแต่ระดับรากหญ้าถึงระดับอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนจะต้องสร้างตั้งแต่ระดับชุมชน ซึ่งปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตลาด จากสถิติในปี พ.ศ. 2561 พบว่า คนไทยทำกิจกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต อันดับแรก คือการใช้สื่อสังคมทางออนไลน์ (Social Media) เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูบ ยูทูปไลฟ์ ไลน์ อินสตาแกรม ร้อยละ 94.0 (National statistical office, 2018) การที่คนไทยใช้สื่อสังคมออนไลน์มาก ยิ่งทำให้ธุรกิจส่วนใหญ่หันมาทำการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น โดยช่วยให้ธุรกิจประสบความสำเร็จในด้านการตลาดมากขึ้น ช่วยให้ธุรกิจเชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมายในธุรกิจได้ง่าย อีกทั้งช่วยกระจายข้อมูลข่าวสารที่ธุรกิจต้องการจะแจ้งให้ลูกค้าและบุคคลภายนอกทราบได้อย่างทั่วถึง ที่สำคัญคือไม่เสียค่าใช้จ่ายในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ (United States Agency for International Development, 2014)

แนวโน้มธุรกิจไตรมาสที่ 2 ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2561 ธุรกิจมีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่ขายสินค้าของชุมชน อุตสาหกรรมในภาคเหนือที่ส่งผลด้านลบต่อค่าดัชนีความเชื่อมั่นคือ หัตถอุตสาหกรรม (สิ่งทอ, เครื่องนุ่งห่ม) โดยมีดัชนีความเชื่อมั่นลดลงในเดือนเมษายน พ.ศ. 2561 องค์กรประกอบดัชนีความเชื่อมั่นที่ปรับตัวลดลงได้แก่ ยอดคำสั่งซื้อโดยรวม ยอดขายโดยรวม ปริมาณการผลิต และผลประกอบการในประเทศ ลดลงจากที่ผ่านมา (The Federation of Thai Industries, 2018) ประกอบกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ผู้บริโภคส่วนใหญ่หันไปใส่ผ้าใยสังเคราะห์ เนื่องจากมีราคาถูก และหาซื้อได้ง่าย ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจหัตถกรรมผ้าทอ และชาวบ้านที่มีอาชีพทอผ้ามีรายได้ลดน้อยลง เมื่อธุรกิจมีการแข่งขันสูงขึ้น ธุรกิจจึงควรมีกกลยุทธ์การตลาดที่ทันสมัยเพื่อที่จะปรับปรุงผลลัพธ์การดำเนินงาน ธุรกิจต้องมีการดำเนินนโยบายการโฆษณาที่มีประสิทธิภาพเพื่อวิเคราะห์การกระทำของคู่แข่ง ตรวจสอบความต้องการของผู้บริโภค และแนวโน้มการบริโภค (Ausra pazeraite and Ruta repoviene, 2016) โดยธุรกิจต้องการเทคนิคด้านการตลาดใหม่ๆ เพื่อมาตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค กลยุทธ์ด้านการตลาดมีการเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หลังจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความต้องการที่เพิ่มขึ้นของผู้บริโภคในยุคของดิจิทัลความสำคัญของการสื่อสารประชาสัมพันธ์เป็นกลยุทธ์ส่วนหนึ่งของการตลาดในองค์กรทุกประเภทและทุกขนาด ไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้มีการนำการตลาดเชิงเนื้อหามาใช้ โดยความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของบริษัทขึ้นอยู่กับคุณภาพของการตลาดเชิงเนื้อหา นอกเหนือจากบริษัทควรให้การส่งเสริมคุณภาพการตลาดเชิงเนื้อหา นักการตลาดดิจิทัลจะต้องดำเนินการวิเคราะห์เป้าหมายเพื่อปรับเนื้อหาและเลือกวิธีที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ ที่ส่งผลดีต่อทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อธุรกิจ (Loredana

patrutiu baltes, 2015) เนื่องจากการตลาดเชิงเนื้อหา เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดในการสร้างและเผยแพร่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อย่างมีคุณค่า โดยมีการดึงดูดลูกค้าและให้ลูกค้าได้มีส่วนร่วมอย่างชัดเจน เพื่อให้ลูกค้ามีความเข้าใจในเนื้อหาที่ธุรกิจต้องการนำเสนอ ส่งผลต่อเป้าหมายของธุรกิจอย่างยั่งยืน

ดังนั้น จึงควรมีการนำเอาหัตถกรรมผ้าทอจากภูมิปัญญาชาวบ้านมาบูรณาการเข้ากับความรู้ด้านกลยุทธ์การตลาดสมัยใหม่ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคหันมาสนใจธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ และจะช่วยให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมผ้าทอดำเนินธุรกิจได้อย่างบรรลุเป้าหมาย กลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาเป็นกลยุทธ์ที่ตอบโจทย์เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการนำเนื้อหามาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้มีการส่งต่อด้านเนื้อหาของผลิตภัณฑ์ประมวลผล และกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการตลาดเชิงเนื้อหาจึงควรนำมาประยุกต์ใช้กับหัตถกรรมผ้าทอเพื่อให้ผู้บริโภคเห็นคุณค่าที่ได้ใช้ผ้าทอฝีมือชาวบ้าน สร้างค่านิยมในการสวมใส่ผ้าทอ และเกิดการกระจายข้อมูลผลิตภัณฑ์ไปยังผู้บริโภค นอกจากนั้นผลที่ได้จากการวิจัยก็ยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบทางการใช้กลยุทธ์การตลาดสมัยใหม่ให้กับธุรกิจประเภทอื่นๆ ในชุมชนได้อีกด้วย

แนวคิดและทฤษฎี

การตลาดเชิงเนื้อหาเป็นแนวคิดที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและธุรกิจ เนื้อหาที่เตรียมไว้ช่วยสร้างความบันเทิง สร้างแรงบันดาลใจ และยังมีการพูดคุยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และมอบข้อมูลใหม่ๆ ให้แก่ลูกค้าการที่หลายธุรกิจทำการตลาดเชิงเนื้อหา เนื่องจากการตลาดเชิงเนื้อหาช่วยเพิ่มการรับรู้ถึงแบรนด์ สร้างความสัมพันธ์บนพื้นฐานของความไว้วางใจกับลูกค้า ช่วยดึงดูดลูกค้าใหม่ ๆ แก้ปัญหาเมื่อสินค้าหมดความนิยมโดยการสร้างความต้องการสินค้าอย่างเฉพาะเจาะจงต่อเนื่อง ตลอดจนช่วยพัฒนาความภักดีของลูกค้า (Loredana patrutiu baltes, 2015) การตลาดเชิงเนื้อหา หมายถึง การทำกลยุทธ์ทางการตลาดในการสร้างและเผยแพร่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องและมีคุณค่า โดยมีการดึงดูดลูกค้าและให้ลูกค้าได้มีส่วนร่วมอย่างชัดเจนในเนื้อหานั้น ทำให้ลูกค้ามีความเข้าใจในเนื้อหาที่ธุรกิจต้องการเสนอ เพื่อบรรลุเป้าหมายของธุรกิจ

องค์ประกอบของการตลาดเชิงเนื้อหา

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการตลาดเชิงเนื้อหามีรายละเอียดดังนี้

ความสัมพันธ์กัน (Relevance) เนื้อหาที่ประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าจะต้องมีความเกี่ยวข้องกัน ระหว่างผลิตภัณฑ์ การใช้สอย ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และเพื่อส่งเสริมให้ลูกค้ามีส่วนร่วมกับธุรกิจ นอกจากนี้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าในการโฆษณาจะช่วยในการสร้างการติดต่อสื่อสารระหว่างบริษัท และผู้บริโภค (Ausra pazeraite and Ruta repoviene, 2016)

การให้ข้อมูล (Informative) การให้เนื้อหาข้อมูลช่วยดึงดูดผู้บริโภค เนื้อหาจะบอกลูกค้าเกี่ยวกับความรู้ทักษะ และกระบวนการต่าง ๆ ของธุรกิจ ที่ใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการ ราคา ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เนื้อหาและภาษาที่ใช้มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค ภาษาควรเข้าใจง่ายเพื่อให้ข้อมูลที่ชัดเจนทางผลิตภัณฑ์แก่ลูกค้าอย่างเหมาะสม (Ludwig S. et al., 2012)

ความเชื่อถือได้ (Reliability) การบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับธุรกิจ และเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ดี เช่น ผลิตภัณฑ์ที่คุณภาพดี ระยะเวลาในการก่อตั้งของธุรกิจ เป็นต้น จะช่วยกระตุ้นความน่าเชื่อถือของลูกค้า ธุรกิจควรมีข้อมูลที่จะเอียงได้ มีข้อมูลเชื่อถือได้ และเพียงพอความน่าเชื่อถือของเนื้อหาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความสนใจของผู้บริโภค คุณค่า (Value) การสร้างเรื่องราว (Story) ที่มีคุณค่าช่วยให้สอดคล้องกับแรงบันดาลใจ และความสนใจของผู้บริโภค เนื้อหาที่มีคุณค่านี้ช่วยเพิ่มความต้องการในการซื้อของผู้บริโภคได้ (Ausra pazeraite and Ruta repoviene, 2016)

ความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) เนื้อหาที่มีความแตกต่างและมีความโดดเด่นทำให้บริษัทได้เปรียบคู่แข่ง ในการดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค และช่วยให้ผู้บริโภคสามารถสื่อสารกับผู้อื่น (Word of Mouth) ความเป็นเอกลักษณ์ของเนื้อหาสามารถทำได้โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Gagnon E., 2014)

อารมณ์ (Emotions) การตลาดแบบเนื้อหาที่ดีควรกระตุ้นอารมณ์และความบันเทิงให้กับลูกค้า หากต้องการเพิ่มผลกระทบจากการโฆษณา ธุรกิจควรสร้างสตอรี่ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของลูกค้า จะยิ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า และกระตุ้นให้ลูกค้ามีความสนใจมากขึ้น (Ausra pazeraite and Ruta repoviene, 2016) เช่น โฆษณาประกันชีวิต เน้นการสื่อสารทางอารมณ์ด้านครอบครัว เป็นต้น

เนื้อหาอัจฉริยะ (Intelligence) การตลาดเชิงเนื้อหาควรมีคุณภาพของเนื้อหาอย่างอัจฉริยะ นำเนื้อหามาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้มีการส่งต่อด้านเนื้อหาของผลิตภัณฑ์ประมวลผล และกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบดูแลทางออนไลน์ (Admin) เช่น Facebook, Twitter, IG เว็บไซต์ผ่านทางอินเทอร์เน็ตและโฆษณาประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และผลิตภัณฑ์ของธุรกิจผ่านทางเทคโนโลยีให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง เพื่อเผยแพร่ให้สินค้าเป็นที่รู้จัก (Fei Wan & Fei Ren, 2017)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการตลาดเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การตลาดเชิงเนื้อหา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ Relevance, Informative, Reliability, Value, Uniqueness, Emotions, Intelligence

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการฝึกอบรมกลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการตลาดเชิงเนื้อหา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ผลการวิเคราะห์จะแสดงถึงแบบจำลองการตลาดเชิงเนื้อหา ของธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ นำผลที่ได้มาทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ประกอบการหัตถกรรมผ้าทอที่ประสบความสำเร็จจากการทำการตลาดเชิงเนื้อหาจำนวน 5 ท่าน เพื่อยืนยันแบบจำลองที่ทำการพัฒนา

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยทำการอบรมการตลาดเชิงเนื้อหาให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบ ก่อนการอบรม (Pre-Test) และหลังการอบรม (Post-Test) เพื่อวัดประสิทธิผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรมการตลาดเชิงเนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในระยะที่หนึ่ง เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ ที่ประสบความสำเร็จจากการใช้การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ และผู้บริโภคที่เคยซื้อหัตถกรรมผ้าทอ

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอที่ประสบความสำเร็จจากการใช้การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ จำนวน 5 ท่าน

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ ผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการเล่นสื่อสังคมออนไลน์ทั่วประเทศไทย จำนวน 27,301,083 ราย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 400 ราย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (Convenience Sampling) จากสูตร (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวนตัวอย่างอย่างน้อย 399.99 ตัวอย่าง ในการวิจัยกำหนดจำนวนตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ในการใช้แบบสอบถามทางออนไลน์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในระยะที่สอง

ประชากร คือ ผู้ประกอบการของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 247 ราย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอที่ยังไม่เคยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหา ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ราย เนื่องจากนักวิชาการระบุว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเล็ก และมีค่าความคลาดเคลื่อน 5% ของประชากรทั้งหมด สามารถมีกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำได้ 30 ตัวอย่าง เพื่อให้มีค่าความโค้งเป็นปกติ และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยเป็นผู้ที่มาทำการลงทะเบียนอบรมการตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ 30 คนแรก

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ผู้บริโภค ดังนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผล IOC มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.20 - 1.00 ผู้วิจัยจึงทำการเลือกเฉพาะข้อคำถามที่เป็นไปตามเกณฑ์ คือ $IOC \geq .50$ เพื่อแสดงว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และมีความเหมาะสม

การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 30 ราย ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง พบว่า ข้อคำถามมีค่าความเชื่อมั่นสามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.731 - 0.943 โดยค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในระยะที่ 1 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ประกอบการหัตถกรรมผ้าทอที่ประสบความสำเร็จจากการทำการตลาดเชิงเนื้อหาจำนวน 5 ท่าน เพื่อยืนยันแบบจำลองที่ทำการพัฒนา การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคด้วยแบบสอบถามทางออนไลน์ (Questionnaires) เนื่องจากมีจำนวนตัวอย่างมาก การเก็บแบบสอบถามทางออนไลน์จะลดเวลาและค่าใช้จ่าย ทั้งนี้กำหนดให้คำถามแรกคือ ผู้ตอบแบบสอบถามต้องเป็นผู้ที่เคยซื้อหัตถกรรมผ้าทอ และใช้สื่อสังคมออนไลน์ หากผู้ตอบไม่เคยซื้อหัตถกรรมผ้าทอ และไม่เคยใช้สื่อสังคมออนไลน์จะไม่สามารถตอบคำถามข้อต่อไปได้ ผู้ตอบรายนั้นจะไม่ไ้กลุ่มตัวอย่างกำหนดจำนวนตัวอย่างโดยวิธีแบบสอบถามทางออนไลน์ จำนวน 400 ราย

การวิจัยในระยะที่ 2 การให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำแบบทดสอบ โดยแบ่งเป็นก่อนการฝึกอบรม (Pre-Test) และหลังการฝึกอบรม (Post Test) กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจำนวน 30 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis Model: EFA) เพื่อสำรวจ และระบุองค์ประกอบรวมที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ EFA ตามที่ Mulaik & Millsap อธิบายมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำ EFA (Exploratory Factor Analysis) วิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรสู่ Model 2) ตรวจสอบ Model การวัด (Measurement Model) โดยใช้ CFA (Confirm Factor Analysis) 3) วิเคราะห์โครงสร้าง (Path Analysis Model) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยในระยะที่ 2 ประเมินผลในการฝึกอบรม โดยมีการประเมินการทดสอบคะแนนวัดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการตลาดเชิงเนื้อหา ก่อนการฝึกอบรม (Pre-Test) และหลังการฝึกอบรม (Post Test) กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ประเภทสินค้ากลุ่มผ้าทอจำนวน 30 ราย เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ และสรุปผลหลักสูตรการฝึกอบรมการตลาดเชิงเนื้อหา โดยใช้ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปเปรียบเทียบคะแนนก่อนหลังการฝึกอบรมแต่ละบุคคล เพื่อสรุปว่าหลักสูตรการฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการให้ความรู้ และทักษะการตลาดเชิงเนื้อหาให้ผู้ตอบ

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.75 อายุ 26 - 35 ปี ร้อยละ 33.00 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 58.50 เป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 32.75 มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 27.75 ใช้สื่อสังคมออนไลน์แอปพลิเคชัน Facebook ร้อยละ 58.75 มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 3 ชั่วโมง - 6 ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 42.00 ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ตั้งแต่ช่วงเวลา 20.00-23.59 น. ร้อยละ 64.25 มีความถี่ในการสวมใส่ผ้าทอ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 60.25 มีความสนใจเนื้อหาของการสื่อสารการตลาด เกี่ยวกับการอนุรักษ์สืบสานหัตถกรรมผ้าทอ ร้อยละ 42.00

ผลการวิจัยในระยะที่ 1 การพัฒนาแบบจำลองวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA)

สำหรับการวิจัยนี้ได้นำตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 13 ตัวแปร โดยกลุ่มแรกเป็นตัวแปรต้น 7 ตัวแปร ได้แก่ ความสัมพันธ์กัน (Relevance) การให้ข้อมูล (Informative) ความเชื่อถือได้ (Reliability) คุณค่า (Value) เอกลักษณ์ (Uniqueness) อารมณ์ (Emotions) เนื้อหาอัจฉริยะ (Intelligence) ตัวแปรตาม 6 ตัวแปร ทศนคติต่อโฆษณา (Attitude toward Ad)

ค่าสถิติก่อนปรับเปลี่ยนจำลองเทียบกับหลังปรับเปลี่ยนจำลอง

ความสอดคล้องกลมกลืนกันข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าสถิติก่อนปรับแบบจำลอง มีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ผ่านเกณฑ์ จึงปรับโมเดล 3 ครั้ง พบว่า ค่าสถิติหลังปรับแบบจำลอง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง $\chi^2 = 164.025$ ผ่านเกณฑ์, $\chi^2/\text{d.f.} = 2.688$ ผ่านเกณฑ์, RMSEA = 0.065 ผ่านเกณฑ์, CFI = 0.974 ผ่านเกณฑ์, TLI = 0.967 ผ่านเกณฑ์ และ SRMR = 0.023 ผ่านเกณฑ์ ดังนั้น โมเดลมีความสอดคล้อง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าสถิติก่อนปรับเปลี่ยนจำลองเทียบกับหลังปรับเปลี่ยนจำลอง

Goodness-of-fit	Acceptable Values	Value	Result	Value Model	Result
χ^2	เข้าใกล้ 0	542.195	ผ่านเกณฑ์	164.025	ผ่านเกณฑ์
d.f.	-	64		61	
$\chi^2/\text{d.f.}$	$2 < X^2/\text{d.f.} \leq 3$	8.471	ไม่ผ่านเกณฑ์	2.688	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	$0 \leq \text{RMSEA} \leq 0.08$	0.137	ผ่านเกณฑ์	0.065	ผ่านเกณฑ์
CFI	$0.90 \leq \text{CFI} \leq 1.00$	0.879	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.974	ผ่านเกณฑ์
TLI	$0.90 \leq \text{TLI} \leq 1.00$	0.853	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.967	ผ่านเกณฑ์
SRMR	$0 \leq \text{SRMR} \leq 0.08$	0.056	ผ่านเกณฑ์	0.023	ผ่านเกณฑ์

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน: CFA

Construct	Measurement item	Factor loading	Residual	SE	t-value	R² value
Content Marketing						
	Relevance	0.812	0.340	0.023	34.930	0.660
	Informative	0.878	0.229	0.014	61.097	0.771
	Reliability	0.920	0.154	0.010	89.924	0.846
	Value	0.936	0.123	0.010	94.354	0.877
	Uniqueness	0.882	0.222	0.015	59.033	0.778
	Emotions	0.930	0.135	0.013	73.797	0.865
	Intelligence	0.927	0.141	0.010	93.331	0.859
Product Acceptance						

	Attitude toward Ad	0.893	0.202	0.016	56.065	0.798
	Attitude toward brand	0.877	0.232	0.020	44.343	0.768
	Attitude toward Marketing	0.928	0.139	0.012	79.441	0.861
	Willingness to pay	0.706	0.502	0.036	19.710	0.498
	Repeat Purchase Intention	0.647	0.582	0.035	18.594	0.418
	Word of mouth	0.668	0.554	0.041	16.303	0.446

การวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis: PA)

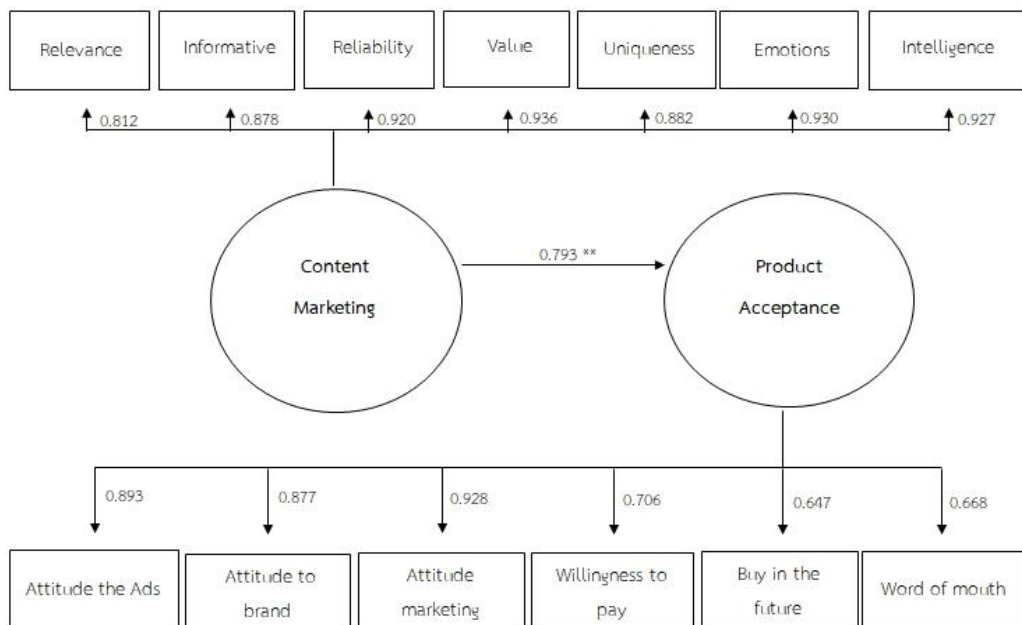
ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรแฝงภายนอกการตลาดเชิงเนื้อหา ส่งผลทางตรงต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์ของลูกค้าหัตถกรรมผ้าทอ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.793 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังตารางที่ 3 และภาพประกอบที่ 2

ตารางที่ 3 ค่าพารามิเตอร์อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมของตัวแปรสาเหตุและตัวแปรผลหลังปรับโมเดล

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล		
	การยอมรับผลิตภัณฑ์ (Product Acceptance)		
	DE	IE	TE
การตลาดเชิงเนื้อหา	0.793**	-	0.793**

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ** = 0.01

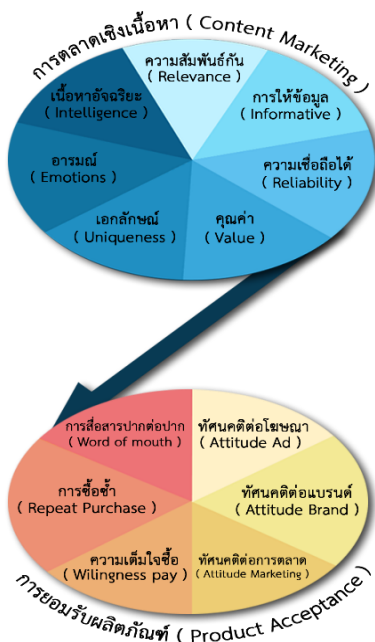

ภาพที่ 1 ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์อิทธิพลของตัวแปรสังเกตได้ และตัวแปรแฝง
หมายเหตุ: ** = 0.01

Zeven - Zix Model

Zeven – Zix Model เป็นกลยุทธ์ที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคหัตถกรรมผ้าทอ ทั้ง 400 ราย นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ EFA และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน CFA เพื่อหากลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอของผู้บริโภค ดังผลที่ปรากฏตามภาพประกอบที่ 2 และเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ และจดจำได้ง่าย จึงสร้างโมเดลขึ้นใหม่ และทำการตั้งชื่อใหม่ว่า Zeven – Zix Model ดังภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบที่ 2 Zeven - Zix Model

ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้วิจัยได้นำแบบจำลอง Zeven Zix ที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ ไปดำเนินการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ประเภทสินค้ากลุ่มผ้าทอ ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ประสบความสำเร็จจากการใช้การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ จำนวน 5 ราย ใช้การสุ่มแบบเจาะจง เพื่อยืนยันแบบจำลองที่พัฒนา พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นตรงกันและคิดว่าแบบจำลอง Zeven Zix Model ที่พัฒนาขึ้นมามีประโยชน์ สามารถนำมาใช้เป็นแบบจำลองในการตลาดเชิงเนื้อหา กลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอในบริบทของคนไทยได้

ผลการวิจัยในระยะที่สอง ประสิทธิภาพการฝึกอบรมการตลาดเชิงเนื้อหาทำได้จากการวิเคราะห์ โดยวิธีการคำนวณที่นิยมมี 2 วิธี คือ

1. สูตรค่าดัชนีประสิทธิผล

ตารางที่ 4 วิเคราะห์หาประสิทธิผลของหลักสูตรการฝึกอบรม

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย
ทดสอบก่อนอบรม	30	17	225	7.50
ทดสอบหลังอบรม	30	17	416	13.87

แทนค่า

$$E.I. = \frac{416 - 225}{510 - 225} \quad E.I. = \frac{191}{285} \quad E.I. = 0.670$$

ค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่า E.I.= 0.670 ผู้เข้าร่วมอบรมมีคะแนนจากการอบรม

เพิ่มขึ้น ร้อยละ 67.00

2. สูตรสถิติทดสอบที (t-test)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบประสิทธิผลของการฝึกอบรมกลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	T-Test	
					คำนวณ	เปิดตาราง
ทดสอบก่อนอบรม	30	17	7.50	1.50	16.799	1.699
ทดสอบหลังอบรม	30	17	13.86	1.47		

วิธีการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติทดสอบที (T-test) พบว่าการทดสอบค่าที (T-test) ที่คำนวณเท่ากับ 16.799 ค่าที่เปิดตารางเท่ากับ 1.699 ค่าที่คำนวณสูงกว่าค่าที่เปิดตาราง แสดงว่าการอบรมการพัฒนาการตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ ทำให้คะแนนเฉลี่ยหลังอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอของลูกค้า จากสมมติฐานที่ 1 แสดงว่า เมื่อร้านค้าหัตถกรรมผ้าทอทำการตลาดเชิงเนื้อหาทั้ง 7 องค์ประกอบ ย่อมส่งผลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอของลูกค้า ด้านความเกี่ยวข้อง การตลาดเชิงเนื้อหาควรเสนอเนื้อหาให้มีความเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการโฆษณา ธุรกิจควรมีการจัดทำเนื้อหาที่มีคุณภาพสูงก็จะส่งผลต่อการซื้อของลูกค้า ด้านข้อมูลในการทำธุรกรรมทางธุรกิจ ลูกค้าทุกคนมีความสนใจในข้อมูลเชิงลึก เมื่อมีข้อมูลที่จะเอื้อต่อการตัดสินใจที่ดีต่อแบรนด์ ลูกค้าต้องการข้อมูลมากขึ้นด้วย ข้อมูลที่ถูกต้องที่สามารถนำลูกค้าไปสู่ความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการและทำให้ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อดีขึ้น และเกิดการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Pulizzi J. & Barrett N., 2009) ด้านคุณค่า เมื่อกลุ่มลูกค้าสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ลูกค้าจึงตอบสนองเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

ต่อข้อความที่สื่อสาร ด้านความน่าเชื่อถือ เมื่อเนื้อหาที่ผู้บริโภครับรู้มีความน่าเชื่อถือมาก ก็จะมีผลกระทบเชิงบวกอย่างมากต่อทัศนคติของร้านค้า (Daugherty T. Eastin M. & Brigh S. L., 2008) ผู้บริโภคมักจะรับรู้ถึงความคิดเห็นออนไลน์และรีวิวผลิตภัณฑ์หรือรีวิวผู้ขายจากผู้ใช้งานที่น่าเชื่อถือ และมีประโยชน์ในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Cheong H.J. & Morrison M.A., 2008) ด้านอารมณ์ เรื่องราวที่น่าเสนอต้องมีความสามารถในการมีอิทธิพลต่ออารมณ์ของลูกค้า เรื่องราวทำให้เกิดการรับรู้และการเชื่อมต่อทางอารมณ์ ความเข้าใจในใจของลูกค้า (Woodside, 2010) ด้านเอกลักษณ์ การเน้นถึงความแตกต่างในเชิงบวกหรือความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากในการติดตามสถานะผู้นำทางความคิด ด้านเนื้อหาอัจฉริยะ สอดคล้องกับที่ Cheong & Morrison (Cheong H.J. & Morrison M.A., 2008) & Zeng, F. Huang L. & Dou W. (Zeng, F. Huang L. & Dou W., 2009) ระบุว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์มีการเผยแพร่ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ หลายแบรนด์ที่ประสบความสำเร็จได้ เริ่มจากการรวมเนื้อหาที่เป็นข้อมูลผลิตภัณฑ์ลงบนหน้าเพจสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นผลมาจากการต้องการทัศนคติที่ดีของผู้บริโภค การตลาดเชิงเนื้อหาได้มุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ และผลลัพธ์ได้แสดงให้เห็นว่า การใช้เนื้อหาภาพตาม คุณสมบัติที่สดใส และการโต้ตอบบนโพสต์แบรนด์ รวมถึงการแชร์ความคิดเห็น เพิ่มจำนวนไลค์ของโพสต์ ยิ่งไปกว่านั้นการเพิ่มวิดีโอและภาพลงในโพสต์ ที่มีลักษณะเนื้อหา เช่น ความเกี่ยวข้องความสัมพันธ์ เป็นตัวขับเคลื่อนของตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมใน Facebook ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ (De Vries L. Gensler S. & Leeflang P. S. H., 2012)

ผลการวิจัยตามสมมติฐานข้อที่ 2 ผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอใน จังหวัด เชียงใหม่ ที่เข้าอบรมความรู้การตลาดเชิงเนื้อหาที่มีประสิทธิผลการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ Karen et al. (Karen P. Y. Liu et al., 2013) ที่ระบุว่า การอบรมช่วยให้ผู้อบรมเกิดความรู้และทักษะที่เพิ่มขึ้น การฝึกอบรมเป็นการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ธุรกิจที่สร้างความมั่นใจว่าด้วยการเพิ่มคุณค่าสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันและแสวงหาการเติบโตของตนเอง ประสิทธิภาพที่วัดได้นี้เป็นผลมาจากการฝึกอบรมที่ดี มั่นเป็นกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลและความรู้ให้กับนายจ้าง นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของธุรกิจ (Vinesh, 2014) เมื่อผู้อบรมมีวิธีการใช้ประโยชน์สูงสุดจากการฝึกอบรม โดยการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปพัฒนาธุรกิจของตนเองประสบความสำเร็จ ก็จะส่งผลต่อมายังเศรษฐกิจที่ดีของชุมชนซึ่งเป็นรากฐานของประเทศ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การตลาดเชิงเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับหัตถกรรมผ้าทอทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ ความสัมพันธ์กัน การให้ข้อมูล ความเชื่อถือได้ คุณค่า เอกลักษณ์ อารมณ์ เนื้อหาอัจฉริยะ

ส่งผลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคหัตถกรรมผ้าทอ ในด้านทัศนคติต่อเนื้อหา ทัศนคติต่อแบรนด์ ความเต็มใจซื้อ การกลับมาซื้ออีกครั้ง การสื่อสารปากต่อปาก

การฝึกอบรมการตลาดเชิงเนื้อหา ทำให้ผู้ประกอบการหัตถกรรมผ้าทอมีความรู้ และทักษะในการทำกลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหามากยิ่งขึ้น โดยผลการทดสอบค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.670 ผู้เข้าร่วมอบรมมีคะแนนจากการอบรมเพิ่มขึ้น 0.670 คิดเป็นร้อยละ 67.00 และการทดสอบค่าที (T-test) ที่คำนวณสูงกว่าค่าที่เปิดตาราง แสดงว่าบทเรียนการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาออนไลน์ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมผ้าทอ จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการนำตัวแปรปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อทัศนคติของลูกค้า ความตั้งใจซื้อ และการยอมรับผลิตภัณฑ์ เช่น คุณค่าการรับรู้ของผู้บริโภค เทคโนโลยี เป็นต้น
2. ควรมีการวิจัยในธุรกิจประเภทผลิตภัณฑ์อื่น เช่น งานไม้สาน งานแกะสลัก เครื่องปั้นดินเผา ขนมไทย เป็นต้น เพื่อที่จะเป็นการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ
3. ควรเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาแยกตามกลุ่มของผู้บริโภค เช่น ตามกลุ่มช่วงอายุ ในการยอมรับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. ควรนำตัวแปรกำกับ (moderator) มาใช้ในงานวิจัย เช่น ความเสี่ยง การยอมรับเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งตัวแปรกำกับอาจส่งผลสำคัญต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

- Ausra pazeraite and Ruta repoviene. (2016). Content marketing elements and their influence on search advertisement effectiveness: theoretical background and practical insights. *Sisteminiai tyrimai*, 75(1), 97-109.
- Cheong H.J. & Morrison M.A. (2008). Consumer reliance on product information and Recommend found in UGC. *Journal of Interactive Advertising*, 8(2), 38-49.
- Daugherty T. Eastin M. & Brigh S. L. (2008). Exploring consumer motivations for creating user-generated content. *Journal of Interactive Advertising*, 8(2), 38-49.

- De Vries L. Gensler S. & Leeftang P. S. H. (2012). Popularity of Brand Posts on Brand Fan Pages: An Investigation of the Effects of Social Media Marketing. *Journal of Interactive Marketing*, 26(2), 83–91.
- Fei Wan & Fei Ren. (2017). The effect of firm marketing content on product sales: evidence from a mobile social media platform. *Journal of Electronic Commerce Research*, 18(4), 288-302.
- Gagnon E. (2014). Goodbye, B2 B Brand Marketing: Developing Content-Based Marketing Programs for the Post-Marketing Era. *International Management Review*, 10(2), 68–71.
- Karen P. Y. Liu et al. (2013). Effectiveness of a Workplace Training Programmer in Improving Social, Communication and Emotional Skills for Adults with Autism and Intellectual Disability in Hong Kong A Pilot Study. *Occupational Therapy International*, 20(4), 198-204.
- Loredana patrutiu baltes. (2015). Content marketing - the fundamental tool of digital marketing. *Economic Sciences*, 8(2), 111-118.
- Ludwig S. et al. (2012). More than Words: The Influence of Affective Content and Linguistic Style Matches in Online Reviews on Conversion Rates. *Journal of Marketing*, 77(1), 87–103.
- National statistical office. (2018). *Information and communication Technology Survey in household*. Bangkok: National Statistical Office Ministry of Digital Economy and Society.
- Pulizzi J. & Barrett N. (2009). *Get content. Get customers*. New York: McGraw Hill.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York: Harper and Row Publications.
- The Federation of Thai Industries. (2018). *Thai Industries Sentiment Index*. Retrieved January 2, 2020, from <https://www.fti.or.th/2016/download/technical>

- United States Agency for International Development. (2014). *Social Networking: A Guide to Strengthening Civil Society Through Social Media*. New York: Media Corporation.
- Vinesh. (2014). Role of Training & Development in an Organizational Development. *International Journal of Management and International Business Studies*, 4(2), 213-220.
- Woodside. (2010). Brand-consumer storytelling theory and research Introduction to a Psychology & Marketing special issue. *Psychology and Marketing*, 27(6), 531-540.
- Zeng, F. Huang L. & Dou W. (2009). Social factors in user perceptions and responses to advertising in online social networking communities. *Journal of Interactive Advertising*, 10(1), 1-13.

รูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม*

ADMINISTRATION INNOVATION MODEL FOR SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES

กฤตภาค ไหมเรียง

Krittapak Maireang

มหาวิทยาลัยบูรพา

Burapha University, Thailand

E-mail: pinky_sa@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจประเภทต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ตัวแทนขององค์กรธุรกิจภาคการผลิต 2) ตัวแทนขององค์กรธุรกิจภาคการจำหน่าย 3) ตัวแทนขององค์กรธุรกิจภาคการบริการ และ 4) เจ้าของกิจการจำนวนทั้งหมด 110 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการบริหารนวัตกรรมธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มี 6 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) ปัจจัยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการ (2) ปัจจัยนวัตกรรมกระบวนการ (3) ปัจจัยนวัตกรรมพฤติกรรม (4) ปัจจัยนวัตกรรมการตลาด (5) ปัจจัยนวัตกรรมการจัดการ และ (6) ปัจจัยนวัตกรรมเทคโนโลยี 2) รูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความสัมพันธ์ สถานการณ์ และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างลูกค้าจะช่วยเพิ่มช่องทางการตลาดในรูปแบบออนไลน์ เป็นการลงทุนที่น้อยแต่มีศักยภาพสูง

คำสำคัญ: รูปแบบ, นวัตกรรม, การบริหารธุรกิจ, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study ability factor for create the Small and Medium Enterprises administration innovation 2) to create the

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

Administration Innovation Model for Small and Medium Enterprises. The study was a qualitative research method by the sample was selected using specific sampling interview form by representatives of various types from business operators are divided into 4 groups that include with 1) representatives from manufacturing business organizations 2) representatives of distribution business organizations 3) representatives of service business organizations and 4) business owners so the total sample was 110 persons. All of the sample are experts who are knowledgeable, understanding and have direct experience in managing innovation for SMEs for at least 5 years. For successfully in Small and Medium Enterprises business that can fight. By content analysis is an overview to get the information. The research found that: 1) The ability factor for create the Small and Medium Enterprises administration innovation was divided into 6 factors that include with (1) products and service innovation factor (2) processing innovation factor (3) behavior innovation factor (4) marketing innovation factor (5) management innovation factor and 6) technology innovation factor. 2) To create the Administration Innovation Model for Small and Medium Enterprises is with participation relationship situation and communication technology between customers will increase online marketing channels. It is a small investment but has high potential.

Keywords: Model, Innovation, Business Administration, Small And Medium Enterprises

บทนำ

การก้าวไปสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงที่มีความรุนแรง มีแรงกดดันต่าง ๆ มากมายจากสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกองค์กร ทำให้ธุรกิจจะต้องมีการปรับกลยุทธ์เพื่อให้สามารถแข่งขัน และสามารถปรับสภาพทนต่อแรงกดดันต่าง ๆ ได้ รวมถึงการเข้ามาของคู่แข่งหรือผู้ค้ารายใหม่ที่สามารถผลิตสินค้าตรงกับความต้องการของผู้บริโภค (Wang Y. J. et. al., 2011) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้องค์กรจำเป็นต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาความสามารถอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างคุณค่าใหม่ ๆ ให้ตรงกับระดับของความต้องการของลูกค้า และลูกค้าแต่ละประเภท (Teece Pisano and Shuen, 1997) การจัดการสิ่งเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน การขับเคลื่อนนโยบายในการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ไทยแลนด์ 4.0 เริ่มมีการใช้โมเดลไทยแลนด์ 1.0 ที่เน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยเกษตรกรรม เมื่อเข้าสู่

ยุคของอุตสาหกรรมเริ่มมีการใช้โมเดล 2.0 ที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม การผลิตสินค้าภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ต่อมาเน้นอุตสาหกรรมเพื่อการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกเริ่มใช้ไทยแลนด์ 3.0 จนกระทั่งถึงปัจจุบันพัฒนาเป็นโมเดลไทยแลนด์ 4.0 เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพของนวัตกรรม และปรับเปลี่ยนจากการให้บริการขั้นพื้นฐานเป็นการให้บริการด้วยทักษะขั้นสูง (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559) ซึ่งการพัฒนาโมเดลไทยแลนด์ 4.0 โดยใช้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในวาระชัยพัฒนาประจำปีเดือนสิงหาคม 2542 ทรงกล่าวไว้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มซะด้วยซ้ำไป” (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2559) เห็นได้ว่า โมเดลไทยแลนด์ 4.0 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิสาหกิจด้วยนวัตกรรม โดยการยกระดับขีดความสามารถของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระดับสากล เป็นการเน้นความสำคัญในการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งในการสร้างนวัตกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการที่เกิดขึ้น มีความใหม่ต่อองค์กรตลาด อาจมีรูปแบบที่แตกต่างจากเดิมอย่างสิ้นเชิง หรือการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น มีคุณประโยชน์ต่อเจ้าของนวัตกรรมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นเครื่องมือสู่ความสำเร็จเป็นความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ อันเกิดจากผลของการใช้ความรู้ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยีมาดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างความยั่งยืน (เนาวนิตย์ สงครา, 2557) ดังนั้นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรมในอุตสาหกรรมที่ส่งผลการดำเนินงานทางธุรกิจ มี 3 ด้าน คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ 2) การพัฒนากระบวนการ และ 3) การพัฒนาการบริหารการจัดการ (นันทรัตน์ นามบุรี, 2556) นวัตกรรมบริหารธุรกิจ คือ การคิดค้น วิธีการ รูปแบบใหม่ ๆ ในการจัดการการดำเนิน องค์กร เพื่อการพัฒนา รูปแบบหรือเทคนิค กลไก การบริหารในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพในองค์กร

กระบวนการสร้างนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ระบบหรือกระบวนการในการจัดการสำหรับการสร้างนวัตกรรมภายในองค์กร เพื่อพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ หรือการยกระดับความสามารถการผลิต การจัดการต้นทุนต่ำ การตอบสนองความต้องการของตลาด และการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นต้น (ชนงกรณ์ กุณทลบุตร, 2558)

รูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจ คือ รูปแบบ หรือวิธีการบริหารใหม่ ๆ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 มิติ ประกอบด้วย 1) มิติด้าน

เป้าหมายของนวัตกรรม ได้แก่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) และนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) 2) มิติด้านการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม ได้แก่ นวัตกรรมที่มีลักษณะเฉียบพลัน (Radical Innovation) และนวัตกรรมที่มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation) และ 3) มิติด้านการส่งผลกระทบต่อขอบเขตของการดำเนินงาน ได้แก่ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี (Technological Innovation) และนวัตกรรมด้านการบริหาร (Administrative Innovation) (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ, 2553)

ดังนั้น ในการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายทางธุรกิจของผู้ประกอบการที่มีการเชื่อมโยงกับนวัตกรรม จึงทำให้ผู้ประกอบการควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับมุมมองในมิติต่าง ๆ ของนวัตกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้การวางแผนและการจัดการนวัตกรรมของผู้ประกอบการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดรูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และนโยบายการขับเคลื่อนประเทศภายใต้นโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” เป็นระบบเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Economy) กลไกขับเคลื่อนสู่ความมั่งคั่ง นำไปสู่ นวัตกรรมการบริหารขององค์กรและผลการส่งเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดนำไปสู่การวิจัยพบว่า ตัวแปรหลัก ประกอบด้วย 1) กระบวนการสร้างนวัตกรรมบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ กระบวนการใหม่ เป็น

ความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ นำไปปฏิบัติใช้ เกิดมูลค่าและประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงทางความคิด การพัฒนาให้จนมีความแตกต่าง การสร้างสรรค์การเปลี่ยนอย่างสิ้นเชิง การใช้เทคโนโลยี ตอบสนองความต้องการ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ความยั่งยืนตอบสนองการแข่งขัน เพิ่มประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิต 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์/บริการ กระบวนการ ด้านพฤติกรรม ด้านการตลาด การจัดการ และเทคโนโลยี 3) การปรับสภาพการบริหารให้มีความสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ การจัดการการเงิน การจัดการทุนทางกายภาพ การจัดการปัญญามนุษย์ และการใช้เทคโนโลยี 4) ประเภทของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการจำหน่าย และด้านการบริการ และ 5) รูปแบบวัฏจักรการบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ ตามกระบวนการกิจกรรมทางธุรกิจ ตามมุมมองเวลาและการเปลี่ยนแปลง ตามแหล่งกำเนิดหรือที่มาของนวัตกรรม และเป็นคำจำกัดความหรือคุณลักษณะ

ดังนั้น การนำนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” การขับเคลื่อนกระบวนการสร้างนวัตกรรมบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นกลไกขับเคลื่อนสู่ความมั่งคั่ง นำไปสู่วัฏจักรการบริหารขององค์กรการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างรูปแบบหรือวิธีการบริหารใหม่ ๆ จะช่วยเป็นแนวทางในการสร้างผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ กระบวนการใหม่ และนำไปปฏิบัติใช้ให้เกิดมูลค่าและประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
2. เพื่อสร้างรูปแบบเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขต

1.1 ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาข้อมูลด้านบริหารนวัตกรรมธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจประเภทต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ตัวแทนขององค์กรธุรกิจภาคการผลิต จำนวน 50 คน 2)

ตัวแทนขององค์กรธุรกิจภาคการจำหน่าย จำนวน 42 คน 3) ตัวแทนขององค์กรธุรกิจภาคการบริการ จำนวน 8 คน และ 4) เจ้าของกิจการ จำนวน 10 คน จำนวนทั้งหมด 110 คน จากสูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่ลงทะเบียนระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2562 ในสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 2) เป็นผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับรางวัลธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้นแบบ ตั้งแต่ปีที่ 1 - 10 และ 3) เป็นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับบริหารนวัตกรรมธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งในและต่างประเทศ และอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านสถานที่ คือ 1) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจประเภทต่าง ๆ และ 2) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวนทั้งหมด 110 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านองค์กรธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 9 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.78 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัย คือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach L. J., 1990) เท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ 3) รูปแบบนวัตกรรมการบริหารของบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธี Content Analysis และสรุปผลโดยภาพรวม

3. การเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารของ SMEs และระยะที่ 3 ทดลองและประเมินรูปแบบนวัตกรรมการบริหารของ ธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงคุณภาพด้วยสถิติค่าร้อยละ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม เพื่อร่างรูปแบบนวัตกรรมการบริหารของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และประเมินรูปแบบนวัตกรรมการบริหารของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินทั้งด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านการยอมรับได้ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อยู่ที่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าผ่านการประเมิน

ผลการวิจัย

จากการจำแนกประเภทธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ การผลิต การจำหน่าย และการบริการ ซึ่งธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ในภาคการผลิต จำนวน 50 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50 ประกอบด้วย สินค้า และผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร ได้แก่ สินค้าภูมิปัญญาและสมุนไพร สินค้าแปรรูปอาหารทะเล และผลไม้อบแห้ง รองลงมา คือ ธุรกิจการจำหน่ายสินค้า จำนวน 42 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 42 ประกอบด้วย วัตถุดิบน้ำยาที่เกี่ยวข้องกับส่วนผสมของเครื่องสำอางและเวชภัณฑ์ความงาม สินค้าประเภทจัดจำหน่ายเกี่ยวอุปกรณ์ตกแต่ง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าประเภทสิ่งประดิษฐ์ทำด้วยมือ ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องหนัง และเครื่องใช้ไฟฟ้าครบวงจร ซึ่งช่องทางการจำหน่ายมีการจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ และน้อยสุด คือ ธุรกิจประเภทการให้บริการ จำนวน 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8 ประกอบด้วย การให้บริการด้านธุรกิจบริการที่พักและโรงแรม และการให้บริการด้านการขนส่งสินค้าและบริการตามความต้องการของลูกค้า โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม พบว่า การสร้างสินค้าและบริการมูลค่าสูงของจังหวัดที่สามารถแข่งขันได้ และการเข้าถึงตลาด ผู้ประกอบการมีการพัฒนาองค์กรและสินค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ดังคำสัมภาษณ์ของวันดี หอมริน ที่ว่า

“การสร้างนวัตกรรมเป็นการพัฒนาธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพของสินค้าให้ได้ตามมาตรฐาน ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ผู้ประกอบการควรการทำงานด้วยซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีธรรมาภิบาล เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ประกอบการ SME รายอื่น ๆ ปรับปรุงวิธีการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของธุรกิจตนเอง” (วันดี หอมริน, 2562) และสอดคล้องกับพิชญ บัญมี ที่ว่า

“ถ้าองค์กรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของลูกค้าหรือผู้บริโภค ทำให้เกิดความพอใจ ความผูกพันต่อสินค้าและบริการ เมื่อองค์กรมีการจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็จะส่งผลทำให้ได้รับการยอมรับและการตอบรับที่ดีจากลูกค้าหรือผู้บริโภค ให้เกิดพึงพอใจ และประทับใจในสินค้าและบริการ ส่งผลให้เกิดการผลิตรายต่อเนื่อง และลูกค้าหรือผู้บริโภคมีการซื้ออย่างต่อเนื่อง และเกิดมูลค่าเพิ่มในองค์กรอีกด้วย” (พิชญ บัญมี, 2562)

ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรม บริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มี 6 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการ ช่องทางการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นช่องทางที่ธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้ในการนำเสนอและสร้างการรับรู้ในกลุ่มลูกค้าหรือผู้บริโภคเป็นช่องทางที่องค์กรธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนิยมมากที่สุด เนื่องจากสามารถเข้าถึงลูกค้าหรือผู้บริโภคได้รวดเร็วที่สุดในภาคการผลิตองค์กรธุรกิจวิสาหกิจขนาด

กลางและขนาดย่อมจะผลิตผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มเป็นการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการที่สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันและเป็นจุดเน้นที่ทำให้นวัตกรรมมีความโดดเด่นเป็นที่พึงพอใจของลูกค้า การใช้วัตถุดิบที่มาเป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์และบริการองค์กรธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเลือกใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น และเป็นวัตถุดิบทางธรรมชาติมาเป็นองค์ประกอบในการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการ ทำให้เกิดความตระหนักในความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเข้าใจเป้าหมายของการพัฒนานตนเองไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการที่ผลิตเฉพาะกลุ่มซึ่งโดยภาพรวมองค์กรธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคำนึงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการที่องค์กรสามารถสร้างความยั่งยืนและยังเป็นเทคนิคทางการตลาดในการนำผลิตภัณฑ์และบริการเข้าสู่ตลาดอีกด้วยด้วยการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในองค์กรเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการเป็นหัวใจของการสร้างมูลค่าและคุณค่าที่มีความแตกต่างให้กับธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายอื่น ๆ 2) ปัจจัยนวัตกรรมกระบวนการ มีความความพยายามที่จะปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และบริการมากขึ้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคเป็นวิธีการที่องค์กรจะต้องทำเพื่อให้สามารถแข่งขันทางตลาดและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าหรือผู้บริโภค คุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการเป็นสิ่งที่องค์กรไม่สามารถละเลยได้ เนื่องจากองค์กรธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะต้องสร้างการยอมรับจากลูกค้าหรือผู้บริโภคทำให้องค์กรให้ความสำคัญและใส่ใจในกระบวนการผลิตมากขึ้น นอกจากการเพิ่มความหลากหลายคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการแล้ว รูปทรงของผลิตภัณฑ์จะต้องมีการออกแบบที่สามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้าหรือผู้บริโภค และให้มีความทันสมัยในกระบวนการผลิตและแปรรูป ให้ความสำคัญกับวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนประกอบ และมีความใส่ใจขององค์กรที่มีต่อผู้บริโภคและสังคม 3) ปัจจัยนวัตกรรมพฤติกรรม มีการวางแผนทางการตลาดเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง พัฒนาความน่าสนใจในตัวผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าหรือผู้บริโภคเกิดความประทับใจในผลิตภัณฑ์และบริการ นอกจากองค์กรมีการวางแผนแล้ว การพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้พนักงานมีความสามารถและทักษะที่จะปรับตัวให้เข้ากับการแข่งขัน และเรียนรู้ที่จะให้บริการลูกค้าหรือผู้บริโภคในเชิงรุก และตอบสนองตอบในข้อเรียกร้องเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเสมอ ตลอดจนมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภค การเสริมศักยภาพพนักงานให้มีความเข้าใจในกระบวนการผลิตที่ต้องอาศัยปัจจัยความสามารถทางเทคโนโลยีให้เพิ่มประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิตทั้งด้านมูลค่าและป้องกันความเสี่ยงเป็นสิ่งที่องค์กรธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังให้ความสนใจไม่ยิ่งหย่อนกว่าเรื่องอื่น 4) ปัจจัยนวัตกรรมการตลาด การพัฒนาการจัดการภายในองค์กรให้รองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความคาดหวังที่เพิ่มมากขึ้นของลูกค้าหรือผู้บริโภค ทำให้เกิดความ

ผูกพันต่อผลิตภัณฑ์และบริการ เมื่อการจัดการภายในขององค์กรมีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลต่อการได้รับการยอมรับและการตอบรับที่ดีจากลูกค้า หรือผู้บริโภค ให้เกิดพึงพอใจ และประทับใจ ในผลิตภัณฑ์และบริการ ส่งผลให้เกิดการผลิตรายต่อเนื่องและทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มในองค์กร และมีทั้งคุณภาพและปริมาณที่ลูกค้าพึงพอใจทำให้ยอดขายและสร้างผลกำไรต่อองค์กรเพิ่มขึ้น เมื่อผลิตภัณฑ์และบริการมีคุณภาพ การได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติที่เกี่ยวข้องกับการตลาดที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดได้ว่าองค์กรเติบโตและพัฒนามากขึ้น 5) ปัจจัยนวัตกรรมจัดการ มีความต้องการเข้าใจในเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคของลูกค้าหรือผู้บริโภค โดยองค์กรจะต้องใช้วิธีการบริหารจัดการธุรกิจที่จะต้องอาศัยความรู้เดิม ความรู้ใหม่ การสำรวจและการวิจัยเพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ เมื่อพฤติกรรมลูกค้าหรือผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป การบริหารองค์กร พัฒนาพนักงานคนในองค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงตามด้วย อีกทั้งการใส่ใจและตระหนักต่อผลกระทบ ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความเกี่ยวเนื่องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่องค์กรจะต้องให้ความสนใจ ด้วยการเตรียมความพร้อมการเปลี่ยนแปลงรอบด้านโดยเน้นการผลิตที่มีคุณภาพใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ปัจจัยนวัตกรรมเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีของเครื่องจักรที่ทันสมัยจะสามารถแบ่งเบาภาระความเมื่อยล้าแรงงานได้ เทคโนโลยียังช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นลูกค้ามีความพึงพอใจ เพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันได้ การนำเทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศมีความจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์และบริการมีคุณภาพ การแสวงหาและเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบที่อยู่ในชุมชน และใช้เทคโนโลยีมาแปรรูปจะทำให้ห้องธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. รูปแบบเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) เกิดจากการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางสังคมการแบ่งปันและสร้างภาพลักษณ์ที่ผสมผสานกับกลยุทธ์ทางการตลาดในเชิงรุก 2) ด้านความสัมพันธ์ (Relationship) การบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีปัจจัยที่เอื้อที่สามารถสร้างผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทั้งในเชิงบวกและลบได้ตลอดเวลา 3) ด้านสถานการณ์ (Setting) ข้อจำกัดและเงื่อนไขที่ไม่ซับซ้อนเหมือนองค์กรขนาดใหญ่ และ 4) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่องทางการตลาดในรูปแบบออนไลน์ หรือสื่อ Social online ที่นำมาผสมผสานทั้งงานขายบริการและการสร้างความสัมพันธ์ต่อลูกค้าในเชิงรุก ผู้ประกอบการต้องพัฒนากลยุทธ์เพื่อรองรับและปรับเปลี่ยนโครงสร้างรวมถึงกระบวนการในรูปแบบใหม่ในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น ตามลักษณะของกลไกความต้องการของลูกค้าที่มีความสนใจเฉพาะในผลิตภัณฑ์สินค้า และบริการในรูปแบบใหม่

อภิปรายผล

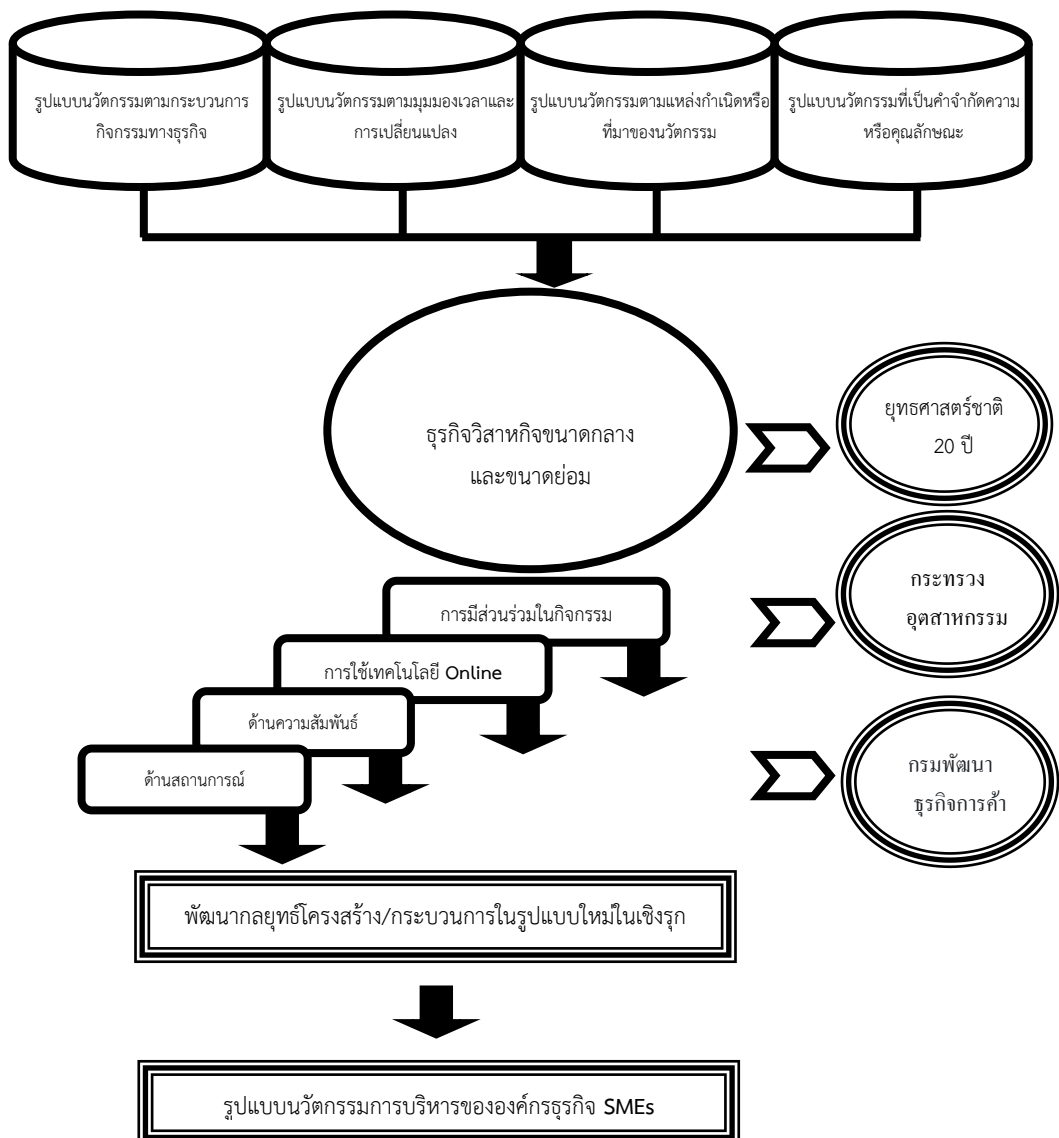
จากผลการศึกษาเรื่อง รูปแบบนวัตกรรมการบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบประเด็นสำคัญ คือ ด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และด้านรูปแบบเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ นภัส แดงบุหงา ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: กรณีศึกษาธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรม มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้จัดหาวัตถุดิบ 2) ภาคการศึกษา 3) ภาครัฐ 4) ภาคอุตสาหกรรม และ 5) ลูกค้า ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมของธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการสร้างนวัตกรรม เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต รวมถึง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (นภัส แดงบุหงา, 2559)

ด้านรูปแบบเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานของ ดวงกมล ผ่องพรรณแข ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบปฏิบัติงานโรงแรมด้วยนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มองค์ประกอบของการพัฒนาระบบปฏิบัติงานโรงแรมด้วยนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอนาคต มี 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดริเริ่ม และด้านความคิดละเอียดลออ 2) การมีนวัตกรรม ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านการบริหาร และด้านเทคโนโลยี 3) การเพิ่มสมรรถนะไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาแบบแผนความคิด ด้านการแชร์วิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน และ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และ 4) การจัดการเชิงสุขภาพ ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านการให้บริการสุขภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย และด้านความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการ ทั้งนี้ ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมจะใช้ระบบปฏิบัติงานโรงแรมด้วยนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์เป็นการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อพัฒนาระบบปฏิบัติงานของโรงแรมให้บริการเชิงสุขภาพให้เป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอนาคต และยกระดับคุณภาพบริการและมาตรฐานการให้บริการเชิงสุขภาพในอนาคต (ดวงกมล ผ่องพรรณแข, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้สรุปได้ว่า การบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแต่ละประเภทต่างก็ให้ความสำคัญกับการยกระดับสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการคำนึงถึงมาตรฐานและการควบคุมกลไกการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดลูกค้าและตรงกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าอย่างเหมาะสม การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดช่องทางการสื่อสารและจัดส่งสินค้าได้

อย่างรวดเร็ว ในกระบวนการทำงานต้องมีการวางรากฐานเชิงนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาปรับใช้ในการบริหารให้มีความสอดคล้องกัน โดยอาศัยนวัตกรรมมา เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาให้เกิดรูปแบบที่มีประสิทธิภาพในหลาย ๆ ด้าน และรูปแบบ นวัตกรรมที่นำมาใช้สามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ในการปฏิบัติงานได้จริงและเลือกใช้ให้เหมาะสม กับธุรกิจนั้น ๆ ทั้งนี้ ยังต้องอาศัยกระบวนการต่าง ๆ ในการพัฒนาโครงสร้างและกระบวนการ ดำเนินงานในรูปแบบใหม่ ๆ ในเชิงรุกมากขึ้น เช่น ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ด้าน ความสัมพันธ์ ด้านสถานการณ์ และด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างลูกค้า ซึ่ง ผู้ประกอบการและเจ้าของกิจการต้องคำนึงถึงความอยู่รอดและการปรับตัวเพื่อการอยู่รอด รวมถึงความยั่งยืนและความมั่นคงขององค์กรอีกด้วย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา รูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจฯ และเพื่อสร้างรูปแบบเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจฯ โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วย แบบสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจประเภทต่าง ๆ ได้แก่ 1) ตัวแทนขององค์กรธุรกิจภาคการผลิต 2) ตัวแทนขององค์กรธุรกิจภาคการจำหน่าย 3) ตัวแทนขององค์กรธุรกิจภาคการบริการ และ 4) เจ้าของกิจการ จำนวนทั้งหมด 110 คน ซึ่ง ผลการวิจัยเห็นได้ว่า ด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการ 2) ปัจจัยนวัตกรรมกระบวนการ 3) ปัจจัยนวัตกรรมพฤติกรรม 4) ปัจจัยนวัตกรรมการตลาด 5) ปัจจัยนวัตกรรมการจัดการ และ 6) ปัจจัยนวัตกรรมเทคโนโลยี และรูปแบบเกี่ยวกับการ สร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจฯ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ด้านความสัมพันธ์ ด้านสถานการณ์ และด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างลูกค้า ในด้านการอภิปราย ผลสรุปได้ว่า ด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจฯ และด้าน รูปแบบเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมบริหารธุรกิจฯ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลไม่พบงานวิจัยที่สามารถ เปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยสรุปโดยรวมว่า ประเภทของธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความแตกต่างกันของแต่ละชนิด ควรเลือกใช้การบริหารธุรกิจตามแนวทางรูปแบบนวัตกรรมตามกระบวนการกิจกรรมทางธุรกิจ โดยมีปัจจัย ต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดให้เกิดนวัตกรรม เช่น ปัจจัยภายใน ได้แก่ การบริหารโครงสร้างและการ จัดการทรัพยากรภายในระบบควบคุมคุณภาพและความมีประสิทธิภาพตามระเบียบและ ข้อกำหนดของผลิตภัณฑ์และสินค้าบริการนั้น ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึง วัฒนธรรมองค์กร ดังนั้น การบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยังสามารถสร้าง วัฒนธรรมด้านการเป็นผู้นำนวัตกรรมผ่านสินค้าและบริการของตนได้ ตลอดจนการสร้าง

ความประทับใจและภาพลักษณ์ที่มีต่อสินค้า ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรศึกษาด้านการนำจริยธรรมและคุณธรรมเพื่อใช้ในการบริหารจัดการองค์ธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย และ 2) ควรศึกษารูปแบบของความสำเร็จ เพื่อเปรียบเทียบระหว่างการบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยกับต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร. (2558). หลักการจัดการ เอกสารประกอบการสอน บทที่ 12 การจัดการนวัตกรรมในระดับสากล. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2559 จาก www.sctt123.com/chanongkorn/International-Management-2015-3-6-ch12.pdf
- ดวงกมล ผ่องพรรณแห. (2559). การพัฒนาระบบปฏิบัติงานโรงแรมด้วยนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอนาคต. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชฌิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นภัส แดงบุหงา. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: กรณีศึกษาธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ. ใน *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี*. วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทรัตน์ นามบุรี. (2556). โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการจัดการนวัตกรรมที่ส่งผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมสกัดและกลั่นน้ำมันปาล์มของไทย. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชฌิบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เนาวนิตย์ สงครา. (2557). การสร้างนวัตกรรมเปลี่ยนผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรมจากงานวิจัยสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- พิชญ บัญมี. (29 สิงหาคม 2562). รูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (กฤตภาค ไม่เรียง, ผู้สัมภาษณ์)
- วันดี หอมรีน. (2562 สิงหาคม 2562). รูปแบบนวัตกรรมบริหารธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (กฤตภาค ไม่เรียง, ผู้สัมภาษณ์)

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ. (2553). นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ . *วารสารบริหารธุรกิจ*, 33(128), 49-65.

Cronbach L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins. Publishers.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. Third editio*. Newyork: Harper and Row Publication.

Teece Pisano and Shuen. (1997). Dynamic Capabilities and Strategic Management. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509-533.

Wang Y. J. et al. (2011). Aesthetics and the Online Shopping Environment: Understanding Consumer Responses. *Journal of Retailing*, 8(7) ,46-58.

**ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา***
**THE FUTURE - ORIENTED GUIDANCE ADMINISTRATION SYSTEM IN
SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE
AREA OFFICE**

สมเกียรติ เจษฎากุลทวี
Somgiet Jesadakultavee
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
North Eastern University, Thailand
E-mail: somgiet@hotmail.com

บทคัดย่อ

เป็นการวิจัยประยุกต์กับการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ วัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินการแนะแนวตามองค์ประกอบของระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 3) เพื่อพัฒนาและเสนอระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประชากรวิจัยคือ ครูแนะแนวในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 933 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งมี 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อมูลสภาพปัจจุบันของการดำเนินการแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามลำดับองค์ประกอบ ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บจากทางไปรษณีย์ ข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บจากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสหสัมพันธ์ เรียงลำดับความสัมพันธ์ข้อคำถามจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้าน ผลการวิจัยที่พบ 1) องค์ประกอบของระบบประกอบด้วย องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และข้อมูลย้อนกลับ 2) สภาพปัจจุบันของการดำเนินการแนะแนวตามองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามตัวแปรในองค์ประกอบแต่ละด้าน 3) ในระบบนั้น ทุกตัวแปรด้านปัจจัยนำเข้า มีความสัมพันธ์โดยตรงกับทุกตัวแปรด้านกระบวนการ ทุกตัวแปรด้านกระบวนการ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับทุกตัวแปรด้านผลผลิต แล้วมีข้อมูลย้อนกลับจากด้านผลผลิต ข้อมูล

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ย้อนกลับนี้ บางส่วนต้องนำเข้ด้านกระบวนการ บางส่วนต้องนำเข้ด้านปัจจัยนำเข้ ซึ่งแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละกรณี

คำสำคัญ: ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคต, องค์ประกอบของระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคต, ด้านปัจจัยนำเข้ ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต

Abstract

This is the mix Research between The Applied Research and The Predictive or Correlational Research. The objecttive were to 1) Study the composition of The future Oriented guidance Administration System in schools under The Secondary Education Service Area Office. 2) Study the guidance procedure current follow the composition up of The future-Oriented guidance Administration System in schools under The Secondary Education Service Area Office. 3) Develop and propose The future-Oriented guidance Administration System in schools under The Secondary Education Service Area Office. The 274 samples from the 933 guidance teachers in schools under The Secondary Education Service Area Office in Northeast thailand population research. The two part questionnaires were tool for this Research, part 1 is foundation data for The guidance teachers and School samples, part 2 is 5 level estimate questionnaire about procedure current data in The future-Oriented guidance in schools under The Secondary Education Service Area Office follow the composition ordered. Collected questionnaires by post delivery, and qualitative data by focus group discussion and interview stakeholder for Administration System in schools. Data analysed by using Frequency, Percentage, average ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and Pearson Product-Moment Correlation Coefficient: r , and ordered the correlated question from the highest to the lowest in each composition. The result of Research shown that 1) The system composition are input, process, output and feedback. 2) The current situation of the procedure is highest, variable ordered in each composition. 3) In system, all variable in input composition has directly related to all variable in process composition, all variable in process composition directly related to all variable in output composition, and feedback data from output composition. In feedback some delivery to process, some delivery to input follow by suitability in each case.

Keywords: The Future-Oriented Guidance Administration System, The Composition Of The Future-Oriented Guidance Administration System, Input Process Output

บทนำ

ด้วยพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติให้โรงเรียนและสถานศึกษาจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก, 2546) และกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้โรงเรียนและสถานศึกษาพัฒนาระบบงานแนะแนว เพื่อช่วยเหลือดูแลนักเรียนและนักศึกษาเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนว รู้จักและเข้าใจผู้เรียน สามารถค้นพบ และจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และให้คำปรึกษาด้านการดำรงชีวิต การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การศึกษาต่อและการมีงานทำ ทั้งนี้ ให้มีระบบข้อมูลตั้งแต่แรกเข้าเพื่อติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา (กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง, 2548) ได้กำหนดเวลาเรียน จำนวน 360 ชั่วโมง ให้เป็นเวลาสำหรับ ปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ได้กำหนดแนวการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ คือ ควรจัดให้สอดคล้องกับหลักการ วัตถุประสงค์ ขอบข่ายด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยมีเกณฑ์การประเมินด้านเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะของผู้เรียน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเป็นหลักอ้างอิง โดยยึดหลักการปฏิบัติว่า ปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งในด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน และยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ได้กำหนดให้การแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอยู่ในงานวิชาการของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560) ได้กำหนดให้การแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดอยู่ในงานบริหารวิชาการของสถานศึกษา พร้อมกำหนดหน้าที่ไว้ คือ จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับกระบวนการ

เรียนการสอน ดำเนินการแนะแนวและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา ติดตามและประเมินผลระบบและกระบวนการแนะแนวในสถานศึกษา ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ด้านการแนะแนวกับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ได้กำหนดให้สถานศึกษาใช้ระบบการแนะแนว และส่งเสริมพัฒนาระบบการแนะแนวในสถานศึกษา เพื่อสร้างทางเลือกในการตัดสินใจศึกษาด้านอาชีพ และประกอบอาชีพในสาขาที่ตนถนัดและสนใจ เพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียนในสัดส่วนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) คณะรัฐมนตรีก็เห็นชอบให้กระทรวงแรงงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 - 6 ได้รับการแนะแนวการศึกษาและอาชีพก่อนสำเร็จการศึกษา (สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2558) กระทรวงแรงงาน ก็ได้ให้ข้อมูลตลาดแรงงานและเสนอแนะการศึกษาต่อในสาขาต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนผ่านทางสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดมา (กระทรวงแรงงาน กรมการจัดหางาน, 2559) คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การนิเทศ และแนะแนวการศึกษาทุกระดับทุกประเภท รวมทั้งติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ในแต่ละจังหวัด (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวง ศึกษาธิการ, 2560) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีหน้าที่ส่งเสริมงานการแนะแนวในสถานศึกษา (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2560, 2560)

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดให้เตรียมคนไทยให้มิตักษะในการดำรงชีวิตสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 ด้วยการเสริมสร้างให้มิตักษะในการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ (สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) สำนักนายกรัฐมนตรี ได้เน้นให้พัฒนาเยาวชนช่วงวัยเรียน ในเรื่องทักษะที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580), 2562) ได้เน้นให้พัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีให้แก่คนไทย เพื่อการเข้าสู่โลกในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิตประจำวัน (สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2559) กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยเน้นเรื่องการเตรียมคนสู่ศตวรรษที่ 21 ในหลักการในระดับมัธยมศึกษาคือ มุ่งต่อยอดระดับประถมศึกษาด้วยจุดเน้น ดังนี้ 1) จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ (STEM) และ

ภาษาต่างประเทศ (ภาษาที่สาม) 2) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงสู่การสร้างอาชีพและการมีงานทำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) และในปีงบประมาณ 2558 ได้จัดทำเอกสารแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ ออกเผยแพร่ เพื่อให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาต่าง ๆ มองเห็นภาพงานอาชีพต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการศึกษาต่อ เพื่อเข้าตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558) พร้อมนี้ได้ร่วมกับสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทยในการจัดทำเอกสาร การแนะแนวแบบมุ่งอนาคต ออกเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาได้นำไปใช้ปฏิบัติในการปฏิบัติงานแนะแนวในสถานศึกษา เพื่อเตรียมเยาวชนให้มีทักษะที่พร้อมที่จะทำงานในโลกของงานในโลกศตวรรษที่ 21 โดยเอกสารดังกล่าวได้นำเสนอใน 2 เรื่อง ดังนี้ 1) การแนะแนวเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองโลกที่มีสุขภาวะ 2) กระบวนทัศน์ใหม่ของการแนะแนว ซึ่งนำเสนอและเน้นใน 3 เรื่อง ดังนี้ 2.1) การแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน 2.2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแนะแนว 2.3) การแนะแนวอาชีพสู่อนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559)

ด้วยนโยบายให้ใช้การแนะแนวในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชน เพื่อให้มีสมรรถนะสำคัญด้วยการมีทักษะเพื่อการทำงานในโลกของงานในโลกศตวรรษที่ 21 คือ เรียนแล้วมีงานทำดังกล่าว่า สถานศึกษามัธยมศึกษาหลายแห่งมีปัญหาในการปฏิบัติ เพราะสถานศึกษามัธยมศึกษาหลายแห่ง ได้แต่งตั้งครูที่มีวุฒิทางการศึกษาอื่นและสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ให้ปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนว เพราะขาดครูแนะแนว จึงมีผลทำให้ครูแนะแนวไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่งานแนะแนวในสถานศึกษาได้เต็มที่ และไม่เต็มเวลา การคิดสร้างสรรค์กิจกรรมแนะแนวที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการพัฒนาของโลกในปัจจุบันที่พัฒนามาจากการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงมีน้อยมาก มีเพียงแต่ปฏิบัติงานตาม 5 บริการแนะแนวในสถานศึกษา คือ 1) งานบริการศึกษารวบรวมข้อมูล 2) งานบริการสนเทศ 3) งานบริการให้คำปรึกษา 4) งานบริการจัดวางตัวบุคคล 5. งานบริการติดตามผล ซึ่งทั้ง 5 บริการแนะแนวดำเนินการภายใต้ 3 ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา คือ 1) การแนะแนวด้านการศึกษา 2) การแนะแนวด้านอาชีพ 3. การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม โดยทั้ง 3 ขอบข่าย ดำเนินการตามลักษณะภารกิจของการแนะแนวในสถานศึกษา 3 ลักษณะภารกิจ คือ 1) จัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 2) จัดบริการแนะแนว 3) จัดกิจกรรมและโครงการที่สนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายของการแนะแนวและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ทักษะของครูแนะแนวใน 5 บริการ ยังต้องได้รับการพัฒนา

จากความเป็นมา ความสำคัญ และสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปกำหนดเป็นนโยบายเกี่ยวกับการแนะแนวในสถานศึกษาให้พัฒนาตามสภาพการพัฒนาของสังคม และนำไปปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษามัธยมศึกษาให้พัฒนายิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินการแนะแนวตามองค์ประกอบของระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. เพื่อพัฒนาและเสนอระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยประยุกต์กับการวิจัยเชิงทำนาย หรือการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (วรรณิ แกมเกตุ, 2555)

ประชากรวิจัย คือ ครูแนะแนวในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปีการศึกษา 2562 สถานศึกษาละ 1 คน รวมจำนวน 933 คน (สารสนเทศของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19-33, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 คน

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบง่ายโดยวิธีจับสลาก ให้ได้จำนวนตามตารางสำเร็จรูปในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (วรรณิ แกมเกตุ, 2555)

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ร่างแบบสอบถามการวิจัย ซึ่งมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานแนะแนวในสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ถามสภาพปัจจุบันของการดำเนินการแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งข้อคำถามเป็นไปตามลำดับขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาและตัวแปรที่ศึกษา ในองค์ประกอบของระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

2. นำแบบสอบถามการวิจัยที่อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว เสนอคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC) พิจารณาตรวจสอบว่า ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้อง (ความครอบคลุม) กับเนื้อหา และ/หรือนิยามตัวแปรที่มุ่งวัดหรือไม่ (วรณิ แกมเกตุ, 2555) โดยคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้มาจากการเลือกโดยเจาะจงจากผู้มีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นหัวหน้างานแนะแนวในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 1 คน 2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา 1 คน 3) เป็นศึกษานิเทศก์สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา 1 คน 4) เป็นอาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษาสาขาทางการศึกษา ที่มีวุฒิปริญญาเอกทางการแนะแนว หรือจิตวิทยา หรือจิตวิทยาการแนะแนว การบริหารการศึกษาหรือสาขาอื่นทางการศึกษา 4 คน และคุณภาพเครื่องมือมีค่า 5.00

3. นำข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

4. นำแบบสอบถามการวิจัยที่อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่คล้ายคลึง คือสถานศึกษามัธยมศึกษา 30 แห่งที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

5. นำข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะจากการทดลองใช้กับกลุ่มที่คล้ายคลึงมาปรับปรุง แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ส่งแบบสอบถามการวิจัยที่อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว ไปให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ โดยส่งซองติดแสตมป์ให้พร้อมส่งกลับคืนให้ผู้วิจัย เมื่อตอบข้อคำถามวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วไปด้วย โดยมีหนังสือนำส่งจากมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ประสานกับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้แบบสอบถามการวิจัยกลับคืนมา

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. นำแบบสอบถามการวิจัยที่ได้รับกลับคืนมา มาตรวจสอบความครบถ้วนของการตอบข้อคำถาม

2. นำแบบสอบถามการวิจัยที่ตอบข้อคำถามครบถ้วนมาพิมพ์ข้อมูลในโปรแกรม spss แล้วคำนวณค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient: r) แล้วจัดลำดับความสัมพันธ์ของข้อคำถามจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้าน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นดังนี้ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ย 3.57 อยู่ในระดับมาก 2) ด้านกระบวนการ ซึ่งมี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 2.1) การแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 3.64 อยู่ในระดับมาก 2.2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแนะแนว มีค่าเฉลี่ย 3.58 อยู่ในระดับมาก 2.3) การแนะแนวอาชีพสู่อนาคต มีค่าเฉลี่ย 3.58 อยู่ในระดับมาก 3. ด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับมาก

ผลของข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและผลของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดำเนินการดังนี้

ผลของข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ได้ดำเนินการดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า ได้เพิ่มเติมข้อความเหล่านี้ คือ แนวนโยบาย ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายความร่วมมือ คือ จัดหางานจังหวัด สถานศึกษา สถานประกอบการ

2. เพิ่มลูกศรชี้จากข้อมูลย้อนกลับไปที่ กรอบด้านปัจจัยนำเข้า และกรอบด้านกระบวนการ

3. ส่วนล่างสุดของระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้เพิ่มกรอบและข้อความ “ประเมินผลก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ” พร้อมมีลูกศรชี้ไปที่เส้นข้อมูลย้อนกลับเพื่อแสดงสายทางการย้อนกลับของข้อมูล

ผลของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดำเนินการดังนี้

ผลของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดร.ยุทธศาสตร์ กงเพชร ผู้อำนวยการโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน ได้เพิ่มรายละเอียดวิธีการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ด้วยหลากหลายบริการแนะแนวในสถานศึกษา ในรายงานการวิจัย ในหัวข้อ ผลการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่สถานศึกษาปฏิบัติดีที่สุด คือ 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาความถนัดทางสาขาวิชาฐานสมรรถนะ เพื่อรองรับการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา 2. โครงการการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในรูปแบบต่าง ๆ คือ รูปแบบฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น รูปแบบทวิศึกษา รูปแบบเตรียมความถนัดเฉพาะกลุ่มสาขาวิชาชีพอุดมศึกษา รูปแบบการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจพอเพียง (ยุทธศาสตร์ กงเพชร, 2562)

ผลของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายประวิทย์กาสา บุญจุฑาสิริกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนกัลยาณวัตร ได้เพิ่มรายละเอียดในระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในข้อมูลย้อนกลับคือ มีการประเมินผลการทำงานการแนะแนว เปรียบเทียบก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และหลังดำเนินงาน งานใดบรรลุผลถือว่าผ่านการประเมิน งานใดมีปัญหา มีอุปสรรคก็ปฏิบัติใหม่

บางอย่างก็แก้ปัญหาที่ปลายทางไปเลยคือแก้ที่ก่อนจะเป็นผลผลิต เช่น การสอนซ่อมเสริม การให้ผู้เรียนทำงานเพิ่มก่อนจะออกเกรด (การแก้เกรด) บางอย่างก็ต้องนำเข้าที่ด้านปัจจัยนำเข้า หรือด้านกระบวนการดำเนินการใหม่ตามวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม เช่น มี ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การแก้ปัญหาบางคนต้องเริ่มใหม่ต้องนำเข้าที่ด้านปัจจัยนำเข้า บางคนเริ่มแก้ปัญหาด้านกระบวนการก็พอ ลูกศรข้อมูลย้อนกลับในระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ร่าง 2) จึงต้องชี้เข้าที่ด้านปัจจัยนำเข้าด้วย ชี้เข้าด้านกระบวนการด้วย (ประวิทย์กาสา บุญจุฑาสิริกุล, 2562)

ผลของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดร.สิทธิพล พหลทัฬห ผู้อำนวยการโรงเรียนสิทธาเดชไชยชัย ได้เพิ่มรายละเอียดในระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า ให้เพิ่ม สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อผู้เรียน เช่น สภาวะทางครอบครัว การเลี้ยงดู เศรษฐกิจ สังคม 2. ด้านกระบวนการ ให้เพิ่มการสร้างแรงบันดาลใจสู่อาชีพในอนาคต เช่น การศึกษาแหล่งเรียนรู้จากสถานประกอบการ หน่วยงาน การออกแบบเส้นทางสู่อาชีพในอนาคตที่ต้องการ การพบปะผู้ประกอบการอาชีพ การถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ประกอบอาชีพอย่างหลากหลาย 3. ด้านผลผลิต ให้เพิ่มผลที่เกิดกับผู้เรียน ผลที่เกิดกับครูแนะแนว ผลที่เกิดกับสถานศึกษา (สิทธิพล พหลทัฬห, 2562)

ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนั้น ผลการวิจัยพบดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. คือ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า

1.1 องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย สถานศึกษามีเครื่องมือ มีอุปกรณ์และเทคโนโลยี มีคณะกรรมการบริหารงานแนะแนวระดับสถานศึกษา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและของสถานศึกษา มีข้อมูลผู้เรียน มีข้อมูลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีเครือข่ายความร่วมมือ เช่น สำนักงานแรงงานจังหวัด เครือข่ายภายในสถานศึกษา สถานประกอบการ และมีสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน

1.2 องค์ประกอบด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 1.2.1 การแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน 14 ลำดับ 1.2.2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแนะแนว 8 ลำดับ 1.2.3 การแนะแนวอาชีพสู่อนาคต 5 ลำดับ 1.2.4 การสร้างแรงบันดาลใจสู่อาชีพในอนาคต เช่น การศึกษาแหล่งเรียนรู้จากสถานประกอบการ หน่วยงาน การออกแบบเส้นทางสู่อาชีพในอนาคตที่ต้องการ การรับการถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอย่างหลากหลาย

1.3 องค์ประกอบด้านผลผลิต ประกอบด้วย 1.3.1 ครูแนะแนวมีความสามารถในการคิดค้น สร้างสรรค์ คัดเลือก จัดกระบวนการบริการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 1.3.2 ครูแนะแนวมีทักษะในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระบบงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคต 1.3.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หรือผลสำเร็จตาม

ตัวชี้วัดในแต่ละระดับชั้น 1.3.4 ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการเรียนรู้และพัฒนาผ่านบริการและกิจกรรมแนะแนว 1.3.5 ผลที่เกิดกับผู้เรียน ผลที่เกิดกับครูแนะแนว และผลที่เกิดกับสถานศึกษา

1.4 ข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย การประเมินผลเปรียบเทียบกับก่อนดำเนินการ ประเมินผลระหว่างดำเนินการ ประเมินผลหลังดำเนินการ ในประเด็นต่าง ๆ เช่น ปัญหาการออกกลางคัน ปัญหาที่เรียนไม่สำเร็จตามหลักสูตร เรียนสำเร็จแล้วมีงานทำและสำเร็จผลตามอาชีพที่เลือกไว้ อาชีพที่เลือกสามารถสร้างความมั่นคงทางฐานะครอบครัว เศรษฐกิจ ฐานะทางสังคมของผู้เรียนในปัจจุบันและที่คาดการณ์ในอนาคต มีความสุขระหว่างเรียน ข้อมูลใดประเมินแล้วมีผลเป็นเชิงบวกก็ประเมินผ่านการดำเนินการ

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. คือ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินการแนะแนว ตามองค์ประกอบของระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมระดับค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และลำดับความ

สัมพันธ์จากมากไปหาน้อยตามลำดับในองค์ประกอบแต่ละด้านเป็นดังนี้

2.1 องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า เป็นดังนี้ 2.1.1 สถานศึกษามีเครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเพียงพอ 2.1.2 สถานศึกษามีคณะกรรมการบริหารงานแนะแนวระดับสถานศึกษาตามองค์ประกอบ ตามคุณสมบัติ และมีบทบาทหน้าที่ตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 องค์ประกอบด้านกระบวนการ เป็นดังนี้

2.2.1 การแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน เป็นดังนี้ 2.2.1.1 มีการบริการติดตามผลทั้งจากเอกสารและจากทางเทคโนโลยี 2.2.1.2 มีการบริการศึกษารวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีร่วมดำเนินการ 2.2.1.3 มีการบริการสนเทศทั้งด้วยเอกสารและด้วยทางเทคโนโลยี 2.2.1.4 การบริการจัดวางตัวบุคคลทั้งด้วยวาจาและด้วยทางเทคโนโลยี 2.2.1.5 มีการบริการให้คำปรึกษาทั้งด้วยวาจาและด้วยทางเทคโนโลยี 2.2.1.6 มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการจัดกระบวนการและบริการแนะแนวที่หลากหลาย มีความเหมาะสม และเพียงพอในการสร้างความเชื่อมั่นได้ว่า ผู้เรียนทุกคนจะประสบผลสำเร็จ 2.2.1.7 มีการประเมินผลผู้เรียนจากการเรียนรู้และพัฒนาผ่านบริการและกิจกรรมแนะแนว 2.2.1.8 มีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวางแผนการแนะแนว เพื่อกำหนดสมรรถนะสำคัญที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียน 2.2.1.9 บริหารจัดการงานแนะแนวด้วยการจัดระบบการแนะแนว กำหนดบทบาทของครูแนะแนว วางแผนการแนะแนว 2.2.1.10 มีการทำงานเป็นทีมด้วยการประสานและแต่งตั้งคณะบุคคลภายใน และสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองให้ร่วมทำงานแนะแนว เพื่อพัฒนาผู้เรียน 2.2.1.11 มีการปฏิบัติงานเชิงรุกเป็นระบบ มีการมุ่งเน้นการส่งเสริมและการป้องกัน ซึ่งคาดการณ์เอาไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ

ตามขั้นตอน และสภาพพัฒนาของผู้เรียนตามความต้องการ สถานการณ์ ปัญหาของผู้เรียนที่อาจเผชิญตามช่วงวัย บริบทและสภาวะการณ์ทางสังคมที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้เรียน 2.2.1.12 มีการประเมินการปรับปรุงการบริการการแนะแนว 2.2.1.13 มีการประเมินผลการปฏิบัติงานแนะแนวของครูแนะแนว จากความสามารถในการจัดระบบการแนะแนว การกำหนดบทบาทหน้าที่ของครู ของครูแนะแนว ของผู้มีส่วนร่วมในการแนะแนว 2.2.1.14 มีการประเมินผลการคิดค้น สร้างสรรค์ของครูแนะแนว จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

2.2.2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแนะแนว
เป็นดังนี้ 2.2.2.1 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกวางแผนการทำงาน 2.2.2.2 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกตั้งคำถาม 2.2.2.3 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต 2.2.2.4 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกรวบรวมจัดระเบียบข้อมูลที่มี หรือที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งที่ได้มาจากอินเทอร์เน็ต 2.2.2.5 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกเชื่อมโยงจัดโครงสร้างข้อมูลที่สัมพันธ์กันให้เข้าเป็นชุดเดียวกัน 2.2.2.6 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนแสดงมุมมองความคิด การตัดสินใจ ใช้ภาษา คำพูด อธิบายจากการสังเคราะห์สร้างสรรค์เอง 2.2.2.7 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกประเมินข้อมูล เพื่อให้เกิดทักษะการตัดสินใจว่า ข้อมูลความรู้ เหมาะสมหรือไม่ มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด 2.2.2.8 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกเสนอรายงานที่จัดทำเองจริง ๆ เพื่อยกระดับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนทุกคน

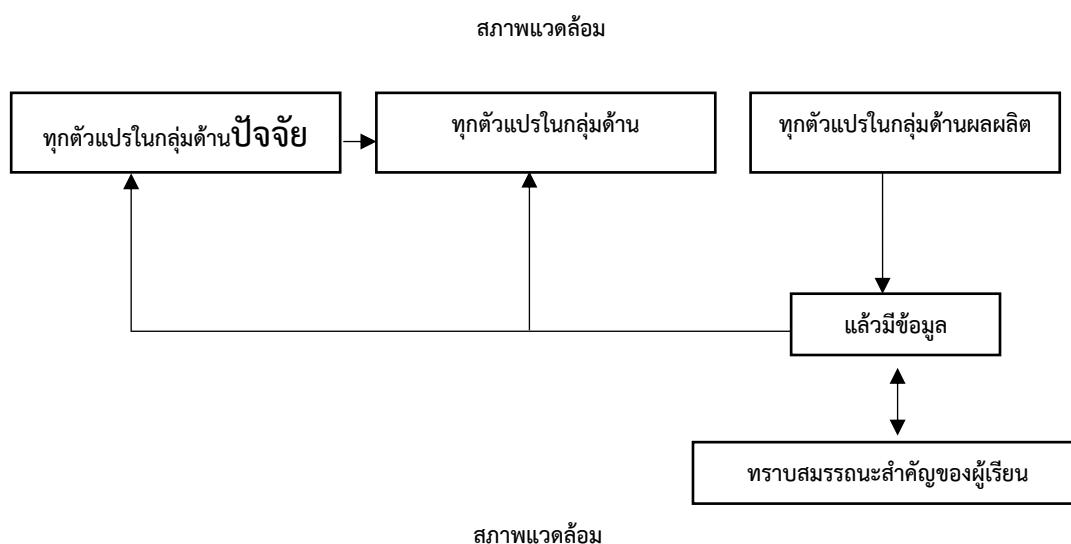
2.2.3 การแนะแนวอาชีพสู่อนาคต เป็นดังนี้ 2.2.3.1 มีกิจกรรมให้ข้อมูลพหุปัญญากับอาชีพที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน 2.2.3.2 มีกิจกรรมให้ข้อมูลเศรษฐกิจสร้างสรรค์และงานอาชีพในประเทศไทย 2.2.3.3 มีกิจกรรมให้ข้อมูลงานอาชีพในขอบเขตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2.2.3.4 มีกิจกรรมให้ข้อมูลแนวโน้มลักษณะกลุ่มงานอาชีพในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ 2.2.3.5 มีกิจกรรมให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคต

2.3. องค์ประกอบด้านผลผลิต เป็นดังนี้ 2.3.1 ครูแนะแนวมีความสามารถในการคิดค้นสร้างสรรค์ คัดเลือกจัดกระบวนการบริการกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนทุกคนอย่างเห็นผล 2.3.2 ครูแนะแนวมีทักษะในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระบบงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคต 2.3.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หรือผลสำเร็จตามตัวชี้วัดในแต่ละระดับชั้นอย่างเจาะจง เพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนทุกคน 2.3.4 ผู้เรียนสามารถแสดงถึงสมรรถนะสำคัญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการเรียนรู้และพัฒนาผ่านบริการและกิจกรรมแนะแนว

3. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. คือ เพื่อพัฒนาและเสนอระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ในระบบนั้น ทุกตัวแปรในกลุ่มด้านปัจจัยนำเข้า มีความสัมพันธ์โดยตรงกับทุกตัวแปรในกลุ่มด้านกระบวนการ และทุกตัวแปรในกลุ่มด้านกระบวนการ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับทุกตัวแปรในกลุ่มด้าน

ผลผลิต แล้วมีข้อมูลย้อนกลับจากกลุ่มด้านผลผลิต จึงได้ทราบสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และข้อมูลย้อนกลับนี้ บางส่วนก็ต้องนำเข้าเป็นตัวแปรด้านกระบวนการเพื่อผลิตใหม่ให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการ บางส่วนก็ต้องนำเข้าเป็นตัวแปรด้านปัจจัยนำเข้าเริ่มต้นใหม่เพื่อพัฒนาให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการ ซึ่งแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละกรณี ซึ่งลักษณะของระบบและความสัมพันธ์ มีรายละเอียดดังปรากฏในแผนภาพข้างล่าง คือ

แผนภาพที่ 1 ระบบความสัมพันธ์ของตัวแปรกลุ่มด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ตำแหน่งของครูแนะแนวในสภาพปัจจุบันร้อยละ 89.52 เป็นครูสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นแต่ได้รับมอบหมาย หรือได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนวในสถานศึกษาอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งให้เห็นถึงการขาดแคลนครูแนะแนว และครูสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่งานแนะแนวได้เต็มที่และไม่เต็มเวลา โอกาสคิดสร้างสรรค์กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนจึงมีน้อยมาก สอดคล้องกับ ปรารณิ ดันติตระกูล ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยการควบคุมงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 - 10 โดยผลการวิจัยพบว่า ขาดแคลนครูหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้มีความสามารถอย่างแท้จริงหรือที่สำเร็จการศึกษาทางการแนะแนวโดยตรง ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลทำได้ไม่ดีพอ และผู้รับผิดชอบงานแนะแนวต้องมีความสามารถหรือมีทักษะใน

การใช้เทคโนโลยี (ปราณี ตันติตระกูล, 2556) และสอดคล้องกับ วิจิตพร มากมูล ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาวิธีการจัดการความรู้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า ต้องมีการจัดเก็บความรู้ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บความรู้ในงานด้าน การส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยของผู้เรียน มีเว็บไซต์จัดเก็บความรู้ในงานปกครองและวินัย นำสื่อมัลติมีเดียมาจัดเก็บความรู้ในงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานแนะแนว และการบริการชาวอาเซียน (วิจิตพร มากมูล, 2553)

2. ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ศึกษามือองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านกระบวนการ และองค์ประกอบด้านผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงศ์ จตุทอง ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารงานแนะแนวอาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของระบบการบริหารงานแนะแนวอาชีพ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารงานแนะแนวอาชีพระดับสถาบันการอาชีวศึกษา คณะกรรมการดำเนินงานแนะแนวอาชีพระดับสถานศึกษา และปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งมีหลักสูตรฝึกอบรมการแนะแนวอาชีพ บุคลากร สถานที่ งบประมาณ 2. ด้านกระบวนการ คือ การจัดบริการแนะแนวอาชีพ 5 บริการ คือ บริการสำรวจนักศึกษาเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล 3. ด้านผลที่ได้รับ คือ นักศึกษาตัดสินใจเลือกอาชีพตามความพร้อม ความถนัด และตามศักยภาพของตนเอง (สมพงศ์ จตุทอง, 2558) และ สอดคล้องกับ อนุสรฯ บุตรเพ็ง ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1. ด้านปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ประเภทบุคคล/องค์กร ประเภทวิธีการ ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก 2. ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 5 บริการแนะแนวในโรงเรียน คือ บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล 3. ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และคุณภาพของผู้เรียนตามที่สถานศึกษากำหนด (อนุสรฯ บุตรเพ็ง, 2558)

3. สภาพปัจจุบันของการดำเนินการแนะแนวซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบและองค์ประกอบย่อยของด้านกระบวนการเป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ศึกษาพบประกอบด้วย 3.1 การแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน 14 ลำดับ 3.2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแนะแนว 8 ลำดับ คือ 3.2.1 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกวางแผนการทำงาน 3.2.2 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกตั้งคำถาม 3.2.3 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต 3.2.4 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกรวบรวมจัดระเบียบข้อมูลที่มี หรือที่ได้มา

จากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งที่ได้มาจากอินเทอร์เน็ต 3.2.5 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกเชื่อมโยงจัดโครงสร้างข้อมูลที่สัมพันธ์กันให้เข้าเป็นชุดเดียวกัน 3.2.6 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนแสดงมุมมองความคิด การตัดสินใจ ใช้ภาษา คำพูด อธิบายจากการสังเคราะห์สร้างสรรค์เอง 3.2.7 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกประเมินข้อมูลเพื่อให้เกิดทักษะการตัดสินใจว่า ข้อมูลความรู้ เหมาะสมหรือไม่ มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด 3.2.8 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกเสนอรายงานที่จัดทำเองจริง ๆ เพื่อยกระดับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนทุกคน 3.3 การแนะแนวอาชีพสู่อนาคต 5 ลำดับ คือ 3.3.1 มีกิจกรรมให้ข้อมูลพหุปัญญากับอาชีพที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน 3.3.2 มีกิจกรรมให้ข้อมูลเศรษฐกิจสร้างสรรค์และงานอาชีพในประเทศไทย 3.3.3 มีกิจกรรมให้ข้อมูลงานอาชีพในขอบเขตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3.3.4 มีกิจกรรมให้ข้อมูลแนวโน้มลักษณะกลุ่มงานอาชีพในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ 3.3.5 มีกิจกรรมให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคต สอดคล้องกับ พุทธยา เลิศมานพ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยพบว่า ด้านกิจกรรมแนะแนว ควรกำหนดชั่วโมงและห้องแนะแนวให้ชัดเจน จัดอบรมสัมมนาประชุมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน ส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (พุทธยา เลิศมานพ, 2557) และสอดคล้องกับมัสมาลัยภรณ์ บุตรดี (มัสมาลัยภรณ์ บุตรดี, 2553) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อตอบสนองการวางเป้าหมายการสอบเข้าศึกษาต่อในคณะสาขาวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ปีการศึกษา 2553 โดยพบว่า ผู้เรียนมีความต้องการปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวที่มีการวางเป้าหมายการสอบเข้าศึกษาต่อในคณะสาขาวิชา จนมีทักษะการเรียนรู้ในการวางแผนเลือกแนวทางการสอบ เพื่อเข้าศึกษาต่อได้เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง โดยมีผลมาจากการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว ที่ส่งเสริมตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ พันธุ์ทิพย์ พชรพงศ์พรรณ (สารนิพนธ์ ปีการศึกษา 2556) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยพบว่า 1. ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการประเมินตนเอง ด้านข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ด้านการตั้งเป้าหมาย ด้านการวางแผน และด้านการแก้ปัญหา อยู่ในระดับสูง ครูแนะแนวจึงควรนำเทคนิควิธีการทางจิตวิทยาและการแนะแนว มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนทั้งรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเอง เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และมีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อให้การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกอาชีพของผู้เรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถแห่งตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ในการดำเนินการตั้งเป้าหมาย ครูแนะแนวจึงควรศึกษารูปแบบการวางแผนอาชีพและความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถแห่งตน ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและสูง แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับการแนะแนวในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้ดีที่สุด (พันธุ์ทิพย์ พชรพงศ์พรณ, 2556) สอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ โรจน์สุธี ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยของการไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้: กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง โดยพบว่า ปัจจัยของการไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ของผู้เรียนจากสถานศึกษาทั้งในเขตเมืองและนอกเขตเมืองไม่แตกต่างกัน โดยปัจจัยของการไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ 1. ปัจจัยทางด้านครอบครัวมี 2 สาเหตุ คือ 1.1 การให้อิสระในการเลือกอาชีพของผู้เรียนมากเกินไป ไม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกอาชีพหรือการศึกษา ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เลือกไม่ได้ว่าตนเองจะเรียนอะไรต่อไปในอนาคต และการที่ผู้เรียนไม่ได้รับข้อมูลจากผู้ปกครองในเรื่องของการเรียนต่อหรืออาชีพในอนาคตนั้น ส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกเคັงคว้าง ไม่มีแนวทางและไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ 1.2 เศรษฐฐานะทางครอบครัว แม้ว่าครอบครัวจะสนับสนุนให้เรียนต่ออย่างเต็มที่ และแม้ผู้เรียนจะทราบว่าสามารถกู้เรียนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ได้ แต่ผู้เรียนได้ให้เหตุผลว่าทางบ้านมีหนี้สินและภาระมากแล้ว ไม่อยากเพิ่มภาระให้ครอบครัวอีก จึงเกิดความลังเลใจ ไม่แน่ใจว่าตนเองจะเลือกอาชีพอะไรจึงจะเหมาะสมกับตนเอง 2. ปัจจัยทางด้านสถานศึกษามี 2 ปัจจัย คือ 2.1 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สถานศึกษายังให้ข้อมูลเรื่องการเรียนต่อไม่เพียงพอกับที่ผู้เรียนต้องการ เช่น การเตรียมตัวเข้าศึกษาต่อในคณะต่าง ๆ 2.2 การจัดกิจกรรมเรื่อง การค้นพบความถนัดในอาชีพของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไม่เพียงพอ ผู้เรียนส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ เนื่องจากยังไม่พบศักยภาพของตนเอง และหวังที่จะให้สถานศึกษาเป็นส่วนช่วยชี้แนะให้ว่า ตนเองเหมาะกับอาชีพอะไร เหมาะกับการเรียนต่อคณะอะไร ผู้เรียนในกลุ่มนี้ต้องการรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของตนเองว่า ลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ ความถนัดของตนเองนั้น เหมาะสมกับอาชีพแบบใด ดังนั้น การที่สถานศึกษาจัดกิจกรรมเรื่อง การค้นพบความถนัดในอาชีพของผู้เรียนไม่เพียงพอ ทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้ถึงความสามารถ ความถนัดที่แท้จริงของตนเอง ทำให้สับสน และไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ 3. ปัจจัยส่วนบุคคลมี 2 ปัจจัย คือ 3.1. การรับรู้ความสามารถของตนเองไม่ตรงตามความเป็นจริงและไม่มั่นใจในตนเองต่อการเลือกอาชีพ โดยให้เหตุผลว่า กลัวคะแนนไม่ถึง กลัวสอบไม่ติด ทั้ง ๆ ที่ผู้เรียนบางส่วนที่กลัวสอบไม่ติดนั้น มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี (เกรดเฉลี่ยมากกว่า 3.00) ผลกระทบที่ตามมาคือ อาจทำให้ผู้เรียนเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง หากผู้เรียนมีความมั่นใจในการเลือกอาชีพ มั่นใจในความสามารถของตนเอง ผู้เรียนก็จะสามารถตั้งเป้าหมาย และพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ประกอบอาชีพที่ตนเองต้องการ และเหมาะสมกับความสามารถของตนเองจริง ๆ 3.2 ความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง คือผู้เรียนคาดหวังในผลลัพธ์อย่างหนึ่ง แต่ความสามารถไม่

สอดคล้องกับความคาดหวังนั้น จะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพของตนเองได้ (เสาวลักษณ์ โรจน์สุธี, 2559) สอดคล้องกับ วาริน โพนินัย และจักรพงษ์ สุวรรณอาศน์ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยพบว่า คำแนะนำของครูประจำชั้นมีผลต่อการเลือกศึกษาต่อที่สุด รองลงมาคือคำแนะนำของครูแนะแนวในสถานศึกษา (วาริน โพนินัย และจักรพงษ์ สุวรรณอาศน์, 2553) และสอดคล้องกับ นงคณัฐ สิงห์โพธิ์ทอง ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี - สระบุรี โดยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึง 5 บริการแนะแนวในสถานศึกษา แต่ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนที่มีต่อการแนะแนว ก่อนจะวางโครงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ (นงคณัฐ สิงห์โพธิ์ทอง และคณะ, 2554)

ส่วนการพัฒนาและเสนอระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จะนำเสนอเป็นข้อ 3. ในหัวข้อ “การนำผลการวิจัยไปใช้” ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

คือ การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยจัดเครื่องมือหลักนั้นให้เป็นกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้วยระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นั้น ประกอบด้วยทรัพยากรการบริหารด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีเครื่องมือหลักคือเทคโนโลยีในการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ด้วยการมีครูแนะแนวที่สำเร็จการศึกษาทางการแนะแนวหรือทางจิตวิทยาการแนะแนวที่มีความรู้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ปฏิบัติหน้าที่ เป็นหลัก จึงขอเสนอแนะดังนี้

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีร่วมกับการปฏิบัติงานแนะแนวตาม 5 ภาระงานแนะแนว ที่สถานศึกษาปฏิบัติอยู่เดิมให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
2. ควรเสนอให้จัดสรรอัตราและบรรจุแต่งตั้งครูแนะแนวให้ครบตามเกณฑ์ครูแนะแนวต่อผู้เรียนทุกสถานศึกษามัธยมศึกษา
3. สถานศึกษามัธยมศึกษาควรนำระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษาไปใช้ปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาเพิ่มขึ้นไปอีก

การวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรวิจัยหาบริการและกิจกรรมแนะแนวที่หลากหลายและเหมาะสม อันจะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้อาชีพจริง มุ่งพัฒนาสมรรถนะสำคัญของตนเองให้ดียิ่งขึ้น แล้วตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ เพื่อการเข้าสู่อาชีพในโลกของงานในโลกศตวรรษที่ 21 คือเรียนแล้วมีงานทำตามที่ตนชอบ ตามที่ตนมีความถนัด มีทักษะ มีความสามารถ พร้อมมีทรัพยากรที่จะสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพื่อให้อยู่ในโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีสุขภาวะ

2. ควรวิจัยหาเทคโนโลยี ที่สามารถประยุกต์ใช้ในงานแนะแนวร่วมกันได้ทั้งประเทศ เพื่อให้มีมาตรฐานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแนะแนวเดียวกันทั้งประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง. (2549).

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 1 ก หน้า 14 (6 มกราคม 2549).

กระทรวงแรงงาน กรมการจัดหางาน. (2559). *คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เส้นทางการศึกษาสู่อาชีพ*. กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2562*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). *การแนะแนวแบบมุ่งอนาคต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*

- ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวง ศึกษาธิการ. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 96 ง หน้า 14 (3 เมษายน 2560)*.
- นงศนุช สิงโพร็ทอง และคณะ. (2554). ศึกษาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี-สระบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 295 ง หน้า 13 (29 พฤศจิกายน 2560)*.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 51 ก หน้า 1 (18 เมษายน 2562)*.
- ประวิทย์กาสา บุญจุฑาสิริกุล. (2562 พฤศจิกายน 2562). ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคต ในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ร่าง 2). (สมเกียรติ เจษฎากุลทวี, ผู้สัมภาษณ์)
- ปราณี ดันติตระกูล. (2556). ปัจจัยการควบคุมงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก หน้า 1 (2 ตุลาคม 2546).
- พฤตยา เลิศมานพ. (2557). การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ใน ทศวรรษที่สองของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พันธุ์ทิพย์ พัชรพงศ์พรณ. (2556). การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ใน *สารนิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มิสมาลัยภรณ์ บุตรดี. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อตอบสนองการ วางเป้าหมายการสอบเข้าศึกษาต่อในคณะ-สาขาวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ปีการศึกษา 2553. ใน *รายงานการวิจัย*. โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี.
- ยุทธศาสตร์ กงเพชร. (2562 พุทธจิกายน 2562). ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคต ในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ร่าง 2). (สมเกียรติ เจษฎากุลทวี, ผู้สัมภาษณ์)
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาริน โพธิ์นัย และจักรพงษ์ สุวรรณอาศน์. (2553). การศึกษาปัจจัย ที่มีผลต่อการเลือกศึกษา ต่อประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2553. อุดรดิตถ์: วิทยาลัยเทคโนโลยี อุดรดิตถ์.
- วิจิตพร มากมูล. (2553). การศึกษาวิธีการจัดการความรู้ ในการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ในจังหวัด เพชรบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงศ์ จตุทอง. (2558). การพัฒนาระบบการบริหารงานแนะแนวอาชีพโดยใช้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระ นครเหนือ.
- สารสนเทศของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19-33. (2562). *รายชื่อโรงเรียน ปี การศึกษา 2562*. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2558). *มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2558 เรื่อง การเตรียมความพร้อมแก่กำลังแรงงานก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2559). *พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดล ขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน พุทธศักราช 2559*. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิทธิพล พหลทัฬห. (2562 พุทธศักราช 2562). ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคต ใน *สถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ร่าง 2)*. (สมเกียรติ เจษฎากุลทวี, ผู้สัมภาษณ์)
- เสาวลักษณ์ โรจน์สุธี. (2559). ปัจจัยของการไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้: กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง. ใน *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนการมนุษย์*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อนุสร บุตระเพ็ง. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0*

THE ECONOMIC DEVELOPMENT MODEL FOR THAI LOCAL COMMUNITY 4.0

นฤมล อนุนสณธิพัฒน์

Nalaumon Anusonphat

สุธี โกสิทธี

Sutee kosit

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

E-mail: giftrb70@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 และ เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์โดยใช้ข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิดใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม 2) ด้านการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม และ 3) ด้านการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยแยกเป็นบุคลากรสายวิชาการ จำนวน 10 คน บุคลากรสายสนับสนุน 6 คน และประชาชนที่อยู่ใกล้เขตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 คน รวม กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 26 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) เศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทยมีปัญหาด้านการสร้างขีดความสามารถของชุมชนให้ผลิตนวัตกรรมเศรษฐกิจใหม่ๆ ขาดการอบรมให้ความรู้ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน และปัญหาขาดการกำหนดนโยบายการมีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นในการปรับปรุงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และมีปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจากการประกอบธุรกิจที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ 2) รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 มี 3 รูปแบบคือ 2.1) รูปแบบการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ส่งเสริมนวัตกรรมทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถด้านนวัตกรรมของท้องถิ่น พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้นและแนะนำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนใหม่ ส่งเสริมนวัตกรรมและผลิตสินค้าท้องถิ่นชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า 2.2) รูปแบบการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม พัฒนาแผนแม่บทชุมชนให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจแห่งความรู้ ให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เน้นผลประโยชน์ร่วมของชุมชน และ เชื่อมโยงกับกระบวนการ

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ทัศน์การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นกับนโยบายการพัฒนาของ
รัฐ 2.3) รูปแบบขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควรพัฒนาสิ่งแวดล้อม คือ พัฒนา
เทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการ
ประกอบการธุรกิจ

คำสำคัญ: การพัฒนาเศรษฐกิจ, การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน, ไทยแลนด์ 4.0, ท้องถิ่นไทย

Abstract

The objectives of this study were investigated economic problems of Thai local community and studied ways to develop economy of Thai local community 4.0 to be guidelines to develop economy of local community to go with policy for developing the country. The researcher used the qualitative research methodology as follows: 1) Document research 2) In-depth interview in 3 points: 1) Innovation driven, 2) Participation driven, and 3) Environmentally friendly driving. The target group used in the study was personnel in Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University by dividing into 10 academic persons, supporting staff 6 persons and local people settled around the Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, a total of 10 people, including all the target group of 26 persons.

The results of this research indicated 1) that economy of Thai local community had problem of creating ability limit of local community to produce new economic innovations, lacking encouragement from national and local government, lacking training about knowledge on participation in creating community's potential and lacking policy determination in participating to develop economy of local community and environmental damage from doing business that has effects on economy and closing of business rapidly affecting damage of environment that affects economy of local community. 2) The model of economic development for local community to satisfy 4.0 consisted of 3 models which were 2.1) the model of driving with innovation, supporting economic model and increasing ability of local innovation, research and developing better products, driving development of local community economy, focusing on good service with better performance, and producing local community products to satisfy the needs of customers, 2.2) the model of driving with participation which is developing community prototype to be

economic area of knowledge, organizing associative stage for local community to participate in solving economic problems focusing on benefit for community 2.3) the model driving that is environmental-friendly which is developing technology about environment and more effective to solve problems that come from doing business.

Keywords: Economic Development, Community Economic Development, Thailand 4.0, Thai Local

บทนำ

ปัจจุบัน สภาพปัญหาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทยมีปัญหาเกี่ยวกับงานและอาชีพ จำนวนหนึ่งจะหายไปเนื่องจากถูกทดแทนได้ด้วยการใช้เทคโนโลยี และหรือเครื่องจักรกล ระบบอัจฉริยะ และคนไทยที่ไม่มีทักษะเพียงพอสำหรับการทำงานด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม จะสูญเสียงานให้กับคนต่างชาติที่มีความสามารถนั้น ปรากฏการณ์ทั้งสองนี้สามารถส่งผลให้เกิดปัญหาคนไทยว่างงาน ขาดรายได้ ซึ่งจะกลักลับกลายเป็นปัญหาขาด รั้งการก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลางของประเทศไทย รวมไปถึงปัญหาทางสังคมอีกมากมาย หากประเทศไทยไม่มีแผนการพัฒนาคนไทย 4.0 ที่ตีพอ (มณฑลพล นิกรสิทธิ์, 2560) ปัญหาของ โมเดล 4.0 คือ ความไม่พร้อมในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการแข่งขันของผู้ประกอบการ อัน เนื่องมาจากการขาดการสนับสนุนในระดับที่ต่อเนื่องและการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐที่ไม่ เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ นอกจากประเด็นทางเศรษฐกิจแล้ว การ เปลี่ยนแปลงทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีส่งผลให้รัฐบาลต้องปรับตัวโดยเน้นการเปิดกว้าง ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบภาครัฐได้ และการหาเสียงในยุคการเมือง 4.0 นักการเมืองจะมี การใช้สื่อออนไลน์ทั้งแบบเปิดและปิดมากขึ้นเพื่อดึงดูดผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งยุคใหม่ที่นิยม การบริโภคสื่อผ่านทางสื่อออนไลน์มากกว่าสื่อออฟไลน์ (ชนินทร์ เพ็ญสูตร, 2560)

ประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าสูงขึ้นในด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถในหลายด้าน ที่จะช่วยยกระดับการพัฒนาประเทศ แบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาทุน มนุษย์ สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการลงทุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อ ก้าวไปสู่กลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรมการผลิต หรือ Thailand 4.0 สำหรับผลการ พัฒนาประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา ภาครัฐมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศให้มีการ เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพในมิติต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ของประเทศ โดยการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันพร้อมกับให้ความสำคัญในการกำกับ ดูแลเศรษฐกิจฐานราก 2) การปฏิรูปโครงสร้างทางสังคมของประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างโอกาสของประชาชน 3) การลดความเสี่ยงของประเทศในด้านต่าง ๆ 4) การสร้าง

ความภาคภูมิใจและการได้รับการยอมรับจากนานาชาติ และ 5) การแก้ไขกฎหมายและปรับระบบการบริหารราชการแผ่นดิน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ประเทศไทย 4.0 จึงควรมีการเปลี่ยนวิธีการทำที่มีลักษณะสำคัญ คือ เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ ประเทศไทย 4.0 เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว นี่เป็นแนวคิดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่โมเดล ประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาลในปัจจุบัน (เพ็ญประภา ศรีประสม, 2562)

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ (เพ็ญประภา ศรีประสม, 2562)

ดังนั้นแนวทางในการพัฒนา Thailand 4.0 เปลี่ยนจากการทำเกษตรแบบธรรมดา ให้เป็นเกษตรสมัยใหม่ หรือ Smart Farming สิ่งสำคัญ คือ ทำให้เกิดความสมดุลในการผลิต ให้ความต้องการซื้อและขายมันสมดุลกัน โดยการนำเอานวัตกรรมเข้ามาช่วยเพิ่มจุดแข็งและคุณค่าให้ธุรกิจ รวมไปถึงสมัยก่อนอาจขาดแคลนคุณภาพของแรงงาน มีการตรวจสอบเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพและคุณภาพที่ได้มาตรฐาน Thailand 4.0 นับเป็นโมเดลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคนี้ที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมไปด้วยกัน ทุกอย่างเปรียบเสมือนการเรียนรู้ถ้าไม่เปลี่ยนแปลงก็เหมือนกับการอยู่กับที่ ซึ่งด้วยกับโมเดล Thailand 4.0 นี้บวกกับพลังของคนในชาติการเปลี่ยนแปลงจาก ประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2562) แต่ปัจจุบันยังพบอุปสรรค คือ ปัญหาในทางการเมือง ความไม่มีเสถียรภาพในทางการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ความขัดแย้ง มีความวุ่นวายทางการเมือง (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560) ปัจจุบันประเทศไทยยังติดอยู่กับโมเดลทำมาค้าได้น้อย จึงต้องการปรับเปลี่ยนให้เป็นทำน้อยได้มาก ต้องเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้านวัตกรรม และเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม อย่างการเกษตรต้องเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรแบบสมัยใหม่ที่มีการเน้นเรื่องการบริหารจัดการ โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ หรือที่เรียกว่า Smart Farming โดยเกษตรกรต้องเริ่มรวยขึ้นและเป็นเกษตรกรที่ประกอบการ โดยเปลี่ยนจาก SME แบบเดิมไปสู่ Smart Enterprises และ Startup ที่มีศักยภาพสูง และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะสูงขึ้น (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2562) กลไกการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 เป็นโมเดลหรือรูปแบบที่

นำกลไกการขับเคลื่อนความมั่งคั่ง นำมาพัฒนาเพื่อนำประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วยกลไก 3 ประการ ดังนี้ 1) ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นกลไกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อการยกระดับผลผลิตภาพ 2) ด้านการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นกลไกขับเคลื่อนที่เน้นให้คนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง 3) ด้านการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทยในสภาวะการณปัจจุบันให้ประชุมชนท้องถิ่นได้กินดี อยู่ดีและมีความสุขในการดำเนินชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0
2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) 1) ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 2) ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นกลไกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อการยกระดับผลผลิตภาพ 3) ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นกลไกขับเคลื่อนที่เน้นให้คนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง 4) ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับกลไกขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นกลไกที่มุ่งเน้นธุรกิจการผลิตและการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การวิจัยเชิงเอกสารผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการศึกษา คือ ตั้งแต่ เดือนมกราคม 2562 ถึงเดือน ธันวาคม 2562

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง สร้างแบบสัมภาษณ์โดยใช้ข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิดใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม 2) ด้านการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม และ 3) ด้านการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

บุคลากร สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยแยกเป็นบุคลากรสายวิชาการ จำนวน 10 คน บุคลากรสายสนับสนุน 6 คน และประชาชนที่อยู่ใกล้เขตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 คน รวม กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 26 คน

สถานที่ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้พื้นที่ที่ศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายคือ สืบสานโครงการตามพระราชดำริและนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ยังพบปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจแนวใหม่ ปัญหาการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์ความรู้ของชุมชน ขาดแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ตลอดจนขาดการวิเคราะห์วางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย และขาดการศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 ได้แก่ 1) ด้านกลไกการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นกลไกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อการยกระดับผลิตภาพ 2) ด้านกลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นกลไกขับเคลื่อนที่เน้นให้คนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง 3) ด้านกลไกขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม 2) ด้านการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม และ
- 3) ด้านการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 ทั้ง 3 ด้าน

ตอนที่ 4 สัมภาษณ์ถึงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 ทั้ง 3 ด้าน

ระเบียบวิธีวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถกระทำได้ 3 ระดับ คือ 1) การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ คือ การสัมภาษณ์ การนัดแนะ เวลา สถานที่แน่นอนไว้ก่อน 2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ คือ การสัมภาษณ์โดยการพบปะโดยส่วนตัว และ 3) การสัมภาษณ์แบบพูดคุยเป็นกันเอง คือ การพูดคุย กันธรรมดา การพูดคุยเป็นไปตามธรรมชาติ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. การกำหนดประเด็นคำถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ได้แก่ 1) ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นกลไกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อการยกระดับประสิทธิภาพ 2) ด้านการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นกลไกขับเคลื่อนที่เน้นให้คนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง 3) ด้านการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และจัดทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายโดยผู้วิจัยใช้การ

สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการโดยการเตรียมแนวคำถามการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เพราะสามารถยืดหยุ่น และกระทำได้อย่างง่าย และมีความต่อเนื่องของคำถาม สามารถเจาะลึก การตั้งแนวคำถามหลักไว้ก่อนล่วงหน้าเป็นแบบกว้าง ๆ เพื่อให้มีจุดยืนและประเด็นที่ต้องสัมภาษณ์ ใช้ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ไม่มีการกำหนดหรือเรียงลำดับหัวข้อคำถาม แต่เป็นการสนทนาแบบธรรมชาติ และไม่สร้างความอึดอัดแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ เช่น สำหรับการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ 2 แบบ 1) การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์มีความเป็นอิสระที่จะเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม และการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมไปถึงผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ควบคู่ไปด้วยทุกครั้ง 2) การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกหรือการสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจโดยเฉพาะ เป็นการสัมภาษณ์เจาะจงในเรื่องที่เป็นจุดสนใจของผู้วิจัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามนี้ ตามกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย โดยถามข้อมูลเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทยที่เคยพบมา การที่ได้มาซึ่งข้อมูลเหล่านี้ ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้เขายอมรับและให้ความไว้วางใจ และนำไปสู่ข้อมูลที่ต้องการ

2. ผู้วิจัยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายคือ สืบสานโครงการตามพระราชดำริและนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจแนวใหม่ ปัญหาการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์ความรู้ของชุมชนแนวทางในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนแนวทางการวิเคราะห์วางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย และสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 ได้แก่ 1) ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นกลไกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อยกระดับประสิทธิภาพ 2) ด้านการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นกลไกขับเคลื่อนที่เน้นให้คนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง 3) ด้านการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. ใช้การจดบันทึก การสังเกต การบันทึกเสียง และการถ่ายภาพดิจิทัล ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จากการวิเคราะห์ข้อมูล ภาคสนาม ช่วยให้สามารถเรียบเรียงความคิดในการวางแผนงานต่อไป นอกจากนี้ยังช่วยให้สรุปข้อมูลได้เป็นระยะ ๆ อีกด้วย ส่วนใหญ่การสังเกตจะนำไปควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ บางกรณีอาจจะสังเกตโดยอิสระได้ การบันทึกเกี่ยวกับการสังเกต จะประกอบทั้งการสังเกตภายใน (ตัวผู้วิจัย) และการสังเกตภายนอก คือ สิ่งที่น่าสนใจสังเกตเผื่อใจ เกี่ยวกับบุคคลอื่น ๆ การบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยจะทำการขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง เมื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่ขัดข้อง ผู้วิจัยจะได้บันทึกเสียงไว้ ทำให้สามารถเก็บรายละเอียดของข้อมูลได้มากขึ้น โดยไม่ต้องพะวงกับการจดบันทึกภายหลัง ทำให้

การสนทนาเป็นไปอย่างธรรมชาติ และสามารถที่จะสังเกตดูจากปฏิกิริยาของผู้ให้ข้อมูล และสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์นั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่ ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่เต็มใจ ผู้วิจัยก็จะไม่ใช่เทปบันทึกเสียง เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสบายใจในการให้ข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลที่ได้

วิธีการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์

มีวิธี 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครื่องมือโดยนำการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 3 ด้าน ตามตัวแปร มาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ซึ่งเครื่องมือการวิจัยผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามแนวทางและประเด็นซึ่งกำหนดไว้เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาจัดเป็นหมวดหมู่ใช้การวิเคราะห์สรุปเนื้อหาและการจัดกลุ่มข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา บทความ วารสารวิชาการ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (Internet) และงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview)

2.1 ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการจดบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2.3 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แล้วนำมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งแยกแยะประเด็น อีกทั้งตัดคำพูดบางคำที่ไม่เหมาะสม และไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกไป เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 พบว่า 1) ขาดการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม มีปัญหาด้านการสร้างขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นให้ผลิตรายการเศรษฐกิจใหม่ ๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เช่น ขาดแคลนแรงงานของสถานประกอบการ ประชาชนสนใจทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่า แรงงานสนใจไปทำงานต่างประเทศมากขึ้น แรงงานบางกลุ่มผันตัวไปเป็นผู้ประกอบการ(SMEs) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ

ด้านที่พร้อมทำงานมีน้อยลงกว่าความต้องการ ขาดการกระตุ้นและส่งเสริมนวัตกรรมเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นจากรัฐบาลระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่เลือกศึกษานั้นเป็นทั้งกลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมในครัวเรือน ผู้ประกอบการขนาดย่อม ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน ไปจนถึงแรงงานอิสระ ที่ให้สัมภาษณ์ว่าภาครัฐขาดการสร้างกลยุทธ์ในการจัดการระหว่างความสัมพันธ์ ด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินและโครงสร้างเศรษฐกิจ ทำให้ขาดการสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม 2) การขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม ขาดการอบรมให้ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน และปัญหาขาดการกำหนดนโยบายการมีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นในการปรับปรุงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ 3) การขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจากการประกอบธุรกิจที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ และปัญหาการปิดกิจการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลต่อความเสื่อมโทรมสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 พบว่า 1) ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ควรพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรมให้กับชุมชนท้องถิ่น เช่น การจ้างแรงงานต่างด้าว การเพิ่มค่าจ้างและสวัสดิการเพื่อจูงใจแรงงานใหม่ ควรใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีทดแทนกำลังแรงงานขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นด้วยความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เน้นบริการที่ดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมนวัตกรรมและผลิตสินค้าท้องถิ่นชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า 2) ด้านการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เน้นผลประโยชน์ร่วมของชุมชน และ เชื่อมโยงกับกระบวนการตัดสินใจของชุมชนท้องถิ่นทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นกับนโยบายการพัฒนาของรัฐ 3) ด้านการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควรพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรชุมชนและสินทรัพย์ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดระบบเศรษฐกิจ สามารถการพึ่งพาตนเองได้ พัฒนาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและอัตราการว่างงานของชุมชนท้องถิ่น

2. ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 พบว่า 1) รูปแบบการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม คือ สร้างกฎระเบียบในชุมชนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถด้านนวัตกรรมของท้องถิ่น วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ดีขึ้นและแนะนำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนใหม่ ๆ เช่น การผลิตสินค้า OTOP ขึ้นชื่อของอำเภอบ้านแพรง คือ ผ้าขาวม้า หัวโชน แคนตาลูป. อำเภอบ้านแพรง ผลิตภัณฑ์ OTOP ขึ้นชื่อของอำเภอบ้านแพรง คือ ดอกไม้จันทร์ ปลาย่าง ขนมไทย ที่จะช่วยผลักดันเศรษฐกิจภาคท้องถิ่นให้มีศักยภาพสูงขึ้น 2) รูปแบบการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม คือ พัฒนาแผนแม่บทชุมชนเพื่อเปลี่ยนพื้นที่ชุมชนให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจแห่งความรู้รวมถึงสถาบันการศึกษาการถ่ายทอดความรู้หน่วยงานและธุรกิจที่มีความรู้อย่างยั่งยืน สร้างกลุ่มพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นโดยรัฐจัดโปรแกรมหรือหลักสูตรให้ชุมชนร่วมกันรับผิดชอบ จัดเวทีภาคประชาคม

เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญห เศรษฐกิจ 3) รูปแบบขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คือ พัฒนาเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดจากการประกอบการธุรกิจ เช่น การจัดการของเสียและการรีไซเคิลปกป้องสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจ เช่น การลดวัสดุที่สร้างความเสียหายต่อสุขภาพและค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมอื่น

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 พบว่า 1) ขาดการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม มีปัญหาด้านการสร้างขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นให้ผลิตนวัตกรรมเศรษฐกิจใหม่ ๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เช่น ขาดแคลนแรงงานของสถานประกอบการ ประชาชนสนใจไปทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากกว่า แรงงานสนใจไปทำงานต่างประเทศมากขึ้น แรงงานผันตัวไปเป็นผู้ประกอบการ (SMEs) มากขึ้น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่พร้อมทำงานมีน้อยลงกว่าความต้องการ ขาดการกระตุ้นและส่งเสริมนวัตกรรมเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นจากรัฐบาลระดับชาติและระดับท้องถิ่น ขาดการสร้างกลยุทธ์ในการจัดการระหว่างความสัมพันธ์ ด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินและโครงสร้างเศรษฐกิจ 2) การขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม ขาดการอบรมให้ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน และปัญหาขาดการกำหนดนโยบายการมีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นในการปรับปรุงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ 3) การขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจากการประกอบธุรกิจที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ และปัญหาการปิดกิจการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลต่อความเสื่อมโทรมสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 พบว่า 1) ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ควรพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่อุตสาหกรรมให้กับชุมชนท้องถิ่น เช่น การจ้างแรงงานต่างด้าว การเพิ่มค่าจ้างและสวัสดิการเพื่อจูงใจแรงงานใหม่ ควรใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีทดแทนกำลังแรงงาน ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นด้วยความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เน้นบริการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมนวัตกรรมและผลิตสินค้าท้องถิ่นชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า 2) ด้านการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เน้นผลประโยชน์ร่วมของชุมชน และ เชื่อมโยงกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นกับนโยบายการพัฒนาของรัฐ 3) ด้านการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควรพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรชุมชนและสินทรัพย์ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดระบบเศรษฐกิจสามารถพึ่งพาตนเองได้ พัฒนาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและอัตราการว่างงานของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนินทร เพ็ญสูตร ได้ศึกษา

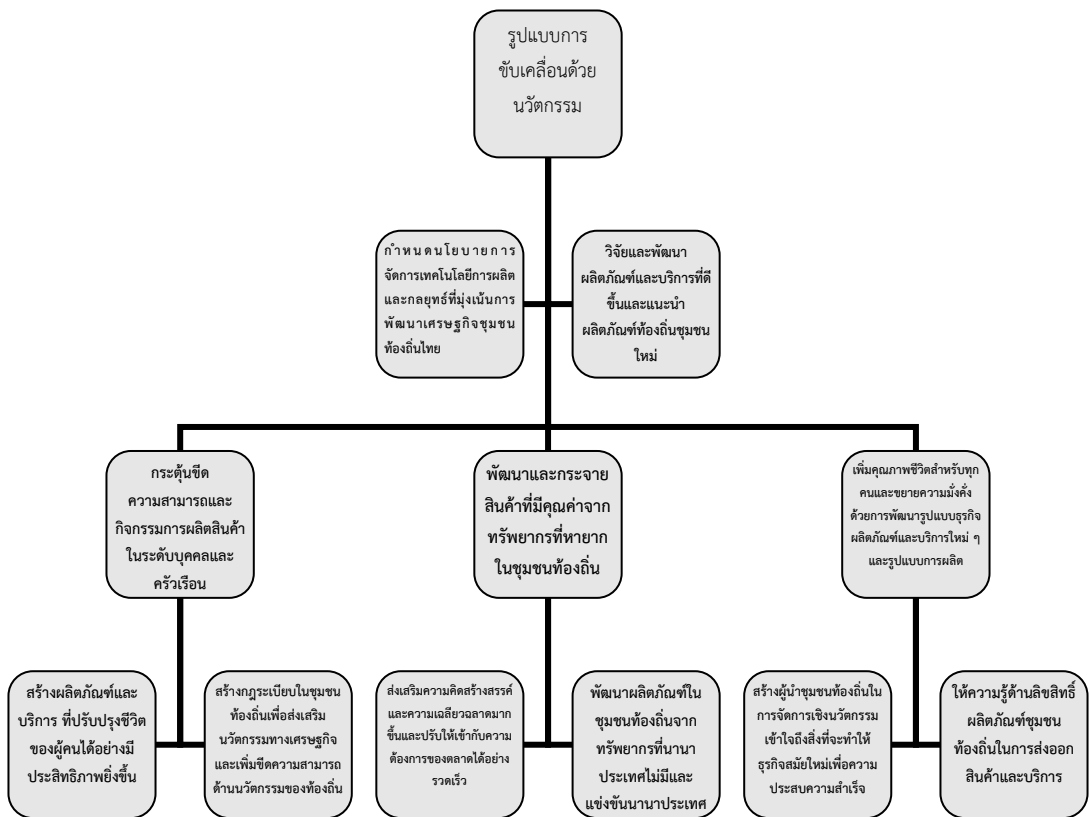
ประเทศไทย 4.0 บริบททางเศรษฐกิจ และการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของโมเดล 4.0 คือ ความไม่พร้อมในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการแข่งขันของผู้ประกอบการ อันเนื่องมาจากการขาดการสนับสนุนในระดับที่ต่อเนื่องและการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ (ชนินทร เพ็ญสูตร, 2560) และสอดคล้องกับ ภาณุวัฒน์ ญ นครพนม ศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 ควรพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรมให้กับชุมชนท้องถิ่น และนวัตกรรมเน้นบริการที่ดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมนวัตกรรมและผลิตสินค้าท้องถิ่นชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า และควรเชื่อมโยงกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นกับนโยบายการพัฒนาของรัฐ โดยที่การประกอบธุรกิจควรพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรชุมชนและสินทรัพย์ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดระบบเศรษฐกิจสามารถพึ่งพาตนเองได้ พัฒนาความเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมและอัตราการว่างงานของชุมชนท้องถิ่น

2. ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 พบว่า 1) รูปแบบการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม คือ สร้างกฎระเบียบในชุมชนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถด้านนวัตกรรมของท้องถิ่น วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ดีขึ้นและแนะนำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนใหม่ๆ ให้ภายนอกได้รู้จัก เช่น การผลิตสินค้า OTOP ขึ้นชื่อของอำเภอภาชี คือ ผ้าขาวม้า หัวโขน แคนตาลูป. อำเภอบ้านแพรง, ผลิตภัณฑ์ OTOP ขึ้นชื่อของอำเภอบ้านแพรง คือ ดอกไม้จันทร์ ปลาย่าง ขนมไทย เป็นต้น 2) รูปแบบการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม คือ พัฒนาแผนแม่บทชุมชนเพื่อเปลี่ยนพื้นที่ชุมชนให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจแห่งความรู้รวมถึงสถาบันการศึกษาการถ่ายทอดความรู้หน่วยงานและธุรกิจที่มีความรู้อย่างยั่งยืน สร้างกลุ่มพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นโดยรัฐจัดโปรแกรมหรือหลักสูตรให้ชุมชนร่วมกันรับผิดชอบ จัดเวทีภาคประชาคมเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ 3) รูปแบบขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คือ พัฒนาเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการประกอบการธุรกิจ เช่น การจัดการของเสียและการรีไซเคิลปกป้องสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจ เช่น การลดวัสดุที่สร้างความเสียหายต่อสุขภาพและค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วงศ์ สติธย์ วิสุภี ได้ศึกษาบทบาทชุมชนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 นั้น ต้องสร้างเมืองที่มีสภาพแวดล้อมการดำรงชีวิตให้ปลอดภัย และประชาชนสามารถอาศัยอยู่ได้อย่างสงบสุข เช่น สร้างที่อยู่อาศัยมีความสบายและมีคุณภาพ การใช้ที่ดินและน้ำไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างวิวัตวิทัศน์ที่สวยงาม และการสร้างเมืองปลอดภัย เป็นต้น และให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำงานมากขึ้น (วงศ์สติธย์ วิสุภี, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

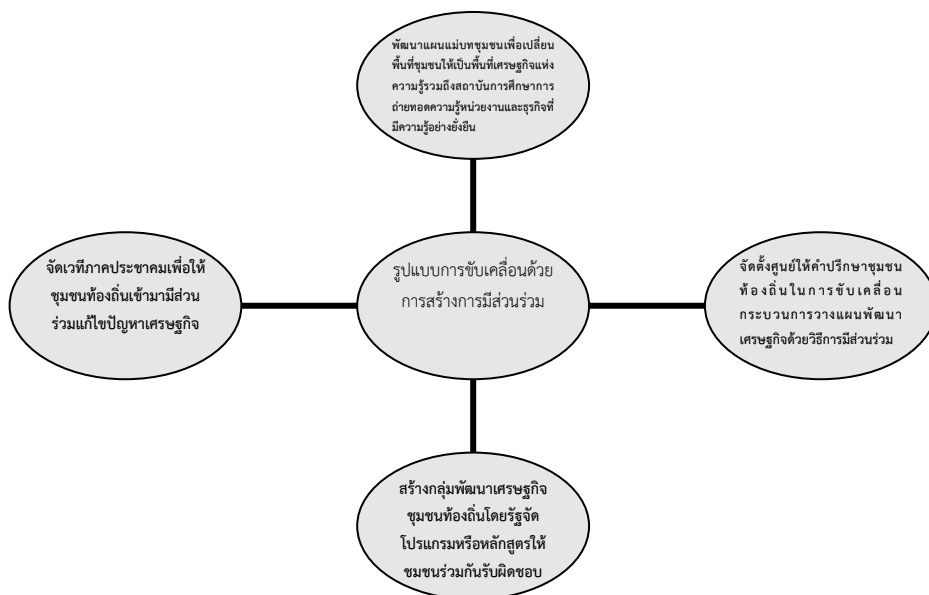
1. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

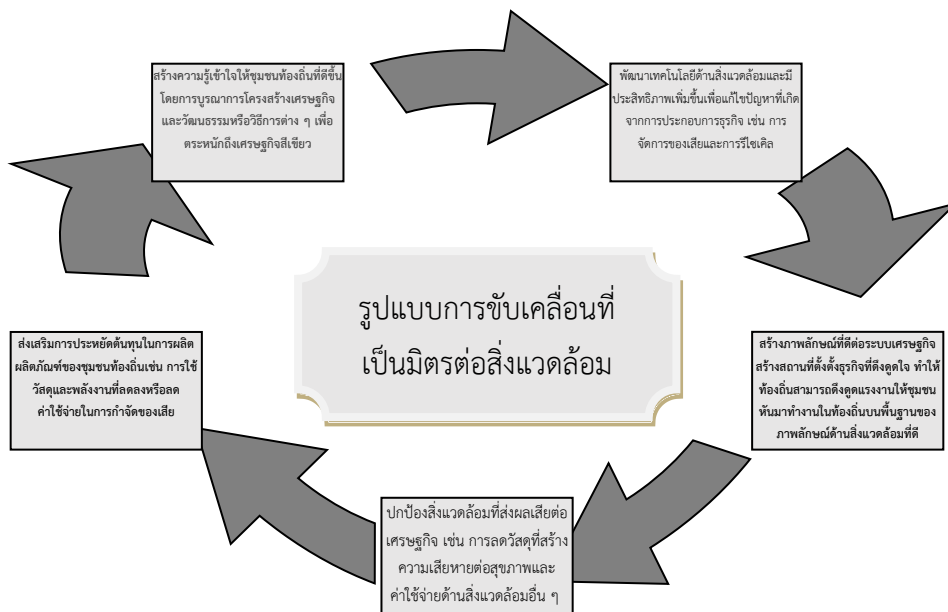
2. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม

3. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

แผนภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

นโยบายการพัฒนาประเทศไทยเพื่อให้ก้าวสู่การเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมหรือการใช้เทคโนโลยีเป็นแกนนำในการพัฒนาประเทศ ที่เรียกว่า 4.0 นั้น การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับการกินดีอยู่ดีของประเทศ จำเป็นต้องได้รับการยกระดับตามไปด้วย แต่จากการศึกษาพบว่า นโยบายภาครัฐยังไม่จริงจังในการสนับสนุนด้านนวัตกรรมแก่ท้องถิ่นมากเท่าที่ควร อาจจะมีด้วยปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบันที่ดึงดูดความสนใจไปจากเรื่องนี้ กล่าวคือภาครัฐควรให้ความรู้ อบรม หรือให้การศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้พัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน เป็นสิ่งที่ภาครัฐและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต้องตระหนักให้มีความสำคัญ ซึ่งถือเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในการได้มีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตนเอง ให้ประชาชนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง หรือมีส่วนร่วมในการเลือกที่จะประกอบธุรกิจชุมชนของตนเองอย่างไร และสุดท้าย การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้ไปถึง 4.0 ได้นั้น ควรคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เยียวยาหรือพัฒนาแก้ไข ความเสื่อมโทรมของท้องถิ่นไปด้วย ให้เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นภายใต้วัฒนธรรมชุมชนโดยเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1. ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณลงสู่ชุมชนท้องถิ่นในการจัดหาเทคโนโลยีการจัดการหรือการผลิตที่ทันสมัยเพื่อส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ สินค้าหรือบริการที่ตรงกับความต้องการในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.2 ด้านการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม ควรจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาเศรษฐกิจชุมชนโดยเชิญผู้ประกอบการธุรกิจท้องถิ่นหรือชุมชน มารับฟังสภาพปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 แนวทางการแก้ไขเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นตัวกลางระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน

1.3 ด้านการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รัฐบาลหรือเอกชนควรประกอบธุรกิจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน วางแผนการกำจัดขยะ หาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม หลักการพื้นฐานในการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0 โดยใช้ตัวแปรอื่น ๆ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ทางการเมืองที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0

2.4 ควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย

2.5 ควรศึกษาระบบโครงสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0

เอกสารอ้างอิง

ชนินทร เพ็ญสูตร. (2560). บริบททางเศรษฐกิจ และการเมืองประเทศไทย 4.0.

วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 8(1), 67.

เพ็ญประภา ศรีประสม. (2562). ประเทศไทยในยุค 4.0 โมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจแนวใหม่. เรียกใช้เมื่อ 31 ธันวาคม 2562 จาก <http://ced.sci.psu.ac.th/km/km/experience-km/2560/thailand4.0>

ภาณุวัฒน์ ณ นครพนม. (2561). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์สู่ประเทศไทย 4.0. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมสหกรณ์.

- มณพิไลย นรสิงห์. (2560). การพัฒนาคนเพื่อการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2562
- วงศ์สถิตย์ วิสุถิ. (2560). บทบาทชุมชนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนสู่โมเดลประเทศไทย 4.0. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยเข้าสู่ ประเทศไทย 4.0. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). การขับเคลื่อนโดย นวัตกรรมการผลิต หรือ Thailand 4.0. เรียกใช้เมื่อ 31 ธันวาคม 2562
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). ขับเคลื่อนอนาคตสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน Thailand 4.0. วารสารไทยคู่ฟ้า สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 33(1), 14.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2562). พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ ความมั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืน . กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2562). พิมพ์เขียวและแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัท
ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*

FACTORS INFLUENCING OF VOLUNTARY ENVIRONMENTAL
DISCLOSURE BY LISTED COMPANIES IN THE STOCK
EXCHANGE OF THAILAND

กนกกร บริบูรณ์

Kanokgron Borriboon

จิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์

Titaporn Sincharoonsak

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: kanokgronbb2518@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยของบริษัทที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จาก 6 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ เกษตรและอาหาร สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง ทรัพยากร เทคโนโลยี ประชากรจำนวน 343 ราย กลุ่มตัวอย่าง กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องมีคุณสมบัติ ที่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด จำนวน 288 ราย เก็บรวบรวมข้อมูล จากรายงานประจำปี และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี แบบ 56-1 ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2559 ครบทั้งหกปี โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) อายุของบริษัท กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี ได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญระดับที่ 0.01 โครงสร้างความเป็นเจ้าของ กลุ่มเกษตรและอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 2) ประเภทของผู้สอบบัญชี มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี ได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และอายุของบริษัท โครงสร้างความเป็นเจ้าของ กลุ่มอุตสาหกรรมกลุ่มเกษตรและอาหาร

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 3) ขนาดของบริษัท โครงสร้างความเป็นเจ้าของ ประเภทของผู้สอบบัญชี มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 และกลุ่มอุตสาหกรรม ในกลุ่มเกษตรและอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี ได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ ปัจจัยของบริษัท, การเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม, บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

This research article Its objectives are to study the internal factors of the company that affect the level of disclosure of environmental accounting data, financial aspects of companies listed on the stock exchange of Thailand. The research methodology is quantitative research from the population, which are companies listed on the stock exchange of Thailand from 6 industrial groups, namely agriculture and food. Consumer goods Industrial products real estate and construction of technology. The population is 343. Sample set to the companies listed on the stock exchange of Thailand must have qualifications total 288 persons. Data collection From the annual report And the data registration form the annual report and the annual registration statement form 56-1. The statistics used in hypothesis testing are Multiple Regression Analysis

The result of the research shows that 1) Company age, real estate and construction group, resource group, technology group the statistical support was at level 0.01. Ownership structure, agricultural and food groups, consumer products groups, industrial groups receive statistically significant support at the level of 0.05. 2) Types of auditors industry standard ISO 14000 consumer goods industry group industrial product groups resource group technology group supporting statistically significant at the statistical significance of 0.01 and the age of the company ownership structure Industrial groups agriculture and food groups real estate and construction groups are supported with statistical significance at the statistical significance level of 0.05. 3) Company size ownership structure types of auditors ISO 14000 industry standards and industry groups in agriculture and food groups consumer products property and construction group resource group technology

group received support statistically significant at the statistical significance level 0.01 and industrial products. The support was statistically significant at the significance level of 0.05.

Keywords: Factors Of The Company, Disclosure Of Environmental Accounting Information, Companies Listed On The Stock Exchange Of Thailand

บทนำ

การบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นการนำแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาประยุกต์กับหลักการบัญชีที่สามารถช่วยปกป้องและลดปัญหาสิ่งแวดล้อม กระตุ้นให้มีการเปิดเผยข้อมูลและวิธีปฏิบัติทางบัญชีให้มีมาตรฐานเดียวกันมีความชัดเจนในการนำเสนอ เพื่อให้สาธารณชนรับรู้การดำเนินงานธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะส่งผลกลับไปสู่บริษัทในที่สุด บริษัทควรมีบทบาทหน้าที่และรับผิดชอบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม โดยการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การนำเสนอให้มีผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในภายนอกได้รับรู้ และสามารถสนองตอบในด้านที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมกระตุ้นจิตสำนึกให้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมมากขึ้น ในฐานะนักบัญชีจึงเข้ามามีบทบาทในการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่มีการกำหนดมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน (อิสริย์ โชว์วิวัฒนา, 2553)

การเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมแสดงถึงความโปร่งใส ตามหลักการกำกับการดูแลกิจการที่ดี การเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบริษัททั้งข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่มีใช้ข้อมูลทางการเงินถูกต้องครบถ้วน ผ่านช่องทางที่เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย น่าเชื่อถือ โดยปัจจัยที่ส่งผลการเปิดเผยข้อมูล (1) ขนาดของบริษัท งานวิจัยในอดีต พบว่า ขนาดของบริษัทมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (พฤกษา พึ่งจิตต์ประไพ, 2551) (ณิชาวรรณ วิชัยดิษฐ, 2555) (กนกกาญจน์ มาละวรรณ, 2557) (Eng, L. L. & Mak, Y.T., 2003) (Alsaheed, K., 2006) (Brammer, S. & Pavelin, S., 2006) บริษัทขนาดใหญ่เปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก ซึ่งต้นทุนการจัดทำข้อมูลเผยแพร่แตกต่างกัน (2) อายุของบริษัท งานวิจัยในอดีต พบว่า อายุการดำเนินของบริษัทมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม (บงกชรัตน์ เชพานุเคราะห์, 2555) อายุการดำเนินการในตลาดหลักทรัพย์มายาวนานมีผลการประกอบที่ดี ได้รับการยอมรับ และความไว้วางใจจากลูกค้าหรือนักลงทุน ความสามารถในการบริหารงานของบริษัท จึงมีการเปิดเผยข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้น (3) โครงสร้างเงินทุน งานวิจัยในอดีต พบว่า โครงสร้างเงินทุนมีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ระดับหนี้สินรวมทั้งหมดต่อทุน ในสัดส่วนค่อนข้างสูง จำเป็นในการเปิดเผยข้อมูลในระดับสูง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เจ้าหนี้หรือผู้ให้กู้ยืมถึงผลประโยชน์ของบริษัทและความสามารถในการชำระหนี้ (4) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ งานวิจัยในอดีต พบว่า โครงสร้างการเป็นเจ้าของมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (พฤกษา พึ่งจิตต์ประไพ, 2551) (ฐิติมา กิ่งแก้ว, 2555) (ณิชาวรรณ วิชัยดิษฐ, 2555) (กนกกาญจน์ มาละวรรณ, 2557)

(Eng, L. L. & Mak, Y.T., 2003) (Leung, S., & Horwitz, B., 2004) (Alsaeed, K., 2006) และ (Brammer, S. & Pavelin, S., 2006) สัดส่วนที่มีลักษณะการกระจายการถือหุ้นต่ำ หรือ โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัว มีสัดส่วนการถือหุ้นส่วนใหญ่หรือสิทธิออกเสียงที่มี สาระสำคัญเป็นของบุคคลบางกลุ่ม มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ มีความเชื่อใจ ความ ไว้วางใจและผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ทราบข้อมูลภายในไม่จำเป็นในการเปิดเผยข้อมูล (5) โครงสร้าง คณะกรรมการอิสระ งานวิจัยในอดีต พบว่า โครงสร้างกรรมการอิสระมีผลต่อระดับการเปิดเผย ข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม (พฤกษา พึ่งจิตต์ประไพ, 2551) (กนกกาญจน์ มาละวรรณ, 2557) (Eng, L. L. & Mak, Y.T., 2003) สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริหาร มีอิทธิพลต่อ การตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลตามแนวคิดด้านบรรษัทภิบาล กรรมการจากภายนอกบริษัท ช่วย ตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารตามกฎหมายเกณฑ์ต่าง ๆ และความโปร่งในการบริหารมากขึ้น (6) ประเภทของผู้สอบบัญชี งานวิจัยในอดีต พบว่า กลุ่ม Big 4 มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชี สิ่งแวดล้อม (พฤกษา พึ่งจิตต์ประไพ, 2551) (ฐิติมา กิ่งแก้ว, 2555) (Eng, L. L. & Mak, Y.T., 2003) มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูล มากกว่าของสำนักงานบัญชีอื่น ๆ (7) มาตรฐาน อุตสาหกรรม ISO 14000 วิจัยในอดีต พบว่า การรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 มีผล ต่อการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (บงกชรัตน์ เชพานุเคราะห์, 2555) มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 เป็นมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม สามารถรวมเข้ากับระบบบริหารอื่น ๆ ช่วยให้ หน่วยงานประสบความสำเร็จ ในเรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมพร้อมไปกับความสำเร็จทาง ธุรกิจ (8) กลุ่มอุตสาหกรรม จากงานวิจัยในอดีต พบว่า ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมมีผลต่อ ระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม โดยบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมต่างกันมีระดับการเปิดเผย ข้อมูลต่างกัน รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม ต้องเปิดเผยข้อมูลตอบสนองความ ต้องการข้อมูลของผู้มีส่วนได้เสีย ลดความเสี่ยงจากการฟ้องร้อง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ปัจจัยของ บริษัทมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยของบริษัทที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 6 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ กลุ่มเกษตรและอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่ม อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี จำนวน 343 ราย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2559)

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (1) เป็นบริษัทที่ไม่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรม เอ็มเอไอ เนื่องจากการกำหนดทุนชำระแล้ว และส่วนของผู้ถือหุ้นที่มีจำนวนน้อยกว่า การกระจายหุ้นให้มีจำนวนผู้ถือหุ้นรายย่อยที่น้อยกว่า การกำหนดระยะเวลาในการประกอบธุรกิจต่อเนื่องที่สั้นกว่าก่อนการยื่นขอจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการวิเคราะห์ข้อมูล (2) จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อนหรือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 (3) มีการแสดงข้อมูล งบการเงินจากรายงานประจำปี ประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56 - 1) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2559 ครบทั้งหกปี จำนวน 288 ราย โดยแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรมดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กลุ่มอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. กลุ่มเกษตรและอาหาร	51	40
2. กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	40	36
3. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	86	73
4. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	85	74
5. กลุ่มทรัพยากร	40	29
6. กลุ่มเทคโนโลยี	41	37
รวม	343	288

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการศึกษา มีการออกแบบกระดาษาทำการ สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลตัวแปรอิสระ และกำหนดการวัดค่าตัวแปร ได้แก่ 1) ขนาดของบริษัท วัดค่าโดยใช้อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว 2) อายุของบริษัท วัดค่าโดยการนับจำนวนระยะเวลาที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จนถึงปีที่เก็บข้อมูล 3) โครงสร้างเงินทุนของบริษัท วัดค่าโดยตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อส่วนของผู้ถือหุ้น 4) โครงสร้างความเป็นเจ้าของ วัดค่าโดยใช้เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นของผู้ถือหุ้น 10 ราย แรกของหุ้นที่ออกและเรียกชำระแล้ว 5) โครงสร้างคณะกรรมการอิสระ วัดค่าโดยใช้เปอร์เซ็นต์ของคณะกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริหาร 6) ประเภทของผู้สอบบัญชี วัดค่าโดยกำหนดเป็นตัวแปร Dummy variable โดย 0 หมายถึงไม่ใช่กลุ่มบริษัทสอบบัญชีในกลุ่ม Big 4 และ 1 หมายถึงกลุ่มบริษัทสอบบัญชีในกลุ่ม Big 4 7) มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 วัดค่าโดยกำหนดเป็นตัวแปร Dummy variable โดย 0 หมายถึงไม่ได้รับมาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 และ 1 หมายถึงได้รับมาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 8) กลุ่มอุตสาหกรรม วัดค่าโดยกำหนดเป็นตัวแปร Dummy variable ให้ตัวแปรหุ่นแต่ละตัวจะมีค่าเป็น 1 เมื่อเป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมนั้น ๆ และมีค่า 0 เมื่อเป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอุตสาหกรรม

อื่น ส่วนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลตัวแปรตามระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม การศึกษา โดยกำหนดเป็นตัวแปร Dummy variable โดย 0 หมายถึง ไม่เปิดเผยข้อมูล 1 หมายถึง มีการเปิดเผยข้อมูล ได้แก่ 1) ด้านบัญชีการเงิน รายการย่อย 9 รายการ 2) ด้านบัญชีบริหาร รายการย่อย 9 รายการ 3) ด้านการรายงานข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม รายการย่อย 2 มาคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index) ของแต่ละด้าน สามารถเขียนสมการ $Disclosure\ Index = AS/MS$ โดยที่ $0 \leq INDEX \leq 1$ AS = คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ (Actual Scores) MS = คะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ (Maximum Scores)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลงบการเงินจากรายงานประจำปี ได้แก่ งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน การเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56 - 1) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2559 รวม 6 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของตัวแปร ได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ได้แก่ สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) (ฐนัฐ วงศ์สายเชื้อ, 2558) และนำค่าที่ได้มาสรุป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยแบ่งเป็น ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า ขนาดของบริษัท ค่าเฉลี่ย 16.32 อายุของบริษัท ค่าเฉลี่ย 19.20 โครงสร้างเงินทุนของบริษัท ค่าเฉลี่ย 0.89 โครงสร้างความเป็นเจ้าของ ค่าเฉลี่ย 74.78 โครงสร้างคณะกรรมการอิสระ ค่าเฉลี่ย 0.37 ประเภทของผู้สอบบัญชี ส่วนใหญ่เป็น กลุ่ม Big 4 จำนวน 750 คิดเป็นร้อยละ 43.4 และไม่ใช่กลุ่ม Big 4 จำนวน 978 คิดเป็นร้อยละ 56.6 มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 ส่วนใหญ่ไม่ได้รับมาตรฐาน จำนวน 1,058 คิดเป็นร้อยละ 61.23 ได้มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 จำนวน 670 คิดเป็นร้อยละ 38.72 กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง 74 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.70 กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.30 กลุ่มเกษตรและอาหาร 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.50 กลุ่มเทคโนโลยี 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.80 กลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.50 กลุ่มทรัพยากร 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.10 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม พบว่า ด้านบัญชีการเงิน ค่าเฉลี่ย 0.14 ด้านบัญชีบริหาร ค่าเฉลี่ย 0.49 ด้านการรายงานข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 0.56 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม ด้านบัญชีการเงิน (N = 1,728)

ตัวแปร	Standardized Coefficients Bata	t-value	Sig.
ค่าคงที่		10.897	0.000
ขนาดของบริษัท	-0.006	-0.262	0.710
อายุของบริษัท	0.075	3.069	0.002**
โครงสร้างเงินทุน	0.007	0.279	0.639
โครงสร้างความเป็นเจ้าของ	-0.052	-2.065	0.039*
โครงสร้างกรรมการอิสระ	0.000	-0.003	0.847
ประเภทผู้สอบบัญชี	0.028	1.217	0.224
มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000	-0.026	-1.068	0.286
กลุ่มอุตสาหกรรม			
- เกษตรและอาหาร	-0.072	-2.514	0.012*
- สินค้าอุปโภคบริโภค	-0.066	-2.497	0.013*
- สินค้าอุตสาหกรรม	0.050	2.071	0.038**
- อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	0.278	12.008	0.000**
- ทรัพยากร	-0.104	-4.080	0.000**
- เทคโนโลยี	-0.421	-16.393	0.000**

R = 0.414 R Square (R²) = 0.166 SEset = 1.5424 a = 0.249 F value = 29.607 Sig. = 0.000

หมายเหตุ *ความสัมพันธ์เป็นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 **ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R - Squared) และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณที่ปรับแล้ว (Adjusted R-squared) มีค่าเท่ากับ 0.414 และ 0.166 หมายความว่า ขนาดของบริษัท อายุของบริษัท โครงสร้างเงินทุน โครงสร้างความเป็นเจ้าของ โครงสร้างกรรมการอิสระ มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 และกลุ่มอุตสาหกรรม มีผลทำให้ตัวแปรตามระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมด้านบัญชีการเงินเปลี่ยนแปลงได้ 16.60 %

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุของบริษัท (Bata = 0.075) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (Bata = 0.050) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (Bata = 0.278) กลุ่มทรัพยากร (Bata = -0.104) มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โครงสร้างความเป็นเจ้าของ (Bata = -0.052) กลุ่มเทคโนโลยี (Bata = -0.421) กลุ่มเกษตรและอาหาร (Bata = -0.072) กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค (Bata = -0.066) มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม ด้านบัญชีบริหาร (N = 1,728)

ตัวแปร	Standardized Coefficients Bata	t-value	Sig.
ค่าคงที่		10.897	0.000
ขนาดของบริษัท	-0.032	-1.345	0.179
อายุของบริษัท	0.048	1.989	0.047*
โครงสร้างเงินทุน	0.009	0.372	0.710
โครงสร้างความเป็นเจ้าของ	-0.058	-2.41	0.016*
โครงสร้างกรรมการอิสระ	0.029	1.241	0.215
ประเภทของผู้สอบบัญชี	0.064	2.707	0.007**
มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000	0.234	9.826	0.000**
กลุ่มอุตสาหกรรม			
- เกษตรและอาหาร	-0.066	-2.497	0.013*
- สินค้าอุปโภคบริโภค	-0.212	-7.984	0.000**
- สินค้าอุตสาหกรรม	0.077	2.720	0.007**
- อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	0.050	2.071	0.038*
- ทรัพยากร	-0.131	-5.199	0.000**
- เทคโนโลยี	-0.259	-10.208	0.000**

R = 0.439 R Square (R^2) = 0.187 SEset = 0.21988 a = 0.704 F value = 34.162 Sig. = 0.000

หมายเหตุ *ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 **ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R - Squared) และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณที่ปรับแล้ว (Adjusted R - squared) มีค่าเท่ากับ 0.439 และ 0.187 หมายความว่า ขนาดของบริษัท อายุของบริษัท โครงสร้างเงินทุน โครงสร้างความเป็นเจ้าของ โครงสร้างกรรมการอิสระ มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 กลุ่มอุตสาหกรรม มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมด้านบัญชีบริหาร เปลี่ยนแปลงได้ 18.70 % ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พบว่า ประเภทของผู้สอบบัญชี (Bata = 0.064) มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 (Bata = 0.234) กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค (Bata = -0.212) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (Bata = 0.077) กลุ่มทรัพยากร (Bata = -0.131) กลุ่มเทคโนโลยี (Bata = -0.259) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และอายุของบริษัท (Bata = 0.048) โครงสร้างความเป็นเจ้าของ (Bata = -0.058) กลุ่มอุตสาหกรรม เกษตรและอาหาร (Bata = -0.066) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (Bata = 0.050) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล
บัญชีสิ่งแวดล้อมด้านการรายงานข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม (N = 1,728)

ตัวแปร	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
ค่าคงที่		21.255	0.000
ขนาดของบริษัท	-0.134	-5.484	0.000**
อายุของบริษัท	-0.042	-1.710	0.087
โครงสร้างเงินทุน	0.027	1.146	0.252
โครงสร้างความเป็นเจ้าของ	-0.107	-4.310	0.000**
โครงสร้างกรรมการอิสระ	0.067	2.817	0.005**
ประเภทของผู้สอบบัญชี	0.019	0.793	0.428
มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000	0.000	-0.013	0.989
กลุ่มอุตสาหกรรม			
- เกษตรและอาหาร	-0.144	-5.355	0.000**
- สินค้าอุปโภคบริโภค	-0.303	-11.281	0.000**
- สินค้าอุตสาหกรรม	-0.072	-2.514	0.012*
- อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	0.256	11.010	0.000**
- ทรัพยากร	-0.237	-9.326	0.000**
- เทคโนโลยี	-0.327	-12.751	0.000**

R = 0.418 R Square (R^2) = 0.169 SEet = 0.22387 a = 0.868 F value = 30.212 Sig. = 0.000

หมายเหตุ *ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05, **ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R - Squared) และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณที่ปรับแล้ว (Adjusted R - squared) เท่ากับ 0.418 และ 0.169 หมายความว่า ขนาดของบริษัท อายุของบริษัท โครงสร้างเงินทุน โครงสร้างความเป็นเจ้าของ โครงสร้างกรรมการอิสระ มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 และกลุ่มอุตสาหกรรม มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมด้านการรายงานข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงได้ 16.90 % ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ขนาดของบริษัท (Beta = -0.134) โครงสร้างความเป็นเจ้าของ (Beta = -0.107) โครงสร้างกรรมการอิสระ (Beta = 0.067) มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 (Beta = 0.234) กลุ่มเกษตรและอาหาร (Beta = -0.144) กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค (Beta = -0.303) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (Beta = 0.256) กลุ่มทรัพยากร (Beta = -0.237) กลุ่มเทคโนโลยี (Beta = -0.327) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ 0.01 กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (Beta = 0.072) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

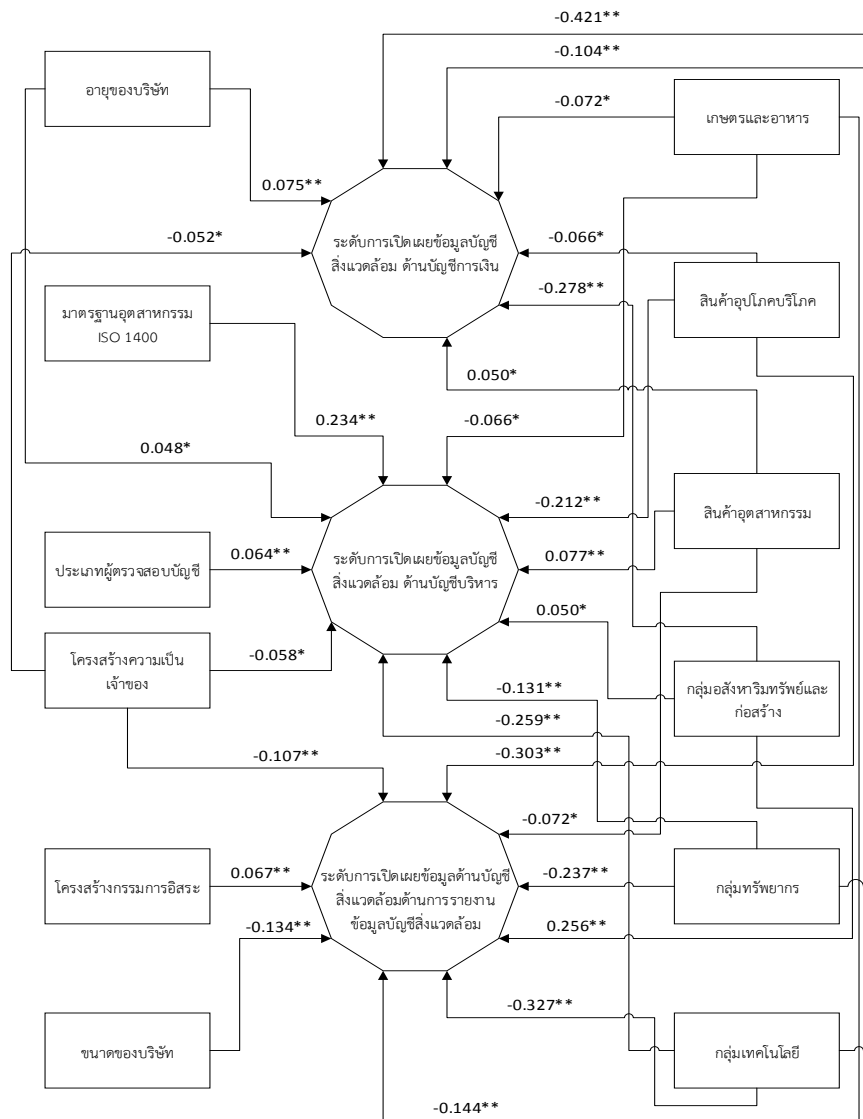
งานวิจัยครั้งนี้ ขนาดของบริษัท มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้านการรายงานข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม อายุของบริษัท มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้านบัญชีการเงิน ด้านบัญชีบริหาร ด้านการรายงานข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม (บงกชรัตน์ เชพานุเคราะห์, 2555) โครงสร้างเงินทุน ไม่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (กนกกาญจน์ มาละวรรณ, 2557) โครงสร้างความเป็นเจ้าของ มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้านบัญชีการเงิน ด้านบัญชีบริหาร ด้านการรายงานข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม โครงสร้างกรรมการอิสระ มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้านการรายงานข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม (Eng, L. L. & Mak, Y.T., 2003) ประเภทของผู้สอบบัญชี มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้านบัญชีบริหาร ด้านการรายงานข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม (ฐิตินา กิ่งแก้ว, 2555) มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้านบัญชีบริหาร ด้านการรายงานข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม (กนกกาญจน์ มาละวรรณ, 2557) กลุ่มอุตสาหกรรม มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้านบัญชีการเงิน ด้านบัญชีบริหาร ด้านการรายงานข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม (ณิชาวรรณ วิชัยดิษฐ์, 2555)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการทดสอบตัวแปรกลุ่มและตัวแปรอันดับตามวิธีของ ฐณัฐ วงศ์สายเชื้อ (ฐณัฐ วงศ์สายเชื้อ, 2558) เนื่องจากต้องการใช้ตัวแปรกลุ่มและตัวแปรอันดับช่วยวิเคราะห์และประเมินผลการวิจัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น รวมถึงกำหนดตัวแปรตาม เป็นกลุ่มรายการหลัก 3 ด้าน คือ ด้านบัญชีการเงิน ด้านบัญชีบริหาร และด้านการรายงานข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม เป็นหัวข้อใหญ่ที่ครอบคลุมรายการรองที่เกี่ยวข้องไว้ทั้งหมด สำหรับเป็นข้อมูลสนับสนุนเสนอต่อบุคคลและหน่วยงานภายนอก เพื่อประกอบในการพิจารณาก่อนการตัดสินใจ ทำให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับธุรกิจไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานกำกับดูแลที่สามารถนำไปใช้ในการผลักดันให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการศึกษานี้ไป

วิเคราะห์และผลักดันให้เกิดการพัฒนาในแนวทางที่สร้างสรรค์และยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม และเพื่อพัฒนางานศึกษาสำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไป จากผลการวิจัยสามารถนำมาสร้างโมเดลงานวิจัย ดังนี้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปงานวิจัยนี้ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ปัจจัยภายในที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมด้านบัญชีการเงิน ได้แก่ อายุของบริษัท กลุ่มอุตสาหกรรม ในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่ม

เทคโนโลยี ได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญระดับที่ 0.01 โครงสร้างความเป็นเจ้าของ กลุ่มอุตสาหกรรมในกลุ่มเกษตรและอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2. ปัจจัยภายในมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมด้านบัญชีบริหาร ได้แก่ ประเภทของผู้สอบบัญชี มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี ได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และอายุของบริษัท โครงสร้างความเป็นเจ้าของ กลุ่มอุตสาหกรรมกลุ่มเกษตรและอาหาร กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. ปัจจัยภายในของบริษัทมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมด้านการรายงานบัญชีสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนาดของบริษัท โครงสร้างความเป็นเจ้าของ ประเภทของผู้สอบบัญชี มาตรฐานอุตสาหกรรม ISO 14000 และกลุ่มอุตสาหกรรม ในกลุ่มเกษตรและอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี ได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาถึงคุณลักษณะต่าง ๆ หรือปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เช่น สภาพคล่อง โครงสร้างหนี้สิน การถือหุ้นโดยชาวต่างประเทศ เป็นต้น

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ กลุ่มบริษัทโรงแรมและท่องเที่ยว เป็นต้น

3. การปรับปรุงการให้คะแนนการเปิดเผยเป็นแบบอื่น เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาสาระโดยการนับบรรทัดในการเจนนับ คำ หรือนับเป็นย่อหน้า เป็นต้น เนื่องจากในการศึกษารั้งนี้ได้ให้คะแนนการเปิดเผยในทุกการรายการเท่ากันบริษัทมีความแตกต่างกันในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลคือมีการเปิดเผยในเรื่องเดียวกันแต่บางบริษัทเปิดเผยมากบางบริษัทเปิดเผยน้อย

เอกสารอ้างอิง

กนกกาญจน์ มาละวรรณ. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน *การค้นคว้าแบบอิสระบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฐณัฐ วงศ์สายเชื้อ. (2558). *การวิเคราะห์ถดถอยพหุด้วยตัวแปรกลุ่มและตัวแปรอันดับ*. เรียกใช้เมื่อ 7 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=Y7Wnqmqj6t> aM

- ฐิติมา กิ่งแก้ว. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมตามความสมัครใจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน *วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณิชาวรรณ วิชัยดิษฐ์. (2555). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน *วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2559). *แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเผยสารสนเทศของบริษัทจดทะเบียน*. เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม 2559 จาก <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Pages/RulesRegulation/SETRule.aspx>
- บงกชรัตน์ เขพานุเคราะห์. (2555). คุณลักษณะของกิจการที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน *การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พฤกษา พึ่งจิตต์ประไพ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. ใน *วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิสริย์ โชว์วิวัฒนา. (2553). บทบาทนักบัญชี: การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม. *วารสารกรมบัญชีกลาง*, 51(3), 47-50.
- Alsaed, K. (2006). The Association between Firm-Specific Characteristics and Disclosure: The Case of Saudi Arabia. *Managerial Auditing Journal*, 21(5), 476-496.
- Brammer, S. & Pavelin, S. (2006). Voluntary Environmental Disclosures by Large UK Companies. *Journal of Business Finance & Accounting*, 33(8), 1168-1188.
- Eng, L. L. & Mak, Y.T. (2003). Corporate Governance and Voluntary Disclosure. *Journal of Accounting and Public Policy*, 22(4), 325-345.
- Leung, S., & Horwitz, B. (2004). Director Ownership and Voluntary Segment Disclosure: Hong Kong Evidence. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 15(3), 235-260.

รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เชิงพุทธบูรณาการ*

THE MODEL OF THE ETHICAL DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL ACCOUNTANTS ON THE BUDDHIST INTEGRATION

วาริพร อยู่เย็น

Wareeporn Yuyen

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: khunree_maksub@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธบูรณาการ” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี 2) เพื่อศึกษา หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี 3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธบูรณาการ งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้ประกอบการ คณะอนุกรรมการกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี คณะทำงานในสภาวิชาชีพบัญชี รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา บรรยายด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี มีหลักในการปฏิบัติงานโดยใช้จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กำหนดขึ้นมาโดยสัมพันธ์สอดคล้องกับประมวลจรรยาบรรณของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC) ในการนำหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ได้แก่ หลักหิริโอตตปะ อิทธิบาท 4 ฆราวาสธรรม 4 และหลักสุจริต 3 ซึ่งได้อาศัยความรู้ในการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า รูปแบบ “3 ป. เพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืนในวิชาชีพบัญชี” คือ 1) ป. = ปลุกฝัง การปลุกฝังความรู้พื้นฐานหลักวิชาการบัญชีให้มีลักษณะครอบคลุมและทันการเปลี่ยนแปลงของโลก พร้อมปลุกฝังหลักพุทธธรรม สุจริต 3 และหิริโอตตปะ เข้าไปในการศึกษาร่วมกับหลักวิชาการบัญชี 2) ป. = ปรับเปลี่ยน เป็นการปรับเปลี่ยนในขณะที่เป็นนักบัญชี ใช้หลักพุทธธรรมคือ อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4 โดยมีการปรับเปลี่ยนภายใน และการปรับเปลี่ยนภายนอก หรือปรโตโฆสะ 3) ประยุกต์ ซึ่งใช้หลักพุทธธรรมเพิ่มเติม

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

เข้ามาจากการปลูกฝัง และการปรับเปลี่ยน คือ หลักไตรสิกขา และการเว้นจากอคติ 4 และหลักสังคหวัตถุ 4

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณ, ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี, พุทธบูรณาการ

Abstract

The objectives of the Research paper entitled “The Model of the Ethical development of professional accountants on the Buddhist integration are as follows: 1) to study the ideas of the Ethical development of professional accountants 2) to study the Buddha teachings for ethical development to professional accountants.3) to propose the model of ethical development to professional accountants with the Buddhist integration. This is a qualitative research done by studying documentaries and related research works including the interview of professional were done through the descriptive method.

In the research, it was found that all professional accountants always follow the codes of ethics prescribed by the Federation of Accounting Professions under the Royal Patronage of His Majesty the King while working in collaboration with the international Federation of Accountants Committee (IFAC) on the principles of the codes of professional ethics. In the application of the Buddhist teachings into the empowerment of the professional accountants, the following principles of moral shame and moral dread, of four paths leading to the accomplishment, of four virtues lines for a good household life, and of three kinds of good conduct were brought in as the alternative guidelines for the development of the professional codes of accountants’ ethics.. The research was found that, 3 P for career advancement and sustainability in professional Accountants are 1) P = cultivate the first P is to plant knowledge on the accountants’ professional covering and responding to the change of the world through the Buddhist. Cultivated, Sucarita (good conduct), Hirī (moral shame), Ottappa (moral dread). Along with professional accounting principles education, 2) P = Modify Caused while working experience. Used Iddhipāda (the Four Paths of Accomplishment), Gharāvāsa-dhamma (virtues for a good household life), with internal adjustments and External modifications, (Paratoghosa: another’s utterance), 3) P = apply. Which uses the additional principles of Buddhism from cultivation and modifications. Sikkhāttaya (the Threefold Learning), Agatī (bias), Saṅgahavatthu (four objects of sympathy).

Keywords: Ethical Development Model, Professional Accountants, Buddhist Integration.

บทนำ

ในทุกวิชาชีพย่อมมีจรรยาบรรณของตนเอง เป็นสิ่งยึดถือว่าเป็นความดีงามที่คนในอาชีพนั่น ๆ พึงปฏิบัติ หากผู้ใดละเมิดก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่บุคคล หมู่คณะ และส่วนรวมได้ ผู้ปฏิบัติงาน ในทุกสาขาวิชาชีพนอกจากจะต้องมีความรู้ในสาขาของตนเองแล้วสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพของตน ในงานวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์ในเรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การปฏิบัติงานของนักบัญชีจะต้องมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ อันถือว่าเป็นเครื่องมือกำกับการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและมีบทลงโทษที่ชัดเจน ในบริบทนี้ถ้านักบัญชีไม่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนเองก็จะเป็นเหตุให้มีการทุจริตเกิดขึ้น เป็นการสร้างปัญหาใหญ่ในวิชาชีพ มีผลเสียโดยตรงทั้งต่อปัจเจกบุคคล คือนักบัญชี ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลเสียที่สะท้อนถึงสภาวิชาชีพบัญชี และต่อสังคมประเทศชาติ

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของนักบัญชีมีหลายปัญหา เป็นปัญหาที่มีผลกระทบโดยตรงกับ ตัวนักบัญชีเอง และเกิดขึ้นกับผู้รับบริการหรือองค์กรผู้ว่าจ้างนักบัญชีให้เป็นผู้ทำบัญชีให้กับองค์กร ปัญหา ซึ่งล้วนแต่มีผลกระทบต่อจรรยาบรรณของวิชาชีพนักบัญชี นักบัญชีถือเป็นอาชีพหนึ่ง ที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะทาง และร่ำเรียนมาโดยตรง ทำงานในสายงานบัญชี จนมีประสบการณ์มากพอควร ผ่านความรับผิดชอบจนได้รับการยอมรับเป็นนักบัญชี ผู้ทำบัญชีเป็นวิชาชีพที่ปัจจุบันมีการตรากฎหมายออกมาเพื่อคุ้มครองอาชีพนี้โดยเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 สำหรับนักบัญชีอย่างน้อย ๆ จะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ 1 ใบเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้สอบบัญชีภาษีอากร

อย่างไรก็ตาม ผู้ทำงานในสายงานบัญชีดังที่กล่าวมาแล้ว หากไม่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนเอง ก็จะเป็นเหตุให้มีการทุจริตได้ ดังมีกรณีตัวอย่างที่สะท้อนปัญหาของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเนื่องจากการไม่มีจิตสำนึกในจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามข่าวที่ นางสาวล้วยลักษณ์ แสมรัมย์ ประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรลำปลายมาศจำกัด อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้นำหลักฐานรายการบัญชีเงินฝาก และสลิปปรับฝากเงินรายวันที่มีการตรวจพบความผิดปกติ ออกมาแฉพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีสาวคนหนึ่งที่ได้ทำการปลอมแปลงบันทึกรายการอันเป็นเท็จในสมุดบัญชีเงินฝากของสมาชิกสหกรณ์รวม 399 บัญชี และทำรายการทางบัญชี อันเป็นเท็จให้กับบุคคลภายนอกอีก 1 บัญชี รวมทั้งหมด 400 รายการ เพื่อลักทรัพย์ ยักยอกเงินของสหกรณ์ฯ รวม 100 ล้านบาท โดยพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีสาวคนดังกล่าว จะทำการรับฝากเงินจากสมาชิกพร้อมลงตัวเลขในสมุดบัญชี และเขียนใบฝาก

ตามปกติเหมือนกับการฝากเงินทั่วไป แต่ไม่มีการค้ำยออดการฝากเงินลงในระบบคอมพิวเตอร์ จากนั้นก็นำเงินสดที่สมาชิกลำมาฝากเข้ากระเป๋าทัวเอง แต่ก็ไม่พ้นความผิดถูกจับได้ในที่สุด (กรุงเทพฯ, 2562)

จากเนื้อหาของข่าวนี้จะเห็นว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีสาวที่ทำรายการทางบัญชี อันเป็นเท็จ ตลอดจนถึงพฤติกรรมที่ทุจริตอื่น ๆ รวมทั้งการยักยอกเงิน เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่าง ใหญ่หลวง เหตุที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีสาวกล้ากระทำการนี้เพราะขาดจิตสำนึกที่ดี ไม่มีความมั่นคงในวิชาชีพของตน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วในความเป็นนักบัญชีนั้น จรรยาบรรณวิชาชีพถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและเป็นหลักยึดสำหรับการประกอบอาชีพให้ได้รับความไว้วางใจ

การบัญชีเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญมาก ในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือสารสนเทศทางการเงินของกิจการ หรือบุคคล การประกอบอาชีพการเงินและการบัญชี เป็นวิชาชีพที่มีระเบียบแบบแผน มีกฎ กติกา ข้อบังคับ หรือเรียกกันว่ามีจรรยาบรรณของวิชาชีพระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รองรับ ทางกฎหมาย นอกจากนี้ การทำหน้าที่การเงิน การบัญชี ยังต้องมีคุณธรรมประจำตน ดังนั้น จึงควรที่จะมีการวิเคราะห์หิววิจัยหาแนวทางการปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพการบัญชีในประเทศไทย จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคคล จึงกล่าวได้ว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และสามารถกล่าวได้ว่า การกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพเพียงอย่างเดียวไม่สามารถใช้สำหรับการควบคุมได้ทั้งหมด ดังนั้น จึงควรมีหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อเป็นแนวทาง เป็นหลักชัยในการดำเนินชีวิตของบุคคล จากการวิเคราะห์งานศึกษาของ (สิงห์ชัย อรุณวุฒิพงศ์, 2549) และ (พระอธิการภัทรราชพงษ์ สิริภทฺโท, 2560) ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและการสร้างความสำเร็จต่อการประกอบวิชาชีพบัญชี ที่มีหลักการสำคัญหลายประการ แต่ที่ยังขาดประเด็นที่เกี่ยวกับการนำพุทธธรรมมาสำหรับการพัฒนาวิชาชีพบัญชีให้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีโดยตรงมีความสนใจว่า รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรจะมีลักษณะเป็นอย่างไร และมีความสนใจเกี่ยวกับประเด็นในการนำหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับประกอบวิชาชีพของนักบัญชี และสามารถนำมาเป็นรูปแบบการปฏิบัติในวิชาชีพได้ จึงขอเสนองานวิจัยใน “รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธบูรณาการ” ดังจะได้นำเสนอ โดยลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
2. เพื่อศึกษาพุทธธรรมที่ใช้ในการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธ

บูรณาการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (Individual depth interview)

ผู้วิจัยได้จัดขั้นตอนแห่งการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 และอรรถกถาภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2556 หนังสือ เอกสารงานวิจัย บทความวิชาการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) เป็นการวิจัยภาคสนามจากการคัดเลือกโดยเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานด้านบัญชี ซึ่งผู้วิจัยมีหลักการในการคัดเลือกดังนี้คือ

1.1 นักบัญชี ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชี 10 ปีขึ้นไป และอยู่ในตำแหน่งสมทบบัญชีขึ้นไป จำนวน 10 คน

1.2 คณะอนุกรรมการกำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบการวิชาชีพ จำนวน 5 คน

1.3 ผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของกิจการ มีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ 7 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน

1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ มีผลงานด้านวิชาการและเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 ท่าน/คน

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพบัญชี รวมถึง จรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยรวบรวมข้อมูลจากองค์กรหรือสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย รวมถึง หนังสือและบทความวิชาการ

3. ศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพบัญชีว่ามีปัญหาและสาเหตุที่สำคัญอะไรบ้าง

4. ศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพนักบัญชี

5. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ได้ข้างต้น และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์โดยมีกระบวนการวิจัย (Research Process) ดังนี้ คือ

ก. วิเคราะห์ปัญหา ของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ประเภทของปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีกับปัญหาที่เนื่องมาจากผู้ประกอบการ

ข. วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ค. ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ใช้บูรณาการกับจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จากพระไตรปิฎก คือ (1) ขรവാสนธรรม 4 (2) สุจริต 3 (3) อิทธิบาท 4 และ (4) หิริโอตตปปะ กับการพัฒนา จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี

ง. สร้างรูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธ บูรณาการ ด้วยข้อมูลจากภาคเอกสารและภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์

จ. เสนอผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 นำมาปรับปรุงแก้ไข และอภิปรายผล ในตอนต่อ ๆ ไป

ฉ. นำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนา สรุปผลเสนอองค์ความรู้ใหม่ (3 ป เพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืนในวิชาชีพบัญชี)

ช. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ได้ค้นพบประเด็นที่ตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

การศึกษาเกี่ยวกับหลักวิชาของเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น สิ่งสำคัญอันดับแรกที่ต้องถามคือ จำเป็นอย่างยิ่งคือ การเข้าใจความหมายและที่มาของนิยามของคำนั้น ๆ ว่ามีความสำคัญต่อการรับรู้และเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติอย่างไร

1.1 ความหมายของการบัญชี

ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2561 ได้ให้นิยามความหมายของ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี หมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีด้านการบัญชี และบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่น ๆ ที่กฎหมาย กำหนดให้เป็นวิชาชีพบัญชี และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ปัจจุบัน คือ สภาวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์) คณะอนุกรรมการบัญชีตีพิมพ์บัญชี ได้ให้นิยามความหมาย การบัญชีไว้ดังนี้ “การบัญชี คือ ศิลปะการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชีก็คือ การให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งให้ประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่าย และผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ” (ยรรยง ธรรมธัชอารี, 2553)

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ เศรษฐศาสตร์ ได้นิยามศัพท์การบัญชีไว้ดังนี้ “การบัญชี คือ การเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก

และสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงินโดยเสนอเป็นรายงานทางการเงิน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือสนใจในกิจการ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ ได้สรุปความหมายจากสมาคม องค์กร และผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชีซึ่งมีความหมายดังนี้ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, 2559)

ความหมายของหลักการบัญชี แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบหรือ ลักษณะที่สำคัญคือ (1) ศาสตร์หรือ ศิลปะ กระบวนการหรือระบบ กิจกรรมบริการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล (2) หน้าที่งานมี 2 ด้านใหญ่ คือ ด้านการประมวลข้อมูล เช่น การรวบรวม การจัดบันทึก การวัดมูลค่า การจำแนกหรือการจัดประเภท การสรุปผลข้อมูล และด้านการประเมินข้อมูล เช่น การวิเคราะห์ การตีความ และการแปลผลข้อมูล (3) ข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับรายการหรือเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจของกิจการหรือสารสนเทศทางการเงิน โดยวัดออกมาในรูปจำนวนเงินหรือตัวเงินใช้ในการบัญชีการเงินมีหน่วยวัดเป็นสกุลเงินตราหรือออกมาในรูปของตัวเลขหรือวัดออกมาในรูปตัวเลขหรือจำนวนเชิงปริมาณใช้ในการบัญชีบริหาร (4) เพื่อนำเสนอสารสนเทศทางการเงินนั้นให้แก่ผู้ใช้เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้ใช้ข้อมูลบัญชี

ผู้วิจัยสามารถสรุปคำจำกัดความทั้งหมดว่า การบัญชี หมายถึง อาชีพอย่างหนึ่งที่มีหลักวิชา (Discipline) ควบคุมอย่างเป็นระบบและได้รับการยอมรับให้เป็นอีกศาสตร์หนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ศึกษา และการบัญชีมีความเกี่ยวข้องกับระบบข้อมูลที่เป็นตัวเลข และข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจของผู้ที่มีความต้องการใช้ข้อมูลนั้น ๆ

1.2 ความหมายของจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

“จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี” สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 คำ คือ จรรยาบรรณ กับ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายของคำถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและเกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง “จรรยาบรรณ” หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) จากความหมายของคำนี้ จะเห็นได้ว่า จรรยาบรรณ มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนของผู้ประกอบอาชีพว่าควรจะต้องปฏิบัติตนเองอย่างไร โดยถูกกำกับด้วยจิตสำนึกส่วนบุคคลก่อนและนำไปสู่การสร้างเป็นกฎเกณฑ์ หรือ ระเบียบปฏิบัติที่ใช้ในระดับองค์กร หรือ กำกับอาชีพนั่น ๆ โดยใช้ลายลักษณ์อักษรเป็นเครื่องมือยืนยันในทางกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ และให้คุณและโทษต่อผู้กระทำการฝ่าฝืน ดังนั้น จรรยาบรรณ จึงสามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ (1) จรรยาบรรณที่เป็นรูปธรรม คือ ถูกกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรที่องค์กรหรือสมาคมเป็นกำหนดขึ้นมา เช่น องค์กรวิชาชีพบัญชี เป็นต้น (2) จรรยาบรรณที่เป็นนามธรรม เป็นความรู้สึกรับผิดชอบต่ออาชีพที่ตนเองประกอบอยู่ โดย เอกพันธ์ ปัตถะวโร ได้สรุปความหมายของคำว่า

จรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งหมายถึง “ประมวลความประพฤติ ข้อบังคับ มารยาท ที่ผู้ประกอบวิชาชีพแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง ฐานะของสมาชิก ความดีงาม รวมทั้ง ก่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญในตัวคน วิชาชีพ และสังคม” (เอกพันธ์ ปัดถาโรวะ, 2562)

1.3 หลักการพื้นฐานจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณต่อไปนี้ (ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2561, 2561)

(ก) ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) หลักการพื้นฐานเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตกำหนดให้ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทุกคนต้องมีความตรงไปตรงมา และจริงจังในความสัมพันธ์ทั้งมวลในทางวิชาชีพและทางธุรกิจ และการติดต่อคบค้าระหว่างกันที่ต้องตั้งอยู่บนความยุติธรรมและพื้นฐานของความจริง ต้องไม่รู้เห็นและเข้าไปเกี่ยวข้องกับรายงาน แบบแสดงภาษีรายการ การสื่อสาร หรือข้อมูลอื่น โดยที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชื่อว่าข้อมูลเหล่านั้น (1) เป็นข้อมูลที่ผิดอย่างเป็นสาระสำคัญ (2) เป็นรายงานหรือข้อมูลที่จัดทำขึ้นโดยไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบ หรือ (3) ได้ละเว้นหรือปิดบังข้อมูลที่จำเป็นในรายงานซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจผิด

(ข) ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence) ไม่ยอมให้อคติ หรือความขัดแย้งทางผลประโยชน์ หรืออิทธิพลอันเกินควรของบุคคลอื่นมาลบล้างการใช้ดุลยพินิจทางวิชาชีพ หรือทางธุรกิจ สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ให้บริการสาธารณะซึ่งเป็นผู้ให้บริการงานให้ความเชื่อมั่นต้องมีความเป็นอิสระจากลูกค้างานให้ความเชื่อมั่นนั้น อันประกอบด้วย (1) ความเป็นอิสระทางด้านจิตใจ (Independence of mind) ภาวะทางจิตใจที่จะแสดงข้อสรุป โดยไม่ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลใด ๆ ต่อการรวมขอมในการใช้ดุลยพินิจทางวิชาชีพ ซึ่งจะทำให้บุคคลใดสามารถปฏิบัติงานได้ด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต และใช้ความเที่ยงธรรมและความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพได้ และ (2) ความเป็นอิสระอันเป็นที่ประจักษ์ (Independence of Appearance) เยี่ยงวิญญาณ อาจสรุปโดยได้ให้น้ำหนักกับข้อเท็จจริงเฉพาะและเหตุการณ์แวดล้อมทั้งหมด ว่าสำนักงานหรือสมาชิกของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีได้รวมขอมในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรม หรือความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้ การหลีกเลี่ยงข้อเท็จจริงและเหตุการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ที่มีนัยยะสำคัญมากจนทำให้บุคคลที่สามซึ่งมีความรอบรู้ และได้ใช้วิจารณญาณ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ให้บริการสาธารณะสามารถแสดงข้อสรุป และแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนได้ข้อสรุปโดยปราศจากความลำเอียง ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ หรืออิทธิพลอันควรของบุคคลอื่น สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในหน่วยงานธุรกิจ ต้องคำนึงถึงความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานตามหลักการพื้นฐานนี้ด้วย

(ค) ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Professional Competence, Due Care and) รักษาไว้ซึ่งความรู้ความสามารถ และความชำนาญทางวิชาชีพในระดับที่รับรองได้ว่าลูกค้าหรือผู้ว่าจ้างได้รับบริการทางวิชาชีพที่ถึงพร้อมด้วยวิวัฒนาการล่าสุดในวิธีการ หรือเทคนิคการปฏิบัติงาน หรือตามกฎหมาย และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

(ง) การรักษาความลับ (Confidentiality) หลักการพื้นฐานเรื่องการรักษาความลับกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติตัว ดังนี้

(1) ไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็น ความลับซึ่งได้มาจากความสัมพันธ์ทางวิชาชีพบัญชีและทางธุรกิจ ออกไปนอกสำนักงาน หรือองค์กรผู้ว่าจ้าง โดยไม่ได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจอย่างถูกต้องและเฉพาะเจาะจง เว้นแต่ เป็นการเปิดเผยตามสิทธิทางกฎหมายหรือสิทธิทางวิชาชีพ หรือเป็นหน้าที่ที่ต้องเปิดเผย

(2) ไม่ใช้ข้อมูลที่เป็นความลับซึ่งได้มาจากความสัมพันธ์ทางวิชาชีพหรือธุรกิจ เพื่อประโยชน์ของตนหรือบุคคลที่สาม

(3) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องให้ความสำคัญกับการรักษาความลับ ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ร่วมงานทางธุรกิจ หรือครอบครัวที่ใกล้ชิด หรือครอบครัวที่ใกล้ชิดที่สุด และต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่สมเหตุผล เพื่อให้ความมั่นใจว่า ผู้ช่วยที่อยู่ภายใต้การควบคุม รวมทั้งผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือทางวิชาชีพได้ปฏิบัติตามหน้าที่ในการรักษาความลับทางวิชาชีพ

จะเห็นได้ว่า หลักการพื้นฐานเรื่องการรักษาความลับเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องปฏิบัติอยู่เสมอ แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีและลูกค้าหรือผู้ว่าจ้างได้สิ้นสุดลงแล้วก็ตาม เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเปลี่ยนได้รับลูกค้ารายใหม่ หรือเปลี่ยนผู้ว่าจ้าง แม้ว่าจะสามารถนำประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ได้ก็ตาม ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีก็ต้องไม่ใช้หรือไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับทั้งที่ได้มาจากการแสวงหา หรือรับมาจากความสัมพันธ์ทางวิชาชีพหรือทางธุรกิจนั้น

(จ) พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Professional Behavior) ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และหลีกเลี่ยงการกระทำใด ๆ ที่อาจทำให้เกิดความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชี กรณีที่จะถือเป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชี มีดังต่อไปนี้

(1) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพบัญชีตามข้อบังคับนี้และเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

(2) เคยถูกลงโทษโดยคำสั่งถึงที่สุดเนื่องจากประพฤติผิดจรรยาบรรณตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 แต่ยังประพฤติผิดซ้ำหรือไม่หลาบจำ หรือไม่มีความเกรงกลัวต่อการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพบัญชี

(3) กระทบความผิดในการประกอบวิชาชีพบัญชีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 269 โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(4) กรณีอื่นที่คณะกรรมการจรรยาบรรณเห็นว่าเป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณอันจะนำมา ซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชี

รับผิดชอบต่อผู้รับบริการ ได้แก่ ผู้ว่าจ้างผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นที่ใช้ผลงานของ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีด้วยความสุจริตและจำเป็น

รับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน บุคคล นิติบุคคล หรือนำพนักงานในหน่วยงานของ ผู้ประกอบวิชาชีพเอง

(จ) ความโปร่งใส (Transparency) แสดงภาพลักษณ์ให้เห็นถึงการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ และมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนดไว้ และไม่ปกปิดข้อเท็จจริง หรือบิดเบือนความจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งสามารถติดตามตรวจสอบได้

1.4 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของนักบัญชี (ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยจรรยาบรรณผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2561, 2561)

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

(1) อุปสรรคที่เกิดจากผลประโยชน์ส่วนตัว (Self - Interest Threat) อุปสรรคที่เกิดจากผลประโยชน์คือ อุปสรรคที่เกิดจากผลประโยชน์ทางการเงิน หรือผลประโยชน์อื่นที่มีอิทธิพลอย่างไม่เหมาะสมต่อการใช้ดุลยพินิจ หรือพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้วิจัยถือว่าผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นปัญหาและอุปสรรคประการแรกที่เกิดขึ้นโดยตรง นักบัญชี แบ่งออก 2 ประเภทคือ (ก) ผลประโยชน์ส่วนตัวที่เป็นรูปธรรม หมายถึง เงินทอง ทรัพย์สิน หรือข้าวของเครื่องใช้ที่นักบัญชีได้รับมาจากการตัดสินใจ หรือการให้เพื่อหวังผลตอบแทนจากงานที่นักบัญชีจะต้องดำเนินการให้ (ข) ผลประโยชน์ส่วนตัวที่เป็นนามธรรม หมายถึง การได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น การได้รับเงินเดือนที่สูง

(2) อุปสรรคที่เกิดจากการสอบทานผลงานตนเอง (Self - Review Threat) เป็นอุปสรรคที่ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไม่สามารถประเมินได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจที่ผ่านมาของตน หรือกิจกรรมหรือการให้บริการที่ตนได้กระทำ หรือโดยบุคคลอื่นในสำนักงาน

(3) อุปสรรคที่เกิดจากการเป็นผู้ให้การสนับสนุน (Advocacy Threat) หมายถึง อุปสรรคที่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีเป็นผู้ให้การสนับสนุนสถานภาพของลูกค้า หรือผู้ว่าจ้างรายใดรายหนึ่ง จนไม่สามารถอยู่ในฐานะที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเที่ยงธรรม

(4) อุปสรรคที่เกิดจากความคุ้นเคย (Familiarity Threat) หมายถึง อุปสรรคที่เกิดจากความสัมพันธ์อันยาวนาน หรือใกล้ชิดกับลูกค้าหรือผู้ว่าจ้างจนทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีเกิดความเห็นอกเห็นใจจนเกินไปในผลประโยชน์ หรือง่ายต่อการยอมรับในผลงานของบุคคลดังกล่าว

(5) อุปสรรคที่เกิดจากการข่มขู่ (Intimidation Threat) หมายถึง อุปสรรคที่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีถูกข่มขู่จากการปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม เนื่องจากแรงกดดัน ซึ่งไม่ว่าจะเกิดขึ้นจริงหรือซึ่งเข้าใจไปได้เช่นนั้น รวมถึงการใช้ความพยายามที่จะใช้อิทธิพลอันเกินควรต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี สรุปรจากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี สามารถวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประการหลัก คือ (1) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระดับปัจเจกบุคคลคือ พฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเองที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต และขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้ตามที่องค์กรต้องการ และ (2) ปัญหาและอุปสรรคภายนอก คือ การที่นายจ้างใช้อำนาจที่มีอยู่ในการให้คุณให้โทษสั่งให้มีการบิดเบือนข้อมูลเพื่อประโยชน์ของบริษัทเอง และความสนิทสนมกับคนในองค์กร หรือการมีผลประโยชน์ร่วมกันต่อการบิดเบือนข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ของเพื่อนร่วมงานและตนเอง

2. หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพนักบัญชี

ฆราวาสธรรม 4 มีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับหลักฆราวาสธรรม 4 คือ 1) สัจจะ การมีสัจจะนี้ถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่น 2) ทมะ การหมั่นฝึกฝนและตรวจสอบแก้ไขสิ่งบกพร่องในตัวเอง 3) ขันติ การหมั่นฝึกฝนและตรวจสอบแก้ไขสิ่งบกพร่องในตัวเองทั้งพฤติกรรม 4) จาคะ การเสียสละในเรื่องส่วนตัวหรือสิ่งของส่วนตัว (ส.ส.12/246/351-354). หลักธรรมนี้ตรงกับจรรยาบรรณนักบัญชีข้อ ความซื่อสัตย์สุจริต พฤติกรรมทางวิชาชีพ การรักษาความลับของลูกค้า ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ สุจริต 3 เป็นธรรมที่สร้างประโยชน์และเกื้อกูลให้กับมนุษย์ในการอยู่ร่วมกัน กายสุจริต วจสุจริต และมโนสุจริต (อภิ.ส. 34/1312/329) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สุจริตถือว่เป็นสิ่งที่ใช้สำหรับยึดเป็นแนวทางการปฏิบัติงานในอาชีพบัญชีให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและ ตรงกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ข้อ ความซื่อสัตย์สุจริต

อิทธิบาท 4 อิทธิบาท (คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ) 4 เป็นหลักพุทธธรรมสำหรับการบูรณาการเพื่อสร้างความสำเร็จในการประกอบอาชีพของนักบัญชี คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ 2) วิริยะ ความเพียร คือ ความขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นไม่ทอดทิ้ง 3) จิตตะ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและตั้งใจทำสิ่งนั้น 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) ซึ่งตรงกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีข้อ ความรู้ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน

หิริ โอตตปปะ คือ “ธรรมที่ช่วยทำให้โลกเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อนและสับสนวุ่นวาย คือ 1) หิริ คือ ความละอายบาป ละอายใจต่อการทำความชั่ว 2) โอตตปปะ คือ ความกลัว เกรงกลัวต่อความชั่ว” (อง.ทศ. 20/8/63) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นหลักธรรมพื้นฐานภายในจิตใจที่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีพึงมี

3. การพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพนักบัญชีเชิงพุทธบูรณาการ

3.1 ขรวาสาธธรรม 4 กับการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(1) สัจจะ โดยการมีสัจจะนี้ถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่นที่จะทำอาชีพนี้อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตของตนเอง รวมถึงครอบครัว (2) ทมะ การหมั่นฝึกฝนและตรวจสอบแก้ไขสิ่งบกพร่องในตัวเองทั้งพฤติกรรมส่วนตัว เช่น ความเห็นแก่ตัว หรือ การพูดจาให้ร้ายคนอื่น เป็นต้น (3) ขันติ ความอดทน อดกลั้น ซึ่งการอดทน อดกลั้น ถือเป็นการฝึกฝนตนในการรับการกระทบกระทั่งหรือแรงเสียดทานในการประกอบอาชีพนักบัญชี ทั้งนี้ ความอดทน อดกลั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการปฏิบัติงาน และการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน รวมถึงนายจ้าง (4) จาคะ การเสียสละในเรื่องส่วนตัวหรือสิ่งของส่วนตัวในบางสิ่งบางอย่าง

3.2 สุจริต 3 กับการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(1) กายสุจริต ความสุจริตทางกายนี้ถือว่าเป็นพื้นฐานของนักบัญชีที่จะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด (2) วาสุจริต การไม่พูดโกหก การไม่พูดกระทบกระทั่งผู้อื่น รวมถึงการไม่พูดเสียดสี หรือการไม่พูดที่ทำให้เกิดความแตกแยกความสามัคคีในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน (3) มโนสุจริต คือ ความคิดเห็นที่ถูกต้อง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่โลภ ไม่คิดเบียดเบียน

3.3 อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีการใช้

หลักอิทธิบาท 4 สำหรับการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเพื่อแก้ไขปัญหาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และความสามารถในการปฏิบัติงาน ที่มาจากภายในจิตใจ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ย่อมจะได้รับการแก้ไขให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีโดยตรง ได้แก่ 1) ฉันทะ คือ ความรู้สึกพอใจ ความตั้งใจและความมีใจรักในอาชีพของตนเอง และมีความปรารถนาที่จะทำให้อาชีพของตนเองมีความเจริญและมีชื่อเสียง และได้รับการยอมรับ 2) วิริยะ คือ ความพยายาม ความอดทน ความเข้มแข็งทางจิตที่ตั้งใจมุ่งมั่นจะกระทำการงาน ของตนเองอย่างไม่ย่อท้อ และมีความอดทนต่อแรงกระทบจากนายจ้างและเพื่อนร่วมงาน 3) จิตตะ คือ การมีความคิดที่มุ่งมั่น ตั้งใจรับรู้ในอาชีพที่ทำอยู่ และทำอาชีพนั้นด้วยความคิดที่ไม่ฟุ้งซ่านหรือเลือนลอย พร้อมกับอุทิศตัวและอุทิศใจต่ออาชีพของตนเองอย่างเต็มที่ 4) วิมังสา คือ การไตร่ตรอง หรือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบหาเหตุผลและตรวจสอบข้อสงสัยย้อนอันเกิดจากการประกอบอาชีพของตนเอง คิดค้นวิธีการสำหรับการแก้ไขปรับปรุงให้การประกอบอาชีพเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

3.4 หิริ โอตตปปะ กับการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

หิริ โอตตปปะ ได้ชื่อว่าเป็นธรรมคัมภีร์ครองโลก คือ ความละอายต่อการกระทำที่เป็นความผิด และเกรงกลัวต่อบาป สมควรอย่างยิ่งที่จะมีการปลูกฝังลงในผู้ประกอบวิชาชีพนักบัญชี เมื่อจิตเกิดความรู้สึกว่าต้องการให้ตนเองได้ผลประโยชน์จากการทำบัญชี การทุจริต หรือ ฉ้อโกงแล้วเกิดความรู้สึกละอายต่อการกระทำนั้น ๆ ถึงแม้ว่าจะไม่มีผู้รู้เห็นการกระทำของตนก็ตาม ในทำนองเดียวกัน โอตตปปะ คือ ความกลัวเกรงต่อบาปอันเกิดจากที่ตนเองคิดไว้ในจิตใจ คือความรู้สึก

ผิดใจ (guilty) ทำให้ไม่กล้าทำการทุจริตใดใดทั้งสิ้น นับว่าเป็นการป้องกันการทุจริตได้ดีกว่ากฎหมาย หรือการลงอาญา

อภิปรายผล

ในการนำหลักพุทธธรรม ทั้ง 4 ประการมาใช้ในการบูรณาการกับจรรยาบรรณผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี คือ **ฆราวาสธรรม 4 สุจริต 3 อิทธิบาท 4 หิริ โอตตปปะ** ทั้ง 4 ประการมีความสำคัญและจำเป็นต่อ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ในทุกระยะและทุกเวลา ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือจรรยาบรรณวิชาชีพนักบัญชี และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น กับการประกอบวิชาชีพของนักบัญชี รวมถึง แนวทางการปฏิบัติงานของนักบัญชี พร้อมกับหลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นกรอบสำหรับการบูรณาการกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ในผลการวิจัยมีรายละเอียดโดยลำดับ ดังนี้

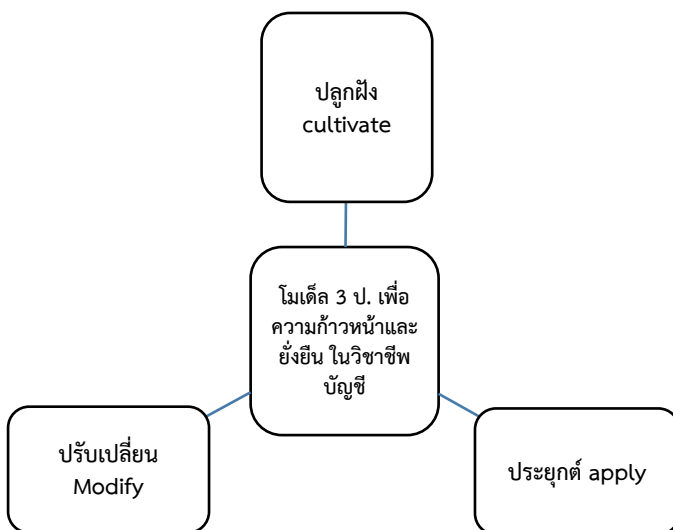
1. ด้านความรู้เพื่อการปลูกฝัง (Cultivate) ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักวิชาการบัญชีให้กับผู้ที่จะเป็นนักบัญชีที่ดีในอนาคต พร้อมกับการปลูกฝังหลักพุทธธรรมโดยมีการสอดแทรกหลักสุจริต 3 และหิริโอตตปปะ เข้าไปในการศึกษาร่วมกับหลักวิชาการบัญชี เพื่อเป็นการปูพื้นฐานที่ดีและมีความมั่นคงให้กับผู้ที่จะเป็นนักบัญชีในอนาคต

2. ด้านทัศนคติโดยการปรับเปลี่ยน (Modify) เป็นการปรับเปลี่ยนในขณะที่เป็นนักบัญชีเต็มตัวซึ่งจะใช้หลักพุทธธรรมคือ อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4 โดยมีการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์การทำงานโดยตรง ซึ่งการปรับเปลี่ยนมี 2 แบบคือ (ก) การปรับเปลี่ยนภายใน คือการเกิดขึ้นของจิตสำนึกที่มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนักบัญชี (ข) การปรับเปลี่ยนภายนอก หรือ ปรโตโฆสะ ซึ่งหมายถึงเสียงตักเตือนจากผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อร่วมงานที่มีความปรารถนาดีต่อกัน

3. ด้านการสอดแทรกหลักธรรมโดยการประยุกต์ (Apply) คือการนำความรู้ที่ได้รับการศึกษาในหลักวิชาการบัญชี และการประสบการณ์ในการทำงานจริง รวมถึงการจัดทำคู่มือสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งมีหลักพุทธธรรมเพิ่มเติมจากการได้ใช้ประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งแบ่งเป็นหลักพุทธธรรมสำหรับปัจเจกบุคคลคือ หลักไตรสิกขา และการเว้นจากอคติ 4 พร้อมกับหลักพุทธธรรมสำหรับการทำงานเป็นทีมคือหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในรุ่นถัดไปได้นำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย คือ “รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ” เป็นโมเดล “3 ป. เพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืนในวิชาชีพบัญชี” (1) ปลูกฝัง (Cultivate) (2) ปรับเปลี่ยน (Modify) (3) ประยุกต์ (Apply) ดังแผนภาพ

โมเดล 3 ป.เพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืนในวิชาชีพบัญชี

ป.ปลูกฝัง (Cultivate) ในระดับการเรียนรู้ชั้นอุดมศึกษาของนักศึกษาคณะบัญชี ในวิชาที่เรียน เช่น การสอบบัญชี ให้ปลูกฝังหลักวิชาการบัญชี ควบคู่กับหลักพุทธธรรม โดยใช้หลักธรรม สุตต 3 และ หิริโอตตปปะ เพราะหัวใจสำคัญของนักบัญชีต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ขณะเดียวปลูกฝังจิตใต้สำนึกที่ดีมีคุณธรรม หิริ โอตตปปะ

ป.ปรับเปลี่ยน (Modify) เมื่อเข้ามาทำงานในองค์กร ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับองค์กรที่ว่าจ้างตน และต้องปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่การทำงานที่ทำ ต้องหมั่นใฝ่หาความรู้ในงาน และเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ หลักพุทธธรรมที่ใช้ คือ อธิปไตย 4 และฆราวาสธรรม 4

ป.ประยุกต์ (Apply) คือ เมื่อประกอบวิชาชีพบัญชีจนมีประสบการณ์ทำงานจริง และนำหลักพุทธธรรมที่ได้รับการปลูกฝัง ประยุกต์ใช้กับสถานการณ์เฉพาะหน้าและนำมาแก้ไข ปัญหาจนเกิดความรู้ความเข้าใจในอาชีพบัญชีที่ทำจนชำนาญ จากนั้นเขียนคู่มือที่เป็นประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้ให้นักบัญชีรุ่นน้องได้นำไปเป็นแนวทาง เป็นวิทยาทาน ให้นักบัญชีรุ่นต่อไป ใช้หลักพุทธธรรมเพิ่มเติม ไตรสิกขา สังคหวัตถุ 4 และเว้นจากอคติ 4

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยศึกษาจากข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีว่าด้วย จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2561 เป็นหลัก ซึ่งอยู่ในราชกิจจานุเบกษา 2561 โดยศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น และสาเหตุของปัญหาที่นัก

บัญญัติหลักจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ตามหมวด 2 หลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณ พร้อมศึกษาจรรยาบรรณตามข้อกำหนด จากนั้นศึกษาหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งเป็นพุทธวิธีที่ใช้ในการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี โดยใช้หลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นกรอบสำหรับการพัฒนาประกอบด้วย ขรรวาสธรรม 4 สุจริต 3 อิทธิบาท 4 และหิริโอตตัปปะ จากนั้นนำหลักพุทธธรรมมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ กับจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จนได้แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการใช้จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธบูรณาการ จากการบูรณาการหลักการทั้งสองเข้าด้วยกัน จากการวิเคราะห์ได้แนวทางการบูรณาการโดยมีชื่อเรียกว่า “3 ป. เพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืนในวิชาชีพบัญชี” ซึ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธบูรณาการ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธบูรณาการ มีข้อเสนอแนะกล่าวคือ ในวงการวิชาชีพบัญชีควรทำให้เป็นหลักการสำคัญสำหรับการปฏิบัติ 3 ระดับ คือ 1) ระดับการศึกษา สร้างองค์ความรู้ด้านหลักวิชาการบัญชีควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ในจิตใจ เพื่อที่จะเป็นบุคลากรที่มีความพร้อมในการที่จะเข้าไปเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี 2) ระดับองค์กร ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ต้องนำความรู้ ความสามารถ กำลังกาย กำลังใจ หุ่นเทให้กับการงานในวิชาชีพ หมั่นฝึกอบรม ตั้งใจทำงาน ใฝ่หาความรู้ พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ เป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่เป็น คนดี คนเก่ง ควบคู่กันไป 3) ระดับสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ สภานี้เป็นหน่วยงานที่ กำกับ ดูแล ออกจรรยาบรรณ เพื่อควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ต้องเข้มงวด และปกครองแบบมีทศพิธราชธรรม ต้องให้ความรู้กับผู้ประกอบวิชาชีพในสิ่งที่ถูกต้อง มีการจัดอบรม สัมมนาในวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง นำหลักพุทธธรรมเข้ามาประยุกต์อบรมควบคู่กับการปฏิบัติงานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เพื่อให้ได้นักบัญชีมืออาชีพ เป็นคนมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีความรู้ในงานที่ทำ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี มีความรับผิดชอบสูง มีความรู้คู่คุณธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2562). แฉ จบท.บัญชีสหกรณ์ฯ ลำปลายมาศ ยักยอกเงิน 100 ล้าน. เรียกใช้เมื่อ 16 มิถุนายน 2562 จาก <https://www.bangkokbiznews.com>.
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2561. (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนพิเศษ 301 ง.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ. (2559). ความหมายและขอบเขตของการบัญชี. วารสารวิชาชีพบัญชี, 12(35), 88–99.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- พระอธิการภัทรชาวงษ์ สิริภทฺโท. (2560). วิชาชีพการเงินการบัญชีในวิถีทางพระพุทธศาสนา. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณแก่น*, 4(1), 84-89.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยรรยง ธรรมธัชอารี. (2553). *เรียนรู้จากคำศัพท์บัญชี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กู๊ดอินเตอร์บุ๊ก.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์.
- สิงห์ชัย อรุณวุฒิพงศ์. (2549). *แนวทางการปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เอกพันธ์ ปัตถาวะโร. (2562). *จรรยาบรรณวิชาชีพ*. เรียกใช้เมื่อ 22 กรกฎาคม 2562 จาก <http://aekapan.blogspot.com>.

รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*

THE STRUCTURAL EQUATION MODEL OF FACTORS INFLUENCING PHRAPARIYATTIDHAMMA DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION SCHOOLS QUALITY

พระมหาเกรียงไกร พงษ์ศาสตร์

Phramaha Kraingkai Pongsat

สมคิด สร้อยน้ำ

Somkid Sroinam

เสาวณี สิริสุขศิลป์

Saowanee Sirisooksilp

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

E-mail: titavero029@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและโดยรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำนวน 655 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.951 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การกระจาย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และโปรแกรมลิสเรล 8.72

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณภาพและระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 46.48$, $df = 33$, $p = 0.06$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.95$, $RMSEA = 0.025$, $SRMR = 0.020$, $CN = 764.27$) และ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่ 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง คือ

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

คุณลักษณะของครู วัฒนธรรมโรงเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน บรรยายภาคโรงเรียน และภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม คือ วัฒนธรรมโรงเรียน คุณลักษณะของครู ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และบรรยายภาคโรงเรียน 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวม คือ คุณลักษณะของครู วัฒนธรรมโรงเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยายภาคโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ: รูปแบบความสัมพันธ์, โครงสร้างเชิงเส้น, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ, โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the quality and factors affecting the quality of Phrapariyattidhamma School, 2) to examine the consistency of linear relationship model of factors affecting the quality of the Phrapariyattidhamma Schools, and 3) to study the direct influence Indirect influence and the combined influence of factors affecting the quality of the Phrapariyattidhamma Schools, Department of General Education. The sample was 655 administrators of Phrapariyattidhamma School, Department of General Education. The tool to collect data was a 5-level rating scale questionnaire, the reliability was 0.951, to analyze mean, standard deviation, skewness, kurtosis, analyze relationships by distribution coefficient analysis, the Pearson product moment correlation coefficient and LISREL program 8.72.

The research findings were as follows: 1) The quality and factors affecting the quality of the Phrapariyattidhamma Schools, Department of General Education were found at a high level for overall. 2) Linear structural equation model of factors affecting the quality of the Phrapariyattidhamma Schools, Department of General Education was corresponding with the empirical data. The model was $\chi^2 = 46.48$, $df = 33$, $p = 0.06$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.95$, $RMSEA = 0.025$, $SRMR = 0.020$, $CN = 764.27$. 3) Factors influencing the quality of the Phrapariyattidhamma Schools, Department of General Education consisted of: 1) Direct effect factors were the characteristics of teachers, school culture, community participation, school climate, and leadership of the administrator, 2) Indirect effect factors were school culture, leadership of the administrator, school climate, and characteristics of teachers. 3) The Total

effect factors were the characteristics of teachers, community participation, school culture, and leadership of the administrator.

Keywords: Relationship Model, Structural Equation, Factors Affecting The Quality, Phrapariyattidhamma Schools Department Of General Education

บทนำ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552) โดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตรไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้างจึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป” (พระราชวรมนี, 2521) สภาพการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557) ในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริงประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา ที่ยังไม่มีทิศทางการพัฒนา และขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียนและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561) จากรายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประกันคุณภาพภายนอกกรอบสามของสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2561)

ในการดำเนินการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมีปัจจัยในการบริหารและจัดการศึกษา ซึ่งลูเนนเบิร์ก และออสไตน์ มีแนวคิดที่ว่า ปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริม การบริหารจัดการศึกษาให้เกิดผลผลิตและคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย เทคนิคการจัดการเรียนการสอน การบริหาร และการจัดองค์การ วัฒนธรรมและบรรยากาศโรงเรียน วัสดุอุปกรณ์ (Lunenbug, F. C., et al, 2004) สอดคล้องกับแนวคิดของฮอยและมิสเกล มีความเห็นว่าโรงเรียนดีมีคุณภาพประกอบด้วยครูที่มีคุณภาพ มีห้องสมุด แหล่งค้นคว้าที่หลากหลาย มีวัสดุอุปกรณ์ที่ครบครัน และสถานศึกษาต้องมีระบบบริหาร และการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายและ

แผนการดำเนินการที่ชัดเจนมีแนวทาง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Hoy, K. W., & Miskel, G. C., 2005) และสอดคล้องกับแนวคิดของเซอร์จิโอเวนี ว่าคุณภาพสำคัญที่นำไปสู่การเป็นโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพนั้นมาจากคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ (Sergiovanni, Thomas J., 1991)

ดังนั้น คุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็เช่นเดียวกัน หากจะพัฒนาให้มีคุณภาพต้องประกอบด้วย คุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนอันประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร คุณลักษณะของครู บรรยากาศโรงเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชนและวัฒนธรรมโรงเรียนด้วย (อำรุง จันทวานิช, 2550) จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพและเพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและโดยรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ โดยผู้วิจัยเชื่อมั่นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนมีมากมาย ที่แสดงถึงคุณภาพโรงเรียน และยังเป็นข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณภาพมาตรฐานและพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากลต่อไป

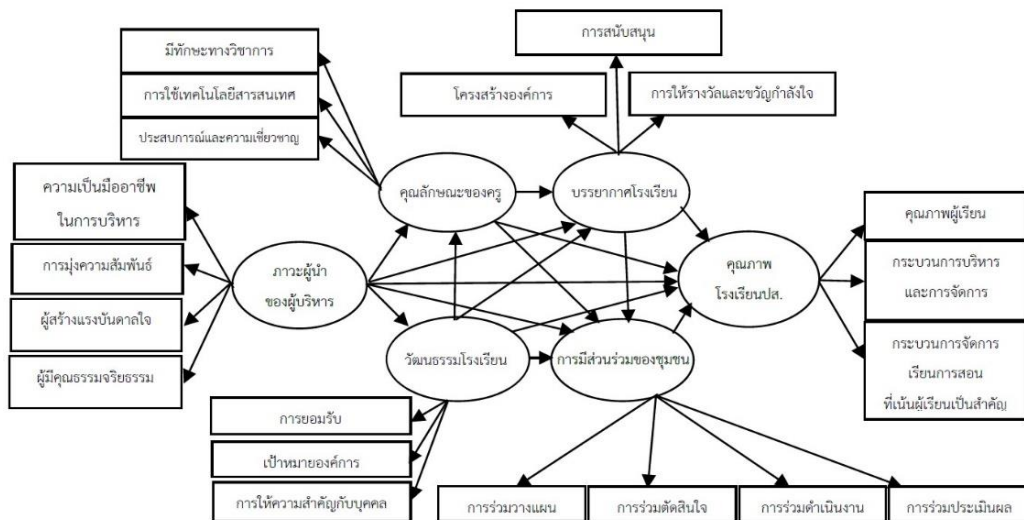
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและโดยรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กรอบแนวคิดในการวิจัย** ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ปัจจัยคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีตัวแปรสังเกต จำนวน 3 ตัวแปรได้แก่ 1) คุณภาพของผู้เรียน 2) การบริหารและการจัดการ 3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์สามารถคิดสรรได้จำนวน 5 ปัจจัย คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) คุณลักษณะของครู 3) บรรยากาศโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 5) วัฒนธรรมโรงเรียน (อำรุง จันทวานิช, 2550) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2562 จำนวน 896 รูป/คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2562 จำนวน 655 รูป/คน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power3 (Erdfelder, E, et al., 2007) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) (สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2546)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.951 แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งด้านการบริหาร มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 คุณภาพของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียน ประกอบด้วยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านบรรยากาศโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและด้านวัฒนธรรมโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 655 ฉบับ และได้รับคืนจำนวน 655 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติประกอบด้วย วิเคราะห์การแจกแจงของตัวแปร ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ และความโด่ง วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ยูทธ ไกยวรรณ, 2549) และวิเคราะห์ค่า Bartlett's Test of Sphericity (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และ 3) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ดำเนินการโดยใช้โปรแกรม ลิสเรล 8.72 (Jöreskog, K. G., & Sörbom, D., 2006)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 85.50 ส่วนมากมีอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 50.99 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 58.32 มีตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียน ร้อยละ 59.08 ส่วนมากมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง น้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 44.73

2. ผลการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ พบว่า

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของคุณภาพโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ระหว่าง 4.21 - 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.43 - 0.53 และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ระหว่าง 4.04 - 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.40 - 0.49

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ร้อยละ 8.86 - 12.52 ค่าความเบ้และค่าความโด่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ทุกตัวแปร ระหว่าง 0.26-0.76 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่ มีการแจกแจงข้อมูลแบบปกติ

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient: r) (ยูทธ ไกยวรรณ, 2549) ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปร จำนวน 210 คู่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีค่าเท่ากับ 13729.337 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 21 ตัว มีความสัมพันธ์กัน

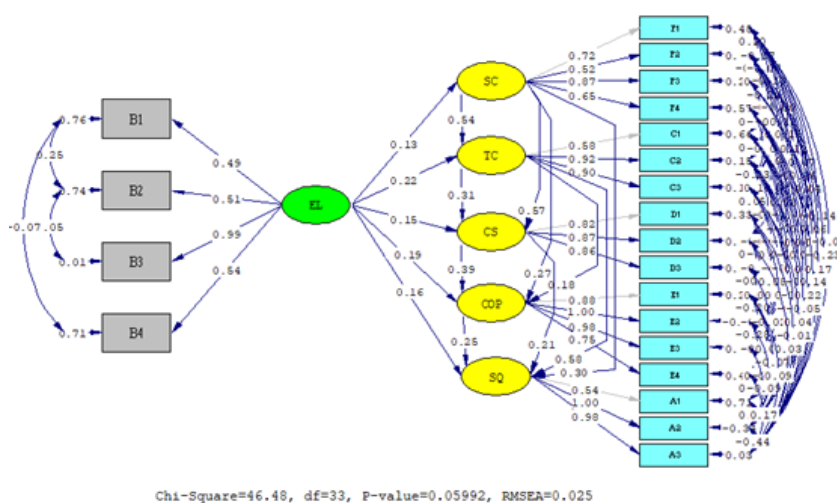
3. ระดับคุณภาพโรงเรียน และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน

พบว่า ระดับคุณภาพโรงเรียน (SQ) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.28) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กระบวนการบริหารและการจัดการ ($\bar{x}$ = 4.37) รองลงมา คือ คุณภาพของผู้เรียน ($\bar{x}$ = 4.27) และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญ ($\bar{x} = 4.21$) ตามลำดับ พบว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด คือ วัฒนธรรมโรงเรียน (SC) ($\bar{x} = 4.35$) รองลงมา คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (EL) ($\bar{x} = 4.29$) และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ คุณลักษณะของครู (TC) ($\bar{x} = 4.14$)

4. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติ $\chi^2 = 46.48$, $df = 33$, $p = 0.06$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.95$, $RMSEA = 0.025$, $SRMR = 0.020$, $CN = 764.27$ (สุภมาส อังศุโชติและคณะ, 2551) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน

5. ผลการศึกษาอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและโดยรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียน พบว่า 1) อิทธิพลตรง มี 5 ปัจจัย คือ คุณลักษณะของครู วัฒนธรรมโรงเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน บรรยากาศโรงเรียน และภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.58, 0.30, 0.25, 0.21 และ 0.16 ตามลำดับ 2) อิทธิพลทางอ้อม มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยวัฒนธรรมโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านคุณลักษณะของครู บรรยากาศโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยคุณลักษณะของครูมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านบรรยากาศโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน คุณลักษณะของครู บรรยากาศโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ ปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์

อิทธิพลเท่ากับ 0.62, 0.38, 0.19 และ 0.10 ตามลำดับ 3) **อิทธิพลรวม** มี 5 ปัจจัย คือ คุณลักษณะของครู วัฒนธรรมโรงเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.96, 0.92, 0.42, 0.35, 0.31 และ 0.25 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) พบว่า ปัจจัยทุกตัวที่นำมาศึกษา ไนโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 76

อภิปรายผล

1. อภิปรายได้ว่า

1.1 ระดับของคุณภาพโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับคือ กระบวนการบริหารจัดการ รองลงมาคือ คุณภาพของผู้เรียน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานด้านคุณภาพโรงเรียน ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งคุณภาพการศึกษาเป็นผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในทุกระดับ/ประเภทการศึกษาและผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพของหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของผู้เรียน ซึ่งบุคคลผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุดก็คือ ผู้สอน หรือครูนั่นเอง โรงเรียนคุณภาพเป็นระบบการทำงานที่เน้นกระบวนการปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพโดยมีการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องในทุกส่วนของกิจกรรมหน่วยงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

1.2 ระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ คือ วัฒนธรรมโรงเรียน รองลงมาคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของชุมชน บรรยากาศโรงเรียน และคุณลักษณะของครูตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเป็นจัดการศึกษาที่มีความคล้ายคลึงกันกับการจัดการศึกษาของฆราวาส ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนซึ่งจากรายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา คือ ลักษณะของครู ลักษณะของผู้บริหาร บรรยากาศ และวัฒนธรรมองค์กร (อรุณ จันทวานิช, 2550) และมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 1) ปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครู 3) ปัจจัยด้านสมรรถนะของผู้บริหารและ 4) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (วชิราภรณ์ ทะคะทิน, 2551)

2. อภิปรายได้ว่า

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีค่า $\chi^2 = 46.48$, $df = 33$, $p = 0.06$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.95$, $RMSEA = 0.025$, $SRMR = 0.020$, $CN = 764.27$ ซึ่งมีค่าสถิติความสอดคล้องกลมกลืนอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ แสดงว่า โมเดลสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องหรือความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค - สแควร์ (Chi - Square Statistics) โดยพิจารณาค่า χ^2/df ซึ่งควรมีค่าน้อยกว่า 2.00 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square error of Approximation : RMSEA) ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมบูรณ์ (Absolute fit index) ประกอบด้วย GFI (Goodness of Fit) ควรมีค่ามากกว่า 0.90 AGFI (Adjusted Goodness of Fit) ควรมีค่ามากกว่า 0.90 PGFI (Parsimony Goodness of Fit) ควรมีค่าต่ำตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพัทธ์ (Relative Fit Index) ได้แก่ NFI (Normed Fit Index) ควรมีค่า 0.90 ขึ้นไป PNFI (Parsimony Normed Fit Index) ควรมีค่าต่ำ CFI (Comparative Fit Index) ควรมีค่า 0.90 ขึ้นไป ดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปความคลาดเคลื่อน Standardized RMR ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 และดัชนีแสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะยอมรับดัชนีแสดงความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลได้ (Critical N) มีค่ามากกว่า 200 (สุภมาส อังคุโชติและคณะ, 2551)

3. อภิปรายได้ว่า

3.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพโรงเรียน เรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุด คือ คุณลักษณะของครู วัฒนธรรมโรงเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน บรรยากาศโรงเรียน และภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.58, 0.30, 0.25, 0.21 และ 0.16 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่ขับเคลื่อนคุณภาพจนทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบด้านต่าง ๆ กับคุณภาพของสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบด้านผู้บริหารสถานศึกษา และคุณลักษณะของครูส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ซึ่งการสร้างคุณภาพที่ดีขึ้นของโรงเรียน มีปัจจัยที่สำคัญคือ ความรู้และทักษะของครู วัฒนธรรมโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชน (Jack, S., et al, 2018)

3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพโรงเรียน เรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุด คือ

3.2.1 วัฒนธรรมโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านคุณลักษณะของครู บรรยากาศโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.62 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วัฒนธรรมโรงเรียนจะเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนได้

เนื่องจากวัฒนธรรมโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคลากรมีค่านิยมและความเชื่อในการบริหารโรงเรียนร่วมกันจากการวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม ได้แก่ วัฒนธรรมสถานศึกษาโดยส่งผ่านความเป็นผู้นำของครู (สิรินารถ แววสง่า, 2556)

3.2.2 คุณลักษณะของครูมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านบรรยากาศโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.38 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูเป็นบุคลากรสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในโรงเรียน ทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์จากการวิจัยเกี่ยวกับโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนกีฬา พบว่า คุณลักษณะของบุคลากรมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา (ชูศักดิ์ ดินอาสา, 2558)

3.2.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน คุณลักษณะของครู บรรยากาศโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความเป็นผู้นำเป็นหน้าที่หนึ่งในหลายๆหน้าที่ของผู้บริหาร ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานของผู้นำและผู้บริหาร จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การงานจะดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารงานจากการศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาพบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน (จุฑามณี ไกรคุณาศัย, 2559)

3.2.4 บรรยากาศโรงเรียน มีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.10 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าบรรยากาศของโรงเรียนคุณลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนอันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มบุคคลในโรงเรียน (Hoy, K. W., & Miskel, G. C., 2005) ซึ่งจากการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษา (สมนึก การิเวท, 2558)

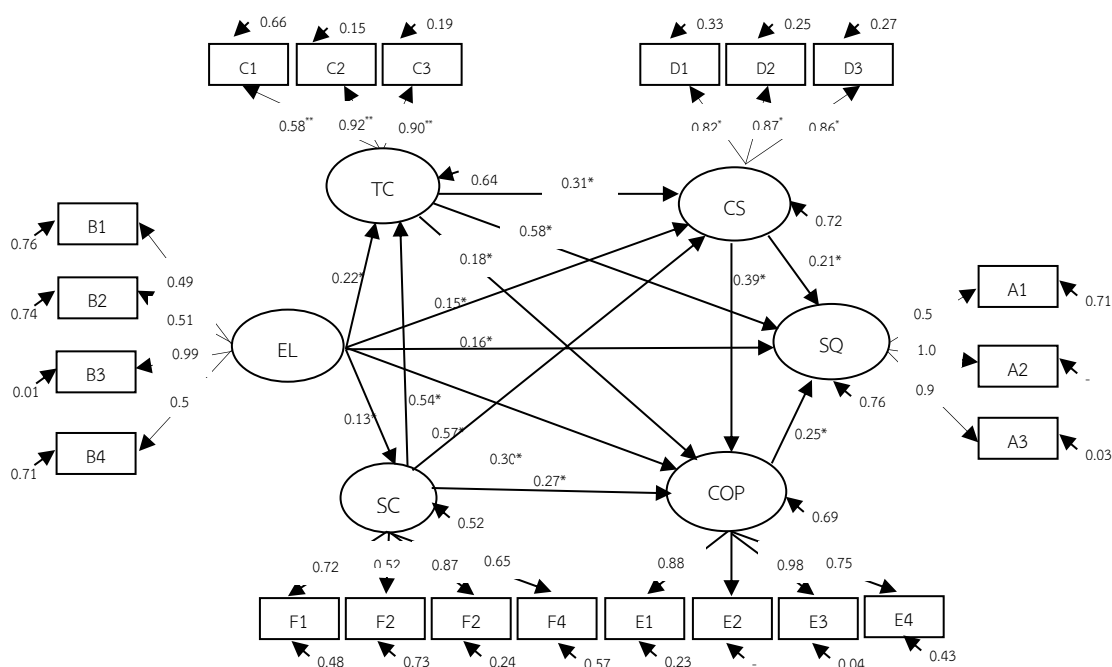
3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อคุณภาพโรงเรียน เรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุด คือ คุณลักษณะของครู วัฒนธรรมโรงเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.96, 0.92, 0.35, 0.31 และ 0.25 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูเป็นคนที่สำคัญที่จะสร้างกลไกต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ที่จะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนโดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรได้กำหนดไว้ และในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน

พบว่า ปัจจัยมีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน ได้แก่ ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ ด้านภาวะผู้นำ และด้านวัฒนธรรม (พัชราภรณ์ มาสุวัตร์, 2559) และจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ภาวะผู้นำของ ผู้บริหาร สมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน (กมลวรรณ รอดจ่าย, 2552)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องนี้ ได้องค์ความรู้ใหม่สู่การพัฒนาโรงเรียน ดังนี้

ภาพที่ 3 ผลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (EL) ส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพได้ เพราะปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร (EL) มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนและปัจจัยอื่น ๆ ทุกตัว และมีอิทธิพลมากที่สุดต่อคุณลักษณะของครู (TC) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน (COP) บรรยากาศโรงเรียน (CS) และวัฒนธรรมโรงเรียน (SC) ตามลำดับ ดังนั้น กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลและกำหนดนโยบายของโรงเรียน ต้องกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาพัฒนาปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารให้มีความเป็นมืออาชีพในการบริหาร ครูต้องมีคุณลักษณะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีความ

เป็นเลิศทางการสอนเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารครูและชุมชนผู้ปกครอง สร้างบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน ทั้งการเรียนการสอนและการทำงาน อีกทั้งต้องสร้างวัฒนธรรมภายในโรงเรียนให้เข้มแข็ง ควบคู่กันไป จึงจะส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ระดับของคุณภาพโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับคือ กระบวนการบริหารจัดการ รองลงมาคือ คุณภาพของผู้เรียน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ และระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ คือ วัฒนธรรมโรงเรียน รองลงมาคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของชุมชน บรรยากาศโรงเรียน และ คุณลักษณะของครูตามลำดับ

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีค่า $\chi^2 = 46.48$, $df = 33$, $p = 0.06$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.95$, $RMSEA = 0.025$, $SRMR = 0.020$, $CN = 764.27$ ซึ่งมีค่าสถิติความสอดคล้องกลมกลืนอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ แสดงว่า โมเดลสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่ 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง คือ คุณลักษณะของครู วัฒนธรรมโรงเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน บรรยากาศโรงเรียน และภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม คือ วัฒนธรรมโรงเรียน คุณลักษณะของครู ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และบรรยากาศโรงเรียน 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวม คือ คุณลักษณะของครู วัฒนธรรมโรงเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับคุณภาพโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีคุณภาพสูงขึ้นและมีการจัดกระบวนการบริหารจัดการ และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามลำดับ และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะของครูให้มีคุณภาพมากขึ้น ส่วนตัวแปรอื่นๆ ก็ให้ความสำคัญและส่งเสริมควบคู่กันไปทุกตัวแปร

1.2 เมื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการกำหนดเป็น

นโยบายทางการบริหารโรงเรียนต่อไป เพราะเป็นรูปแบบที่มีค่าอิทธิพลที่น่าเชื่อถือได้และสามารถอธิบายคุณภาพได้ร้อยละ 76

1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและโดยรวมต่อคุณภาพโรงเรียนมากที่สุดคือ คุณลักษณะของครู และวัฒนธรรมโรงเรียน ตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะของครูให้มีคุณภาพมากขึ้น และส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียนให้เกิดความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาจากอิทธิพลรวมพบว่า คุณภาพโรงเรียน เกิดจากคุณลักษณะของครู วัฒนธรรมโรงเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้ง 5 ปัจจัยควบคู่กันไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรให้ความสำคัญกับระดับของข้อมูลที่ศึกษา โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ (Multilevel Structural Equation Model) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะช่วยให้การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน มีความถูกต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของข้อมูลในการบริหารมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมหรือรูปแบบในการส่งเสริมแต่ละปัจจัยเพื่อให้โรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน อันจะส่งผลให้การบริหารงานของโรงเรียนเกิดคุณภาพสอดคล้องกับบริบทมากขึ้น และมีการทดลองผลการดำเนินงานที่ได้ออกแบบไว้เพื่อเป็นการยืนยันผลการพัฒนารูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ รอดจ่าย. (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก. ใน *ดุชนิพนธ์ครุศาสตรดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑามณี ไกรคุณาศัย. (2559). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อ คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูศักดิ์ ดินอาสา. (2558). โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนกีฬา. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- พระราชวรมนี. (2521). *การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรารณณ์ มาสุวรัตน์. (2559). รูปแบบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(1), 221-230.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2549). *สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- วชิราภรณ์ ทะคะทิน. (2551). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา แนวคิดและกรณีศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *การวิเคราะห์พหุระดับ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก การิเวท. (2558). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร. ใน *ดัชนีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2552). *การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). *คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553 - พ.ศ.2562)*. เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2561 จาก <http://www.onab.go.th>.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2562). *ข้อมูลการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2562*. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2562 จาก <http://deb.onab.go.th>.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2561). *รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.

- เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2561 จาก www.onesqa.or.th/upload/download/201704271505239.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการวิจัยประเมินผลตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: เพลินสตูดิโอ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพการศึกษา: ระเบียบวาระแห่งชาติ (พ.ศ.2551 - 2555). กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สิรินารถ แวสง่า. (2556). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน *ประชุมสัมมนาวิชาการด้านศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุกมาส อังศุโชติและคณะ. (2551). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพมหานคร: มิสชันมีเดีย.
- สุวิมล ร่องวาณิช และนางลักขณ์ วิรัชชัย. (2546). แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำรุง จันทวานิช. (2550). รายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- Erdfelder, E, et al. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavioral Research Method*, 39(1), 175-191.
- Hoy, K. W., & Miskel, G. C. (2005). *Educational administration: Theory, research, and practice*. 7th ed. New York: McGraw-Hill.
- Jack, S., et al. (2018). *Building a better measure of school quality*. Retrieved 28 February 2018 from http://mciea.org/images/PDF/Building_a_Better_Measure.pdf
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (2006). *LISREL 8.80 for Windows [Computer software]*. Skokie: Scientific Software International.
- Lunenburg, F. C., et al. (2004). *Educational Administration: Concepts and Practice 3rd ed*. Elmont: Wadsworth.
- Sergiovanni, Thomas J. (1991). *The principal ship: A reflective practice perspective*. Needham Heights: Allyn and Bacon.

การปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด
อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE MISSION PERFORMANCE ACCORDING TO AUTHORITY OF
KAPIAD SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
CHAWANG DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ธีรัตน์ แทนสกุล

Theerat Tansakul

กัณตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

สุปรีชา ชำนาญพิพิธ

Supreecha Chamnanphuttiphon

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี (ไกรเทพ)

PhraNattapong Yanamete (Kraithep)

พระณัฐพงษ์ สิริสุวรรณโณ (จันทรโร)

Phra Natthaphong Sirisuwan (Janro)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus, Thailand

E-mail: threerat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียดอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คนวิธีสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .961 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วน ด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก มีอยู่ระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการ

* Received 30 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกันพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริม การปฏิบัติการกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมพบว่า ด้านการรักษาความสะอาดของถนนทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรประสานงานกับแม่ค้า เกี่ยวกับการขาย หรือจำหน่ายสินค้าบนถนน หรือในสถานสาธารณะ

คำสำคัญ: การกิจ, การปฏิบัติ, อำนาจหน้าที่

Abstract

This article has objectives 1) to study the mission performance of the authority of Kapad Subdistrict Administrative Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province. 2) to compare the mission performance of the authority of Kapad Subdistrict Administrative Organization, Chawang District Nakhon Si Thammarat Province Of people with different gender, age, education level, occupation, and monthly income. 3) To study the suggestions for promoting the mission in the authority of Kaphat Subdistrict Administrative Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province. This research Using quantitative research methods The sample consisted of 291 households. Systematic random sampling method The research instruments were questionnaires for instrument quality checking. The Cronbach's alpha coefficient was .61. The quantitative data were analyzed by descriptive statistics such as percentage, frequency, mean, standard deviation.

The results of the research revealed that 1) The mission performance of the authority of Kapad Subdistrict Administrative Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, was at a high level, in terms of providing water and land maintenance. 2) The comparison of the performance of the duties of the administrative organization of Kaphi Subdistrict Administrative Organization in Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Overall that has gender Education level Different occupations Not significantly different with statistical significance 3) Suggestions about promotion guidelines The performance of the duties of the administrative organization of Kapli Subdistrict Administrative Organization in Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province To maintain

cleanliness of roads, waterways, walkways and public areas. Including waste disposal and sewage That is to say, the sub-district administration organization should coordinate with the vendors. About sales Or sell products on the streets or in public places.

Keywords: Mission, Performance, Authority

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีพื้นที่เท่ากับตำบลแต่ละตำบล จัดตั้งมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีจำนวนราษฎรไม่น้อยกว่า 2,000 คน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล เขต อบต. แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดรวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของ อบต. เอง รวมถึงมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามกฎหมาย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญต่อชุมชนในลักษณะที่เป็นองค์กรพื้นฐานของท้องถิ่น และเป็นกลไกที่สำคัญต่อการบริหารการพัฒนาในระดับตำบลทั้งในทางทฤษฎี และในทางปฏิบัติ ในทางทฤษฎีมีความเชื่อว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวโน้มว่าจะมีศักยภาพสูงในการพัฒนาชนบท เป็นองค์กรที่มีพลังของประชาชนในท้องถิ่น อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน และทรัพยากรต่าง ๆ ในชนบทจึงน่าจะรู้ปัญหา ความต้องการที่แท้จริงรวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาก็ได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมในชุมชน (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2536)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีขอบข่ายงานที่กว้างขวาง อีกทั้งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้ 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ 7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่นตามความจำเป็นและสมควร และ 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 พ.ศ.2552)

องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหมู่บ้านในเขตการปกครอง 5 หมู่บ้าน มีจำนวน ประชากร 4,115 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด, 2560) มีการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จากการสำรวจพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด มีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาในเขตพื้นที่ให้ตรงกับความต้องการของประชาชนและสามารถวิเคราะห์ภารกิจให้ตรงกับสภาพปัญหา โดยสามารถกำหนดภารกิจหลัก 4 ด้าน 1) ด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล 3) ป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย และ 4) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามความจำเป็นและสมควรที่ประชาชนในพื้นที่มีความสนใจ และยังเป็นความมั่นคง ทางเศรษฐกิจ สังคม ความยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดการบริหารจัดการที่ดีในตำบลให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และแก้ปัญหาความยากจนให้มีความแข็งแกร่งต่อไปในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการศึกษาเพื่อต้องการทราบถึงการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถดำเนินงานไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าสามารถนำไปปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช และการพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียดอำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 1,261 ครั้วเรือน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan จากจำนวน 1,261 ครั้วเรือน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 ครั้วเรือน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2559)

เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกรมาจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราชในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 ครั้วเรือน เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic random sampling) ใช้จำนวนประชากรเป็นตัวตั้งและหารด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยเรียงตามเลขที่บ้าน แล้วหาช่วงห่างของการสุ่ม ได้ค่าจำนวนในการสุ่มเท่ากับ 1 ครั้วเรือน โดยเก็บหนึ่งครั้วเรือนเว้น 5 ครั้วเรือน จนได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 ครั้วเรือน ที่ต้องการตามตารางดังต่อไปนี้ตัวอย่างที่ต้องการตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนครั้วเรือน	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านคลองชัน	855	234	61
2	บ้านคลองไชยใต้	982	293	71
3	บ้านคลองไชยเหนือ	713	217	50
4	บ้านถนนตก	547	194	37
5	บ้านปากเปียด	1,018	325	72
รวม		4,115	1,261	291

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – ended) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการเกณฑ์การกำหนดมาตราวัดเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช และรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นกรอบของแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ มีประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารในเทศบาลตำบลชะมาย อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3 คน ตรวจสอบความครอบคลุมตามขอบข่ายของเนื้อหา โดยการหาดัชนี IOC ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทุกข้อเท่ากับ 1

5. นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากร คือ จำนวนครัวเรือนในเขตประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาแว อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช (Try out) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.961

6. นำเครื่องมือที่ได้ผ่านการตรวจสอบและทดลองใช้แล้ว นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการ คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากจำนวนครัวเรือนในเขตเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่ง มอบให้ถึงมือผู้ตอบด้วยตนเอง (Self-administered Questionnaire) และรอรับคืน เมื่อรับแล้วจะทำการตรวจคำตอบแบบสอบถามผู้ตอบคำถามครบถ้วนแล้วเพื่อให้ได้ข้อมูลวิจัยในลักษณะสมบูรณ์ครบถ้วน

ข้อมูลทฤษฎี

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือจากห้องสมุด เว็บไซต์ และฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยคณะผู้วิจัยทำการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีการปฏิบัติการกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติขั้นพื้นฐานและทดสอบสมมติฐานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การปฏิบัติการกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์แปลความหมายของลิเคิร์ต (Likert) โดยการจัดระดับเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การปฏิบัติการกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราชตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์การให้คะแนนของลิเคิร์ต แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายของลิเคิร์ต (Likert) เช่นเดียวกับตอนที่ 2

ตอนที่ 4 วิเคราะห์การปฏิบัติการกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้สถิติ t-test และ F-test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

ตอนที่ 5 รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติการกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากคำถามปลายเปิดนำเสนอเชิงพรรณนารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นำข้อมูลในปัจจุบันไปตีความหมาย อธิบาย ประเมินผล และเปรียบเทียบปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อทราบหลักเหตุผล และการปฏิบัติ ปัญหาเพื่อหาทางปรับปรุง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และ รายได้ต่อเดือน คือ ส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.42 อายุระหว่าง 18 - 30 ปี ร้อยละ 49.56 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 41.92 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 64.95 และมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 8,000 บาท ร้อยละ 61.86

2. การปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 อยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 อยู่ในระดับมาก และ ด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามความจำเป็น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 อยู่ในระดับมาก

3. ระดับการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 1 ที่ว่ามีการซ่อมแซมถนนที่เกิดความเสียหายเพียงใด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 2 ที่ว่ามีการขุดร่องน้ำ หวังแก้ปัญหา น้ำท่วมและภัยแล้งเพียงใด ส่วน ข้อ 4 ที่ว่า งานไฟฟ้าแสงสว่าง และไฟสัญญาณจราจรบนถนนเพียงใด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ระดับการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 5 ที่ว่า ท่าน มีการห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง ตาก วาง หรือแขวนสิ่งของใด ๆ ในที่สาธารณะเพียงใด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 4 ที่ว่า มีการห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย หรือเท หรือกองกรวด หิน ดิน เลน ทราบ หรือสิ่งอื่นใดในบริเวณที่ปลูกหญ้า หรือต้นไม้เพียงใด ส่วน ข้อ 2 ที่ว่า มีการปล่อยให้สัตว์ถ่ายมูลบนถนนเพียงใด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. ระดับการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

พิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 1 ที่ว่า มีระบบเฝ้าติดตามและระวังภัยในชุมชน/หมู่บ้านเพียงใด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 2

ที่ว่า มีผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือจากป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพียงใด ส่วน ข้อ 5 ที่ว่า มีความอดทนต่อความเจ็บปวดทางกายอันเกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

6. ระดับการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามความจำเป็น

เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 3 ที่ว่า มีการสร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพียงใด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ข้อ 5 ที่ว่า มีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่างถิ่นเพียงใด ข้อ 1 มีการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันของท้องถิ่นเพียงใด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

7. ผลการเปรียบเทียบระดับผลการเปรียบเทียบ การปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน

เพศ	n		S.D.	t	sig		
ชาย	170	4.07	0.51	-2.08	0.039*		
หญิง	121	4.18	0.45				
ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	sig
อายุ	ระหว่างกลุ่ม		0.52	2	0.17	0.73	0.53
	ภายในกลุ่ม		74.66	288	0.24		
	รวม		75.18	290			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม		2.68	2	0.89	3.86	0.01**
	ภายในกลุ่ม		72.50	288	0.23		
	รวม		75.18	290			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม		2.91	2	0.97	4.21	0.01***
	ภายในกลุ่ม		72.27	288	0.23		
	รวม		75.89	371			
รายได้ต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม		1.40	2	0.47	1.98	0.12
	ภายในกลุ่ม		73.38	288	0.24		
	รวม		75.18	290			

จากตารางพบว่า การปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชน ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลซ่อมแซมถนนที่เกิดความเสียหายให้ทันท่วงที ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลประสานงานกับแม่ค้า เกี่ยวกับการขาย หรือจำหน่ายสินค้าบนถนน หรือในสถานสาธารณะ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการเตรียมพร้อมรับมือภัยกับสาธารณภัยต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าเป็นการลด ความรุนแรงและลดความสูญเสียจากสาธารณภัย และด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามความจำเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลมีการสร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผล

ศึกษาการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปรผล อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาในภาพรวม เป็นรายด้านพบว่า ประชาชนใน ตำบลกะเปียด อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด พบว่า การปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ส่วนด้านการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามความจำเป็น ปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดีมากทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ สงบสุขและช่วยลดปัญหาของชุมชน เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการ ช่วยเหลือและบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมี หน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก คือ ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีการซ่อมแซมถนนที่เกิดความเสียหาย มีการขุดร่องน้ำ หวังแก้ปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้ง มีชุดลอกคลองกักเก็บน้ำในคลองสาธารณะ ก่อสร้างถนนเพื่อความอำนวยความสะดวกของประชาชนในการสัญจร ไป-มา งานไฟฟ้าแสงสว่างและไฟสัญญาณจราจรบนถนน ด้วยว่า ด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก คือ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหลักสำคัญที่เป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดความมั่นคงของการปฏิบัติงาน เนื่องจากการพัฒนาตำบลปรารถนาให้ประชาชนประสบความสุขและสะดวกสบาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวรรณ สุนทรวริทธิโชต งานวิจัยของศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต : กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน (ณัฐวรรณ สุนทรวริทธิโชต, 2556)

ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก คือ ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีการห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง ตากวาง หรือแขวนสิ่งของใด ๆ ในที่สาธารณะ มีการห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย หรือเทหรือกองกรวด หิน ดิน เลน ทราบ หรือสิ่งอื่นใดในบริเวณที่ปลูกหญ้า หรือต้นไม้ มีการดูแลรักษาความสะอาดของบริเวณทางเท้า มีการห้ามมิให้ผู้ใด ปรงอาหาร ขาย หรือจำหน่ายสินค้าบนถนน ห้ามมิให้มีการปล่อยให้สัตว์ถ่ายมูลบนถนนหรือในสถานสาธารณะ ด้วยว่า การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ หมายถึง การดูแลรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน ที่สาธารณะ และสถานสาธารณะต่าง ๆ ในเขต อบต. เนื่องจากการดูแลรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน ที่สาธารณะบุบผาค และสถานสาธารณะต่าง ๆ ในเขต อบต. นับว่าเป็นภาระหน้าที่หนึ่ง ที่ต้องดำเนินการ สอดคล้องงานวิจัยของ นภัสวรรณ สุภาวรรณ เรื่อง ประสิทธิผลของการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติกรณีศึกษา พื้นที่ปากคลองตลาด (นภัสวรรณ สุภาวรรณ, 2559)

ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก คือ ประชาชน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือจากป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีการเตรียมพร้อมรับมือกับสาธารณภัยต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าเป็นการลดความรุนแรงและลดความสูญเสียจากสาธารณภัย มีความสะดวก รวดเร็วและทันเวลาเมื่อมีเหตุการณ์ต่าง ๆ และ มีการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกคนของ อบต. มีความโปร่งใส เป็นธรรมและไม่มีการเลือกปฏิบัติ ด้วยว่า การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ป้องกันความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกคน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธกษ มั่นจันทิก และศุภณัฐ ทรัพย์นาวัน (2558) งานวิจัย เรื่องกลยุทธ์การบริหารด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี (พัทธกษ มั่นจันทิก และศุภณัฐ ทรัพย์นาวัน, 2558)

ด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามความจำเป็น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก คือ ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีการสร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการเผยแพร่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยของทุกท้องถิ่นไปให้ประชาชนไทยทั้งประเทศได้รับรู้กันอย่างกว้างขวาง มีการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ด้วยว่ามรดกทางวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ความเป็นชนชาติที่มีความผูกพันเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยจำแนกออกได้เป็นหลากหลายรูปแบบ ทั้งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น องค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติหรือภูมิปัญญาไทยการแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชุมชนท้องถิ่นอันควรส่งเสริมอนุรักษ์และคุ้มครองไว้เป็นมรดกตกทอดยังชนรุ่นหลังต่อไป สอดคล้องกับ ประภาส พาวินน์ท งานวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของห้องสมุดโรงเรียนพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเข้าอบรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นกับกลุ่มวัฒนธรรมชุมชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) โดยการจัดกิจกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และการเข้าร่วมจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน คือ สนับสนุนนักเรียนร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในการเข้าร่วมจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน การมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และ การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการท้องถิ่น (ประภาส พาวินน์ท, 2556)

ผลการเปรียบเทียบ การปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบ การปฏิบัติภารกิจในอำนาจ หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

เพศ ไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชน ซึ่งทั้งเพศชายและหญิงมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด แตกต่างกันทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อายุ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 4 ด้าน จำแนก ตามอายุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ระดับการศึกษา มีความคิดเห็นการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อาชีพ มีความคิดเห็นการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

รายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช

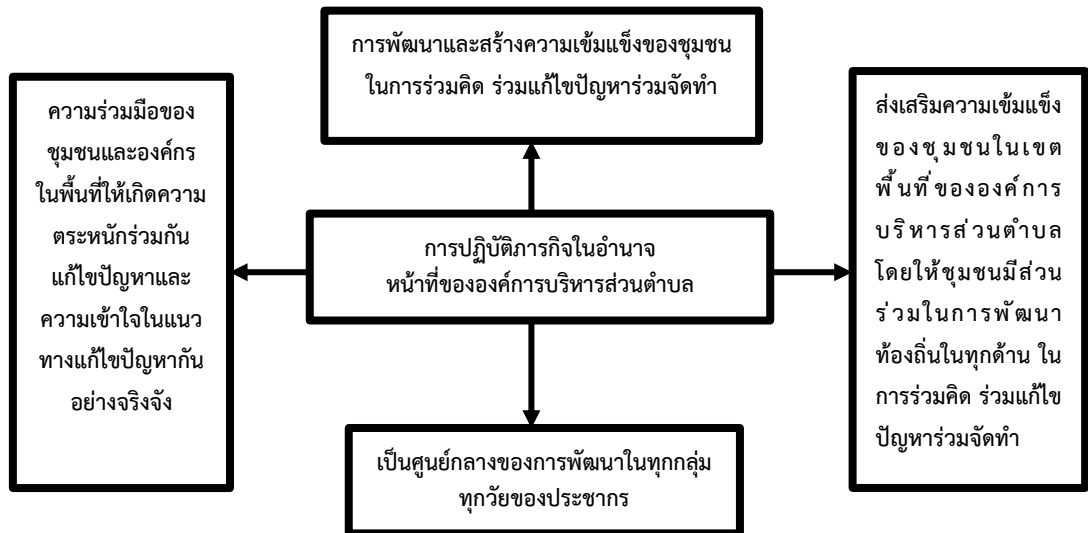
พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติภารกิจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราชคือองค์การบริหารส่วนตำบลประสานงานกับแม่ค้า เกี่ยวกับการขาย หรือจำหน่ายสินค้าบนถนน หรือในสถานที่สาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลมีการสร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลซ่อมแซมถนนที่เกิดความเสียหายให้ทันทั่วทั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลมีการเตรียมพร้อมรับมือ กับสาธารณภัยต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าเป็นการลด ความรุนแรงและลดความสูญเสียจากสาธารณภัย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ ที่ได้จากการวิจัย คือ ภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้ศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ ด้านการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย และด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามความจำเป็น เป็นการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมสร้าง ร่วมจัดทำส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน การพัฒนาพื้นที่จะสมบูรณ์ได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนและ

องค์กร ในพื้นที่ให้เกิดความตระหนักร่วมกันแก้ไขปัญหาและความเข้าใจในแนวทางแก้ไขปัญหากันอย่างจริงจัง และเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกกลุ่มทุกวัยของประชากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการบริหารงาน และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหาร เป็นแนวทางในการจัดทำแผนฯ และที่สำคัญการจัดทำแผนพัฒนาต้องมาจากปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และใช้แผนดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ประสานงาน และติดตามประเมินผล ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่นในระยะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวรรณ สุนทรวริทธิโชติ. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นภัสวรรณ สุภาวรรณ. (2559). ประสิทธิผลของการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย กรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ กรณีศึกษา พื้นที่ปากคลองตลาด. ใน *การค้นคว้าอิสระ*

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประภาส พาวินันท์. (2556). เรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้)
ของห้องสมุดโรงเรียน. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิทักษ์ มั่นจันทิก และศุภณัฐ ทรัพย์นาวิน. (2558). กลยุทธ์การบริหารด้านการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครองบัณฑิตวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2536). *การบริหารงานพัฒนาชนบท การพัฒนาขีดความสามารถในการ
บริหารงานพัฒนาของสภาตำบล*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สงศรี ชมภูวงศ์. (2559). *สถิติสำหรับการวิจัย*. นครศรีธรรมราช: สำนักส่งเสริมวิชาการ
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด. (2560). *แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีองค์การบริหารส่วนตำบล
กะเปียด*. นครศรีธรรมราช: กองทะเบียนองค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด.

ประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

EFFECTIVENESS OF ACTIVITY OPERATIONS UNDER SUFFICIENCY
ECONOMY VILLAGE PROJECT OF KHUANPRANAKHAO VILLAGE
MOO 14 BANG KHAN SUB-DISTRICT BANG KHAN DISTRICT
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

วิทยา สุขสวัสดิ์

Wittaya Suksawas

กัณตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

เดชชาติ ตริทรัพย์

Detchat Treesap

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี (ไกรเทพ)

Phra Nattapong Yanamete (Kraithep)

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร)

Phra Natthaphong Sirisuwan (Janro)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus, Thailand

E-mail: suksawasb@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากร ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ บ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 107 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ครัวเรือนละ 1 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 107 คน เครื่องมือ

* Received 30 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่า t - test ค่า F - test และทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference) Method

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านจิตใจและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ควรสร้างจิตสำนึกให้กับทุกครัวเรือนให้มีจิตอาสาและเสียสละในการเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน สร้างความเข้าใจกับทุกครัวเรือน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การดำเนินกิจกรรม, หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

Abstract

This article has the following objectives: 1) To study the effectiveness of the activities of the Sufficiency Economy Village Model Project of Baan Khuan Prathao Village, Village No. 14, Bang Khan Subdistrict, Bang Khan District, Nakhon Si Thammarat Province. 2) To compare the effectiveness of the activities of the Sufficiency Economy Village Project. Just a prototype of Baan Kuan Prada Khao, Village No. 14, Bang Khan Subdistrict, Bang Khan District, Nakhon Si Thammarat Province 3) To suggest the promotion guidelines regarding the effectiveness of the activities under the Sufficiency Economy Village Model Project of Baan Khuan Prathao, Village No. 14, Bang Khan Subdistrict, Bang Khan District, Nakhon Si Thammarat Province in Future Populations are people in the Sufficiency Economy Village. Khuan Prapha Khao Village, Village No. 14, Bang Khan Subdistrict, Bang Khan District, Nakhon Si Thammarat Province, consisting of 107 households, using purposive sampling method. Each 1 person in each household receives a sample of 107 people. Closed-end and open-ended type Statistics for data analysis is the frequency, percentage, average value of the people The

standard deviation of the population, t - test, F - test and paired mean scores by LSD (Least Significant Difference) Method.

The research results showed 1) The effectiveness of the activities in accordance with the Sufficiency Economy Village Model Project of Baan Khuan Prathao, Village No. 14, Bang Khan Subdistrict, Bang Khan District, Nakhon Si Thammarat Province, in overall, is at a moderate level. 2) The results of the comparison of the effectiveness of the activities of the Sufficiency Economy Village Model Project of Baan Khuan Prapha Khao, Village No. 14, Bang Khan Subdistrict, Bang Khan District, Nakhon Si Thammarat Province Of people with different gender, age, education level, occupation, and monthly income, found that there is no statistically significant difference. 3) Suggestions on ways to promote the effectiveness of activities under the Sufficiency Economy Village Project Of Khuan Prathao Mountain Village, Village No. 14, Bang Khan Subdistrict, Bang Khan District, Nakhon Si Thammarat Province, should create awareness among all households to have volunteer spirit and Paint a waiver to participate in the activities of the village. Create understanding with every household to see the need

Keywords: Effectiveness, Activity Operations, Efficiency Economy Village

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในปี 2549 กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายภารกิจให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็น หน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากกระบวนการพัฒนา ชุมชน มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือปฏิบัติงานตามหลักความ พอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีด้วยความรู้ ความชอบธรรมและคุณธรรม ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองบนความพอเพียง โดยบูรณาการทำงานร่วมกันในทุกกรมและรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะกรมการปกครองและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผลในกระบวนการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเกณฑ์ ประเมิน 6 ด้าน คือ ลดรายจ่าย (ทำสวนครัว ปลูกดอกขายมุข) เพิ่มรายได้ (มีอาชีพ ใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม) ประหยัด (มีการออม มีกลุ่มออมทรัพย์ ฯ) การเรียนรู้ (สืบทอดภูมิ ปัญญา มีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบในชุมชน

ประกอบอาชีพ ปลูกต้นไม้) เอื้ออารีต่อกัน (ช่วยเหลือคนจน รู้รัก สามัคคี) โดยในปี 2549 – 2551 ได้ดำเนินการทั่วประเทศได้ จำนวน 58,537 (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2549) หมู่บ้าน การดำเนินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ในปี 2552 กรมการพัฒนาชุมชนได้ขยายผลการดำเนินงานสู่ความยั่งยืน โดยทำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นต้นแบบ มีศักยภาพ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด คือ ด้านจิตใจและสังคม (สามัคคี มีข้อตกลงของหมู่บ้าน มีกองทุน ยึดหลักประชาธิปไตย มีคุณธรรม/จริยธรรม ชุมชนปลอดภัย อายุมข) ด้านเศรษฐกิจ (จัดทำบัญชีครัวเรือนลดรายจ่าย สร้างรายได้ รวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ การออม มีกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน) ด้านการเรียนรู้ (มีและใช้ข้อมูลชุมชนและแผนชุมชน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างคุณค่า มีศูนย์เรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับหมู่บ้าน สร้างเครือข่ายการพัฒนา) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกลุ่มองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้พลังงานทดแทน และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) (สำนักส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน, 2560)

หมู่บ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นหมู่บ้านเป้าหมายโครงการหมู่บ้านแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี 2556 ซึ่งเป็นการนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความพร้อม มีผลการปฏิบัติที่สำเร็จชัดเจนอยู่แล้ว มาเพิ่มเติมความสามารถในการเป็นต้นแบบสำหรับการขยายผลแนวทาง วิธีปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชน อีกทั้ง เพื่อใช้เป็นสถานที่เรียนรู้สำคัญและเป็นแบบอย่าง การพัฒนาแก่หมู่บ้านหรือชุมชนอื่น ๆ โดยหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีการดำเนิน กิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จ ประชาชนในหมู่บ้านยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการ วางแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งประชาชนได้มีการรวมกลุ่มกันทำ กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มปุยหมักชีวภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของหมู่บ้าน แต่การดำเนินการดังกล่าวยัง ขาดการศึกษาประสิทธิผลในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต้นแบบ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลในการดำเนินกิจกรรม ตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบล บางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัด นครศรีธรรมราช

2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัด นครศรีธรรมราช

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาค้นคว้า ตั้งแต่การกำหนดประชากร ได้แก่ ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ บ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 107 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ครัวเรือนละ 1 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 107 คน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2549) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยของประชากร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร ค่า t-test ค่า F-test และทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างโดยทำการศึกษาจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถามแบบมีคำตอบให้เลือก

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14

ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

จากนั้น นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการให้ถ้อยคำสำนวนภาษา นำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นหลังจากให้ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ หลังจากนั้น นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .932 จึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้ทดลองใช้ โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจำนวน 107 ชุด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นลงรหัสในแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลผล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ยของประชากร และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร จากนั้น จึงนำค่าคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละชุดไปวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการประเมิน ดังนี้

4.51 - 5.00	ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรม มากที่สุด
3.51 - 4.50	ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรม มาก
2.51 - 3.50	ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรม ปานกลาง
1.51 - 2.50	ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรม น้อย
1.00 - 1.50	ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรม น้อยที่สุด

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน วิเคราะห์โดยใช้ค่า t-test เพื่อเปรียบเทียบหาความแตกต่างของปัจจัยบุคคลด้านเพศ ที่มี

ประสิทธิผลในแต่ละด้าน และวิเคราะห์โดยหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบหาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพรายได้ต่อเดือน มีประสิทธิผลในแต่ละด้าน ซึ่งตัวแปร ที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference) Method แบบสอบถามตอนที่ 3 เสนอแนะแนวทางส่งเสริมเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้ต่อเดือน คือ ส่วนใหญ่ เป็นเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.20 อายุระหว่าง 51 - 60 ปี ร้อยละ 35.50 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 58.90 อาชีพการเกษตร ร้อยละ 76.60 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 61.70

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านจิตใจและสังคม ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรสร้างจิตสำนึกให้กับสมาชิกครัวเรือนให้มีจิตอาสาและเสียสละในการเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน และการสร้างความเข้าใจให้กับครัวเรือนให้มาเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านทุกครัวเรือน

ด้านการเรียนรู้ ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมกับหมู่บ้านอื่นที่ประสบผลสำเร็จแล้วและสร้างความเข้าใจให้กับครัวเรือนให้มาเข้าร่วมจัดทำแผนชุมชนทุกครัวเรือน

ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรรณรงค์และสร้างแรงจูงใจให้กับครัวเรือนเห็นถึงประโยชน์การทำบัญชีครัวเรือน และจัดหาตลาดรองรับผลผลิตให้กับกลุ่มอาชีพของหมู่บ้าน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการกำหนดข้อตกลงและวางระเบียบการอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติของหมู่บ้าน และจัดทำแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ควรสร้างจิตสำนึกให้กับทุกครัวเรือนให้มีจิตอาสาและ

เสียสละในการเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน สร้างความเข้าใจกับทุกครัวเรือนให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านและการจัดทำแผนชุมชน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมกับหมู่บ้านอื่นที่ประสบผลสำเร็จแล้ว หนุนรงค์และสร้างแรงจูงใจให้กับครัวเรือนเห็นถึงประโยชน์การทําบัญชีครัวเรือน จัดหาตลาดรองรับผลผลิตให้กับกลุ่มอาชีพของหมู่บ้าน จัดให้มีการกำหนดข้อตกลงและวางระเบียบการอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติของหมู่บ้าน และจัดทำรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 คือ ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาในภาพรวม คือ ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่าบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราชมีประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ด้านจิตใจและสังคมและด้านการเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านการเรียนรู้และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดเป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดระบบบริหารจัดการชุมชน ซึ่งหมายถึงกระบวนการในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่มุ่งสู่เป้าหมายของชุมชนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า การตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ จากการทำงานร่วมกันโดยใช้บุคคล กลุ่มคน ทรัพยากร รวมทั้งการออกแบบและรักษาบรรยากาศแวดล้อมในชุมชน คือ การมีกลุ่มคน หรือองค์กรของชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบเคลื่อนไหว ผลักดันกิจกรรมการพัฒนาทั้งปวง โดยจัดให้มีและใช้ระบบข้อมูล ใช้ข้อมูลเป็นฐานในการจัดประชุมวิเคราะห์ จัดทำแผนเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ดำเนินการกิจกรรมตามแผนพัฒนาและบูรณาการทั้งเงินทุนทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ซึ่งระบบการทำงานเช่นนี้ของชุมชนจะทำให้มีกิจกรรมเกิดขึ้นและมีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงยกระดับเพิ่มขึ้นตลอดเวลา (กรมการพัฒนาชุมชน, 2558)

ด้านจิตใจและสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก คือ ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราชต้องอาศัยความสามัคคีและความ

ร่วมมือของคนในหมู่บ้าน ทุกคนปฏิบัติ ตามข้อตกลงหรือข้อปฏิบัติของหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความสงบสุข โดยยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย คุณธรรม/จริยธรรมอันดีงาม ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข และมีกองทุนสวัสดิการและจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือคนที่ประสบปัญหา รวมทั้ง มีการเรียนรู้และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ตามแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2559 กำหนดตัวชี้วัดการดำเนินกิจกรรมตาม

โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบด้านจิตใจและสังคมไว้ 7 ตัวชี้วัด

ด้านเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง คือ บ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้มีการทำกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในชีวิตประจำวันและสามารถสร้างรายได้เพิ่มจากกิจกรรม มีการรวมกลุ่มกับสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพหลักของหมู่บ้าน ทั้งในด้านการผลิต การตลาด การจัดการ และเงินทุนเพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้นและมีคุณภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความครอบคลุมทั่วถึง เพื่อเพิ่มขยายฐานกลุ่มประชากรชั้นกลางให้กว้างขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายในการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจโอกาสทางสังคมและรายได้ของกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุด ร้อยละ 40 ให้สูงขึ้น นอกจากนี้ การเพิ่มผลผลิตการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรม นับเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไป สำหรับทุกภาคส่วนในสังคมไทยโดยที่เส้นทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น กำหนดเป้าหมายทั้งในด้านรายได้ ความเป็นธรรม การลดความเหลื่อมล้ำและขยายฐานคนชั้นกลาง การสร้างสังคมที่มีคุณภาพและมีธรรมาภิบาล และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง คือ บ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราชครัวเรือนมีส่วนร่วมหมู่บ้านนำกิจกรรมในแผนชุมชนไปปฏิบัติจริงมีส่วนร่วมหมู่บ้านจัดทำแผนชุมชนโดยกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และมีส่วนร่วมสนับสนุนกับหมู่บ้านให้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชน และมีการใช้ประโยชน์จากศูนย์เรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภนุช ตรีเนตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ : กรณีศึกษาหมู่บ้านวังแสงใต้ ตำบลวังแสง อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่นผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียนรู้ ชุมชนวังแสงได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนา “ศูนย์ชุมชน” ช่วยให้ชาวบ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร คนในชุมชนได้มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้คนในชุมชน ยึดหลักการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ศุภนุช ตรีเนตร, 2557)

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง คือ บ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสร้างจิตสำนึก ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน และมีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง หมู่บ้านมีกระบวนการเรียนรู้พัฒนาและจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดรายได้ อย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับ ศุภณู ตรีเนตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ : กรณีศึกษาหมู่บ้านวังแสงใต้ ตำบลวังแสง อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านวังแสงใต้ได้มีการปลูกต้นไม้ในแหล่งน้ำสาธารณะของหมู่บ้านและป่าชุมชนทุกปี โดยจะจัดกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญของชาติ และจัดให้มีการประกวดคุ่มต่าง ๆ ที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทำให้คนในชุมชนมีความตื่นตัวในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง (ศุภณู ตรีเนตร, 2557)

ผลการเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ต้นแบบ ของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

เพศ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีเพศต่างกันมีประสิทธิภาพดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุต่างกัน มีประสิทธิภาพดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีประสิทธิภาพดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีฟ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอาชีพต่างกัน มีประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รายได้ต่อเดือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

พบว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของบ้านควนประหน้าเขา หมู่ที่ 14 ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช มากที่สุด คือ ด้านจิตใจและสังคม เรื่อง การสร้างจิตสำนึกให้กับสมาชิกครัวเรือนให้มีจิตอาสา และเสียสละในการเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ทุกครัวเรือน และการสร้างความเข้าใจให้กับครัวเรือนให้มาเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ทุกครัวเรือน รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้ เรื่อง จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมกับหมู่บ้านอื่นที่ประสบผลสำเร็จแล้ว และสร้างความเข้าใจให้กับครัวเรือน ให้มาเข้าร่วมจัดทำแผนชุมชน ทุกครัวเรือน น้อยที่สุดคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เรื่อง จัดให้มีการกำหนดข้อตกลงและวางระเบียบการอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติของหมู่บ้าน และจัดทำรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

องค์ความรู้ใหม่

หมู่บ้านที่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและมีความสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยการส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งมีเสถียรภาพโดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนพออยู่พอกิน อยู่ดีกินดี และมีความสุข ตามศักยภาพของชุมชนโดยการจัดทำโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อประกอบอาชีพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน ควรพัฒนาการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านควนประหน้าเขา โดยการประสานความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ การรณรงค์และสร้างแรงจูงใจให้กับครัวเรือนเห็นถึงประโยชน์การทำบัญชีครัวเรือน การจัดหาตลาดรองรับผลผลิตให้กับกลุ่มอาชีพของหมู่บ้าน และควรมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมโครงการสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้โครงการในหมู่บ้านมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2558). *แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ*. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน.
- ศุภนุช ตรีเนตร. (2557). *ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ : กรณีศึกษาหมู่บ้านวังแสงใต้ ตำบลวังแสง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี*. ใน *วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2549). *ระเบียบวิธีวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ปรัชญาเศรษฐกิจและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร: วิพีเอส.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2549). *คู่มือการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- สำนักส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน. (2560). *แนวทางการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ*. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน.

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ
องค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช^{*}
ATTITUDE OF PEOPLE TO PUBLIC DISASTER PREVENTION
AND MITIGATION OF NAWAE SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION CHAWANGDISTRICT NAKHON
SI THAMMARAT PROVINCE

สุชาติ หิรัญสุข

Suchat Hirunsuk

กันตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

เดชชาติ ตริทรัพย์

Detchat Treesap

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี (ไกรเทพ)

PhraNattapong Yanamete (Kraithep)

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทโร)

Phra Natthaphong Sirisuwan (Janro)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: hiraysuksuchati@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ เพื่อศึกษา เปรียบเทียบและรวบรวมข้อเสนอแนะของทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

^{*} Received 30 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะคติของประชาชนที่มีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอนาแว จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะคติของประชาชนที่มีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอนาแว จังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชนที่มีเพศอายุระดับการศึกษาอาชีพและรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะคติของประชาชนที่มีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอนาแว จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมระดับมาก คือเจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและมีความรู้ มีทักษะ และความสามารถในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากกว่านี้ รองลงมาคือ ควรมีการจัดตั้งศูนย์ป้องกัน บรรเทาสาธารณภัยระดับตำบลและจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและทบทวนแผนอยู่เสมอและส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้กับประชาชนและเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

คำสำคัญ: ทักษะคติ, งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objective of this article is to study, compare, and collect recommendations of the people's attitudes towards disaster prevention and mitigation of the Na Wae Subdistrict Administration Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province. People's Attitudes towards Disaster Prevention and Mitigation of the Na Wae Subdistrict Administrative Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province This research uses quantitative research methods. The sample consisted of 364 people. Systematic random sampling was used. The instrument used in this research was a questionnaire to examine the instrument quality. The Cronbach's alpha coefficient was 0.85. The quantitative data was analyzed by descriptive statistics such as percentage, mean, standard deviation.

The results of the study revealed that 1) Attitudes of the people towards the disaster prevention and mitigation work of the Na Wae Subdistrict Administrative Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province are at a moderate level. As for the personnel who provide disaster prevention and mitigation services 2) The comparison of the attitude of the people towards the disaster prevention and mitigation work of the Na Wae Subdistrict Administrative

Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province of the people with gender, age, education level, occupation and monthly income. 3) Suggestions about the attitude of people towards disaster prevention and mitigation work of the Na Wae Subdistrict Administrative Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province. The overall level is that the staff are more enthusiastic in the operation and have more knowledge, skills and ability in disaster prevention and mitigation, followed by the establishment of a prevention center. Distribute disaster relief at the sub-district level and prepare disaster prevention and mitigation plans and review the plan regularly and promote and raise public awareness and participation in disaster prevention and mitigation networks.

Keywords: Attitude, Disaster prevention And Mitigation Work, Subdistrict Administration Organization

บทนำ

ภารกิจที่สำคัญของรัฐบาลนอกจากการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศแล้ว รัฐต้องให้ความสำคัญเรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพราะเป็นงานที่มีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อเป็นการป้องกันภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใดอย่างไรทั้งที่สาธารณภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา มีความรุนแรงสร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินทั้งของรัฐและประชาชนอย่างมากมายนับไม่ถ้วน เช่น พายุไต้ฝุ่นเกย์ ภัยจากสงคราม ภัยพิบัติจากอุทกภัย วาตภัย และอัคคีภัย ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2495 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 จนถึงพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่ใช้ในปัจจุบัน เป็นเครื่องมือในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมาตรา 6 ให้มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กปภ.ช.” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการ (พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (พ.ศ.2495 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2499), 2550)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานการบริหารท้องถิ่นที่มีขนาดกลาง และมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ของตนเอง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ตำบลนาแว มีความเสี่ยงการเกิดภัยพิบัติหรือสาธารณภัยต่าง ๆ อยู่ในระดับ ปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นภัยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ก็ตาม เมื่อเกิดขึ้นมาแต่ละครั้ง จะสร้างความสูญเสียให้แก่ชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนและรัฐอย่างมากมาย ทำให้สภาพ

การดำรงชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป มีผู้บาดเจ็บหรือ ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกาย และจิตใจ เกิดความขาดแคลนปัจจัยสี่ คือ อาหารที่พอกอาศัยเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เป็นต้น ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าวอยู่ประจำ เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น อันจะทำให้ผู้ประสบภัยพิบัตินั้น ได้รับการดูแลช่วยให้ความเป็นอยู่ ตลอดจนการดำรงชีพประจำวันได้ดียิ่งขึ้นเสมอมา การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล นาวาแหว ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยดังกล่าว จะบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของ รัฐบาลหรือไม่เพียงใด เครื่องชี้วัดประการหนึ่งคือ ทักษะคติของประชาชนต่อการให้ความ ช่วยเหลือของรัฐ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนเชื่อถือรักใคร่ ศรัทธา เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มี หน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือและป้องกันภัยมากเพียงใด ประชาชนมั่นใจหรือไม่เพียงใด หน่วยงานของรัฐบาลโดยจังหวัดและอำเภอสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ดังนั้นใน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ตำบลนาแหว ที่มีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาแหว ได้เน้น ความสำคัญที่การป้องกันและช่วยเหลือด้านสาธารณภัยตลอดจนกฎวิจารณ์ในทางลบมากกว่า หน่วยงานอื่น ทั้งนี้เพราะงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบล นาวาแหว เกี่ยวข้องกับประชาชนหลายประการ เช่น การเตรียมการป้องกัน การฝึกอบรมประชาชน การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ การระดมสรรพกำลังช่วยเหลือขณะเกิดภัย การ อพยพผู้ประสบภัย ตลอดจนการฟื้นฟูบูรณะหลังภัยสงบ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับการ ช่วยเหลือที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจอันดีต่อหน่วยงานระดับตำบลและ รัฐบาล

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีผลต่อ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแหว อำเภอฉวาง จังหวัด นครศรีธรรมราช และจะได้นำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและเพิ่ม ประสิทธิภาพในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น และนำผลของการศึกษาในส่วนของการเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแหว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาแหว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแหว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน

3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 7,405 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาราง Krejcie and Morgan จากจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 7,405 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 คน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2549)

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลนาแว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 12 หมู่บ้าน โดยวิธีจับสลาก แบบทดแทน จนได้จำนวนตัวอย่างของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามที่ได้คำนวณไว้ ดังมีรายนามต่อไปนี้

หมู่บ้าน	ประชากร
หมู่ที่ 1 บ้านต้นโพธิ์	427
หมู่ที่ 2 บ้านไสโคกเกาะ	939
หมู่ที่ 3 บ้านท่าแห้ง	264
หมู่ที่ 4 บ้านศิลา	266
หมู่ที่ 5 บ้านปากเปียด	396
หมู่ที่ 6 บ้านโนไร่	421
หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งกระจุต	577
หมู่ที่ 8 บ้านควนสวรรค์	993
หมู่ที่ 9 บ้านควนยุง	957
หมู่ที่ 10 บ้านห้วยทรายขาว	1,509
หมู่ที่ 11 บ้านฝายท่า	322
หมู่ที่ 12 บ้านไสใหญ่	334
รวม	7,405

เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง มีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

1. คำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรมากน้อย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 12 หมู่บ้าน โดยวิธีบัญญัติไตรยางค์ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2. สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีจับสลาก แบบทดแทน จนได้จำนวนตัวอย่างของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามที่ได้คำนวณไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาคำว่า เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามแนววัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปลายปิด และแบบสอบถามปลายเปิด จำแนกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านเจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2) ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการการป้องกันและบรรเทา

สาธารณภัย

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ใช้การวัดแบบระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ “แบบสอบถาม” ใช้วิธีการวิเคราะห์ความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามทั้งชุดโดยการนำไปทดลอง ใช้กับคนจำนวน 30 คนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficiency) เท่ากับ 0.85

2. ส่วนการตรวจสอบคุณภาพของ “แบบสัมภาษณ์” จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอความร่วมมือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการศึกษาและแจกแบบสอบถาม

2. ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้ทีมงานช่วยแจกแบบสอบถาม

3. ทำการแจกแบบสอบถาม โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างฟัง โดยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามคืน โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 364 ฉบับ

4. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จากค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล ส่วนสถิติที่ใช้วิเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูลระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งในภาพรวม รายด้านและรายข้อแล้วแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} \\ \text{จำนวนชั้น} &= 5 - 1 = 0.91 \end{aligned}$$

การให้คะแนนคำตอบในแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง	ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มากที่สุด
4 หมายถึง	ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มาก
3 หมายถึง	ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปานกลาง
2 หมายถึง	ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย น้อย
1 หมายถึง	ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย น้อยที่สุด

และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าประชากรส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.30 อายุระหว่าง อายุ 41 - 60 ปี ร้อยละ 54.10 การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 40.70 อาชีพ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 48.90 และมีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 32.40

ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่าประชาชนที่มีเพศอายุระดับการศึกษาอาชีพและรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 อัตราส่วนของเจ้าหน้าที่ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับงาน รองลงมาได้แก่ ข้อ 8 เจ้าหน้าที่ที่สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ส่วนข้อ 3 เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 อัตราส่วนของเจ้าหน้าที่ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับงาน รองลงมาได้แก่

ข้อ 8 เจ้าหน้าที่ที่สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ส่วนข้อ 3 เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 6 มีอุปกรณ์และเครื่องมือในการเตรียมความพร้อมรับมือกับอุทกภัย รองลงมาได้แก่ ข้อ 4 มีระบบแจ้งเตือนภัยที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ส่วนข้อ 3 มีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและทบทวนแผนอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดงขาง จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและมีความรู้ มีทักษะ และความสามารถในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากกว่านี้ รองลงมาคือ ควรมีการจัดตั้งศูนย์ป้องกัน บรรเทาสาธารณภัยระดับตำบล จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทบทวนแผนอยู่เสมอและส่งเสริมสร้างความตระหนักให้กับประชาชนและเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

อภิปรายผล

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอดงขาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลโดยรวม มีค่าแปรผล อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาในภาพรวม คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาแวเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนดังกล่าวอยู่ประจำ เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น อันจะทำให้ผู้ประสบภัยพิบัตินั้น ได้รับการดูแลช่วยเหลือความเป็นอยู่ ตลอดจนการดำรงชีพประจำวันได้ดียิ่งขึ้นเสมอมา สอดคล้องกับงานวิจัย อติศร บำรุงญาติ ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศึกษากรณีของอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี” ผลการศึกษาปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดตั้งศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (ศูนย์อปพร.) เพื่อบริการประชาชนควรมีการพัฒนาอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ให้มีความสามารถในการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและมีการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์อาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (อติศร บำรุงญาติ, 2556)

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก คือ เจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามได้อย่างถูกต้องและชัดเจนอยู่เสมอและเจ้าหน้าที่ที่สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง

และเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัย วันเพ็ญ นพโธสง ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาปรากฏว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (วันเพ็ญ นพโธสง, 2558) ไม่สอดคล้องกับงานวิจัย งามศิลป์ แท้สถิตย์ ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลศรีวิสัย อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาปรากฏว่า สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลศรีวิสัย อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพศชายจะมีส่วนร่วมในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากกว่าและมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (งามศิลป์ แท้สถิต, 2558)

ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เมื่อพิจารณา เป็นรายชื่อ อยู่ในระดับมาก คือ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและทบทวนแผนอยู่เสมอและมีระบบจัดการกับสาธารณภัย ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัยได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัย งามศิลป์ แท้สถิตย์ ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลศรีวิสัย อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพศชายจะมีส่วนร่วมในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากกว่าและมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ 2) ด้านการฝึกอบรมด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 3) ด้านการกู้ชีพผู้ประสบภัย ซึ่งข้อเสนอก็คือได้จะใช้ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานของสมาชิกในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่ดีต่อไปโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ วันเพ็ญ นพโธสง (2558) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาปรากฏว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (งามศิลป์ แท้สถิต, 2558)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เมื่อพิจารณา เป็นรายชื่อ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาแ้ว มีการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ให้บริการ เช่น ที่จอดรถ น้ำดื่ม เป็นต้น อย่างครบถ้วน และมีระบบการให้ความรู้ในการป้องกันและรับมือกับ สาธารณภัยให้กับประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัย อติศร บำรุงญาติ ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสา

ธารณภัย ศึกษากรณีของอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด” ผลการศึกษาปรากฏว่า การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ปฏิสัมพันธ์กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การได้รับการบริการที่ดีจากเจ้าหน้าที่ประจักษ์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และการมีความพร้อมที่จะเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ตลอดไป และ สมศักดิ์ น้อยนคร (2556) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดอุดรดิตถ์” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านการรับประโยชน์ร่วมกัน และมีอุปกรณ์และเครื่องมือในการเตรียมความพร้อมรับมือกับอัคคีภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (อดิสร บำรุงญาติ, 2556)

ผลการเปรียบเทียบ ทศนคติของประชาชนที่มีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมาของประชาชน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

เพศ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐาน

อายุ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐาน

ระดับการศึกษา ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐาน

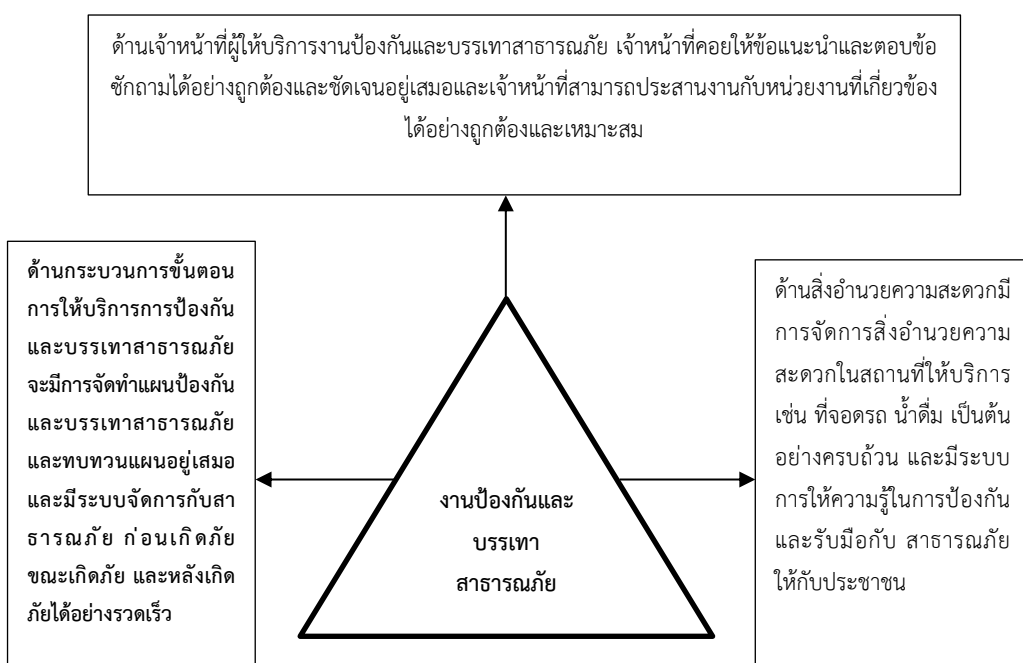
อาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐาน

รายได้ต่อเดือน ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีทัศนคติต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐาน

องค์ความรู้ใหม่

งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งภารกิจสำคัญและจำเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นต้องมีการเตรียมการรองรับสถานการณ์ไว้ ตั้งแต่ยามปกติเพื่อป้องกันอันตรายหรือลดความเสียหายที่จะเกิดทั้งกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในท้องถิ่น ทั้ง 3 ด้าน ที่ศึกษามาข้างต้น คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามได้อย่างถูกต้องและชัดเจนอยู่เสมอและเจ้าหน้าที่ที่สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจะมีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและทบทวนแผนอยู่เสมอและมีระบบจัดการกับสาธารณภัย ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัยได้อย่างรวดเร็ว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ให้บริการ เช่น ที่จอดรถ น้ำดื่ม เป็นต้น อย่างครบถ้วน และมีระบบการให้ความรู้ในการป้องกันและรับมือกับ สาธารณภัยให้กับประชาชน เพื่อป้องกันและลดความสูญเสียจากการเกิดสาธารณภัยที่มีผลต่อชีวิต ทรัพย์สินและเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนั้นในการดำเนินงานด้านการป้องกันและการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ และยานพาหนะเพื่อรับมือกับสาธารณภัย วิธีการปฏิบัติงานของบุคลากร การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่การฝึกซ้อมและซักซ้อมแผนอย่างสม่ำเสมอซึ่งอาจช่วยลดความรุนแรงจากผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรต่าง ๆ ทรัพย์สินและชีวิตของประชาชนส่งผลให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากยิ่งขึ้นเกิดความประทับใจในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและอาจทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานในด้านอื่น ๆ ต่อเนื่องไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- งามศิลป์ แห่งสถิต. (2558). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลศรีวิสัย อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (พ.ศ.2495 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2499). (2550). *พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรการป้องกันสาธารณภัย.
- วันเพ็ญ นพไธสง. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2549). *ระเบียบวิธีวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อดิศร บำรุงญาติ. (2556). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศึกษากรณีของอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด. ใน *การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาล
ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช*
THE LOCAL ELECTORAL BEHAVIOR OF VOTERS IN TAMBOL
THAPRAJA MUNICIPALITY CHA-UAT DISTRICT NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE

นิรันดร์ พันธศักดิ์

Nirun Phansak

กันตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร

Supreecha Chamnanphuttiphon

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี (ไกรเทพ)

PhraNattapong Yanamete (Kraithep)

พระณัฐพงษ์ สิริสุวรรณโณ (จันทรโร)

Phra Natthaphong Sirisuwan (Janro)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกรราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: nirunphan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ จำนวน 357 คน วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic random sampling) สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติเชิงอนุมาน คือ ใช้การทดสอบ t-test และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA (F-test))

* Received 30 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน ด้านการลงคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ดังนี้ พฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเลือกตั้ง, ท้องถิ่น, ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

Abstract

This article has objectives 1) to study the idea of local election behavior of voters in Tha Pracha Subdistrict Municipality, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province 2) to compare opinions on local election behavior in Tha Pra Subdistrict Municipality Will Cha-uat district, Nakhon Si Thammarat province of voters with gender, age, education level, occupation and The average monthly income of 3) study the suggestions about the behavior of the local elections, voters in the municipality Tha Cha-uat to the province. This research Using quantitative research methods The sample consisted of 357 local people with voting rights in Tha Pracha Sub-district Municipality. By using the systematic random sampling method. The statistics used are frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics. Is using the t-test and One-Way ANOVA (F-test).

The results of the research are as follows: 1) Local election behavior of voters in Tha Pracha Subdistrict Municipality, Cha-uat District. Nakhon Si Thammarat Province in overall is at a medium level and voting is at the highest level. 2) The comparison of differences As follows, the behavior of voters in Tha Pracha Subdistrict Municipality, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, which have different gender, age, education level, occupation and monthly income, found no significant difference. The guidelines for promoting local voting behavior of voters in Tha Pracha Subdistrict Municipality, Cha-uat District, Nakhon

Si Thammarat Province should be found. Publicity through media that are close to people as possible.

Keywords: Electoral Behavior, Local, Voters

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีรูปแบบของการมีส่วนร่วมและถือได้ว่าเป็นการปกครองระดับรากหญ้าที่สำคัญอย่างยิ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมและการตัดสินใจในกิจกรรมทางการเมือง ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ปกครองและบริหารงานในท้องถิ่นของตนเอง โดยให้มีการเลือกตั้งตัวแทนที่ตนเองไว้วางใจไปทำหน้าที่ในการบริหารและนิติบัญญัติ ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพปัจจุบันโครงสร้างในการบริหารประเทศ รัฐบาลพยายามที่จะมุ่งเน้นไปที่การกระจายอำนาจแก่ประชาชนตั้งแต่ในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด โดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งคณะผู้บริหารองค์กร ดังกล่าวจะต้องได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ การเลือกตั้งโดยใช้สิทธิออกเสียงย่อมแสดงถึงการใช้ดุลพินิจและการใช้สิทธิของประชาชนในท้องถิ่นนั้นในการปกครองตนเองกล่าวคือ การที่ประชาชนจะสนใจมาเลือกบุคคลที่มีความสามารถอย่างแท้จริง เพื่อเป็นตัวแทนของตนโดยเป็นไปตามหลักสากลที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม ตามหลักของประชาธิปไตยผู้ที่ไปใช้สิทธิจะต้องมีความเป็นอิสระและเต็มใจที่จะเลือก ไม่ใช่เลือกด้วยแรงจูงใจอื่นที่เกิดจากการใช้อิทธิพลด้านต่าง ๆ บีบบังคับหรือให้คำตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการเป็นารแสดงออกทางด้านสิทธิเสรีภาพทางความคิดของประชาชนที่ต้องการตัวแทนของตนเองให้มั่นนโยบายในการบริหารในรูปแบบใดต้องให้มีการพัฒนาไปในทิศทางใดและต้องการผู้แทนของตนเองที่มีลักษณะเช่นใด (ซูวส์ ฉายะบุตร, 2539)

พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของการโน้มน้าวชักจูงด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะวิธีการเสนอผลประโยชน์ต่างตอบแทนให้ ได้นำไปสู่ปัญหาทางการเมืองต่าง ๆ จำนวนมาก และสำหรับระบบการเมืองไทยเท่าที่ผ่านมาเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

ระบอบประชาธิปไตยของประเทศ การสำรวจติดตามต่อไปว่าอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวยังมีอยู่หรือไม่ ในระดับใด จึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมประชาธิปไตยและพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนชาวไทยระบบการเลือกตั้งของไทยที่ออกแบบไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอีกสามฉบับ ถือเป็นภาพสะท้อนมุมมองที่นักวิชาการจำนวนมากมีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของ

คนไทย ซึ่งมักเชื่อกันว่าประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และออกไปใช้สิทธิลงคะแนนโดยขาดความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตน การเลือกตั้ง ถือเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรมเพื่อลดภาวะความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบทอดอำนาจและเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้นการเลือกตั้งจึงมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองโดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเลือกรัฐบาลการเลือกตั้งมีความสำคัญมากในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้การเลือกตั้งบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของระบอบการปกครอง จึงต้องมีการปฏิรูประบบการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในปัจจุบัน การซื้อเสียงยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญและเป็นไปไม่ได้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดการกับปัญหาการซื้อขายเสียงเพียงลำพัง เนื่องจากปัญหาการซื้อเสียงเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากทั้งนักการเมืองและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2545)

เทศบาลตำบลท่าประจะเป็นกิ่งสังคมเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนไม่มาก จากข้อมูลจำนวนประชากร ปีพ.ศ. 2555 มีประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 4,587 คน จากสถิติข้อมูลผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลท่าประและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าประ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2555 มีผู้มาใช้สิทธิ 3,702 คน คิดเป็นร้อยละ 80.70 โดยทั่วไปแล้วการเลือกตั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 80 ในการเลือกตั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการเลือกตั้งที่ผ่านมาพบว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจมีพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่บนพื้นฐานในการเลือกตั้งในเฉพาะหมู่ญาติพี่น้องหรือพวกพ้องของตนเอง โดยไม่อาจจะไม่ได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถ นโยบาย และคุณสมบัติของผู้รับสมัครเลือกตั้ง หรือการใช้สิทธิเลือกตั้งภายใต้อิทธิพลของการชักจูงจากหวั่นแค้นโดยวิธีการเสนอผลประโยชน์ต่าง ๆ ตอบแทนให้เพื่อในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละครั้ง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพในการเลือกตั้งที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น ในส่วนข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามกรอบแนวคิด ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 4,578 คน จำนวน 6 หมู่บ้าน (สำนักงานเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2560)
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาราง Krejcie and Morgan จำนวน 4,578 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2549)

เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เลือกมาจากจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4,578 คน ในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close - ended) และเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open - ended) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นแบบสอบถามมีคำตอบให้เลือกตอบ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การเลือกคำตอบแบบคำตอบเดียวจาก 5 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดระดับคะแนนตามระดับ คือมากที่สุดปานกลางน้อยและน้อยที่สุด โดยมีการให้คะแนนระดับตามหลักเกณฑ์การให้คะแนน (สงศรี ชมพูนุท, 2559, หน้า 187) ดังนี้

5 หมายถึงมีพฤติกรรม การเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึงมีพฤติกรรม การเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึงมีพฤติกรรม การเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึงมีพฤติกรรม การเลือกตั้ง อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึงมีพฤติกรรม การเลือกตั้ง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open - ended questions) เพื่อให้ผู้ตอบแบบ สอบถามได้ตอบตามความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรม การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านลงคะแนนเลือกตั้ง ด้านระยะเวลาและการตัดสินใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 ชุดจากประชาชนตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแยกวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชากรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนโดยวิเคราะห์แจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับพฤติกรรม การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชใน 3 ด้าน จำนวน 26 ข้อ คือด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้งโดยการหาค่าเฉลี่ย (Means หรือ $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อจะได้ทราบระดับ

ความคิดเห็นเป็นรายข้อและรายด้านแล้วแปลผลโดยมีการให้คะแนนระดับ ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.0	แปลความว่า	มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	แปลความว่า	มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	แปลความว่า	มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	แปลความว่า	มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	แปลความว่า	มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test และ F-test และเมื่อพบความแตกต่างเปรียบเทียบรายคู่

ตอนที่ 4 รวบรวมข้อเสนอนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชจากคำถามปลายเปิดนำเสนอเชิงพรรณนา รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นำข้อมูลในปัจจุบันไปตีความหมาย อธิบาย ประเมินผล และเปรียบเทียบ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อทราบหลักเหตุผล และการปฏิบัติ ปัญหาเพื่อหาทางปรับปรุง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้ต่อเดือน คือ ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.60 อายุระหว่าง 41 - 60 ปี ร้อยละ 49.10 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 44.80 ประกอบอาชีพ กลุ่มอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 40.30 และมีรายได้ต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 60.80

2. พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวม ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านลงคะแนนเลือกตั้ง และด้านระยะเวลาและการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.31) ซึ่งเมื่อเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคะแนนเลือกตั้ง ($\bar{X}$ =

3.55) รองลงมา คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.34$) และด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.05$) มีค่าน้อยที่สุดตามลำดับ

3. พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.34$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ข้อ 2 ได้แก่ ท่านใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเป็นหน้าที่ของประชาชน ($\bar{X}= 4.68$) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 10 ที่ว่าท่านใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะอยากได้นายกเทศมนตรี ตำบลท่าประจักษ์ และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ที่มีความสามารถ ($\bar{X}= 4.66$) ส่วน ข้อ 5 ที่ว่า ท่านใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะได้รับเงินชื้อเสียง หรือได้รับแจกสิ่งของ ($\bar{X}= 1.55$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

4. พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ข้อ 6 ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนที่ซื่อสัตย์ สุจริต ต่อประชาชนและสังคม ($\bar{X}= 4.34$) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า ท่านพิจารณาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากตัวบุคคล ($\bar{X}= 4.32$) ส่วน ข้อ 3 ที่ว่า ท่านพิจารณาลงคะแนนเสียงจากกลุ่มการเมือง ($\bar{X}= 2.77$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

5. พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ข้อ 8 ได้แก่ ท่านตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากผลงานของผู้สมัคร ($\bar{X}= 4.33$) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า ท่านตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ ของผู้รับเลือกตั้ง ($\bar{X}= 4.23$) ส่วน ข้อ 5 ที่ว่า ท่านตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากของสมนาคุณ ($\bar{X}= 1.65$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

6. ผลการเปรียบเทียบระดับผลการเปรียบเทียบ พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชน ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าแปรผล อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาในภาพรวม เป็นรายด้านพบว่า ผลการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าแปรผล อยู่ในระดับปานกลาง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ความสำคัญกับการลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นการมองว่าพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นปรากฏการณ์ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่งที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องกับผู้คน จำนวนมากซึ่งเป็นผลมาจาก การตัดสินใจภายใต้สภาวะแวดล้อม บุคลิกภาพและความสนใจของแต่ละคน ได้แก่ ทฤษฎีปัจจัยกำหนดที่มองว่าปัจจัยทางสังคมเป็นตัวที่สำคัญของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเป็นทฤษฎีที่เน้นปฏิกิริยาของการสำนึกตรึงตรองของผู้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้งที่มีต้นนโยบายสภาพ และค่าบริหารของพรรคการเมือง และทฤษฎีระบบที่เชื่อว่าความสมดุล ของระบบจะมีเสถียรภาพของความมั่นคงในระดับต่าง ๆ กันซึ่งทฤษฎีระบบจะมีความสัมพันธ์กับทฤษฎี ปัจจัยกำหนดและทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเพราะมีส่วนทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมเลือกตั้ง เปลี่ยนไปตามสถานการณ์ทางการเมือง ตัวแบบที่นำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อีริคท์ เสรริงสรรค์ กล่าวว่า ตัวแบบที่นำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนน เสียงเลือกตั้ง ประกอบด้วยมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และจิตวิทยา มีสาระสำคัญ ดังนี้ มุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์แนวทางการศึกษาพฤติกรรมในแนวตัวแบบนี้ได้นำเอา แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าด้วยความชอบด้วยเหตุผลของมนุษย์มาใช้ในการตัดสินใจทางการเมือง โดยมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์นี้ตั้งอยู่บนฐานคติที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1.1 การลงคะแนนเสียงจะเป็นเครื่องมือที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์หรือเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ 1.2 การลงคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนนเสียงนั้นจุดสนใจจะมุ่งที่เป้าหมายทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียง 1.3 การตัดสินใจลงคะแนนเสียงนั้นจะกระทำอย่างละเอียดรอบคอบระมัดระวังโดยใช้ข่าวสารที่มากเพียงพอ

สรุปได้ว่าผลการศึกษา พฤติกรรมเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ ด้านคะแนนเลือกตั้ง รองลงมาคือด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน ดังนี้

เพศต่างกัน พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมทั้ง 3 ด้านจำแนกตามเพศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อภิปรายผล ได้ว่าเพศไม่มีผลกระทบต่อการพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งทั้งเพศชาย และหญิงมีพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนทั้งเพศชายและหญิงมีพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นการกระทำตามลักษณะนิสัยความเคยชินที่ได้ปฏิบัติกันมาหรือเป็นการกระทำที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาจากคนแต่ละรุ่น การกระทำตามประเพณีมีลักษณะใกล้เคียงกันกับตามอารมณ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภารัตน์ พุทธรักษา ผลการวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมเลือกตั้ง” (สุภารัตน์ พุทธรักษา, 2549) ตามแนวคิดเรื่อง “การกระทำทางสังคม” อ้างถึงใน (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2542) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางผลการวิจัย พบว่า ระดับพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุต่างกัน พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 3 ด้านจำแนกตามเพศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายผลอายุไม่มีผลกระทบต่อการพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพฤติกรรมเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุไหน ประชาชนก็จะถูกจูงใจให้เกิดความนิยมศรัทธาในกิจกรรมของ พรรค การเมือง และเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่มีการแข่งขันสูง โดยจะกระตุ้นให้ผู้ไปใช้สิทธิมีความกระตือรือร้นมากขึ้น กล่าวคือ ประชาชนจะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสนับสนุนที่ตนสังกัดหรือศรัทธา ลักษณะดังกล่าวนี้เคยเกิดขึ้นค่อนข้างชัดเจนในการเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภารัตน์ พุทธรักษา ผลการวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมเลือกตั้ง” (สุภารัตน์ พุทธรักษา, 2549) ตามแนวคิดเรื่อง “การกระทำทางสังคม” (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2542) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมเลือกตั้ง

ระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลเปรียบเทียบ ระดับพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาต่างกัน พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 3 ด้านจำแนกตามระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายผลการศึกษาทำให้ความคิดเห็นและความเข้าใจในประเด็นทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่แตกต่างกันไม่ว่าการศึกษาจะสูงหรือไม่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเลือกพรรคการเมืองและการมีแนวโน้มว่าจะเลือกพรรคการเมืองเดิมในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะค่านิยมและความศรัทธาในตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Milbrath and Goel ที่กล่าวว่าการศึกษาคือเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลมากที่สุด เนื่องจากเป็นตัวแปรที่สัมพันธ์กับคุณสมบัติอื่น ๆ ของบุคคลทั้งในด้านทัศนคติความคิดความเชื่อและปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ ตามมาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Milbrath, Lester W. and M. L. Goel, 1997)

อาชีพต่างกัน พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 3 ด้านจำแนกตามอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายผลได้ว่า อาชีพของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง, ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง และด้านระยะเวลาและการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกันเนื่องจากอาชีพของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นตัวกำหนดสถานภาพทางสังคมในการกระทำหลายอย่างไม่ว่าจะอาชีพใด ก็จะเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายสนับสนุนสวัสดิการและการเสริมสร้างความมั่นคงในการทำงานของตนหรือพรรคที่ค่อนข้างมีแนวนโยบายอนุรักษ์นิยมพรรคการเมืองที่มีนโยบายสนับสนุนการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำการลดค่าครองชีพการจัดสวัสดิการสังคมไว้ในลักษณะฟรีและทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Huntington and Nelson ที่พบว่าบุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกันจะมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลเปรียบเทียบ ระดับพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Huntington, S. P. and J. M. Nelson, 1976)

รายได้ต่อเดือนต่างกัน พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 3 ด้านจำแนกตามอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายผลได้ว่า รายได้ต่อเดือนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง และด้านระยะเวลาและการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกันเพราะเนื่องจากรายได้ต่อเดือนเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมแต่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Milbrath and Goel ที่พบว่าบุคคลยังมีรายได้สูงขึ้นเพียงโดยอ้อมมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากขึ้นผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลเปรียบเทียบ ระดับพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (Milbrath, Lester W. and M. L. Goel, 1997)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ประชาชนจะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เพื่อพิจารณาบุคคลที่ลงสมัครรับเลือกตั้งว่าเมื่อเข้าไปแล้วจะสามารถนำความรู้ความสามารถมาพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรืองได้มากน้อยเพียงใด ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ประชาชนจะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เพื่อพิจารณาบุคคลที่ลงสมัคร รับเลือกตั้งว่าเมื่อเข้าไปแล้วจะสามารถนำความรู้ความสามารถมาพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรืองได้มากน้อยเพียงใด ด้านระยะเวลาและการตัดสินใจ ประชาชนจะใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจผลงานของผู้รับสมัครลงเลือกตั้งจากหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านความรู้ความสามารถของตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อเลือกเข้าไปแล้วจะพัฒนาท้องถิ่นได้มากน้อยเพียงใด

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ ที่ได้จากการวิจัย คือ ความแตกต่างกันของวัยที่มีผลต่อความคิดทัศนคติ และพฤติกรรม ปัจจัยที่ทำให้ความสำคัญในการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเลือกตั้ง ในด้านต่าง ๆ ซึ่งพิจารณาองค์ประกอบพฤติกรรมของตัวบุคคลว่าเป็นไป แล้วจะพัฒนาบ้านเมืองได้ควรจะต้องคิดถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ จึงจะทำให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุไหน ประชาชนก็จะถูกจูงใจให้เกิดความนิยมศรัทธาในกิจกรรมของ พรรค การเมือง ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่มีการแข่งขันสูง โดยจะกระตุ้นให้ผู้ไปใช้สิทธิมีความกระตือรือร้นมากขึ้น เลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายสนับสนุนสวัสดิการและการเสริมสร้างความมั่นคงในการทำงานของตนหรือพรรคที่ค่อนข้างมีแนวนโยบายอนุรักษ์นิยมพรรคการเมืองที่มีนโยบายสนับสนุนการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำการลดค่าครองชีพการจัดสวัสดิการสังคมให้ในลักษณะฟรีและทั่วถึง ดังนั้น พฤติกรรมการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ควรเป็นแบบอย่างในการใช้สิทธิทางการเมืองชอบด้วยกฎหมายและเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาองค์ประกอบพฤติกรรมของตัวบุคคลว่าเป็นไปแล้วจะพัฒนาบ้านเมืองได้ ควรจะต้องคิดถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ มีกฎกติกาทางการปฏิบัติงานต่อสังคมในชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นกับการเมืองได้อย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2542). *การเลือกตั้งและพรรคการเมือง บทเรียนจากเยอรมัน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2549). *ระเบียบวิธีวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2560). *ข้อมูลจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง*. นครศรีธรรมราช: กองทะเบียนเทศบาลตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช.

สุภารัตน์ พุทธรักษา. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชลบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครองบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.

อนเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). *การเมืองของพลเมือง*. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

Huntington, S. P. and J. M. Nelson. (1976). *No Easy Choice Political Participation in Developing Countries*. Cambridge: Harvard University Press.

Milbrath Lester W. and M. L. Goel. (1997). *Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally College.

รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี*

KINDERGARTEN DEVELOPMENT MODEL IN THE 21ST CENTURY OF PRIMARY SCHOOL AT UDON THANI PROVINCE

รัตนลักษณ์ สุวรรณพงษ์

Rattanaluck Suwannapong

บุษกร สุขแสน

Busakorn Suksan

ธนกฤต ทูริสุทธิ์

Tanakit Turisut

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

E-mail: rattanaluck_aorn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ เชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ทั้งหมดจำนวน 388 คน ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งหมดจำนวน 10 คน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี ด้านสารสนเทศ และสื่อ (2) ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (3) ด้านทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น (4) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ และ (5) ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.67) 2) รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กิจกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัด และวิธีประเมิน สรุปได้ 5 รูปแบบ 32 กิจกรรม ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 การพัฒนาทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น มี 5 กิจกรรม

* Received 30 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

รูปแบบที่ 2 การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ มี 12 กิจกรรม รูปแบบที่ 3 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มี 9 กิจกรรม รูปแบบที่ 4 การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และสื่อ มี 3 กิจกรรม และ รูปแบบที่ 5 การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มี 3 กิจกรรม และผลการประเมินรูปแบบ ๕ ทั้ง 5 รูปแบบ มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินผลความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุมของรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนา, นักเรียนในศตวรรษที่ 21, ระดับประถมศึกษา,

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the condition and student skill level in the 21st century of primary school at Udon Thani province and 2) to create the student development model in the 21st century of primary school at Udon Thani province. There are two steps of process and develop research such as 1) to study the content and 2) to create model and evaluate by mixed methodology such as qualitative by using the simple random sampling questionnaire. The group of sample includes student from grade 6 under primary school of Udon Thani area for total 388 persons by using statistic, percentage frequency, standard deviation and quality. The interview form is structured using specific sampling by main informant such as executives and officers in government and private sector for total 10 persons By using content analysis and overview to get the information.

The research found that: 1. The condition of student s' skill level in the 21st century was divided into five parts that include with 1) information communication technology and media skills 2) critical thinking and problem solving skills 3) communication and collaborate as a team skills 4) life and career skills and 5) learning and innovation skills. This is an overview in the middle level about student s' skill level in the 21st century ($\bar{x}$ = 3.46, S.D. = 0.67) 2. The student skill development model in the 21st century included with principle, objective, reasoning, activities, development, indicators and evaluation method. In the summary, there are 5 forms and 32 activities that include with first form, to develop the communication and collaborate as team skills by 5 activities, second form, to develop the life and career skills by 12 activities, third form, to

develop the learning and innovation skills by 9 activities, fourth form, to develop the information communication technology and media skills by 3 activities and fifth form, to develop the critical thinking and problem solving skills by 3 activities. Finally, the result found assessment from 5 activities that has an average greater than 3.51 so considered passing the feasibility evaluation criteria. The advantage, suitability and justice included the student skill development model in the 21st century that can apply to realistic.

Keywords: Model, Development, Student S' Skill Level In The 21st Century, Primary School

บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้สังคมโลกทุกวันนี้ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน เมื่อสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์ในการพัฒนานักเรียนในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแบบเดิมอาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามยุคสมัยของศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับนักเรียนปฐมวัยในทุกรูปแบบโดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ที่เข้ามาสนับสนุนในการจัดกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ให้มีความสมบูรณ์ครบทุกด้าน เพื่อให้สามารถปรับตัวสามารถดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ให้รู้เท่าทันต่อสิ่งเหล่านี้ (พนิดา ขาตยาภา, 2559) และยังเห็นว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการแข่งขัน เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงจากฐานการผลิตจากทรัพยากรทางธรรมชาติไปเป็นประชากรแทน และประชากรในฐานะเป็นฐานการผลิตเพราะจะต้องใช้เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ รวมทั้ง ระบบการศึกษาในฐานะเป็นกระบวนการสร้างคุณภาพของประชากรสู่ระดับสากลที่ควรจะเป็น การปรับฐานคิดที่ยังอ่อนล้าของประชากรให้เข้มแข็งโดยการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในความเป็นไทย และเรียนรู้ให้เท่าทันสังคมโลกอย่างระมัดระวังควบคู่กับการยกระดับสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร (Information Society) ก้าวผ่านไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องกระทำในหลายมิติ (ชมพู โกติรัมย์, 2555) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) มีการกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและเยาวชน ประกอบด้วย 1) ประชาชนทุกช่วงวัยมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic Security) และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2) การศึกษาและการเรียนรู้ได้รับการพัฒนาคุณภาพ และ 3) สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งเป็นฐานรากที่เอื้อต่อการพัฒนาคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

จากข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ศึกษาคุณลักษณะ จิตใจ ทักษะ หรือองค์ความรู้ที่จำเป็น สำหรับคนไทยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า ตามแนวคิดของ Harward Gardner คนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวินัยของตนเองในการศึกษาหาความรู้ และพบว่า ลักษณะของคนไทยในปัจจุบันนั้นยังคงขาดแรงกระตุ้นเพื่อการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมโดยรวมที่ไม่เน้นความกระตือรือร้น ผลจากการประเมินช่องว่าง ในเรื่องของกลุ่มจิต (Mindset) ที่เป็นจุดอ่อนที่สุดของคนไทยในปัจจุบัน อันดับแรก คือ จิตจริยธรรม การรู้ผิดชอบชั่วดี ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ส่วนด้านจิตเชิงวิชาชีพที่เป็นจุดอ่อน คือ ด้านวินัยในการศึกษา การใฝ่รู้เชิงลึก เห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนไทยยังขาดการพัฒนาอีกหลายด้าน รวมถึงหลักสูตรการเรียนการสอนไม่มีการปรับให้เข้ากับยุคสมัย จากสภาพปัญหาดังกล่าวเด็กและเยาวชนไทยจึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาทักษะความสามารถการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยสามารถสรุปในภาพรวมได้ว่า ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 จะถูกหล่อหลอมตกผลึกเป็นผู้ที่สามารถนำทางชีวิตตนเองได้อย่างมีคุณภาพชีวิตและเกิดเป็นคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 10 คุณลักษณะ คือ เป็นนักคิดวิเคราะห์ นักแก้ปัญหา นักสร้างสรรค์ นักประสานความร่วมมือ รู้จักใช้ข้อมูลและข่าวสาร เรียนรู้ด้วยตนเอง นักสื่อสาร ตระหนักรับรู้สถานะของโลก เป็นพลเมืองทรงคุณค่า และมีพื้นฐานความรู้ เศรษฐกิจและการคลัง ซึ่งสรุปเป็นคุณลักษณะใน 3 ด้าน คือ ด้านการทำงาน ด้านการเรียนรู้ และด้านศีลธรรม โดยมีประเด็นศึกษา ดังนี้

ทักษะนักเรียนประถมในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะความชัดเจนหรือความสามารถของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทักษะทางด้านร่างกาย สติปัญญาและสังคม เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ การฝึกฝน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสอนและการจัดการของแต่ระดับ ประถมศึกษาภายใต้แนวคิดศตวรรษที่ 21 (พ.ศ.2562 - 2572) มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (วิจารณ์ พานิช, 2555)

1. ทักษะการใช้เทคโนโลยี ด้านสารสนเทศ สื่อ เป็นทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล ประเมินข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังจะต้องสามารถใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการสร้างสื่อด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ วัตถุประสงค์ของสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เช่น สิ่งพิมพ์ ออดิโอ วิดีโอ มัลติมีเดีย เว็บไซต์ เพื่อให้รู้เท่าทันสื่อและเลือก คัดกรองเฉพาะข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของตนเอง สามารถประเมินข้อมูลได้ รู้ว่าต้องการใช้ข้อมูลอะไรบ้าง มีขอบเขตเท่าใด

2. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เป็นทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการมีเหตุผลที่มีประสิทธิภาพ มีการคิดอย่างเป็นระบบ มีการตัดสินใจ มีการแก้ปัญหา มีความสามารถ บอกได้ว่าปัญหาที่เผชิญอยู่คืออะไร สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สามารถหาข้อมูลหลาย ๆ ด้าน เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา สามารถคิดอย่างเป็น

ระบบ วิเคราะห์ ประเมินและสรุปผลข้อมูลที่มีอยู่ได้ สามารถวางแผนในการแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอนได้ สามารถบอกข้อดีและข้อเสียของวิธีการแก้ปัญหาแต่ละวิธีได้ สามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเองด้วยการคิดที่รอบคอบ

3. ทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นทักษะการเรียบเรียงความคิดและมุมมอง การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบร่วมกัน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีการเห็นคุณค่าของผู้ร่วมงาน ความสามารถในการเรียบเรียงความคิดและมุมมอง ความสามารถในการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีการให้ความเคารพกับความจริงใจกับเพื่อนร่วมงาน ความสามารถในการมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีการช่วยเหลือกัน สามารถแสดงความคิดเห็นได้เหมาะสม แสดงออกถึงความรับผิดชอบในการทำงานเมื่อเป็นสมาชิกทีม

4. ทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นทักษะความยืดหยุ่นและมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความสามารถในการเป็นผู้มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย สามารถทำงานและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง สามารถศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง การจัดการเป้าหมายและกำหนดเวลา ความเป็นผู้นำสร้างผลงานของตนเองได้ และรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น เข้าใจได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีความพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอยู่เสมอ สามารถปรับเปลี่ยนความคิด ทศนคติหรือพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมได้ สามารถทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้โดยเสร็จจุล่งทันเวลาที่กำหนด มีการพัฒนาตนเองเมื่อเกิดข้อผิดพลาดหรือต้องปรับตัวสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ (อัครเดช นิละโยธินและวิโรจน์ สารรัตน์, 2560)

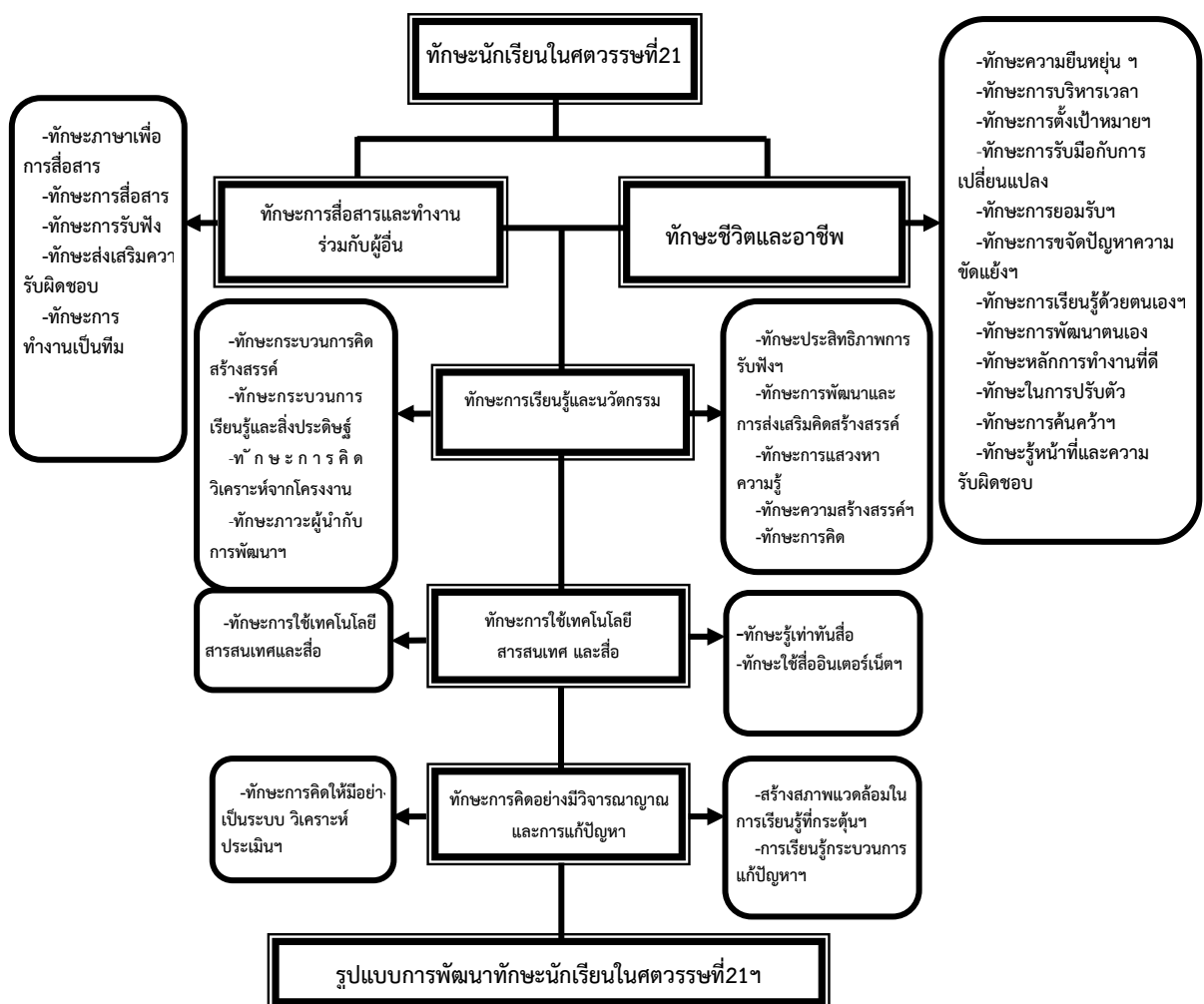
5. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม เป็นทักษะรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นเหตุเป็นผลเป็นระบบ เพื่อให้มองเห็นภาพรวมและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีทักษะในการสื่อสาร มีการทำงานอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น การร่วมมือกับผู้อื่น และรู้จักคิดอย่างสร้างสรรค์หรือปรับเปลี่ยนมุมมองในการคิด เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ มีการดำเนินการด้านนวัตกรรมคิดอย่างสร้างสรรค์ ความสามารถใช้วิธีการที่หลากหลายในการหาแนวคิดหรือมุมมองใหม่ ๆ สามารถคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ ความสามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการ กระบวนการใหม่ในการเรียนรู้ได้สามารถใช้เทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิด (วิจารณ์ พานิช, 2555)

จากการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเพิ่มพัฒนาการทางด้านทักษะในด้านต่าง ๆ จังหวัดอุดรธานี ได้มีการจัดโครงการเสริมสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ UD New Generation เป็นการขับเคลื่อนการทำงานของโครงการเสริมสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ในจังหวัดอุดรธานี ตามแนวทางอุดมโมเดลในการกำหนดหลักสูตรหรือกิจกรรมเพื่อสนับสนุนงานในโรงเรียนและสถานศึกษาใน

การดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาเรียนรู้” หรือ “Moderate Class Knowledge” (กรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานี, 2562) ให้แก่สถานศึกษาเป้าหมาย คือ การสร้างบุคลากรที่พึงประสงค์เพื่อให้เยาวชนตามโครงการเติบโตไปเป็นบุคคลที่มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและเติบโตเป็นกำลังสำคัญของจังหวัดและของประเทศในอนาคต จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนระดับประถมศึกษามีการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและสอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

โดยสรุปแล้วผู้วิจัยได้ตัวแปรหลัก หรือตัวแปรแฝงในการวิจัย 5 ตัวแปร และตัวแปรย่อยหรือตัวแปรสังเกตได้ 32 ตัวแปร ซึ่งสามารถแสดงได้ ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21

จากภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กิจกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัด และวิธีประเมิน สรุปได้ 5 รูปแบบ 32 กิจกรรม ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 การพัฒนาทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น มี 5 กิจกรรม รูปแบบที่ 2 การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ มี 12 กิจกรรม รูปแบบที่ 3 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มี 9 กิจกรรม รูปแบบที่ 4 การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และสื่อ มี 3 กิจกรรม และ รูปแบบที่ 5 การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มี 3 กิจกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การดำเนินงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ นักเรียนกำลังที่ศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดอุดรธานี (เนื่องจากนักเรียนกำลังที่ศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องมีการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขึ้นพื้นฐานการวัดคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษา (O-NET) และเป็นวัยเด็กตอนปลายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับมัธยมศึกษา มีทักษะต่าง ๆ ความพร้อม และการเรียนรู้) ทั้งหมดจำนวน 12,606 คน จากทั้ง 9 โรงเรียน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี, 2559)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพ และองค์ประกอบของทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ใช้ การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple sampling) ประกอบด้วย นักเรียนกำลังที่ศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านหมากแข้ง 2) โรงเรียนบ้านหนองบัว 3) โรงเรียนบ้านหนองแวงโนนขี้เหล็ก 4) โรงเรียนอนุบาลหนองแสง 5) โรงเรียนบ้านดงเมือง (ดงเมืองวิทยา) 6) โรงเรียนอนุบาลกุมภวาปี 7) โรงเรียนบ้านเชียง (ประชาเชียงเขต) 8) โรงเรียนอนุบาลหนองหานวิทยาคม และ 9) โรงเรียนอนุบาลบ้านผือ โดย

สุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนประชากรแต่ละโรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมดจำนวน 388 คน (Yamane, Taro, 1973)

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาสภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี ทั้งหมดจำนวน 10 คน

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านสถานที่ คือ โรงเรียนที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ทั้ง 4 เขต

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.50 (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ของแบบสอบถามทั้งหมด (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2564) และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และ 2) ศึกษาสภาพและองค์ประกอบของทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert' Scale) เพื่อนำไปเก็บข้อมูลและวิเคราะห์สถิติด้วย SPSS เพื่อหาค่าทางสถิติของข้อมูลที่ศึกษา และเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี ทั้งหมดจำนวน 10 คน โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และ 2) ศึกษาสภาพทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อยืนยันข้อมูล และนำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธี Content Analysis จัดระบบเพื่อยืนยัน (Confirm) ผลที่ได้จากเชิงปริมาณ

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการใช้ทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และองค์ประกอบของทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และระยะที่ 2 การสร้างและประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยระยะที่ 1 ขั้นตอนแรกเก็บ

รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี ทั้งหมดจำนวน 10 คน และขั้นตอนที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและองค์ประกอบของทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนกำลังที่ศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดเขตเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ทั้ง 4 เขต จำนวน 388 คน และระยะที่ 2 ขั้นตอนแรกเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลการวิจัยระยะที่ 1 และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และขั้นตอนที่ 2 ประเมินด้านอรรถประโยชน์/ด้านความเหมาะสม/ด้านความเป็นไปได้/ด้านการยอมรับได้ของรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (พินดา วราสุนันท์, 2554) จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 1) นักวิชาการหรือข้าราชการครูเกษียณ 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับประถมศึกษา 3) ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนระดับประถมศึกษา 4) ครู และ 5) ผู้ปกครอง เพื่อได้รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียน ๆ ทั้งหมดจำนวน 30 คน

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงปริมาณด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อได้ผลสภาพและองค์ประกอบของทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และเชิงคุณภาพด้วยวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม แล้วนำไปวิเคราะห์สร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และประเมินรูปแบบ ๆ ตามเกณฑ์การยอมรับของรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินนำไปปฏิบัติจริงได้ ซึ่งจะได้ผลลัพธ์เป็นรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย

สภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า นักเรียนเป็นเพศชายจำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 และเพศหญิง จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 อายุ 12 ปี จำนวน 274 คน คิดร้อยละ 70.6 อายุ 11 ปี จำนวน 108 คน คิดร้อยละ 27.8 อายุ 13 ปี จำนวน 6 คน คิดร้อยละ 1.5 ประเภทห้องเรียน คือห้องเรียนปกติ จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 91.2 ห้องเรียน IEP จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 อาชีพผู้ปกครอง มากที่สุด คือประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 110 คิดเป็นร้อยละ 28.4 รองลงมา คือ อื่น ๆ เช่น อาชีพรับจ้างทั่วไป บวชเป็นพระภิกษุ ไม่ได้ทำงาน และทำงานในต่างประเทศ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 ในด้านการใช้ทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากยังขาดทักษะการนำมาใช้ปฏิบัติจริงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกระบวนการคิด การปฏิบัติ และด้านจิตใจในการปรับสภาพรู้เท่าทันเหตุการณ์ ได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะ

การใช้เทคโนโลยี ด้านสารสนเทศ และสื่อ 2) ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 3) ด้านทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น 4) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ และ 5) ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งได้ตรงกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ปัจจุบันในยุคที่มีการแข่งขันค่อนข้างสูง ทำให้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือในการช่วยศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนไม่รู้เท่าทันในการนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ รวมถึงการทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์การสื่อสาร ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การมีเหตุผล การคิดอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ค้นหาและเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น” (มานบ บุญดี, 2562)

จากปัญหาดังกล่าวเห็นได้ว่า นักเรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความกระตือรือร้นในการใฝ่เรียนรู้ ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ และที่สำคัญการสร้างระเบียบวินัยของตนเองในการศึกษาหาความรู้ ตลอดจนการสร้างระบบคุณค่าในด้านศีลธรรม การรู้จักถึงความถูกต้อง การรู้จักระงับชังใจ และการสร้างภูมิคุ้มกันในการใช้เทคโนโลยีได้ ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการหล่อหลอมขัดเกลาจิตใจของเยาวชนไทยให้จิตใจยิ่งขึ้นให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21

ซึ่งในระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.67) ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$, S.D. = 0.72) ได้แก่ (1) มีความสามารถแสดงความคิดเห็นได้เหมาะสม (2) มีความสามารถในการใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (3) มีความสามารถในการรับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ (4) สามารถแสดงออกถึงความรับผิดชอบในการทำงานเมื่อเป็นสมาชิกทีม และ (5) มีความสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$, S.D. = 0.65) ได้แก่ (1) มีความสามารถในการเป็นผู้มีความยืดหยุ่น (2) มีความสามารถทำงานให้เสร็จลุล่วงทันเวลาที่กำหนด (3) มีการจัดการเป้าหมายและกำหนดเวลา (4) ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (5) ความสามารถในการทำงานร่วมกับคนจากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลาย (6) สามารถแก้ไขความขัดแย้งหรือการแสดงความคิดเห็นถูกต้อง (7) มีความสามารถในการทำงานและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (8) ความสามารถในการมีความเป็นผู้นำสร้างผลงานและรับผิดชอบผลงาน (9) มีความสามารถวางแผนและจัดลำดับความสำคัญเป็น (10) มีความสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นที่ไม่คุ้นเคยได้ (11) มีความสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง และ (12) มีความสามารถทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้โดยไม่เกียจงาน 3) ด้านทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48$, S.D. = 0.68) ได้แก่ (1) มีความสามารถใช้เทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้าง (2) มีความสามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการ

กระบวนการใหม่ในการเรียนรู้ได้ (3) มีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์และประเมินแนวความคิด (4) เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์งาน รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในสภาพการณ์ (5) มีประสิทธิภาพทางการรับฟังที่สามารถสร้างทักษะสำหรับการถอดรหัสความหมาย การสรุปเป็นความรู้ สร้างคุณค่า ทศนคติ และเกิดความสนใจใฝ่รู้ (6) มีความสามารถสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่และเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญา (7) สามารถศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (8) มีความสามารถสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาสส่งผลต่อการเรียนรู้ และเข้าใจถึงวิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรม และพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง และ (9) สามารถคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ 4) ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ สื่ออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$, S.D. = 0.65) ได้แก่ (1) มีความสามารถประเมินข้อมูล (2) มีความสามารถวิเคราะห์สื่อ และ (3) มีความสามารถสร้างสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียงและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ 5) ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.23$, S.D. = 0.67) ได้แก่ (1) มีความสามารถคิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ประเมินและสรุปผล (2) มีความสามารถวางแผนในการแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอน และ (3) มีความสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น

รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า มืองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กิจกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัด และวิธีประเมิน ประกอบด้วย 5 รูปแบบ 32 กิจกรรม ประกอบด้วย **รูปแบบที่ 1** การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถแสดงความคิดเห็นได้เหมาะสม เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการรับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแสดงออกถึงความรับผิดชอบในการทำงานเมื่อเป็นสมาชิกทีม และเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ (1) กิจกรรมฝึกทักษะภาษาเพื่อการสื่อสาร (Language for Communication) (2) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติการใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (3) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติการทักษะการรับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ (4) กิจกรรมฝึกปฏิบัติทักษะส่งเสริมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบในการทำงานเป็นทีม และ (5) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติหลักสูตรทักษะการทำงานเป็นทีมเพื่อผลงานที่ดีที่สุด ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ของการประเมินการปฏิบัติหลังดำเนินกิจกรรม **รูปแบบที่ 2** การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการเป็นผู้มีความยืดหยุ่น เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถทำงานให้เสร็จลุล่วงทันเวลาที่กำหนด เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเป้าหมายและกำหนดเวลา เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการทำงานร่วมกับคนจากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลายได้ เพื่อพัฒนาทักษะให้สามารถแก้ไขความขัดแย้งหรือการแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับบุคคลอื่นได้ด้วยวิธีที่ถูกต้องด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะ

ความสามารถในการทำงานและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการมีความเป็นผู้สร้างผลงานของตนเองได้ และรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะให้สามารถวางแผนและกำหนดว่าสิ่งใดสำคัญที่สุดจะทำเป็นอันดับแรกได้เอง เพื่อพัฒนาทักษะให้มีความสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นที่ไม่คุ้นเคยได้ เพื่อพัฒนาทักษะให้มีความสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง และเพื่อพัฒนาทักษะให้มีความสามารถทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้โดยไม่เกี่ยงงาน ซึ่งได้มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ (1) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัว (2) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติการทักษะเพื่อให้บริการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ (3) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติการทักษะการตั้งเป้าหมายและการบริหารจัดการ (4) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติในหลักสูตรการพัฒนาความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง (5) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติความสามารถในการการยอมรับความแตกต่างและอยู่ร่วมกัน (6) กิจกรรมอบรมและการฝึกปฏิบัติทักษะ ความสามารถในการขจัดปัญหาความขัดแย้งกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Activity based learning) (7) กิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (8) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติทักษะความรู้ในการพัฒนาตนเองสำหรับนักเรียน (9) กิจกรรมพัฒนาทักษะหลักการทำงานที่ดี (10) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติความสามารถ การใช้ทักษะในการปรับตัวและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น (11) กิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติการ การพัฒนาทักษะการค้นคว้า และศึกษาด้วยตนเอง และ (12) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะรู้หน้าที่และความรับผิดชอบ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ของการประเมินการปฏิบัติหลังดำเนินกิจกรรม

รูปแบบที่ 3 การพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถใช้เทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้าง เช่น การระดมสมอง เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการกระบวนการใหม่ในการเรียนรู้ได้ เพื่อพัฒนาทักษะให้มีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์และประเมินแนวความคิดเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์งานรวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในสภาพการณ์ซึ่งอาจเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อจำกัด โดยพร้อมที่จะยอมรับความคิดหรือสภาพการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นได้ เพื่อพัฒนาทักษะประสิทธิภาพทางการรับฟังที่สามารถสร้างทักษะสำหรับการถอดรหัสความหมาย การสรุปเป็นความรู้ สร้างคุณค่า ทศนคติ และเกิดความสนใจใฝ่รู้ เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่และเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญา เพื่อพัฒนาทักษะสามารถศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาสส่งผลต่อการเรียนรู้และเข้าใจถึงวิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ต้องใช้เวลาและสามารถนำเอาข้อผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อพัฒนาทักษะสามารถคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ ซึ่งได้มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ (1) กิจกรรมพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (2) โครงการพัฒนาทักษะ

กระบวนการเรียนรู้และสิ่งประดิษฐ์ (3) กิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จากโครงงาน (4) กิจกรรมพัฒนาทักษะภาวะผู้นำกับการพัฒนากลยุทธ์ในการจัดการเปลี่ยนแปลง (5) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาทักษะประสิทธิภาพทางการรับฟัง คือ การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนด้านทักษะการเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างมีประสิทธิภาพ (6) กิจกรรมพัฒนาทักษะการพัฒนาและการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (7) กิจกรรมการพัฒนาทักษะทักษะการแสวงหาความรู้ (8) กิจกรรมพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์เพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และ (9) กิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อพิชิตทางออกของปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ของการประเมินการปฏิบัติหลังดำเนินกิจกรรม **รูปแบบที่ 4** การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ สื่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถประเมินข้อมูลได้ รู้ว่าต้องการใช้ข้อมูลอะไรบ้างมีขอบเขตเท่าใดจากการใช้เทคโนโลยีและสื่อ เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถวิเคราะห์สื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายเพื่อให้รู้เท่าทันสื่อ เช่น สิ่งพิมพ์ ออดิโอ วิดีโอมีเดีย เว็บไซต์ได้ และเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถสร้างสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น POWERPOINT ได้ด้วยตนเอง ซึ่งได้มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ (1) อบรมปฏิบัติการด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและสื่อ ให้กับนักเรียน “กิจกรรมการเรียนรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ” (2) กิจกรรมรู้เท่าทันสื่อเกราะป้องกันนักเรียนชั้นดี “นักเรียนไทยรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล 4.0” และ (3) กิจกรรมอบรมปฏิบัติการ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ของการประเมินการปฏิบัติหลังดำเนินกิจกรรม และ **รูปแบบที่ 5** การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถคิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปผลข้อมูลที่มีอยู่ได้ เพื่อทักษะความสามารถวางแผนในการแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอนได้ และเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งได้มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ (1) กิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดให้เป็นอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปผลข้อมูล 3 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม (2) กิจกรรมสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนค้นคว้า แก้ปัญหา สร้างสรรค์เพิ่มประสบการณ์การเล่น เช่น กิจกรรมศิลปะเพื่อฝึกทักษะการคิดเป็นระบบ วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปผล และ (3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการแก้ปัญหา นำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ รู้จักตั้งคำถาม กำหนดประเด็นปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาวิธีการได้มาซึ่งคำตอบของปัญหาสามารถตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น รวมถึงการนำความรู้ไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาได้ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละ 80 ของการประเมินการปฏิบัติหลังดำเนินกิจกรรม

การประเมินโดยภาพรวมรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 รูปแบบ มีเฉลี่ยสูงกว่า 3.51 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินผลความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุมของรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนใน

ศตวรรษที่ 21 และนำรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ไปจัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มีคุณภาพตามแผนการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 พบประเด็นสำคัญสามารถนำมาอภิปรายผล คือ สภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคูณภาพในการจัดการศึกษาของนักเรียนและเยาวชนให้สอดคล้องกับนโยบายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

1. จากศึกษาสภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ นันทวัน จันทร์กลั่น ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี มีปัญหาสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และปัญหาด้านทักษะชีวิตและการทำงานโดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหการบริหารจัดการคุณภาพ ในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ (1) ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพผู้บริหารและคณะครูควรร่วมประชุมเพื่อที่จะศึกษาข้อบกพร่องวิธีการดำเนินงาน เพื่อลำดับความสำคัญของปัญหาที่จะแก้ไขก่อนหลังและทำความเข้าใจปัญหาร่วมกัน วางแผนการดำเนินงานด้วยการจัดอันดับความสำคัญของปัญหา กำหนดวิธีการที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหานำเอาผลที่ได้มาวิเคราะห์ มีการประเมินผลของการจัดกิจกรรมว่ามีการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ร่วมกันจัดทำมาตรฐานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นไปอีก (2) ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพควรร่วมกันคัดเลือกและกำหนดปัญหาที่จะดำเนินการนำมาลำดับปัญหาที่จะทำก่อนหลังได้ ร่วมกันทำความเข้าใจปัญหาและปรับปรุงไปในทางเดียวกัน ร่วมกันในการวางแผนการดำเนินงานความสำคัญของปัญหาที่จะแก้ไขก่อนหลัง และนำเอาผลที่ได้มาวิเคราะห์ มีการประเมินผลของการจัดกิจกรรมว่ามีการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ร่วมกันจัดทำมาตรฐาน (3) ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี แนวทางการบริหาร

จัดการคุณภาพผู้บริหารควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศของการทำงานมีความเป็นกันเอง สร้างสรรค์ส่งเสริมความไว้วางใจกันในการทำงาน มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงานของทีมและผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยในประเด็นการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาในด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนและเยาวชนให้สอดคล้องกับนโยบายและตรงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 (นันทวัน จันทร์กลีน, 2557)

2. จากการสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานของ รุ่งฤดี กล้าหาญและคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเรียนให้บรรลุทักษะ กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงต้องฝึกฝนทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งส่งผลต่อการเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ ตามมา การวัดและประเมินผลจึงใช้หลักการวัดและประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการวัดและประเมินโดยใช้ผู้ประเมินจากหลายแหล่ง เช่น ครู นักเรียน เพื่อน และผู้ปกครอง ด้วยวิธีที่หลากหลาย ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูลสะท้อนกลับมาพัฒนาดตนเองและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จนกลายเป็นคุณลักษณะประจำตัว ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยในประเด็นการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 คือ การสร้างกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 และซึ่งเป็นการวัดและประเมินโดยใช้ผู้ประเมินจากหลายแหล่ง เช่น ครู นักเรียน เพื่อน และใช้การวัดและประเมินผลมาประเมินถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกเป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงผลลัพธ์ในการเรียนรู้สามารถนำกลับมาพัฒนาดตนเองและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ได้ (รุ่งฤดี กล้าหาญและคณะ, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนา มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเนื้อหา และ 2) ร่างรูปแบบและประเมิน โดยการใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ เชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 โรงเรียน

ทั้งหมดจำนวน 388 คน ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างใช้การสัมภาษณ์อย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี ทั้งหมดจำนวน 10 คน วิเคราะห์โดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วสรุปเป็นภาพรวม โดยนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์เป็นรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนและเยาวชนให้เกิดการพัฒนาในด้านทักษะต่าง ๆ และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศชาติที่มั่นคง ยั่งยืน ต่อไป

จากการศึกษาผลการวิจัย สรุปได้ว่า 1) การใช้ทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.46, S.D. = 0.67) ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.72) 2) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.52, S.D. = 0.65) 3) ด้านทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.48, S.D. = 0.68) 4) ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.30, S.D. = 0.65) และ 5) ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.23, S.D. = 0.67) และรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กิจกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัด และวิธีประเมิน ประกอบด้วย 5 รูปแบบ 32 กิจกรรม ประกอบด้วย **รูปแบบที่ 1** การพัฒนาทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น จำนวน 5 กิจกรรม **รูปแบบที่ 2** การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ จำนวน 12 กิจกรรม **รูปแบบที่ 3** การพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จำนวน 9 กิจกรรม **รูปแบบที่ 4** การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และสื่อ จำนวน 3 กิจกรรม และ **รูปแบบที่ 5** การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา จำนวน 3 กิจกรรม และผลการประเมินรูปแบบยุทธศาสตร์ ฯ ทั้ง 5 รูปแบบ มีเฉลี่ยสูงกว่า 3.51 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินผลความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุมของรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และนำรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ไปจัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ให้มีคุณภาพตามแผนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21

ด้านการอภิปรายผล สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย ด้านสภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และด้านรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาข้อมูลไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มี

งานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยได้สรุปรูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมได้ว่า การพัฒนาทักษะและเสริมสร้างศักยภาพความสามารถในด้านต่าง ๆ ควรเริ่มจากการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง รวมถึงการสร้างเสริมให้มีสุขภาวะที่ดีที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดโอกาสในการเรียนรู้เพื่อเป็นรอบรู้ และเท่าทันในสังคมยุคดิจิทัล ตลอดจนมีการฝึกฝนทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ ให้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนานักเรียนและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ให้ขับเคลื่อนไปสู่มาตรฐานสากล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความเข้มแข็งให้สังคมมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมต่อไป สำหรับภาพรวมของสภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับระดับมาก แต่ยังพบว่าสภาพและระดับทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานีในด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มีการใช้ทักษะที่จะต้องพัฒนาเป็นลำดับที่ 1 จากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด ผลการสร้างรูปแบบทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี สืบเนื่องจากผลการวิจัยที่ยังต้องพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหานั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจ ร่วมจัดทำรูปแบบการพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น และนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานี. (2562). *โครงการเสริมสร้างเยาวชนรุ่นใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2562 จาก: <http://www.udonthani.m-society.go.th>.
- ชมพู โกติรัมย์. (10 สิงหาคม 2555). ศตวรรษที่ 21 ปัจจัยการผลิตที่ทำทลายก้าวอย่างที่ต้องปรับของไทย. *หนังสือพิมพ์สยามธุรกิจ*.
- นันทวัน จันทร์กลิน. (2557). การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- พนิดา ขาตยาภา. (2559). เทคโนโลยีกับนักเรียนปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 6(2), 151-162.

- พินดา วราสุนันท์. (2554). The Program Evaluation Standards (3rd Edition) ปี ค.ศ. 2010. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 24(2), 108-113.
- มานบ บุญดี. (9 กุมภาพันธ์ 2562). รูปแบบการพัฒนาทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. (รัตนลักษณ์ สุวรรณพงษ์, ผู้สัมภาษณ์)
- รุ่งฤดี กล้าหาญและคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทย ในศตวรรษที่ 21. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 17(2), 86-98.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี. (2559). *ข้อมูลด้านการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด*. อุดรธานี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2564). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเฟื่องฟ้าพรินติ้ง จำกัด.
- อัครเดช นิละโยธินและวิโรจน์ สารรัตน์. (2560). ตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน:การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*, 17(1), 81-87.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins. Publishers.
- Taro Yamane,. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. Third editio*. Newyork: Harper and Row Publication.

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ*

EDUCATIONAL ADMINISTRATION MODEL BASED ON THE RIGHT MINDFULNESS

ศุภกัญญา ศรีคำไทย

Sukpinya Srikomthai

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตาวฑฒโน

Phramaha Yannawat Thitavaddhano

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

อุทัย สติมัน

Uthai Satiman

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Suan Dusit University, Thailand

E-mail: sukpinya.im@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการบริหาร การศึกษาและแนวคิดหลักสัมมาสติ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วจึง นำมาเสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ โดยมีขั้นตอน คือ 1) การตรวจสอบ ร่องรูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน มีเครื่องมือวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง 2) การพัฒนารูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 8 รูป/คน มีเครื่องมือ วิจัยคือแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และ 3) การตรวจสอบรูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 รูป/คน มีเครื่องมือวิจัยคือแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ เป็นการนำ หลักการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาโดยบูรณาการกับหลักสัมมาสติ เพื่อเป็น ประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ และ 3) กระบวนการ โดยอาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันของสติกับปัญญา คือ สติจับให้ปัญญาดู โดยใช้สติตามคู่มือปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริงที่เกิดขึ้นทั้ง 4 ด้าน คือ กายานุปัสสนา (ดูกาย) เวทนานุปัสสนา (ดูความรู้สึก) จิตตานุปัสสนา (ดูจิต) และธัมมานุปัสสนา (ดูธรรม) ประกอบด้วย (1) การบริหารตนตามหลักสัมมาสติ 20 หลักการ มาประยุกต์ใช้กับผู้บริหารด้าน การบริหารตนเอง (2) การบริหารคนตามหลักสัมมาสติ 14 หลักการ มาประยุกต์ใช้กับผู้บริหาร

* Received 31 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ด้านการบริหารคนผู้ร่วมงาน (3) การบริหารงานตามหลักสัมมาสติ 15 หลักการ มาประยุกต์ใช้กับผู้บริหารด้านการบริหารงานการศึกษา

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารการศึกษา, หลักสัมมาสติ

Abstract

The objectives of this research articles were to propose an educational management model based on the Right Mindfulness principles. The study was carried on in 3 steps: 1) Drafted model examining by in-depth interviews with 9 key-informants through structured interview form, 2) Model development by focus group discussions with 8 experts through question guidelines, and 3) Model evaluation by connoisseurship with 6 key-informants through connoisseurship question guidelines. The results reveal that: The educational management model based on the Right Mindfulness principles is the integration of administrative principles and the Right Mindfulness principles for the purpose of administrators' educational administration. It consists of; 1) Principles, 2) Objectives, and 3) Process which is the co-working process of mindfulness and wisdom in body, feelings, mind, and mind-objects. The principles of educational administration based on the Right Mindfulness are (1) Self-management based on 20 principles of the Right Mindfulness is applied to self-management of the administrators, (2) Man management based on 14 principles of the Right Mindfulness is applied to men or co-workers management of the administrators, and (3) Work management based on 15 principles of the Right Mindfulness is applied to duty performance in educational administration of the administrators.

Keywords: Model, Educational Administration, Right Mindfulness

บทนำ

มนุษย์มีแนวคิดในการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งกลางในการให้การศึกษา จึงเกิดการบริหารการศึกษาขึ้น การให้การศึกษาแก่มนุษย์มีสถาบันที่วิวัฒนาการมาตามลำดับ คือ 1) สถาบันครอบครัว จัดการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ โดยพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ลูกหลาน 2) สถาบันศาสนา จัดการศึกษาโดยวัด หรือสำนักทางศาสนา โดยมีพระนักบวช บาทหลวง เป็นผู้ให้การศึกษา 3) สถาบันการศึกษา จัดการศึกษา โดยจัดตั้งสถานศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ออกแบบการให้การศึกษา โดยมีครูอาจารย์

เป็นผู้ให้การศึกษา (นิพนธ์ กินาวงศ์, 2543) นักบริหารการศึกษามีอาชีพที่จำเป็นต้องสร้างระบบการศึกษา และการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายมุ่งสู่การพัฒนานักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี คนมีความสุข และสร้างคุณลักษณะของการเป็นบุคคลที่พึงประสงค์ในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) ประกอบกับแนวคิดของการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school based management) ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารทั้งทางด้านวิชาการ การงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปสู่สถานศึกษาโดยตรง ระบบการบริหารจัดการศึกษาจึงต้องการคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเป็นอย่างยิ่ง (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2557) โดยมีปัจจัยหลักที่สำคัญจะขาดเสียมิได้ คือ ผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรชุมชนและสังคม เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายวางแผนการดำเนินงาน แนวการปฏิบัติ และเป็นตัวอย่างให้กับผู้อื่นที่อยู่ภายในองค์กร (พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สัมมาปณฺโญ/วันจันทร์), 2559)

ผู้ปฏิบัติงานเพื่อการบริหารการศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อธิการบดี รองอธิการบดี รวมทั้งผู้บริหารการศึกษาระดับสูงของแต่ละสำนัก ผู้บริหารเหล่านี้ทำหน้าที่บริหารจัดการในแต่ละสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ นับตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งในการบริหารผู้บริหารย่อมปฏิบัติภารกิจทางการบริหารตามกระบวนการบริหารที่เหมาะสม (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2557) เหตุนั้น ผู้บริหารองค์การทางการศึกษาจึงนับได้ว่าเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้การจัดการศึกษาได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องรู้จักบูรณาการหลักพุทธธรรมกับหลักการบริหารงานด้วยสุจริตทางกาย วาจา และใจ อันจะทำให้การบริหารตนนั้นเป็นไปได้อย่างถูกต้อง (สมศักดิ์ บุญปู, 2557) ควรเป็นผู้ที่มีความรอบรู้รอบคอบมีความรู้วิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรับผิดชอบในการทำงานมีทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม คือ มีความยุติธรรม มีหัวใจพระพรหม มีความเสียสละ ไม่มีมานะทิฎฐิ ไม่มีอคติ เพื่อเกิดเป็นประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานด้านการบริหารตน บริหารคน และการบริหารงานในองค์กรการบริหารสถานศึกษา (ณัฐพงศ์ เขียวน้อย และคณะ, 2559) และควรพัฒนาตนเองตามหลักพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับตนเอง เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เกิดความสันติสุข ด้วยการฝึกภาวนาที่ในชีวิตประจำวัน การฝึกกำหนดจิตที่ให้มีสมาธิซึ่งเป็นภาวะที่จิตมีพลัง มีสติสัมปชัญญะ มีความจำแนกคิดสร้างสรรค์ วางแผนงานจัดองค์กรได้ดี มีศักยภาพทางด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์งาน รวมถึงเกิดกระแสแห่งความเมตตา กรุณา มีความอ่อนโยน ปราศจากดีต่อผู้อื่น จนสามารถทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความเคารพ ศรัทธา เชื่อถือ และพร้อมที่จะทำตาม (อำนาจ บัวศิริ, 2561)

หลักการบริหารตน บริหารคน และบริหารงานของนักบริหารในโลกตะวันตกยุคใหม่ในยุคที่อุตสาหกรรมเฟื่องฟูจนเกิดองค์กรทางธุรกิจขนาดใหญ่เห็นได้ชัดว่าใช้ 2 แนวทางคือ

1) คือใช้แนวคิดทฤษฎีการบริหารทั่วไปที่มีผู้คิดค้นเอาไว้ก่อนแล้วหรือคิดค้นขึ้นมาด้วยตัวเองในภายหลัง 2) ใช้แนวคิดทฤษฎีด้านอื่นๆ เข้ามาเสริม เช่น ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยา แต่ในปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาขึ้นมามาก พร้อมกับการเกิดขึ้นของสารสนเทศที่เหลือนั้น ทำให้นักบริหารได้เพิ่มแนวทางที่ 3 เข้ามาเสริม นั่นคือแนวคิดด้านปรัชญาและศาสนา โดยวิธีการนำเอาบางแง่มุมของแนวคิดทฤษฎีนั้นๆ เข้ามาเสริมเติมเต็มจุดด้อยหรือจุดที่แนวคิดทฤษฎีการบริหารยังมีปัญหาอยู่ นักบริหารตะวันตกบางท่านก็ใช้วิธีการบูรณาการสร้างตัวแบบเชิงบริหารขึ้นมาใหม่ เช่น กรณีของ Steve Jobs ที่ให้ความสำคัญกับสติ (ความระลึกถึงตัว) ในการบริหาร โดยเฉพาะการตื่นรู้และอยู่กับปัจจุบันมรณสติและอานาปานสติเป็นแรงบันดาลใจให้ใส่ใจงานที่ทำอยู่ประจำวัน (พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สัมมาปณฺโญ/วันจันทร์), 2559)

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการทุกมิติ โดยเน้นที่การพัฒนามนุษย์ให้มีความงอกงามทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นเบื้องต้น ให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สมบูรณ์ จากนั้นมนุษย์จึงไปบริหาร (พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สัมมาปณฺโญ/วันจันทร์), 2559) โดยเฉพาะในการบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารตน ด้านการบริหารคน และด้านการบริหารงานนั้น พบว่ามีหลักพุทธธรรมที่มีความสำคัญโดยตรงคือ หลักสติ เพราะสติ เป็นความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เผลอ การคุมใจไว้กับจิต หรือคุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง จำการที่ทำและคำที่พูดแล้วแม่นยำได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551) นอกจากนี้ สติ ยังมีความหมายถึง ความระมัดระวัง ความตื่นตัวต่อหน้าที่ ภาวะที่พร้อมอยู่เสมอในการคอยรับรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และตระหนักรู้ว่าควรปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2558) โดยหลักการเจริญสตินับได้ว่าเป็นการเจริญสติตามหลักอริยมรรค 8 เป็นวิธีการเจริญสติตามหลักหนทางอันประเสริฐ 8 อันเป็นหนทางสายกลางมัชฌิมาปฏิปทาและเป็นหนทางที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น ประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากรรมันตะ (กระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ)

หลักสัมมาสติ จึงเป็นหลักธรรมที่สำคัญประการหนึ่งในหลักอริยมรรค 8 ซึ่งมีความหมายว่า ระลึกชอบ คือ ระลึกในสติปัฏฐาน 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2556) และสัมมาสติ ตามคำจำกัดความแบบพระสูตรนั้นก็คือ หลักธรรมที่เรียกว่า สติปัฏฐาน 4 นั่นเอง หัวข้อทั้ง 4 ของหลักธรรมหมวดนี้ มีชื่อเรียกสั้น ๆ คือ 1) กายานุปัสสนา (การพิจารณากาย, การตามรู้ทันกาย) 2) เวทนานุปัสสนา (การพิจารณาเวทนา, การตามรู้ทันเวทนา) 3) จิตตานุปัสสนา (การพิจารณาจิต, การตามรู้ทันจิต) 4) ธัมมานุปัสสนา (การพิจารณาธรรมต่าง ๆ, การตามรู้ทันธรรม) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2558) แสดงให้เห็นว่า หลักสัมมาสติ มีความสำคัญกับการบริหารการศึกษา เพราะผู้บริหารการศึกษาสามารถนำหลักสัมมาสติมาใช้ในการบริหารการศึกษาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารตน การ

บริหารคน และการบริหารงาน เพื่อการทำงานร่วมกันเป็นทีมจนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ถือเป็นวิธีการที่จะช่วยพัฒนาสถานศึกษา เพราะผู้บริหารที่ได้นำหลักสัมมาสมาธิพัฒนาจิตใจตนเองแล้วนั้นจะสามารถส่งผลต่อการพัฒนาให้เป็นไปครบ 3 ด้าน คือ 1) พัฒนาด้านกาย 2) พัฒนาด้านพฤติกรรม 3) พัฒนาด้านจิตใจ 4) พัฒนาด้านปัญญา (พระครูธรรมธรชิต คุณวโร, 2556) ความสำคัญของการปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับหลักการบริหารด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน อันเป็นสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นของผู้บริหารการศึกษาจะส่งผลต่อการบริหารการศึกษาและการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (วรภาส ประสมสุข และนิพนธ์ กินาวงศ์, 2550) หมวดธรรมที่ประยุกต์ใช้เป็นรากฐานคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน คือ 1) คุณธรรมในการครองตน 2) คุณธรรมในการครองคน และ 3) คุณธรรมในการครองงาน มีความสำคัญต่อการบริหารงานในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานใดก็ตามให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องใช้ความรู้คู่คุณธรรม (มงคล ภาครธรรมานนท์, 2539)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสมาธิ เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการบริหารการศึกษาด้านการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยใช้หลักสัมมาสมาธิเป็นฐาน และเพื่อให้ผู้บริหารได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารการศึกษาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสมาธิ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการบริหารการศึกษา โดยทำการวิเคราะห์เอกสาร เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการบริหารการศึกษา ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ด้วยหลัก 4C ได้แก่ 1) แนวคิด (Concept) 2) เนื้อหา (Content) 3) การจัดกรอบแนวคิด (Conceptualize) 4) การอธิบายความ (Communication)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิดหลักสัมมาสมาธิ โดยการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวข้องกับหลักสัมมาสมาธิ ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ด้วยหลัก 4C ได้แก่ 1) แนวคิด (Concept) 2) เนื้อหา (Content) 3) การจัดกรอบแนวคิด (Conceptualize) 4) การอธิบายความ (Communication)

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ยกร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และผลลัพธ์ที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1-2 ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบศึกษาเอกสาร และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา โดยทำการวิเคราะห์เอกสารด้วยการแปลภาษาเป็นข้อมูลด้วยการวิเคราะห์จับประเด็นเนื้อหาแล้วสรุปเนื้อหาตามองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ และ 3) กระบวนการ

2. ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักพุทธธรรม 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและหลักพุทธธรรม ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบโครงสร้างของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ และ 2) การตรวจสอบเนื้อหาของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ

3. พัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักพุทธธรรม 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและหลักพุทธธรรม ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 1) ความเหมาะสมของภาพร่างรูปแบบ 2) ความเหมาะสมขององค์ประกอบร่างรูปแบบ (1) ความเหมาะสมของหลักการ (2) ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ (3) ความเหมาะสมของกระบวนการ

4. ตรวจสอบรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักพุทธธรรม 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและหลักพุทธธรรม ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 1) ความเหมาะสมของภาพร่างรูปแบบ 2) ความเหมาะสมขององค์ประกอบร่างรูปแบบ (1) ความเหมาะสมของหลักการ (2) ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ (3) ความเหมาะสมของกระบวนการ

ผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ เป็นกระบวนการนำหลักการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาโดยบูรณาการกับหลักสัมมาสติ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารการศึกษา ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ ได้แก่ (1) การบริหารตนตามหลักสัมมาสติ (2) การบริหารคนตามหลักสัมมาสติ (3) การบริหารงานตามหลักสัมมาสติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักการ

1. ผู้บริหารได้แนวทางการบริหารด้านการบริหารตน การบริหารคน และการบริหารงาน โดยบูรณาการกับหลักสัมมาสติ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา
2. ภาครัฐ กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาและการพัฒนาผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสามารถนำหลักการบริหารและหลักพุทธธรรมนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารตนเองด้วยการใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริง

2. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสามารถนำหลักการบริหารและหลักพุทธธรรมนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารคนผู้ร่วมงานการศึกษาด้วยการใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริง

3. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสามารถนำหลักการบริหารและหลักพุทธธรรมนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานการศึกษาด้วยการใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริง

กระบวนการการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ ประกอบด้วย

1. การบริหารตนตามหลักสัมมาสติ เป็นการนำหลักการบริหารเพื่อมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาด้านการบริหารตนเองของผู้บริหาร โดยการใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริง 20 หลักการ ประกอบด้วย 1) การบริหารตนด้วยกายานุปัสสนา (ดูกาย) ประกอบด้วย (1) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนในองค์กร (2) การออกกำลังกายและการรักษาสุขภาพ 2) การบริหารตนด้วยเวทนานุปัสสนา (ดูความรู้สึก) ประกอบด้วย (1) การสร้างความสุขให้ตนเอง (2) การพักผ่อนหย่อนใจเพื่อผ่อนคลายจิตใจ 3) การบริหารตนด้วยจิตตานุปัสสนา (ดูจิต) ประกอบด้วย (1) ความมีจิตใจที่เข้มแข็ง (2) การรู้จักตนเอง (3) ความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ (4) การฝึกควบคุมอารมณ์ (5) การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล (6) การแก้ปัญหาที่สาเหตุ (7) การคิดอย่างมีเหตุผล (8) การตื่นรู้อยู่กับปัจจุบัน (9) การฟังตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ (10) ความซื่อสัตย์สุจริต (11) ความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ 4) การบริหารตนด้วยธัมมานุปัสสนา (ดูธรรม) ประกอบด้วย (1) การประหยัดและเก็บออม (2) การรักษาระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย (3) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา (4) การมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (5) การจัดสรรเวลาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่

2. การบริหารคนตามหลักสัมมาสติ เป็นการนำหลักการบริหารเพื่อมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาด้านการบริหารคนผู้ร่วมงานของผู้บริหาร โดยการใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริง 14 หลักการ ประกอบด้วย 1) การบริหารคนด้วยกายานุปัสสนา (ดูกาย) ประกอบด้วย (1) การเสริมสร้างความสามัคคีและร่วมกิจกรรมของหมู่คณะ (2) การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ 2) การบริหารคนด้วยเวทนานุปัสสนา (ดูความรู้สึก) ประกอบด้วย (1) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ 3) การบริหารคนด้วยจิตตานุปัสสนา (ดูจิต) ประกอบด้วย (1) การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (2) การร่วมทุกข์ร่วมสุขร่วมแก้ไข (3) การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (4) การแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ (5) ความสามารถในการกระตุ้นคิดสร้างสรรค์ (6) การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (7) ความเป็นผู้มีคุณธรรมทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น และ 4) การบริหารคนด้วยธัมมานุปัสสนา (ดูธรรม) ประกอบด้วย (1) การใช้คนอย่างเหมาะสมและเต็มศักยภาพ (2) การวางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ เหตุการณ์ และ

สิ่งแวดล้อม (3) ความสามารถในการร่วมทำงานเป็นกลุ่ม (4) การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน

3. การบริหารงานตามหลักสัมมาสติ เป็นการนำหลักการบริหารเพื่อมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาด้านการบริหารงานการศึกษาของผู้บริหาร โดยการใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริง 15 หลักการ ประกอบด้วย 1) การบริหารงานด้วยกายานุปัสสนา (ดูกาย) ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมในการทำงาน (2) การเข้าร่วมประชุมปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ 2) การบริหารงานด้วยเวทนานุปัสสนา (ดูความรู้สึก) ประกอบด้วย (1) การดูแลความทุกข์สุขอย่างสม่ำเสมอทุกคน 3) การบริหารงานด้วยจิตตานุปัสสนา (ดูจิต) ประกอบด้วย (1) การคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม (2) ความสามารถในการควบคุมตนเองและคนอื่น (3) ความตั้งใจทำงานด้วยความคิดมุ่งมั่น (4) ความขยันอดทนพากเพียรในการทำงาน (5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน (6) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (7) ความยืดหยุ่นในการทำงาน และ 4) การบริหารงานด้วยธัมมานุปัสสนา (ดูธรรม) ประกอบด้วย (1) ความมีปฏิภาณไหวพริบในการปฏิบัติงาน (2) ความสามารถในการวางแผน จัดองค์กร แต่งตั้งบุคลากร อำนาจการ ประสานงาน และงบประมาณ (3) ความรู้และเข้าใจหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ มติ กฎหมาย และนโยบาย (4) การทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดี (5) ความยุติธรรมในการแบ่งงาน การเลื่อนตำแหน่ง และการพิจารณาความดีความชอบ

อภิปรายผล

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ เป็นกระบวนการนำหลักการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาโดยบูรณาการกับหลักสัมมาสติ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

หลักการของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ 1) ผู้บริหารได้แนวทางการบริหารด้านการบริหารตน การบริหารคน และการบริหารงาน โดยบูรณาการกับหลักสัมมาสติ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา 2) ภาครัฐ กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาและการพัฒนาผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการนี้ เป็นการนำหลักการบริหารทั้ง 3 ด้าน มาบูรณาการกับหลักสัมมาสติและเกิดเป็นประโยชน์ต่อประชาคมสังคมไทยเป็นอย่างมาก ดังที่ สมศักดิ์ บุญปู่ ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน รวมทั้งสมาชิกของสังคม เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม เพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ และเพื่อร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพ (สมศักดิ์ บุญปู่, 2557)

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสามารถนำหลักการบริหารและหลักพุทธธรรมนำมาประยุกต์ใช้กับ 1) การบริหารตนเองด้วยการใช้สติตามคูดุโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริง 2) การบริหารคนผู้ร่วมงาน การศึกษาด้วยการใช้สติตามคูดุโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริง และ 3) การบริหารงาน การศึกษาด้วยการใช้สติตามคูดุโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริง ซึ่งเป็นการนำหลักพุทธธรรมคือ สัมมาสติ มาบูรณาการในการบริหารการศึกษาด้านการบริหารตน การบริหารคน และการบริหารงาน อันเป็นการประยุกต์หลักพุทธธรรมให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในชีวิตประจำวัน แนวทางการนำสติปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในระดับบุคคลทั่วไป หมายถึง ผู้ที่ต้องดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานประจำวัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2555) สามารถให้ผลได้ในระดับหนึ่ง คือมีสติรู้เท่าทันการทำงานได้ดี การมีสติที่ถูกต้อง (สัมมาสติ) การมีสติที่ถูกต้องส่วนใหญ่อยู่ในระดับเหนือโลก (โลกุตระ) ซึ่งมีความมุ่งมั่นเพื่อให้พ้นจากความโลภ โกรธและความหลง ส่วนบุคคลธรรมดาอย่างไม่ถึงขั้นการมีสติที่ถูกต้อง จำเป็นต้องมีการฝึกจิตและวิปัสสนาตามที่กำหนดอย่างเคร่งครัดต่อไป (สุนทร โคตรบรรเทา, 2553)

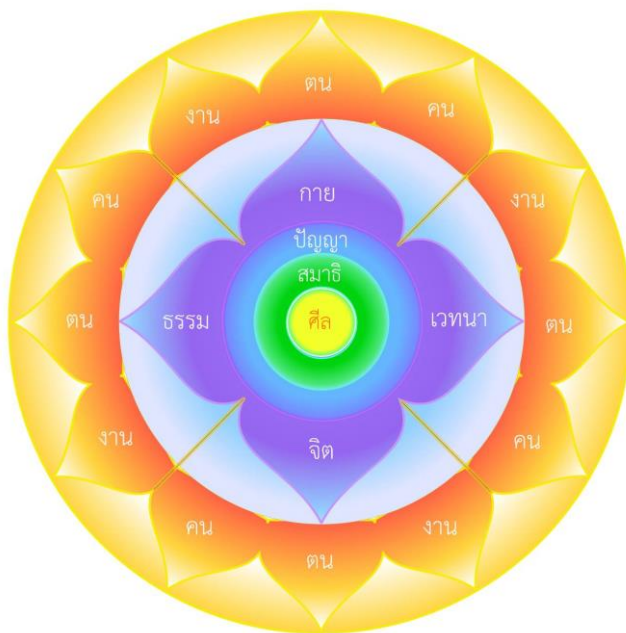
กระบวนการของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ เป็นกระบวนการการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ โดยอาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันของสติกับปัญญา (สัมปชัญญะ) คือ สติจับให้ปัญญาดู โดยการใช้สติตามคูดุโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริงที่เกิดขึ้นทั้ง 4 ด้าน คือ กายานุปัสสนา (ดูกาย) เวทนานุปัสสนา (ดูความรู้สึก) จิตตานุปัสสนา (ดูจิต) และธัมมานุปัสสนา (ดูธรรม) ประกอบด้วย 1) การบริหารตนตามหลักสัมมาสติ 2) การบริหารคนตามหลักสัมมาสติ 3) การบริหารงานตามหลักสัมมาสติ การมีสติที่ถูกต้อง (สัมมาสติ) ต้องประกอบด้วย การมีสติพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีสติทางกาย 2) การมีสติทางความรู้สึก 3) การมีสติทางจิตใจ 4) การมีสติทางข้อปฏิบัติ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2553) การตั้งสติตามรู้อารมณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น คือ กำหนดรู้ฐานทั้ง 4 ได้แก่ 1) ฐานกาย พิจารณาความรู้สึกเคลื่อนไหวของกายขณะที่ ยืน เดิน นั่ง นอน รวมถึงอิริยาบถย่อย 2) ฐานเวทนา ความรู้สึกพิจารณาความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติ เช่น ความรู้สึกสบาย ไม่สบาย หรือเฉยๆ 3) ฐานจิต พิจารณาอาการของจิต เช่น จิตคิดถึงอารมณ์ มีความโกรธ ความอาฆาต ความยินดี ไม่ยินดี ความพอใจ ไม่พอใจ 4) ฐานธรรม ยกเอาหมวดธรรมมีขึ้น 5 อย่างตนะ 12 เป็นต้น มาพิจารณาเพื่อให้เกิดปัญญาชัดตามความเป็นจริง (พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร (คำกมล), 2555)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ คือ เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารองค์กรทางการศึกษาและองค์กรทั่วไป กล่าวคือ

เป็นหลักการปฏิบัติสำหรับองค์กรทางการศึกษาและองค์กรทั่วไป โดยผู้บริหารองค์กรและผู้มีส่วนร่วมในองค์กรทุกคน ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในองค์กรควรปฏิบัติตามหลักตามไตรสิกขา อันเป็นข้อปฏิบัติขั้นแรกที่จะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางด้านสัมมาสติ คือ กาย เวทนา จิต ธรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับตนเอง คนร่วมงาน และงานในองค์กร ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์กรความรู้จากการวิจัย

มีคำอธิบายภาพองค์กรความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพวงกลมรอบใน 3 วง คือ ไตรสิกขา ประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา เป็นหลักพุทธธรรมสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามหลักสัมมาสติขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีคนในองค์กรทั้งผู้บริหารและผู้มีส่วนร่วมในองค์กรควรปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาให้สมบูรณ์เป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการสนับสนุนในการให้หลักสัมมาสติเกิดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อตน คน และงาน ในองค์กรนั้นๆ ได้อย่างเป็นองค์รวม โดยหลักไตรสิกขาแต่ละองค์ประกอบนั้นล้วนมีความสัมพันธ์กันทุกองค์ประกอบ เพราะศีลก็เป็นตัวหนุน ช่วยให้ใจพร้อมที่จะเจริญสมาธิ สมาธิก็มาช่วยให้รักษาศีลได้หนักแน่นจริงจังมากขึ้น สมาธิเป็นฐานให้แก่ปัญญา ทำให้มีความคิดจิตใจที่มั่นคงแน่วแน่ คิดได้ชัด มองเห็นแจ่มแจ้ง ช่วยให้ปัญญาแก่กล้า ปัญญาดีขึ้นก็ช่วยให้ทำจิตใจได้ดีขึ้น รู้จักว่าควรจะต้องปฏิบัติต่อจิตใจในด้านสมาธิอย่างไรจึงจะได้ผลดี และย้อนมาช่วยให้การรักษาศีลอีก

ภาพกลีบดอกบัวรอบใน 4 ดอกบัว คือ สัมมาสติ 4 ประการ ประกอบด้วยกาย (การดูกาย) เวทนา (การดูความรู้สึก) จิต (การดูจิต) และธรรม (การดูธรรม) อันเป็นหลักที่คนในองค์กรหลังจากได้ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาในขั้นแรกแล้วจะสามารถสนับสนุนให้เกิดหลักสัมมาสติขึ้นได้โดยสะดวก โดยจะส่งผลให้คนในองค์กรสามารถปฏิบัติตามหลักสัมมาสตินั้นเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของสติกับปัญญา (สัมปชัญญะ) ใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริงที่เกิดขึ้นตามสัมมาสติได้

ภาพกลีบดอกบัวรอบนอก 12 ดอกบัว แบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 3 ดอกบัว คือ การที่คนในองค์กรได้ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาจนส่งผลให้เกิดการพัฒนาหลักสัมมาสติทั้ง 4 ด้าน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับ 3 กลุ่ม ในองค์กร คือ ตน คน และงาน โดยในภาพองค์ความรู้จากการวิจัยนั้น มี

ภาพกลีบดอกบัวรอบใน คือ สัมมาสติทั้ง 4 ที่มุ่งตรงต่อกลิบบอกบัว คือ ตน ก่อนเพราะตนเองเป็นหลักสำคัญที่สุดในการนำไปประยุกต์ใช้ ถ้าตนเองสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ก็จะเป็นสิ่งที่จะเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จในการที่คนผู้ร่วมงานและงานหน้าที่ในองค์กรที่จะสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดขึ้นได้จริง โดยมีกลีบดอกบัว คือ ตน อยู่ตรงกลาง และกลีบดอกบัว คือ คนและงาน อยู่รอบข้าง โดยมีแนวทางการนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้บริหารในองค์กรทางการศึกษาและองค์กรทั่วไปได้ดังนี้

1. การนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับผู้บริหารด้านดูกาย ประกอบด้วย 1) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนในองค์กร 2) การออกกำลังกายและการรักษาสุขภาพ 3) การเสริมสร้างความสามัคคีและร่วมกิจกรรมของหมู่คณะ 4) การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ 5) การมีส่วนร่วมในการทำงาน 6) การเข้าร่วมประชุมปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ

2. การนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับผู้บริหารด้านดูเวทนา ประกอบด้วย 1) การสร้างความสุขให้ตนเอง 2) การพักผ่อนหย่อนใจเพื่อผ่อนคลายจิตใจ 3) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ 4) การดูแลความทุกข์สุขอย่างสม่ำเสมอทั่วหน้า

3. การนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับผู้บริหารด้านดูจิต ประกอบด้วย 1) การมีจิตใจที่เข้มแข็ง 2) การรู้จักตนเอง 3) การกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ 4) การฝึกควบคุมอารมณ์ 5) การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล 6) การแก้ปัญหาที่สาเหตุ 7) การคิดอย่างมีเหตุผล 8) การตื่นรู้อยู่กับปัจจุบัน 9) การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ 10) ความซื่อสัตย์สุจริต 11) ความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 12) ความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น 13) การร่วมทุกข์ร่วมสุขร่วมแก้ไข 14) การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 15) การแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ 16) ความสามารถในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ 17) การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ 18) ความเป็นธรรมทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น 19) การคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม 20) ความสามารถในการควบคุมตนเองและคนอื่น

21) การตั้งใจทำงานด้วยความคิดมุ่งมั่น 22) ความขยันอดทนพากเพียรในการทำงาน 23) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน 24) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 25) ความยืดหยุ่นในการทำงาน

4. การนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับผู้บริหารด้านคุณธรรม ประกอบด้วย 1) ความประหยัดและเก็บออม 2) การรักษาระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย 3) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา 4) ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 5) การจัดสรรเวลาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ 6) การใช้คนอย่างเหมาะสมและเต็มศักยภาพ 7) การวางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม 8) ความสามารถในการร่วมทำงานเป็นกลุ่ม 9) การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน 10) การมีปฏิภาณไหวพริบในการปฏิบัติงาน 11) ความสามารถในการวางแผน จัดองค์กร แต่งตั้งบุคลากร อำนาจการ ประสานงาน และงบประมาณ 12) ความรู้และเข้าใจหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ มติ กฎหมาย และนโยบาย 13) การทำตัวให้เป็นอย่างที่ดี 14) ความยุติธรรมในการแบ่งงาน การเลื่อนตำแหน่ง และการพิจารณาความดีความชอบ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยสรุปเป็นกระบวนการนำหลักการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา โดยบูรณาการกับหลักสัมมาสติ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ และ 3) กระบวนการ โดยอาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันของสติกับปัญญา (สัมปชัญญะ) คือ สติจับให้ปัญญาดู โดยการใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันตามเป็นจริงที่เกิดขึ้นทั้ง 4 ด้าน คือ กายานุปัสสนา (ดูกาย) เวทนานุปัสสนา (ดูความรู้สึก) จิตตานุปัสสนา (ดูจิต) และธัมมานุปัสสนา (ดูธรรม) ประกอบด้วย (1) การบริหารตนตามหลักสัมมาสติ 20 หลักการ (2) การบริหารคนตามหลักสัมมาสติ 14 หลักการ (3) การบริหารงานตามหลักสัมมาสติ 15 หลักการ

ข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพียงอย่างเดียว จึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ ตามกระบวนการวิจัยแบบผานวิธี หรือการวิจัยเชิงปริมาณด้วยสถิติขั้นสูง ในการวิจัยครั้งต่อไป

2. ควรมีการนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักสัมมาสติ ไปพัฒนาเป็นการวิจัยแบบอื่นๆ เช่น การวิจัยและพัฒนา การวิจัยเชิงนโยบาย การวิจัยอนาคต และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

3. ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ เช่น สัทธรรม 3 พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 สปัจริยธรรม 7 บารมี 10 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพงศ์ เขียวน้อย และคณะ. (2559). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธในการสื่อสารองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 1(1), 27-33.
- นิพนธ์ กินาวงศ์. (2543). *หลักการบริหารการศึกษา*. พิษณุโลก: ตระกูลไทย.
- พระครูธรรมธรครรชิต คุณวโร. (2556). จิตตภาวนากับการเปลี่ยนแปลงในพระพุทธศาสนา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(2), 143-152.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 11)*. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2555). *ธรรมะฉบับเรียนลัด*. (พิมพ์ครั้งที่ 30). กรุงเทพมหานคร: ผลิติมม์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 21)*. กรุงเทพมหานคร: ผลิติมม์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2558). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 43). กรุงเทพมหานคร: ผลิติมม์.
- พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร (คำคมล). (2555). การพัฒนาสังฆารเพื่อการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 9(3), 123-124.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สัมมาปัญญา/วันจันทร์). (2559). *บูรณาการพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างพลังบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มงคล ภาคธรรุวานนท์. (2539). พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- วรภาส ประสมสุข และนิพนธ์ กินาวงศ์. (2550). *หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม*. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 18(2), 63-84.
- วีระยุทธ ชาดะกาญจน์. (2557). การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร, วี.พรินท์ (1991).
- สมศักดิ์ บุญปู. (2557). พลธรรม : พลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 1(2), 1-12.

- สมศักดิ์ บุญปู. (2557). *พุทธปรัชญากับการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2553). *แก่นแท้ศาสนาโลกสำหรับผู้บริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 5(3), 26-34.

แนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์

เชิงพุทธบูรณาการ*

A GUIDELINES FOR A BUDDHIST INTEGRATED ASSOCIATION OF FRIENDS FOR THAI CHILDREN AND YOUTH IN THE SOCIAL MEDIA

ปาริณันท์ ปางทิพย์อำไพ

Parinun Pangthipampai

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: parinunp@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์ 2) ศึกษาหลักการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท 3) เสนอแนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาด้านเอกสารและการศึกษาภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ (Interview Guidelines) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Group Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก 20 คนและสนทนากลุ่ม 10 คนโดยเลือกแบบเจาะจง และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ เป็นไปตามกระบวนการของ LOVE Model ที่แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ องค์ประกอบภายนอก (ปรโตโฆสะ) ที่เริ่มด้วยการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน จากบุคคลต่าง ๆ ในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย โดยบุคคลเหล่านั้นจะต้องทำหน้าที่ของตนอย่างครบถ้วนตามหลักการสัมพันธภาพในทศ 6 และองค์ประกอบภายใน (โยนิโสมนสิการ) ที่เป็นการคิดวิเคราะห์รอบด้านอย่างถี่ถ้วนของเด็กและเยาวชน จากข้อมูลที่ได้เรียนรู้จากบุคคลอื่นที่เป็นปัจจัยภายนอก ผวนกับประสบการณ์เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้น แล้วใช้วิธีพิจารณาทางปัญญาตามหลักโยนิโสมนสิการ จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตามแนวทางการคบเพื่อน เป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาที่อาศัยองค์ประกอบทั้งสองส่วน ในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงเป็นการลดปัญหาและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ภัยออนไลน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

คำสำคัญ: การคบเพื่อน, เด็กและเยาวชนไทย, สื่อสังคมออนไลน์, พุทธบูรณาการ

* Received 17 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

Abstract

This qualitative research aims to 1) study the current situation of association with friends for Thai children and youth in the social media, 2) analyse the Theravada Buddhist doctrines concerning association and interaction with people and 3) propose the way to association with friends for Thai children and youth in social media. The thesis relied on documentary and in-depth interviews and focus group discussions. There were 20 key informants for the interviews and 10 for the discussions, all of which had been sampled via purposive sampling. In analysing qualitative data, the thesis used content analysis.

The results of this research shows that a guidelines for a Buddhist integrated association of friends for Thai children and youth in the social media can be summarized in the LOVE Model (LOVE stands for Learning from Others by being Vigilant through Experience.): categorised into 2 factors, external factor (influence of the others) which is hearing or learning from others. Others means all people that we have interacted with them. They must perform their responsibility duties in accordance with interaction rules described in Disa 6 principles. Then internal factor (Yonisomanasikara) which is critical thinking based on information given from external factor plus own empirical experience would result in thorough determined all aspects during critical thinking. Practicing this guidelines for association will enhance the process of critical thinking. Therefore child and youth will be immune against counter problems resulted in reducing risk from online threat.

Keywords: Association, Thai Children And Youth, Social Media, Buddhist Integration

บทนำ

นโยบายไทยแลนด์ 4.0 มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบใหม่ ที่ต้องเติมเต็มด้วยวิทยาการความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนา ส่งผลให้หน่วยงานรัฐทุกภาคส่วน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศในหลายช่องทาง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทยในยุค 4.0 ที่เติบโตขึ้นท่ามกลางเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ถูกพัฒนาขึ้น ผนวกกับนโยบายส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีการใช้สื่อออนไลน์อย่างแพร่หลาย

และกลายเป็นส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ที่เปลี่ยนรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์จากการพบปะเจอหน้าเช่นในอดีต เป็นการโต้ตอบกันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในหลายทิศทาง

การใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์ส่งผลต่อกระบวนการสังคมประกิต ที่บุคคลรับเอาความเชื่อ เจตคติ สถานภาพ บทบาท ปทัสถานทางสังคม และพฤติกรรมที่เรียนรู้จากสังคม (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2546) ทำให้เกิดความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรมในยุคไทยแลนด์ 4.0 เด็กยุคใหม่หรือเด็กดิจิทัลเจนเนอเรชันมีความน่าเป็นห่วงด้านแนวคิด พฤติกรรม และบรรทัดฐานทางสังคม (วิไลภรณ์ จิรวรรณเศรษฐ์, 2559) ที่ให้คุณค่าและความนิยมกับความสนุกสนานและความฟุ้งเฟ้อ การละเลยเรื่องระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความเคารพเกรงใจต่อผู้อื่น และการใช้สื่อออนไลน์ในด้านลบมากกว่าด้านบวก (พระมหาทวี มหาปัญญา และคณะ, 2557) ติดการสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านทางสังคมออนไลน์ (นรวิทย์ โชติวรานนท์, 2557) ติดเกมอินเทอร์เน็ต (สุทธิพร นิราพาธ, 2557) รวมถึงภาครัฐขาดการกำกับควบคุม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและสื่อทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2559) อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากตัวแบบ (Observational Learning)

ด้วยเหตุที่การปฏิสัมพันธ์ผ่านโลกออนไลน์ เปิดโอกาสให้บอกรับเพื่อนได้ง่าย ๆ เพียงรู้จักแค่คำพูดและสิ่งที่เขาแสดงออกในโลกเสมือนจริง ซึ่งอาจไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงของเขา ส่งผลต่อสถิติอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากปัญหายัยจากสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไทย (ปวีณา หงสกุล, 2562) ไม่ว่าจะเป็นการล่อลวงไปกระทำความผิดร้าย ประทุษร้ายต่อร่างกายและทรัพย์สิน จากมิชชันนารีที่แฝงเร้นในกลุ่มประชากรผู้ใช้สังคมออนไลน์ (กองกิจการเด็กและเยาวชน, 2561) รวมถึงเคยถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ (มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, 2562) ทำให้การคบเพื่อนในโลกออนไลน์ต้องใช้ความระมัดระวังมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์ โดยการนำหลักการคบเพื่อนที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนามาบูรณาการกับแนวคิดการปฏิสัมพันธ์ในสังคมประกิตที่เป็นผลมาจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และเสนอแนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันให้กับอนาคตของชาติในการรับมือกับภัยที่แฝงมาจากผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์
2. เพื่อศึกษาหลักการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

3. เพื่อเสนอแนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลภาคเอกสารหลักฐาน (Documentary) และภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth/Group interview) จากผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชนในสื่อสังคมออนไลน์ และด้านสื่อสังคมออนไลน์ กำหนดขอบเขตศึกษาเฉพาะการปฏิสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์ ประเภทเฟซบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (Line) รวมทั้งเก็บข้อมูลจากเอกสารรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและแนวคำถามในการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล
3. นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขและปรับปรุงข้อความในแบบสัมภาษณ์
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำ มาปรับปรุงแก้ไขและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรง ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแนวคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่
5. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ และเตรียมแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วเพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ด้านเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยทบทวนองค์ความรู้ เอกสาร แนวคิดสังคมประเพณี ทฤษฎีพฤติกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นปฏิสัมพันธ์ กระบวนการคบเพื่อนและผลกระทบในแง่บวกของพุทธธรรม รวมถึงผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อเด็กและเยาวชนไทย
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก/กลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกแบ่งเป็น

2.1 กลุ่มเด็กและเยาวชน โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชนในสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย กลุ่มเด็กและเยาวชนในบ้านพักเด็กและ

เยาวชนกรุงเทพ กลุ่มนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา และกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยคัดเลือกจากเกณฑ์อายุตั้งแต่ 12-18 ปี และความสนใจในการตอบคำถาม

2.2 กลุ่มนักวิชาการ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชนไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสื่อออนไลน์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านดังกล่าว ไม่ต่ำกว่า 10 ปี

วิธีการสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นการเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผสมผสานการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสมของช่วงเวลาของการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) จากข้อมูลที่ได้รับ โดยแบ่งประเภทตามเนื้อหาของกรอบแนวคิด ทฤษฎี และตอบปัญหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยเปรียบเทียบเนื้อหาข้อมูลต่าง ๆ แยกเป็นแต่ละประเด็น

ผลการวิจัย

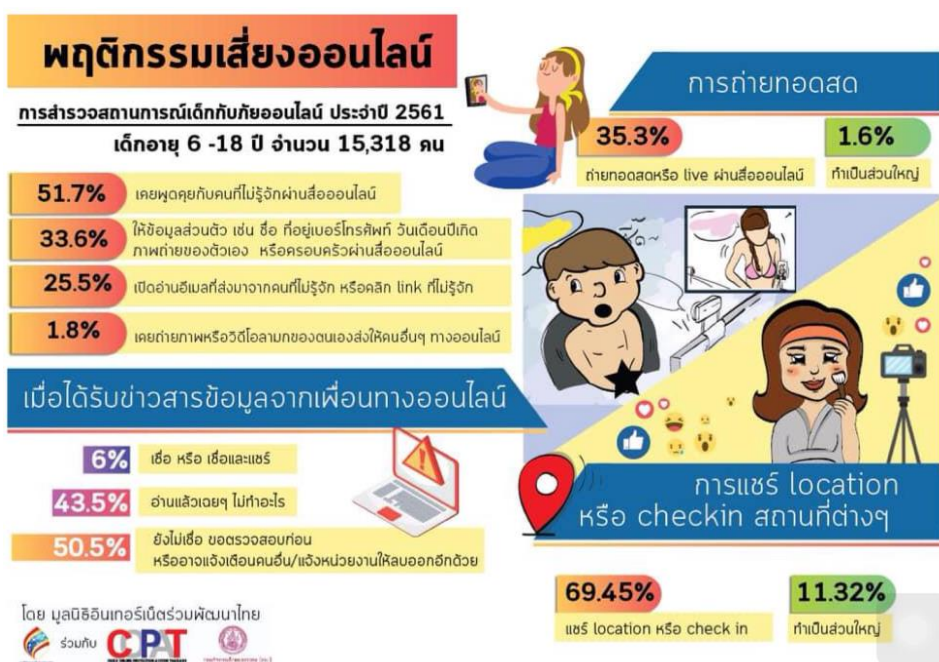
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า เด็กไทยมีทัศนคติและประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต ที่เชื่อว่าอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์ และตระหนักถึงภัยอันตรายและความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยที่เด็กมีความเชื่อว่าสามารถให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือเพื่อนที่ประสบภัยออนไลน์ได้ และเชื่อว่าเมื่อเกิดปัญหากับตนเองก็สามารถจัดการได้

ภาพที่ 1 ความเชื่อของเด็กและเยาวชนไทยที่มีต่อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต
(ที่มา: รายงานการวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2562
จัดทำโดย มูลนิธิอินเทอร์เน็ตเพื่อประเทศไทย)

การใช้งานอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่จะกระทำโดยผ่านแท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟน ใช้เพื่อการพักผ่อนหรือกิจกรรมสันทนาการ เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกมเป็นหลัก และมีประสบการณ์ถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ โดยไม่ได้บอกใครเรื่องที่โดนกลั่นแกล้ง เด็กที่ถูกแกล้งเคยแกล้งคนอื่นทางออนไลน์เช่นกัน นอกจากนี้เคยพบเห็นสื่อลามกอนาจารทางออนไลน์ เคยครอบครองสื่อลามก เคยส่ง ส่งต่อ หรือแชร์สื่อลามกอนาจารทางออนไลน์ รวมถึงเคยถ่ายภาพหรือวิดีโอตนเองในลักษณะลามกอนาจารแล้วส่งให้คนอื่น บางคนเปิดอ่านอีเมลหรือคลิกลิงก์ที่ไม่รู้จัก ทั้งยังให้ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อที่อยู่เบอร์โทรศัพท์ วันเดือนปีเกิด ภาพถ่ายของตัวเองหรือครอบครัว นัดพบเพื่อนที่รู้จักจากโลกออนไลน์

ภาพที่ 2 พฤติกรรมเสี่ยงออนไลน์ของเด็กและเยาวชน
(ที่มา: รายงานการวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2562
จัดทำโดย มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย)

พฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นจัดเป็นพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงที่ทำให้เกิดภัยอันตรายต่อเด็กและเยาวชน อาทิเช่น ล้อเลียน ถูกทำให้เสียใจ เสียเงิน ถูกละเมิดทางเพศ ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกถ่ายภาพหรือคลิปวิดีโอ อันเป็นสถานการณ์การใช้สื่อออนไลน์ของเด็กและเยาวชนไทยที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ผลวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่เป็นไปในทิศทางขัดแย้งกัน ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความเห็นตรงกัน

ว่า จะไม่กตริบเพื่อนหรือแช่ตกับคนแปลกหน้า หรือถ้ามีโพไฟล์ไม่น่าไว้วางใจก็จะกดบล็อกทันที ส่วนผู้ใหญ่ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน ต่างเคยมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ถูกล่อลวงจากเพื่อนออนไลน์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาหลักการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักพุทธธรรมคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะช่วยสร้างเสริมความตระหนักรู้ให้กับเด็กและเยาวชนไทย ในการพิจารณาลักษณะและคุณสมบัติของบุคคลที่จะมีปฏิสัมพันธ์ในสื่อออนไลน์ ได้แก่ ลักษณะและคุณสมบัติของเพื่อนที่ควรคบ (กัลยาณมิตรดา) ที่จะช่วยสั่งสอน แนะนำให้มีความรู้ความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) และช่วยเหลือเกื้อกูลในชีวิตประจำวัน (ทิฐฐธัมมิกัตถะประโยชน์) รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งในสัมพันธภาพทางสังคมโดยเริ่มจากหน่วยเล็กที่สุด นั่นคือ ตัวของเด็กและเยาวชนเอง ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบตัว (ทิศ 6) เริ่มจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และศาสนสถาน ผนวกเข้าด้วยการประสานสามัคคีที่ทำให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน โดยใช้หลักการสังเคราะห์ (สังคหัตถุ 4) อันเป็นการแสดงน้ำใจต่อกันระหว่างคนทั่วไป นั่นคือการรู้จักแบ่งปัน การพูดจาด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน การประพฤติในสิ่งที่ประโยชน์ต่อผู้อื่น และเป็นผู้มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย จะช่วยลดปัญหากระทบกระทั่งทางสังคม ที่เกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หลักธรรมข้างต้นมีส่วนในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กและเยาวชนในสื่อสังคมออนไลน์ และพัฒนาฝึกฝนให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมจากการเรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมที่คือเพื่อน (ปรโตโฆสะ) ส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ก่อให้เกิดความสุขในสังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ พบว่าแนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนจะต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 ส่วนนี้ คือ

1. เด็กและเยาวชน เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ (ปรโตโฆสะ) รวมถึงตำราเอกสาร ทฤษฎี (Media literacy) แล้วจึงนำมาประมวลผลด้วยการใช้ความคิดของตนเอง (โยนิโสมนสิการ) ในการเลือกคบเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์

2. ครอบครัวและสังคม ทำหน้าที่ของบุคคลตามหลักทศ 6 เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีหน้าที่อบรมสั่งสอน ชี้แนะและดูแลเด็กและเยาวชนทั้งทางกายและจิตใจ ครูมีหน้าที่ให้ความรู้ ชี้แนะศิลปวิทยาการในศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันคือ การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) จะช่วยให้เด็กและเยาวชนเลือกคบเพื่อนที่ดีในสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องและเป็นแบบแผนอันดีให้ปฏิบัติตาม

3. ภาครัฐ มีนโยบายสนับสนุนทั้งงบประมาณในการจัดโครงการอบรมและจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์รวมถึงสื่อใหม่ ที่จะช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และทำให้เด็กและเยาวชนปลอดภัยจากอันตรายที่มากับภัยจากโลกออนไลน์ ด้วยการจัดโครงการอบรม เผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ หรือภัยออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักและสอดส่องดูแลคนใกล้ชิดรวมถึงเด็กและเยาวชนในครอบครัวด้วย สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์จากผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับภาครัฐ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์พบว่า เด็กและเยาวชนไทยมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และใช้งานต่อวันเกินกว่า 10 ชั่วโมง โดยวัตถุประสงค์หลักคือ การพูดคุยหรือแชตกับเพื่อน ผ่านทาง

เฟซบุ๊กและไลน์ ที่มีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ แต่ดูเหมือนว่าจะมีผลกระทบในด้านลบมากกว่าสอดคล้องกับผลวิจัยของเสาวภาคย์ แหลมเพชร ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนนทบุรี โดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการพูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป รองลงมาเป็นการใช้เพื่อคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับการเรียน และใช้เพื่อหาเพื่อนใหม่ (เสาวภาคย์ แหลมเพชร, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงรัตน์ โกยจิตเจริญ (ดวงรัตน์ โกยจิตเจริญ, 2558) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนนักศึกษาในจังหวัดภูเก็ต พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อพูดคุยกับเพื่อนในปัจจุบันและเพื่อนเก่า และได้รับผลกระทบทางด้านอารมณ์ การเรียนและสังคมตามลำดับ สอดคล้องกับรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2562 โดยสำรวจเด็กและเยาวชนไทยจำนวน 15,318 คน เกี่ยวกับสถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ พบว่า เด็กส่วนใหญ่เคยพูดคุยกับคนที่ไม่รู้จักผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการแชร์ตำแหน่ง หรือเช็คอินตามสถานที่ต่าง ๆ เคยนัดพบกับเพื่อนออนไลน์อย่างน้อย 1 ครั้ง และถูกทำให้เสียใจ ถูกหลอกให้เสียเงินหรือทรัพย์สิน ถูกละเมิดทางเพศ ถูกทุบตี ทำร้ายร่างกาย ถูกถ่ายภาพหรือคลิปวิดีโอแล้วนำไปประจาน หรือข่มขู่เรื่องเงิน (มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, 2562)

สถานการณ์ของเด็กในโลกออนไลน์เป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของบุคคลที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ จนหล่อหลอมเป็นพฤติกรรม สกีนเนอร์อธิบายการเรียนรู้พฤติกรรมผ่านกระบวนการเสริมแรงที่มีแรงผลักดันและเป็นพลังในการกระตุ้นที่สำคัญ และก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ หรือ ลบพฤติกรรมเก่า ๆ หรือสังสมพฤติกรรมลักษณะพฤติกรรมใด ๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยหรือลักษณะบุคลิกภาพประจำตัวของบุคคล (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2551) จึงสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน โดยเน้นว่าบุคคลจะมีบุคลิกภาพเช่นไร ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับการเสริมแรงจากบุคคลและกลุ่มสังคมอย่างไร (นพมาศ ธีรเวคิน, 2542) จากการที่ภัยออนไลน์มีมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า มีแรงกระตุ้นที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมทางลบที่ฉกฉวยและหาประโยชน์จากบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชน เช่น มอมเมา ประสงค์ร้ายต่อทรัพย์สิน ประทุษร้ายร่างกาย สอดคล้องกับรายงานจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน (กองกิจการเด็กและเยาวชน, 2561) พบว่า จำนวนเด็กและเยาวชนถูกล่อลวงไปกระทำผิดมีราย ถูกประทุษร้ายต่อร่างกายและทรัพย์สิน จากมิถิชาชีพที่แฝงเร้นในกลุ่มประชากรผู้ใช้สังคมออนไลน์ และการกลั่นแกล้งรังแกบนโลกออนไลน์ เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่แบนดูรา อธิบายทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมว่าเป็นการเรียนรู้จากตัวแบบหรือการเลียนแบบ โดยกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อรับรู้สาร และจบลงเมื่อแปลงสารเก็บไว้ในสมอง (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2551) ดังนั้นการเรียนรู้ตามตัวแบบ มีแนวคิด โดยสรุปว่า

คนเราสามารถเรียนรู้จากการกระทำของคนอื่น โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต้นแบบให้กลายเป็นสัญลักษณ์ในรูปของภาพหรือภาษา สมองจะเก็บสัญลักษณ์เหล่านี้ไว้ ถ้าซักซ้อมอยู่เสมอก็จะจำได้ดี และเมื่อมีการจุดใจที่เหมาะสมให้มีการแสดงพฤติกรรมภายนอก ก็จะเปลี่ยนสัญลักษณ์ในสมองให้ออกมาเป็นพฤติกรรมต่อไป ดังนั้น เมื่อเด็กและเยาวชนได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ เกิดการเรียนรู้แล้วนั้น กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมจะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ประการนี้ ได้แก่ ตัวบุคคล พฤติกรรมของบุคคล และสิ่งแวดล้อม โดยแหล่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สำคัญคือ กลุ่มเพื่อนที่เป็นสิ่งแวดล้อม นั้นมีผลต่อเด็ก แต่ในขณะเดียวกันเด็กก็สามารถมีปฏิริยาโต้ตอบของตนเอง ทั้งนี้หมายความว่าเด็กสามารถสร้างสิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลภรณ์ จิรวินศรชษฐ์ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเด็กยุคดิจิทัลภายใต้สังคมแห่งสื่อออนไลน์และการเรียนรู้ทางสังคม พบว่า กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อให้เด็กรู้เท่าทันสื่อและสามารถอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและสื่อที่อาจถึงไปในทางไม่ถูกต้องดีงาม มีลักษณะ 3 ประสาน คือ ผู้ปกครอง ครู และเด็ก (วิไลภรณ์ จิรวินศรชษฐ์, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ เจนวนิธิสุข ได้ศึกษาเรื่อง การฟื้นตัวจากวิกฤตสิ่งแวดล้อมตามมุมมองของพระพุทธศาสนา พบว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมที่คือเพื่อนเป็นอย่างมาก รวมถึงระบุวิธีคบเพื่อนหรือคบมิตร เพราะเพื่อนมีส่วนในการชี้้นำให้คนดีและเสียได้มากที่สุด จึงควรคบหากัลยาณมิตร เพราะจะเป็นผู้ที่สั่งสอน แนะนำ ความรู้ความเห็นที่ถูกต้องและมีความประพฤติปฏิบัติต่อกัน และกันในทางที่นำไปสู่ความเจริญ (ทัศนีย์ เจนวนิธิสุข, 2553)

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์ จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีวิจารณญาณในการเลือกคบเพื่อน และพัฒนาฝึกฝนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมจากการเรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมที่คือเพื่อน (ปรโตโฆษะ) ส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ก่อให้เกิดความสุขในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาทวี มหาปัญญา ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธวิธี (พระมหาทวี มหาปัญญา และคณะ, 2557) พบว่า การใช้หลักเหตุและผลในการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ ควรปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการ หรือ การคิดไตร่ตรองในการบริโภคสื่ออย่างแยบคาย พิจารณาเลือกว่า สื่อไหนดี สื่อไหนมีประโยชน์แก่ตนเองและสังคมอย่างรอบคอบ เสพสิ่งที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม หลังจากบูรณาการหลักธรรมเข้ากับการมีปฏิสัมพันธ์แล้วนั้น จึงเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาและแนวทางปฏิบัติตามอริยสัจ 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557) จะพบว่า

ทุกข์ จากการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์ คือ การถูกหลอกจากความไว้นื้อเชื่อใจ ทำให้จิตใจเศร้าหมอง โดยอาจเป็นเหตุจากการเสียทรัพย์ การถูกละเมิดในร่างกาย

สมุทัย หรือสาเหตุแห่งทุกข์เกิดจากการหลงเชื่อคำเพื่อนในโซเชียล

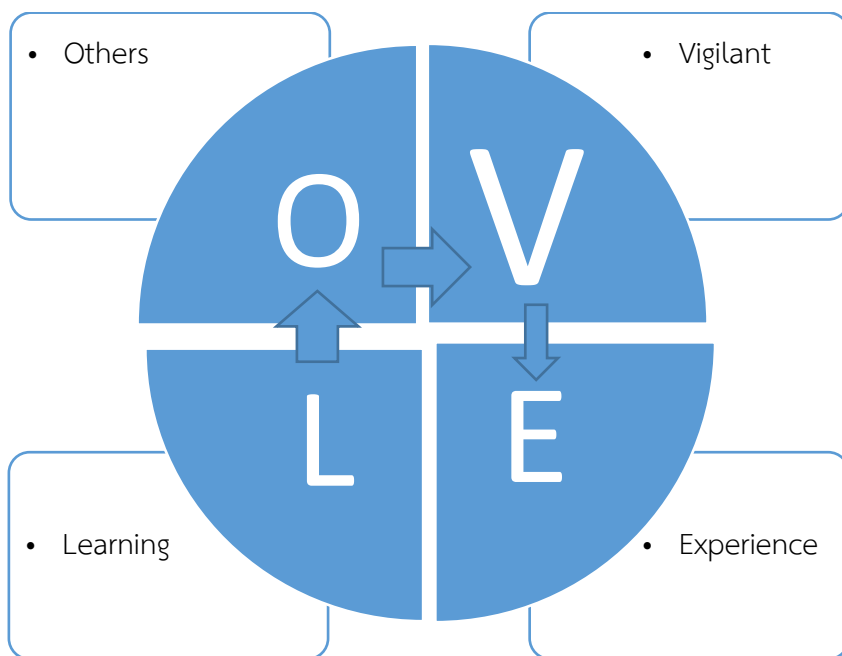
นิโรธ คือการได้รู้จักคบหาเพื่อนที่ดี

มรรค คือ การปฏิบัติตามแนวทางการคบคน โดยใช้การเลือกคบเพื่อนที่ดี (ปรโตโมสะ) และการมีทักษะความคิด (Critical Thinking) หรือโยนิโสมนสิการ ที่เป็นคำใช้พระพุทธศาสนา

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย แนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทย ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบซึ่งตั้งชื่อว่า “LOVE MODEL” ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเลือกคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนตามที่แสดงจากภาพ ดังนี้

แนวทางการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยนั้น ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมรอบด้าน โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่คือเพื่อน กระบวนการคบเพื่อนมีสิ่งที่สำคัญที่ช่วยประสานให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีงาม นั่นคือความรัก จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิด LOVE Model ที่มีชื่อเต็มว่า “Learning from Others by being Vigilant through Experience”

L = learning หมายถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติ ประเภทของมิตรแท้ (ปรโตโมสะ)

O = Others หมายถึง บุคคลที่ต้องมีสัมพันธภาพต่อกันในสังคม (ทิศ6)

V = Vigilant หมายถึง ความระมัดระวัง การคิดอย่างรอบคอบ การมีทักษะการคิด (โยนิโสมนสิการ)

E = experience หมายถึง ประสบการณ์ ทั้งที่เกิดขึ้นโดยตรง และจากการเรียนรู้ (โยนิโสมนสิการ)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อสังคมออนไลน์ เด็กและเยาวชนไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์สมาร์ทโฟนในปริมาณที่สูง และมีความเชื่อมั่นในการเผชิญหน้ากับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากเพื่อนในสื่อออนไลน์ รวมถึงเชื่อว่าสามารถแก้ไขปัญหาให้กับเพื่อนและตัวเองได้ ซึ่งสวนทางกับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนที่รายงานผลกระทบด้านอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากภัยออนไลน์ ดังนั้นการนำ LOVE โมเดลที่พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการ

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มาใช้เป็นแนวทางในการเลือกคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนไทยในสื่อออนไลน์ จะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการเจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสุขในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กองกิจการเด็กและเยาวชน. (2561). การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของเด็กและเยาวชน. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.dcy.go.th/web>
- ดวงรัตน์ โกยกิจเจริญ. (2558). ผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนนักศึกษาในจังหวัดภูเก็ต. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 11(1), 157-186.
- ทัศนีย์ เจนวิธิสุข. (2553). การฟื้นตัวจากวิกฤตสิ่งแวดล้อมตามมุมมองของพระพุทธศาสนา รวมบทความประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นพมาศ อีระเวคิน. (2542). จิตวิทยาสังคมกับชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นรวิทย์ โชติวรานนท์. (2557). การหลงตนเอง: ศิลปะสื่อดิจิทัลสะท้อนความจริง และมายาบนสื่อสังคมออนไลน์. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลปศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปวีณา หงสกุล. (23 ธันวาคม 2562). เด็กและเยาวชนไทยกับภัยออนไลน์. (ปาริณันท์ ปางทิพย์ อำไพ, ผู้สัมภาษณ์)
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. (2559). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก หน้า 1 (30 ธันวาคม 2559).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2557). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. (พิมพ์ครั้งที่ 39). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาทวิ มหาปัญญา และคณะ. (2557). การใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธวิธี. ใน รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. (2562). รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2562. เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2563 จาก https://www.dcy.go.th/webnew/uploadchild/nwk/download/file_th_20191908150537_1.pdf
- วิไลภรณ์ จิรวรรณเศรษฐ์. (2559). เด็กยุคดิจิทัลภายใต้สังคมแห่งสื่อออนไลน์และการเรียนรู้ทางสังคม. วารสารอนาคตวิทยาทางการศึกษา, 1(1), 1-12.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2551). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

- ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร. (2546). *จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและปฏิบัติการ*. นครปฐม: สถาบันราชภัฏ นครปฐม.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *นโยบายไทยแลนด์ 4.0 มุ่งเน้นการขับเคลื่อน เศรษฐกิจแบบใหม่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุทธิพร นิราพาธ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นเกมคอมพิวเตอร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสาวภาคย์ แหลมเพชร. (2559). พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนนทบุรี. *สุทธิปริทัศน์*, 30(93), 116-130.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของวัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกวัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มาทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวนคำไม่เกิน 300-350 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบลยในโกะ ทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อม ผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุคราภรณ์ แต่งตั้งลำและคณะ , 2560)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และ ปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตาม ด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สุกจินโธ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. *ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม*. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลข หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ*, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์./ ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไหมสน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทาง ไทโรศาสตร์. (นางณัฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้

เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดาภูมิ หนัมนี่. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

- Boo Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6 (5), 25-28.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSBA> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธหรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลังค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt)..... วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

..... ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16_pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt)

..(16.pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สันเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

..(16.pt)สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ ร่วมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ
กรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt)

.....

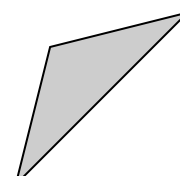
.....

.....

.....

.....

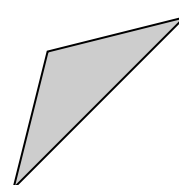
Keywords: 3-5 words

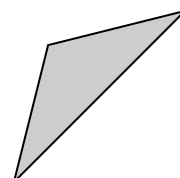
.....(16 pt).....

.....(16 pt).

.....(16 pt).....

(18 pt)

(16 pt).

(16 pt).

